

Български Диалектологич,
Кн. 2, София, 1965

РОДОПСКИ РЕЧНИК

Тодор Стойчев

През последните десетилетия в нашата страна се извършиха големи икономически, стопански и културни преобразования. В много отношения тя промени своя облик до такава степен, че човек, виждал я преди 20—30 години, днес не може да я познае. Тези промени засегнаха особено много изостаналите в миналото Родопи. С икономическите, стопанските и културните промени в Родопите се промени цялостно битът на населението, а това даде отражение и върху неговия говор. Много стари думи и форми, с които си служеше в миналото родопчанинът, изчезват и се заменят с нови. Книжовният ни език бързо измества диалектите. Родопският масив, поради липса на пътища и поради своята голяма пресеченост, в миналото е бил мъчно достъпен. За да подчинят Родопите, турците са водили войни още четиридесет години след падането на Търново. А след като завладели планината, опитали се да завладеят и душите на хората, като на мнозина наложили религията си. Езикът обаче не са могли да изместят. Той се запазил навсякъде и до днес.

В трудовете на нашите езиковеди Л. Милетиц, Б. Цонев, Ст. Младенов и др. и на видните местни книжовни дейци Ст. Н. Шишков, Хр. П. Ковъстанinov и др. много от езиковите особености и езиковото богатство на родопското население е посочено и изяснено.

Доста езиков материал е събран и от Секцията за диалектологи при Института за български език при БАН. В езиково отношение обаче Родопите все още не са цялостно проучени. Много стари думи и форми не са записани.

За да се спаси от забравя и изчезване тона, което още не е записано и не се знае, но неминуемо ще изчезне, и за да може то да бъде използвано от наши и чужди езиковеди, през последните години аз, като родопчанин и учител по български език, се зех да събирам езиков материал — характерни думи от Родопите. Имам съзнанието, че не съм записал цялото лексикално богатство на родопските говори. За това са необходими още много години упорит труд.

С този, макар и малък привес се чувствавам доволен, че изпълнявам един патриотичен дълг към Родината.

Материалите, които давам, могат да се разделят на два дала:

1. Думи, които се употребяват в говорите на родопското население.
2. По-особени изрази, които се употребяват предимно в централните части на Родопите.

Речникът съдържа:

1. Думи от по-старинно време, взети непосредствено от възрастни хора и народното творчество.

2. Думи от по-ново време, взети от живата реч чрез пряко устно и пасивно обичуване със съвременници.

Трябва да кажа, че работих дълги години и имах възможност да посетя много от посочените селища или да се срещна непосредствено с хора от останалите.

3. Думи, някои от които се срещат и в веродолски говори, но в Родопите имат по-друго значение.

Думите са събрани от всички части на Родопите, но най-пълно са обхванати горното и средното течение на реките Арда, Асеница, Кричимска река, Върбица и селищата в Ксантийско.

Някои от думите имат по няколко варианта, които давам един до друг. При тези случаи трябва да се разбира, че думата в някои от посочените селища се изговаря по единия начин, в други — по другия, а в трети — по третия.

Непосредствено след думата с малки изключения съм означил произхода ѝ — турска, гръцка и пр. При производните това се подразбира.

При тълкуването на думите съм използвал два начина: а) пряко тълкуване, при което направо обяснявам значението на думата; б) тълкуване чрез препращане, към което съм прибегвал, за да бъде по-кратък. След тълкуването на думата в много случаи давам подходящ пример. Примерите са взети непосредствено от живата реч или от народното творчество.

Срещу всяка дума посочвам някои от селищата, в говора на които тя се среща. При отбелязване на селищата съм използвал последното административно деление на страната по околии. За отделни по-типични думи се наложих да изброя селища от много краища на Родопите, за да покажа широкото им разпространение.

След речника давам по-особени изрази, които са взети от говорите в централните части на Родопите.

В края помествам списък на някои от лицата, които са допринесли най-много за събирането на материалите, влезли в предлагания речник. На тях изказвам своята голяма благодарност и признателност.

Ценни указания както при събирането на материалите, така и при редактирането им в речника получих от проф. Ст. Стойков и доцент Ст. Кабанов, които въпреки своята голяма научна заетост не жалеха време и труд и отговариха на всички мои запитвания. На тях изказвам сърдечна благодарност.

Славейно, Смолянско

Т. Стойчев

абилла (тур.) 1. нарч. Чуждо, далечно място. 2. м. Далечен, чужд човек (См, Ар, Ас).

абла м. Как (пред. бълмох).

аблин прил. Който принадлежи на абла (пред. бълмох).

або обръщение. 1. Тате, татко (Др). 2. Как (Нс).

абуба (тур.) м. Дядо (Пл).

авъ (тур.) ж. 1. Време. 2. Арч. Обстоятелство, настроение (Хв, Па).

авайла нарч. вж. аявад (Хв, Па).

авалё (тур.) прил. неплм, вж. хивал'д (Хв, Па).

авалелё прил. неплм, вж. хивалелё (Хв, Па).

аванак (тур.) м. Глухак (Слв, Вв, Кт, Пт).

аванш м. Богаташ (Яг).

авелск прил. 1. Предишен, някогашен, от старо време. 2. Арч. Доброаушен, напнен. Авелски чилек.

авелзалински прил. Някогашен, от старо време. 3. баилам'д да си подтирам, авелско да си спомена, авелско и авелзалинско.

аверин (тур.) м. 1. Хитър, остроумен човек. 2. Приятел. Балан аверин де сд чилек (См, Ар, Ас, Ми, Дев).

авес м. Овес (См, СмиР, Смл).

авоз, авоз (тур.) ж. Калсула (См, Ар, Ас, Ми, Дев).

авозалё (тур.) ж. Пушка или пищол, които се възпламеняват чрез кукула (См, Ар, Ас, Ми, Дев).

авлэ ж. Ограда с дълги тънки греди (Пл).

авлет' (тур.) м. 1. Челяд, потомство. 2. Чедо (См, Ар, Ас, Ми, Дев).

авлила (тур.) ж. 1. Ниша, нмот. 2. Ограден нмот близо до населено място (См). 3. Градина в двор до къща (Пл, Хв).

ага, агацо, агато, агано нарч. и сз. Когд, когато, поам като, ако. Поанниш то, агато гордише сгарто? (См, Ар, Ми, Ас, Дев).

агаренин м. Мохамеданин, турчин (Дев).

агарибам гл. Огрибам (Кер).

агарл'к (тур.) м. Откуп на ченза, който дава момъкът (Ох).

агезир (грц.) с. Извор със "светена" вода, който според поверието лекува.

аглам м. вж. аглак (Яг).

аглам ж. Иглава (Дв, Зг, Ор, Бн, Сг, Вр).

аглак, аглам м. Кърпа за лице или ръце домашна тъкан (См, Ас, Ар).

аглам м. вж. аглак (СмР).

аглам ж. Иглава (Дв, Зг, Ор, Бн, Сг, Вр).

аглак, аглам м. Кърпа за лице или ръце домашна тъкан (См, Ас, Ар).

аглам м. вж. аглак (СмР).

аглам ж. у.м. от аглак (Ми).

аго (тур.) обръщение от ага. 1. Бате. 2. Обръщение към по-възрастен човек (пред. бълмох, в 36).

аграват прил. 1. Богат; 2. Арч. Авторитетен (См, Ас, Ар, Ми).

аграватес м. свб. Агате, българомохамеданските големици (См, Ар, Ас, Ми, Дев).

агбл, агъла м. Зимна кошпа с подслон за овце (См, Ар, Ас).

агрёк (тур.) м. Кошара за овце във от селището (Хв, Па).

агуптин м. 1. Ковач. 2. Циганин. 3. Арч. Укорно название на черен, нечист човек. (См, Ар, Ас, Ми, Дев, Кс).

агупска прил. Нароботен от "агуптин" или произлизащ на "агуптин". Брдавага де хубава, фти де агупска (См, Ар, Ас, Ми, Дев, Кс).

агупско пале с. 1. Черво ловажияско куче (См, Ар, Ас). 2. Вид охляв.

адацки прил. Островен. И тите та поъм, хид'о аго, адацко аго червено.

адило с. Гиздло, труфило (и. п., пред. бълмох).

адимр (грц.) с. Остар (См, Ас).

аднак'ф прил. Елняк'ва (Слв, Пт, Мс).

ад'нйкуш нарч. Само един път (36).

ад'нйшко прил. Елняшко (Дв).

адночен прил. вж. аднак'ф (См, Чп, Пг).

аднострак прил. Сашотен (Пл, Хв).

адношкус нарч. вж. ад'нйкуш (См, Ар).

адношчим, адношчин нарч. вж. ад'нйкуш (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).

адд (тур.) ж. Остров (Ми, Сок, Ус).

ад'о обръщение. Бате (Кор).

адолце нарч. у.м. По-надолу. Найдема адолце де по-адолце от адидна в одолани матилд (СмР, Смл).

агат (тур.) м. вж. гелмет' (Пл, Хв).

агаттисулам (тур.) гл. 1. Създавам грижа.

2. вж. ажеттислам (Пл, Хв).

аге обръщение. Бате (МК).

агел' (тур.) м. 1. Смърт (Хв, Па). 2. Слаба (См, Ар, Ас).

агелё (тур.) нарч. Бързо, без отлагане (Хв, Па).

ажгал м. 1. Тежест. 2. Арч. Мъка (См).

аждрах'д (тур.) ж. Буен, бръз кон (См, Ар, Ми).

ажёл (тур.) м. вж. ажел' (См).

вотѣс (тур.) м. Измиване на ръце и крака
преди молитва (пред. блямох.).

вотчалъ (тур.) м. Отходно място (пред. бля-
мох.).

вот'о (тур.) м. Укорво име на главно човек
(См. Ва, Кт).

вотърайсувам (тур.) вл. Изработвам по пр-
речка. Актардйсах си адди адт дрину
(Ар. Ас. Ма, Дев, Си).

врабада, врабалъм (тур.) м. 1. Козарска
път (Чв, Пг, Мс, Пв, Хв, См). 2. Де-
бела дъска за каруза (См, Мн, Дев и
др.).

врада (тур.) нарч. По средата, помежду. Ара-
ад оаму чилъм (См, Ар, Ас, Ма).

вралйсна, вралйсува (тур.) вл. Благоприят-
ствуй. Идди ади арайдиса (См).

враб (тур.) нарч. Мазоховина. М'ишаро
и с'и меса да б'ади враб (См, Ар, Ас, Ма).

врадъ м. вж. харар (Пв, Хв).

вралдъ м. Задната крива част на ралото
(Ма, Смд).

вралейна (тур.) ж. вж. харалейна (Пв, Хв).

вралейн (тур.) м. вж. харалейн (См, Ар, Ас,
Ма, Дев).

вралейн ж. Нанка (Вр).

вралейка (тур.) ж. Навичарка. За фуре пай-
диге тур п'райд'и (См, Ар, Мн).

вралей (тур.) с. Стадъ едновременно добитък
(Хв, Па).

вралейне (тур.) прил. мезлм. Който е с шир-
ока душа (пред. блямох.).

вралей (тур.) ж. Долната половина на бута
на говедо (Пв, Хв).

вралейш (тур.) прил. мезлм. Развешитен (Пв,
Хв).

вралей (тур.) м. Хвостна (Ва).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей (тур.) м. вж. вралей (Пв, Хв).

вралей м. вж. вралей (Пв).

артардйским, артардйсувам (тур.) ж. От-
делна частна, съставна. Сад ади ар-
тардйскиме бадд лараци (пред. блямох.).

артимод (тур.) с. Имен акт (Хв, Пв).

артинко (при) с. Прикрито преддверие на стър-
ка (См, Пг, За).

арнаутка ж. Детска игра прескочи кобала
(См).

аршам (тур.) м. вж. прескел (См, Дев).

аршин (тур.) м. 1. Стара мярка за дължина.
2. Мотоцикл (Хв).

архангелдйскит месец м. Старо име на месец
ноември (Гв).

аръ ми ед (тур.) бжж. Заслужаване та, пазя
ми се (Пв, Хв).

ас'а нарч. Ед сета (Пв, Хв).

ас'а нарч. Ед сета (Хв, Пв).

ас'агитно, ас'агитка нарч. Ед сесичка
(Пв, Хв).

асалар (тур.) м. Протекане на излизане част
от недолжния имот (Пв, Хв).

асай, атай, анай; асёй, атёй, анёй мест.
Тайи тук, тейи, олази, тейи тук, тейи, олази
(Пв, Хв).

асаква, атаква, аняква мест. Точана, оня-
ква (Пв, Хв, Ох).

асаква, атаква, аняква мест. Точана, оня-
ква (Пв, Хв).

асак'ф, атак'ф, аняк'ф мест. Такъ, оня-
къ (Пв, Хв).

асё' (тур.) с. Идеална част от недолжния имот.

асё' (тур.) с. Вид памучно бало платно.

асё' нарч. Именно (Пв, Хв и др.).

асемё с. Портативна сметка (Пв, Хв).

асевёс' нарч. Минимална есен (Хв, Па).

асёт (тур.) прил. мезлм. Злоиставен (Хв, Па).

асетайн (тур.) м. Завист (См, Ар, Ас, Дев).

асейка ж. Угодно място (Мус. Брт, ШП).

асейлан прил. Хубав (Хв).

асейичко нарч. Съвсем малко (Дев).

асталдк, асталдк (тур.) м. Болест, болезнено
състояние. Ади си а'уле прална а'уле де-
мёно фата асталдк (поверие — Ас, См,
Ар, Дев).

астейлф прил. Който е с голям азвези (Пв).

асуга, атуга, ануга мест. Това тук, това,
онява (Пв, Хв).

асуга, атуга, ануга нарч. Точана (Ох, Хв).

асуга, атуга, ануга нарч. Това тук, това,
онява (Ох, Хв, Па).

ас'й, ату'й, ану'й мест. Това тук, това, оня-
ва (Пв, Хв).

асутен прил. Ед толасова малък (Пв, Хв).

ас'де, ату'де, ану'де нарч. Тъдова, там (Пв,
Хв).

ас'й, ату'й, ану'й нарч. Ед такъ (Пв, Хв).

ас'ёр (тур.) м. вж. ас'ёр (Пв, Хв).

атам нарч. Ед там (Зв, Па).

атдбер (тур.) нарч. Отчасти, съвсем малко
(Хв).

атд-мат нарч. Направно (См).

- втрънну каре Мигрането — ка бебе, восте за-
почна да се изправя и вика развлично (См.).
- втуј нар. Ев тун (36).
- втука нар. вж. втук (16).
- втуна нар. вж. втук (16).
- втуф каре, вж. втук (16).
- вук м. Лев (10).
- вур (тур.) м. 1. Лов. 2. Дивец. *Фатра вѣдах-
ме на вѣ* (См, Ар, Ас, Ма).
- вѣдерези, вѣдеросун (тур.) *междум*. На-
познани, прозвани (през. вѣмох).
- вѣтала, вѣтелеросун (тур.) *междум*. На-
зраче, честито (през. вѣмох).
- вжизаи (тур.) м. Лев. *Кама бѣа хабам пр
амаи* (См, Ар, Ас, Ма, Лев).
- вжизаи (тур.) с. Масленица (См, Зл, Ас,
Пт, Дв).
- вжиза, вжиза (тур.) ж. Седмица. *Вжиза акѣ вѣ-
ло отворѣна* (през. вѣмох).
- вжизаи (тур.) м. Седмична заплата (през.
вѣмох).
- вжиза. За потвърждаване. Да, така (Смир).
- вжиза (тур.) ж. Зимерна (риба) (См, Ке, Глм,
Дв).
- вжизаи, вжизаи с. 1. Смазан мез-
тлачически част. 2. *през*. Ям готвено с па-
рече мамина. *Хубаво еи вжизаи корѣ-
маи*, (през. вѣмох).
- вжизаи м. *остар*. Малка кутинка, в ко-
то в миналото овчарят носел мамина в

- кократа си провака за смазване на вжиза,
поза, тѣма (16).
- вжизаи м. Вжизаи-мезанин (токо вжиза-
грозостените в Родните вжизаи своите
братя вжизаи-мезанин).
- вжиза м. Пирна вжиза. *Минѣ мѣжиза* (См,
Ма, Пт, Пт).
- вжиза с. *вжиза* (См, Рв, Глм).
- вжизаи (тур.) 1. *вжиза*. *вжиза*. *Джиза*. 2.
м. ж. Глзиза (през. вѣмох).
- вжизаи м. Величествен вжиза с бжизаи
поза вжиза (Пл, Зл).
- вжизаи с. у. 1. *Ожиза* (Ма, Ма) 2. *Вжиза*
(См, Рв, Ус).
- вжизаи (тур.) нар. На глзиза. *На вжиза
да вжиза вжизаи* (през. вѣмох).
- вжиза, вжиза (тур.) м. Вечер (през. вѣмох).
- вжиза-вжиза (тур.) нар. Навечер (през. вѣ-
мох).
- вжизаи (тур.) нар. Добър вечер (през.
вѣмох).
- вжиза (тур.) м. 1. Любимия. 2. Питуши пе-
вец (Дв). 3. *Коклѣ* за игра от вжиза на
агне или яре (Мл).
- вжизаи, вжизаи (тур.) с. 1. Об-
лагородиам, присажам дръвета. 2. Вжизаи-
рам (през. вѣмох).
- вжизаи, вжизаи (тур.) ж. 1. *Приса*. 2. *Рв-
са* — *вжизаи* тѣмѣна (през. вѣмох).
- вжизаи (тур.) м. Вжизаи (См, Ар, Ас).
- вжизаи м. 1. *Вжизаи* две зѣски на вжиза.
2. *Крика* (Яв и др).

Б

- ба *чест* 1. За утвърждаване. Да, добре (См,
Рв). 2. За отрицание. Не, или не (Пл, Хл). 3.
За изравняване нежност между близки хора.
Нимба мѣ хала, ба! (Сл, Пт, Дв).
- баба ж. Свекървата за снахата и тъщата
за зета (См, Ас, Пт, Дв).
- баба ж. Вжиза за полагане и свалване гор-
ния воденичич камък за по-ситно и остро
млеко (Дв).
- баба ж. Втори стомах у животно (ЯМ).
- баба м. Вжиза на карнизала на великден-
ските дагези (ЯМ).
- баба м. Сършен (Кам).
- баба м. *Акушар* (Зл, Пт).
- баба м. вж. *бабука* (СП и др).
- бабини денѣ м. Поезаниите два дни от ме-
сед март, които според поверието март изел
от феурари (См, Ар, Ас, Ма, Дв).
- бабини квас м. Грението растение, със сона
на което се вжиза прясно млеко (Пл, Пт).
- бабини с. Пазента. *Дв вжизаи падна и вжизаи
смет квас* (Зл, Стр, Нл).
- бабини плавни с. вж. *вжизаи* в 1. *вжизаи*. (Мл,
Чл, Ел, Мл, Сл).
- бабини м. *Жезла* (36).

- бабичѣспане с. 1. Уплаха. 2. Стомашно раз-
стройство и др. у деца, причинено според
поверието от зѣл дух (Пл).
- бабичѣтетинѣ с. у. от баба (през. вѣмох). —
См. Лев, Ке).
- бабичѣво биле с. Тингала (ЯМ).
- бабушка ж. 1. Вжизаи с. *вжизаи* вжизаи
мѣлѣсти набрѣкани авета, които изѣти
през пролетта и лѣтото с вжизаи вжизаи
форма на мѣла вжизаи (См, Пт, Дв, Пт, Мл).
- бабушка ж. вж. *бабушка* (Хл, Пт, Зл).
- баба ж. Вжизаи по авето (Вж).
- баба с. 1. *Набрѣкани* се (Вж).
- бабушка ж. вж. *бабушка* (Сл, Пт, ЯМ).
- бабушка, бабушка ж. 1. *Буболѣчка* (См, Ар,
Ас, Лев, Мл). 2. *Вжизаи* и други отровни жи-
вотни (Сл, Пт, Кт).
- бабушка ж. *Буболѣчка* (Гб, Кп).
- бабушка ж. *Хаб* или нѣта от царевично браш-
но (Пл, Чл).
- бабичини м. Черунки от арѣби, охлѣвачета,
които се поставят за украса на пѣтка на
вжиза (Гб).

- барабой м. Картофи (Бри).
 барабошка ж. 1. Плод на хлюбна (Тл, Мил).
 2. Дребна пълчица по талото (Слв). 3. Малка количеста частичка от нещо. 4. Колесмен мехур (Слв, Ва, Кт, Пт Зг).
 баракдан мест. Никой (Гб).
 барак (тур.) м. 1. Космат кубе с тъмен цвят или с тъмни петна около очите и устата. 2. Импаная, нечист, неуют човек (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
 ✓ баралу г. Вода с вода. Напрай инко барало (Ям, Ар, Дж, Ор).
 ✓ барам гл. Работя. Барам с карър, халък ми до от ждала (См, Ар, Ас).
 барашик (тур.) прил. нежл. Помпрен, добрен. Те са станали барашик (См).
 бараштисам, бараштисувам гл. Собирай, помиравам. Хале май-семе са бараштисаме з грън едр (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
 барбонисам гл. Мърморя полуласко (Слв, Ва, Кт, Пт, Тл).
 барбукам гл. вж. барбуцам (См, Ар, Ас).
 барбун м. 1. вж. барбун (Дл, Хл, Ва, Кт).
 2. Майски бръмбар (Ям).
 ✓ барбуцам, барбуцам, барбуцувам гл. Навизам въз вода с шум и продължаван да се движат с шум по нея (См).
 ✓ барадуз м. Вад синя слана — плод и дърво (См).
 ✓ бардиш м. 1. Стопан (См). 2. Кавче (Тл).
 барайка ж. Едно от двете дръвчета, между които стои сребърът на домашния стан (Слв, Тл).
 барайло с. вж. бардака (Слв, Ва, Кт и др.).
 барабова (грц.) ж. Марута (См, Ар, Ас, Дев, Ми).
 - баре нарч. Поне (См, Ас).
 - баре нарч. вж. баре (См).
 - барен нарч. вж. баре (Шар, Ор, Кор, Яс).
 - барийк гл. Трепера, трепти. Рандеа дите ми барийк, ами ти държеш ж'ордана, ая да чукаше з барабина.
 - бариде жи безл. Усенам тръпчива вкус от зелени плодове и др. (См).
 - барула м. ж. Извънредно пъргав о повикан човек (Лев).
 - баркал'и'я ж. Голяма жаца, в която се бърка мляво и мандра (Слв, Ва, Кт).
 - баркал г. Количеството масло от едно бъркане на мляво (См, Ар, Ми, Ас).
 - барканца ж. 1. Полусрево бъркане прясно мляко (Дл) 2. Бъркано обемистено кисело мляко (См, Ар, Ми, Ас).
 - баркачка ж. Къса тояжка, с която се бърка хачмаи (Слв, Ва, Кт, Пт).
 - баркуш м. Помия от мизити съдове с мляко брашно или трици (Хл, Дл, Стр).
 барлокам сг гл. Продължително бъркам и си играя с вода в сд, река и ар. (См).
 - баршисам гл. Цитам неспрично, бавно. Ошме ли баршисам? (Слв, Ва, Кт, Пт).
 - баршисник м. Човек, който пиял неспрично и бавно (Слв, Ва, Кт, Пт).

- барот' м. 1. Барут. 2. прен. Избузлява, извикал държав човек (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
 барот'анца ж. Кеска или кутна за барут (Ям).
 баре м. вж. баре (Дл, Хл, Мут).
 барскач м. Метал от тъмни клоии. Зом барскач, тя държи добро (См, Дл).
 барставинче м. Отсечени клоии от широко-листни и други дървета, пресян или суши, на които пъхнете или листата са извадени от добитък (Тл).
 барстинка ж. Отсечен клон, на който листата или пъхките са извадени от добитък (См, Ар, Ми).
 ✓ барута ж. 1. Локва с вода. 2. Нистък извор, заграден с камъни или чинове (Мм, Сок, Бс). 3. Малък вир в дол или река (См, Ар, Ас). 4. прен. Затваряне корото чрез зашъртване иличлото му навътре (Пг).
 барушка ж. Локвичка, журе (См, Ар, Ас).
 барушек гл. Прави барута, малък вир (См, Ар, Ас, Ми).
 барува (тур.) ж. 1. Сигнал. Па адно орме засяври адно барува (СмИР, Ра, Слв). 2. Тръба (См, Ми).
 баруло с. Тясно високо маче за биене на мляко. Баруло баруло (Ям).
 барун нарч. Пъпнешком, опиям. Барун барун (Шар).
 барчина ж. 1. Бърдо, рид. 2. Връх. 3. Пазина. Зад барчина де надшор село (См).
 ✓ барчинка ж. ум. от барчина. Приз барчинкаса са минва за нана каша (См).
 баршко нарч. вж. боршко (Дл, Хл, Мут).
 басмак (тур.) м. Стъпало, стъба (пред бямох).
 баскам гл. Режа на сари късеме. Чи мда гр баски солкова додро (Слв, Ва, Кт).
 басканлъх (тур.) м. Натъпване, изшествие. 2. Наплене, Какдф Ва еде басканлъх (См, Ар, Ас, Дев, Ми).
 баскунка ж. вж. баскунка (Кор).
 бат м. Кум (Якр).
 батл (тур.) 1. прил. нежл. Много голям, груб, безформен. 2. м. Най-големият зъбнед, който носи из-сарият носел, водач на стадо (См, Ар, Ас, Ми).
 батнае ж. Кума (Якр).
 батл. Обрицение към кума (Якр).
 баттардасам, баттардисувам гл. 1. Съсипвам материално. 2. Погубвам, унищожавам. Твърте мидор бфе ни баттардасам (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
 баттисам, баттисувам гл. 1. Изгубвам се. 2. Опроставам се (См, Ар, Ми).
 бафър нарч. Доста, твърде много. Бафър ми са проредили, та дите си ямане (Слв).
 бахадър, бахадър (тур.) прил. нежл. Юначес, решителен (См, Ми, Ар).
 бахадарлък, бахадарлък (тур.) м. Храброст, решителност, юначество (См, Ар, Ас).
 бахт м. Щастие, късмет. Данд аман бахт мие да са падне з'увдана (Слв).

- бахтлийе *прил. неизм.* Щастлив, честит (Слв, Вв, Кт, Пт).
- ✓ бахър *м.* Кървавица (Вел).
- бацкам *г.л.* Целувам (Кч, Зл, Стр, Гб, Кп).
- ✓ бач *м.* 1. Главен овчар (Коз). 2. Обръщение. Бате (Нд).
- ✓ бачо *ж.* Мандра (ШлР).
- баше-була (тур) *ж.* Вид сладка билка (Кп и др.).
- башейко *м.* Съпруг на по-голяма сестра (Гб, Кп).
- башердйсам, башердйсувам *г.л.* Умея да извърша нещо добре, с похват. *Ти башердйсуваш ф сакйва работи* (Ар, Мн, Ас, См, Дев, Мг, Кс).
- башко, башо (тур.) *Обръщение* към турски големец. Господарю (См, Ар, Ас).
- башладйсам, башладйсувам (тур.) *г.л.* 1. Подарявам нещо, давам безвъзмездно. *Башладйсам ти врйт' парите.* 2. Започвам, пристъпвам към някаква работа (См, Ар, Ас, Мн, Дев). 3. *прен.* Прощавам някаква простъпка (См).
- башлък (тур.) *м.* 1. Главина на колело (Дер). 2. Гугла за глава (См, Ар, Ас).
- башник *м.* Челник, пръв човек (См, Ар, Ас).
- баштам-баше (тур.) *нарч.* 1. Отначало, наново. 2. Постоянно, редовно, винаги. *Седем гадйни баштам-баше орам градинана* (СмнР, См, Мн).
- бёвам *г.л.* Бягам (Дер).
- беглицко сйране *с.* Сиренето, което се прави и продава от млякото, надоеено първия ден на мандрата, за да се плати овена, заклан за курбан по обичая.
- бедаври *мн. вж. падаври* (СмнР).
- бедъври *мн. вж. падъври* (Яв, Пв).
- без-белли (тур.) *нарч.* Съвсем ясно (Пв, Хв).
- безгйн' (тур.) *прил. неизм.* Отвратен, погнусен. *Безгйн' сам от сайа работи.*
- бездйсам, бездйсувам (тур.) *г.л.* Дотяга ми, досажда ми, омръзва ми. *Бездйсал сам от селскисе работи.* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл, Мг).
- бейка *ж.* Шишарка (Рк).
- бейко *м.* Обръщение към по-голям брат. Бате (Гб).
- бейчо *м.* Обръщение към по-малък брат. Братче (Гб).
- бейхутин *м.* Глупав човек, заплес (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бейхут'овам *г.л.* 1. Заплесвам се. 2. Върша нещо необмислено (См, Ар).
- бёка *г.л.* Блее. *Йёгнетана зёха да бёкат, огладнёха* (См, Ар, Ас).
- бекчйе *м.* Пазач на полски имоти (Рк).
- белеф *прил.* Глупав, малоумен (Пк, Тх, Дер, ДХ).
- бележък *м.* Гривна (Гб и др.).
- белезийк *м.* Гривна (Сш).
- белек *м.* Бяло бодливо зрънце — плевел в житото (Хв, Пв).
- беленик *м.* Младо обелено борово или елово стъбло (Слв, Вв, Кт, Пт).
- беленйца *ж. вж. бёленик* (Яг).
- белехчё, белешчё (тур.) *с.* Окови за ръце (См, Ар, Кп).
- белешка *ж.* Гривна. *Сакйва прёлегити бёлешки ни сём вид'увала* (Зл).
- белёшка *ж.* Връв, конец, парцалче и др., които суевърният минувач оставя на чешма, извор, кладенец, когато пие или пои добитъка си, за да омилостави покровителя дух (повер., пред. бълмох., См, Ар, Дев, Мг, Зл).
- ✓ белизма *ж.* Почва с белезникав цвят (Пв, Хв).
- белйца *ж.* Череша, зрелият плод на която е бял или бледорозов (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бёл'ки, бёл'ким *нарч.* 1. Нима. *Бёл'ки ма ни познаваш?* 2. Дано. *Бёл'ки са штат на нёйде.* 3. Вероятно. *Бёл'ки си штат до за ден'ос* (См).
- бёлко *с.* Предмет или вещ, предимно с бял цвят, подарен на родилката на 40-ия ден при гостуването ѝ от близки и съседи (См, Ар, Ас).
- бёлко-завесчек *м.* Предмет или вещ, предимно с бял цвят, който на 31 януари стопанката на семейството подарява на черквата, за да откупи здравето и благополучието на своя дом (поверие См, Ар, Ас, Зл, ШлР).
- бёл кучён' *м.* Гулия (Дл).
- белли йё *г.л. безл.* (тур.) Познава се (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- бёл лук *м.* Чесън (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бёл'о 1. *ж.* Нещастие, пакост (См, Ар, Мн, Ас). 2. *нарч.* Мъчно, трудно. *Севдйце мйла севгйлна, йа та шта бёл'о заборй* (н. п. — пред. бълмох.).
- бёл'овам *г.л.* Правя пакост, създавам неприятности. *Да си зёма детесо да ви ни бёл'ова* (См, Мн, Ас, Ар, Дев).
- Беловйдово *с.* Старо име на Златоград, преди да получи турското име Даръ дере.
- беловйна *ж.* 1. Околоплодници на зелен фасул, грах, боб, олющени от зърното (Дл). 2. Дървесината на бора между сърцевината и кората (ШлР).
- белёла *ж.* Вид ела (Бд, ШлР, Ас, См).
- белок *м.* Бял бор (См, Ас, Бд).
- ✓ бёл пондел'ник *м.* Понеделникът след Томина неделя, който според поверието е най-честитият ден за всяка започната работа (См, Ар, Зл).
- белунтес *прил.* Бледолик, с болезнено лице (См).
- белушка *ж.* Вид горска гъба (СП и др.).
- белчйе, белчйн *м.* Бял овен — водач на стадото (н. п. — См, Ар, Ас, Сит).
- бендинё (тур.) *нарч.* По избор. *Зёми си бендинё* (пред. бълмох.).
- бендйсам, бендйсувам (тур.) *г.л.* Харесвам, одобрявам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бенево, бенева, бён'аво *м., ж.* Малоумен, глупав човек. *Оле, дле, каде го найдохтъ*

- пък анаква бѣн'авѣ (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Шлр, Мг).
- бенкѣсан прил. С бенки по лицето (н. п. — СП).
- 2 бѣра ж. Великан (Гб).
- А бѣрашка ж. Място, дето бере рана (Зл).
- ✓ бѣрѣат' (тур.) прил. неизм. Мръсен, нечист. *Бѣрѣат' не станало да ни можиш да го гл'одаш* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- ✓ бѣрекѣт'ник м. Който дава изобилие, плодородие. *Дѣб бѣрекѣт'ник* (Яв).
- бѣрже (тур.) ж. Зелен фасул. *За плуина сфари бѣрже*. (Як, Др).
- бѣржина ж. Шума от олюшен зелен фасул. (Як, Др, Дж, Чак, Дм).
- бѣрнувам гл. Подгонвам някого. *Ага флѣзе в дукатен и кучетиштаната го бѣрнаха* (См, Ар, Ас).
- ✓ бѣрѣшка ж. вж. бѣрашка (Зл).
- ✓ бѣрулка ж. вж. бѣрашка (Мн и др.).
- бѣсѣнда (тур.) межд. Ех пък ти, не. *Чи да ни зѣ да дохѣда нах вас?* — *Бѣсѣнда* (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас).
- бѣслемѣ, бѣслем'ѣ (тур.) ж. Добитък, който се уговява специално за клане.
- бѣсолан прил. Недостатъчно солен, безсолен. *Бѣсолно йѣд'во* (См, Ар, Мн, Ас).
- бѣт' (тур.) прил. неизм. 1. Груб. 2. Лош. 3. Грозен. *Йѣца йе бѣт пѣштинаса*.
- бѣт'увие ж. Дебелак, грубиянин (Пв, Хв и др.).
- 7 бѣцѣнка ж. Обичка на коза или овца; израстъче (МК).
- бѣш бѣк м. Игра и увеселение, устроено от младежи по случай прибиране на земеделските произведения през есента (Зл, Мг).
- бѣшибир (тур.) м. Златна монета, равна на пет лири (См, Кг, Мн).
- бѣшка ж. Събиране сено, папрат и други фуражни растения за добитък (Мус, Кет).
- бѣшкам гл. Събирам дарение чрез кукерски игри есенно време (Син, Сол).
- бѣшкар м. Който събира дарение есен по случай прибиране на реколтата (Син, Сол).
- бибѣ Обръщение към дядо (Яг).
- бибѣ Обръщение към дядо (Зб, Бр).
- бибѣрка ж. Пиперка, чушка (Яг, Др, Дж).
- бибѣлици мн. Боб, бакла (Бб, Як, НМ).
- бибѣл м. Обор (Як, Др, Дж).
- бибѣур м. Канелка на лейка за поливане с тънка струя (Стр, Дл).
- бие гл. безл. Мирише. *Бие на лѣук* (См, Ар, Мн, Ас).
- бием гл. Мириша. *Тѣбе золѣфе биеха, кинѣ хи бѣше мазала* (См, Ар, Ас, Мн).
- биѣн м. Знак, белег (Слв, Вв, Кт).
- биѣц м. вж. биѣч (Стр и др.).
- биѣч м. Дърво, с което се чука в чутура (Слв).
- бижгам гл. Търкалям, *Бижгам камене нах долѣн* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- бижганица ж. Игра на търкаляне (Слв, Вв, Кт, Пт).
- бижуркам гл. вж. бижгам (Сг, Мд, Ор, Тв, Мр).
- бизѣем гл. Бозая (Мца, Гб).
- бийнува гл. ум. Слабо мирише. *Бийнува на здравечек* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- бийѣн' м. 1. Върлина. 2. Нещо изправено неподвижно. *Оти са си исправили и сидили като бийѣн'* (Слв, Вв, Кт).
- бикагии мн. Окови за хора и животни (Чн).
- бикмѣ, бикм'ѣ ж. Добре усукани копринени конци.
- билак м. 1. Дворче пред кошара за овце и кози (Стр, Як). 2. Обор за едър добитък (Як, Дж, Чак).
- билбилко (тур.) Обръщение в народните песни. *Славейче* (Гб и др.).
- биле с. сѣб. 1. Вид билка, която се готви и се прави с нея баница. 2. Изобицо билка (См, Ар, Мн, Ас).
- бил'ѣ (тур.) нарч. Дори (См, Ар, Ас, Мн).
- биленик м. вж. бил'ник (Пг, Чп).
- билѣсва, билѣсува гл. Буренясва (См, Ар, Ас, Вк, Мн).
- билишѣк (тур.) прил. неизм. Познат. *Не сме билишѣк с неѣа* (пред. бѣлмох.).
- бил'мѣ, бил'м'ѣ (тур.) ж. 1. Отделени овце от стадо с някаква цел. 2. Оградено място за отделени овце. 3. Лека ограда (СмнР, Мн, Ор).
- бил'ник м. Баница от билки (Слв, Вв, Кт, Пт).
- бил'ѣ, бил'ѣ, бил'ѣ ж. Камък, плочка за острене на сечива и бръснач. *Дайте ми бил'ѣта да поднамахча острѣта!* (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Зл).
- бил'чинка ж. ум. от бил'ка (Гб).
- бил'ѣк (тур.) м. 1. Стадо. 2. Множество тѣлпа. *Бил'ѣк л'ѣде имѣше* (См).
- бил'ѣк башѣе (тур.) м. остар. Командир на дружина (См, Ар, Ас).
- бинѣк' (тур.) м. вж. пинѣк (Пв, Хв).
- бинѣ, бинѣ ж. Ограда. *Голѣма бинѣ са дигнали* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бир (тур.) 1. числ. Един. 2. нарч. Веднѣж. 3. сз. Щом, като. *Целѣйна го ле пригѣрна, бир го пригѣрна, издѣхна* (Дс, Чн).
- бирас (тур.) нарч. Малко. *Дай ми на зѣем бирас парѣци* (пред. бѣлмох.).
- бирѣн' (тур.) нарч. Изведнѣж, внезапно. *Бирѣн' го откѣца* (пред. бѣлмох.).
- биржѣ (тур.) ж. Грах (Кет).
- биркач (тур.) нарч. Няколко. *Имам биркач давѣр офѣици* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- биртаа (тур.) нарч. 1. Още веднѣж. 2. Никога вече. *Аттаѣва биртаа са ни пакѣза вал'чийтенѣф йатѣкан* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- бис предл. Без. *Дѣ са йе чѣло, вѣде.ло, сѣ.ло бис вода да йма* (См).
- биска, биске ж. 1. Женска грѣд. 2. Цицка на доен добитък (См, Ас, Ар). 3. Цицка на

старо оръжие, върху която се поставя капсула (См).

— бичѐм са гл. вж. хѐцам са (Пв, Хв).

бичѐм (тур.) м. 1. Вид, форма. 2. Обстановка. 3. Ход на известна работа (См, Ар).

— бйшкам гл. 1. вж. пйшкам (Муг, Яв). 2. Местя, бутам настрана.

— бйште гл. 1. Може така да с бйше. 2. Може да бъде (См, Ар, Ас).

✓ блага пѝпрат' м. Сладка пѝпрат' (Бд, Слв).

✓ блага ракийѝа ж. Сладка ракия, с която се черпят в понеделника след сватбата близките на младоженците (См, Ас, Ар, ШлР).

✓ — благанѝца ж. Дива ягода от припечно място (Яг).

— благѝтичек прил. Честит, щастлив. Благѝтичка си тѝ (См, Ар, Ас).

— благѝтък прил. вж. благѝтичек (Пв, Яв, Кч).

— благаи и мѝдени мн. Зли духове, които според поверието, когато се разгневят, правят пакости на хората (См, Ар, Ас, Зл).

благнѝ гл. Сладни. Крѝшата благнѝ (Сем).

благодѝмен прил. Сладкодѝмен (пред. бѝлмох.).

благорѝк прил. вж. благодарѝмен (Яв).

✓ благосѝрна ж. вж. бѝлѝшетина (Гб).

✓ благѝн' м. Вид глог — храст с червени сладки плодове (Пв, Хв).

благѝнес прил. Сладникав. Кавѝнес ѝе благѝнес (Слв, Вв, Кт, Ус).

благѝшка ж. Ранна сладка ябѝлка — дърво и плод (СмнР, Мн, Дл, Гб, Кп).

— блѝксувам гл. Открадвам. Лѝ вѝде гр и гр блѝкса (Слв, Вв, Кт).

блѝнаф прил. Кротѝк, послушен, добѝр (См, Ас).

блѝскѝнка ж. вж. блѝстѝнка (Кам).

блѝстѝнка ж. вж. блѝстѝнка (Стр, Ав).

блѝтошник м. Водна змия (Слв, Пт, Мр).

блѝк'а ж. Кочан от царевица (СП и др.).

блѝскам гл. Святкам (Зг).

✓ блѝска са гл. безл. Святка се (Хд, Зг).

блѝстѝн м. Птица от рода на лястовиците, която също си прави гнездото под стрехите на жилищата (СмнР, Сг).

блѝстѝнка ж. 1. Светулка (См, Ар, Мн, Ас).

2. прен. Блед, слаб човек (См). 3. прен. Малко красиво гиздаво момиче (Слв и др.).

✓ блѝштѝк м. Човек с огнен поглед, който според поверието прогонва злите духове (ШлР).

блѝштѝнка ж. вж. блѝстѝнка (ДХ).

блѝзе нарч. Близо. Нѝшесѝ сѝлѝ ѝе блѝзе лу зад барѝйнкаса (пред. бѝлмох. — Зл, Ар, Мн, См и др.).

— блѝк м. Брод на река.

блѝткаф прил. Безсолѝн или с недостатѝчно сол. Лѝшитѝса ѝе блѝткава (Ус).

блѝувам гл. Поврѝщам (Бб).

бѝарѝе с. Салонче между вѝншния вход на кѝщата и стаите за живеене (Бб, НМ).

бѝба (тур.) м. Баща (бѝлмох. — См, Ар, Мн, Ас).

бѝбажѝн, бѝбажѝнин (тур.) м. Едѝр, снажен, як човек (См, Ар, Мн, Ас).

бѝбайкѝ (тур.) м. Татко (См, Ас, Дев, Мн).

бѝбѝч (тур.) м. вж. бѝбажѝн (См, Ас, Ар).

бѝбѝр' с. В детския говор — означѝние на лакомство: стафиди, смесѝни с леблебии, дребни бѝнбѝни и др. (См, Ар, Ас, Дев, Мн).

бѝбѝр' (тур.) Обрѝщение кѝм баща у бѝлгаромохамеданите (См, Ар, Ас).

бѝбѝлѝза нарч. Пѝлзешком. Варѝй бѝбѝлѝза (См).

бѝбѝтѝнувам гл. Изведнѝж забучавам (См, Мн, Дев, Ар, Ас).

бѝбѝт' м. Тѝтнеж, бучѝние. Чѝе са бѝбѝт' нах Бурѝна (См, Ас, Ар, Мн).

бѝбѝтѝвица ж. вж. бѝбѝт' (См, Ар, Ас, Мн).

бѝбѝтѝм гл. Издавам тѝп шум, тѝтнеж (См, Ас, Ар, Дев, Мн).

бѝгѝнец м. 1. Зѝл дух, който според поверието между Коледа и Водици броди ношно време преди да пропеят пѝрви петли (См, Ар, Ас, ШлР). 2. прен. Потурчен бѝлгарин (Ков).

бѝгѝродичина рѝка ж. Сухи корѝни от източните страни, които се поставят вѝв вода, когато родилката почне да ражда ѝ, според поверието, колкото по-бѝрзо набѝбнат, толкова по-бѝрзо тя се освобѝждава (Пг).

бѝгѝт' м. Тѝпак, тѝп човек (Гб).

бѝде гл. Бива. Бѝде ли да дѝйдеш? — Бѝде, бѝде, ѝе шта дѝ (См, Ас, Ар).

бѝдел, бѝдѝл м. Трѝн, бѝдѝл. Опѝшках са на бѝдел (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

бѝцѝк м. Дупка на задната стена на кѝщата за изтичане на помия (Яв).

бѝдрак м. Плевел с бѝдливи лепкави плодове (Чп, Хв, Пв).

бѝжѝйлѝка ж. Работѝлница, в която се боядисва вѝлна, аба и др. (Слв, Пт).

бѝжанѝка ж. Бѝжур (Кор).

бѝжѝ ѝѝме с. Празник, който се тѝчи на 18 февруари от омѝжените жени за здраве и дѝлѝг живот на мѝжете ѝм (См, Слв, Пт, Дв).

бѝжи бѝган' м. Огѝн, получаван от овчарите чрез триѝне на две сухи дѝрвета, с който цѝрят всички болѝсти по овцете, като под него провѝрат болѝния добѝтък (поверѝе — См, Ар, Дев).

бѝжѝрай м. Рай, бѝжи рай (поверѝе — См, Ар, Ас).

бѝжѝк м. Коледа (Хм).

бѝзалѝк, бѝзалѝк (тур.) м. 1. Буйна, едра, с кухо стѝбло трева вѝв влажно място (СмнР, Ус, Стр, Сг). 2. Мека сочна трева вѝв влажно място (См, Ар, Ас).

бѝзалѝчка ж. Полянка, покрѝта сѝс сочна мека трева (ДХ).

- бѡзам г.л. вж. *саѡм* (МК).
- бѡзаник м. Бѡз (ГБ).
- бѡзгун' м. Черен брѡмбар (ШлР).
- бѡзѡвица ж. Дървена детска играчка във форма на пистолет, на която прикренят гилза от патрон, пълният я с барут и парцали и гърмят (Слв, Вв, Кт).
- бѡзгунлѹк (тур.) м. 1. Априлското въстание 1876 г. 2. Разорение, разгром (пред. бѡлмох. — См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- бѡзинеф, бѡзин'уф прил. Бѡзав. Бѡзинева вѡгѡта от карнобѡтски ѡфце (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- бѡзнувам г.л. Захвърлям нещо с яд и презрение. Тѡй бѡзна Мѡршеф Хасанѡ нисѹвана (См, Ар, Ас, Мн).
- бѡзурек м. Смок (Сѹн).
- бѡкал м. Дървен плосък съд с кръгла форма с два чучура за носене течност (См, Ар, Ас, Мн).
- бѡкладѹсвам, бѡкладѹсувам г.л. 1. Замърсявам. 2. прен. Обърквам започната работа (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бѡклѹк-бѡкунѹш м. 1. Нечистотия. 2. Бучиниш със сложноцветни отровни цветове, вонещи, с кухи стѡбла високи бурени (Хв, Пв, Нр).
- бѡктѡн бѡк (тур.) израз. 1. От мръсен помръсен, много нечист. 2. прен. От лош полож. Рѡбота са ѡе бѡктѡн бѡк (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бѡлѡватина ж. Бѡлвоч (См, Пт, Чп, Мс).
- бѡлезлѹф прил. 1. Който мъчно понася болки. 2. Който причинява болести. Полѡно, кѡзват, пеклѹво, пеклѹво и бѡлезлѹво (См, Чп, ШлР).
- бѡлѡнка ж. 1. Рана, (Мам, Рво). 2. Болка (Лв).
- бѡлехчѹци мн. остар. Зли духове, които според поверието причиняват болести на хората и добитѹка (См, Ар, Ас, ШлР).
- бѡлѡшка ж. Рана, която тече (Слв, Смир, Пт, Ор, Сг).
- бѡлснѡ, бѡлснува г.л. Блясва, грейва. Л'у бѡлснеше слѡнцеѡ и твѡрехме хайѡанене (Слв, Вв, Кт).
- бѡл'шѡм г.л. Чистя бѡлхите от себе си или от някой друг (См, Ас).
- бѡл'шѡтина ж. Изпращение или изпращане от бѡлха (См, Ас, Ар, ШлР, Мн).
- б'ѡн прил. неизм. Глухав, неук (Дев).
- бѡндрѹк (тур.) м. вж. бѡйундрѹк (Як, Др, Дж, Чак).
- бѡнѡло с. Вилица (Хв, Пз, Слв).
- бѡнѡлка ж. вж. бѡнѡло (См, Ар, Ас, Мн).
- бѡнжѹци, бѡнжѹци мн. Израстъци, обички на коза и овца (Дв, Зг).
- бѡйѡсвам г.л. 1. Багря, оцветявам. 2. прен. Имамвам. Та го ѡтѡ неѡа Л'утѡиѡ бѡйѡса (пред. бѡлмох. — См, Ар, Мн).
- бѡп м. Фасул (Ел, Зл, Стр, Ср).
- бѡра ж. 1. Бѹря, дѡжд, град (Сф, Смир) ✓
2. Борба. Д'ѡ да са бѡра побѡрим (н. п. — См Ас, Мн).
- бѡра нарч. Изправено, устойчиво — за положение на себе, което се опитва да спазва равновесие (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- бѡравѡм г.л. Бѡлнувам на сѹн или в тежко болезнено сѹстояние. Бѡланко ми ѡе дѡтѡнѡсѡ, ѡѡла нѡш ѡе бѡравѡло (См, Ар, Ас, Мн, Дл, ШлР).
- бѡр'ан прил. Боров. Бѡр'ана гѡра (Смир и др.).
- бѡратѡ с. Чисто бяло брашно (Хв, Нр, Пв).
- бѡратѡница ж. Мелница за чисто бяло брашно (Хв, Нр, Пв).
- бѡрбун' м. 1. Брѡмбар. 2. прен. Нищо. Иди да найѡиши бѡрбун'! (См, Пт, Чп, Ел).
- бѡре нарч. Поне (Ус, Рв, См, Сф).
- бѡрек нарч. вж. бѡре (Ус, Рв, См, Сф).
- бѡршко нарч. ум. от бѡрже. Мѡрна ма дрѡмка налѡгна, ала са бѡршко разбѹдих (См, Ар, Чп, Пг).
- бѡржѹвам г.л. Дѡлжа, имам паричен дѡлг към някого (См, Ас).
- бѡрзаф, бѡрзеф м. Бързей (См, Ас).
- бѡрийѡа (тур.) ж. 1. Трѡба за свирене. 2. Сигнал (См, Ар, Ас, Дев).
- бѡризѡн (тур.) м. Лейка (Слв, Зл, Пт, Мр).
- бѡрийка 1. нарч. вж. бѡра. Дѡтѡсѡ сидѡ бѡрийка (Зб, Сит, Бд, ШлР, Лл). 2. ж. Бор (См, Ар, Ас).
- бѡрикѡк м. Борова гора (См. Рд, Бб, Кч).
- бѡрийкалан м. вж. бѡрикѡк (См).
- бѡрикѡлка ж. обикн. мн. Малки хлебчета, които се раздават на сѹседи и роднини, когато бебето почне да се изправя и пазн равновесѡе (Зб).
- бѡрикѡш м. Гѡста, млада борова гора (Смир, Мд, Яв).
- бѡрикѡвица ж. Кѡс от отрязано и разцепено борово дърво (Слв, Вв, Кт).
- бѡрийлка ж. 1. Каче, в което се бие мляко (Смн, Рв, См, ШлР). 2. Бутало, с което се бие млякото в качето (Пв, Хв, Мд).
- бѡрийло с. вж. бѡрийка в 1 знач. (См, Зл, Стр, Ср, Нд, Дл, Тх).
- бѡринеф прил. Смолист. Бѡринево дѡрво. Бѡринева дѡска (См).
- бѡринѡика ж. Борова (Зл).
- бѡрийче с. сѡб. Гора от борова дървета (Зг, См).
- бѡркам г.л. 1. Газя вода, сняг. 2. Бия мляко, за да извадя маслото (См, Ар, Ас).
- бѡрка се. Прегазва се. Рѡкана ѡе ѡѡца дѡбѡка, та ни мѡже да са бѡрка (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бѡркуш м. Помия, разбъркана с малко брашно или трици за добитѹка (Дл, Нд).
- бѡрнѡрник м. Желязно приспособление, на което поставят борова за осветление (Яв, Дб, Слв).

- брусиндра ж. Голяма лъжа, клюка (Слв, Пв, Чп).
 бруснак м. Място, където растат боровинки (См, Ас, ШлР, Пт, Дв).
 брусница ж. 1. Боровинка (См, Ас, Пт, ШлР, Дв). 2. прен. Вид шарка (См, Ар, Ас, Дев).
 брусн'о ж. Измислица, клюка. Айсва ѝе жш-ва брусн'о (Слв, Пт, Дв).
 брусовам гл. 1. Бръщолева глупости (Хв, Ох, Мл, Пв). 2. Говоря измислици, клюкарствувам (См, Пг, Пт, Дв).
 брусук м. 1. Язовец (Слв, Пт, Дв, Чп). 2. прен. Намръщен, сърдит, нацупен човек (Слв, Пт, ШлР).
 брусунка ж. вж. брусница в 1 знач. (Яг, Сит).
 брусучем са гл. Сърдя се, цупя се (Слв, Пт, Вв).
 брутѐм гл. Газя, тъпча (Кес).
 брухам гл. Силно кашлям. Наморзнал сам, та цяла нощ брухам (См, Ар, Ас).
 бруцкам гл. 1. Газя вода с шум. 2. Газя сняг. Нимой бруцка ф снег (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
 бручйло с. Ручило на гайда (См, Пт, Дв, ШлР, Пг, Чп).
 бручкел' м. Вид горска гъба (Хв, Пв, Мл, Ох).
 бручкул' м. 1. Набръчкано нещо на шев. 2. прен. Набръчкан човек (Слв, Пт).
 брѐдо с. Гребен за тъкане в домашен стан (Бб).
 брѐнза¹ ж. Бито сирене (Пв, Хв, Ох, Мл).
 брѐнза² ж. Устна (Бб, НМ, Дор, Якр).
 брѐс предл. Без (ГДер).
 брѐстина ж. вж. бѐрс (Яв, Стр, Мд).
 брѐце с. вж. бѐрце (НМ, Бб).
 брѐшнел' м. Бръшлян (ДХ, Кп).
 буба (тур.) м. Гъсок (Дев и др.).
 бубак, бубайк м. Памук (Ков, Гм, Вк, Гб и др.).
 бубаткам гл. Лакомо ям (Гб и др.).
 бубелек м. Животно, което яде бубулечки, змии и др. (Ус, СмирР и др.).
 бубѐта ж. вж. бабѐта (Слв, Пт и др.).
 бубрак, бубрек м. Бъбрек (См, Ар, Ас, Мн, ДХ и др.).
 бубул' м. 1. вж. ѓрада (Гб, Кп и др.). 2. Плъмък (Зл и др.).
 бубулѐ Обръщение към дядо (Яг и др.).
 бубурак м. Зъл дух, вампир (Слв, Пт, Вв, Кт, Дв, Чп, Пв и др.).
 бубърник м. вж. бубрак (Як, Др, Дж, Чак и др.).
 буганец м. 1. Зъл дух, който според поверието броди между Коледа и Водици пощно време преди първи петли. 2. Нехристиянин, езичник (См).
 бугар м. Кладенец (Рд).
 будак (тур.) Клон, чеп (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).
 будалѐс прил. Глулав (См, Пт, Дв).
 будалѐф прил. вж. будалѐс (Зл, Нд, Стр, Мд).
 будаловам гл. Проявявам качества на глулав човек (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
 бѐдес прил. вж. бѐндес (Дб).
 будѐн мест. Някой. Калѐгере са фсѐ млѐди, та та ште будѐн загѐли (См, Ар).
 буднѐш, буднѐш нарч. Някога, някое време (См, Ас, Ар, Мн, Зл, Дев).
 буднѐшка, буднѐшка нарч. вж. буднѐш (Мос, Пв, Дн).
 буднѐшен, буднѐшен прил. Някогашен, едновременно (См, Ас, Ар, Мн, Зл, Дев).
 буенак м. Проливен дъж. Голѐм буенак са иссиа (См, Ас).
 бужѐк¹ (тур.) м. Мястото, отляво на огнището, където седи главата на семейството (См, Пт, Дв, Дл).
 бужѐк² (малак) м. Мястото, отдясно на огнището, където се слагат дървата на огъня (Чп, Пг).
 бѐзасница ж. Слива с едър валчест черен месест плод — дърво и плод (Слв, Кт).
 бѐзем са гл. 1. Надувам си бузите. 2. Много бързам (См, Ар, Ас, Дев, Мн и др.).
 буйтурѐн м. Вид едногодишно растение, което се използва за метли (Дев и др.).
 бѐка ж. 1. Обръщение към по-голяма сестра; како (Зл, Мн, Мг). 2. Баба (Нс и др.).
 букаѐ мн. Окови за хора и добитък (См, Ар, Ас, Дев, Кт и др.).
 букайѐсвам гл. Поставям окови на човек или животно (См, Ар, Ас, Мн, Дев и др.).
 бѐкалка ж. 1. Кочан от изронена царевича (Дв и др.). 2. Шишарка (Хв, Пв и др.).
 бѐка са гл. Оплодява се — за свиня (ШлР и др.).
 букѐра ж. Груб пръстен съд, гърне за вино (Хв, Пв).
 букѐла м., ж. Твърдоглав човек (Яв).
 буклавѐт' м. 1. Смет. 2. прен. Объркано нещо (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 буювѐк м. Букова гора с едри дървета (См, Стр, Ср, Нд, Дл, Тх).
 буюнѐш м. Бучиниш (Яг).
 буюмѐш м. вж. буюнѐш (Хв, Пв).
 бѐла¹ ж. Кака — по-голямата сестра за по-малките (Слв, Пт, Дв, Стр, Мд, Гб).
 бѐла² ж. 1. Див мак. 2. прен. Детска кукла, направена от парцали.
 бѐла³ ж. 1. Мохамеданка (туркиня или сългаромохамеданка). 2. Обръщение към мохамеданка (Пв, Хв, Ох, Мл).
 булашѐк (тур.) прил. неизм. Нечист, замърсен (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Мг).
 булаштѐсвам гл. Замърсявам. Фсѐкаде са булаштѐсали (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
 б'ул'б'ул' (тур.) м. Славей. Ага ѓумаше малеле, кагда б'ул'б'ул'чек пѐше (пред. бълмох).
 булгарѐйа (тур.) ж. Струнен инструмент с 6—8 корди, но без означени позиции (См, Пт, Дв, Пв, ШлР).

- бълѐм *гл.* Турям кърпа или було на главата, като я увивам така, че да се вижда съвсем малко от лицето. *Затва з'оха да са бъл'ат и робибабъл'ват* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- бўлинка *ж.* Какичка (Гб, Кп).
- бўлка *ж.* Водно мехурче.
- бўлтаф *прил.* вж. *слискаф* (Кп и др.).
- б'ул'ук *м.* вж. *бил'ук* (Бз, Зл, Пв, Ор).
- бўл'чѐм *са гл.* Жения се (Яв, Дб, Хв).
- бўл'ченик *м.* Сватбена премия на младоженката. *Ага ми вѐдѐ Стойана фѐрли Марѐда бўл'ченик и сас Стойана рѐнде* (См, Ас).
- бўмбар *м.* вж. *бѐрбун'* (Лл).
- бумбарѐк (тур.) *межд.* Изразява чувство на задоволство и възхищение. *П-у-у-у бумбарѐк! Лѐким студѐна вода!* (См, Ар).
- бумбашир (тур.) *м.* Вестител за правене достояние, за разгласяване нещо на хората. *Од два мѐсеца идат татаре и бумбашире да та рѐкат нах касабѐна* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бумбўл *м.* Пламък (Зл).
- бун *м.* Къртичина (Кс).
- бўнда *ж.* Буза, страна (Гб, Кес, Яг).
- бўндес *прил.* Който има големи бузи, бузест. *Йѐца си бўндесто* (Слв, СмиР, Мд).
- бўнка *ж.* вж. *бун* (Кс).
- буннѐш *нарч.* вж. *буднѐш* (Вв, Кт, Тик).
- бўнта *ж.* *остар.* Война. *Тѐ бѐше баѐ откѐле, напрѐш турската бўнта* (Хв, Пв).
- бўпкам *гл.* Падам с шум (Слв, Вв, Кт).
- буранѐе (тур.) *ж.* 1. Кисело зеле, зрял фасул и едро смляна царевица, всичко сварено заедно (См, Пг). 2. Ястие или супа, приготвена от треви — лобода, киселец, спанак и др. 3. Каша от брашно и разни треви. 4. Кисело зеле с ориз (Хв, Пв, См).
- бурѐлка *ж.* Малко буренце, предимно за ракия (Слв).
- буркало *с.* Каче за биене на мляко (Куз, Дек).
- бурмѐ, бурма (тур.) *ж.* 1. Винт. 2. *прен.* Кастриран овен (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- бурмѐсан *прил.* 1. Който е с пръстени. 2. Който е с каносани, боядисани нокти. *С бурмѐсани сам пѐрскове* (н. п. — пред. бълмох.).
- бурсук *м.* вж. *брусук* (Лл и др.).
- бурунтѐе *ж.* Ключа, измислица (См, Ар, Мн и др.).
- бурчѐи *гл.* 1. Ручи (за гайда). 2. Блика шумно — за обилна вода (Гб, См и др.).
- бурчѐло *с.* Бутало, с което бият мляко в каче (Гб и др.).
- бустан *м.* Диня (Сш и др.).
- бутѐло *с.* Високо тясно каче, в което бият мляко (Рк, Вг и др.).
- бўтр'асница *ж.* Едра синя месеста слива (Дев и др.).
- бутунѐш *м.* Място, обрасло с бурени (СмиР, Рд, Мд, Дл и др.).
- бутур *м.* Болест у пчелите (См и др.).
- бутурѐ *мн.* Крачоли на потури (Хв, Пв).
- б'уу *гл.* Бива (Як, Др, Дж, Чак).
- буф *м.* Неостригана коса отпред на главата на мъж (Гб и др.).
- бўфчи *с.* ум. от *буф* (Гб и др.).
- бўх *м.* Бухал (Зл, Мн, Мг).
- бухар *м.* 1. Свод над огнището (Дл, Зл, Стр). 2. Кладенец (СмиР, Сг, Рв).
- бухарѐ *с.* вж. *бухар* (в 1 знач.).
- бухур (тур.) *м.* Тамян, с който българомохамеданите кадят гроба на умрелия.
- бученѐш *м.* вж. *бутунѐш* (Зл, Нд, Чок).
- бўчка *ж.* Малко каченце за мляко (Сит).
- бўчка ма *гл.* *безл.* Имам бодеж, боде ме (Яг).
- бѐда *ж.* Клевета (СП).
- бѐжгўн' *м.* Стършел (Топ).
- бѐзаника *ж.* Майски брѐмбар (Кп).
- бѐзўнка *ж.* вж. *бѐзаника* (Як, Др, Дж).
- бѐзл'ан *м.* 1. Бѐз (Слв, Вв, Кт). 2. Тревист бурен от рода на бѐза (Хв, Пв).
- бѐзнувам *гл.* 1. Ожилям. *Бѐзна го лѐша мўха* (Кп и др.). 2. вж. *бѐзнувам* (Хв, Пв).
- бѐзун *м.* Майски брѐмбар (Стр и др.).
- бѐкал *м.* вж. *бѐкал* (Хв, Пв).
- бѐла, бѐла *ж.* Бѐла (Як, Др, Дж, Дх).
- бѐл'ватина *ж.* вж. *бѐл'ватина* (Зл, Нд, Стр, Ср, Ор).
- бѐлѐм *гл.* Повръщам (Як, Др).
- бѐнгалка *ж.* Хвойнов плод (Ав).
- бѐрбѐнка *ж.* Мехурче. *Шѐ накѐснѐши бѐрбѐн-лек: ко йма ўрци, пўша бѐрбѐнки* (Гб).
- бѐрбун' *м.* вж. *бѐрбун'* (Хв, Пв).
- бѐрбунѐсам *гл.* Мърморя на себе си (Хв, Пв).
- бѐрдино *с.* Място, дето стои гребенът в домашния стан (Мт).
- бѐрдо *с.* 1. вж. *бѐрдино* (Лч). 2. Заоблен връх (Дб).
- бѐрдѐква *ж.* вж. *бардѐфка* (Хв, Пв, Ар).
- бѐрзѐбѐйке *ж.* Целебна билка за рани (Пв, Хв).
- бѐрзѐрѐка *ж.* Силен порой (Дб).
- бѐрнѐм *са гл.* вж. *бѐрнѐм са* (Пв, Хв, Ох).
- бѐрс *м.* вж. *бѐрс* (Зл, Стр, Пв, Хв, Як, Дл).
- бѐрсал'ка *ж.* Кърпа за бѐрсане (Дх).
- бѐрсало *с.* вж. *пѐметник* (Кп).
- бѐрскам *гл.* Бутам, бѐскам (Гб и др.).
- бѐрскач' *м.* Дръндар (Пв).
- бѐрстѐм *гл.* вж. *бѐрстѐм* (Зл, Стр, Дл, Мд, Як).
- бѐрце *с.* вж. *бѐрце* (Зл, Ср, Як, Ор).
- бѐрчина *ж.* вж. *барчина* (Бат, Бок, Ор).
- бѐршак *м.* Кърпа за бѐрсане (Гб).
- бѐршаче *с.* Носна кърпа (Гб).
- бѐскам *гл.* Мъждукам (Бат).

В

- ва мест. Ви. *Рукат ва* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ва въпр. част. Нима, ли. *Ва оди? Ва га зе* 'Ходи ли? Взе ли го?' *Ва чу? Чу ли?* (Рк).
- вабеу м. вж. *вобел* (Кор).
- в'агаф прил. Кривоглед. *В'агава девойка* (Хв, Пв).
- в'агаво, в'аго нарч. 1. Кривогледо. 2. прен. Накриво. *Оти ме гледиш в'аго* (Пв, Хв).
- вагал' м. вж. *вогал'* (Хд, Дв, Пд, Муг).
- вагелка ж. Детска залъгалка (Гб, Кп).
- вагилар м. Бавач на дете (Кп).
- ваглар м. Човек, който произвежда дървени въглища (См).
- вагларница ж. Яма, в която горят (произвеждат) дървени въглища (См).
- ваглен м. вж. *вогал'* (Бб, Якр).
- вада ж. 1. Ред, засят с нещо: фасул, царевица, картофи и др. *Двесе вади васул' ие пунжо*. 2. Бразда, направена с мотика или рало, в която сеят фасул, царевица, картофи и др. 3. Малка рекичка, прокарана през ливади, градини, за да ги напоява. *Пуснахте ли вадите ф л'увадине* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- вадавущка ж. вж. *водолешка* (Пв и др.).
- вадач м. Кобилица (Мд, Сг, Рд, Смир, Смл).
- вадем гл. 1. Правя вади, в които ще се сее фасул, боб, царевица и др. 2. Правя вади за напояване на ливада, градина и др. (См, Ар, Ас, Мн).
- вадник м. вж. *вадач* (Стр, Нд).
- ваднош, ваднъш нарч. Заедно. *Да си вар-вйи ваднош* (См, Ас, Ар, Мн).
- вад'о вадё (тур.) ж. 1. Срок. *Дойде ли му вад'ота, трёва да са пла́та*. 2. Участ. *Свбриши му са вад'ота* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- ваё ж. Бавачка на дете в къщи. *Мо ма за-кача, днес сам ваё* (Хв, Пв и др).
- ваём гл. Залъгвам, забавлявам, бавя (Ков, Пв, Хв).
- ва́з'ам гл. 1. Произнасям слово, държа реч (См, Пт, Дв). 2. Съветвам (Хв, Пв).
- вазаравам гл. Разоравам (Кес).
- вазбазганчувам гл. Захвърлям нещо с яд (Слв, Пт, Дв).
- вазбирам са гл. 1. Тръгвам нагоре. 2. Събирам, прибирам. *Возбери офи́ете нагоре*. 3. Вдигам нагоре. *Возбери си патурете, ча ште ти паднат*.
- вазвиквам гл. Извиквам, викам (Кес, Зб, См).
- вазвирам гл. 1. Става ми горешо. 2. Бунтувам се, въставам. *Чечен ие пак вазверёл* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- вазвис'о ж. Лудост, силна нервна възбуда (Тн).

- вазгал'ам гл. Вдигам горните и долните дрехи нагоре, за да се види голота от тялото — за жена (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- вазгёч (тур.) нарч. Недей, откажи се (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн).
- вазгечтисвам, вазгечтисувам (тур.) гл. Отказвам се. *Нема да вбръвем нах байра, вазгечтисах* (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг).
- вазглаве, вазглав'е с. вж. *зделка* (пред. бълмох. — См).
- вазглафка ж. вж. *зделка* (Уст, Рв, Смл).
- вазденесе нарч. През идните близки дни (пред. бълмох. — См, Ас).
- ваздихтевам гл. Задъхвам се, запъхтявам се (Зл).
- ваздуман'вам гл. Замъглявам, запрашвам (См, Ар, Ас).
- васкешкувам гл. Разпалвам огъня, за да заври гозбата. *Хель прътбкнахмъ, васкешкахмъ йадына заёк на йахнийе* (ШлР).
- вазлиф прил. Възлест. *Вазлиф пред'во* (Слв, Пт, Дв).
- вазможен прил. Заможен, състоятелен (Слв, Пт, Дв).
- вазмисвам, вазмисувам гл. Започвам нещо. *Ве йеце рано сте вазмисали свадбаса* вазмисва са, вазмисува са безл. Обърква се нормалният живот на хората поради размирици. *Ф Македонийата пак са ие вазмисало* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- вазйёма гл. Облъхва. *Вазйёма го ие тра́га* (ШлР, Пт, Чп, См, Сит, Дед).
- вазрав'ам гл. Окопавам растение (См, Чп, Пг, Пт, Дв).
- вазривам гл. вж. *вазрав'ам*. *Вазрихте ли патёрот?* (См, Ар, Ас).
- вассу́квам са гл. Запретвам ръкави (Слв, Пт, Дв).
- вайовам гл. Бавя дете (Пв, Хв).
- вакътлие (тур.) прил. неизм. Заможен. *Сочилёк ие вакътлие, сичко си йма* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн).
- вал м. Огън с висок пламък. *Ага палат орадата, пускат и играят хоро около голёние вал* (См, Пт, Дв).
- валка ж. Топка (ШлР).
- вал'ки мн. вж. *валуги* (Стр и др.).
- вал'кове мн. Топки качамак (Яв и др.).
- вал'ам гл. 1. Събарям, развалям. *Немои вали двара*. 2. Паля огън. *Ка́та вечер си валии голёи оган'*. 3. Раздробявам. *Ага ймам голёми кайме, давам хи на шёркетён, та ми хи вали* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- валмо с. 1. Аба, шаяк и др., навит на тръба. 2. Част от руно вълна (Яв).
- вал'ан'уга ж. Качамак или хляб, овалян в масло (Мм, Сок).

- вал'нѣсвам, вал'нѣсувам гл. Покривам се с косми, обраствам с косми. *Вал'нѣсало ѝе като дракус* (См, Пт, Дв, Сц).
- валнувам са гл. Лягам, търкулвам се. *Вални са, та са одмори* (См, Пт, Дв).
- валѣ с. Воал (Вг, Хв, Пв, Ох).
- вал'ѣк м. вж. *свитак* (Кп и др.).
- валта ж. Равно, топло, запазено от ветрове, обилно напоявано място (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Мг, Кг).
- валуги мн. Топчета от неразбито брашно в каша (ШлР).
- вангѣле с. Евангелне (Слв, Пт, Дв, Зл, Пг, Мс).
- вангѣлка ж. Домашна бавачка на деца (Кп).
- в'анук м. Венец (пред. бълмох).
- вапцвам, вапцувам гл. 1. Багря, боядисвам. *Вапцахме врит' вджата. 2. прен. Лъжамая някого. Вапцах го* (См, Пт, Дв, Пв).
- варак', варат' м. Дъсчен улей, по който тече вода за воденица, тепавица, дъскорезница и др. (См, Рд, Рв, Вр, ШлР).
- варангѣл' м. Сполучлив ход за бърза и без труд печалба (ШлР).
- вар'ам са гл. 1. Надпреварвам се. *Иѣ могам да са вар'ам с неѣа. 2. Надминавам, изпреварям. Вар'ам та* (См, Пт, Дв, Чп, Дн, Сит, Пв).
- вараѣно с. Вретено (Кет).
- варбалѣц м. Врабче (Кам).
- варвил'ник м. Мрежа, направена от здрав канап, в която натъпкват и превозват върху добитък тревен фураж (Вв, Кт, Тик).
- варвил'ники мн. вж. *варвил'ник* (Сц, Смир, Ор, Тв, Бн).
- варвишта мн. Пътища. *Млѣго варвишта излизат нах там* (См, Ас, Ар).
- варга ж. вж. *вѣрга* във 2 знач. (Дв, Хд, Зг).
- варгиц'уле м. Смах на воля, от сърце (ШлР).
- варгулат прил. Объл, кръгъл (См, Ас, Ар, ШлР).
- варгѣл'ка, варгѣл'ке ж. 1. Буца прѣст или едър къс камък (См, Ар, Ас). 2. Объл речен камък (Яг). 3. Ръчна мелница с два камъка от по-старо време (Мм).
- вардѣм гл. Следя с поглед. *Нах срѣшто варди л'убенѣ* (См, Зб, Чп).
- вардѣне мн. Двуколка за свличане трупи, греди и др. (Дв, Сц, Вв, Кт, Мм).
- варѣйка ж. Малък меден котел, в който се готви (Пг, Чп).
- варѣн, варан' ж. 1. Количество продукти за едно ястие, които се варят. (Ох и др.). 2. Вариво (Ох, Кв, Пв, Лл).
- варѣчка вж. *варѣйка* (Слв, Пт, Дв).
- варс предл. Върху, над, през. *Ако ти дѣте ни рѣдам, давам ти ѣзик варс мѣне да са рѣжениш* (Вв, Кт, Пд, Зг, Ор, Мн, Дев).
- варзалѣ с. 1. Червена връзка, с която селяните пристягат къпната на кръста (ГДер).

2. Връв или късо въже, с което връзват добитък (Слв, Вв, Кт).
- варзаница ж. 1. вж. *свитак* (Ел, Дл, Стр). 2. Сноп от царевична шума (Ел). 3. Царевични кочани със зърната, вързани до 10 броя заедно и окачени да съхнат (Хв, Пв).
- варзел м. Възел (Вк).
- варзмѣ с. Връзка от копиринени конци с ресни накрая, която се поставя на плитките (Гб).
- варзѣбал' м. вж. *варвил'ник* (См, Ар, Мн, Зл, Дл).
- варзѣл' м. Вързоп (См, Ас).
- варзѣл'ка ж. Възел в преждата или тъканото в домашния стан (Слв, Пт).
- варил'ник м. 1. вж. *варѣйка*. 2. Дървен съд — каче, ведро и др., в които се събира помин от съдове и хранителни отпадъци за добитъка (Пв, Хв).
- варил'ница ж. вж. *верѣга* (Кет, Кес, Зб).
- варийа ж. Голям каменарски чук (Сем, Пв, Хв).
- варкам гл. Бързам. *Не варкайте, брѣ!* (ЕР, Яв, Кор, Сем).
- варкузѣм м. вж. *варкузѣн'* (Кт).
- варкузѣн' м. Връв, с която се стягат потурите около кръста (См, Ар, Мн).
- варса-ѣѣкса (тур.) нарч. Има-няма, както и да е (См, Ас, Дев, Ар, Мн).
- варстак м. Връстник (Лл).
- вартелѣк' м. Колело (См, Пт, Дв, Мр).
- вартка ж. вж. *вѣртка* във 2 знач. (Хд, Пд, Дв).
- вартѣглаф прил. Болен от въртоглавие добитък. *Вартѣглави ѣѣце* (Кч, Дс).
- вартѣк м. Водовъртеж (Слв).
- вартѣл' м. Място, дето се образуват вихрушки (Син, Айв, Ис).
- вартѣлево с. Място, изложено на ветрове (Айв, Ис).
- Вартѣломѣй м. Религиозен празник на 24 юни, който се тачи, за да не духат ветрове, вихрушки, които завъртат, замайват и овцете, и хората (Яв).
- вартѣломен прил. Шеметно стрѣмен (Яв).
- вартѣп м. 1. Хлѣтнатина от суша. 2. Малка горичка, свита сред голо място (См). 3. Водовъртеж (См).
- вартѣтка м., ж. 1. Дете, което капризничи и непрекъснато хленчи и настоява за нещо (Слв, ШлР). 2. Мазник (См).
- вартѣшка ж. Вихрушка, въртящ се циклон (ШлР).
- вар'ѣво, варѣво с. Вариво (Гб).
- варѣш (унг.) м. Град (СП).
- вархник м. Мъжка или женска горна дреха (Слв и др.).
- варчиѣп м. Бакла (Дл).
- вас (тур.) м. Слово, проповед. *Хѣжени вас прѣви* (Стр, Лци).
- вас предл. У, при. *Ваз баиѣта, вас майка* (См, Ар, Мн, Хв, ШлР).
- васка мест. Вас (Зг, Хд, Мос, Сит).

— **васкѹпвам** гл. Правя на купчина. *Васкѹпихме сѣното* (Ав).

васправѹшт'овам гл. Изправлям някого или нещо (Лев).

— **вассйпвам** гл. Окопавам растение високо (См, Ар, Ас).

вассѹквам гл. Засуквам, запретвам. *Вассѹках си ракавете и зафатих да чѹкам* (См, Пг, Дв, Чп, Мс, ШлР).

✓ — **вастагърка, вастагърке** ж. Дървено колче, с което се подпират страните, докато се товари добитъкът (Слв, Вв, Кт, Хв, Стр, Пт).

— **вастегърка** ж. вж. *вастагърка* (Зб, Нс).

вастйцам гл. Подувам се, получавам оток. *Ракисе ми вастйцат* (См, Ас, Ми, Ар).

вастйчам гл. вж. *вастйцам* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Ми, Дев).

— **васѹл'вина** ж. Изсѣхнали листа и стѣбла от фасул, които служат за фураж на добитъка (Слв).

— **васѹл'вица** ж. Вид фасул с много едри зърна (Слв, Вв, Кт, Ус).

— **васфѹл'вам** гл. Възпламенявам, лумвам. *Васфѹлих сламана. Васфѹл'ва ма безл.* Пламвам, чувствавам огън. *Васфѹшло ма йе* (Слв, Вв, Кт, Пт).

ватандаш (тур.) м. Съотечественик (н. п. — Гб и др.).

ватанлие (тур.) прил. неизм. Имотен (пред. бълмох. — Мос, Дн).

✓ **ватрал'** м. 1. Ръжен, прѣт с който ровят огъня. 2. Прѣт с желязо отпред за чистене жартата от пещта (Гб).

вахлеле межд. За изразяване мъка, страдание; олееле (Муг).

вахси межд. За изразяване на мъка, страдание; олееле. *Вахси, нийдйте са кѣра, нийдйте са йе!* (Ус, Рв, Сми, Смл).

вацана ж. Плод от черница (Кп).

— **вашѣсвам, вашѣсувам** гл. Въшлясвам (См, Ар, Ас, Ми).

✓ **вашйвник** м. Въшльо (Слв, Пт, Дв, Сп, Вв, ШлР).

✓ **ваштйна** ж. Восъчна пита, на която медът е взет (Смл, Сми, Сг).

вгл'одвам са гл. Вглеждам се (Слв, Пт, Пг, Чп). **Вгл'одва** ми са безл. Привижда ми се.

Буднѹш му са вгл'одва адно дръго (См, Ар, Ас, Дев).

✓ **вграгурѣва** са гл. Набрѣква се (за шев) (Мм, Сок).

✓ **вграгурен** прил. Набрѣккан. *Дрѣнисе му са вграгурени* (Мм, Сок).

вдѣ йе израз. Вижда се. *Вдѣ ли йе нийдѣ старец?* (Слв, Пт, Пг).

— **вдѣвам, вдѣвам** гл. 1. Прекарвам жичките на преждата през гребена и нишелките. 2. Вкарвам конец в ухото на игла. 3. прен. Давам ум, съветвам някого. *Ни вдѣва му са йѹм* (См, Ар, Ас).

— **вдйгам** гл. Викам силно, карам се. *Иадѹсало са йе, кѹштана вдйга. Вдйгнало го йе безл. прен.* Полудял е. *От пролѣтѹс го йе*

вдйгнало. ~ са 1. Изселвам се. *Йиште да са вдйга нах Хи.т'б'ѹ.* 2. прен. Въставам. *Фаф Турѣко пак са са вдйгнали* (См, Ас, Ар, Ми, Дев).

вдовйче прил. неизм. Вдовишко. *Адно вдовйче кѹпел'че лу тѹ си диван ни стѣна* (н. п. — См, Ас, Ар).

вдѹрнувам са гл. Вмѣквам сѣ. *Йѣ го ни рѹках, ала тѹ са вдѹрна нах вѹтра бис попитум* (См, Ас, Пт, Дв).

вдѹручѣвам са гл. Сопвам се, отговарям много грубо и сѣрдито. *Оти ми са вдѹручѣвани тѹи?* (См, Ас, Ар, Ми).

вдражѣвам са гл. Харесвам се на някого. *Йѣ му са сам вдражѣла* (См, Ас).

вдѹле ж. Дюля (СП, Чн).

вдѣнвам гл. Отивам надълѹбоко, на дѣното (Яв, Пв).

вѣ, вѣе мест. Вие. *Вѣ тѹва ли сте? Вѣе оддѣ сте?* (См, Ар, Ас).

вѣ част. 1. Нали. *Вѣ та итйи дѹ и тѹ с мѣне?* 2. В смисъл на „знаеш ли“. *Вѣ ко дѹйда?* (См, Ас, Ар, ШлР).

ведѣ гл. Вѣди, мѣти. *Кѹшката ведѣ пѣлце* (Стр).

ведрица ж. Дървен съд за вода, мляко и др. *Мѹкри бедра, сѹхи ведрици* (См, Ас, Ар, Ми, Дев).

вѣжги мн. вж. *вѣжки* (Яв).

вѣшкове мн. ум. вж. *вѣшки*. *Вѣшкове — плѣтен гайтанчек* (н. п. — См, Ар, Ас).

вес м. Везмо, ръкоделие. *Вѣз вѣзйла Фатимѣ кадѹна* (н. п. — Чн).

везѣк м. Везмо. *На пѣрѹве девѹшка дрѣмен везѣк везѣше* (н. п. — Дн).

вѣйка ж. 1. Тѣнѣк прѣт за увиване на фасул. 2. Клон на дърво с листа. *На вѣйка му йе йѹмѹн* — за лекоумен човек (См, Ар, Ас).

вѣйке нарч. 1. Вече, почти. 2. Без малко. *Вѣйке на фѣтиха. Мѣн' са йе вѣйке дѹдѣло кѣта нидѣ.га свадбѣре* (См, Ас, Ар, Ми, Гуг, ШлР).

вѣйник м. Фасул, който се увива на прѣтн (См).

вѣке нарч. вж. *вѣйке* (Хв, Мос, Дн, Пв).

векйл' (тур.) м. Пълномощник, доверител. *Йѣ му стѣнах векйл'* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Ми, Зл, Дев).

велеѣт' (тур.) м. вж. *вилайѣт'* (Вел).

вѣлѣм м. Говоря, казвам. *Кѣ му вѣлѣ* (Чн, Зг, СП).

вѣлй гл. Кажѣ. *Тѹй, вѣлй, ништѹ да гл'ѹдам нйкѹтрек ѹт сѣло* (См, Ас, Ар, Дев).

вѣл'хасъл (тур.) нарч. Накъсо речено, с една дума (См, Ар, Ми, Ас).

вѣндра ж. Конраля (Пг, Куз, Дек).

венѣц м. Букет от изкуствени цвѣта, който бѣлгаромохакеданката между другото подарява на годеника си вечерта на годѣжа (ШП, Зц).

- веранажие (тур.) м. вж. *веренжие* (Слв, Пт, Дв).
- веранладисвам (тур.) гл. Повреждам ~ са *прен.* Поболявам се (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- веранлък, веренлък (тур.) м. 1. Повреда. 2. *прен.* Болест, поболяване.
- веранџ, веранџ (тур.) ж. 1. Стара сграда, която клони на падане. 2. Изобищо повредено нещо. 3. *прен.* Нездрав човек (См, Ар, Ас).
- веранџсвам (тур.) гл. Повреждам (Слв, Вв, Кт, Пт).
- верачка ж. вж. *верџа* (Тг, Жр, Кес, Муг).
- вергџл' (тур.) м. Сполучлив ход за лека двойна печалба (См, Ас, Ар).
- вережџек, веражџек (тур.) м. Дълг, парично задължение (См, Ар, Ас, Мн, Зг).
- верџем (тур.) м. Туберкулоза (пред. бълмох.).
- верџен *прил. неизм.* 1. Повреден, разнебитен. 2. *прен.* Болнав. *От нџкаџ дџен' сам баџ верџен* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- веренжие, веранжие м. ж. 1. Човек, който поврежда. 2. *прен.* Човек, който проявява разточителство. 3. *прен.* Лека жена (Слв, Пт, Дв).
- верение, веранье ж. вж. *веранџ* (Хв, Пв).
- верџшти мн. Чувал, голяма торба (Бкк, Лжк, Ок, Тб, Чем).
- ✓ верџга ж. вж. *верџа* (Бб).
- ✓ верџга ж. Синджир над огнището, на който се окача котел (См).
- верџчка ж. ум. Вирче (Мт).
- верџушка ж. 1. Малък наниз от мъниста или парички (Дн, Зл, Мос). 2. Синджирче.
- весайџет' (тур.) м. Завещание. *Правџем му весайџет' да си ми зџме, мџйана бџйзна родџнџнка* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- вџселен *прил.* Весел (в н. п. Ив).
- вџстикџ с. 1. Известно. *Не мџй џе вџстикџ.* 2. Весело (Хв, Пв).
- вџетџр м. *прен.* Ревматизъм (См, Ас, Ар, Мн).
- ветрушка ж. Вихрушка (Хм, Лл).
- вџтџрница ж. Вятърна мелница (Ек, Рд, Мд).
- вџчера голџма ж. Вечерно ядене между 7 и 8 часа (См).
- вџчера малка ж. Малка следобедна закуска през лятото (См).
- вџчерка ж. вж. *вџчера малка* (пред. бълмох. — См).
- вџчерн'а ж. Новогодишна, коледна и богоявленска пита (Кс).
- вџчерџ, вџчер'џ нарч. Нощем, вечер. *Вџчерџ лџгам н'увџста, џпирнџ стџнвам мџмџца* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- вџчерум нарч. Нощем, вечер (ДХ).
- вџш *прил.* Който знае, познава. *Иџ ни сџм вџш нџ сџйа рџбота.*
- вџш го џџ израз. Познавам го (См, Ар, Ас, Дев).
- вџшина ж. Сноп рџжена слама, с който се покрива кошџрът на трџвна, или кръстџец със снош (Ел, Хд, Стр, Мд).
- вџшки мн. Вежди (См, Ар, Ас, ДХ, Чн).
- ✓ вџйзам гл. Правя дупки върху дџрво с нагорешено тънко жџлязо.
- вџйза са гл. Грџнясва (за мазнина). *Мџс-лџсо са џе вџжџло.*
- вџжирџвам са гл. Почвам да линџя, слабея (за млад добитџк и дете). *Тџлесџ са џе вџжирџло* (См, Стр, Сг, Мд, Пт).
- вџжурџвам са гл. вж. *вџжирџвам са* (Слв, Вв, Кт).
- вџзам сз. За да (Кес).
- вџжнџ ж. Ковачница (Бб).
- вџла ж. Болт, винт (Слв, Вв, Кт).
- вџлџло 1. с. Предмет, който свети. 2. с. Петрол. 3. *прил.* Съмнџло, светло (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- вџдџло с. Вид изработџна телџшка кожа за обуџа (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- вџденџ, вџденкџ *прич.* Дадџната милџстџня, която се счита от полза в задџробнџя живот (поверџе — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- вџдет' џе гл. Вџжда се (Зл, Лв, Пв).
- вџд'џ м. Това, що е налицџ (в израз) *Фџл'џ нџ л'џсан, ами вџд'џ џе бџлан* (См, Ас, Ар, Мн).
- вџдџве мн. Вџждане наџве, патџла. *Зџмџ џде, џте џма нџк вџдџве* (См).
- ✓ вџска мџст. Вџе (СП, Чн).
- вџст м. Вџтрџшен двор, пруст (ДХ).
- вџзџр' м. Изтрџт гвоздеџ от подкова на добитџк. *Вџзџр' му џе флџл ф тарнџка* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- вџн м. Тревџсто растение, което се навџва по стџблата на рџжта (Пл, Бн).
- ✓ вџкам гл. Мџсля. *Вџкал џе, бџлџки, чи нџма да са вџрна жџф* (См, Зл, Ас).
- ✓ вџкашкџм нарч. Вџкаџки (ГДер).
- вџлаџет' (тур.) м. 1. Родно мџсто. 2. *остар.* Админџстративна единица в Турџия. *Шџта си нарџйм нах вџлаџџтен* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- вџлаџ м. 1. Дџрвена вџла с повече от 3 зџбџ, която се употребџва на харман. (Хв). 2. Дџлга вџла, с която се подава шума за екџадиране на дџрво (Ел, Дл, Стр, Нд, Ал, Бк).
- вџлица ж. Челџст (Ел, Стр, Рд).
- вџличка ж. вж. *мџчџве* (Ор).
- вџран м. Кладџнец (Гб).
- вџрџем м. вж. *верџем*. *Шџ фџтиш вџрџем* (Гб).
- вџрџга, вџрџџга ж. 1. Едно или нџколко дџрпџта, поставџени на двџта бряга на долџна река за мџнаване (Зл). 2. Вџрига (Пг, Чн, Шлр, Мм, Сок).
- ✓ вџсџр' м. 1. Вџсока стрџмна скала (Дб, Яв). 2. Фџлия хлџб (Лл).
- вџсџце 1. нарч. Вџсоко. *Вџсџце глџџдай*. 2. с. Горџен еџаж на кџща. *Рџно џе вџџа дџмџла, че џе вџсџце изџџла*. (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Тх).
- вџгџна ж. вж. *гџжма* (Лл, Зб, Нс).
- вџтка ж. вж. *гџжма* (Яг).
- Вџтџлово с. Старџ име на гр. Рудџзем.
- ✓ вџтрушка ж. Малка лџпатка (Куз, Дек).

✓ **вйхан** прил. Силен, буен. *Данд дуйне, вйхан вѣтар да раскрие кочината* (Чн).

вйчерашни мн. Зли духове, вампири (Кп).

вйчѣрн'а ж. Бъдни вечер (Гб).

✓ **вйше** нарч. По-високо (Вг).

вйшел прич. Видял. *Не ште ли са мйха, та го вйшлѣ камйните* (СмР).

Вйшница ж. Име на река, която протича край с. Габрово, Ксантийско.

вйшница ж. Вишня (См, Гб, Кп).

вишѡвна прил. Високосна. *Прдлетоср ѡе даждѡвнр, грдйнаса ѡе вишѡвна* (н. п. — См, Ас, Ар).

вйштѣм са гл. 1. Цвиля (за кон). 2. Смея се, кикотя се. *Врѣт жѣнине са излѣли по сокѣчено открити, та са виштѣм като крѡйли* (См, Ас, Ар).

влагѡф прил. Малко влажен. *Ѡтаваса ѡе влагѡва* (См, Ас).

✓ **влѡк** м. 1. Влачене по наклонено място трупн, грети и др. (Пв, Хв). 2. Межда. *От кѡта мѣсто ѡставѡм по адѣн влѡк мейдѡн от чѡздѡно мѣсто* (Дев, Ас). 3. Дърво със закрепени на него клони, което служи за зариване семената на нивата — един вид брана (СмР, Рд). 4. Дарак за влачене вълна.

власѡт'ам гл. 1. Разбивам със специална дъска коноп, лен или степана вълна (Пв, ШлР). 2. *прен.* Бия, нанасям побой (См, Мд, Рд, Пг, Дв).

властѡрка ж. Клонче или издънка, израснала за една година (Юг, Хв, Пв).

влат'ѡ м. ж. 1. Небрежен, развлечен човек. 2. *прен.* Мързелив човек (Слв, Вв).

влачѡрница ж. Дарак за влачене вълна, памук и др. (Сит).

влѡчка ж. Брана (Смл).

влѡшкове мн. Съзвездие Бенетнаш (Слв, Зг, Пг, Дв, ШлР).

влек м. Вързани клони, които се влачат от добитък за заравяне семена (См, ШлР).

влечѡк м. Хоризонтална подпора на врата (Пг, См).

влйдан прил. вж. *вл'удан* (Тв, Ор).

влѡгаф прил. Тромав, отпуснат, несръчен (Хв, Пв).

✓ **вл'удан** прил. Кротък, хрисим (См, Пг, Дл, Мс, Рд).

✓ **внѡгрувам** гл. 1. Искам нещо много настоятелно. 2. Хващам някого здраво. (См, Пг, Дв, Чп, Мс).

✓ **внѣтре** нарч. Вътре (Кч, Бб, НМ, Дс).

вѡбел, **вѡбел** м. Кладенец. *Навлѣзѡха сѡстри саби, забрѡха ги, йудвѣдах при вѡбела, при чешмѡта* (Чн, Мм, Сок).

во, **воф** предл. В, във (ПашМ, Вел).

вѡгал м. Вълген. *Чѡран ѡе вѡгал стѡнчла* (См, Ас, Ар).

✓ **вѡгарец** м. вж. *вѡгорец* (См).

✓ **вѡген** м. Огън (Кк).

✓ **вѡдѡч** м. Кобилица (См, Пг, Дв, Бк, ЕР, Дл).

✓ **вѡденйчно** с. вж. *кал'манка* в 1 знач. (Дв).

вѡденйчно кѡте с. вж. *кал'манка* в 1 знач. (Зг).

вѡдено с. 1. Сок от варени или киснати сушени плодове. 2. Вода с малко оцет и захар. 3. Мътеница, айран. 4. Изобщо всякакви течности, които се пият или се яде хляб с тях. (См, Ар, Ас).

вѡден с'ул'ук м. Пиявица (Тх).

вѡди ма гл. *безл.* (само *с* отриц.) Занимава, интересува ме. *Хйч ма ни вѡди* (Слв, Вв).

вѡдйло с. Воице на рало. (НМ, Бб).

вѡдолѣй м. Чешма, извор, чучур (Син).

вѡдолѣшка ж. Малка вадина, която се отделя от главната вада за напояване ливади, градини и др. (Хв, Пв).

вѡза ж. 1. Тънка плетена вълнена връв, с която връзват престилките си или я използват за връзки на торби (Ас, См, Ар). 2. Върже от слама (Ел).

вѡзал, **вѡзел** м. Връзка. *Йди ми извади от сандѡкан трй вѡзла рубѡи* (Смл).

вѡзоравам гл. Разоравам. *Йди вѡзрай нивѡна* (Кес).

вѡзбарѡ нарч. Нагоре, по бърдото (Дев).

вѡзбарце нарч. вж. *вѡзбарѡ*. *Вѡзрите ѡсе вѡзбарце* (См, Пг, Чп, Мс).

вѡзвес'а ж. Силна нервна възбуда, екстаз (Мм, Сок).

вѡзврат'ки мн. 1. Гостуване на младоженците у родителите на младоженката (Пг, Дв, Слв). 2. Угощението, което в петък след сватбата дават на младоженците (См, Ар, ШлР, Ас).

вѡзглавница ж. вж. *здѣлка* (См, Ас, Мч).

вѡскрушка ж. Вишня (Вк).

вѡзѡчи нарч. Право в очите (ШлР).

вѡстрап 1. м. Купчина аба, черги, ченз и др., поставени в ред една върху друга край стената. *Кѡлко вѡстрапа руба йма нивѣстана?* 2. нарч. Нагоре, по стръмнината (См, Пг, Чп, Мс, Пг).

вѡѡѡй част., с която се отговаря при повикване. *Мѡйу бе, мѡйу!* — *Вѡѡѡй* (См).

вѡйна ж. Хвойна (ДХ).

вѡйсн межд. Изразява разни чувства; оледе *Вѡйсн кина да стѡра, вѡйсн кина да стѡра!* (См, Ас, ШлР).

вѡлек м. вж. *вѡл'к* (Кет).

вѡленик м. Ароматична горска билка, употребявана от местното население за чай (Зб, Бд, Бр, Нс).

вѡл'аника ж. Сладка билка (Дев).

вѡленица ж. 1. Дива червена и бяла медоносна чубрица (Сг, Стр, СмР). 2. Свободен, безгрижен, волен човек (Юг).

волѣсвам са гл. 1. Събръзвам се. *Ѡни са ни влѣсвали кина штици прѡдѡм* (Слв, Пг, Дв, Вв, Кг). 2. Откратзам (ШлР).

волѣт м. Улей на воденица, дъскорезница и др. (Сит).

вѡлзаница ж. вж. *здѣлка* (Зб).

- **вѡлетина ж.** 1. Вид цирейно заболяване. 2. Вид билка, подобна на чубрицата, която служи за подправка (Слв, Рво, СмиР, Сг).
 - **волина ж.** увел. от вол (Слв, Вв, Кт, Рк).
 - **вѡл'к м.** Вълк (См, Пт, Чп, Мс, Пг).
 - **вѡл'неник м.** Празнична женска горна дреха, направена от аба, на която полите, ръкавите и нагръдникът са украсени със сърма или коприна.
 - **вѡл'нес прил.** Космат. *Лѣким му не вѡл'нест г'усан* (См, Пт, Дв, Пг, Чп).
 - **вѡловец м.** Дива приятна на вкус билка с листа, подобни на волски език, която се използва за готвене и банница (Слв, Вв, Кт).
 - **вѡловник м.** вж. *вѡловец* (Стр, Ср).
 - **вѡлска мѹха ж.** Стършел (Кп).
 - **Вѡлчево с.** Старо име на село Върбина, Смолянско.
 - **вѡмбал' м.** 1. Извор в ниско песъчливо място, чиято вода блика отдолу. 2. Улей, по който тече вода. 3. Изворче край река, чиято вода е от самата река, но се изцежда през пясъка. 4. Дълбок кладенец (См, Кор).
 - **вонѣ, вон'ѡ с.** Лоша миризма (Ас, См, Ар).
 - **вѡнева ж.** вж. *вонѣ* (Хв, Пв).
 - **вонѣм гл.** Мириша на лошо (Хв, Пв).
 - **вон'ѡшник м.** Човек, който издава неприятна миризма (Слв, Пт, Вв).
 - **вѡнта ж.** Укорно название на нечистоплътна жена, която издава неприятна миризма (См, Пт, Чп, Пг, ШлР).
 - **вѡн'то м.** вж. *вѡнта* (См, Пт, Чп, Пг, ШлР).
 - **вѡпа ж.** Вдлъбнатото място, котловина (См, Пт, Чп).
 - **вѡрбен ж.** Вrabче (Рк).
 - **вѡрга ж.** 1. Подутина на главата, причинена от удар (См, Ар, Ас). 2. Израстък по човешко тяло или по стъбло на дърво (Мм, Сок). 3. Слабо издигнато място, грапавина сред равнина или поляна (См).
 - **вѡргаф прил.** Неравен, с грапавини. *Вѡргава нѣва* (См).
 - **вѡрс, вѡрс' ж.** Възраст. *Тѣ са аднѡ вѡрс* (См, Пт, Мс, Чп).
 - **вѡртка ж.** 1. Детска игра на въртележка (См, Пт, Пг). 2. Уред, въртележка, с която се развива прежда (См, Ас, Пт).
 - **вѡружие м.** Вѡръжено лице (Дев).
 - **вѡрѹнжесана (тур.) нарч.** Дори ако (Хв, Пв).
 - **вѡрхам гл.** Вършея. *Кѡта годѣна по айсѡ вакѣт си вархѡт врѣт' лудѣсе* (См, Ас, Пт).
 - **вѡршина ж.** 1. Най-високата част на дървото. 2. Неокастрено клонче (Слв, Вв, Кт, Мм).
 - **вѡса ж.** Оса (Кч).
 - **вѡсаница, вѡсеница ж.** Гъсеница (См, Пт, Пг, Чп, Мс).
 - **вѡседле нарч.** вж. *вѣседле* (Зб, Бд).
 - **вѡске ж.** Войска (н. п. — Сит, ШлР).
 - **вѡссет м.** Седло (Рд).
 - **вѡстреп, вѡстреп м.** 1. Купчина. 2. Наредени, сгънати завивки, постелки и др. (См, Шх).
 - **вѡтак м.** Вѡтък (См, Ас, Пт, Мс, Пг).
 - **вѡтар м.** Вряз в дъното на каца (ШлР).
 - **вѡѹк м.** вж. *вѡл'к*. *Зимѡс ѣмаше фнѡго вѡѹци* (Кор).
 - **вѡхам гл.** Дишам. *Вѡрв'ам и сѣлѡмичка вѡхам* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - **вѡхкам гл.** Охкам, пѹшкам. *Та ни вѡхкам ѡлеле, душѣце, а ми вѡхкам ѡлеле, Русѣце* (См, Ас, Пт, Дв).
 - **вѡшѣтина ж.** Изпражнение на вѡшка. *По рѣзана му ѣма вѡшѣтини* (См, Пт).
 - **вѡшка ж.** Овощно дърво (ЛХ).
 - **врак м.** 1. Крив рак. (Як, Др, Дж, Чак). 2. Зѡл дух, дявол. *Врак ти ѣдѣи зѡтен, и главѡта* (См, Стр, Сг).
 - **врага ж.** вж. *вѡрга* (Зг).
 - **врагалѣц м.** Вѡгарец, червей под кожата на животно (Кам).
 - **врагѡм (в израз).** *За зѡм врагѡм*. За проклетия (Яв, Хв, Пв).
 - **врагуу мн.** Криви раци (Як, Др, Дж, Чак).
 - **вракузѹн' м.** вж. *варкузѹн'* (Бб).
 - **вралѣна ж.** Дѡлъг прѣт (Бб, Якр).
 - **врангелѣк м.** 1. Тѡпа. 2. Шум от тѡпа (Пв, Хв).
 - **врат'ам гл.** Обръщам наопаки (в израз). *Стѡреѣат крѡти и вратѣи* (См, Пт, Дв, Мс, Пг, Чп).
 - **вратѣнка ж.** 1. Крѣло на прозорец или малка врата (Гб). 2. Вратѣчка (См, Ар, Ас).
 - **вратнат прил.** 1. Обѡрнат наопаки. 2. *прен*. Убит (См, Яв, Дб).
 - **вратница ж.** Вход на заградена градина, нива или ливада (Кор).
 - **вратнувам гл.** 1. Обръщам наопаки, катурвам. 2. Лягам. *Дѣвѡмѣштѣно са лѹ вратналѹ на вѡзнак и са замѡлѣло*. 3. *прен*. Убивам (См, Ас).
 - **врах м.** Количеството снопи, които се овѣршават на един пѣт (См, Ар, Ас).
 - **врач м.** Бакла (Ел, Бн, Тв).
 - **врачник м.** вж. *врач* (Нс).
 - **врѣдан прил.** Полезен, ценен, който струва мѣсто. *Сѡѡ дѣтѣ ѣе врѣднѡ за мѡго* (См, Ар).
 - **врѣкут' м.** Вряскане на коза (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 - **врѣме с.** Материална възможност. *Нѣмаме врѣме да градѣм кѡшѣта* (См).
 - **врѣсак м.** вж. *врѣкут* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - **врѣтѣнка ж.** Ядивна горска гѣба (Бок).
 - **врѣтѣште с.** Чувал от парцалена черга (Югозападни Родопи).
 - **врийкам гл.** Скачам вѡтре (См, Ас, Ар, Сит).
 - **врис м.** Извор (См, Ас, Ар, Мн, Кг, Кс, Гюм).
 - **врит' 1. мест.** Всички. *Ѣлѣте врѣт'*. 2. *нарч.* Всичко. *Врѣт' го зѡми* (Слв, Вв, Кт).
 - **вритѣхка мест.** Всичките, всичкото (Мос).
 - **вритѣм гл.** 1. Обѣщавам в името на някой светия да направя курбѡн', жертва. 2. Изобщо обѣщавам неѣщо (См, Ас, Мн, Пт, Зл, Дв).

- *връх* прил. Нечистотелен. *Врѡма жена* (Ус, Рво, См).
- *врѣ* мест. вж. *врѣт'* (Ус, Рво, Сф, Тн).
врѣкузун м. вж. *варкузун'* (Дб, Кво).
врѣт' мест. вж. *ерѣт'* (Ус, Рво, Сф, Тн, См).
- *врѣстѡи* м. 1. Мрежа за пълнене с тревен фураж (Бб). 2. Увити и вързани неща, пакети.
- *врѣт' пред.* Върху, над. *Врѣс тебе нѣма да минѣ* (пред. бълмох. — Хв, Пв, Вр).
- *врѣстѡк* м. Връстник (Стр, Дер).
- *врѣт' мест.* вж. *врѣт'* (Як, Др, Дж, Чак).
- *врѣт' мест.* вж. *врѣт'* (ДХ, Пп).
- *врѣтка ж.* вж. *въртка* във 2 знач. (Кч, Бб, ПМ, Дс).
- *врѣт', врѣук', врѣут'* мест. вж. *врѣт'*: Зг, ППР).
- *врѣнам гл.* Вдигам шум, врява (Ав).
вуѣ м. Улей на воденица и др. (Лл).
- *вѹлѣа, вулѣѡ ж.* Торба за брашно, жито и др., направена от цялата кожа на дребен животинък (См, Пт, Дв, Зл, Нд, Тх, Чп, Кор, ППР).
вѹлѡм гл. 1. Бия, удрям. *Йѣ чѡс-тѡни го вѹлѡжѣм, ѡти си го трѡси.*
2. прен. Надувам (См, Ар).
- *вурѡне* мн. 1. Здрави колове (два), които заместват задните колелета при двуколките, с които се свличат трупи, греди и други дървета, и служат за спирачки (Пв, Хв, Чп, Пв, Вв, Кт). 2. Волска двуколка за влачене ратай (Лл).
вурѡштѣсувам са, вурѡштѣсувам са гл. Разцъпявам се, боря се за нещо (Пв, Хв).
✓ - *вѹтерна, вѹтирна ж.* Сутрин (Сф, Рво, Зб).
вѹтирно нарч. Сутрин, заран (Сф, Рво, Чок, Зб).
✓ - *вѹтрѣн ж.* вж. *вѹтерна* (Чн).
вѹтрѣна ж. вж. *вѹтерна*. *Вѹтрѣната беше прѡхник* (Хв, Пв).
- *въвѣгувам са гл.* Заемам се здраво за някаква работа (Хв, Пв и др.).
- *въвѣл' м.* вж. *въгал'* (Ор, Зл, Нд, Ср, Вр, Яв).
✓ - *въвѣлец м.* Паразит, който живее върху тялото на едря добитък (Ас).
- *въвѣлок м.* Вид пепелява неотровна змия (Снт).
въздѣр' м. вж. *визѣр'* (ШлР).
въздаван'увам гл. Захваляям нещо с яд (Хв, Пв).
- *въздавам гл.* 1. Спирам, задържаю. *Офцѣте въздават млѣкотѡ.* 2. Вдигам нагоре. *Възберѣ ти патѹрете, че ште ти паднат* (Яв, Дб). 3. Тръгвам нагоре (Пв, Хв, Яв).
- *въздождо нарч.* вж. *възбардо* (Хв, Дб).
- *въздождице нарч.* вж. *възбарце* (Хв, Пв, Ор, Бв).
- *възвѣд м.* Извиване в обратно направление (Хв, Пв и др).

- *въсеница* ж. вж. *вдсаница* (Пв, Хв, Ох).
- *въсидлѣвам* гл. Оседлавам. *Въсидлѣл* кѡнче (Дрб).
- *въскад'авам* гл. 1. Задимявам. 2. Запушвам цигара (Яв, Хв, Дб).
- *въстегачка* ж. вж. *вастагърка* (Дб, Хв, Пв).
- *въстетѣнувам* са гл. Качвам се нависоко (Хв, Пв).
- + *въстоѣвам* гл. Спирам. *Въстоѣл* кѡнчено (Нд, Стр).
- *въстреп* м. Дъсчен долап в стената на стая за живеене, в който се съхраняват постелки, покривки и др. (ГДер, ДХ).
- *въшевица* ж. Тревисто растение, което при-
влича въшките от някои градински кул-
тури (Гм).

Г

- *га* нарч. и сз. Кога, когато, щом. *Га си дой-
диш от село, прикажи ми са.* (См, Ар,
Ас, Дев, Мн).
- *га* мест. Го. *Засѣнали га на Бѡсатина и
га адрѣли* (СмнР, Смл, Мд, Мт).
- *габа* ж. вж. *гѡба* (Дв, Хд, Пд, Дер, Муг,
Бач, Бб).
- *габарѣсвам* гл. Набѣбвам (Пв, Хв).
- *габрѣн'* м. Мярка за зърнени храни, крина =
= 20 л жито (Хв, Юг, Пв, Дн).
- *гаврѣм* гл. 1. Галя, милвам. *Гаври го като
дѣтѣ* (См). 2. Петня, опозорявам.
- *гагѣл'кажие* м. Човек, който много се хва-
ли (См).
- ✓ *гаганица* ж. вж. *ѡрада* (Кам).
- ✓ *гагѣнка* ж. Израстък на небцето на едрия
двукопитен добитък (См, Ас).
- ✓ *гагѣгар* м. вж. *сѡл'мен'* (Бок, Дед).
- ✓ *гагѣл* м. 1. Кука за скубане складиран плът-
но тревен фураж (Дб, Хв, Пв). 2. Прѣт с
кука накрая за хващане клони на дървета-
та при обирање на плода им (Слв, Вв, Кт,
Хд, Пт).
- *гадариво* нарч. Мъчно, трудно (См).
- *гаѣт* (тур.) нарч. Извънредно много, безкрай-
но много. *Гаѣт' сме затѡжени* (пред.
бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- *гаже* с. вж. *трахана* в 3 знач. (Дмр).
- *гажѣл* м. Хулно название за турчин (См,
Пт, Дв, Зл, Пг).
- *газѣта* (ит.) ж. *остар.* Вестник (пред. бъл-
мох.).
- *гайбие* м. ж. Дърдорко, лек човек (ШлР).
- *гайбилик'* м. Дърдорство, лаладжилък (ШлР).
- ✓ *гайга* ж. *Гайда* (Гб, Кп).
- ✓ *галабин'че* с. Гълѣбче (Кп).
- ✓ *галагѣн* м. 1. Плод на глог, трѣнка (Бок).
2. Зелен плод на слива (Дб).
- *галагѣнка* ж. 1. Зелен плод на овощно дър-
во (См, Пт, Дв, Сц). 2. Плод на глог (Яг).
- *Нимѡй ѣа галагѣнки, ни тѣ са фѣйѡѡ*
(См, Ар, Ас).
- ✓ *галагѣнчо* м., с. Неопитен, още незрял
човек (Слв, Вв, Кт).
- ✓ *гал'во* с. Любене (См, Ас, Пт, Дв, Мр).
- ✓ *галгѣн'* м. Човка (Мн, Дев).
- *гал'ам* гл. 1. Обичам, любя (См, Дв, Пт, Чн,
Мс, Пв). 2. Целувам (Тх, Дл, Зл, Рд, СмнР).
- *гален* прил. Свиден, любим. *Думай ми, гѣ-
лен Йусѣфе* (Вел).
- *галеничка* ж. 1. Любовница (Кш). 2. Най-
малкото дете в семейството (Бб).
- *галѣло* с. Обичане, лѣбене (См, Ас, Ар).
- ✓ *галѣца* ж. Вид гарга (Хв, Пв).
- *гал'ник* м. Любовник (См, Ар, Ас, Дев).
- *гал'ница* ж. Любовница (См, Ар, Ас, Дев).
- *гал'ѡвник* м. вж. *гал'ник* (См, Ар, Ас, Дев).
- *гал'ѡвница* ж. вж. *гал'ница* (См, Ар, Ас,
Дев).
- *галча* ж. Твърда смола, която децата изпол-
зуват за дѣвка (ШлР).
- *гал'чѣвица* ж. Глѣчка (См, Пт, Дв, Пг, Чп).
- *гал'чѣлѣф* прил. Приказлив (См, Мн, Ас, Ар).
- *гал'чѣм* гл. вж. *гѡл'чѣм* (Дв, Хд, Пас, Пд).
- *гам* (тур.) м. Сърдечен удар (Дн и др.).
- *гама* ж. Намерение, мисъл. *Каквѣ му ѣе
гамата?* (Мм, Сок, Бс).
- *гамба* (грц.) ж. Горната част на калѣпа за
обуца (Мм, Сок, Ус, Слв).
- *ганѡсвам* (грц.) гл. Калайдисвам. *Ганѡсах ме
си врѣт' сахѡнете* (См, Ар, Ас).
- *гарагѣшка* ж. 1. Сврака (См, Ар, Ас, ШлР,
Яг). 2. Чиле прежда (Нс, Дб).
- ✓ *гарагѣл'* м. Ястреб (Хв, Пв, Дб).
- *гара коза* ж. Черна коза с жълти вежди (Хм).
- *гаралѣе* Визрази 1. Скита се безцелно. *Хѡди
по гаралѣето.* 2. Блуждае с поглед в про-
странството. *Гл'ѡда по гаралѣете.* (См, Ас,
Пт, Дв).
- *гарам* м. вж. *гѣрѣм* (Дци).
- *гарбница* ж. 1. Грѣб. 2. Грѣбнак (Слв, Вв,
Кт, Пт, Дв).
- *гарванѣсва са, гарванѣса са* гл. Сдавѣ се
(за кучета, вълци). *Цѣл дѣн' са гарванѣ-
сах кѣчетана с вал'кѡн* (См, Ас, Ар,
Мн, Дев).
- *гаргар'ам* гл. Настоячиво искам (Пв, Хв).
- *гарг'ам* гл. Градя, правя. *Фѣнали свѣѡба да
гарг'ѡт* (Чн).
- *гаргѣч* нарч. На грѣб. *Нѡси ма на гаргѣч*
(Слв, Вв, Кт, Пт).
- *гаргѣчвам* гл. Вземам някого на грѣб (Слв,
Вв, Кт).
- *гарлѣшник* м. Дихателна трѣба (Хд).
- *гармѣвец* м. Грѣмотевница. *Тѡн'есе гарм'ѡт,
ѣѣно мирѣ, кѣѣно гармѣвец* (См).

- ✓ гармѣвица ж. вж. гармѣвец (См, ДХ).
 гармик м. Дъбова гора (Дл, Тх, Нд).
 ✓ гармѹда ж. 1. Буца прѣст. 2. Плътно натиснали се на купчина хора или животни. *На хорѹно стѹриха голѣма гармѹда* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 гаропал прил. Гол (Псп, Смир, Стр).
 гарнетѹр м. Грънчар. *Прис нашоѹ мините, гарнетѹре* (См, Ар, Ас, Мн, Зл).
 гарчѹман м. Гръклян (Зл, ДХ).
 гѹсо, гѹто, гѹно сз. Когато, щом. *Гѹно тѹрниш, прикажи ни са да ти даѹме аманѣтес* (См, Ар, Мн, Дев, Чд).
 гѹсник м. Нагрѹдник (См).
 гахтан м. Гайтан (Мт).
 ✓ гач м. вж. гагѹл' (ШлР, Бл).
 га чи сз. Така че, та че. *Га чи аднѹ мечка са наштарѹла и кѹта вѣчер зѹла да ходи нах рѹѣне* (См, Ас, Ар, Чн).
 гачка ж. 1. Вѹдица (Кор, Зл, Сив). 2. Кука за плетене. 3. Кука за шпене на рѹка (См, Зл, Ср, Нд, Дл, Пт, Ор). 4. Изобиѹ кука (См, Ас, Ар).
 гѹчо с. Точено, баница от „рогѹтник“ (Ох).
 гашко м. Човек с дѹнести потури (Слв, Вв, Кт).
 гѹѹчам гл. Ставам мокѹр, вир вода сѹм (Слв, Яв).
 гебѣк м. Съд, с който се точи вино (Яв, Лс).
 гебелендѹсва са, гебелендѹсува са (тур.) гл. Оплодява се (предимно за домашни животни) *Крѹваса ми са гл'ѹда са ѹе гебелендѹсала* (См).
 гебердѹсвам, гебердѹсувам, геберѣсувам (тур.) гл. 1. На умирање сѹм. 2. Умирам (Ар, Ас, См, Дев, Мн, Мг).
 гебережѣк' (тур.) м. Слабо, мѹршаво животно — овца, коза и др. (См, Ар, Мн).
 геберм'ѹ, гебермѣ (тур.) м., ж. 1. Слабо, умираѹщо животно. 2. прен. Мѹрзелив, неподвижен човек (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 геб'ѹ, гебѣ (тур.) прил. неизм. Бременна (за животно). *Кѹзаса ѹе геб'ѹ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 гевгѹр (тур.) м. 1. Меден черпак за вода (Стр, Сг). 2. Чаша за вода (Мн).
 ✓ гевезѣн прил. Тѹмночервен. *Гевезѣна бѹйѹ* (См, Пт, Дв, Чп, Пр).
 гевезѹен прил. вж. гевезѣн (Хв, Пв, Ох).
 гевезѹ, гевезѣ прил. неизм. 1. Разглезен. 2. Бѹбрив (См, Ас, Ар, Дев, Мн).
 гевендѹсвам са, гевендѹсувам са гл. 1. Уповавам се на силите си. 2. Наемам се. *Ни гевендѹсвам са да пѹдам самѹчек* (См, Ар, Ас).
 гевенд'ѹ гевендѹйя (тур.) ж. Лека жена (См, Ар, Ас).
 гевѣсница ж. Жена, която много приказва (Слв, Вв, Кт).
 гевѹн' (тур.) нарч. Непременно, на всяка цена. *Нарѹчело ми ѹе гевѹн'-гевѹн' да*

- ѹдам* (пред. бѹмох. — См, Ар, Ас, Мн, Мг, Дев).
 гезѹ, гезѣ (тур.) ж. 1. Угощение, което кѹмѹт дава на младоженците. *Трѹш ѹа сам вѹдил на гезѣ*. 2. вж. ѹѹре (пред. бѹмох. — См, Ар, Ас, Мн).
 геленджик (тур.) м. вж. кал'манка вѹв 2 знач., (Ав).
 гѣкнувам гл. Трѹшкам, събарям. *Агѹ гѣкнах, та фѹрка там катѹк* (Ас).
 гѣлепка ж. Чиле прежда (Зб, Хв, Пв).
 гелѹна (тур.) ж. Невяста, булка — название на деѹйката в деня преди и след сватѹбата ѹ (Чн, Сп, НМ).
 гемѹнѹсам гл. Роптая, мѹрморя, недоволнича (См, Пт, Дв, Пг).
 гемѹнѹсник м. Човек, който проявява роптане, недоволство (См, Пт, Дв, Пг).
 генерѹл с. Лост, който движи буталото при биене на млякото в мандрата (Пв, Хв, Дн).
 гениш (тур.) прил. неизм. С широка душа, отпуснат (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 генчлѹк', генчлѹк (тур.) м. Младост (Дс, Ас, См, Ар, Мн, Дев, Мг).
 гѣпел м. Сладка билка за ядене (Зг).
 гѣпѣм гл. вж. г'ѹпѣм (Пв, Хв и др.).
 гератѣсвам, гератѣсувам гл. 1. Отслабвам. 2. Изоставям се, проявявам голяма небрежност кѹм себе си (См, Ар, Ас).
 гергѹл' м. Меден съд за вода, тас (Мус, Кес).
 герулѹсам гл. Плача тихо, капризнича — за дете (Слв, Вв, Кт, Пт).
 герулѹсник м. Дете, което „герулѹса“ (Слв, Вв, Кт, Пт).
 герг'ѹске м. Име на м. април (Пг, Пт, Слв).
 герг'уско лѹсте мн. Зелени клѹнчета, отчупени от дѹрветата при връщане от гергѹвденските тѹржества (Зл, Слв, Пг, Пв).
 гердѹвиш м. Тока. (Чмд, СмирР).
 гердѹсва, гердѹсува (тур.) гл. Набѹбва. *йѹмето на крѹваса ѹѣца гердѹсва, ага да са тѣли* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 геренлѹф прил. Блатист. *Геренлѹва трѣва* (Сит, Лл).
 геретѹр м. Слаб, окѹсан, одѹрпан и небрежен кѹм себе си човек (Слв).
 герѹс (тур.) м. вж. гирѹс (Слв, Пт, Дв).
 геркѹн'а ж. 1. Гѹркиня. *Ф чѣша гѹ вѹно ч'ѹрпеше кѹвалѹска бѣла геркѹн'а*. 2. прен. Тѹнка дѹлга филия хляб (См, Ар, Ас, Мн).
 гѣрме ж. 1. Прѹстен от облак около слѹнцето при залез, по който овчарите и планинците гадаят за времето през следващия ден. (См). 2. Място, запазено от ветрове. 3. Облак (Чок). 4. Колиба и кошара за овце. *На хармѹна пѹд гѣрмета вѹдѣхме м'ѹго ѣребици*.
 герчѣк (тур.) нарч. Прѹчее, наистина, така да се каже (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 гечѹт' (тур.) м. 1. Брод. 2. Пѹт през мѹчно-проходимо място. 3. Място, през което се

- влиза в заграден имот (См, Ар, Ас, Дев, Мп, Мг, Кг).
- гѣчно (тур.) прил. и нарч. Късно. *Гѣчно ѡе врѣме станало* (в н. п.).
- гѣшно нарч. Тежко (Дрб).
- гѣбам са гл. Мърдам се, движа се. *Нѣма да са гѣбам от айсва мѣсто* (См).
- гѣбѡсувам гл. Лъжа, мамя някого (Хв, Пв).
- гѣбралѣк' (тур.) м. Място, където се събира животинският тор (См, Ар, Мн).
- гѣбралѣф, гѣбрелѣф прил. Наторен, торен. *Гѣбралѣф мѣсто* (См, Ар, Ас, Мн).
- гѣбрѡ, гѣбр'ѡ (тур.) ж. Животински тор (См, Чп, ШлР).
- гѣвд'ѡ (тур.) ж. Тяло, труп на животно (См).
- гѣвизѣен прил. вж. *гевезѣн* (ШлР).
- гѣв'ѡ (тур.) м. Зет (См, Пт, Дв, Чп, Мс).
- гѣда ж. Перодръжка (Вк).
- гѣдѣ-гѣдѣ (тур.) нарч. Най-сетне. *Гѣдѣ-гѣдѣ разбрѡлѡл са офчѣран*.
- гѣдѣе м. Юнак. *Пѣтко ѡе хѣтар гѣдѣе, тоѡ ми са лѣсно не мѡми* (Бкл, ДХ).
- гѣдѣш (тур.) м. Ход, развитие, положение. *Вѣш какѡф ѡе гѣдѣшен* (См, Мн).
- гѣжва, гѣжнува гл. 1. Смѣди, засмѣдява. *Гѣжнала ма ѡе снагаса* (Мм.). 2. Навсякъде се появява (за тревица, посев и др.). *Гѣжнала ѡе травѣца*. 3. Пъпли (за въшки, бълхи или дървеници). *Лѣким лѡшо ма гѣжна никакѡ си по снагаса* (См, Мн, Ар, Ас, Дев). 4. Ферментира — за квас (Слв, Вв, Кт).
- гѣздеф прил. Добър, кротък. *Азѣк за гѣздевѣе чѣлѣк* (Слв, Вв, Кт).
- гѣздавѣц м. Красавец, хубавец (Пп).
- гѣздѣлка ж. Накит, празнична премяна и украшение. *Де да ѡе тѡтко да дѡйде Вѣлки гѣздѣлка да кѡпи* (ДХ).
- гѣздѣлан прил. Хубав, красив, който служи за гиздене. *Да си ми мѡйка дѡнесѣ бѡш гѣздѣланана пѣмѣна* (См, Ар, Мн, Ас).
- гѣздѣло с. Всички накити, които годеникът поднася при особена тържественост на годеницата (См, Ас, ШлР, Ар, Зл).
- гѣздѣрдѣсвам, гѣздѣрдѣсвам (тур.) гл. 1. Разхождам. 2. прен. Разкарвам. *Стѣга да ма гѣздѣрдѣсва сѡлкова врѣме* (См, Ар, Мн, Ас).
- гѣздѡсвам са гл. Гиздя се, кича се. *Гѣздѡсвам са за хѡво* (См, Дев).
- гѣзл'ѡ (тур.) ж. Есенна зелена трева (См, Ар, Ас, Мп, Кг, Мг).
- гѣл'г'ѡ (тур.) ж. Обедна почивка на овцете и овчаря на сянка (См, Ас).
- гѣлѣнк (тур.) м. Стрина (Сш).
- гѣнар м. Геран, кладенец (Зл, Мг).
- гѣнга ж. вж. *гѣлѣнк* (Сш).
- гѣнгѣр м. Магарешки трън (См, Ар, Мн, ШлР, Ас).
- гѣнгѣрлѡк, гѣнгѣрлѣк', гѣнгѣрлѣк м. Място, обрасло с магарешки трън (См).
- гѣнгѣрова вода ж. Студена вода от извор,

- около който расте магарешки трън (См * Пт, Дв, Сц, Чп, Мс, ШлР).
- гѣрас, гѣрес м. 1. Срам, унижение. *Стѡри го гѣрас. Стѡнало ѡе за гѣраса свѣта*. 2. Безсрамник, без честолюбие (См, Ар, Мг, Дев).
- гѣреснам, гѣресувам гл. 1. Засрамвам някого. 2. Опозорявам, озлочествявам. *Гѣресали са мѡмечѣно и са са скрѣли* (См, Пт, Дв, Сц, Мн, Ас).
- гѣресник, гѣрасник м. Нечист физически и морално човек (Хв, Пв, См, Ар).
- гѣрѣс (тур.) м. Канал за нечистотии (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- гѣр'ѡк (тур.) м. Ковашки мях (Хв, Пв, Дн).
- гѣтѣче (тур.) нарч. Все повече и повече. *Главѡса ма бѡлѣ гѣтѣче* (См).
- гѣчл'ѡк (тур.) м. Мъка, грижа (Дев, Ар).
- гѣлѡвѣм гл. Годя, сгодявам. *Йѣ нарѡт си гѣлѡвѣм врѣт' децѡса* (См, Ас, Ар).
- гѣлѡвѣн прил. Сгоден (См, Ас, Ар).
- гѣлѡвѣник м. Годеник (См, Ар, Ас, Дев).
- гѣлѡвѣница ж. Годеница (См, Ас, Ар).
- гѣлѡвѣстил м. Човек с голяма глава (Слв).
- гѣлѡвѣш ж. Годѣж. *Снѡшта са имѡли гѣлѡвѣш* (См, Ас, Ар).
- гѣлѡвѣшѣр м. Годѣжар (Ох и др.).
- гѣлѡвѣлка ж. Годѣж. *Главѣлкаса ѡе и дрѡга, и бѡлна* (См, Ас, Мн, Нс).
- гѣлѡвина ж. увел. от глава. Упорит човек. *Дебѣла гѣлѡвина* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- гѣлѡвѣ мн. Дясната страна на огнището, където стоят краищата на дървата на огъня (См, Ас, Ар).
- гѣлѡвѣник м. Стопанин, който надоява много мляко от овцете си при откриване на мандрата (Хв, Пв).
- гѣлѡвѣчка ж. Главичка на карфица (Дев).
- гѣлѡвѡвам гл. Гладувам. *Нѣ фсѣ си гѣлѡвѡваме* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- гѣлѡси мн. от глас. *Вѣкнаа гѣлѡси да плѡчат* (н. п. — Дед и др.).
- гѣлѡстѡнка ж. Светулка (Дл, Тх).
- гѣлѡтуш м. Водна змия (Слв, Вв, Пг, Чп, Мс).
- гѣлѡбѡк прил. вж. *гѣлѡбѡк* (Нд).
- гѣлѡвам гл. Гледам (Вв, Кт, Тик, ДХ).
- гѣлѡдѣем са гл. 1. Имам добър външен вид, а в същност не съм добре (за хора, добитък, посеви и др.). 2. Хубавее. *Зѡло ѡе да са гѣлѡдѣе* (См).
- гѣлѡбѡк прил. Дълбок (Тър, Рка).
- гѣлис м. 1. Втулка в някой духов инструмент, като детска свирка, пищялка и др. 2. Земен червей (См, Пт, Дл, Сц, Пг, Мс).
- гѣлѣст'ѡво биле с. Лековита билка, която се дава на децата против глисти (См, Пт, Дв, Пг, Мн).
- гѣлѡждам гл. Бода. *Гѣлѡжда го на гарбѡс* ~ са прен. Не оставям на мира, постоянно се карам на някого. *Нѣмѡйте са гѣлѡжда, децѡ* (См, Пт).

- глѹса ж. *остар.* Перо за писане (Слв, Пт).
 — глѹшѣм гл. 1. Вдигам голям шум, проглушавам. *Стѹга ма глѹшите, чи ни мѹга да ва слѹшѣм.* 2. *прен.* Безпокоя. *Сѣѣ дѣнѣ покрѹваме учѣлиштѣно, та нѣма да та глѹшѣм за нѣга* (См, Ар, Чп, Мн, Дев).
 — гмеч м. Топъл хляб, надробен и овален в масло (Пв, Хв и др.).
 — гнѣф ма ѿе гл. *безл.* 1. Яд ме е. 2. Завиждам на някого за нещо. *Гнѣф ма ѿе, ѹти тоѹ лу сѣчкѹ си ѿма, пак ѿѣ лу нишѣо си нѣмам* (См, Ас).
 — гнѣдевина ж. *вж.* *вѹшетина* (Сит, Лл).
 — гнѹсалиф прил. Кѹйто се гнуси. *Дѣтѣсѹ ми ѿе ѿѣѣ гнѹсалифкѹ* (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас, Мн).
 — гнѹсан, гнѹсен прил. Нечист, мръсен (физически), кѹйто буди отвращение. *Гнѹсно женѣиште* (Слв, Стр, Сг, Пт, ШлР).
 — гнѹсно ми ѿе *безл.* *израз.* Повръща ми се (Слв, Вв, Кт, Пг).
 — гнѹсовам са гл. Отвращавам се от нещо, обикновено от храна (пред бѣлмох. — См, Ар, Ас, Мн).
 — гнѹсѹта ж. Нечистоплѣтен, отвратителен човек. *Ўйси каквѹ си гнѹсѹта.*
 — г'ѹ нарч. Уж, сякаш (См, Пт, Дл, Пг, Мс).
 — гѹба ж. Отровна гѹба (Сг, Пт, Слв).
 — гѹбнат прил. Изместен, изкѣлчен — за рѣка, крак (Слв, Пт, ШлР, Пг).
 — гѹбнувам са гл. Мърдам се. *Ўѣ нишѣѹ да са гѹ на ѹт тѹва* (См, Ас, Ар, Мн).
 — гѹвѹк прил. Мокър, вир вода. *Цѹласа снѹга ми ѿе гѹвѹ вѹда* (Слв, Вв, Кт).
 — гѹвѹчѣм, гѹвѹчѣм гл. Толкова сѣммокър, че като пипна дрехата си, се изцежда вода (СмнР, Сг, Стр, Пт, Дв).
 — гѹведѹрцкѹ врѣме с. Времето сутрин, когато говедарите викат из селото и подкарват добитѣка на пѹша — 2 часа след сѣмване (См, Ас).
 — гѹведѹрцка мѣсечина ж. Кѣсно сутрин, докѹгато спят и се пробуждат сѣнливите и мързеливите (См, Ас, Ар).
 — гѹвѣжденица, гѹвѣжница ж. Вид плоска гѹба (Зб, Дб).
 — гѹвѣлка ж. Постене. *Гѹвѣлкаса ни тежѹ, агѹ ѿма каквѹ да са сварѹ.*
 — гѹвен' м. Пост (См, Ар, Ас, Зл).
 — гѹвѣѣм гл. Поста (Пв).
 — гѹвнѣн прил. Изцапан с човешки испражнения (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кс).
 — гѹвѹжда гѹба ж. Вид гѹба (Лл).
 — гѹвѹжди кѹчѣн' м. Крѣмно цвекло (Ус, Рво, Стр, Сг).
 — гѹгнам гл. Бърборя си нещо, роптая (Мм, Сок, Бс).
 — гѹгр'ам гл. Дърдоря, брѣщолсѣя (Слв).
 — гѹрг'ѹ м. Дърдорко, бѣбрица (Слв).
 — гѹгѹрет м. *вж.* *галагѹнка* (МК).
 — гѹда ж. *остар.* Гѹдеж (Сит).
 — гѹдеш ж. 1. Украшен ѹвен, предназначен за колѣне на сватбата, кѹйто се изпраща ѹт момковите на момините родители. *Кѹ ѿе чернѹка мѹмѹна, мѣне си гѹдеш кѹрайѣте.* 2. Угошѣниѣто, кѹето момините родители дават на сватѹвете, ѹтишли да вземат невястата (См, Ар). 3. Подарѣѣците за момата, донесени ѹт момѣка вечерта на гѹдежа (Кп).
 — гѹдешѣ мн. Поканѣните ѹт страна на момѣка сватбари (Зл).
 — гѹдѣшка ж. *вж.* *гѹвѣш* (Лл и др).
 — гѹдешнѣици мн. 1. Поканѣните ѹт момкова страна сватбари (См, Пт, Дв, Чп, Мс). 2. Момковите близки, кѹито закарват украшения ѹвен за угошѣниѣто у родитѣлите на деѹвойката.
 — гѹдѣште с. Помен за ѹмрѣлия една година след смъртта му (См, Ар, Ас).
 — гѹѹве мн. 1. Задѹшница (Дол, Ог, Сч). 2. Женски празник между 14 и 21 май (ШлР).
 — гѹѹѹк (тур) м. *вж.* *гѹжѹк* (Пв, Хв, Дн).
 — гѹжба ж. *вж.* *гѹжма* (Дев).
 — г'ѹже с. *вж.* *трѹхана* в 3 знач. (Мм, Сок, Чп, Пг, Пв).
 — гѹжѹк м. Куче без или с кѣса ѹпашка (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
 — г'ѹзан', г'ѹзен' (тур) м. Джѹджен (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 — г'ѹзбажне (тур) м. Фокусник, шарлатанин, лѣжеѣ (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 — г'ѹзбѣм гл. Мамя, лѣжа (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 — г'ѹз-г'ѹрѣ (тур) нарч. Направо, без забикаляне. *Лѹже ма г'ѹз-г'ѹрѣ.*
 — гѹзде мн. Гѹзден за подковаване на добитѣк. *Пѹ калдарѹме з гѹзде ѹган' фсѣичаха* (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Мг).
 — г'ѹзл'ѹци мн. Очила (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 — гѹзнѣм нарч. Гѹрбѹм (кѣм някого). *Сѹѹдни гѹзнѣм* (См, Ас, Ар).
 — гѹзник м. Задница на шалвари (См, Пт, Пг, Мс, Чп).
 — г'ѹй, г'ѹйким нарч. Уж, сякаш. *Г'ѹй спѹ, пак си дѹма* (См, Пт, Зг, Мм).
 — г'ѹк'ѹм нарч. *вж.* *г'ѹй* (Хв, Пв).
 — гол прил. 1. Гол. *Гѹло здравѣ — гѹтѹва бѹлес.* 2. Сѣвсем, сѣщински, само, чисто. *Дѣтѣсѹ ѿе гѹло-бѹсѹ, гѹло-гѹлѹднѹ и гѹло гѹрѹпѹло* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 — г'ѹла ж. Гѹѹлка (Хв, Пв).
 — гѹлак м. Баница ѹт спѹнак (См).
 — г'ѹл'ак прил. Дѣлѣг. *Кѹмѹ ти ѿе, сѣнѹ, г'ѹл'ак чѣѹѹк* (Чн).
 — гѹлап м. Гѹлѣб (Ис).
 — гѹлбам гл. *вж.* *гѹлбам* (Дев, Лл).
 — гѹлбам гл. Дѣлбѹя (См, Ас, Ар).
 — г'ѹл'гѣ ж. Варѣна царѣвица (Гб).
 — г'ѹл'гѣ (тур) ж. *вж.* *гил'г'ѹ* (Ар, Мн, Мг).

- ✓ — **гѡлдѹп** м. Беден човек, сетен сиромаш (Пв, Хв).
- ✓ — **гѡлемил, гѡлемин** м. Старо название на м. януари (См, Ас, Ар, Зл, Дев).
- **гѡл'кнувам** гл. ум. Приказвам малко, водя кратък разговор. *Дай да ти прѣдна прѣменчек, додѣ гѡл'кните* (См, Ар, Ас, Мн).
- **гѡли пѣлце** мн. Лъжи, неспости. *Прѡдава гѡли пѣлце. Фѡта гѡли пѣлце* (См).
- **гѡлиштѡр** м. 1. Птичка без перушина. 2. прен. Голтак, бедняк (Яв, Дб и др.).
- **гѡлуп** м. вж. *гѡлап* (Стр, Дл, Як, Пв).
- ✓ — **г'ѡл'гинѡ** ж. Дължина. *Врѡвѣл, врѡвѣл и намѣрил еднѡ увѡ двѡсет сахѡта г'ѡл'гинѡ* (Чн).
- **гѡлѣма вѣчера** ж. Времето 2 часа след мръкване (См, Пт, Дв).
- **гѡлѣмата звѣзда** ж. Вечерница, зорница (См, Ас, Ар).
- **гѡлѣма пѣта** ж. Угощение в дома на родилката на третия ден след раждането (См, Ар, Ас).
- **гѡлѣма прѡгима** ж. Сутрешно хранене между 8 и 9 часа (См, Пт, Дв, ШлР).
- **гѡлѣм пѹс** м. Сирни заговезни (См, Пт, Дв, Зл, Ас).
- **гѡлѣмата чѡрква**. Религиозен празник на 28 август, Богородица (См, Ас).
- **гѡлѣмлѡк, гѡлѣмлѡк** м. Гордеене, пѣчене. *Хѣч ни гѡлѣм гѡлѣмлѡкас* (См).
- **гѡлѡ** нѣкаквѡ прил. 1. Съвсем лош (Слв). 2. нарч. Абсолютно нищо (ШлР).
- **гѡлѡпар** прил. вж. *горѡпал* (Дев).
- **гѡлтинѡк** м. Голтак (ДХ).
- **гѡлонтѡр'** м. вж. *гѡлтинѡк* (ШлР).
- **гѡл'чева** ж. Глъчка, говор, шум (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- **гѡл'чѣм** гл. Говоря. *Збѣраме са вѣчеро, та хми гѡл'чѣм* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **гѡмарнѡ** (грц.) нарч. 1. Неудобно (за поставен на добитѣка товар) *Йѣца му ѣе гѡмарнѡ, ни штѣ ѣ до сѣлѡ*. 2. прен. Мѣчно, трудно (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- ✓ — **гѡниште** с. Място, от което добитѣкѣт се отпраша на паша (Кет).
- **гѡни са** гл. В период на оплодяване е (за крава или биволица, на която идва време да се заплоди, та я гонят бикове) *Крава са гѡни* (См, Пт).
- **гѡнийѡ** (тур.) ж. Винкел (См, Ас, Ар).
- **гѡниѡал'** м. Несръчен, липкав човек (См).
- **гѡлѣм** гл. 1. Обѣрквам прѣжда, конци и др. 2. прен. Надхитрявам. 3. прен. Обѣрквам някого в работата му, спѣвам го (См, Ас, Ар, Мн).
- **гѡпка** ж. 1. Нещо, което прѣчи, прѣчка. 2. прен. Човек, който забавя, спѣва работата на някого (См, Ар, Ас, Мн).
- **гѡрак** прил. Горчив. *Гѡрка чирѣша* (См, Ас, Ар, Мн).
- **горалѣй** м. вж. *мрачнѣк*. *Горалиѣт ма исплѡши* (Кор).
- **горѡ** с. Гърло (Кор).
- **гордѣм** гл. 1. Хъркам (за човек). 2. Рѣмжа — за куче (См, Ар, Ас, Мн).
- **гѡре** с. Гора. *Имѡлѡ ф аднѡ гѡре трѡица брѡтѣ* (Ус, Рѡ, Сф).
- **горѣлка** ж. Угарка от цигара (Хв, Пв).
- **горѣда** ж. Вид грозде (Яв, Дб, Пв).
- **горкнува** гл. Нагорчава. *Чирѣшаса нагоркнува* (Ас, См, Ар, Дев).
- **горлешка** ж. Синя слива — плод и дърво (Рк).
- **горлиф** прил. Който добре гори. *Горлиѡ дѡрѡ* (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас).
- **горлѡ** с. Улей, по който тече зърното, за да падне между воденичните камѣни (Лл).
- **горм** м. Нисък лѣбов храст (Кет).
- **г'ѡрмедѣм** гл. Повреждам, развалям. *Нимѡй гѡ г'ѡрмѣди* (См, Ар, Ас, Мн).
- **гѡрмеш** м. 1. Грѣмотевица. 2. Пукотевица. *Гѡрмеш са чѣе нахделѣче*.
- **гѡрмуд'ам** гл. 1. Боричкам се с някого, като правя „гармѹда“. 2. Боричкам се с жена (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **гѡрмут'** м. вж. *гѡрмеш* (См, Ар, Ас).
- **горнѡлиите** мн. Хората от Средните Родопи (Кп).
- **Гѡрно Гѣуеноѡ** с. Старо име на с. Момчиловци, Смолянско.
- **горѡлѡмник** м. 1. Силен вятър, който чупи дърветата. 2. прен. Развратник.
- **горѡлѡмница** ж. Развратница (См).
- **горѡпал** прил. 1. Гол, без дрехи. 2. прен. Беден. *Гѡл горѡпал. Горѡпала женѡ*. 3. Без самар (за товарен добитѣк) *Горѡпалѡ мѹле* (См, Ар).
- **горѡпалѡн** м. 1. Гол, необлечен. 2. прен. Бедняк (См, Ас, Ар, Мн).
- **горѡпал'ник** м. Баница без листа, направена от билки, обѣркани с брашно и извара (Мм, Сок, Бс, Пг, Чп).
- **горскѡ пѣле** с. Врабче (Кп и др.).
- **горсница** ж. Врѣзка, снопче от растенни (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **горѹн** м. Дѣб с дребни листа (Дл).
- **горч** м. Гърчене, свиване от болка и мѣка (См, Ар, Ас).
- **горче** с. Врабче (Кп).
- **горчел** м. Гърбав, хилав, сакат човек или животно (Слв, Вв, Кт).
- **горчиѡ** ж. Дива череша с дребен горчив плод — дърво и плод (СмнР).
- **горѣм** м. Дѣб (Кес).
- **гос'** м. Гостенин (ШлР).
- **гос** м. Гвоздей за подковаване на добитѣк (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Кс).
- **г'ос'** (тур.) м. вж. *водѡлѣшка* (Слв, Вв, Кт, Пт, Сц).

- гѡска ж. Гостенка. *Млѡчкѡ иштиш глѡда и плака, дѡли ти гѡска ни йдам.*
- гѡспаница м., ж. Лицемерен човек (Слв, Вв, Кт).
- гѡспѡдево с. Вампир (См, Гб, Пт, Дв).
- гѡспѡд'ѡф пѡйас м. вж. зѡнка в 1 знач., (Кп).
- гѡст'ѡвам, гѡстѡвам гл. Гостувам. *На мѡн-драна гѡст'ѡвахме три вѣчера* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- г'ѡстовица ж. Тояга, дърво за побой. *Дѡли зѡма аднѡ г'ѡстовица* (См).
- гѡтвила мн. Ястия. *Млѡгѡ гѡтвила стѡриха за свѡдбана* (Зб).
- гѡшѡглаф прил. Гологлав (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг).
- ✓ г'ѡч (тур.) м. 1. Покъщина. 2. Тежък товар. *Купѡва колѡ з бйволе да вдйга т'ѡшки г'ѡчѡве* (Гв).
- граб'ам гл. Пренускам коня, преминавам много път. ~ са. Катеря се.
- град'ѡво г. 1. Градене, зидане. *Град'ѡсѡ йе т'ѡшка работа.* 2. Материали за строеж (См, Ар, Ас, Мн, Зл).
- град'ам гл. 1. Зидам. 2. прен. Правя. *Ша градйм свѡдба* (Чн).
- градйнки мн. Детска игра (Ус, Рво, Смл).
- градница, градница ж. Граница. *Зѡ да ма йе кахѡр, как иште да минѡт градница-та* (См, Ар, Ас, Мн, Син, Пв).
- ✓ гражба ж. Градеж (Яв, Дб).
- грака ж. Врана (Дж, Чак, ГК и ДК).
- грамѡда ж. Суха каменна ограда (Кп).
- грамалѡвец м. Гръмотевица (Кор).
- грамѡда ж. 1. Голям камък, който може да се хвърли. 2. Буца пръст (Пв).
- гранка ж. Врана (Лл).
- граѡл м. Грах (Кор).
- граснйе прил. Много слаб, остарял (за кон, негоден за работа).
- графнувам гл. Вземам нещо внезапно и много бързо, грабвам (Слв, Пт, Сц).
- грах м. Фасул (СмнР, Рд, Чц).
- граховина ж. Грахови стѡбла и листа за храна на добитъка (Пт, Дв, Сц).
- грашовина ж. Околоплодници от очистен грах (Стр, Рд, Сг).
- грѡбѡм гл. Стържа съда, в който е готвено, за да го почистя. *Кѡйтѡ грабѡ харкома ат кашѡ, та му летй на свѡдбата* (См, Пт, Дв, Сц, Пг, Мс).
- ✓ — грѡбѡн, м. Бърдо на домашен стан (См, Ас, Ар, Мн, ШлР).
- гребеница ж. 1. Остърганите от съда остатъци от готвеното. 2. Настърганите от ливадата с греблото остатъци след като е събрано сеното (Слв, Вв, Кт, Мс).
- гребѡл м. Дървено приспособление за събиране житото от хармана (Кам).
- грѡпка ж. вж. грѡпка (Хв, Пв).
- грѡум нарч. вж. грѡхум (Хв, Пв).
- грѡуѡ нарч. Грешно (Кор).
- грѡхѡвам са гл. Извършвам грешка, греша (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- грѡхѡл' м. Клетник, нещастник. *Лйле грѡхѡлча* (См, Пт, Дв, Пг, Мс).
- грѡхум, грѡхума нарч. Неволно, несъзнателно. *Стѡрих гѡ грѡхум* (См, Ас).
- грѡшѡк м. Малък грях (См).
- грибѡч м. 1. Дървен или железен прът с желязно приспособление отпред, който служи за изтегляне жарта от пещта. 2. прен. Високо, слабо, дръгливо животно или човек (См, Мн).
- грибѡчка ж. вж. грибѡч (Рд, Тх).
- грибен м. 1. Бърдо (Кп) 2. Грива (Ки и др.). ✓
- гриблѡ с. Гребло (Слв, Вв, Кт, Мм).
- грибѡлка ж. вж. грибѡч (Сем).
- грибѡч м. вж. гриблѡ (Дер).
- грибн'а ж. Грива (Бн, Бд).
- гриф прил. 1. Сив (Чн, Вг). 2. Шарен, светъл (за очи). *Грйви ѡчи* (Пв).
- грйвица ж. Шарено перо, което лъщи; нажит. ✓
- грйвн'а ж. 1. Грива. *Да ни праий кѡн'у грйвн'а* (Яг). 2. Гривна.
- гриш м. 1. Домашен вълнен плат за горни дрехи (ДХ). 2. Горна вълнена женска дреха, украсена с много сърма и коприна на полата, гърдите и ръкавите (Слв).
- грйже ж. 1. Мъжка вълнена, зимна, отворена отпред, с ръкави дреха. 2. Женска вълнена, от домашен плат, затворена отпред, с ръкави дълга дреха, украсена с везма на гърдите и полите (ГДер).
- грйшка ж. остар. 1. Горна вълнена женска дреха в миналото (Мм, Сок, Бс). 2. Горна дрешка за малко дете (Слв, Пт, Дв, Пг, Мс, Пв).
- грип м. 1. Постоянен сърбеж на определено място. *На плѡштесе ймам никакѡф си грип* (Слв, Сг, Стр, Пт, Дв, Пв). 2. Кърпа за глава (Зб).
- грйпка ж. вж. грѡпка (Кп и др.).
- грѡзан, грѡзен прил. 1. Скръбен, тъжен (Ох) 2. Зъл, лош. *Грѡзни ѡра.* Лоши хора (ДХ).
- грѡзѡрче с. Птичка, малко по-голяма от врабче (Дб).
- грѡзѡвница ж. Съд, в който се превозва грозде (Яв).
- грѡзнѡ нарч. Неприлично. *Нимѡйте правй сѡй, чи йе грѡзнѡ* (См, Ас, Ар).
- гром м. Гръм, мълния. *Удрил гѡ йе грѡм* (См, Ар, Мн, Ас, Дев). ✓
- грѡмѡвѡ дѡрѡ с. Дърво, върху което е паднал гръм (См, Ар, Ас).
- грѡмѡсвам са гл. Запичавам се, губя се (Слв, Вв, Кт).
- грѡпаф, грѡпаф прил. 1. Изцапан от кози и овчи изпражнения. 2. прен. Малък, не-

- порасъл (за овце, кози) *Грѡпово шѣле* (См, Ас, Ар).
- *грѡпка ж.* Изпращане на овца, коза, заек, мишка и др. (См, Ас, Ар).
- ✓ — *грѡцвѣт' м.* Гороцвет (Пп, Чп, Мм).
- *грѡчѣм са гл.* Мръщя се. *Флѣза вѡтре, че са мѣси и грѡчи* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- *грѡчѡвет м.* вж. *грѡцвѣт'* (Пв, Хв).
- *грѡле ж.* Зелена, неузряла слива (Рк).
- *грум м.* вж. *гром* (Гх).
- *групѣшка ж.* Валеж едновременно на дъжд и град (Рд).
- *грѣхал' м.* Подута болна жлеза (См).
- *грѣхут' м.* Грухтене на свиня. *Свиненѡ иде грѣхут'* (Юг).
- *грѣм м.* вж. *горѣм* (ДХ).
- *грѣнна ж.* Нива, градина (Ах).
- *губелѣк м.* Кочан от оронена царевица (Зл).
- *губер' м.* вж. *горчел'* (Слв, Вв, Кт).
- *губрѣ (тур.) с.* вж. *губрѡ* (Сг, Вр, Мд, Тв).
- *гувдѣ (тур.) с.* вж. *гивдѡ* (Пв, Хв, Ор).
- *гувѣ (тур.) с.* вж. *гивѡ* (Пв, Хв, Ор, Бн).
- *гурендисвам са, гувендисувам са гл.* Доверявам се, осланям се (См, Ар, Ас).
- ✓ — *гѣвно с.* Харман. *Шѣда на гѣвно* (Ксз, Кор).
- ✓ — *гѣгла ж.* 1. Калпак. 2. Качулка. 3. Качулеста гѣба за ядене от рода на сърнелата (См, Ар, Ас, Мн, Дл, Тх).
- *угугѡр м.* вж. *сѡл'мен'* (Сит).
- ✓ — *гѣглек м.* 1. Неразтворена още млада гѣбичка (Пг, ШлР, Дв).
- ✓ — *гѣде с.* 1. Свиня (Дб, Хв). 2. *прен.* Охранен човек (См, Ас, Ар).
- *гѣцѣн' (тур.) м.* Малко диво зайче (Пв, Хв).
- ✓ — *гѣци прил.* Животно без опашка или с къса опашка (Яв, Дб).
- ✓ — *гѣдленце с.* Прасенце (Дб, Хв, Пв).
- *гѣжерка ж.* Тясно скрито място, скривалище (Хв, Пв).
- *гѣжи мн.* Сарми (Хв, Пв).
- *гѣжина ж.* вж. *гѣжерка* (Слв, Вв, Пт, Сц, Дв).
- ✓ — *гѣжма ж.* Тѣнки жилави прѣти, свити на окръжност, които служат за стягане на два забити кола на ограда (Слв, Вв, Кт, Мс).
- ✓ — *гѣжнувам гл.* Скривам в прегръдките си някого — обик. за дете (Слв, Сф).
- *гузгунций м.* Скитник, нехранимайко (Хв, Пв).
- *гузендисвам са (тур.) гл.* 1. Разхождам се. 2. *прен.* Отивам по голяма нужда (пред. бѣлмох. — См, Ар, Мн, Дев, Мг).
- *гул'а ж.* вж. *гул'ѡ* (Вк).
- *гул'гѣ (тур.) с.* 1. Чадър (Як). 2. Сянка (Як).
- *гулѣк м.* Кутия, направена от кора на дърво (Яг).
- *гули мн.* Мисирки (Дер).
- *гул'ѡ ж.* Ряпа (Кор).
- *гул'су (тур.) с.* Розова вода (См, Ар, Мн).
- *гумарно нарч.* вж. *гѡмарно* (См, Ас).
- *гумлѣк (тур.) м.* Къса женска риза у бѣлмох (Ак).

- *г'ум'ѣш (тур.) м.* Сребро (пред. бѣлмох.).
- *г'ум'ѣшен (тур.) прил.* Сребърен (Кор).
- *г'ум'ѣшлие прил.* неизм. Сребърен. *Г'ум'ѣшлие пишѣх* (пред. бѣлмох.).
- *г'унах (тур.) м.* Грях (пред. бѣлмох.).
- ✓ — *г'унѣй м.* г'унѡ (тур.) Място, изложено на припек, запазено от ветрове (СмнР).
- *г'унка ж.* 1. Бѣла вѣлнена къса дреха без рѣкави, която се носи под горната дреха (ДХ). 2. Жилетка с рѣкави (Зл, Мг).
- *г'унл'ѣк (тур.) м.* Надница (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- *г'ур (тур.) прил.* неизм. Изобилен. *Дѣска вѡдѡса не м ѡгр г'ур* (См, Ар).
- *г'ургам гл.* Гукам. *Г'ургай ми, г'ургай, гѡлапче, дѡрдѣ си мѡдѡ-зелѣно* (Чн).
- *гургурѣшка ж.* Гургулица (Слв, Рво, Ус).
- *гургутка ж.* Гѣлѣб (Зг, Чн).
- *г'урдѣе с.* Дѣлго горно мѣжко палто (Бок).
- *г'урѣ с.* вж. *сунѡ* (Зв, Дѣ).
- *г'урѣш (тур.) м.* Зрелище (Яв, Дб).
- *гуржелѣви гл.* Наболива. *Гуржелѣви ма кѡрѣм* (Хд).
- *гурж'ѣм прил.* неизм. Хубав, красив (ШлР).
- *гуркам гл.* Гѣквам, ѡбаждам се с най слаб звук. *Данѡ не пѣгуркаш ѡште аднѣш* (Ох).
- *г'урлѣк (тур.) м.* Изобилие (пред. бѣлмох. — См, Ар, Мн, Ас).
- *г'урл'ѣк (тур.) м.* Едра, груба, буйна трева в наторено влажно и топло място (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Бог, Дл).
- ✓ — *г'урна ж.* вж. *цѣфѣт'* (Дб).
- *гуртел' м.* Слаб, недѣгав и изостанѣл във физическото си развитие човек или животно (Чоч).
- *г'урѣк (тур.) м.* Чергило на кола (Ар, Дев).
- *гурчумѣн м.* Гѣклин (Хв, Пв).
- *г'ус (тур.) м.* Гѣрди. *Г'усас ма болѣ* (См, Ар, Ас, Дев, Кс).
- *г'усл'ѣк (тур.) м.* 1. Нагрѣдник. 2. Лигавник (Бок, Пв, Бд).
- *г'утаѡ нарч.* Неудобно (за носене) (Слв, Вв, Кт).
- *гутувѣшка ж.* 1. Прѣчка, която се поставя във вдлѣбната част на кросното. 2. *мн.* *прен.* тѣнки дѣрва. *Ѳти ми си дѡхѡрал сѡкѣва гутувѣшки?* (Слв, Вв). 3. Дѣте прѣчки, които се поставят в основата на тѣканта, за да дѣлят нѣшките ѣ (См, Ар, Мн).
- *г'ут'урѣм, г'ут'урѣмин (тур.) м.* Неподвижен, ленив човек или животно (См).
- *г'уч (тур.) нарч.* Мѣчно. *Прѣва се сѣѡда г'уч забѡрѣѡ* (Вел).
- *г'учкам гл.* Вземам някого на гѣрба си и го нося (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв, Мс).
- *г'уштерица ж.* Гушер (См, Пт, Дв, Сг, Кор).
- *гѣбнувам гл.* вж. *гѡбнувам* (Хв, Пв).
- *гѣгарец, гѣгарѣц м.* Червейче, което се развива под кожата на кон или вол; вѣгарец (Тв, Бд, Бн).
- *гѣгли гл.* Кѣрка — за черва (Тг).

- гѣгр'ам гл. Настоячиво искам нещо, нахално искам. *Загѣгрило ма ѝе од будниш, мѣр ми не дава* (Хв, Пв, Юг).
- гѣжба ж. 1. вж. *гѣжда* (Лб, Хв, Пв). 2. Дървена окръжност, на която се поставят звънци или лопатари на добитък (Хв, Пв). 3. Лѣк — детска играчка (Дс).
- гѣлбам гл. вж. *гѣлбам* (Пв, Хв, Ор, Бн, Вр). гѣлбей м. Място, издѣлбано от река, където тя прави завои и вълните ѝ се блѣскаат в брега (Кир).
- гѣлки мн. Подутини, буши от двете страни на гърлото, гърлобол.
- гѣл'чѣм гл. вж. *гѣл'чѣм* (Ор, Бн, Зл, Пв, Хв). гѣнга ж. Гражданка (Лс, Хв, Пв, Дс).
- гѣннувам гл. Прегръщам (за дете). *Гѣнни ма, сѣм* (См, Хв, Пв). гърдѣкам гл. 1. Хъркам (Хв, Пв). 2. Рѣмжи — за куче (Хв, Пв).

- гързѣкам гл. Скърцам (Зг). гърцеф прил. Слаб, мършав (Пв, Хв, Бок). гърлѣк м. Адамовата ябълка у човека (Гб). гърл'ам гл. Окопавам растение (Нл, Стр). гърло с. вж. *мусѣр* (Яг). гърмалѣшка ж. Гърмотевина (Стр. Дл, Як, Дж).
- гърмина ж. Дѣб (Зл). гърмовѣк м. Дѣбова гора (Зл, Нл, Стр. Тх, Дл, Ел).
- гърмѣк м. Дѣбови и други храсти, листата на които през зимата рядко опахват (Ел). гърсница ж. Връзка конопени стѣбла, натопени във вода (Хв, Пв и др.).
- гъртлѣк м. Гърклян (Ор, СмиР, Стр, Як, Др). гърѣм м. Дѣб (Як, Др, Дж, Чак). гърчѣл м. Дѣб с много здраво дърво и остри дребни листа (Тх).
- гѣсеница ж. Коприена буба (Куз, Дек).

449

Д

- да¹ гл. инф. Дам. *Да ми ми штиш мѣленцено ѱтра да си докарам дарѣца? — Да ти го шта, да* (См, Ас, Ар, Мн, Дев). 2. повелит. от гл. давам. Дай. *Да парѣте!* Дай парите (Лл, Сит).
- да² нарч. Нека. *Та да, ага рачѣте ште ѱда и ѱѣ на мѣстоно* (См, Ас, Ар, Мн, Дев). дабѣнѣ мн. Стѣпала на домашни обуша и терлици, шити от дебел вълнен плат (Слв, Кт, Вв, Пт).
- дабѣк м. Дѣбова гора (Сл). дабѣ ми драго безл. израз. Стана ми драго, приятно. *Какна ми дабѣ драго* (Смн).
- даважѣ (тур.) м. Тѣжител, ищѣц. *бѣ ти сам даважѣ*.
- даванина ж. Данѣк (Дор). давар (тур.) м. Бройка, глава (за дребен добитък). *бѣ ѱмам бешѣн давар*.
- давѣ, давѣ (тур.) ж. 1. Съдебна разправия, процес. *бѣ шта давѣ да та правѣм*. 2. прен. Излагане пред обществото. *Дѣм давѣ ни прави* (См, Ас).
- давовам са (тур.) гл. Водя съдебен процес (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- даднувам гл. ум. Давам по малко (См, Ар, Ас, Мн, Дсв).
- даѣк (тур.) м. 1. Дървена подпора на ограда, кол. *Дай адѣн даѣк да потпрѣм плѣтѣс*. 2. прен. Бой (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- да ин да нарч. Да или не (Кп).
- дайбѣдѣбрѣ Дал бог добро — отговор на поздрав (См, Пт, Дв, Пг, Мс, Чп).
- дайдисвам гл. Удостоявам (См).
- дайко, дайчо (тур.) м. обращение. Вуйчо (Кор, Бб, Зб, Сц, Вк, НМ).
- дайма (тур.) нарч. Постоянно, винаги (пред. бѣлмох).

- дайчѣвица ж. Вуйна (Зб). дайу (тур.) м. Вуйчо (Чн). дайувица (тур.) ж. Вуйна (Чн).
- дак сз. Пѣк (Мг). даканѣк м. Тояга (Гб).
- дал (тур.) м. Клон (Пв, Хв). далѣк м. Синя пѣпка — болест (См, Пт, Дв, Сц, Пг).
- далѣ с. Галено обращение към дете (Пг). дам (тур.) м. Обор (Мца, Зл, Нл, Слв).
- дамѣр (тур.) м. 1. Жила. *Пѣтрий ма баз ба-мѣресе*. 2. Пласт руда (См, Ар, Ас).
- данга, дангѣ (тур.) ж. Белег, знак, печат. *Дѣдѣ ни турѣ дангѣ на ѣлана, нѣма да са сечѣ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кс).
- дангѣсвам, дангѣсувам гл. Поставям знак или печат върху нещо, за да се познава. *Острѣгахме хи и хи да мѣгѣсахме* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- дангѣл' (тур.) м. Лопатар (Як, Др, Дж, Чак). дандисвам са, дандисувам са гл. Изтѣрпявам, изтѣрайвам. *Чѣд'ам са как са дандѣса да ни пѣсне сѣлза* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- данук м. Данѣк (Яв, Дб).
- дарѣк (тур.) м. 1. Четка за коса (Сг, Мд). 2. Извлачената на един пѣт (на едно влачило) вълна. 3. Уред за влачене на вълна, памук и др. *Межѣркине сѣѣшта навлѣчиха по 50 дарѣка адѣѣта* (См, Ас, Ар, Мн). 4. Тѣрмѣк за заравяне на семена (Кп и др.).
- дарѣгазѣца ж. Сѣйка (птица, Дб).
- дарба ж. Дар, подарѣк. *И тѣх са дарѣа дарѣли* (н. п. — ДХ, Вв, Кт, Бок).

- дарвал'ник, дарварник м. 1. Място, където са наредени дървата в двора. 2. Складирани дърва (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- даргло с. вж. грибло (Дев и др.).
- даргул', даргун' м. Слаб, изтощен човек или животно (См, Дев, Ас).
- даргън (тур.) прил. неизм. Скаран, в лоши отношения с някого. *Иѐ сам даргън с нѐѐ л'уде* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- даржѐва ж. остар. 1. Господар, стопанин. 2. Недвижим имот. *Кехайѐ, нѐѐ даржѐва, врит' са с'урий вѐдгнаха, нѐ кога ште са вѐдгнеме* (н. п.).
- даржелѐф прил. 1. Който е с крепко здраве. 2. прен. Заможен (См, Ар, Дев).
- дарзѐлка м., ж. Заядлив, човек или куче (Слв, Вв, Кт.).
- дарзѐло с. 1. Чепкало за лен, коноп и др. (Дев). 2. прен. Заядлив човек.
- дармадан (тур.) прил. неизм. и нарч. Разтурено, съсипано, обезобразено. *Нивана са стѐрили дармадан* (Ар, Мн, См, Ас, Мг, Дев).
- дармон' (грц.) м. Кожено решето с едри дупки (См, Ар, Ас, Мн, Мг, Дев).
- дармук м. Дарак за вълна (Нд, Ер, Хд).
- дармушѐм гл. 1. Разчепквам, развлячам (памук, вълна и др.) 2. Разтурям (Слв, Кт, Вв и др.).
- дарнак (тур.) м. Копито. *Образи му хубавѐ дарнаците, ага го ковѐш* (См).
- дарнѐм гл. Изгребвам (Лч).
- дарѐван прил. Предназначен за правене вещи за дар. *Купихте ли дарѐвно платно?* (н. п. — См, Пт, Дв, Пв, Рк).
- дарѐгазница ж. вж. дарѐ-газѐца (См, Пт, Дв, Пг).
- даршта ж. вж. дѐришта (Хд, Дв Пеп, Дд).
- дѐска ж. 1. Дървен кръст. 2. Богоявление (Ис).
- дѐски (тур.) прил. Планински. *Лѐгна штим, разболѐ са штим за дѐски вода студѐна* (н. п.).
- дѐфка ж. Ивица плат, с която се обшиват гайтаните на обърнатата страна на потури и други дрехи (См, Зл, Пт, Дв, Мс).
- дах (тур.) м. Планина. *И ли си штиш нах дахан бре?* (См, Ар, Ас, Мн, Мг, Дев).
- даштерѐнка ж. у.м. Дъщеричка (ШлР, См, Ас).
- дѐак'ата числ. Втората. *Дѐак'ата му вѐли, говорѐ* (Чн).
- двакѐлѐ ж. Тревисто растение, билка, от което правят баница или супа (ШлР).
- дѐати числ. Втори. *Дѐати та, гривн'а заварѐ* (Чн).
- дѐашкуш нарч. у.м. Само два пъти (Слв, Пт, Дв, Пг, Мс).
- дѐашчим, дѐашчин нарч. Два пъти. *Дѐашчим бе майка мѐтнала, трѐста бе вѐзла вѐрзала* (Вв, Кт, Тик, Рка).
- дѐв'ѐф числ. Второ. *Дѐв'ѐф либе* (н. п. — Вг, Чн).
- дѐ част. За подканване; хайде (См, Ар, Мн).
- дѐбам гл. Дебна (Слв, Вв, Кт, СмР, Пт).
- дебелица ж. Вид ракия (Чд).
- дѐбла ж. укор. Жена, която бавно се движи (Слв, Вв, Кт).
- дѐбл'ѐ м. укор. Мъж, който бавно се движи (Слв, Вв, Кт).
- дѐвекѐл' прил. неизм. Глупав (Гб).
- дѐвендесѐ числ. остар. Деветдесет (Зл, Ус).
- дѐвер м. 1. Шафер на сватба. 2. По-малкият брат на младоженеца за невестата (См, Ар).
- дѐверски аглѐк м. Бяла дълга домашна кърпа с пѐстри линии, която шаферът носи на дясното си рамо по време на сватбата (См, Ас, Ар).
- дѐвеснѐповѐ, дѐвоснѐповѐ мн. Изпратените от страна на момѐка няколко жени да искат момата (бълмох. — Чн, Вг).
- дѐветѐсам гл. Дърдорѐ непрекъснато, повтарям едни и същи неща до втрѐсване. *Стѐга си дѐветѐсала, главѐса ма заболѐ да та слѐшѐм* (См).
- дѐвир (тур.) м. Преврат, голяма промяна, голямо събитие (См, Ар, Мн, Ас).
- дѐв'ѐ ж. 1. Камила. 2. прен. Най-големият лопатар или звѐнец, който се връзва на най-силния овен в стадото (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- дѐвѐйски прил. Момински. *Да посидѐм да погал'чим хѐм ѐунацко, хѐм дѐвѐйско* (н. п. — См, Вв, Кт, Тик, Ар).
- дѐврейѐ (тур.) ж. остар. Нощна стража (См, Ар, Мн, Мг).
- дѐго нарч. и сз. Дето (Мг).
- дѐзѐе (тур.) ж. Огърлица със златни монети (пред. бълмох. — Хв, Пв и др.).
- дѐзна сѐчет. Отде да зная, не зная. *Дѐзна кадѐ отѐде* (См, Пт, Чп, Мс, Пг).
- дѐйлемѐк (тур.) м. Проба, опит. *Пешѐн да фѐрлим по аднѐ за дѐйлемѐк* (Пе).
- дѐйнедѐсвам, дѐйнедѐсувам (тур.) гл. Опитвам, пробвам (См, Ар, Ас, Мн).
- дѐка нарч. Къде. *Та да вѐждам, малка мѐме, дѐка ходѐш* (Чн).
- дѐканика ж. Тояга (Кет).
- дѐкешник м. Детска болест, магарешка кашлица (Дев).
- дѐкон'ѐ ж. Всевъзможни неща, предмети. *Збѐри сѐ дѐконѐ, чи ни мѐга да хи глѐдам* (См, Ар, Ас, Мн).
- дѐксам, дѐксувам (грц.) гл. 1. Приемам. 2. Сполетявам. 3. Давам, услужвам на някого с нещо (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Гб, Кп).
- дѐл, дѐли, дѐли част. Дали. *Стѐни, дѐвѐйко, та поглѐш дѐли не са ѐе сѐвнѐл?* (Кт).
- дѐлес м. Нещо. *Какѐф дѐлес трѐсиш тѐф* (См, Ар, Мн, Ас, Мг).
- дѐлик' м. Делене, делба. *Имѐм трѐ орѐз, ама нѐмам за дѐлик'* (Слв, Вв, Кт, Пт и др.).

- делѣканлие (тур.) м. Лудетина. (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- делѣчко нарч. у.м. Далече. *Иде шта делѣчко да идем* (Вв, Кт, Слв, Пт).
- дембелѣк' м. Лопатар (Дж, Чак, ГК, ДК).
- демѣк' (тур.) нарч. остар. Значи (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ✓ демѣт' (тур.) м. Снопче, връзка. *Два демѣта прѣса* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ден' м. Празник. *Имам си дрѣпи и за ден', имам си и за кѣта ден'* (См.).
- дѣнди ми дѣнди межд. Приятна закачка; дей гиди, гиди (ШлР).
- денѣсе нарч. Тези дни. *Дойде си приз денѣсе* (См, Ас, Ар).
- денѣска нарч. Днес (Мос).
- денк'¹ (тур.) м. Голям вързоп стока, багаж.
- денк'² (тур.) прил. неизм. Равен, в ред. *Рѣботаса му ѿе денк' от врит' странѣсе* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- ден'ова ма гл. безл. 1. В определени дни губя душевното си равновесие (См). 2. В определени дни имам треска (Слв, Вв, Кт).
- дѣном сз. и нарч. Дето (Ив).
- ден'ѡс нарч. Този ден, днес. *Затѣа ти каз-вам, ден'ѡс ѿе голѣм прѣзник.*
- дѣпкам гл. вж. дѣбам (Хв, Пв, Нр).
- деретѣнка ж. Долчинка (Яв, Дл).
- дервѣнт (тур.) м. Планински проход (СП).
- дерѣк' (тур.) м. 1. Дърво за подпора. 2. прен. Стопанинѣт на кѣщата, семейната опора (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Зл).
- ✓ дерѣчка ж. у.м. Долчинка. *Низ дерѣчкана л'ѡсѣо са слѣза* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- дерлѣк' (тур.) м. Отношение между близки хора, сговор, единомислие. *Лѡш хми ѿе дерлѣ ен.* 2. Зло, тегло. *Стѡри илик', да найдиш дерлѣк'.*
- дерман (тур.) м. 1. Лекарство. 2. Средство. *Найдахме му дермана* (См, Ар).
- ✓ дерменжѣе, дерменѣий (тур.) м. Воденичар (пред. бълмох.).
- дѣрнувам са гл. Сопвам се. *Ѳти ми са дѣрнувши?* (Слв, Вв, Кт).
- † дертлив прил. 1. Слаб, недѣгав, болнав (Бд). 2. Заразен (См, Ар, Ас).
- дѣсо, дѣто, дѣно нарч., мест. При, дето, тук, там; който, която, което, но с различно значение. *Тѡй та ѿе довѣл дѣсо нас* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ дѣтѣнко с. Детенце (Длр).
- дѣтѣштѡто с. Детска болест според поверието, причинена от зъл дух (См).
- ✓ дѣти мн. Деца (Кл).
- ✓ дѣтина прил. неизм. Бременна (Сит, Бок, Дед, Лл).
- ✓ дѣт'узна прил. вж. т'ѡшка (Сит, Бок, Дед, Лл).
- дѣт'четиште с. ув. от дѣте (пред. бълмох. — См, Кс).
- деф (тур.) м. 1. Великан, хала. 2. Зъл дух, сатана. *Хѡди като дѣфиште по сѣлѡсо* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- ѣага ж. вж. жѣга (Хв, Пв, Дн).
- ѣака ж. Горна женска дрѣха у бълмох (СП).
- ѣан (тур.) м. Душа (Пв, Хв, Дн).
- ѣвѣзда ж. Звезда (Хв, Пв).
- ѣѣвр'ам са гл. Проплаквам от време на време, за да получа нешто, плача престорено, капризнича (Хв, Пв).
- ѣѣгалка ж. Ос на совалка (Зг).
- ѣенгѣрѣен прил. Небесносин. *Ѣенгѣрѣен пѡвс* (Пв, Хв).
- ѣенкѡсвам са гл. Хващам се гуша за гуша с някого. *Стрѣшно ѿе агѡно са ѣенкѡсат* (ЕР, Пв и др.).
- ѣервѣс м. Мазнина от печено месо (Пв, Хв).
- ѣеремѣ (тур.) с. вж. жерам'ѡ (пред. бълмох. — Пв, Хв).
- ѣет' (тур.) м. вж. жѣт' (Хв, Пв).
- ѣеѡкам гл. вж. жевѡкам (Хв, Пв).
- ѣѣба прил. Който е с малки уши — за коза (Стр, Хв, Пв).
- ѣѣгъл прил. 1. Бос (Хв, Пв и др.) 2. Гол, по риза и без гащи — за дете (Я).
- ѣиза (тур.) ж. вж. жѣзѡ (Пв, Хв).
- ѣѣн' (тур.) м. вж. жѣн' (Пв, Хв).
- ѣинкѡсвам, ѣинкѡсувам гл. вж. ѣенкѡсвам са (Хв, Пв).
- ѣѡка ж. Бяла горна дрѣха. *Кѣтена ѣѡка* (н. п. — СП).
- ѣубѡп' (тур.) м. вж. жухѡп (Пв, Хв).
- ѣувизѡрка ж. Двегодишно женско яре (Пв, Хв).
- ѣувѣска ж. Двегодишно женско агне (Хв, Пв).
- ѣуглѡн (тур.) м. Джолан (Пв, Хв).
- ѣуглѣта мн. вж. мѣѡве (Кор).
- ѣѡкнувам гл. вж. жѡгнувам (Пв, Хв).
- ѣѡлей м. вж. сѡл'мен' (Кам).
- ѣулепѣй м. вж. сѡл'мен' (Кор).
- ѣумѣрт' (тур.) прил. неизм. вж. жумѣрт' (Пв, Хв).
- ѣумертлѣк' (тур.) м. вж. жумертлѣк' (Пв, Хв).
- ѣурапѣ мн. вж. журѡпѣ (Пв, Хв).
- ѣурилѡ с. вж. борѣлка в 1 знач. (Кам).
- ѣѣгвам, ѣѣгнувам гл. вж. зѣгвам, зѣгнувам (Пв, Хв).
- ѣѣгѡр м. Чифт, двойка (Ков).
- ѣѣѣне с. Назѣбен лозарски нож (Пв, Хв).
- ѣѣпам гл. Ритам (СП).
- ѣѣрѡва ж. Устна (Кор).
- ѣѣнга ж. вж. зѣнга (Пв).
- ѣѣнкам гл. вж. зѣнкам (Пв).
- ди сз. Че. *Ди Стѡнка мѣне ша вѡрне* (н. п. — Гб).
- дѣбид'ус (тур.) нарч. Съвсем, напълно (пред. бълмох. — Ас, Ар, Мн, Дев).
- дѣѡа цѡревица ж. вж. свѣштѣлка (Кам).
- дѣѡак м. 1. Картоф (Бг, Зл, Зб). 2. Гулия. (Слв, Вл, Кт). 3. Врѡбче (Дб, Лл).
- дѣѡакѡл'а ж. Градинско растение (Слв, Мм, Сок, Пт, Дв).
- дѣѡѣна ж. свб. Дивеч. *Дѣѡат наѡѡатал сѡрни, дѣѡи кѡзи и дѡруга дѣѡѣна* (СмнР).

- дивеносувам гл. Дивея (Дев).
 - диветина ж. вж. дивѐна (Дев).
 - дивина ж. вж. дивѐна (пред. бълмох. — См, Дев).

дивик' (тур.) м. остар. Дивит (ШлР и др.).

✓ дивн'а ж. 1. Прозорче на покрива на стара къща. 2. Изобито стара къща. (Яв). 3. Малко прозорче, което са правели над огнището в комина на старите къщи, за да прониква светлина (Слв).

- дивотџ с. 1. Глиган (Кет). 2. Хищник—вълк, мечка (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

- дивџвам гл. 1. Дивея, проявявам свенливост, стеснение — качества, неприсъщи на културен човек (См, Пт, Дв, Мс). 2. Не мирувам, буйствувам — за деца (Пв, Хв).

диглѧч (тур.) м. Издялано дръвче, клин, което се поставя на воището при съединяването му с хомота чрез привоя (Як).

- дидѧксувам (грц.) гл. остар. Проповядвам, възпитавам (Пт, Дв, См).

дизгѧн' (тур.) м. Юзда. Изведи конен и му турѧ дизгѧн'ен (См, Ар, Мн).

дизѧйа (тур.) ж. 1. Комплект звънци. 2. Комплект наниз от монети (Яв).

диканик м. вж. дѧканѧка (Кс).

дикѧт'лан (тур.) нарч. Внимателно, предпазливо. Стѧри го дикѧт'лан (Мн).

- дикѧл м. Двурога мотика (Яв).

дикѧлич (тур.) м. Шило за правене дупки при засаждане на тютюн (БН, Ор).

дикѧс (грц.) м. Домашен заем Дѧйдах на дѧкѧс (См, Ар, Ас, Мн).

дикѧсвам, дикѧсувам гл. Услужвам със заем (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

дил' (тур.) м. Езиче, топче на звънец (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв, Сц).

дилѧф' (грц.) м. вж. д'улаф' (См, Ар, Мн, Кс, Ас, Дев).

дилѧдба ж. Делба (Зл).

дилинжѧе м. Лъжец, измамник (Слв, Вв, Кт).

дил'кити (тур.) сз. Не и, та не и, не само, камо ли. Тѧй ми ни дава да погледна, дил'кити да подам нах майка (Зг, Дл, Хд).

дил'че (тур.) с. Мъжец на гърло (Хд, Зг).

- дѧмитан прил. 1. Четворен (за домашен плат).

Шѧѧкас ѧе хѧубаф за фѧуста, ѧти ѧе дѧмитан. 2. прен. Умен, със здрав разум (См, Ар, Ас, Мн).

дѧмитнѧ нарч. 1. Четворно. 2. прен. Скъпо и прескъпо. Тѧ ти ште дѧ дѧпло и дѧмитнѧ (См, Ар, Ас, Мн, Бб, Як, НМ, Кч, Дс, Гб, Кн).

димѧтроске м. Старо име на м. октомври (См, Ас, Ар, Дев).

дѧмн'а ж. вж. дѧвн'а (Мм, Сок, Бс).

дингѧл' (тур.) м. 1. Ос на кола. 2. прен. Дълъг, висок човек (ШлР).

✓ дѧнч'1 (тур.) прил. неизм. Здрав, бодър (См, Ар, Ас).

✓ дѧнч'2 (тур.) м. Цвете, подобно на дивата теменуга, което вирее из високите места (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

дин м. Най-долните листа на тютюневите растения (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг, Гюм, Кс, Даг, Фер).

дѧпал прил. Двоен. Сѧв платнѧ ѧе дѧпло. Хабѧса ѧе дѧпла.

дѧплѧр м. 1. Домашно вълнено одеяло, състоящо се от три плата. (Дев). 2. Козяк с няколко ивици (Лл).

дѧплѧм гл. Пасталирам тютюн. Дѧ Кѧладѧ дѧп.шхме т'ут'ѧн' (Сем.).

дѧпло 1. с. Стара булченска носия (См, Пт, Дв, МлР, Ас). 2. нарч. прен. Скъпо и прескъпо (См, Ас, Ар, Дев).

дѧпчѧк м. остар. Приклад из пушка (См, Ар, Мн).

дѧрка ж. Следа, стъпка ѧт човек, дивеч и др. (См, Сц, Кц, Гб).

дирийа ж. Широка мотика (СмнР).

дѧф кучен' м. Гулия, чието стъбло става много високо (Слв, Вв, Кт).

дѧхам гл. Дишам. Сѧлѧм дѧхам ѧт ѧмора (См, Пт, Дв, Мс).

дѧчѧ м. Вуйчо (Зб).

дѧчѧвица ж. Вуйна (Зб).

дѧшиндрѧк (тур.) м. 1. Стягане долната челюст на коня с въжето или синджира на оглавника вместо юзда (Слв, Вв, Кт). 2. Намордник (Рв, Кок).

диширлѧк, диширлѧк (тур.) м. 1. Чудак, небрежен и крайно неспретнат човек. 2. Чудовище. Тѧ рѧвна и зафучѧ ката диширлѧчиште (См, Ар, Мн).

длѧга ж. Шина, с която се връзва счупена кост (См, Ар, Мн, Ас, ШлР, Сит).

длѧгѧсвам, длѧгѧсувам гл. Шинирам счупена кост (См, Ар, Ас, Мн, ШлР, Сит).

длѧк прил. вж. дл'ѧк (Зл, Чд, Хв, Пв).

длѧбок прил. Дълбок (См, Ар, Мн, Ас).

длѧбоце нарч. Дълбоко (См, Ар, Ас, Мн).

длѧик прил. вж. дл'ѧк (Гб).

дл'ѧк прил. Дълъг (См, Пт, Чп, Мс).

дл'ѧгнех прил. Въздълъг (См, Пт, Мс, Пг).

дл'ѧш нарч. Надължина. Чѧрквана да стѧне, 15 арѧйна дл'ѧш (См, Пт, Мс, Пг).

дно с. Дѧно (Вг, Чн).

до гл. инф. Дѧйда Дѧ ли штиш ѧтра нах домѧ? — Дѧ шта, дѧ (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

д'ѧ част. 1. За подканване. Хайде. Д'ѧ да поѧѧем. Ваѧѧ! Д'ѧте да поѧѧем вѧитѧсе! 2. Следват някои от глаголите като обръщение. Пѧсни ма, д'ѧ! (См, Ар, Ас).

дѧйѧлник м. Малка покрита кошара, в която доят овцете (Яв и др.).

дѧам гл. Давам (Кп).

дѧйѧтна прил. Която дава много мляко (Сем).

дѧбал'нѧва ми гл. безл. Домѧчнява ми. Млѧго ми дѧбал'нѧ (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

дѧбѧра ж. 1. Занимателен, лъжлив разказ (Слв, Мм, Ус). 2. Измама. Прѧкл'ѧта турѧка дѧбѧра (См, Ар, Ас, Мн, Дев, СП).

- добаросвам, добаросувам гл. Разказвам добари. 2. Мамя (См, Ар, Ас, Мн).
- дѳбѳлу (тур.) прил. неизм. Препълнен (Мн, Ас, См, Ар, Дев).
- дѳбера ж. 1. Обиране на последен плод. 2. Голяма рожба на растения. *Нѳма дѳбера* (См, Ар, Ас).
- дѳбѳга нарч. Много високо, много силно (Зл).
- дѳбрѳм нарч. вж дѳбрѳм (Хв, Пв и н. п.).
- дѳбрѳм нарч. от дѳбрѳ. *Иѳште и пѳйте, иѳл-дашлар, з дѳбрѳм да са запѳвним* (н. п. — См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- дѳвала м., ж. Прахосник, разсишник (Хв, Пв).
- дѳвѳчерка нарч. Този вечер (Ох, Хв, Пв).
- дѳглава нарч. До главата, на главата. *От тѳвѳите бѳстри салзѳци дѳглава водѳ по-тѳнах* (н. п.) *Кѳна ми дѳйде дѳглава* (См, Ар, Ас).
- дѳгѳвѳр м. остар. Свършване (на разговор). *Вѳшѳто дѳманѳ нѳма дѳгѳвѳр* (Хв, Пв).
- дѳда ж. Кака (Гм).
- дѳделѳ ми гл. безл. Дотегна ми, омръзна ми. *Дѳделѳ ми, дѳтѳгна ми иѳут хѳденѳ сѳс сѳй-мѳни* (н. п. — Чн, Вв).
- дѳдера ж. Скъсване. *Аѳсѳ дѳрѳпи нѳмат дѳ-дѳра* (См, Ас, Ар, Мн, ШлР).
- дѳдѳлка ж. Момичето, което ладува за дъжд (Гб, Кп).
- дѳѳк м. Цицката, от която излиза млякото на добитъка (Кор).
- дѳзгѳ нарч. Досега (См, Чп, Пг, Пт, Дв).
- дѳзгѳшен прил. Досегашен (См, Чп, Пг, Пт, Дв).
- дѳйл'ница, дѳйл'ничка ж. Медно котле, в което доят добитъка.
- дѳйло с. Количеството мляко, надоеено на едно доене (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- дѳйди гл. повелит. Ела. *Дѳйди тѳка* (СП, Вг).
- ✓ дѳймаж'ак (тур.) м. Гладен, ненаситен човек (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- дѳказн'а ж. 1. Разказ за случка с невероятно съдържание. 2. *прѳн.* Изречение с поучително съдържание (См, Ас, Ар, Мн).
- дѳкузѳрка ж. Детска игра (предимно за момичета) с 5 камъчета или кокалчета (См, Ар, Ас).
- дѳкузѳдѳ (тур.) прил. неизм. Сърдит, намръщен. *От нѳкаѳ дѳн' иѳе дѳкузѳдѳ* (Слв).
- ✓ дѳкулѳк (грц.) м. Занимателна шега (Мм, Сок, Бс, Ус).
- дѳкундѳсвам, дѳкундѳсувам (тур.) гл. 1. Засягам, обиждам. *Аѳсайѳа дѳма млѳго ма дѳкундѳса и нѳма да ѳа зѳбѳра.* 2. Вредя на здравето. *Зелѳнисѳ слѳви ма дѳкундѳс-ват на корѳмас* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- дѳкупа ж. 1. Купуване. *Да са прѳдѳвашѳ, дѳкупа си нѳма.* 2. Висока цена.
- дѳкривѳ нарч. Мъчно, обидно. *Дѳдѳ му дѳ-кривѳ* (Пв, Хв и др.).
- д'ол'¹ (тур.) м. Време, през което се агнят овцете (См, Мн, Ар, Дев, Ас, Мг, Кг, Гюм).
- д'ол'² (тур.) м. Пилило (Гб).

- дѳлагам гл. Говоря повече, отколкото е необходимо (Слв, Вв, Кт, Пт).
- дѳламѳ, дѳламѳ (тур.) ж. 1. Горна дреха от домашен плат, от кръста нагоре, отворена отпред, обшита с гайтан (См, Пт, Дв, Мн). 2. Мъжка риза (Зс).
- д'ѳл'ам гл. Грижа се за агненето на овцете (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- дѳландѳрѳий (тур.) м. Измамник, мошеник (Пв, Хв).
- дѳландѳрѳилѳк (тур.) м. Мошеничество, из-мама (Хв, Пв).
- дѳландѳрдѳсувам гл. Мамя, лъжа, подвеж-дам (Пв, Хв).
- дѳлѳп м. Интрига, хитрина (Слв, Вв, Кт, Пт).
- дѳлѳпка ж. Прозорец (Муг, Тг, Кес).
- дѳлмѳ, дѳлмѳ (тур.) ж. Пълнеж, насип (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- дѳлнинѳ ж. Унижение. *Пишмѳн сам, ама ми иѳе дѳлнинѳ да ѳдам да иѳе трѳсам* (См, Ас, Ар).
- дѳл'ница ж. Килер (Юг, Дн).
- Дѳлно Рѳѳеново с. Старо име на Соколовци, Смолянско.
- дѳлѳцѳ, д'ѳлѳцѳ нарч. Нейде (Гб).
- дѳмил'нѳвам гл. Ставам мил на някого, до-милявам (См, Ас).
- дѳмѳвѳт прил. Който се грижи за дома и се-мейството си (См).
- дѳмѳрѳцкѳвам, дѳмѳрѳцкувам гл. Докар-вам. *Утра иѳта да дѳмарѳкам з двѳнѳ му-лѳта пѳчѳс тѳѳѳра ѳѳпѳнки* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- дѳмѳзлук (тур.) м. 1. Място, дето стоят ка-ците, в които се бие млякото на мандра-та. 2. Отверстие, от което изтича водата, след като е задвижила воденичните камъни (См, Яв, Пв, Хв, Пт, Дв).
- дѳн м. Брод. *Длибѳка рѳка дѳн нѳма* (Вг).
- д'ѳн' м. Ден (Лл, Зб).
- дѳнѳвам гл. Донасям (СК).
- дѳнѳсам гл. вж. дѳнѳвам (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- дѳнѳкам гл. Пия алкохол. *Надѳнка са* (Слв, Пт).
- дѳнѳ с. Дънер (Дед, Слв).
- дѳѳчи нарч. Пред очите, до очите (Зл).
- дѳпѳкам гл. Хапвам, лапвам (Гб).
- дѳплаѳ м. Водна стихия, която всичко вла-чи (Ох).
- дѳплаѳ, дѳплаѳѳ нарч. До заплакване, да заплача. *Иде ми дѳплаѳѳ* (См, Ас).
- дѳплѳв'а гл. Довлича, натрупва довлеченото (за водна стихия). *Дѳлѳс иѳе дѳплѳвил млѳ-го дарѳѳѳ, кѳранѳ, тумѳруѳци* (См, Ас).
- дѳпл'ушѳѳвам гл. Пристигам с голяма бър-зина, шум и сила (См).
- дѳпрѳскѳвам, дѳпрѳскувам гл. 1. Довеж-дам някого насила, като се чува шум при движението. *Иѳте прѳвѳдѳм да го*

- допраскат. 2. прен. Изяждам всичко (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг).
- допѣт, допѣте, допѣти нарч. Друг път, следващия път. *У вас шти м до допѣт'* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Даг).
- дор 1. нарч. Додето, докато. *Иа тебе ништо дор ми чалии нарастѣт* (н. п. — Муг, Смир, Дед, Сит, Ас). 2. м. Двор (Гб, Кп).
- дорамажне (тур.) м. Дърводелец (См, Ар, Ас). дорамажници прил. Дърводелски (См, Ар, Ас).
- дорамѣ, дорамѣ ж. Дърводелска работа (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг).
- доран м. 1. вж. дробн. 2. Изкопана прѣст с тревата (См, Стр, Сг).
- доргун, прил. неизм. вж. даргун' даргун' (Пв, Хв).
- доржева ж. Сдържаност, самообладание (Мм, Сок, Бс).
- дорнам са гл. Чеша се. *Стига са дорни* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- дорпам са гл. Чеша се силно (См, Ар, Мн). д'ортнал (тур.) нарч. Галоп (за кон, муле). *Карам д'ортнал кон'ас* (См).
- дорфам гл. Рѣфам (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- доршта ж. Малко предприятие с водна сила, където се тепат козаци и черги (См).
- дос (тур.) м. Приятел (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг, Тх).
- досегин'ка нарч. ум. Досега (Плт).
- дослук (тур.) м. 1. Приятелство. 2. Приятелско отношение. *Айса са вика дослук*. 3. прен. Услуга, добро. *Стѣри ми айсо дослук, нема да го забора* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- досѣсвам, досѣсувам гл. Доставям, набавям (См, Ар, Ас, Мн, Дев, СК).
- достигом нарч. При настигане, с настигането. *Достигом го фѣтих* (Пв, Хв).
- досурнувам гл. Довличам. *Днеска досурнахме много тумуруци*. ~ са прен. Пристигам нежелан, неканен. *Пак са ѣе досурнало* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- досушка нарч. Всичко, докрай, съвсем (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- д'ѣте част. За подканване (на мнозина); Хайде. *Д'ѣте да ож'ѣнем и да си варвѣм* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мн).
- дѣти гл. инф. Дохождам. *Ти штеши дѣти* (ДЛ).
- д'ѣ ти ти д'ѣ межд. Приятно закачливо: де, де (Слв).
- дофѣтам гл. Доширам, докосвам (Гб).
- дохѣдам гл. вж. дохѣдам (пред. бълмох).
- дохѣдам гл. Дохождам (пред бълхр. — См, Ас, Пт, Дв, Чп).
- доцно нарч. Късно. *Сношти ѣе Дѣбра доцно седѣла* (н. п. — Чн).
- дошча ж. вж. дѣршта (Коз).
- дошѣшка нарч. вж. досѣшка (Хв, Пв).
- доштерка ж. ум. от дѣштера (См, Пт, Чп, Дв).
- драгасийа ж. Обсъждане мероприятия за стопанска дейност в определена местност (Яв).
- драгнач м. вж. гриблѣ (Яг).
- драго с. Радост. *Имам си драго, чи ште си доадат децѣта* (См, Ас, Ар).
- драговам гл. Любя, обичам. *Та ага са драговат двамѣна, да са зѣмат*.
- драгован прил. Любобен. *Драговно биле* (Смн, Смѣ, Бд, Шар, Хв, Зл, Юг).
- драговник м. Любовник (Смн, Смѣ, Бд, Шар, Хв, Юг, Зл).
- драгос ж. Радост. *Га са искат младисе, тогава ѣе нам драгостѣс* (См, Ас).
- драгослиф прил. Мил, добър, с открито сърце (Зл).
- драгосте род. пад. от драгос. Употребява се само с предлог от и с. От радост, с радост. *Од драгосте плаче* (См, Ар, Ас, Дев).
- драгуум гл. вж. драговам (Як, Др, Дж, Чак).
- драгун' м. вж. даргун', даргун' (Дев).
- дражѣм гл. Дразня, закачам (Пв, Хв, Лл).
- дракул м. Вампир (Мт).
- дракунѣсувам гл. Ставам вампир, вампирясвам (Пв, Хв).
- дракус (грц.) м. Вампир (См, Ас, Ар, Мн, Зл, Дев, Мг).
- дракусѣсувам гл. вж. дракунѣсувам (См, Пт, Дв, Пг).
- дран м. 1. Дрян (Гб, Кп). 2. вж. дробн (Хл, Дв, Пд).
- дреп м. Черен или бял дроб на животно. *Чѣран дреп* (См, Пт, Дв, Сц, Чк).
- дребѣк м. вж. младѣк (Сит, Лл).
- дребница ж. Отпадъци от вълна, пригодени за предене (Пв, Хв).
- дребнѣк м. Гора от млади дръвчета (Слв, Вв, Кт, Мс, Чп).
- дрѣмен прил. Дребен (ДЛ).
- дрѣнки мн. Овчи и кози изпражнения (Лл и др.).
- дрѣтам гл. Стоя прав, стърча пред някого и му преча на работата. *Кина лу дрѣтиш айтува, та ма бѣвиш* (Слв, Вв, Кт).
- дринжѣм гл. Ходя безцелно, скитосвам. *Какво лу дринжиш насѣм-натѣк* (См).
- дрипалиф прил. Окъсан. *Дрипаливо алишше*. *Дрипалиф алѣк'* (Пв, Хв).
- дрипи мн. Дреки. *Моисе дрипи са старѣ, нехинине дрипи са нови* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Тх).
- дроп м. Малки късчета хляб в мляко, супа, каша и др. (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- дрѣбен м. 1. Късче хляб. *Нимѣй тура йѣдри дробене!* 2. Бучка масло, бито сирене и др. (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- дрон м. 1. Бучка бито сирене и др. 2. Изкопана прѣст с тревата, чим (См).
- дрѣхал' м. Укорно название на окъсан, унил човек (Мм, Сок, Бс).

- дрѡшка ж. Прѡжка от месо или мас (Рк).
 - дрѡгишен прил. Някогашен (СП).
 - дрѡгош, дрѡгиш нарч. 1. Някога, по-рано.
 2. Друг път. *Дрѡгош шта дѡ у вас* (См, Ас, Ар, Нс, Пт, Сит, Дв).
 - дрѡгочешен прил. Някогашен, старовремски, отдавнашен (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - дрѡгошен прил. вж. *дрѡгочешен* (См, Ас, Ар).
 - дрѡзи прил. Други (СП).
 - дрѡл'ам гл. Развявам, вея, друскам. *За тебе дрѡл'ам шѡлѡре*. (пред. бѡлмох. — См, Ар, Мн).
 - друмѡвам гл. Пѡтувам. *Чи шта да пат'ѡвам, марѡ, пат'ѡвам, друмѡвам* (н. п. — См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 - друмѡн'ам гл. Отговарям (н. п. — См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл).
 - дрѡчка ж. Другарка, приятелка (Ел, СмирР).
 - дрѡвлина ж. Вид дѡрво с червени плодове (Дар).
 - дрѡгло с. вж. *гриблѡ* (СмирР, Смл, Вр, Сг).
 - дрѡн м. вж. *дрѡн* (Ор, Бн).
 - дрѡнгазица ж. Детска игра с удряне отзад (Пв, Хв).
 - дрѡнка ж. Тамбура (Сп, Чн).
 - дрѡнкам гл. Удрям отзад при детска игра (Пв, Хв).
 - дуѡ, дуѡа (тур.) ж. Молитва (пред. бѡлмох).
 - дѡда ж. 1. Плод на черница (Мца, Зл, Пв, Ор). 2. Глинен съд за мляко (Кор).
 - дѡд'ѡлка ж. Свирка (Тн).
 - дѡем гл. Духам. *Дѡи, чи са штиш ѡпѡри*.
Днѡска ѡѡца дѡѡ (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - дѡен' м. Диканя (Мт).
 - дѡздѡсвам, дѡздѡсувам гл. 1. Изравнявам, поправам. 2. *прен.* Турям в ред, уреждам, натѡкмявам. *Дѡздѡсах си врип' раѡртисе*.
 ~ са *прен.* Докарвам се, стягам се (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кс).
 - дѡздѡсан прил. Стегнат, напет (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кс).
 - дѡзѡен' (тур.) м. 1. Инструменти (за различни дейности). 2. *прен.* Ред, порядѡк. *ѡмаме си ѡсѡкакѡи дѡзѡенѡ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - дѡзенлѡе прил. неизм. 1. Подреден, уреден. 2. Кѡто имѡ всякакѡи инструменти (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - дѡзенлѡк' (тур.) м. 1. Обработѡните в миналото земни площи в дѡдена местност (Слв, Пт, Дв, Сц). 2. Широко, равно място (Мм, Сок).
 - дѡйм'ѡ (тур.) ж. Конче, ушито от гайтан за елѡи (См, Пт, Дв, Зл).
 - дѡкѡт м. вж. *дѡкѡт'* (Пг).
 - дѡкѡг' (тур.) м. Кошѡра от лека ограда, кѡдето дѡят ѡцѡте (Слв).
 - дѡкм'ѡ (тур.) *остѡр.* ж. Сребѡрни турска монѡта, равна на 20 гроша (См, Ар, Мн).
 - дукурѡѡм (тур.) м. 1. Вид забавна игра с 9 камѡчета, дамѡ (См, Пт, Дв, Чп). 2. Крѡстѡц от снопи (Куз, Дек).
 - дѡкѡрс, дѡкѡрш м. Богѡявление (Гб).
 - дѡкѡрсна вѡчѡрни'а ж. Бѡдни вечер срещу Богѡявление (Гб).
 - дулѡк м. Вѡже, с кѡето се врѡзва мрежата, слѡд кѡто се напѡлни с трѡвен фураж (Пд).
 - дѡулаф' (грц.) м. Маша (См, Ас, Ар).
 - дѡул'бѡен' (тур.) м. Малка кѡпа за глава (См, Сц, Дв, Мт).
 - дѡулберѡм (тур.) *ѡбращѡние*. Мой красавѡц, мой хубавѡц (пред. н. п. — См, Ар, Кс, Ас).
 - дѡул'ѡк (тур.) м. Зимна паѡша с подслѡн за ѡвѡте и ѡвчарѡте (Пв, Хв).
 - дѡмѡн (тур.) м. 1. Пушек прах. 2. Мѡгла (Пв, Хв).
 - дѡмѡнка ж. Цигара (ѡог).
 - дѡумбѡл', дѡумбѡлини (тур.) м. вж. *тембѡлини* (Ар, Ас, См, Мн).
 - дѡумбѡлѡк' (тур.) м. Голям меден лѡпатар (См, Ар, Пг, Мс).
 - дѡумбѡллик' (тур.) м. вж. *тембѡлѡик'* (Ар, Мн, Ас, Дев).
 - дѡмежлѡф прил. Приказлив, сладкодумен (Ел, Стр, Хл).
 - дѡмѡм гл. Гѡворя (Хл).
 - дѡмѡн' (тур.) м. Домѡшна уредѡа (См, Ар, Ас).
 - дѡмлѡф прил. вж. *дѡмежлѡф* (Зл).
 - дѡн м. Вятѡр (н. п. — Чц).
 - дѡн'а ж. Дѡля. *ѡкусѡек да му ѡтнеса жѡлтана дѡн'а с вѡйкана* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 - дѡнд'ам са гл. Сѡрдѡ се, цупѡ се (Слв, Пт, Вв, Дан).
 - дѡница ж. вж. *дѡн'а* (Чл).
 - дѡнѡ сз. и нарч. Дѡто (Зл).
 - дѡпѡт нарч. Друг път, следѡщия път (ГДер).
 - дѡур (тур.) м. *ѡбръщѡние* кѡм сродник; сват, свѡто (Слв, Пт, Дв, Мс).
 - дѡургѡн' м. Вид ѡблагородѡна синѡ слиѡа (Сем).
 - дѡурѡйѡа ж. Инструмент за копаѡне на лѡзѡ (Куз, Дек).
 - дѡуршѡтина ж. Сѡтовщѡна. *Нѡ сѡме дѡуршѡтиѡа* (Слв, Пт, Дв, Мс).
 - дѡснуѡвам са гл. Разсѡрдѡвам се, намръщѡвам се. *Тѡ пѡк са си дѡснал* (См).
 - дуфѡтам гл. Допѡирам, докосѡвам (Гб).
 - дѡхла ж. Голяма златна монѡта, кѡто мѡмѡкѡт подарѡѡва на годѡницѡта (См, Пт, Дв, Зл, Гб, Кп, ШлР).
 - духѡдам гл. вж. *дохѡдам* (Гб. и пред. бѡлмох — См, Ар, Ас, Мн).
 - дѡше ж. Вѡздух (См).
 - дѡшѡк' (тур.) м. Черга, тѡкана на домѡшен стан (Зб).
 - дѡшѡктѡсѡвам (тур.) гл. Слагам под (Пв, Хв).
 - душѡнка ж. Душѡиѡа. *Дѡттѡ има душѡнка* (Гб).
 - дѡшѡн'а ж. Зѡдушѡниѡи (Гб, Кп).
 - дѡшѡник м. Канѡл-ѡгдушѡник за приѡждѡне на вѡздух при горѡне на дѡрѡвени вѡглиѡа в жиѡиѡиѡта (Дв, Дб).
 - дѡп м. Бряѡт (Кп).

- дъвѡйство с. Моминство (Дев).
 дъгалдйшкам гл. Гъделичкам (Пв, Хв).
 дъканник м. вж. дѣканика (Кс).
 дън' м. Ден Бѡрба са бѡрие цѡли до три дѣне, три дѣне и три нѣшта (Ох).
 дън' м. Ден (Кп).
 дъразгйнѣ гл. Преживя — за животни (Гб, Кп).
 дърводѣлец м. Птица кълвач (Кор).
 дърволѡм м. Силен вятър, който чуши и кърти дърветата (Яв, Дб и др.).

дъргал' м. 1. Слаба нива. 2. Слаб човек или животно (Лс).

дърганйца ж. Едра облагородена череша (Сг).

дърен, дърн м. вж. дрѡн във 2 знач. (Пв, Хв).

дърман' (тур.) м. вж. дерман (ШлР).

дърмѣк (тур.) м. вж. гриблѡ (Нд, Тх).

дърфам са гл. вж. дѡрфам са (Пв, Хв).

дъх сз. Да, че, като (Чд).

Е

е мест. Аз. *Е си дойдах от уѡна* (Дв, Рд, Вел).

еѡа част. Ето (Ох, Чн).

ѣвар прил. Опак, проклет. *Ѣвѡа женѡ* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).

евдовѣц м. Вдовец (Гб, Кп).

евдовйца ж. Вдовица (Гб, Кп).

евѣл' (тур.) нарч. Преди, по-рано (пред. бъл-мох.).

евѣлски прил. вж. пѣлски (Нд, Стр).

евѡа ж. Капсул (Як).

ѣвла, ѣвлате гл. повелит. Ела, дойди; елате, дойдете (ДХ).

евлѣк' (тур.) м. 1. Леха. 2. Ар. *Градинана ми ѡе два евлѣка* (СмнР, Смл).

ѣврѣм са гл. Проявявам лошотия, опърни-чавост, каприз. *Дѣтѣсо днѣска ѡѣца са ѣври* (См, Пт, Дв, Чп, Зл).

ѣврѣйче с. Некръстено дете у християните (См, Ас, Гб, Зл).

ѣгѡ нарч. и сз. 1. Кога, когато. *Егѡ ти л'ѡбѣх очинки, цѡлѡфковѣ ти бѣеха, кинѡ хи бѣше мѡзала* (Юг, Бг). 2. Дано, нека (Дс, СмнР, Смл).

еглѣк м. Кърпа за ръце или лице домашна изработка. (Яв).

егѡл м. Зимна кошара с подслон за овце (Лл).

егрѣк (тур.) м. Лятна кошара в ниви, градини, ливади за наторяване (Пв).

егѡптин м. вж. агѡптин (Ор, Бн, ШлР).

едепсѣс, едепсѣзин (тур.) м. вж. едипсѣс (Ар, Мн, Мг, Зл).

единѡк м. 1. Дива свиня, глиган (Коз). 2. прен. Самотен човек (Яв).

единѡк м. Сам вълк (Кор).

едипсѣс, едипсѣзин прил. неизм. (тур.) м. Невъзпитан, безчестен, безсрамен човек. *Тѡ ѡе имѣлѡ едипсѣзе и хѡйти, ала какѡдѡ нѣга нѣ ѡе имѣлѡ* (См, Ар).

едипсизлѣк' (тур.) м. Безчестие, безсрамие, нахалство (См, Ар, Мн, Дев).

ед'нинка числ. ум. Едничка (Плт).

ед'ѡнч' (тур.) нарч. вж. ид'ѡнч' (пред. бъл-мох).

еш¹ гл. повелит. Яж! (Дв, Рк, Вк, Кор, Нд).

еш² м. Таралеж (Кор, Як, Стр, Нд, ДХ).

ѣжѣк м. Таралеж (Слв, Вв, Кт, Дв, Пт, Рд).

ѣжѣл' (тур.) м. Естествена смърт. *Агѡ му дойде ѣжѣлен, та никѡна не помѡга.*

ѣжѡвина ж. Кожа от еж (Хв, Пв).

ѣзагѡре нарч. Отгоре (Кет).

ѣзвек м. Борсук (Вк).

ѣзгйчка нарч. Ей сега (Дев).

Ѣзерово с. Старо име на гр. Смолян.

ѣзи, ѣзика, ѣзикана мест. Аз. *Ѣзикана ѡштѣх ѡнѡзи момѡ* (Чн).

ѣзи мест. Този. *Кидѣ си ѡдил ѣзи дѣн?* (Кет, Мус).

ѣзичка ж. Мъжец на гърлото (Як, Др, Чак).

ѣй межд., Служи за обаждане. *Брѣй, Ми-лѡше!* — *Ѣй* (См, Ас, Ар, Мн).

ѣйй нарч. За потвърждение; да, така (Лл, Сит).

ѣйсакѡ нарч. Така, тъй (ДХ).

ѣйсакѡзѡикана мест. Ей такова (Ис).

ѣйсѣ нарч. Ей сега (Рк, Лв, Кт, Смн, Сг, Стр).

ѣйсѣй, ѣйтѣй, ѣйнѣй нарч. Ето така. *Бѣл'ки ѣйнѣй ѡе билѡ писано* (См, Ар).

ѣйсѡт'каф, ѣйтѡт'каф, ѣйнѡт'каф прил. Толкова мъничък (См, Пт, Дв, Пг).

ѣйтѡс нарч. Ето тук. *Ѣйтѡс ѡе сѡнурат* (Гб, Кп, Смл, СмнР).

ѣйт'ѡф, ѣйт'ѡва нарч. Ето тук (Гб, Кп, Смл, СмнР).

екѣн (тур.) м. Нива, посев (Чн).

еклем'ѡ, еклемѣ (тур.) прил. неизм. Наставен, снаден, сглобен. *Бручѡлѡсо ѡе еклем'ѡ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

ѣksam (грц.) гл. Пожелавам здраве и благополучие на именѣика (См, Ар, Ас, Дев).

ѣксар (грц.) м. Лицето, което „ѣкса“ именѣици (См, Ас, Зл).

ел' сз. Или (пред. в н. п. — Чд, Мт).

ел'ѣ с. Виме (Сит).

ѣле¹ с. съб. Ела. *Трѡси ма, трѡси, девѡйко, пот т'ѡнкѡ ѣле виѡко* (н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).

ѣле² нарч. вж. хѣлем (Пв, Хв).

елендѣсвам, елендѣсувам са гл. Забавлявам се, убивам си времето (См).

ѣлене мн. остар. Непокръстени хора и народи (См).

- еленжѐ, еленжѓ (тур.) ж. Забавление, леко занимание (См, Ар, Ас, Мн).
- елѐчка ж. Къса дрешка без ръкави (Зл).
- елй сз. Или (н. п. — Чд. Мт, Сит и др.)
- елишйк (тур.) м. 1. Дразнене, ядосване, намеса. *Йѐ нѐмам нѝкакав елишйк ф сѝйа рѝбѝрта*. 2. Дял, участие (пред. бълмох.).
- ёло с. 1. Глад. 2. Ядене. *Ако ѝе нѐ ёлѝсѝ, та хѝч ни штем хѝла. Ымаме си и ёло и пѝло*.
- ёло прич. от гл. ём (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- еловѝр м. Човек, който пасе ялов добитък (Чн).
- ёловица ж. 1. Вид почва с червеникав цвят. 2. Цепеница от елово дърво. 3. Бездетна жена (ШлР).
- елѓк м. сѝб. Гора само от ели (См, Ас, ШлР).
- ел'тица ж. вж. *ал'тица* (Кп и др.).
- ел'чие м. Овен — водач на стадо (пред. н. п. — Пг, Чп, Яв, См, Чд).
- ёлчиш нарч и сз. Колкото пъти, когато. *Ёлчиш ми с'ѓднам да пѝгѝм, тѐбѐ прис ѝѝм да прикарам* (пред. бълмох. в н. п. — Др).
- ем, еми сз. Ами. *Йѐ му са нѝкак не зѓа-дѝр, еи си са самѝ почѝдих* (Мус).
- емзѓк (тур.) м. вж. *мусѝр* (Бд).
- емзйк (тур.) м. Чучурче на поливалка (Бн).
- емзѓ, емзѝ (тур.) ж. *остар.* Подпис, печат (пред. бълмох.).
- ёмила ж. Дървенисто растение, паразит по ели и други дървета, който има малки листа и дребни сребристи плодове (Хд и др.).
- ёмир (тур.) м. *остар.* Заповед, нареждане. *Имѐ ёмир, кадѝто са найде да са прибие* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- емиш (тур.) м. вж. *алиш* (Мг, Мн, Кг).
- ен' (тур.) м. Белег чрез рязване ухо на овца или друг добитък, за да го познава притежателят му (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг, Кг).
- ена'й, ета'й, есѝй мест. Онази, този, тази тук (Сит, Лл).
- енгѐ, ёнге (тур.) ж. Стрина (Зб, СП).
- енгѐл' (тур.) нарч. Затруднено, мъчно. *Фсѐ ми дѝрхѓда енгѐл'* (См, Ар, Ас, Мн).
- енгеллик' (тур.) м. Затруднение, мъчнотия, пречка (См, Ас, Ар, Мн).
- ендезѐ (тур.) с. вж. *андезѓ* (Зл).
- ёнжамѓ нарч. Най-послед. *Ёнжамѓ флѐл с кѓнен фѝднѓш* (ШлР).
- ёнкас (тур.) нарч. На шега. *Йѐ ти рѝках ёнкас* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- еннѝ сѝчет. Аз не зная. *Еннѝ на кога са ѝе мѝтнѝло* (См, Ас, Ар).
- ён'ѓвица ж. Цвете, от което на 24 юни момите правят китки за празника (См).

- ербѝплѓк, ербаплѝк (тур.) м. Смелост, похватност, способност (пред. бълмох. — См).
- ергѝсвам гл. Дотягам (н. п. — ДЛ).
- ѐрек м. Яре (ДХ).
- ерек м. Кошара за дребен добитък с подслон за хора и фураж. *Йѐ му западѝх ерѝкон, ерѝкон, сас шѝлетана* (Мус).
- ерѝм м. Хомот (МК).
- ерш м. Еж. (Дл, Тх).
- ерзѝк (тур.) м. *остар.* Хранителни и други припаси за войска (пред. бълмох.).
- еркѝч, еркич м. вж. *аркѝч* (Дев, Ас, Сѝч).
- ермѝнка ж. Голям куп складирани снопи (Сем).
- ермй (тур.) мн. Цепени колове за ограда. *Ёлови ермй* (См, Ас, Ар, ШлР).
- ѐроф кѓчѝн' м. Гулия (См, Ар, Мн, Як).
- ерфенѐ (грц.) с. Увеселение на девойки, което става два дни след Богоявление или Ивановден (Гб).
- ѐрчиште с. Яре на една година (ДХ).
- ес мест. Аз. *Ёс ѓрѝх на нѝвата* (Рк, Кор, Чн, Кос, Вг).
- есѝ мест. Тази (Сит).
- есѝе мест. вж. *есѝ* (Гб).
- есѝй, ета'й, ена'й мест. Тази тук, тази, онази (Лл).
- есѐ мест. Тези тук. (Сит и др.)
- еседѝр м. *остар.* Собственик на идеални части от недвижим ѝмот (См, Ар, Ас, Мн, Дев и др.).
- есѐй, етѐй, енѐй мест. 1. Тези тук, тези, онези, 2. нарч. Така, онака (Лл и др.).
- есѝр м. Човек с наследени лоши морални качества (Бн).
- ѐске ж. *остар.* Войска (Гуг).
- ескѝс нарч. вж. *искѝс* (Мм, Сок, Бс).
- ес'ѝ, ет'ѝ, ен'ѝ нарч. Това тук, това, онова (Лл).
- еудий м. Евреин (Пв, Хв).
- ехчѐ ж. Вид валчеста синя слива (Стр).
- ѐце нарч. вж. *ѝѐца* (Дв, Зг).
- ѐцнувам са гл. Ненадейно падам (Лл).
- ечменйк м. Цирейче на клепача на окото (Слв, Вв, Кт, Сф, Тн).
- ѐшкиле нарч. Добре че, благодарение че. *Ёшкиле са лѝках тѝм, та му помѓ-нах* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- ѐшко нарч. ум. от *ѝште*. Още. *Пѓдѓди си ѝшкѓ, майци, ти си ѝште мѝлак*. (См, Мн).
- ешпѝк м. Куче. *Назѝлѝх ме са кѝто ешпѝци дѓ ѓган'а* (См, Пт, Дв, Сц, Мн, Ас).
- ѐште нарч. Още. *Ёште си дѝма дѝмаха, ѝште Лѝмана кѝдѝше, на агѝ хѝбѝр дѓ-пѝдна* (См, Мн).

Ж

- жа част. Ще. *Жа ѝда ѝтре* (Юг, Дбс, ШлР).
- жабар м. Шъркел, който се траги само с жабн. *Аратлик, ти трѣбе да ѝташ жабарето* (Чн).
- ✓ жамбазовам (тур.) гл. 1. Търгувам с дебитък. 2. Дълго се газаря, когато кугувам нещо (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- жан-жун (тур.) м. Жива душа. *Жан-жун нѣмаше* (Св, Лб).
- ✓ жарда ж. вж. *ж'орда* (Вв, Кт, Дв, Хд).
- жардѣлка ж. вж. *ж'орда* (ШлР).
- жарка ж. Коприва (Лл, Сит).
- жаром нарч. С жар, с огън. *Жаром прѣждри* (Пп).
- жат' (тур.) м. вж. *хажет'* (Хв, Пв).
- жаукам гл. вж. *жѣвѣкам* (ДХ).
- жвѣске м. Едногодишно женско агне. (Хв).
- жда част. Ще. *Чѣжда жда майка да майча* (Ох, Сит, ШлР).
- жде част. Ще (Дед).
- же част. Ще (Хв, Юг, Яв, Лс).
- жѣба ж. Малко ренде (Зг).
- жѣбѣк м. Зелено водорасло в полузастояли води (Слв, Вв, Кт).
- жѣбѣтига ж. Жабешки изгражнения (КлД).
- ✓ жѣбец м. Билка, от която правят баница или супа (Стр, Бк, Дл).
- жѣбига ж. вж. *жѣбец* (Хд).
- жегахир м. Прегнил дънер, който съдържа фосфор и излъчва светлина. *Хасане бе, старколий от нам жевахире* (Чн).
- жевѣкам гл. 1. Вие (за куче). 2. прен. Плача с глас и нареждам. *Котра жевѣка по свѣ време* (См, Ар, Ас).
- жевѣкут' м. 1. Плач, ридание с тих глас. 2. Вѣне на куче (См, Ас, Пт, Дв).
- ✓ жѣга ж. Дълъг ръчен трион за рязане трупи и др. (См, Ас).
- жѣга ж. вж. *жѣгал'* (Лч).
- жѣгал' м. 1. Тънка дълга желязна пръчица, която се нагорещява до зачервяване, за да се правят дупки на дърво. 2. Желязна ос, в совалката на която е поставен масурът с греждата (Слв, Вв, Кт, Сф).
- жѣгам гл. 1. Горя нещо с нагорещено желязо. 2. Изгарям определено място в матката на ялва крава, за да се оплоди (Слв, Вв, Кт, Пт).
- ✓ жеганисам са гл. Започвам да се карам с някого (Слв, Вв, Кт).
- жеглиф прил. Горещ, който пари (Ав).
- жѣгнувам гл. 1. изгарям, опарям. 2. прен. Предчувствувам че ще ме сполети нещо лошо (См, Ар, Ас).
- жегол' м. вж. *жѣгал'* (СмнР).
- жѣг'о ж. вж. *жѣд'о* (ШлР).
- жѣдийа (тур.) ж. Лека жена. *Каде са измѣпата с найа жѣдийа* (См).
- жѣд'о (тур.) ж. Друм, шосе, държавен път (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- жѣжба ж. вж. *жѣжба* (См, Ас, Ар).
- жѣжра, жѣжве ж. Жезве (Слв, Вв, Кт, Гб).
- жѣжѣм гл. вж. *жѣжам* (Слв, Вв, Кт).
- жѣзва ж. вж. *жѣжба* (ДХ).
- жѣжгаре мн. Плетени с дебел канат дървени кръгчета с диаметър 25—30 см, които се прикрепят на краката за ходене по снега, за да не се готѣва (Мм, Сок, Бс).
- жѣка ж. Голяма глатиена терѣа, в която се поставят аби, шаапи или готови абаджийски дрехи (Слв, Пт, Дв, Зл).
- жел м. Жѣлѣз (Хв, Пв).
- желавѣка ж. Жѣлав храст, от който се правят метали (Рд, Стр, Ел, Сл).
- желадѣка ж. Вил дребна гѣла (Сем).
- жѣлак м. вж. *жел* (Слв, Вв, Кт, Рка, Тик).
- желатин (тур.) м. Мъчител, палач (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- желат'срам (тур.) гл. Измѣчвам. *Йѣца го са желат'свали* (См, Ар, Ас, Мн).
- жѣлба ж. 1. Тѣга, мѣка. 2. Желание (Чд).
- жѣлѣга ж. Костенурка (Яг, Стр, ДХ, Пв).
- жѣлдѣ ма гл. безл. Бодѣ ме (Слв, Вв, Кт, Рка, Вл).
- жѣлѣзѣица ж. Жѣлеза (подута). *Пот шѣена му ѣе станала жѣлѣзѣица*.
- жѣлетсвам (тур.) гл. Измѣчвам, причинявам страдание (Пв).
- ✓ жѣлка ж. Коприва (Яг).
- жѣл'ничко нарч. Тѣжно. *Зулѣѣ, майчина сѣштерко, дѣти ми плачеш жѣл'ничко* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- жѣло с. Жило на пчела, оса и др. (См, Пв, Хв).
- желѣвѣц м. Жѣлтѣница (болест) (Пв).
- жѣлѣгам са гл. Моля се. *Жѣлѣвам са тѣбе и плача ти да ни кѣжеш, каде ша найда ѣс тѣзикана мома* (Чн).
- жѣл'чѣм гл. вж. *ж'ол'чѣм* (Зл, Пв).
- жѣл'чка ж. вж. *ж'ол'чка* (Хв, Пв).
- жемалѣшка ж. Теменуга (цвете) (Дж, Чак, Гк).
- жѣмка ж. Фланела (Слв, Ус, Рво).
- жен (тур.) м. Душа (См, Ар, Мн, Ас).
- жѣн-жѣн м. Голямо множество. *Жѣн-жѣн бе изѣло са хи посѣоине* (Слв, Вв).
- жендѣм (тур.) м. Ад. *Иди в жендѣма* (См, Ар, Ас, Дев).
- жендемѣсвам са гл. Изчезвам, прѣждосвам се. *Каде го жендемѣса?* (См, Ар).
- женеза, женезо (тур.) м., ж. Смъртник (пред. бѣлмох. — См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- женѣт' (тур.) м. Рай (пред. бѣлмох. — См, Ар, Мн, Ас).

Охми-хуан човѣк нехѣзѣ
жѣлѣзѣица

- жєнече с. у.м. Млада, току-що омъжена жена (Слв, Вв, Кт).
 ✓ женїлка ж. Женитба. Женїлкаса ѝе т'овна (См, Ар, Ас, Мн).
 - жєнк' ми ѝе безл. израз. Драго ми е. Женк' му ѝе да го адосва (Слв, Вв).
 жєном (тур.) Обръщение към мнл човек: душо моя (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 жєнски аршин м. Лакът. Жєнскен аршин са звє л'акат' (См, Ар, Ас, Мн).
 - жєнски ст'ак м. Сватбено знаме, изработено от дружките на младоженката (Бок, Сит, Дб, Юг, Пв).
 + жєпка ж. Преградка в магазин между различни стоки (Пв, Хв).
 жер м. Черен или бял дроб (См, Ар, Мн, Ас, Кс).
 - жер' м. Жарава (См, Ар, Мн, Ас).
 жерам'о ж. Глоба, обезщетение. Какв'а ѝе тебе пах'она, пах'она и жерам'она.
 - жервїс с. Мазнина, която капе при печене на месо. Сїпни ми ѝ жервїсчек, чи ѝе с'уха чеверм'оса (См, Пт, Сц, Кц, Пг, Чп).
 - жєрєбе с. Малко конче (Кет).
 - жєрда ж. вж. ж'орда (Хв, Пв).
 - жєска ж. Жлъчка. Жєската му са п'укнала (Як).
 жет' (тур.) м. Произход, род (См, Пт, Дв, Пг, Чп).
 - жетв'арчица ж. вж. блест'унка (Дв).
 ✓ жєхїл', жєхїлин прил. неизм. Млад, буен, невъздържан (См, Ар, Мн, Дев).
 жєхїллик' (тур.) м. Младост, буйност (См, Ар, Мн, Дев).
 - жєчка ж. вж. ж'ол'чка (Гб, Кп).
 жєшка ж. ж'ол'чка (Зл).
 - жєштел' м. 1. Вид бял явор (Пв). 2. Ясен (дърво).
 жн¹ част. Ще (Лв).
 жи² гл. Живя. П'ослєт операци'ята малко жи (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 жиан м. вж. жихан (Як).
 - жиа'р м. Буков жълд (Бат).
 - живак м. вж. живук (Дб, Яв).
 - живам гл. Живея. Иа т'ува живам (См, Ар, Чп, МДер).
 живалка ж. Живот, живеење (Отм).
 ✓ живгар м. Чифт волове (Гуг).
 - живин'о ж. 1. Животинско царство. 2. Животинка (См, Ас, Ар, Мн).
 - жигарат прил. Дълъг, висок (Слв).
 жигла ж. Жегъл (См, Ас, Ар, Мн).
 ✓ жижерак м. Место, изложено на силен припек (Дб, Яв).
 - жижарл'к (тур.) м. вж. жижерак. Мєшка-та бил'а л'оша — жижарл'к (Чн).
 жижар' прил. неизм. Гол, пуст, изложен на припек — за място (Хд, Зг).
 жизо, жиза (тур.) ж. остар. Глоба (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Ас).
 жийа гл. Живея (Дер).
 - жил прил. Живял. Жил сам и бил сам, айсакв'о ч'удо ни с'ом вид'увал (См).
 - жїлав'ак м. 1. Жилаво растение със сплетени стъбла. 2. прен. Върволица, много хора. Да вид'иш как'в'о жїлав'ак са с'урн'о (ШлР).
 - жилавик м. Остра, жилава трсва, която расте по блатисти места (Пд).
 - жилт прил. вж. ж'олт (Гб, Кп, Зл).
 жин' м. Дух, зъл дух. Ф адно с'ело от адїн мечїт' излїзал жїн' (См, Ар, Мн).
 жїн'-жєн м. Всичко живо. Излєло бе жїн'-жєн да хи с'р'ошїе (См, Ар).
 - жїнам гл. остар. вж. ж'онам (Зл).
 жинг'озин прил. неизм. Свидлив, стиснат (Ор, Бн).
 - жинїнка ж. Женичка (Гб).
 - жинєсвам, жинєсувам гл. 1. Вампирясвам, ставам зъл дух (за мъртвец — поверие). 2. прен. Закрепвам, не старея — за стар човек, който много години не се променя (См, Ар, Ас).
 жинжїр м. Верига (пред. бълмох.).
 - жирїт' м. вж. кустамл'ок (СП).
 - жир'о ж. 1. Вид малък звънец. 2. Писклива родопска гайда (См, Пт, Дв, Ас, Мн, Ар).
 жинс (тур.) м. Род, порода (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - жїтак прил. Рядък, воднист. Присїпнуват с шиш'о адно бєлко и жїтачко ф м'ашки кад'ачковє (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Ас).
 - жїто с. 1. Зърнени храни (Ус, Сф, Тн, СмирР). 2. Ръж (Слв, Вв, Кт).
 - жихан¹ (тур.) м. Много хора, много народ. Врит' жиханас бе излєл да хи види (См, Ар, Ас, Мн, Мг, Кг, Дев).
 жихан² (тур.) м. Голямо пространство. Град'ос ѝе ударїл жиханас.
 - жлєчка ж. вж. ж'ол'чка (ДХ).
 - жне гл. Жъне (ДХ).
 - ж'оба ж. Джоб (См, Пт, Дв, Чп, Пг).
 жобад'о ж. Женска горна дреха (само бълмох. — См).
 - ж'обрам са гл. Плезя се (Слв, Мм, Ус, Тн, Пт).
 - жобора ж. Жаба (ДХ).
 - ж'огал' м. вж. жєгал' (См).
 - ж'ода ж. Жажда. Уст'ана да си раскв'аси, ж'одана да си угаси (пред. н. п. — См, Ас).
 - ж'олва ж. Костенурка (См, Чп, Пг, Пт).
 ж'олиште с. с'об. Дъбова гора (Отм.).
 - ж'олт прил. Жълт. Ж'ол'тинє драмски стафїди (См, Чп, Пг, Пт, ШлР).
 - ж'ол'чєм гл. Ограбвам, обирам някого (См, Пт, Чп, Пг).
 - ж'ол'чка ж. Жлъчка. От стр'ах му са ѝе п'укнала ж'ол'чката (См, Пт, Пг, Чп).
 - ж'онам гл. Жъна (См, Чп, Пг, Пг).
 - жоп м. Тояга Дрєноф жоп (См, Ас, Ар, Мн).

- ✓ ж'орда ж. Дълга тънка гредка (См, Пг, Чп, Мс, Лл, Пт).
- ж'ос ми ъе безл. израз. Злорадствувам, драго ми е да върша нещо, за да дразня (Мм, Слв).
- ✓ ж'отѡ мест. Косто (Кет, Кес).
- ж'оучка ж. вж. ж'о'л'чка. Сп'укава му са ж'оучката (Кор).
- ж'оштел' м. вж. ж'ештел' (Слв, Пт, См).
- ж'оштел'ке ж. вж. ж'ега'л' (Сит, Лл).
- ✓ жрѣбе с. Малко коње (См, Ар, Мн, Шл).
- ✓ ж'убра ж. Коза с малки уши (Слв, Зл, Стр, Сг).
- ж'убрам са гл. 1. Преструвам, се че плача. 2. Плезя се (Слв, Пт, Вв).
- ✓ жувак м. Кварц, огнивец (Слв, Пв, ШлР, Хв).
- жувам гл. Живея. Дано ни жувеиш (пред. бълмох. — См, Зл).
- жувап м. Обяснение, отговор (Пв, Хв).
- жувдан м. Торбичка за огниво, прахан и кремък (Гб).
- жувѣзда ж. Звезда (Сит, Пв, Лл).
- жувездарка ж. Коза първеския (Яв, Дб).
- жувоѡ с. Добитък, животно (Гб).
- жугал'че с. Краче на агне или яре от коляното надолу (Слв).
- ✓ жуглан м. 1. Чуд ви це, което броди нощно време по скалите (поверие). 2. п'ен. Грозен човек (Ус, Рво, См).
- жу'гнувам гл. Издавам какъв да е звук, про-думвам. Нимой жу'гнува н'куму (См).
- жуина ж. Живина (ДХ).
- жул прич. Живял (пред. бълмох. — См, Зл и др.).
- жулка ж. Коприва (Вк).
- жулкавица ж. Тънка пръчка (Слв, Вв, Кт).
- жулкафка ж. вж. жулкавица (Слв, Пт, Дв).
- жулнувам гл. Удрям някого с тънка пръчка (Слв, Пт, Дв).
- жумаѣт' (тур.) м. Съвет на старците, община (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).
- жумайѡ (тур.) ж. 1. Джамия. 2. Петък — мохамедански празник (См, Мн, Ар).
- жумал прич. Взел (ДХ).
- жумбийш м. 1. Смях. 2. Шега. Хубав жумбийш си сторихме (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- жумбийшлие прич. неизм. 1. Смешен. 2. Весел, забавен (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- жумбийшовам са гл. 1. Шегувам се. 2. Пра-вя смях. 3. Забавлявам се (См, Мн, Ар).
- жумѣрт' (тур.) прич. неизм. Шедър, с ши-рока ръка (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- жумерт'лик' м. Щедрост. Голѣм жумерт'-лик' имо у сѡ чилѣк (См, Ар, Ас, Мн).
- жумѡ ж. Джамия (Мос, Зб).
- жуна ж. 1. Сушен зелен фасул (См, Дв, Зг, Хл). 2. Отпадъци от очистен зелен фасул, боб, грах и зелени орехи (Пв, Хв, Ор).
- жунжуна ж. Тайна, направена достойние (См, Ас, Дев).
- ✓ жуна ж. 1. Глава на род (Смл). 2. Дружина, род, тайфа (Чг).
- жу'ем гл. Любя, чистя. И'елатѣ да жу'ним вас'у'л' (Слв, Вв, Кт, Пт).
- жулкар м. Сушен зелен фасул (Пг).
- жулки мн. Отпадъци от обелени картофи (сурови или варени), ябълки, круши и дру-ги плодове (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- журави гл. На'оливя. Журави ма корѣмас (См, Ар, Мн, Ас).
- журак м. Лекарство, цар. Ам ми ъе б'ално и ж'елно, чи нѣмам бѡб'айко, журак за мѣне да т'асл (н. п. — Кт, Вв).
- жураѣ мн. Чорапи (См, Ар, Ас, Мн).
- журѣѣ гл. Линее, вехне, съхне. Кит'кисѣ журиѣт (См, Пт, Пг, Чл, Мс, Дв).
- журило с. вж. чугалка в 1 знач. (Дж, Чак.).
- журкал' м. Малко пиле, което постоянно писука (Слв, Вв, Кт).
- журкал' м. Щу'ец (Гв, Ор, Хл, Сн, Дв).
- журничка ж. Питка, изпечена в пещта или на кръгла пръстена плоча от тесто за хляб (См).
- журнувам гл. вж. жушнувам (Слв).
- журулѣкут' м. Шум и врява (Ас, Дев).
- жуф прич. Жив. Излѣв'и ни ж'ѡф, ни умр'ат (Гб, ДХ и у някои бълмох.).
- жуфка ж. Обв. вка, кора на плод или зелен-чук. Тикв'ана ж'ѡфка (Гб).
- жухап м. Обяснение, отговор (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- жу'чке ж. Двойни плодове — орехи, череши и др. сраснати един до друг, но с отделни дръжки (Хв, Пв).
- жушнувам гл. Турям в жарта на огъня да приг'твя набързо нещо (Слв, Вв, Кт).
- ж'ба ж. вж. ж'ѡба (Ох).
- ж'лта китка ж. Иглика (Зг).
- ж'лтунка ж. Жълтурка — птица (ДХ).
- ж'рда ж. вж. ж'орда (Дед).

3

- за част. Ще (Гб, Кп, Бч, Сит, ДХ).
 — зааник м. Залез (Ис).
 забѣдам гл. Забождам (Пв, Хв и у някои бълмох. в См).
 забазганчувам гл. Захвърлям далече пренебрежително. *Забазганчих го пѣце делѣче* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 забазган'увам гл. вж. забазганчувам (Лл, Сит, Пв).
 забарѣм гл. Забравям. *Иди ми, иди, Шефкѣте, и мене нимой забарѣ* (См, Дс, ШлР).
 забарѹжвам гл. Правя „баруга“ (См, Пт, Дв).
 забѣвам гл. Преча, спѣвам, забавям (Гм).
 забѣла ж. 1. Времето малко преди съмване. *Ф село отидохме по забѣла*. 2. Мазнина или някаква друга подправка в гозбата (См, Ар, Мн, Ас, Дед).
 забѣл'вам, забѣл'увам гл. 1. Поставям мазнина или подправки в гозбата. 2. Почвам да беля платно и др. 3. Почвам да дера от кожата или кората на дърво. *Ти забѣли корѣта, ала дарвѣто ште да исѣхне*. 4. прен. Оказвам влияние, имам някакво значение. *Дѣто пѣдиш, та ни штеи забѣли*.
 забѣл'ва са, забѣл'ува са гл. безл. Почва да се разсѣмва. *От ѹзник са забѣл'ва, трѣва да варѹм* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 + забел'дѣсвам, забел'дѣсувам гл. Похабявам, повреждам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 забѣлен прил. Приготвен с мазнина или подправки. *Васѹлѣс ѹе ѹѣца забѣлен* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Кс, Мг).
 забѣравам гл. Подбирам, подкарвам някого. *Заберите са, та ѹѣлате у дома* (пред. бълмох.).
 забил прич. Замѣчил (Ив).
 забиллѣк, забиллѣк (тур.) м. Разточителство, загуба. *Сакѣф забиллѣк са ѹе не чѹвал и вид'вал* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 — забира гл. Налива се (с мляко) *Крава са ѹе ѹѣца забрѣла, денѣсе ште са тѣли*. 2. Събирам, свиквам, каня хора. *И тагава ште забѣреме меж'ѣ* (См, Ас, Мн, Ар, Дев).
 заблева ж. 1. Залъгалка. 2. Човек, който служи за смѣх на хората (См, Ас).
 заблѣхан'вам са, заблѣхан'увам са гл. Заплесвам се, унасям се. *Каде са заблѣхани* (См, Ар, Ас, Пг, Мс).
 заблѹвам са гл. Забавлявам се. *Дѣте си ми ѹе родѣла, сас неѣго да са заблѹва* (Зл).
 заблѹм са гл. Забавям се (Як, Др).
 забѣйнѣ ж. 1. Клин, който се забива над палешника на домашното рало, за да го затегне (См, Стр, Яг). 2. Дълга дебела филия хляб (См, Мн, Пт).
 забѣлѣвам са гл. Почвам да тъжа за някого.
 забѣлѣва ми са безл. *йѣца ми са ѹе забѣлѣло за децѣта* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Дев, Тх, Дл).
 — забѣра ж. Забравя, забравяне. *Сѹчко ста пѣвки, забѣри, аѣ'ничко нема забѣра* (пред. н. п. — Пт, Слв, Вв, Кт).
 забѣравѣм гл. 1. Забравям. (ДХ, Зл, Вр). 2. Почвам да говоря на сън (Слв).
 забѣрѣвам гл. Забравям. *Забѣрѣх си кинѹгите, ~ са прен. Изпадам в безсѣзнание* (См, Зл, Пт, Ор, Зг, Бб, Дл, Пв).
 забрѣдам гл. 1. Забравям. 2. прен. Пазя. *Хранил сам ѹа и забрѣдал фсѣ* (Хв, Пв, Дб).
 забрѣнѣм гл. Пазя някого, имам някого под свое покровителство. *Нимѣй го забрѣнѣ, га ѹе криѣф, чи ѹе лѣшо за неѣга* (См, Рд, Сг, Пк, Дв, Ор, Чп).
 забулка ж. 1. Кърпа за забуляне (Мд, Нд, Стр, Ср, Дл, СмиР). 2. Було за забуляне на булка (Гб).
 забѹн' м. 1. Кѣса мъжка вълнена дреха с ръкави, която се закопчава отпред (См, Чп, Пг, Пт). 2. Мъжка жилетка (Бд, Зб).
 забѹлшѣвам гл. Скривам, не давам гласност на нещо (Пв, Хв).
 заваксвам, заваксувам гл. Набавям нещо овреме (Яв, Пв, Дб).
 завал м. остар. Прошка (Сит, Дед).
 завалдѣ прил. неиз. Изпаднал в тежко положение (См, Ар, Ас, Мн).
 завалѣн прич. Съборен (Яв, Пв, Дб).
 заванѣ ж. Малък сѣрп за рязане трева и др. (Лс).
 заварс м. Завързване на плод, закрепване жиците на кросното и др. (Пв).
 заварни са гл. повелит. Обърни се (Сит. и у някои бълмох.).
 завартѣно прич. Объркано, мъчно за изговаряне (Слв, Вв, Пт, Кт).
 завайѹт'вам са гл. Залисвам се, унасям се (Ус, Р-о, Смл).
 завайѹтес прил. Залисан. *Наѹ-маѹкен бил завайѹтес* (Ус, Рво, Смл).
 завес м. Дарение риза, кърпа, престилка и др. от домакинята за черквата (Ас, Ар, Дев).
 завет'чек м. Дарение на българомохамедани за джамията.
 завивѣк м. Черга, козак, които служат за завиване (См, Пг, Чп, Мс).
 завидѣм гл. Завиждам. *Врѹт' друшките ти завидѣт* (См, Чп, Пг, ШлР, Пт).
 завиквам гл. Заеквам (Ел, Рд, Сг).
 завикване с. Заекване (Ел, Рд).
 завіт м. Завет, запазено място (Хм).
 завітѣ прил. 1. Увито, 2. прен. Мъчно, неразбрано (Нд, Зл, Смл, Слв, Ус).
 завиштѣва гл. Зацвиля — за кон (См, Рд, Стр, Пт, Чп).

- завързан *прил.* 1. Полово безсилен. 2. Който мъчно говори (См).
- завързвам *гл.* Правя някого полово безсилен чрез магия (поверие — См, Ар, Ас).
- заврат *м.* Болка на вратните мускули (магия — Слв, Вв, Кт, Пт).
- заврат'ава *ма гл. безл.* Схваща ми се врата и ме боли (Слв, Пт).
- заврат-поврат *нарч.* На отиване и на връщане. *Заврат-поврат и бел'б* (См, Ас).
- завръзвам *гл.* 1. Затварям. 2. Засмам пътищата. *Батач'ане завръзале пътищата, друмишната* (Чн).
- загагъл'вам *гл.* 1. Закачам с кука нещо. 2. *прен.* Открадвам (Слв, Пт, Вв).
- загал'вам *гл.* Залюбвам. *Да зна'иш, майчинко, да видиш каква сам мома загалил* (См, Пт, Дв, Зг, Рд, Сг, Гуг, Мт, ШлР).
- загал'ч'вам *гл.* Заговарям. *Нимой го загол'ч'е, чи има работа* (См, Ар, Мн).
- загар'вам *гл.* 1. Сгорещявам, затоплям. 2. Почернявам от слънцето. *Днес ми загаре образас ат слонцето.* 3. Зажъднявам. *Подай ми б'окала да пийна, мйжорф, чи сам й'еца загарел.* ~ са. Сгорещявам се, стоплям се (Смл, СмлР, Сг, Мд, Ср, Стр, Зл).
- загеф *м.* Тежест, която се носи на гръб (ШлР).
- загеч'вам *гл.* Закъснявам (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл).
- загйрам *гл.* Затоплям (пред. бълмох. — Вв, Кт, Тик).
- заглава *нарч.* За главата. *Оди като удриго заглава* (См, Пт, Дв, Пд, Рд, Чц).
- заглават *прил.* Упорит, неотстъпчив, своенравен. *Заглавати л'уде* (Ус, Рво).
- загладе, заглади *нарч.* От глад. *Умр'ехме загладе* (См, Ар, Мн, Ас).
- загл'б'вам са *гл.* 1. Заглеждам се. 2. *прен.* Улисвам се, залисвам се с нещо. *Деца, в'орвите б'орже, моите са загл'б'ва* (См, Пт, Чп, Мс, Пг, ШлР).
- загов'елка *ж.* Заговезни. (См, Пт, Дв, Зл, Чп, Пг, ШлР).
- загон'вам *гл.* Загръщам. *Загани си г'уса да ни нам'орзниш* (См, Пт, Дв, Пг).
- загорл'увам *гл.* Окопам (растение). *загорл'ува ма безл.* Задушва ме, запушва ми се гърлото. *Загорлило ма йе* (См, Ар, Ас, Дев).
- загорл'увам *гл.* вж. *загорл'увам* (Пв, Хв).
- заградн'е *ж.* Ограда на нива, градина, ливада и др. (Пв, Хв и др.).
- загрибам *гл.* Прегръщам. *Загребни ма, пйленце* (Слв, Вв, Кт, Ус, Тн).
- загуб'вам *гл.* 1. Изгубвам. 2. *прен.* Убивам, погубвам някого. *И рекли да го загуб'ет, и рекли и го ст'орили* (пред. н. п. — Сит, Лл).
- загуж'вам *гл.* Задупивам, хващам за гърлото (Хв, Пв).
- задел'ем *гл.* 1. Кътам, скривам по малко. *Задел'ем навал'ко за дште адно х'дленце ковни за свадбата* (Слв, Вв, Кт). 2. *прен.* Отделям, изоставям. *Затва м'огор бално ни пада, ага на задел'ет* (См.).
- задел'ес'вам са *гл.* Замаивам се (ШлР).
- заден каш *м.* Двете задни дъски на самара (Бн).
- задеф *м.* Тежест, която може да се носи на гръб (Пв, Хв).
- задихт'вам са *гл.* Задъхвам се, уморявам се. *Конес са йе й'еца задихт'ел* (См).
- задлиб'вам *гл.* 1. Задълбочавам. 2. *прен.* Отивам в дълбоката провинция да живея далеч от културата (См, Пт, Дв).
- заднин'о *ж.* 1. Опашка, край. 2. *прен.* Бъдеще, последици (См, Пт, Рд).
- задниш *нарч.* 1. Изотзад. 2. *прен.* Скрито, да не се вижда (Пв, Хв).
- задон'вам са *гл.* 1. Оставам на дъното. 2. *прен.* вж. *задлиб'вам* във 2 знач.
- задурулик'вам *гл.* Засвирвам (Яв, Пв).
- зае'дица *ж.* 1. Закачка, играчка; 2. *прен.* Човек, който обича да се закача с други (Слв, Пт, Дв, Мс).
- заекница *ж.* Магарешка кашлица (См, Пг, Пв, Хв).
- заен'ошка *нарч.* Едновременно, заедно (Кп).
- заешто гр'озде с. вж. *брусници* (Дв).
- зажалувам *гл.* Почвам да жая, да тъжа (Кор).
- зазабница *ж.* Израстък на небцето над предните два зъба предимно на коня (См).
- зазад'увам *гл.* Тръгвам по следите на някого (Слв, Кт, Вв).
- зазирам *гл.* Съзирам, виждам. *Йут де йа зазр'е нейно пр'во лйбе* (Чч, Чд, Мн).
- зазор *м.* Респект, страх. *Л'у от тебе го йе зазор* (Слв, Пт, Дв, Сц, Мр).
- заигравам са *гл.* 1. Започвам да играя. 2. *прен.* Затичвам се. 3. *прен.* Избързвам в действията си, без да обмисля достатъчно (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- заигран *прич.* Прибързан, сприхав (См, Мн, Ар, Ас).
- заискимасувам (грц.) *гл.* Разследвам, разпитвам (Пв, Хв и др.).
- зайф (тур.) *прил.* неизм. Слаб, недъгав (См, Ар, Мн, Ас).
- зайажба *ж.* Заяждане, недружелюбни отношения (Кт, Вв).
- зайне *гл.* Зайде, залезе (пред. н. п. — Гуг).
- зайрекадар (тур.) *нарч.* Колкото за цял. *Из'ели го са, н'ема зайрекадар* (СмлР, Ар, Мн).
- зайуснувам *гл.* Задрямвам, унасям се в сън (Пв).
- зайчинка *ж.* Зайче (Гб).
- зак *м.* Заек. *Авжита удри и ф'ати зака* (Як, Др, Дж, Чак).

- **закакинѝа мест.**, нарч. За какво, защо (Чп).
закамѝвам гл. 1. Заклинявам, затягам с клин.
 2. *прен.* Измамвам някого заради материална облага. *Закамѝх му го* (См, Ми, Ар, Ас).
закарпа ж. 1. Кръпка. *На средѝ чѝрна закарпа*. 2. *преч.* Петно на лицето на бременна жена (См, Ар, Ми, Ас).
закатѝнчвам, закатѝнчувам гл. Заклучвам с куфар (катанец) врата или нещо друго. *Закатѝнчи капѝйте, че ѝѝла* (Слв, Вв, Кт).
закѝтина ж. 1. Затворена, скрита ракла за зърнен фураж. 2. Запазено от ветрове място (Мм, Сок, Ус, Зл, Ас).
закѝтин'уф прил. Мъчен, труден (Мм, Сок, Бс).
закачка м., ж. Заядлив, свадлив човек (См, Ар, Ас).
закачѝл'вам са гл. Намятам върху тялото и главата си голяма горна вълнена дреха или специална качулка. *Закачули са, да ти ни мрѝзи, чи летѝ и дѝе* (См, Ар, Ас, Ми, Дер).
закѝквам гл. Заеквам (Кп).
закинѝа мест. Защо. *Чѝм закинѝа ште са делѝме* (Слв, Вв, Кт, Тик, Пт, Мр).
заклекѝчено нарч. Мъчно, запънато (См).
заклѝтен прил. Нешастен (СП).
закнувам гл. Зърнувам, забелязвам. *Чѝвай са, да та нѝ закнѝ майке* (ШлР).
закѝол м. 1. Най-подходящото място, дето се отрязва главата на добитък. 2. *прен.* Слабото място на всекиго. *И нѝму му наѝдах закѝлат* (Пв, Хв).
закѝолак м. 1. вж. *закѝол*. 2. Подходящ отговор на даден въпрос или подходяща реакция при дадено положение (Ус, Рво, Смл).
закѝпѝан прил. Затънтен, отдалечен, изолиран. *Нѝшѝсо мѝсто ѝе ѝѝца закѝпѝано и загѝбено* (См, Ар, Ми, Ас, Дев).
закѝпчѝна игла ж. Безопасна игла (Яг).
закѝос м. Откос (См, Нд, Вр, Стр, Пт, Ор, Чп, Мс).
закѝосаци мн. Откоси (Дев и др.).
закѝос'ѝсвам гл. Ставам много космат (См, Яв).
закрѝжвам гл. 1. Обикалям в кръг. 2. *прен.* Запявам песен с широк замах. *Пѝслушѝй го какѝа пѝсна ѝе закрѝжило*. **закрѝжва са.** Закръглява се. *Рѝнаса ми са закрѝжва* (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
закун м. *остар.* Правило, обичай, закон (Пт, Сит, Слв).
закѝутл'овам гл. Слагам кърпа на главата, с двата края закрепени един в друг на тила (Пв, Хв).
зѝлагн'а ж. 1. Най-голямото дърво, което се слага на огъня, за да го поддържа (СмиР, Лл). 2. Възглавница (Яв, Дб).
залагѝунка ж. Играчка за залъгване и бавене на деца (Пв).
зѝлга ж. 1. Залък, ханка, късче (хляб). 2. *прен.* Чудно, прекалено добър и кротък човек. *Со чилѝк ѝе чѝзда зѝлга* (См, Ар, Ми, Дл, Тх).
зѝлѝка нарч. Колкото за цар. *Нѝма зѝлѝка*. Няма никак, дори за цар (СмиР).
залѝпѝм гл. Подарявам монета или банкнота, като я поставям на челото на гайдара или на гайдата (См, Пт, Дв, Чп, Тн).
залеснѝчвам гл. Удрям шамар (Слв, Рво, Сф, Тн).
залетѝвам гл. Отпадам физически, отслабвам (Кам).
залетѝл прил. Отслабнал, изнемошял (Кам).
зѝлива са гл. Заздравява (за рана). *Рѝнаса са ѝе залѝла*.
зѝлизам гл. Влизам, навлизам. *Зѝлиза ти мрѝз до кокалене* (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
зѝлис м. вж. *зѝнос* (Слв, Ус, Рво, Пв).
зѝлит м. Залитане, липса на равновесие при движение (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
зѝлит-пѝлит нарч. Залитайки. *Дѝйде си зѝлит-пѝлит* (См, Ас, Ар, Дев).
зѝлог м. вж. *зѝлагн'а* в 1 знач. (См, Ми, Ар, Бб).
залѝсвам са гл. Унасям се, заспивам. *Ф сѝм са залѝсна* (Дрб).
зѝлук м. вж. *зѝлагн'а* в 1 знач. (Слв).
зѝлуга ж. вж. *зѝлга* (Пв, Хв).
зѝлугн'а ж. вж. *зѝлагн'а* (Сит).
залукѝсвам гл. Поставям счукал чеснов лук в ястие (Хв, Пв).
залѝм (тур.) м. Насилие, обир (пред. бѝлмох. — См, Мн).
зѝлупачка ж. Малко ножче (Хл).
залѝф м. Подрязан кичур коса пред ушите у бѝлгаромохамеданките (Тър, СмиР, Муг).
зѝлушка ж. у.м. Залъче (См, Пт, Дв, Мр).
зам сз. За да. *Зѝм да са зѝйрат мѝмине, мѝмине и нивѝстине* (См, Зл, Кор).
замамул'вам гл. 1. Увивам нещо. 2. Свивам нещо повърхностно (См).
замахнувам гл. Затварям. *Агѝ излезѝи, замахни вратѝта* (См, Ар, Ми, Ас).
замахѝрвам гл. Прикривам нещо (ШлР).
замашѝвам гл. Прикривам нещо (Слв, Вв, Кт).
замбурѝсам гл. Дрънкам на тамбура или байлама (Гб, Кп).
зѝмек м. вж. *прѝплетка* (Дб).
замѝтам гл. 1. Загатвам за нещо. 2. В говора си употребявам думи и изрази от друго наречие. *Замѝта канкѝско* — говор като бѝлгарите от Беломорието; (См).
замѝвам са гл. 1. Поправям се физически, заглаждам се. *Вѝж го какѝф са ѝе замѝл*. 2. Отърсвам се от сиромашията. 3. Почвам да лицемеря, да се подмилквам. *Замѝл са ѝе, откак стѝнах кѝмѝт* (См, Ар, Ас, Ми).
зѝмин-пѝмин нарч. вж. *зѝврат-пѝврат* (См, Ас, Ар).
заминѝвам гл. Надминавам, изпреварям. *Ње го заминѝх* (См, Ас, Ар, Ми, Дев).

- замирѣвам гл. Утешавам, успокоявам (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ✓ замучѣвам гл. Потулям, прикривам (ШлР).
зам'а ж. Змия (Кор).
- замдраба м., ж. Несръчен човек (ШлР).
замн'а гл. Кънтя (н. п. - СК).
- занес ж. Унесен, заплеснат човек. *Не рѣда, бе занесо, рад'уво са зве* (См).
- ✓ заник м. Залез (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
заником нарч. На залез (Бок).
- занисам гл. Занасям нещо. *Кѣта ден' хми занисам йѣд'во, заниса ма. Унисам се, забравям се. Заниса го от фѣра, йѣца ѣе боланко. Занѣло го ѣе от фѣра, бел'ки ште го отѣца* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ заніцам гл. 1. Закривам, затулям. *Нимой ми заніца.* 2. прен. Покровителствувам (См, Ас, Ар, Мн).
- занічѣм гл. вж. заніцам в 1 знач. (См, Ар, Мн, ШлР, Ас).
- занос м. Унесеност, замайване, непорядък в съзнанието (бълмох.).
- заорѣвам гл. Почвам да ора. ~ са прен. 1. Упорствувам, не се съгласявам за нещо, настоявам на своето. 2. Замислям се дълбоко върху нещо и се стремя да го реша (См, Ар, Ас, Дев).
- заорѣт прич. Мъчен, труден, упорит. *Заорѣта работа* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- заотпѣрѣм гл. Почвам силно да удрям (См, Рд, Ер, Пт, Дв).
- запанѣ м., ж. Упорит, неотстъпчив човек. *Брѣй, чи запанѣ* (Пг, Ус, Рво, Сф).
- запара ж. Много топло и задушно място. *Голѣма запара ѣе вѣтре* (См, Ар).
- запарѣст'увам гл. 1. Искам нещо много настоячиво, насила. 2. прен. Упорствувам (См, Ас, Ар, Дев, Мн).
- запарѣва гл. Залютява. *Лукас ма запарѣ фойсе* (См, Мн, Дев).
- ✓ запарѣм гл. 1. Забивам нож, пробощдам. 2. Насилвам някого за нещо. ~ са. Опъвам се, упорствувам. *Стѣга са запарѣй, вѣрви си!* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- запасм'увам гл. Запомням. *Пѣфтори му хубаве да го запасми* (См, Ас).
- запѣвам са гл. Заеквам (Сит).
- запенѣлка ж. Дърво, с което в миналото нощно време се залостваха вратите (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- запенѣчка ж. 1. Дърво, което затяга и закрепя задното кросно на домашния стан (Яг, Кч, Бб, НМ, Дс). 2. вж. укрѣпка (Лч).
- запенка ж. 1. вж. укрѣпка (Стр, Нд, Ср, Дл, Ор, Ав, Яг). 2. мн. Две дръвчета, които отгоре стягат и крепят складираната шума на листника (Тх).
- запѣвам са гл. Годя се (Бри).
- запѣнам гл. Залоствам. *Запѣни хубаве капите.* ~ са прен. 1. Дърпам се, не се

- съгласявам. *Стѣга са запѣнат бе.* 2. Заеквам (См, Ар, Мн).
- запѣнѣчка ж. Дърво за залостване на врати (Слв, Яв, Вв, Кт).
- запѣрка ж. 1. Място за спиране (Зб). 2. прен. Подслон, жилище (См, Зб).
- запитник м. Човек, който постоянно пита и става досаден (Мм, Слв, Сок, Бс).
- запѣф м. Малък годеж (Ох, Пв, Хв).
- запѣштвам гл. Запушвам, затъквам (Сем).
- запка ж. вж. зѣпка (Нс).
- запкѣн м. Тризѣба желязна въдица с дръжка за ловене риба нощно време (Зб, Пв).
- ✓ заплаф м. Порой. *Али ви заплаф заплави, али ви вѣтер довѣде* (Хв, Пв, Дб).
- заплавѣ гл. 1. Залива (за водна стихия). *Водѣна ѣе заплавила врит' нѣвана.* 2. прен. Довлича разни матернали (за буйна вода, порой) *Рѣкана ѣе опнѣла и заплавила и лѣштата и патѣрото.*
- ✓ заплакано прич. 1. Дъждовно. 2. Тъжно (Гб).
- заплакнувам гл. Обливам с вода. заплакнува са прен. Отива на дъжд — за време (Гб).
- заплатам гл. Заплащам (Мс, Чд).
- заплесничвам гл. Удрям плесница (См, Мн, Ар, Ас).
- запѣж'ѣрд'вам гл. 1. Подкарвам някого насила. 2. прен. Започвам да се карам с някого (Слв, Пт, Дв, Пг, Кт, ШлР).
- запѣнат прич. 1. Залостен. *Вратѣса ѣе запѣната.* 2. прен. Упорит (См, Ар).
- запѣрвам гл. Забивам нещо остро в тялото на някого (Слв, Вв, Кт, Тик).
- запѣрвам са гл. Упорствувам, инатувам (См, Ар, Ас, Мн).
- запѣрдам са гл. 1. Напъвам се, като влагам всичките си физически сили. 2. прен. Правя свръхусилие да убѣдя някого в нещо (Слв, Вв, Кт, Пт).
- ✓ запраф м. Модел (Зл).
- запредак м. Прешлен за вретено (Ел).
- запрѣтачка ж. вж. укрѣпка (Зл).
- запрѣдане с. Въвеждане на невястата в трудовия живот — преденето на хурка (Слв, Пт, Дв).
- запрѣштило ма ѣе гл. безл. Възпалили ми са се горните дихателни органи (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- зап (тур.) м. Респект, забрана. *Направи го зап* (Слв, Вв, Кт, СмнР, Пв).
- запѣт'вам са гл. 1. Втрѣнчвам поглед в една точка. 2. Рея си погледа в пространството (Гб).
- запѣхл'увам гл. Запушвам, задимявам, правя непрогледно (Слв, Вв, Кт).
- запѣи мн. Пръчка с желязни назъбени краища, която разпѣва тъканта в домашния стан (См, Пт, Дв, Мн, Дл).
- зар м. Дребно куче (См, Ас, Дев, Ар, Мн).

- зар нарч. За потвърждение. вж. зер, зор, зър.
Дойдах си зар (пред. бълмох. — Кт, Вв).
 зарà сз. Че, защото, понеже (Слв, Пт, Дв).
 зарàл' м. Загуба, пакост (Як).
 зарàни нарч. Отзаран, заран (Чи).
 зарби м. Големец в село (Ак).
 зарек м. Обещание, заричане (Слв, Пт, Мс).
 зарèкнувам гл. Заричам, заклевам (Слв, Вв, Кт, Пт).
 зарефетно, зàрафато нарч. Изискано, прецизно (Слв, СмиР, Чи, Пт).
 зарешетен прил. Който е с решетка — за прозорец (пред. бълмох.).
 зарзоп, зарзопин м. Едър физически, но недорасъл духовно човек; смахнат човек (См, Ар, Ас).
 заривам гл. Окопавам растение (См, Ар, Мн).
 заричам са гл. Обещавам, заричам се (Слв, Ус, Рво, Ис, Пт).
 зарф (тур) м. 1. Металическа поставка, в която се слага стъклена чаша с чай и др. 2. Плик за писмо (пред. бълмох. — СмиР, Смл, Рд).
 заръка ж. Поръчка (Пв, Хв, Яв, См, Ар).
 заръкав'ам са гл. Запретвам ръкави (Яв, Дб).
 заръкавен прил. Със запретнати ръкави (Яв, Дб).
 засамевам са, засамевам са гл. Изгубвам съзнание. *От аднош удрийване са засамй и посинё* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл).
 засвета нарч. За пред хората (Дб, Яв).
 засек м. Вдлъбнатина в дърво, направена чрез сечене. *Длибòк засек* (Дб, Яв).
 засиневам са гл. От плач или припадък губя съзнание и лицето ми посинява (См, Ар, Мн, Ас).
 засит'вам, засит'увам гл. 1. Насищам, нахранвам. *Йеца ма засити свй м'òсò* 2. прен. Замрежва (См, Ас, Ар).
 заситен прил. Замрежен, непрогледен. *Заситен жем* (См, Ас, Ар, Дев, Мн).
 заскрамем гл. Маже месото със сока, който изтича от него, за да не изгори, когато се пече. ~ са. Потя се (См, Ас, Ар).
 заслàn прил. Закрит, запазен зад нещо (Сем).
 заслèд'вам, заслèд'увам гл. Тръгвам подир някого (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 заслен м. вж. магаре (Хд).
 засленик м. вж. заслон (Лл).
 заслина ж. вж. за лон (Пв, Хв).
 заслок м. вж. заслон (Чок).
 заслон м. 1. Нагорещени камъни, които се поставят пред отвора на пешта, за да поддържат топлината, когато се пече хлябът (Слв, Вв, Кт). 2. прен. Неканен гост (Слв).
 заслонàрник м. вж. заслон в 1 знач. (Дб).
 засòднувам, зас'òднувам гл. Засидам. *Засòднали, та сме оа си ни гл'òдани работата* (Слв, Вв, Рво).

- заспèйнувам гл. уи. Позаспивам, заспивам малко (СмиР, Смл, Рво).
 засрама нарч. За срам, за смях. *Отсрама, та засрама* См, Ас, Ар).
 заспрèжд'увам гл. Декувам болен от шип добитък, като с кукурък пробождам ушите му (народна метатина — Хв, Пв).
 застèга ж. Копче (СмиР, Рд).
 застин м. Простула (См).
 застипам гл. 1. Настъпвам някого с крак. 2. Напредвам във възрастта си. *Та баё застòпна наòре* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
 застò нарч. Защо. *Застò ме рúкаш, Тодòрке ?* (Съч).
 заструк м. Дървена гаванка със захлупатка (См, Ар, Ас, Мн, Дл, Бб, НМ).
 засувам гл. Нападам някого в безизходно място. *Засунал го йе ф'клетò* (См).
 засугàнчувам гл. Захвърлям с пренебрежение (Слв, Вв, Кт).
 засунавам гл. Препречвам пътя накому, за да не избяга. *Засунах го ф'киòча и го ф'а-тих. ~ са Затварям се, не мога да пробия път. Засунаха са оф'òре по висòкòко от лòшо врèме* (См, Ас, Ар, Мн, ПтР).
 засурнат прил. Небрежен към себе си, развлечен (Зл).
 засън'вам са гл. Унасям се в сън, съм в сънно състояние (Гб).
 затага ж. Мъка, копнеж по родния край (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 затаптáчка ж. Дърво, с което се натъква брашно в торби и чували във воденицата (Слв, Вв, Кт).
 затевнева са гл. безл. Затъмнява се (См, Ск).
 затиштèвам гл. Поставям някого на тясно място (См, Пт, Дв, Тв, Пг).
 затка ж. Зелен клон от дърво, забит в ливада, градина и др., като знак, че е забранено да влиза добитък (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв, Чок).
 затò сз. Затова (Зб).
 затòжвам са, затòжувам са гл. Почвам да тъгувам за някого или нещо. *затòжва ми са безл. Затòжило ми са йе за село* (См, Ар, Ас).
 затòлст'ува гл. Засища (за глътата храна). *Затòлсти ма свй дебèло м'òсò* (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
 затòнт'увам са гл. Отивам да живея в далечно, затънтено място (Слв).
 затрала м. ж. 1. Човек, който поради старост, слабост, пиянство и др. не може да пази равновесие, залита. 2. прен. Човек, който постоянно пита и става досаден (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв, Пг).
 затрálем гл. 1. Залитам. *Варви, ама затрálе*. 2. прен. Питам за едно и също нещо много пъти и ставам досаден (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).

- **затрѹт'ува** гл. Убива охотата за ядене (за тлъста храна). *Иѣца ма затрѹти пѣд'вѹсо* (Слв, Вв, Кт, Пт, Си, Дв).
- **затузѣ** нарч. и сз. Затова (Гб).
- затумурѹчен** прил. 1. Злобачен. 2. Намръшен, начумерен (Слв).
- **затѹмчвам** гл. Затѹмнявам (Дб, Яв).
- **затѹрмѣм** гл. 1. Задимявам. 2. Почва да дими. *Оганѣс затѹрми*. 3. прен. Запушвам тютюн. *Оти пак го затѹрми, старец, ите ти изадѣ*. 4. прен. Запилявам се, изчезвам. *Кадѣ ли не затѹрмило пак пѹштината?* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- затѹ** (тур.) нарч. Наистина, всѹщност. *Затѹ и ти го видѣ* (См, Ар, Ас, Мн).
- **затѹкнат** прил. 1. Избутан, изтласкан. 2. прен. Изостанал във физическото си развитие (Зл).
- **заѹтрашник, заѹтрешник** нарч. В други ден. *Заѹтрашник ите си дойде* (См, Ар, Ас, Мн, Дл, Тх, Пв, Хв, Дев).
- **зафѣлѣм** гл. Товоря хубави неща за някого (от благодарност). *Кадѣто ходѣм, лу зафѣлѣм* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- **зафарган'увам** гл. Захвърлям със сила и яд (СмнР).
- **зафѣтам** гл. Захващам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- 0 — **зафѣлквам** гл. Заеквам (Пв, Хв).
- **зафсе** нарч. Завинаги, за всякога (Мм, Сок, Мд, Зл, Ор, Зг).
- зафт** (тур.) м. Обреден обичай (Мм, Сок, СмнР, Симв, Зл, Зг).
- **зафтѣрѣм** гл. Повтарям. *Цѣл пѹт' си зафтѣрах пѹрачката* (Слв, Кт, Вв, Ус, Рво).
- **зафтѣсвам, зафтѣсувам** гл. 1. Заварвам. 2. Пристигам навреме. *Кѹн'о л'у ѡлен, каматан, привзѣмай свѣдбана да ми зафтѣсац* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- зафторник** м. Човек, който много пъти повтаря едно и също нещо и става досаден (Слв).
- зафѹчен** прил. Захвърлен (Слв, Вв, Кт, Яв).
- зафчѣрашник** нарч. Завчера (См, Мн, Ар, Дев, Дл, Як, Тх).
- захѣр** (тур.) м. 1. Отрова. 2. прен. Нещо извънредно горчиво (Слв, Вв, Кт, Пт).
- Р — **захирѹ** (тур.) ж. Тревен фураж (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **захлѹпници** мн. Три лъжици, вместиращи се една в друга и изглеждащи като една, които родопският овчар носел в кожена кесийка (Мм, Сок, Чок, Бс, ШлР).
- захмѣт'** (тур.) м. 1. Труд. *Намѹ прави захмѣт'*. 2. Грижа, безпокойство (См, Ас).
- захметлиѣ** прил. неизм. Придружен с много труд и грижи. *Рѣботаса ѣе захметлиѣ*.
- захмет'овам** гл. Трудя се, грижа се. *Оти захмет'овац солкова* (См, Ар, Ас).
- **захѹдам** гл. В първия месец на бременността съм (за жена). *Тѹгаф ѣѣ захѹдах глѣмото ми копеле* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **захѹднѣ** ж. Първите дни на бременността (Вв, Кт, Слв).
- **захѹдиница** ж. Жена, която е в първите дни на бременността си (Пг, Чл, См).
- заххранка** ж. Първата вечеря на младоженците, дадена от родителите на младоженеца (Стр, Ср, ЕР, Дл).
- захѹдам** гл. вж. **захѹдам** (пред. бълмох. — и ДЛ).
- зашѣкам** гл. Запискам (Бат).
- зачепѣто** нарч. Мъчно, не в ред. *Рѣботаса варѣи зачепѣто* (См).
- зѣческа** ж. Чеп на дѣска (Кор).
- **зачичѣквам** са гл. Заеквам (Стр, Дл).
- зачичѣквам** са гл. вж. **зачичѣквам** са (Слв, Вв, Кт, Пт).
- ✓ **зачѹпвам, зачѹпувам** гл. Почвам да отчупвам клон от дърво. ~ са прен. Упорствувам, не се съгласявам. *Оти са зачѹпвац ѹште?* (См, Пт, Дв, Рд).
- **зачувѣлвам** гл. Поставям нещо в чувал (Яв).
- **зашѣл'вам** гл. Забождам отвора на торба, чувал и др. с шило (См, Ар, Ас, Мн).
- **зашѣпчвам, зашѣпчувам** гл. Поставям тръни от шипка на овошно дърво, за да не се качват на него (См, Ар, Мн).
- заштѣм** нарч. Защо. *Заштѣм ѣе мѣне да жѣвам* (См, Ар, Жъл, Рд, Кес, Вв, Кт).
- **заштѹк** нарч. вж. **заштѣм** (Слв, Ус, Рво, Чл, ШлР).
- заштѹм** нарч. вж. **заштѣм** (пред. бълмох.).
- заштѹм** нарч. вж. **заштѣм** *Заштѹм ѣе мѣне да жѣвам на сайа дин'ѹ лажѹвна!*
- заштѹп'увам** гл. Затрупвам, покривам (Дх, Пв).
- збѣбр'увам** са гл. Сбрѣквам се (Вк).
- збарабарѣвам** гл. Уеднаквявам, изравнявам (См, Рд, Сг, Пт, Дв).
- **збахтѣвам** са гл. Сбивам се (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- збѣрам** са гл. Приготовлявам се, готвя се за път. *Пак ѣѣ са збѣрам, тѹрнувам нах голѣмана касабѹ* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **збѣрица** ж. Разни дребни неща, подарък (См, Ас, Мн).
- збирѹ** ж. вж. **збѣрица** (Вв, Кт, Ар, Мн, Слв).
- збѹлѣва** гл. Наболява, поболява. *От пѹранка ма збѹлѣва главѹса* (пред. бълмох. — Вв, Кт, Тик).
- **збѹрзвам, збѹрзувам** гл. 1. Избѹрзвам. *Фафврит' рѣботисе збѹрзва*. 2. прен. Не обмислям достатъчно действията си (См, Ас, Ар).
- **збѹрквам** са гл. Чудя се, смайвам се. *Га го видѣх та са збѹрках* (См, Ас, Ар).
- збѹром** нарч. Заедно. *Збѹром ходѣха* (Ав).
- **збѹсѣвам** са гл. Свалям си обувката и чорапите (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **збѹсвам** са гл. вж. **збѹсѣвам** са (Лл, Сит).

- збройа ж. Комплект от вещи за оседлаване на товарен добитък, сбруя. *Пригледай зброите* (См, Ас).
- збру́свам гл. Удрям някого с ръка по лицето (См, Ар, Ас).
- збру́чкан прил. 1. Сбръчкан. 2. Нагънат (за шев). *Збручкано ми ѝе шийворс* (См, Пт, Дв, Мс).
- збру́чквам гл. Нагъвам (за шев). ~ са. 1. Сбръчквам се. 2. Нагъвам се (См, Ар, Ас).
- збу́лен прил. Забулен. *Збулена мѝма* (пред. бълмох.).
- збир'е мн. 1. Събиращия (седенки, попрелки и др.). *То̀ ниму̀ ѝ хѝч времѝто̀ за есакѝ збир'е.* 2. Приготвени неща за пътуване, за сватба, за годеж и др. (ШлР).
- звизда́рка ж. 1. Женско яре на 2 години. 2. Коза оярила се за първи път (Пг).
- звиска ж. Женско агне на повече от 1 година (См, Ар, Мн, Ас, ШлР).
- зга́ нарч. Сега (См, Пт, Дв, Пг, Чп).
- зга́дам гл. 1. Плашам. *Згодѝх бирника.* 2. Съчинявам, нагласявам. *Згодѝха му и пѝснѝ.* 3. Сдобрявам, споразумявам. *Иѝ хи згодѝх ~ са.* 1. Готвя се, стягам се. *Згадаме са да варѝм заутрешиник.* 2. Погаждам се. *Згадаме са с младине* (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг).
- згарванѝсва са, згарванѝсува са гл. Славя се (за куче, вълк и др.). *Кучено̀ и вал'кѝн са згарванѝсаха* (См, Ар, Мн, Дев, Ас, Мг).
- згармуд'вам са, згармуд'увам са гл. 1. Сбори́чквам се, като образувам с някого „гармуда“ (голяма буца). 2. Прегръщам се плътно с някого. *Ру́каха, ру́каха, че са згармудѝха* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- згѝ нарч. Сега. *Иѝлате згѝ да пѝздим* (Лв).
- згирам гл. Стоплям. *Сѝчко си мѝне дѝнѝла, ала ма ништо̀ нѝ згѝра* (Кт).
- зглѝвам гл. Оглеждам (пред. бълмох. — Кт, Вв, Тик).
- зглѝва ми са гл. безл. Струва ми се, привижда ми се (Кт, Вв, Тик).
- згл'ѝдвам гл. Оглеждам нещо. *Згл'ѝдвам го̀ от ври́т' страни́те* (Слв, Ус, Рво, Сф, Вв, Кт). *згл'ѝдва ми са безл.* Имам зрителна халюцинация, привижда ми се. *Зѝло̀ ѝе да му са згл'ѝдва* (См, Ас, Пт, Дв, Мн).
- згода́ ж. Мир и съгласие, сговор. *Да ѝмат згода* (См, Ар, Мн, Чп, Мс, Пт).
- згодѝн прил. 1. Натъкмен, нагизден. *То̀ ходи мѝдо̀ згодѝно̀.* 2. Приготвен. *Лу̀ сѝчкѝно̀ му ѝе згодѝно̀, нивѝста че́ка.* 3. Който има годеница, сгоден (См).
- згодѝн прил. 1. Сговорен. *Отѝде да ни́та згодѝната дру́жина* (ДХ). 2. Удобен (СК, СП).
- згодѝний м. Годеник (Лл).
- згодѝница ж. Годеница (Лл).

- згодеч'аре мн. Годежници (Мт).
- згоди́ са гл. безл. Случи се, намери се. *Ако̀ са згоди́* (СП).
- зго́здевам са гл. Свивам се, спотайвам се уплашен. *Лу̀ му ру́кѝнах и то̀ са зго́зди́ ф ки́шѝна* (Слв, Кт, Вв, Пт).
- зг'ѝп'вам, зг'ѝп'увам гл. 1. Замотавам, заплитам. *Зг'ѝпѝхмѝ прѝло̀сѝ.* 2. прен. Изменям хода на започната работа в неблагоприятна насока, обърквам работата. *Ага̀ ма намѝсаха кучѝтишѝтата, та зг'ѝпѝхмѝ ра́ботѝтата* (См, Пт, Дл, Сл, Чп, Мс, Мн).
- зг'ѝпенѝ нарч. Объркано, трудно (См).
- зго́лопарвам са гл. вж. зго́лопалѝвам (Лл).
- зго́рафѝсвам, зго́рафѝсувам (гр.) гл. Рисувам църковна живопис (См, Ас).
- зго́ропалѝвам гл. Събличам. *Зго́ропалѝх го̀, та цѝло̀ го̀ измѝх* (См, Ар, ШлР).
- зго́рснувам гл. Мета повърхностно (Слв, Вв, Кт, Пт).
- зго́рчилѝ ма ѝе гл. безл. Схванал съм се, наказан от някакъв зъл дух (поверие — Слв, Пт, Кт, Вв).
- зго́шѝглавѝвам са гл. Свалям си шапката или кърпата от главата (См, Ар, Ас).
- згра́г'ам гл. Приготвям, пиша. *Дослатча́не кнѝга згра́г'ат, до́пра́тиши се́ло̀ Ба́н'а* (Чп).
- згри́бам гл. 1. Сгребвам. 2. прен. Прегръщам. *Га̀ запла́че, згри́бам го̀* (См, Пт, Дв, Мс).
- згри́блѝ с. Дървено гребло с 10—15 зъба за сгребване на сено (Лл, Пв).
- згри́зва ма гл. Наболява ме. *Згри́зва ма сѝрце* (Чд и у някои бълмох.).
- згрѝ́чвам са, згрѝ́чувам са гл. Намръщвам се. *Нимѝй ми са згрѝ́чва* (Слв).
- згрѝ́чен прил. 1. Сърдит. 2. прен. Заоблачен. *Згрѝ́чена ѝе хавѝса* (См, Ар, Ас).
- згру́шѝсва гл. Кристализира, захаросва се — за сладко, мед и др. (Слв, Вв, Кт, Дев).
- згугу́рчвам са гл. Свивам се от студ (Лл и др.).
- згү́жвам, згү́жувам гл. Прегръщам. *Иѝ згү́жѝх дѝтѝто̀ ~ са.* 1. Скривам се в прегръдките на някого. *Згү́жѝх са ф анѝка.* 2. Прибирам се на тихо място, скривам се. *Кучено̀ са ѝе згү́жилѝ ф ки́шиѝцана* (См, Пт, Дв, Мр, Сл, Пг).
- згү́жен прил. Свит, притиснат един до друг (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- згү́шкам гл. 1. Прегръщам (дете). 2. Скривам (Зл).
- згърмудѝсан прил. Неравен, покрит с грапавини. *Згърмудѝсана сү́ха ни́ва* (См, Яв).
- здебелѝвам са гл. Затлъстявам, угоявам се (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- здѝлѝм гл. Поделям. ~ са. Поделям се. *Хо́те да са здѝлѝм, да ви́димѝ ко̀му̀ какѝо̀ са па́да* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

- ✓ **здѣлка** ж. Възглавница (Слв, Смир, Мм, Сок).
- **здѣсет'** числ. Десетина, около десет. **Збѣрахме** са **здѣсет'** души и **тѣрнахме** (См).
- здѣтѣна** прил. Бременна (Дед, Бок).
- здовница** ж. Вдовница (Бат).
- здой** м. Предояванс овцете и измерване млякото на всеки стопанин (Пв, Хв, Дб).
- здоржѣм** са гл. Съединявам се, допирам се. *Нашѣса л'увада са здоржѣ с ваиѣна* (Слв, Мм, Кт, Вв, Ус, Пт).
- здрѣве** с. Събор с трапеза вън от селището (Яв, Юг).
- здрѣв'е** с. Поздрав. *Нѣсите здрѣв'е нагоре, / нагоре нах планинѣна* (См).
- ✓ **здрѣвек** м. Здравец (н. п. — СП).
- здравинѣ** мн. Здраве. *Кина йма по село?* — **Здравинѣ** (См).
- здравйца** ж. Ракня (Яв).
- ✓ **здрѣвичка** ж. остар. Митическо същество, зъл дух, който носи болести на малките деца (поверие — См, Пт, Дв).
- здравѣвам** гл. Здрависвам се чрез ръкостискане (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- здравѣване** с. Целуване ръка от младоженците на кума, жена му и по-старите от момкова и момина страна (Дб).
- здравѣвам** гл. Целувам ръка — за младоженците българомохамедани, които при годѣжа и сватбата си целуват ръка на родителите и близките (Чн).
- здран** прил. Скѣсан. *Здрана тѣрба* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- здушѣвам** са гл. Сживявам се, сближавам се (Слв, Пт, Дв, Кт).
- ✓ **зѣвле** с. Жегла на хомот (Ав).
- зейр** (тур.) м. вж. *захйр* (пред. бѣлмох. — Пв, Хв).
- зелѣнак** м. Млад, неопитен човек (Дб, Яв).
- зелѣйсам** гл. Пея фалшиво (Слв).
- ✓ **зелѣйшка** ж. Зеленинка. *Ела да сѣднем, Мѣхмеде, на зелѣйшка зелѣна* (Чн, СП).
- зѣлнува** са гл. Раззеленява се (за ливади, посеви и др.). *Л'увадите врѣт' са се зѣлнали* (Слв, Вв, Кт, Пт, Ус, Пг).
- земберлѣк'** м. Пружина на часовник (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- ✓ **зѣмйаница** ж. вж. **зѣмник** (Гб).
- зѣмник** м. Изба, зимник (Чн).
- зенгйѣ** (тур.) ж. Стрѣме (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
- зенгйинин** (тур.) м. Заможен човек (См, Дев, Ар, Ас, Мн).
- зенгйинцки** прил. Богаташки (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- зѣнжйѣ** (тур.) м. Злосторник, пакостник (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ✓ **зѣнк'ор**, **зѣнк'орин** (тур.) м. Разсипник (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- зѣнк'орлѣк** (тур.) м. Пакост, вредителство (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- зѣнк'орѣвам** (тур.) гл. Правя пакост. *Стѣга си зѣнк'орѣвал по чѣздисѣ градини* (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Мг).
- зенѣсвам**, **зенѣсувам** гл. 1. Повреждам. 2. *прен.* Погубвам (См, Пв, Хв, ШлР, Пт).
- зѣр**, **зер'**, **зѣр** нарч. За потвърждение; нали, ами, да, тѣй, прочее (Вв, Кт, Слв).
- зерѣ**, **зарѣ** нарч. и сз. вж. *зарѣ*. *Да ни спѣраме мѣлѣго офѣдрѣсе, зерѣ са пѣца умѣрѣни* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- зѣрма** ж. Ревматизъм (Яв).
- зехйр** м. вж. *захйр*. (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас).
- зехйрѣ** с. вж. *захйрѣ* (пред. бѣлмох. — Ар, Ас, См, Мн).
- зжйгал'орѣвам** са гл. вж. *збѣсѣвам* са (Пв).
- зи** мест. Този, тази, това. *Зи дѣти ша приживѣй и за нам ша стѣне* (Гб).
- зйвала-кавала** ж. вж. *нйгане* (Кп и др.).
- зйвгар** м. 1. Чифт, двойка за песне. 2. Чифт волове или коне за оран (Пт).
- ✓ **зйвник** м. вж. *зймник* (Лл).
- зйвро** прил. Ненагледно, хубаво, красиво. *Дано зйвро!* (Слв, Вв, Кт).
- зйгарка** ж. Везна (Северозточни Родопи).
- зйгаро** с. Цигара (Слв, Кт, Вв, Пт).
- зйгвам**, **зйгнувам** гл. 1. Мяркам се (Пв).
2. Скривам се зад нещо, залязвам. *Слѣнценѣ зйгна* (См, Пт, Дв, Рд, Ст).
- зйгвар** м. *зйвгар* (Слв, Ус, Мм, Сок).
- зйгварѣ** нарч. Едно до друго, по двама, успоредно (Стр).
- зйгварѣм** нарч. вж. *зйгварѣ* (Зб, Мм, Сок, Слв).
- ✓ **зйѣм** гл. Зея (Пв, Хв).
- зил'** (тур.) м. Металическото топче, което висе в звѣнеца и удря стените му (См, Мн, Ар).
- зилѣ** ма йѣ безл. израз. Яд ме е, завиждам. *Зилѣ хи йѣ адно дѣруго, та са ни зѣдат* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- зилѣна** бѣзанйка ж. Майски бѣмбар (Кп и др.).
- зилѣрин** м. Зъл, безсърдечен, пакостлив човек.
- зил'ѣсвам**, **зил'ѣсувам** гл. 1. Завиждам, ревнувам. *Пѣсти дѣца зилѣ хи йѣ адно дѣруго, та са карат* (Слв, Вв, Кт, Сф, Пт, Дв).
2. Съблазнявам (См, Ар, Ас).
- зймалѣн** прил. Зимен, за зимата. *Айсѣйа ѣдайѣ йѣ хѣс зймална* (Зб, См).
- зималнак**, **зимал'ник** м. Усойно, лишено от слѣнце място, дѣто дълго се задѣржа сняг (См, Зб).
- зимкѣле** прил. неизм. вж. *зимкѣле* (Смир, Пв, Сф, Тн).
- зймник** м. Обор (Лл, Сит, Дб).
- зймнѣ** с. Зимница (См, Пг, Чп, Ар).
- зимѣве** мн. Зимнина (Слв, Пт, Кт, Вв).
- зимѣс** нарч. Зимѣс. *Зимѣс бѣ мѣлѣго студѣно* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- зимѣска** нарч. вж. *зимѣс* (См, Ар, Мн, Ас).

- зимре м., ж. Скърперник. *Махни ѝа тай зимре* (Пв).
- зинѝ м., ж. 1. Злонравен човек или товарен добитък. *Свѝ мул'четиште ѝе ѝѝце зинѝ*. 2. прен. Много жив, обигран и остроумен човек (Зл, См, Мн, Ас).
- зинкуле ж. Незаводена повече от година време — за крава, която дава малко мляко (Зб, Сит).
- зинкул'ке ж. вж. зинкуле (Дб).
- зйлкам гл. Подскачам (Гб).
- зйцам гл. Ритам — за добитък (пред. в селищата по р. Асеница).
- злѝ-врага ж. 1. вж. *вѝрга*. 2. прен. Проклятие, нещастие. *За злѝ-врага* (Пв).
- златичен прил. Златен. *Їмала хас нейа и златичен прѝстен* (Чн).
- ✓ - златка ж. 1. вж. *зѝтка* (Зг). 2. вж. *кал'манка* в 1 знач.
- злѝйл прил. Попарил, измразил — за слана (Слв, Рв, Сф).
- зловѝди ми са гл. безл. Предвиждам лошо нещо (Зл, Хв, Пв).
- злѝдо прил. Злоядо — за дете и добитък (Дв).
- зм'е ж. Змия (Кп и др).
- змигѝт' м. Угощение, което се устройва в дома на родилката 10—15 дни след раждането (Гб, Кп).
- ✓ - змиѝко с. ув. Змия (Ус, Рво, Сф, Пв, Хв).
- змиѝно грамаде с. Натрупани камъни, дето живеят змии (Сит).
- змйин грах м. вж. *бакѝ* (Слв, Вв, Кт).
- змййник м. Змей — митическо същество, половината човек и половината змия.
- змилайк м. Храстовидно растение с червени плодове, подобни на плодовете на капина (ДХ).
- знаѝен прил. Познат, известен. *Сакова лѝто усѝлно нѝкога ни ѝѝ знаѝено* (См).
- знайло с. Човек, който много знае, учен. *Нимѝѝ пѝта знайло, а ми пѝтай патѝло* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- знат предл. Над, върху, на. *Знат кѝн'а* (Чд).
- знайници мн. Жени, които се занимават с чародейства (Гт, Ус, Рво, Слв).
- ✓ - зноби гл. Попарва, измразява — за слана (Ох).
- зноѝм са гл. Потя се. *Цѝла нѝш са зноѝм* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- зной м. Пот. *Зной ми тѝкна по ѝбразас* (См, Ар, Ас).
- зоп м. Дажба зърнен фураж (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- зѝйлка ж. 1. вж. зѝйл'ница 2. Намордник (Л).
- зѝйл'ница ж. Зѝйлница (См, Ар, Мн, ШлР).
- зѝвам гл. Именувам, наричам. *Мѝнѝ зѝѝт Кѝл'ѝ*. ~ са. Именувам се, наричам се.
- зѝѝк' м. Зет (ШлР).
- зѝлка ж. Изцапано от испражнения място на дреха (ШлР).
- зѝмбак м. Крин, лилия (СмиР, Слв).
- зѝна ж. вж. зѝнка в 1 знач. (Куз, Дек).
- зѝница ж. Дива планинска ягода (Яг, См, Мн, Пт, Дв, Ор).
- зѝниница ж. 1. вж. зѝнка в 1 знач. 2. Дива ягода (Як, Дж, Др, Чак).
- зѝнка ж. вж. зѝнка в 1 знач. (Дл).
- зѝрла-ѝѝрла нарч. Щеш-не щеш (пред. бѝлмох. — См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- зѝрно нарч. Мѝчно, трудно (Гб, Кп).
- зоф прил. Кух, празен. *Свѝ жѝто ѝе зѝфо* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- зѝкнувам гл. Захвърлям със сила (Сг, Яв).
- зуленийца ж. Муха (См, Ас, Ар, Мн).
- зулѝф м. вж. залѝф. *Тѝѝине зулѝфе бѝѝѝха, кинѝ хи беше мазала* (См, Ар).
- зѝница ж. вж. зѝнка в 1 знач. (Бб, НМ, Кор, Нд, ДХ, Сн).
- зѝница-баѝница ж. вж. зѝнка в 1 знач. (Зл).
- зѝнка, зѝнке ж. 1. Небесна дѝга (Слв, Вв, Кт, Чок, Пт, Ор, Бд, Нс, Зб, Яв). 2. Брѝмка. 3. Плетена вълнена врѝв за торба (Зл). 4. Тясна дѝлга плетена с цветни преди ивица, която служи за коланче (Слв, Куз).
- зѝнке ж. Плетена вълнена врѝв за торба (Ох, Хв).
- зѝнца, ванца ж. вж. зѝнка в 1 знач. (Гб, Кп).
- зурба ж. 1. Тѝлпа, чета. 2. Насилник, непокорник, необуздан човек (Мт).
- зурба-баѝѝе м. Главатар на непокорни и необуздани хора (Ак, Мт).
- зѝрла ж. Предната част на ралото, която с палешника цепи земята (Лл).
- зѝ част. Ще (Дрб, Гуг).
- зѝга прил. неизм. Противно. *Їѝѝѝѝѝ му ѝѝ зѝга* (Ас, См, Мн).
- зѝмнѝнѝ мн. Зимни посеви (ШлР).
- зѝнга ж. Тамбура (Пв, Хв, Нр).
- зѝнкам гл. Дрѝнкам, свиря на струнен инструмент.
- зѝнкало с. Пластинка от кора на черешово дърво, с която се дрѝнка струнен инструмент балалайка и др. (Слв).
- зѝр нарч. Вероятно, сигурно. *Зѝр ѝѝ оптишѝл ф Мадѝн* (Зл).
- зѝцам, зѝцкам гл. вж. зйцам (Пв, Хв).
- ✓ - зѝпкѝн м. вж. занкѝн (ВП).

И

- и гл. инф. Отида. *И ли итйиш?* — *И ита,*
а — Ще отидеш ли? — Ще отида, ще отида
 (См, Пт, Дв, Пг, Мс, Чн).
 ибрѣт' ибрѣк' (тур.) м. 1. Показ, пример. *Иѣ*
ише го стѣра за ибрѣт'. 2. Чудовище,
страшилище. Вѣиш какѣ си ибрѣт' (См,
Ар, Ас, Мн, Дев).
 ибрѣтина ж. ув. от ибрѣт' във 2 знач.
 (Слв, Вв, Кт, Пт).
 ивер м. Голям къс дърво или голямо парче
 от нещо (Ков, Чн).
 ивлѣн' (тур.) м. Плазие, обед (Псп).
 иврѣм са гл. Плача, капризнича (Лл и др.).
 иглика ж. Кукувица (Яг).
 игличе с. 1. Местност, обрасла с иглика (Ох)
 2. Иглика (Зб, Дб, МК).
 иглич м. вж. игличе във 2 знач. (Стр, Сит).
 иглѣк м. вж. аглѣк (Нс, Бд).
 игл'уч' м. вж. игличе във 2 знач. (Яг, Дж,
 Др, Чак).
 игранка, игранке ж. Игра. *Хѣте да играим*
нѣква игранка (См, Ас, Ар, Дев).
 игрѣк м. Място за подслоняване и хранене
 на овце (ШлР).
 идаралѣк, идаралѣк (тур.) м. Годишна пре-
 храна, поминѣк за една година (См).
 идарѣл прич. Снабдявал, издържал (См, Ар,
 Мн, Ас, Зл, Дев).
 иде снѣк израз. Вали сняг (Бб).
 идиндѣсвам, идиндѣсувам (тур.) Завѣждам,
 припечелвам добивам. *От ланѣ сам идин-*
дѣсал байѣ офѣици (См, Ар, Мн, Ас, Дев,
Мг, Кс).
 и до днѣс дѣне израз. И до ден днешен (Пв).
 ид'ун'ч' (тур.) нарч. В заем. *Дѣдах му ид'-*
ун'ч двѣдесте лѣва (См, Ар, Мн).
 иерѣк м. вж. игрѣк. (Кес).
 и егал прич. Извадил И егал му фѣто
 (пред. бѣлмох.).
 ижирѣ (тур.) ж. Изпълнение на присѣла. *Иѣ*
хи правѣм ижирѣ на мѣстоно (См).
 избадам гл. Избождам (ДХ, ГДер).
 избѣрвам, избѣрувам гл. Направлям нещо
 хубаво, изискано, изпипвам *Айсѣ са вѣка*
избѣрана рѣбота (См, Мн, Ар, Ас, Дев).
 избизумѣвам гл. Смайвам се, обезумявам
 (См, Пв).
 изблуднѣва гл. Изгубва вкуса си. *Ага сидѣ*
млѣго, та изблуднѣва (См, Ас, Ар).
 избрѣштам гл. 1. Преобрѣщам. 2. Изменям.
Сѣчко са избрѣшта (См, Ас, Ар, Мн).
 избрѣсвам, избрѣсувам гл. Избѣрсвам (См,
 Ас, Ар, Мн, Дев).
 избрѣсвам, избрѣсувам гл. 1. Избрулям
 всички плодове от дървото. 2. прен. Съоб-
 щавам някоя измислица, ~ са прен. 1.
 Покривам се с пѣйки и петна. 2. Очиствам
 си носа с шум (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 избѣзвам са, избѣзувам са гл. 1. Надувам
 си бузите, като задържам въздух в устата
 или като се угоявам. 2 прен. Издава се на-
 пред — за стена, която е готова да се събори.
Дѣврас са ѣе избѣзил (См, Ар, Ас).
 избѣтнува гл. Омеква и губи от свежестта,
 аромата и вкуса си — за плодове (См, Ар,
 Мн, Дл).
 извѣлем гл. Изгубвам. *Уцѣтра извѣлѣх двѣ-*
десте лѣва (См, Ар, Мн, Ас).
 изварвиште с. Пѣт, по който се излиза на
 открито (См, Слв).
 изварголѣшт'увам гл. Изобляам (Лев, Пис).
 изварсно нарч. Необикновено, изключително.
Айсѣ артак го прѣвиш изварсно (См, Пт,
Дв, Пг, Мс, ШлР).
 извера м., ж. 1. Неверник, човек от друга
 вяра. *Тѣрчине, тѣрска изверѣ.* 2. Човек,
 изгубил доверие (Пт, Дв, Слв, Стр).
 извѣрвувам гл. Убеждавам се в нещо и поч-
 вам да вярвам. *Извѣрѣвах му.*
 извѣрувам, извѣр'увам гл. Обезверявам ня-
 кого, посягам върху вярата му. *Мѣйка вѣ-*
ка, чи ише ма извѣриш (См, Ар, Ас, Мн,
Дев).
 извѣдам гл. Извеждам някого отвѣтре навън.
Извѣдам кѣн'а от хлѣва (См, Ар, Ас,
Дев, Мн).
 извѣдено му ѣе гл. безл. Само него обвин-
 яват, неговите простѣпки се виждат (Слв,
 Кт, Вв, Пт).
 извѣиска гл. Изцилва (Бат).
 извиштѣва гл. вж. извѣиска (См, Ар, Мн).
 изводник м. Стѣбѣще на крокид или зеле,
 от което излизат цвѣтът и семената (Дб).
 изводница ж. Хороводка (Ков).
 извѣн'-луг'ѣта израз. Особен, необикновен,
 ексцентричен (в отрицателен смисъл). *Айсѣ*
чилѣк ѣе извѣн'-луг'ѣта (Слв, Вв, Пт, Кт,
Мс).
 извѣрта гл. Изваждам чрез въртене. *Ако*
иштите, рѣите си извѣртите.
 изврат нарч. Наопакн. *Рѣзаса ѣе на изврат*
(См, Пт, Дв, Рд, Чц, Пг).
 извратам гл. 1. Обръщам наопакн (дрѣха).
 2. Катурвам, обръщам някого. *Извратѣх*
го на зам'ѣна. ~ са прен. Покварявам се
(См, Ар, Мн, Кор).
 изврате с. Обичай да хвърлят пари на не-
 вѣстата, когато е девствена (Гб.).
 изгага ж. Неприятно уригване на кисело
 (См, Пт, Дв, Пв).
 изгагивѣ ми ѣе безл. израз. Уригвам се ки-
 село (См, Пт, Дв, Пв, Пг).
 изгерѣтен прич. Извратен морално (См).
 изгѣбам гл. Изгнивам. *Дѣд мѣсеца на д'у-*
шѣк изгѣба (Хв, Пв).
 изгѣбѣсвам, изгѣбѣсувам гл. Измамвам, с
 измама се добирам до някоя тайна (Хв, Ох,
 Пв).

- изгйнва, изгйнува гл. Загива вследствие на студ, жегга, много вода и пр. *Айсѣ нйви изгйнаха от мразѣ* (См, Ас, Ар, Дев.).
- изгладам гл. Изглаждам (ДХ).
- изглождувам гл. Измъчвам някого *Изгложда ма сѣ чилѣк* (Слв, Пт, Вв, Кт, Дв).
- изгоре нарч. Отгоре (Мос, Дн).
- изг'ормедѣвам гл. Повреждам. *Цала свѣта изг'ормеди* (См, Ар, Мн, Ас).
- изградам гл. Изграждам (ГДер, ДХ и пред. бълмох.).
- изданика ж. Дънер от отсечено дърво (Хв, Пв).
- изделѣче нарч. Отдалече. *Чуе са рѹкот', ала изделѣче* (См, Ар, Мн).
- издѣвам гл. 1. Свалям бремето, което нося. 2. прен. Изплащам. *Издѣвам ти грѣхове* (См, Ас).
- издерелѣнчвам са гл. Сопвам се, като вземам застрашителна поза (Мм, Сок, Бс).
- издѣ нарч. Откъде? (Дс).
- издѣт нарч. Отде. *Издѣт идеш?* (Чн, Вг).
- изсѣмнува гл. Измръзва (Сем).
- издѣлу нарч. Отдолу (Рк).
- издѣн'вам гл. 1. Пробивам дъното. 2. прен. Изпивам или изяждам нещо до дъното. *Издѣнил си врѣт' млѣкото* (См, Ар, Ас, Зл).
- издорѣчѣвам са гл. вж. издренѣчвам са (Слв, Пт, Кт).
- издренѣчвам са гл. Сопвам се (Ус, Рво, Смл).
- изѣвам гл. Изяждам (Гб и пред. бълмох. — См, Ар, Мн.).
- изѣврувам гл. Ставам опак, упорит. *Дѣтѣсо млѣго са ѣе изѣврило* (См, Ас).
- изет'ѣвам гл. Измъчвам. ~ са. Измъчвам се. *Млѣго са изет'ѣваме по нашесо* (См, Ар, Ас, Мн).
- изжѣгвам гл. вж. изжѣзам (Зл, Пв, Ар).
- изжѣзам гл. Изгарям. *Товѣр си дарвѣ изжѣза* (Слв, Вв, Кт, Мм, Ус.).
- изйдам гл. Изяждам. *До айсѣ вакѣт' врѣт' житото си изйдаме* (См, Ас, Мн).
- изйк' м. Ёзик (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- изинкѹле ж. Незаводена повече от година — за крава, която дава по малко мляко (Стр).
- изйѣловѣва са гл. 1. Обезплодява се, недоносва плода. 2. Става безплодна. *Крѣвиштенѣ кѣта годѣна са изйѣловѣва* (См, Дев, Ас, Мн, Ар).
- изйѹд'вам са гл. Ставам лош, опак (Слв, Вв, Кт).
- исквѣсвам, исквѣсувам гл. Отопявам с хляб чорбата или някаква течност. *Исквѣсих врѣт' чорбѣцата* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- искрѣве нарч. Накриво. *Глѣба ма искрѣве* (пред. бълмох — См, Ар, Ас).
- излѣвам гл. Излизам (Вв, Кт, Кок, Дс, ДХ, Гб).
- излѣв'ам са гл. 1. Ставам опак, лош. 2. Излѣгвам се (См, Ас, Ар).
- изливѣн м. Умивалник в старите къщи (См).
- излик' прил. неизм. Необикновен, изключителен. *Излик' дружина* (Слв, Вв, Пв).

- изликѣт', изликѣтин м. Хитрец (Слв).
- излиф м. Умивалник, мивка (Ел, Смир, Чц, Рд).
- изл'ѹбвам гл. 1. Целувам *Изл'ѹби ми бѣло лице* (Дев, Дс). 2. Целувам на всички присъстващи дясната ръка — при годеж, сватба и др. (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- изл'ѹпѣт'вам гл. 1. Удрям с лопата някого. 2. прен. Измамвам някого за нещо (Слв, Вв, Кт, Сф, Тн).
- измѣйчвам, измѣйчувам гл. Изгубвам, унищожавам до края. *Иѣ измѣйчих врѣт' пчѣлите* (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг, Зл).
- изман'ѹчквам, изман'ѹчкувам гл. Измамвам някого за нещо чрез дълго, настоятелно молене (Стр).
- измайѹтквам, измайѹткувам гл. вж. изман'ѹчквам (Слв, Мм, Сок, Тн, Ар, Ас).
- измѣна ж. Отмяна (Бок).
- измѣница ж. вж. измѣна (Ох, ШлР).
- измеска ж. Изпечено последно тесто от ноцвите (Слв, Кт, Вв).
- измѣт (тур.) м. 1. Извършване къщна работа, слугуване в къщи. 2. прен. Военна служба (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- измет' м. Мършави, недъгави овце (См, Ас, Дев).
- измет'кѣрин (тур.) м. Слуга (См, Ас, Дев).
- измет'керлѣк, измет'керлѣк м. Слугуване (См, Мн, Ар, Ас, Дев, Мг).
- излика прил. неизм. Необикновен, особен, вън от нормите на приличието (См).
- изликѣтин м. вж. излика (Слв, Вв, Кт, Пт).
- измѣтам гл. Раждам преждевременно, абортiram (Зл). ~ са. 1. Изкривявам се. *Вратѣса са ѣе измѣтнала*. 2. прен. Не прилича на родителите си. *Свѣ дѣте са ѣе измѣтнѣло, ни мѣса нах нас* (См, Стр, Сг, Зл, Ар, Дев).
- измет'керѣвам (тур.) гл. Слугувам (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- измикѣч м. 1. Тънко високо дърво. 2. прен. Младеж, който бързо израства (Яв).
- изневѣр'уван'е с. Обезверяване (пред. бълмох. — См, Ас, Мн).
- изник м. Изгрев (Слв, Мм, Кт, Сок, Лев, Зл, Чц, Стр).
- изнемѣло с. Уред във форма на лъжица, който служи за дълбаене (См, Пв).
- изнѣсам гл. Изнасям. изнѣса са. Отеква се. *Иѣсни са глѣсѣ изнѣсат от Рѣдинѣ двѣрѣ* (н. п. — См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- изноѣва нарч. Отново. *Свѣ ѣе парѣт'ко, изноѣва го стѣри* (Пв, Хв и др.).
- изѣглавѣвам гл. Махам оглавника на добитък (См, Ар, Мн, Ас).
- изѣглавен прил. 1. На който е махнат оглавникът. 2. прен. Необуздан, буен човек и добитък (См, Ар, Мн, Ас).
- изѣколѣ-фѣколѣ нарч. В кръг (Чн).
- израмѣл'ник м. Женска горна дреха без ръкави (Пв).

- изр̀анина нарч. Отрано. *Каде си т̀орнал из-
р̀анина?* (Слв, Пт).
- израсна прил. Висока, стройна (СмнР).
- изр̀инвам гл. Изпъждам. *Изр̀инах го да
са ни ер̀ашта. ~ са преч.* Пръждос-
вам се, махам се (См, Ар, Ас).
- изр̀уквам гл. 1. Извиквам със силен глас. 2.
Повиквам (См, Ар, Мн, Ас, Гб).
- изр̀упчвам, изр̀упчувам гл. Правя дупки
(пред. бълмох).
- изр̀учвам гл. Изяждам (Бок, Сп, Чн, Сем,
Сит, Лл).
- изр̀ушквам, изр̀ушкувам гл. Изпъждам,
изгонвам (См, Пт, Тв, Зг, Сг).
- изр̀ъки нарч. От ръце, с ръце *Дава му кру-
ши изр̀ъки бр̀ани* (Хв, Пв).
- изр̀уквам гл. вж. изр̀уквам (Ус, Рво, См, ШлР).
- икинд̀е (тур.) ж. 1. Средата между обед и
залез слънце. 2. *прен.* Мохамеданска мо-
литва (пред. бълмох. — СмнР, Ар, Ас, Мн).
- икт̀исвам, икт̀исувам гл. Събарям (См, Мн,
Ар, Ас, Дев).
- ик̀ос (грц.) м. Специално църковно пеене. *Да
ми сам б̀олна леж̀ела и ик̀ос да сам ис-
кала* (н. п. — См, Ас, Мн).
- икрамж̀ие прил. неизм. Който почита, ува-
жава хората (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ил̀ат' (грц.) Дървено масло (Гб, Кп).
- илл̀е (тур.) ж. Измама. (Пв).
- ил̀ем са гл. Смея се (ДХ).
- илик' (тур.) м. 1. Добро дело *Ст̀ори ми айс̀о
илик', ие ти го ништ̀о забори.* 2. Дупка
за копче (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ил'к'̀о ж. Земя, област (пред. бълмох. — См,
Ар, Мн, Ас).
- илм̀о ж. Вълна, скубана от кожата на драни
овце (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ил'̀ок м. Украсен чехъл (Вел).
- ил'̀ум (тур.) м. Смърт (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- илч̀ие м. Челен овен, който води стадото
(пред. н. п. — См, Ас, Ар).
- ил'̀ам (тур.) ж. Присъда. *Ч̀ели му са ил'̀ама*
(бълмох. См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- им̀алка ж. Богатство (Дев, Стр, См).
- иманс'̀с (тур.) м. Обезмаслено, бито сирене
(См, Ар, Мн, ШлР, Ас).
- имант̀ие ж. Скитница, бродница (Гб).
- имар̀ет' (тур.) м. Благотворително заведение
за оказване помощ на бедни и пътници
(См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- име с. Виме (Кп, См и др.).
- имел м. вж. *емила* (Пв).
- им̀ен'к̀е, им̀анка ж. вж. *ймка.* (Пв, Хв).
- имйш (тур.) м. вж. *амйш* (Гб, Кп, Зл, ШлР).
- ймка ж. Богатство. *Фс̀е ф ймка ие жйло*
(Слв, Кт, Вв, Мм, Пт).
- имл̀ек м. 1. Недвижим имот. 2. Данък вър-
ху недвижим имот (См, Ар, Мн, Ас).
- имренд̀исвам, имренд̀исувам гл. Страстно
пожелавам (См, Ар, Мн, Ас, Зл).
- ин, ен (тур.) част. Най (Як).
- ина числ. Една (Гб).
- ина̀р м. Говедар, който пасе юнци (Ох).
- инге (тур.) ж. Стрина (пред. бълмох. — См,
Ар, Ас, Мн, Дев).
- инда, инди нарч. Тогава (Кп).
- инжетт̀исвам, инжетт̀исувам гл. Измъчвам,
изтезвам (См, Ар, Ас, Мн).
- инж̀ие (тур.) ж. Верижка от дребни мѝни-
ста (Вв, Кт, Тър).
- инжб-фикирл̀ие (тур.) прил. неизм. Лeko-
мислен (См, Ар, Мн, Дев).
- инид̀ен' (тур.) нарч. Отново. *Ст̀ори го ини-
д̀ен'* (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
- иница ж. Телица (См, Ар, Мн, Кч, Кп, Дс,
ШлР).
- инйште с. Мѝж на по-голяма сестра (Сш, Яг).
- инк'̀ар (тур.) м. Отричане, отказване от на-
правено престъпление. *Лу инк'̀ар пр̀ави и
са итйиш куртулйса* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- инс̀ан м. 1. Народ. 2. Народност (См, Ар, Ас,
Мн, Дев).
- инс̀аф (тур.) м. 1. Човештина, милосърдие. 2.
Честолюбие. *Н̀ема инс̀аф у н̀ега.*
- инс̀ер м. Пирон (североизточните части на
Родоните).
- интирййа ж. Риза (Як).
- интиф̀о, интиф̀а ж. Сверяване, справяне.
Дойдах ме за интиф̀о (См, Ар, Ас, Мн).
- ипсимо̀ (грц.) с. Нафора, натопена в кожка и
сложена в дънера на високо и дебело
дърво — дар на дух за плодородие (пове-
рие — Яв).
- ирад'̀о, ирад̀е (тур.) ж. Писмено разреше-
ние. *Имате ли ирад'̀о за град̀ене на учй-
лиште* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл, Мг, Кс).
- ир̀ан м. Кладенец (Кп).
- ир̀ат' (тур.) м. Приход от имот. *К̀оштаса ни
дава ир̀ат'ч̀ек* (См, Ар, Ас, Мн).
- ирилтй̀е (тур.) прил. неизм. Направено съв-
сем повърхностно и със слаби материали
(См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- иринд'̀а ж. Ренде (Як, Др, Дм, Зв).
- ирмйнд̀ен' Религиозен празник, чествуван на
1 май, който е свързан с бита на овчарите
(См, Ас, Ар, Дев).
- ис предл. От. *Ес м̀ога ви спогоди, ама ша
ма слўшате и ис тўк и ис т̀ам* (Чн).
- исилдй̀свам, исилдй̀сувам гл. Изтривам (пред
бълмох. — См, Ар, Ас, Мн).
- йсип м. Дребни пѝпчици по кожата на чо-
века, предизвикани от шарка и други бо-
лести (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- иска̀вам гл. Изтъквам. *Да ми искайиш бу-
рунжўк рйза* (См).
- исказ̀евам гл. Затѝпявам, изхабявам — за се-
чиво (Лл, Сит, Пв).
- исказ̀ен прил. вж. *усаб̀ен* (Лл, Сит, Пв).
- исказйф прил. 1. Нечист. 2. С кѝклица. *Сайа
пшиица ие исказйва* (Ох).
- искардй̀свам, искардй̀сувам гл. 1. Терори-
зирам, побойнича. 2. Избивам (См, Мн).
- иск̀ат' (тур.) м. Раздаване пари, жито, вино
и др. след опело на мъртвец (пред. бълмох)

искачвам гл. Вдигам спусъка на огнестрелно оръжие и го приготвям за стрелба (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

искѣс нарч. Като че ли, навярно (См, Ар, Ас).

Искѣча (тур.) Име на град Ксанти (Гб, Чок).

искилик (тур.) м. Стара изсъхнала трева по ливадите (См, Ар, Мн).

искимасувам (грц.) гл. Изпитвам, разследвам (Пв).

искитие м. Аскет (Пв, Хв).

искѡл'чвам гл. 1. Изкълчвам. 2. прен. Отклонявам се, лавирам, бягам от работа (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

искѡнад'вам, искѡнад'увам гл. Повреждам. *Остави сахат'а, чи ните го искѡнадиши* (См, Ар, Ас).

искѡцвам са гл. 1. Изпокъсвам се. 2. прен. Изморявам се извънредно много. *Искѡцахме са от работа* (Слв, Вв, Кт, Пт).

искрай нарч. Открай (Хв, Пв).

искратам гл. Свършвам всичко. ~ са прен. Измирам. *Искратиха са вритците* (См).

искраф-край нарч. Навсякъде, от единия край до другия. *Обиграх искраф-край* (Слв, Вв, Кт).

искриве нарч. Накриво. *Искриве ма гледа* (Зг).

искѹт'вам, искѹт'увам гл. Отглеждам, отхранвам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

искѹтен прил. Отраснал, отгледан. *Искѹтена дечинка* (См, Зл).

искършвам гл. Счупвам. *Дѣсна си нѡга искърши* (Кп).

йспадак м. Последното дете на семейството (пред. бълмох.).

испаздѣвам гл. Изгубвам съдържанието си — сокове и аромат — предимно за зеленчук и плодове (См, Ар, Ас).

испандѡл'чвам, испандѡл'чувам гл. 1. Измамвам някого и го пращам някъде (Мм, Сок, Бс). 2. Изтласквам, избутвам (ШлР, Хв, Пв). ~ са. Явявам се внезапно, неочаквано. *Хасан са испандѡл'чи у чърбажѣна* (Ус, Рво, Сф, См).

испарвам са гл. 1. Губя правото да продължа играта, понеже съм сгрешил нещо в нея. 2. Изчезвам (Слв, Пт, Кт, Дв, Мс, Пг).

испасва са, испасува са гл. 1. Изгубва се, безследно изчезва — за добитък. *Пѣчес ѡфце са са испасли по байрено*. 2. Спечелвам

някоя пара чрез пасене на добитък (См).
испасен прил. 1. Изяден от хищници (Пв, Хв). 2. Изяден от червеи — за дърво (См, Стр, Бк, Дл).

испат' (тур.) м. остар. Разпит, разследване, свидетелствование. *Станахте ли испат' вритцине, брѣ?*

испатам гл. Изпашам (пред. бълмох. — См, Мн, Ар).

испѣвам гл. 1. Изпълнявам песен. 2. прен. Прочитам. *Испейте ми кинѣгаса, мѡ.*

испидѣпцвам (грц.) гл. 1. Изкусно изработвам нещо (Пв, Хв). 2. Разпитвам, разследвам нещо (См, Ас).

испйл'вам гл. Излюпвам, измѣтвам (Чн).

испирнѡ (грц.) с. Вечерня (См, Ар, Ас., Зл).

испирѡнчвам са гл. 1. Явявам се в неприличен вид, явявам се както не трябва. 2. Излизам пред или над всички (См). 3. Протягам се, изпъчвам се (См, Ас, Ар).

йспис м., жс. 1. Чудно хубав момък или девойка. 2. Картина, рисунка (См, Ас, Ар).

исписийа жс. Хубавица (Яв).

испйхвам гл. Издишам (Дб, Яв).

испихтѣва гл. Изпрѣхва (См, Пт, Дв.).

испиштѡрувам гл. Удрям (ШлР).

испл'ѹквам гл. Гръмвам с детска играчка (Слв, Вв, Кт).

испл'ѹсквам, испл'ѹскувам гл. Изяждам или изпивам всичко. *Испл'ѹскали са врит' йѣд'вото* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

испл'ушт'ан прич. Израснал бързо нависоко. *Испл'ушт'ан грах* (Слв, Вв).

испл'уштѣвам гл. Израствам неестествено бързо (Слв, Вв).

испогѡн'чвам, испогѡн'чувам гл. Налагам мохамеданска вяра на някого (Гд).

исподѣквам гл. Скарвам се (Дн).

испѡдам гл. 1. Изпъждам. 2. прен. Събирам от хората изработени пари или данък. *Испѡди ли си врит' парите от сѣлѡсо, дѣсо си пасал гов'ѡдаса?* 3. прен. Извършвам, свършвам. *Испѡдих цѡло вѡзене* (См, Ар, Ас, Мн).

испѡдземи нарч. Издълбоко (Яв, Пв).

испѡслет' нарч. Отподире (пред. бълмох. — Кес, Слв, Вв, Кт).

испѡсн'увам гл. Изцапвам (дрехи). *Дрѣписе ми са испѡсниха* (См, Ар, Ас).

испѡсочвам гл. Изпъждам. *Испѡсочих го ѡд двѡран* (Сг).

йсправа жс. Справедливост, правда (Слв, Кт, Пт).

испрѡсквам гл. 1. Удрям силно с шум. 2. прен. Изяждам всичко бързо и с шум (См, Ас, Ар).

йспратник м. Изпращане. *На испратник ми доде найум* (Пв, Хв, и др.).

испришт'вам, испришт'увам гл. Изпъждам, изгонвам. ~ са. Покривам се с пришки (См, Ас, Ар, Дев).

испѹскам са гл. 1. Изтървавам се по голяма или малка нужда. 2. прен. Морално падам, покварявам се. *Млѡго са испѹснаха млѡдисе* (См).

испѹст'вам гл. Изтървавам. *Испѹстих крава са ф ѡтавана*. ~ са вж. испѹскам са в 1 знач. (Слв, Вв, Кт, Пт).

испѹшт'увам са гл. Морално падам. *Испѹшти са денѣска инсѡнас* (См, Ас, Ар).

иссирѣва гл. Постепенно оздравява. *Ѳѡнѡко со ми почервенѣ и за в дѡдѡ ма брѡдѡ ала си ми иссирѣ* (См, Ар, Ас).

иссийцам гл. Исичам (См, Стр).

- иссѣкнувам гл. Изсеквам. *Иссѣкнах дѣтѣто.*
~ са. Изсеквам се. *Иссѣкна са упрѣи л'у-*
дѣте (См, Ас, Ар, Дев).
- исстранѣвам са гл. 1. Излежавам се 2. Ля-
гам на едната си страна (Слв, Мм).
- иссѣнвам гл. Отлагам някоя работа.
Иссѣнваме свѣдбата за нѣкаф мѣсец ~ са
Оттеглям се. *Иссѣнах са по-назад* (См,
Ар, Ас, Мн, Дев).
- истапан'вам са, истапан'увам са гл. Изли-
зам налице (См, Ас, Ар).
- истагтавам гл. Изтъпквам. *Истагтахте*
врѣт' сѣдбата (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- истапун'вам са гл. Надувам се като мях (См,
Ас и др.).
- истафѣн'вам са, истафѣн'увам са гл. Изтя-
гам се, просвам се. *Лу нагодѣи ли го на*
работа и са истафѣни (Слв, Мм, Кт, Сок,
Пт, Пг, Мс).
- истебѣрчувам гл. вж. *истафѣн'вам са* (Пв).
- истефѣн'вам са, истефѣн'увам са гл. вж.
истафѣн'вам са (См).
- истехнѣвам гл. Намирам някого насаме. *Ис-*
техних го и му шѣпнах на ухѣто (См,
Ас, Ар, Мн).
- истиф (тур.) м. Купчинка подбрани наредени
листа от тютюн (См, Ар, Ас).
- истѣ, истѣ (тур.) ж. Даване нещо отгоре,
придѣтъкъ при покупко-продажба (при размя-
на). *Да хи трѣмпи и, ала даѣ нѣква истѣ*
(См, Ар, Ас, Мн).
- истѣван прил. Истински. *Саѣа ѣе динѣ ла-*
жѣвна, лажѣвна и нѣ истѣвна (н. п. — См,
Ар, Ас, Дев).
- истѣкнувам гл. пред. 3 л. Наказвам, получа-
вам възмездие от гровидението *Гѣспѣт'*
го ѣе истѣкнал (поверие, См, Ар, Мн, Ас,
Дев).
- истраска ж. Полученото зѣрно след очуква-
нето или изтрѣскването на снопите (Слв,
Пт, Кт, Вв, Дв).
- истребѣлка ж. Отпадѣци от чистено нещо
— фасул, ориз и др. (Слв, Пт, Дв).
- истрит прил. 1. Изхабен. *Земѣвна ѣе*
истрита, та ни дава нѣшто биз гибрѣ (См,
Ар, Ас, Дев). 2. Слаб (См, Ар, Ас).
- истрѣсвам гл. 1. Изтрѣсквам. 2. *прен.* Изтрѣ-
свам рѣжени снопи, за да паднат кѣсите
стъбла (Слв, Мм, Вв, Кт, Пт).
- иструштѣвам гл. 1. Изгушам газ от ануса с
шум, 2. *прен.* Казвам нещо, което не е при-
лично, изтрѣзвавам приказка (Слв, Вв, Кт, Пт).
- истѣрѣм гл. Изсигвам нещо от съд. ~ са
Изкилвам се. *Нимѣѣ вѣдѣга тѣшкѣ, чи са*
и тиш истѣра. 3. Събарям (См, Кор, Яг).
- истѣфнѣвам гл. вж. *испаздѣвам* (См, Слв,
Вв, Кт, СунР, Сг).
- исфѣшкѣл'вам са гл. Стават ми мехури от
изгорено (Зб).
- исфѣрвам гл. Изгнивам. *Зѣх трѣѣгата и*
го исфѣрвах (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- исхрѣпвам гл. 1. Изскачам. *Кѣтр чѣли, ис-*
хрѣпали бѣи тѣ му, майка му и сѣстри-
те му (Чн). 2. Изхѣрквам (Слв, Вв, Кт, Пт).
3. Проплаквам с гърлено зададено хѣркѣне
(Слв, Вв, Кт, Пт).
- исцѣпвам, исцѣпувам гл. Нацѣпвам всич-
ки дѣрва. ~ са *прен.* Извиквам про-
точено с всички сила (См, Ар, Ас, Мн, Дев,
Мг).
- исцирѣквам са гл. Изпищявам с всички сили
(См, Ар, Ас, Мн).
- исчѣкан прил. Измислен (Слв, Вв, Кт).
- исчѣквам гл. Измислям, решавам. *Наѣ-сѣтнѣ*
го исчѣкахме (Слв, Вв, Кт).
- исчѣвам гл. Отглеждам (Дѣ, Яв).
- йтар прил. Остроумен, хитѣр (Ков, ДХ).
- итиштѣсвам, итиштѣсувам гл. Заварвам, ус-
пявам да стигна навреме. *От врѣт' стра-*
нѣсе итиштѣсаха л'ѣде (См, Ар, Ас, Мн,
Дев).
- итѣсвам итѣсувам (тур.) гл. Гладя с ѣутѣя
(Пв).
- иф'кѣ (тур.) ж. Нервна възбуда, раздраже-
ние. *Да му минѣ иф'кѣвна* (См).
- ифтѣра, ифтѣрѣ (тур.) ж. Клевета, набѣдяване
(Гѣ, См, Мн, Дев).
- ихрѣнѣ (тур.) ж. Малѣкъ килим, на който ся-
дат да се молят (пред. бѣлмох).
- ихтѣач (тур.) прил. неизм. Който се нуждае.
Иѣ ни сѣм ихтѣач ѣт тѣбе (См).
- ихтибѣр (тур.) м. Почит, уважение. *Ала са-*
кѣф ихтибѣр нѣкога ми не ѣѣ правил (См,
Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- ихчѣквам гл. 1. Изработвам. *Бѣѣ парѣ*
ихчѣкахме. 2. Изяждам (См, Ар, Ас).
- ихчѣвам са гл. Прочувам се, ставам известен
(См, Ас, Ар).
- ичѣ с. Яѣце (Рк).
- ичѣ гл. Ечи (ГДер, Зл).
- ичкѣѣа (тур.) ж. Питие (См, Ар, Ас, Мн,
Дев).
- ичѣѣ с. у.м. Яѣчице (ШлР).
- ишѣрѣт' (тур.) м. Условен знак. *Стѣрихме*
ишѣрѣт' (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ишкѣн' (тур.) м. Изглед, ход на работа. *По*
ишкѣнѣс рѣботаса ѣе чѣлѣмсѣс (См, Пв).
- ишкѣтѣе (тур.) м. Пустинник, монах (Пв, Хв).
- ишлий прил. Отишли. *Дрѣуги ф Стѣнѣмака*
ишлий с крѣнѣ (ДХ).
- ишлидѣсвам (тур.) гл. Везя (Як, Др, Кир,
Зл, Дм).
- ишлик' (тур.) м. Ковачница (Як).
- ишмак (тур.) м. Кѣрпа за глава (Рк).
- ишмѣр м. Тѣпѣлъ хлѣб, натрошен, обѣркан сѣс
сирене и полѣят с масло (Сит).
- ишѣл'ек' м. Кочан от царѣвица без зѣрната
(Мт).
- йштам гл. вж. *йшшаи* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- иштѣх (тур.) м. 1. Охота за ѣдене. 2. *прен.*
Изсѣшо желѣние. *Нѣмам иштѣх нѣ за ѣд-*
ѣр, нѣ за рѣбота (См, Ар, Ас, Мн, Дев,
Мг, Зл).
- иштахѣе (тур.) прил. неизм. Който има же-
лѣние и охота (См, Ар, Ас, Мн, Мг).

- иштісвам, иштісувам гл. Нападам. *Иштиса-ха ма пусти кучетишта* (См, Ар, Ас).
 — ишшам гл. Искам, желая (Гб, Кп).
 — ишшане с. Искане, допитване до момата преди годежа (Гб).
 — ишше нарч. Още (Кп).
 й гл. Е. *Срам го й да каже* (пред. н. п. — ШлР, Кп, Гб).
 йа¹ мест. Аз. *Йа шта до* (См, Зм, Жр, Нс, Бд, Гб, Бб).
 йа² сз Или — Или. *Йа ти пада, па тоа да дойде* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).
 йа³ гл. инф. Ям. *Йа ли иштиш?* — *Йа шта, па* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).
 йаати гл. инф. Да яздя. *Намоа йаати* (ГДер).
 йабанда (тур.) нарч. вж. абанда (См, Ар, Ми).
 йабока, йаболка ж. Ябълка (Вел).
 йабъл'чинка ж. ум. Ябълчица (Гб).
 йавам¹ гл. Яздя. *Йавам конче* (ДХ).
 йавам² гл. Бих ял, ядвам. *Ле ко ми дадеш, йавам* (Вв, Кт).
 йаваш (тур.) прил. неизм. 1. Кротък (за човек и добитък). 2. Мек (См, Ар). 3. нарч. Бавно, полека. *Варвай йаваш, йаваш* (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
 ? йавлѣк' (тур.) м. Чедо, син или дъщеря (ШлР).
 йавром върше мн. Яворови вършини (ДХ).
 — йага нарч. вж. ага (Рд, Мт).
 йаглок, йаглѣк м. вж. аглок (Сит, Дер).
 йаглѣк м. Кърпа за глава (Гб, Кп).
 йагупски прил. вж. агупски (ШлР).
 йагус м. 1. Име на м. август (См, Пт, Дв). 2. Празник против болести, който се е чувствувал на 14 август (См, Ас, Ар).
 йагуски прил. Августовски. *Йут йагуски пѣкове* (н. п. — Ак).
 йагусник т. Плодно дърво, чиито плодове зреят през август (Отм).
 йагусница ж. Круша, която зрее през август (Слв, Вв, Кт, Пт).
 йат предл. От. *Йат върх пиринска планина* (Блр).
 йад'во с. Нещо за ядене. *Ага има йад'во и пийво, другото ѝе л'бно* (См, Ар, Ас).
 йадночен прил. вж. адночен (ШлР, Пг).
 йас мест. Аз (Дор, Кос, Чн, Зб, Юг, Яв).
 йазе, йазека, йазекана мест. Аз (Чн).
 йази, йазикана йазика, мест. Аз (Чн).
 йазийа (тур.) ж. остар. Нещо писано, писмо (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Ми, Дев).
 йазлама (тур.) ж. Яре на две години (Дер).
 йазлѣк (тур.) м. 1. Цицка на пушката, на която се поставя капсула. *Сипите сѹх барот' на йазлѣците*. 2. Цигаре (пред. бълмох).
 йазѡ, йазѡ (тур.) ж. вж. йазийа (пред. бълмох.)
 йайченик м. вж. йейченик (Вв, Кт и др.)
 йакма, йакмо (тур.) ж. вж. далак (СмнР, Гб, Кп, Сг, Стр).
 ✓ йакѡ, йака (тур.) ж. Подножие на планина (См, Ар, Ми, Ас, Дев).
 йалайка ж. Слугиня (Чн).
 йало с. вж. ѳло (Вв, Кт, Кок).

- йалѡк м. вж. алѡк (ШлР, Кес).
 йал'чѣе (тур.) м. Помощник, гратеник. *Йѣ сѡм йал'чѣе проводил* (ДХ, Сск).
 йам, йамѡ, йамѣ сз. Ама, ами (н. п. — Зб, Гб, Кп, Рк).
 йамѡк (тур.) м. Стадо от собствени овце на овчаря и от овце на други дребни стопани (ДХ, Мт и др.).
 йамѡч м. Могила, бърдо (Дер).
 йамбѡл (тур.) м. Домашен килим, постелка (Гб, Кп).
 йанг'ѡс (тур.) прил. неизм. Кривоглед (Пв, Хв, Дн).
 йанкесежилѣк (тур.) м. Грабеж, разхищение (См, Ар, Ас, Ми, Дев, Мг).
 йапийа (тур.) ж. Устройство, направа. *По йапийана го ѝе позна* (См, Ар).
 йапраки, йапраки мн. Сарми (Гб, Кп, ШлР).
 йараладисвам, йараладисувам гл. Ранявам (пред. бълмох).
 йаралие прил. неизм. Ранен (пред. бълмох).
 йгра, йарѡ (тур.) ж. Рана (пред. бълмох).
 йардѣм (тур.) м. Помощ, подкрепа. *Немам йардѣмчѣк от нѣде* (См, Ар, Ас, Ми).
 йардѣмжѣе м. Помощник. *Дѣтѣсѡ ми ѝе хѹбаѡ йарѡмжѣе*.
 йаре с. Гостуване на младоженците у кума си (Слв, Пт, Дв, Мс, Пг).
 йарабица ж. 1. Яребица 2. прем. Детска игра на гоненица (См, Ас, Ар).
 йарѹм (тур.) нарч. вж. йерѹм *Сахѡт'ес ѝе йарѹм* (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
 йарчина ж. Сърмен, дълбок, песъчлив сипей (Чн).
 йасадѣва, йатадѣва, йанадѣва нарч. Тук наоколо, там наоколо, там (ШлР).
 йасѡк (тур.) прил. неизм. 1. Забранен, запазен. 2. Забранено, не позволено (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
 йасакчѣе (тур.) м. 1. Пазител, телохранител. 2. Прислужник (пред. бълмох).
 йасакѡф, йатакѡф, йанакѡф мест. Такъв, онакъв (ШлР).
 йасен ж. Есен (ДХ).
 йасѡ (тур.) ж. вж. асѣ в 1 знач. (Слв, Пт, Кт).
 йасува, йатува, йанува мест. Това тук, това, онова (Шлр).
 йатак (тур.) м. 1. Легло, дето ношува човек. 2. Място, дето ношуват стада добитък в планината. 3. прем. Човек, който укрива търсено от властите лице (См, Ар, Ас, Дев).
 йаталак (тур.) м. Болен от дълго време човек, който не става от леглото (См, Ар, Ас, Ми).
 йаус м. Месец август (ГДер).
 йахлие (тур.) прил. неизм. Който е с много мазнина (пред. бълмох).
 йѡца, йѡце нарч. вж. йѣца, йѣце (Вв, Кт, Муг).
 йѡчко нарч. ум. от йѡца. *Йѡчко ма бѡли корѣмас* (Вв, Кт, Блр).
 йѡчиште нарч. вж. йѣчиште (Вв, Кт, Блр).

→ Лѡкѡ

- йудровни гл. повелит. Отрони, откъсни. *Йудровни ми две-три зърна* (Мг, Чн).
 йудромонѐм гл. Отговарям (Ох, Хв).
 йуѐн м. Овен (Чд).
 йужурѐт' (тур.) м. остар. Наем в натура за дадена за използване земя (См, Ар).
 йузлѐбен прил. Повреден. *Йузда му бѐ варх ногине, гривн'а му ле йузлѐбена* (Ус, Рво).
 йѹк (тур.) м. Товар. *Йѹк дѹрва* (Гб, Кп).
 йѹкнувам гл. 1. Литвам, хвъркам 2. Бързо изчезвам (Чд).
 — йѹкѹсчек м. ум. вж. ѹкус (в. н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 йулар (тур.) м. Оглавник (СмнР).
 йулдаш (тур.) м. вж. йолдаш. *Актѹше, мой йулдаше, постройте, холан, ч'дакайте* (ДХ, ДЛ).
 йуляжѐ м. вж. йолжѐ (См, Ар, Ас, Мн, Мг, Дев, Кг).
 йул'кѐ (тур.) ж. вж. ил'к'ѐ (пред. бълмох).
 йул'ѹм (тур.) м. вж. ил'ѹм (пред. бълмох).
 йум м. ум. *Йѹм са збѹра доде си жѹф* (См, Ар, Ас, ДХ).
 ✓ йѹме с. 1. Име. 2. Виме (См, Ар, Мн, Зл, Нс, Бд).
 йѹмник м. Съименник. *И двамѹнана са йѹмници* (Слв, Пт).
 йумовѹт прил. Умен (См, Пт, Кт).
 ✓ йумрѹйа ж. Голяма купчина (См, Ар, Ас, Мн).
 йунак м. 1. Ерген, готов за женене. *Като йунак заведе хорѹно* (См, Пт, Дв, Мс, Пг). 2. Младоженец (Мг, Дер). 3. Храбрец. *На сън йунак нѐма*.
 йунацки прил. Ергенски (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 — йѹнен прил. Копринен или от друга скъпа материя. *Йѹнена ѹпаска*. Копринена кърпа

- за глава с много шарки (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Дев).
 йѹни с. Младо волче (Дер).
 йунѹшница ж. Неотелена още крава или биволица (ДХ).
 йѹпар м. Изгорено място, изгаряне (Дев).
 йупрѐгам гл. Впрягам (Ив).
 йурдѐк' (тур.) м. 1. Щъркел (Ор, Як и др.). 2. Патица.
 йурѐцки прил. Юрушки (Ив).
 йурѐ (тур.) ж. Огределен район (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 йурнѐк' (тур.) м. Образец, модел, мостра (Пв).
 йурнѐт' (тур.) м. Връзки на крачолите на шалварите (ГДер).
 йурт' (тур.) м. Напуснато място, в което свободно се движат хора и добитък. *Пѹски хи вас йуртен да пасѹт* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 йуружѐвам гл. остар. Оседлавам (См, Ас).
 йуруш (тур.) м. 1. Щурмуване, атака. 2. Походка, вървеж. *Йма хѹбав йуруш хайѹкинас* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 йус (тур.) м. 1. Мярка за време. Изминатите 100 дни от Димитровден до 16 февруари ст. ст. 2. Стара мярка за тежест и вместимост — 100 драма (См, Мн, Ар).
 йѹсем числ. Осем. *Субрахе ср, набрахе ср фнѹго-мѹлко йѹсемѹтстин* (Чн).
 йѹста, йустѹ (тур.) ж. Главен майстер (Чд, СК).
 йѹстра прил. Остра. *Йѹстра сѹб'а* (Чн).
 йут предл. От. *Да разбѹлиш д'улабѐр йашмак йут тебе, йут тебе* (н. п. — Мг, Чд, Юг, Сит).
 йѹтре нарч. Утре (н. п. — Чн, Юг, Зл).
 йѹтринка ж. Сутрин (гред. съкск.).
 йуфлѐти гл. инф. Да вляза. *Ке йуфлѐти* — ще вляза (Ив.).
 йучѹнки мн. Очички (н. п. — Чн).

К

- ка¹ нарч. и сз. Как, ако. *Та, л'а ка га вѹдиш, кажи му да ма ни срѐшка* (пред. бълмох.). *Ка ша тарпѹм нѹе за вас, вѹе за нас* (Чн).
 ка² част. Ще. *Ка а повѹбиш* (Мца).
 к'а мест. Тя. *Па к'ѹ рѹкна, та заплака* (Чн).
 кабаѹт' (тур.) м. Вина (Пв, Хв).
 каба гѹйда ж. Гайда, която издава басов, а не писклив звук, характерна за Централните Родопи (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 кабадаѹѐ (тур.) м. Човек, който се труфи и гордее (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
 кабайѐт' вж. кабаѹт' (Лл).
 кабадаѹ м. Гиздавец (Пв).

- кабак (тур.) м. 1. Овен без рога. 2. Тикв (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Дл, Тх).
 кабалка ж. Кратунка (Сл).
 кабалѹк, кабалѹк (тур.) м. Месо без кости, мускул. *ѹдражи ми ѹт бѹта кабалѹчек* (См, Ар, Мн, Дев).
 кабаница ж. 1. Навес. 2. Капчук. *Вѹнка ѹе лѐгнал ѹт кабаница* (н. п. — СП. и др.).
 кабил' (тур.) нарч. Възможно, допустимо. *Ни ѹѹ кабил' да ни дойдат ѹт байрѐ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Дс, Бб, Кч, НМ).
 к'абѹн' (тур.) м. Молитва у българомохамеданите, която се чете при венчаване (пред. бълмох.).
 каблѹца ж. Ведрица (См, Дж, Дл, Зл, Кп, Кес).

кабѝ, кабѝ (тур.) ж. Горска поляна, изложена на слънце и запазена от ветрове, с обилна вода и буйна трева. *Пусните офцѝне вас кабѝна да малѝет* (См, Ас, Дев, Мн).

кабрѝч (тур.) м. вж. *водѝч* (Кп).

кабрица ж. Малко плоско каче за носене на грѝб (Хв, Пв).

кабѝл' (тур.) м. Съгласие, готовност. *Ни правѝм кабѝл' ѝе саѝа работа* (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Дл, Кч, Бб, Дс, НМ).

кабѝус (тур.) м. Запек (См, Мн, Ар).

кабут' (тур.) м. Фабрично бяло платно, американ (См, Ар, Зл).

кабѝнка ж. Крехко месце (Кп).

кавак (тур.) м. Топола (Смл, Смин, Зл).

каваражѝе м. 1. Човек, който приказва измислици. 2. Бѝбрица (См, Пт, Дв).

каварѝйк (тур.) м. Човек с кѝдрави коси (Пв, Дн).

кавармѝ, кавармѝ (тур.) ж. 1. Нарязано на дребни кѝчета месо, сварено без други подправки (См). 2. Запрѝжка (Пв).

каварѝ, каварѝ ж. 1. Прѝдня. 2. *прен.* Измислица, смешка (См, Ар).

кават м. Вѝлпена детска рокличка (Яв, Дб).

кавурин (тур.) м. Неверник — прозвище, давано на българите-християни от мохамеданите.

кавурка (тур.) ж. Неверница (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кс).

кавѝш (тур.) м. *остар.* Място за задържане на провинени (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

кадгѝ *сѝчет.* Като че ли. *Оти ми са посѝкваш, кадгѝ та ни знаѝем, кутрѝ си* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

кадѝм гл. 1. Пуша, задимявам. 2. *прен.* Пушам газ без шум през ануса (См).

кадѝсо, кадѝто, кадѝно *нарч.* Дето — с означаване близост и далечина (См, Ар, Ас).

кадинка ж. у.м. Каченце (Гб, Кп).

кадѝ ж. Пакост, проклетия, нещастие. *Лѝхало са ѝе лу за кадѝта* (См).

кадѝна (тур.) ж. Туркия или богата българо-мохамеданка. *Кадѝна сидѝ в бахчѝна* (н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).

кадурка ж. у.м. вж. *кадинка* (См).

кадра (рус.) ж. Каца (Дев).

кадражѝе м. Фотограф (пред бѝлмох).

кадѝнка ж. 1. Невестулка (Тв). 2. Див мак. 3. Пойна птичка от разреда на врабчовите (Гб).

каѝмѝк, каѝмѝт' (тур.) м. 1. Второ пришествие. 2. Стихия: наводнение, пожар, земетресение и др. *Такѝф каѝмѝт' ни б'ѝх вид'вал, орталѝка одѝнесе водѝштенѝ* (ШлР, См, Ар, Ас, Мн, Дев).

каѝфѝт' (тур.) м. Външен вид, представителност. *Сѝ чилѝк ѝе бис каѝфѝт'.*

кажел м. Зеле (Бб, Якр).

кажѝвам гл. Казвам. *Тѝбе ли кажет, Пѝт-ко ле, ф казѝто бѝш хайдѝтина* (ДХ, Чн).

казѝл м. Жѝлти есенни листа, капнали от овощните дървета (Слв, Вв, Кт).

казалѝа ж. Червена пшеница (Пв).

казѝн' м. 1. Голям меден котел. 2. Яма, в която приготвят дървени вѝглища (Яв).

казандѝсвам, казандѝсувам гл. Печеля.

Нѝму са правѝ, га са отнѝса тѝй казан-

дѝсва нѝкѝр (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Мг, Зл).

казанмѝк м. 1. Печелене. 2. Печалба. *Грѝем казанмѝк да зѝира* (См, Ар, Ас, Мн).

казѝн'ч' м. вж. *казанмѝк* (См, Пв).

казгѝн *прил. неизм.* Раздразнен, възбуден (Хв, Пв).

каздарѝсвам, каздарѝсувам (тур.) гл. Ядосвам никого, сѝрдя, подклаждам (См, Ар, Ас).

каздѝсвам са, каздѝсувам са (тур.) гл. Сѝрдя се, нервирам се. *Каздѝсало са ѝе, ни сидѝ са по водре* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

казмѝ, казмѝ (тур.) ж. Кирка (См, Ар, Ас).

казѝлка ж. Вид едра круша, която зрее кѝсно през есента. *М'ѝки казѝлки* (См, Ар, Сг, Рв, Вр, Нд, Дл).

казѝк (тур.) м. 1. Дървен или железен кол. 2. *прен.* Измама. *Хѝбаф казѝк си пѝл* (См, Ар, Мн).

кайк (тур.) м. Лодка (Гб, Кп, Отм).

кайдѝсвам, кайдѝсувам гл. 1. Дрѝзвам, посягам. *Че кайдѝса, разбѝди го.* 2. Убивам, погубвам. *Нимѝй ма мѝлада кайдѝсва* (н. п. — См, Ар, Ас).

кайл' (тур.) *прил. неизм.* Съгласен. *Кайл' сам да са свѝрши аднѝш, та какѝто ѝте да станѝва* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

кайн (тур.) м. Бук (Дн).

кайнче, кайнчѝ (тур.) с. Шурей. *Мѝнѝ ѝте, аѝго да дадѝ на нѝговѝно кайнче* (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Дл).

кайш (тур.) м. Здрав кожен колѝн, който свѝрзва воището с хомота (Дв, СмирР).

кайд'ѝ ж. 1. Желание, хрумване. 2. Способ, начин (Тн).

каймѝт', каймѝт' (тур.) м. Цена, значение, важност. *Нѝ му ни познѝвах каймѝт'а, аѝга бе живѝ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

кайна¹ *нарч.* Както (Чн).

кайна² *прил.* Самичка (Ков).

кайнак (тур.) м. Извор. *Студѝно кайнѝче* (СмирР).

канайрѝжѝ (тур.) м. Извор (Як, Др, Дж, Чак).

кайно *нарч.* Както. *Кайно си дѝма дѝмаха и Тѝдѝра дѝпѝдна* (н. п.).

кайр'ѝк (тур.) м. Слабо, каменисто и песчливо място (См, Ар, Ас, Мн, Коз).

кайрѝт' (тур.) м. 1. Почин, инициатива. *Хѝн нѝма кайрѝт' да пѝсва.* 2. Труд, усилие, старание. *Оѝте правѝм кайрѝт' да си водѝшим работа.*

- кайретчийе *прил. неизм.* Старателен, трудолюбив, инициативен (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- кайрѣчово *прил.* Пестъчено, бичесто (См, Ар, Ас).
- кайула (тур.) *м.* вж. *каул* (ШлР).
- какалѣшка *ж.* вж. *грѣпка* (Стр и др.).
- какалѣга *ж.* нж. *игличе* във 2 знач. (Дв).
- каканийса *гл.* Издава звуци, каквито издава кокошката (Слв, Вл, Кт).
- какардак *м.* Пръжка (Куз, Дек).
- какаржѣ *прил.* Слаб, но пѣргав (Гб).
- какач (тур.) *м.* 1. Пушено месо (Гб). 2. Слаб, мършав човек или животно (Мца).
- какач пастарма (тур.) *ж.* Пушено на комина месо (Мца).
- какавѣ *мест.* Какво, що. *Какавѣ да хи трѣсиш?* (пред. бълмох.).
- какачка *ж.* вж. *какач* (Кп).
- какина *мест.* Какво, що, колко. *Какина си наредѣ?* (Кет, Кок).
- какна *мест.* вж. *какина*. *Какна правиш?* (СмнР, Мн).
- какно *мест.* вж. *какина* (СмнР).
- какно, каксо, както; кайно, канѣ, касѣ *нарч.* Както (См, Ар, Мн, Ас, ШлР).
- какѣ *мест.* вж. *какина* (Вк, Бт, Сел).
- какѣфсо, какѣфто, какѣфно *мест.* Какъвто.
- какул' *м.* Кука (Нд, Стр, Рд, Дл, Мог).
- калавѣзин (тур.) *м.* 1. Водач. 2. Стрелка на часовник (См, Ар, Мн).
- калаканзер *м.* Зъл дух, който, според поверието, между Коледа и Богоявление броди нощем преди първи петли (Гб, Кп).
- калам *м.* Дървена около 25—30 см трѣба, върху която навиват прежда. 2. Мярка — един калам основа е равен на два и половина метра плат (См, Ар, Ас, Дс, Мн, Кч, Бб, НМ). 3. Кочан с несронена царевица (Нс).
- каламар *м.* 1. Човек, който прави и продава „калами“. 2. *прен.* Лаком човек (Слв).
- каламе *мн.* Трѣби за печка (Кес).
- каламѣло *с.* Приспособление на чекрък за навиване прежда на „калама“ (Нс, Зб).
- каламѣсам *гл.* Навивам прежда на „калами“ (Дб, Дв).
- каламѣшка *ж.* Снетата от мотовилката и навита прежда (Хв, Пв).
- каланфѣр *м.* Карамфил (Пг).
- калапѣсам *гл.* Пасталирам тютюн (Гб и др.).
- калаѣзин *м.* вж. *калавѣзин* (Пв).
- калафат' *м.* 1. Остро скарване. 2. Побой (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг и др.).
- калванѣса *гл.* Кълве някого или нешо (за птица). *калванѣсам са прен.* Закачам се, бия се с някого. *Нимѣйте са калванѣса, дѣца!* (Слв, Вв, Кт).
- калвѣн' *м.* Човка, клюн. *Кѣл'фна ма с калвѣн'а* (См, Сг, Стр, Пт, Ор).
- калѣври (тур.) *мн.* Плитки мешинени обувки (См, Ар, Ас).

- калѣзма *ж.* Покана за сватба или на младоженците на гости (См, Ар, Ас, Дв).
- калѣзмѣр *м.* Шпѣра, рѣбро за сватба (См, Ар, Ас).
- калѣзмѣрна *ж.* Шаферка (См, Ар, Ас).
- калѣзмѣ *с.* вж. *калѣзма* (Дрб, Мца).
- калѣко (грц.) *м.* Съпруг на бащина или майчина сестра (См, Пт, Дв, Дл, Мс).
- калѣм (тур.) *м.* 1. Младо клонче, фиданка. 2. Молив. 3. Трѣстикова писалка. *Пѣстро ѣе пиле стѣпило на червѣн калѣм аѣба.ика* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- калѣм *гл.* Коля (Чд). ~ са Цапам сѣ с кал (См).
- калѣмѣлица *ж.* Кожена кесийка с барут или патрони, която се носела от овчаря в миналото (ШлР, Чок).
- калѣник *м.* Глинен съд за поливане при миене, ибрик (Кир, Дм).
- калѣнтрашле *с.* Ножче, чекийка (СП).
- калѣсвам, калѣсувам (грц.) *гл.* Кѣм за сватба и др. (См).
- калѣш (алб.) *прил.* 1. Бавѣл, чѣрѣвѣ. *Дѣ се пременѣваш, бре калѣш Кѣне?* (Чн).
2. Червена китка (Цв).
- кализмѣр *м.* Човек, който кани гости за ма-настира (Ус, Рво).
- калѣнка *ж.* Нар — вид дърво с червени плодове (Слв, Пт).
- калѣца *ж.* Стомѣна (Дс, Кч).
- калкѣвѣм *гл.* 1. *Лѣкатушѣ*. 2. Манкирам, бягам от работа (Слв и др.).
- кал'маѣна (грц.) *ж.* Кума, кръстница (См, Ас, Сит, Бог, Гб, Кп, Чд, ДХ).
- кал'маѣнка *ж.* 1. Невестулка. 2. Калинка-ма-линка (См, Пт, Дв, Рд, Стр, Сг).
- калѣстирка *ж.* Мотика (Кс, Дев).
- кал'катѣца *ж.* Завой на път (ШлР и др.).
- калкѣтам *гл.* Вря, клокоча. *Хѣркѣмана калкѣта* (Слв).
- кал'ф *м.* от *калѣци* (Ус, Рво, Сф, См).
- кал'ѣ (тур.) *ж.* 1. Крепост, твърдина. 2. Вид детска игра (Слв, Мус).
- калѣтишка (грц.) *прил.* Блажена (ДХ, Дер, Бкк, Ек).
- калѣфѣр *м.* Жълто дребно градинско цвете (Слв, Ус, Сф).
- калтѣк *м.* Тока. *Срѣбаран калтѣк*. (Яв, Дб).
- калтѣта, кал'тѣта, кал'тѣто (грц.) *м.* Кум, кръстник. *Нарѣчѣли са да ѣдам да му кѣрстѣм, ѣти му сам калтѣта* (См, Пт, Дв, Мс, Зл, Пв, Хв).
- калѣгѣре *мн.* 1. Прескочени целини между браздите при оран (Слв, Вв, Кт). 2. Маскирани младежи на сирни заговезни (Мт, Чд).
- калѣгеричка *ж.* вж. *кѣпан'че* (ШлР).
- калфѣн' *м.* Клюн, човка (Як).
- калѣци (ит.) *мн.* Високи терлици от дебел домашен плат (См, Пв, Хв и др.).
- калѣѣнѣ *мн.* 1. Чорани, направени от дебел домашен шаяк по краищата с гайтан (См, Мн, Ас, ДХ). 2. Чорани (Зб).

- кал'чунѐ мн. 1. вж. *калци*. (Слв, Кт, Вв, Тик, СмиР, Пг, Чп). 2. Чорапи (Рд, Чп).
- кал'четѐ мн. Високи до колената от бял вълнен домашен плат терлици, обшити с гайтан, които под коленете се прегъват (См, Ар, Ас, ШлР).
- калѣзмар'кѐ ж. вж. *бакличѣрница* (ШлР и др.).
- калѣндѣсувам гл. Калайдисвам (Пв).
- калѣплиѐ (тур.) прил. неизм. Четвъртит (Яв, См, Ар, Мн).
- калѣпсѣзин (тур.) прил. неизм. С извънредно голям крак — за човек, (Хв, Пв).
- калѣпнат прил. Естествено правилен, четвъртит. *Калѣпнат камен'* (Пв, Хв).
- ✓ калѣч¹ (тур.) м. 1. Извита сабя (См, Ас, Ар). 2. Нож за рало, с който се нарязва твърда почва (Лл).
- ✓ калѣч² (тур.) м. Звъника, кантарион (См, Пг, Чп).
- калѣч³ (тур.) м. вж. *пратѣц* (Дб, Куз, Дек).
- калѣчѣво билѐ с. вж. *калѣч²* (Слв, Вв, Пт).
- ✓ калѣч'ѣа (тур.) м. Цветове на жълт кантарион, киснати в дървено масло или олио, които се употребяват за лекуване на рани (См, Ар, Мн, Ас).
- кам нарч. Къде. *Кам ти ѣе, Мехмет, сабѣта?* (н. п. — Чп).
- кам нарч. вж. *кам* (Сб, Пв).
- ✓ — камал' м. Камък (Як, Др, Дж, Чак).
- камара ж. 1. Голяма купчина наредени дърва или камъни (См, Мв, Ас, Дев). *На камара*. Заедно. *Да орѣм на камара* (Чп). 2. ж. Воище (Дб).
- камарица ж. вж. *камара* във 2 знач. (Яв).
- камат' (грц.) м. Голямо парче хляб (Стр, Нд, Ср, Рд, СмиР, Смл).
- ✓ каматан (грц.) прил. Красив, хубав. *Каматно момѣчѐ, каматно стѣпа* (См, Ар, Ас, Дев).
- каматнѣло с. 1. Средство за разхубавяване. 2. Красавица, красота. 3. Украса (Гб).
- каматнинѐ, каматнина ж. Красота, хубост. *Каматнинѐ са ни адѐ, ни пиѐ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- камантѣша ж. Красавица, хубавица (Зл).
- камбѣс м. вж. *патѣро* (Рк).
- камениф прил. Който има много камъни. *Каменива л'увада* (См, Мн, Ар, Ас).
- каменче с. Многогодишно растение, прилично на къпината, но с дребен червен сладък плод (Лл).
- каменици мн. Вид червени боровинки без семена, които приличат и на ягоди (Кес, ШлР).
- камык м. вж. *камал'*. *Камыкът сѣ ѣ пѣкнал от ифтра* (Гб, СП, Вг).
- камѐ, камѧ (тур.) ж. 1. Клин за цепене дърва. 2. Нож, остър от двете страни (См). 3. При детски игри играчът, който е надиграл някого, му прави „камѐ“ (Чп, Пг, Пв, Хв).
- камѣли, камѣли! Межд. За маме на крава (Слв, Вв, Кт).
- камунѣо с. ум. Камъче (Рк).
- камшиѐ (тур.) ж. Камшик (См, Пт, Дв, Ор, Зл).
- канѧ мест. и нарч. вж. *какинд*. *От канѧ си болам?* *Канѧ прѣвиш?* (пред. бѣмох. СмиР, Смл, Ег, Ав, Як, Др, Дж, Дп).
- канѧ (тур.) ж. Къна. *Айсѧа мѣжѣвица ѣмо канѧ по нехтѣне* (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- канара, канарѧ ж. 1. Висока, отвесна скала (Лл). 2. Кланица (См, Коз).
- канатлѣ (тур.) прил. неизм. Крилат (Мм, Сок, Бс, Ус).
- кангал' м. Напечена дѣсчица от парпет на вътрешна стѣла (Пг, Чп).
- кангал'ка ж. Парпет (Чп, Пг, Слв).
- ✓ кангѣл' м. вж. *гагѣл'* (Нс).
- кандалѣсам гл. 1. Залитам. 2. Любя нещо (Гб и др.).
- кандарка ж. Малко котле за доене на добитък (Слв, Кт, Вв).
- кандѣл' м. 1. Кандило (См, Пт, Дв). 2. Малко газениче за осветяване (См, Мн, Дд, Тх, Кор, Пт, Дв, Зг, Хд). 3. прен. Неханен гост (Слв, Пт).
- кандѣлка ж. Кандилница, с която си служи свещеникът в черква (См, Ас, Пт).
- кандѣлѣсам са гл. 1. Мяркам се от време на време пред някого. 2. прен. Преча на погледа на някого и спѣвам работата му. *Стѣга ми са кандѣлѣсвай отпрѣш* (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- кандѣсам, кандѣсувам гл. 1. Насищам се, ям до насита. 2. Насищам се на нещо. *Кандѣсах си на чѣсто млѣко*. 3. прен. Убеждавам се, съгласявам се с нещо. 4. прен. Дотяга ми вече (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- кандра ж. Висока трева с дълги листа, която расте в блатата край реки (Сем).
- канѣ прил. Лошо. *Немѣй го ѣѐ, канѣ ѣе* — Не го яж, лошо е (Гб).
- канѣлка ж. вж. *пѣшлек* във 2 знач. (Зл, Лл).
- канѣжѐ, канѣа (тур.) ж. Дълъг прѣт с желязна кука накрая, която служи за закачване на трупи (См, Ар).
- канѣска ж. 1. Покана за сватба. 2. Гозба за кум (Ох). 3. Двата хляба и двете баници, които всеки поканен носи на сватбата (Дб, Яв, Чп). 4. Подарък от младоженците българомохамедани (голям хляб и баница), който носят при гостуването си у родителите на невестата (Зц, Бг, Зб).
- канѣца ж. Птица, която тъжно пици (Вв, Кт, Слв).
- канѣвленин м. Български селянин от Беломорието (См, Ар, Ас).
- канѣцки (тур.) прил. 1. Който пролива кръв. 2. Буен, невъздържан. *Откачи пѣшка шѣрѣна, ѣзвади сабѐ канѣцка* (н. п. — См, Ас, Ар, Мн, Дев).

- + канмак (тур.) м. Насита. *Нема канмак* (пред. бълмох.).
 — канопал' м. Коноп (Ел, Смирн, Сг).
 — кано, касо, като нарч. и сз. Като, когато, щом. *Кано да чуха, изригнаха нахвон.*
 канца ж. вж. *принга* във 2 знач. (Стр, ШлР).
 ✓ кантурица ж. Пръстено канче с дръжка за носене храна (Гм).
 — капавица ж. вж. *капушки* в 1 знач. (Сит).
 капаклиё (тур.) м. 1. Малък меден съд с похлупак. 2. Вид огнестрелно оръжие (См, Ас, Ар, Мн, ШлР).
 капамб (тур.) ж. 1. Горна част на покрив (Мм, Сок, Бс). 2. Българомохамеданска горна дреха.
 капасъс, капасъзин (тур.) м. Скитник, нехранимайко (См, Ар, Мн).
 ✓ капаци (тур.) мн. Пафти (Съч).
 ✓ капе гл. Вали. *Капе даш* (Бб).
 капелка ж. Градинско високо цвете с тънки стъбълца, разноцветно, с цветове във форма на лъчи (Лл).
 капенек, капенец (тур.) м. 1. Прозорец без стъкла. 2. Дървено или друго приспособление съобразно размерите на прозореца, което служи за затварянето му. *Затвори капенците, чи йеце дѹе* (См, Ар, Ас, Мн).
 ✓ капешки мн. вж. *капушки* в 1 знач. (Мд).
 капй-коса ж. Див мак (Пв).
 капйе ж. Външна врата на къща (См, Мн, Ас, Ар, Дев, Тх, Дл, Кир, Як).
 ← капйстра (тур.) ж. 1. Желязната част на оглавника, която стяга устата на добитъка над носа (См, Лл, Яв). 2. Оглавник (Кор).
 ✓ капйца ж. Околоплодник на зелен фасул, боб, грах, леща и др. (См, Ар, Ас). 2. Зелен фасул. *Вър набери капйчки* (Гб, Кп).
 ✓ капичер м. Сушен зелен фасул (Тв).
 ✓ капичерё мн. Лицата, които на Богоявление и следващия ден къпели именници и други богати хора (См, Пт, Дв, Пг, Чп).
 — капйчка, капйчке ж. вж. *капйца* (Мд, Як, Гб, Кп, Пв, Хв).
 капладйсам, капладйсувам (тур.) гл. 1. Подплатявам. 2. Обвивам с хартия (См).
 капламб, капламб (тур.) ж. 1. Подплата. 2. Горна част на покрива (См).
 каплък (тур.) м. Заградено място, дето става доенето на овцете (Кп).
 — капощурка ж. Листница (Нд, Мър).
 капсомунин (тур.) м. Готованец (См, Пв, Хв).
 ✓ капук, копук (тур.) м. Скитник, голтак. *Тйе капуци ле бел'ота си трѹсат* (См, Мн).
 — капула, капул'а (тур.) ж. Задната горна част на товарен добитък (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 — капуш м. Паразит по тялото на едрия рогат добитък (Бок, Кп).
 ✓ капушки мн. 1. *Капчук*. 2. Изкапали от дървото плодове (См, Рд, Сг, Ел).
 — капчеруга ж. вж. *капушки* в 1 знач. (Гб, Кп).
 — карагашка ж. Сврака (Кп, Лл, Гб и др.).
 — карагуй м. Ястреб (ШлР).
 — карацейка ж. Малка воденица (Яв, Зл).
 — караетлие прил. Който нищо не подбира, всичко яде (Яв, Дб).
 — карайшник м. Отрязък от края на хляба (Кет).
 — кара-каип (тур.) прил. неизм. Безследно изчезнал (См, Ар, Мн, Ас).
 — каракат' м. Детска болест предимно у пеленачетата (Слв).
 — каракъл (тур.) м. остар. Часови, патрул. *Натѹриха ле каракъл да си чѹват* (Чн).
 — караконжул' (тур.) м. 1. Вампир. 2. Прилеп (Тх).
 — кара-кулак (тур.) м. Голям нож, ятаган (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 — кара-кучен' (тур.) м. вж. *ероф кучен'* (Бн).
 — каракуш (тур.) м. 1. Вид орел. 2. прен. Ревматизъм на ставите у добитъка (См, Мн).
 — каралеш м. Кърлеж (Нс, Лл).
 — караман (тур.) м. Голямо черно куче (См, Ар, Ас, Дев).
 — караманка ж. 1. Калинка-малинка (Сг, Мд, Слв). 2. Едра круша (Ел, Смирн).
 — карамс'б (тур.) ж. Валеж на дъжд и градушка едновременно (Мд, Хд).
 — каранлък (тур.) м. 1. Чумна епидемия (Яв и др.). 2. Тъмнина.
 — карар' (тур.) м. 1. Мярка. *Сас карар' да йа сѹпуваш, чи йунак карар' ни знае, та ти ите карий продѹма* (н. п.). 2. Положение. *Тѹй си йе лу на адѹн карар'* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 — карачер м. Лицето, което изкарва овцете за доене в мандрата (См, Ар, Мн).
 — карашапка ж. Вид градинско цвете (Гб).
 — карашйк (тур.) м. Смес от две или повече неща (См, Ар, Мн).
 — карашмалък (тур.) Политическа бъркотия (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 — карашмалъчово прил. Разбъркано, неспокойно—за политическо положение (См, Ар, Ас, Мн).
 — карганлък (тур.) м. Опустошение, рушене (пред. бълмох.).
 — каргийё (тур.) ж. Тръстика (См, Ар, Ас, Мн).
 — каргѹф м. Сокол, ястреб (См, Ар, Ас).
 — кардаш (тур.) Едноутробен брат—като обръщение (пред. бълмох.).
 — кардашим (тур.) обръщение. Брате мой (пред. бълмох.).
 — кардѹл'ник м. Място, дето се сяди зеле (Слв, Вв, Кт).
 — кардийё ж. Зелка (Зл, Стр).
 — кардйсам гл. Коля, убивам, опустошавам (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 — кард'б ж. вж. *кардийё* (Слв, Вв, Кт, Пт).
 — карекла ж. Стол (См, Пт).

карес (тур.) м. Злоба, омраза. *Има карес на мене* (См, Ар, Ас, Мн).
 каресчийе (тур.) прил. неизм. Злопамятен, отмъстителен (См, Ар, Ас, Мн).
 каремен' м. Кремък (Кет).
 каржийе (тур.) прил. Който работи земеделска работа във от селището (См, Мн).
 кариола (тур.) ж. Легло (Ус, Рво, Сф).
 карйш м. Мярка — педя, 20 см дължина. *Пет карйша са адйн метар* (См, Ар).
 каркалега ж. Шишарка (Кам).
 каркамжийе (тур.) м. Човек, който стриже овце (См, Мн, Ар, Ас, Дев, Мг, Зл).
 каркаул' м. Водна жаба (Гб).
 каркѓм, каркѓм (тур.) м. Стрижене на овце.
 карламадан (тур.) нарч. Безразборно, произволно (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 кармакарашийк (тур.) нарч. Съвсем разбъркано. *Стѓриха го кармакарашийк* (Ар, Ас, См).
 кармйло с. Сол с брашно за овце или друг добитък (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 кармйлница ж. Място, дето се кърмят овцете (См, Дев).
 кармйна ж. 1. Черва на животно. 2. Коремна кухня (Рд, Сг, Мд и др.).
 кармѓ (тур.) ж. Черногорски пищов (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 карнал' м. Дърво, на което върхът е отсечен и то се разклонява по всички страни (Дев, См и др.).
 карнийк м. Кръвник, хищник. *Глѓдаш ма като карнийк* (См, Ар, Ас, Мн).
 карийна ж. Кръвопролитие (См).
 карпа ж. Скала, зъбер.
 карпошйна ж. Парцал (Як, Др).
 карѓп, карѓпин м. Нещастник. *Лйишлех карѓпинат* (пред. бълмох. — См, Пт, Дв, Мн).
 карпѓза ж. Диня (См, Ар, Ас).
 карснак м. Дървен обръч на сито и др. (Ел, СмиР, Сг).
 Карстѓта гѓра ж. Старинно местно име на Средните Родопи (См).
 карстйлка ж. Кръщение (См, Ас).
 карстѓвиште с. 1. Място, където става кръстосване. 2. Кръстопът (Слв, Кт, Вв и др.).
 карстѓсвам са, карстѓсувам са гл. Сядам със свити един към друг крака (См, Пт, Дв, Пг).
 карстѓмнѓги нарч. Сядане със свити един към друг крака (См, Ас, Ар, Мн).
 картѓл (тур.) м. Орел-лешояд (См, Мн, Ар, Пв).
 картйчетина ж. Къртичина (См, Пт, Мр, Дв).
 картѓл, картѓл м. 1. Остра ситна гѓста трева, която расте по високите била на Родоите. 2. Сено от същата трева. 3. Местност, обрасла с такава трева (См, Дев, Ас).
 картѓле мн. Картофи (Яв, Лл, Сит).
 карѓга ж. Престилка.
 карул' м. Скрипец в домашния стан (Кп).

карчѓк (тур.) м. 1. Висока каца. 2. Каца, ведро с елипсоидна форма (Мм, Сок, Бс).
 3. Пръстен съд за вода, стомна.
 карчинѓвам гл. вж. *марцинйсам* (Слв, Вв, Кт и др.).
 карчинѓсвам гл. Слабея, крея — за човек, животно и растение (Слв).
 каршѓвец м. Кост от крака на овца или овен (Слв, Мм, Сок, Чок, Пг, ШлР).
 карший (тур.) нарч. 1. Насреща, срещу някого. 2. прен. Противно. *Сидй му карший кѓштана и фсѓ му карший лафѓва* (пред. бълмох.).
 каршилѓк, каршилѓк (тур.) м. Отговор (пред. бълмох. — См, Дев, Ар, Мн).
 каршишѓпка ж. Див мак (Стр и др.).
 каршукѓпи ж. Градинско цвете с жълт цвят (в н. п. — СК).
 кас м. Петрол, газ (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 касабѓ, касабѓ (тур.) ж. Град. *Мйслех нах Дрѓма да йдам, нах Дрѓма, нах касабѓна* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 касабалиѓе (тур.) м. Гражданин. *Сѓ чилѓк ѓе касабалиѓе*.
 касабалский прил. Градски.
 касандрѓк (тур.) м. остар. Украшение със сребърни висулки, което младите жени и девойки носели на главата си (Ков).
 касѓфѓт' (тур.) м. Грижа, мисъл за нещо (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 касѓфѓтен прил. Угрижен, замислен. *Сигѓ та найдах кахѓрна, кахѓрна и касѓфѓтна* (н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 каскандйсвам, каскандйсувам гл. 1. Завиждам. 2. Ревнувам (Пв, Хв и др.).
 касканжийѓе, касканций (тур.) м. Завистник, ревнивец. *Ймам аднѓ майка, пѓрва касканжийка* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 каскатййа (тур.) м. Скѓперник (Хв, Пв).
 касла ж. Шега (Нс, Бд, Бр, Лв).
 касленска прил. Лъжлива. *Сѓла ѓе динѓ касленска, дрѓга ѓе динѓ ѓстовна* (н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 каснак м. 1. Дървен пояс, който опасва горния воденичен камък. 2. Похлупак на горния воденичен камък (Лл).
 касѓ, като, канѓ предл. и сз. Като. *Касѓ тебе йунѓк нѓма дрѓк* (См, Ар, Ас).
 касѓгѓ, катогѓ, канѓгѓ нарч. и сз. Като че (Ох, См, Ар, Мн).
 касум (тур.) м. 1. Димитровден. *На касум стѓнаха шездесѓ*. 2. прен. Есен (Як, Др).
 касумка ж. Димитровче (цвете; Вр и др.).
 кѓта (грц.) прил. неизм. Всеки. *Кѓта чилѓк си йма йѓм* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 катадѓн' нарч. 1. Всеки ден. 2. Делничен ден. *Аднѓса си нѓсам в дѓн', дрѓгѓса ми ѓе за катадѓн'* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 каталѓнец м. Употребява се при клетвите, което ще рече, че означава нещо лошо, от

- никого нежелано. Да подиш ф каталанеца! (См).
- ✓ + катана ж. пренебр. 1. Едър кон или муле, кранта. 2. Едра жена (См, Мн, Ар, Ас, ШлР).
- ✓ - катара м. Заядлив човек (См, Ас, Дев).
- ✓ - катарем са гл. 1. Дърпам се, не приемам, упорствувам. 2. Настоятелно искам нещо. Нимдай са катарри, нема да го зема (Слв, Вв, Кт, Сф, Тн).
- ✓ - катарник м. Човек, който продължително настоява на своето (Слв, Вв, Кт).
- ✓ - кателесвам, кателесувам гл. 1. Изгубвам нещо. Низна, каде кателесахте нажека! 2. прен. Убивам. Кателесах едно змиини-те (СмнР). ~ са. Изчезвам, изгубвам се (Ас, Мн, Дев, См, Пт, Дв, Сц).
- ✓ - катй нарч. Много, твърде (употребява се в отрицателен смисъл). Катй шта ходи нах учйлиштено (См, Ас, Ар).
- ✓ + катикул'а ж. Хитрина, остроумица (См, Ас, Дев).
- катмй мн. 1. Малки питки, намазани с масло, мед или петмез (Лч и др.). 2. вж. петурки (Яг).
- ✓ - катогъ съчет. Като че ли. Катогъ си дойдаха од байран (См, Ар, Ас).
- ✓ + катран' м. Ад. Агъ сториш грех, ште йдиш ф катран'а на другата дин'о (пове-рие — См, Пт, Ар, Мн, Дев, Ас).
- ✓ - катраносвам гл. Повреждам. Катраноса го, та ништо ни меса (См).
- ✓ - катри, катра, катро, катри мест. Кой, коя, кое, кои. Катри си ти брѐ? (Ел, Смл, Дер, Мд, Рд, Сг, СмнР, Сив).
- ✓ - катрик мест. Кой, кого. Позна йе адйн си-нур катрик йе нѐф и катрик йе стар (пред. бълмох.; См, Мн).
- катък (тур.) м. Гозба (См, Ар, Мн, Яв, Дев).
- ✓ - каул' (тур.) м. Договор, споразумение (н. п. — См, Мн, Ас, Дев).
- каурин (тур.) м. вж. кавурин (пред. бълмох.).
- каурка (тур.) ж. вж. кавурка (пред. бълмох.).
- каурски прил. Български. Сва йумѐ йе каурско (пред. бълмох.).
- кауш (тур.) м. вж. кавуш (Пв).
- каушма ж. Горна дреха от кръста нагоре у някои българомохамендани (пред. бълмох.).
- кафадар (тур.) м. Съмишленик, съидейник (См, Яв).
- кафал'тиѐ (тур.) ж. Малка закуска. Да стѐрим нѐква кафал'тийка (См, Мн).
- кафезлийѐ (тур.) прил. неизм. Решетест, при-личен на кафез. Гл'одай ма гл'одай, сев-дице, прис кафезлийно пенжурки (н. п., пред. бълмох.).
- кафладисвам, кафладисувам гл. Правя малка закуска (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).

- каф'ѐф прил. Кафен. Каф'ѐф фил'жѐн (См, Ас, Ар, Мн).
- кафтан' (тур.) м. 1. Дълга детска горна па-мучна дрешка (Слв, Мн, Пт). 2. Скъпа дъ-га мъжка дреха (СмнР, Смл). 3. Скъпа дъ-га женска дреха (Гм). 4. Женска дреха до прасците, цепната от двете страни (Мог, Смл). 5. Рокля (Зб).
- кахарѐвам са гл. Безспокою се, угрижен съм. Кахарѐвам са, чи хи нема бште (Пг, Чп).
- кахпе, кафе (тур.) межд. Браво, да живее. Кахпе Ёниже увасѐ (См, Мн).
- кахпѐ ж. Лека жена (Слв, Вв, Кт, Пт).
- ✓ - кацарка ж. Хвойна (Яв).
- ✓ - кацмѐ, кацма ж. 1. Украшение (везмо) на женски ръкав. 2. Ресни на плат (Мм).
- качамак м. вж. просанѝк (Лл).
- ✓ - качѐ с. вж. ткачѐ (Дв, Ав).
- ✓ - качѐк (тур.) м. 1. Беглец. 2. прен. Разбойник. В байран са видели качѐци (См).
- качѐл'ница ж. Връзка кочани неоронена из-ревици (Гб).
- качѐрка ж. Каче (Кес).
- качердѝсвам, качердѝсувам гл. 1. Изтър-вавам. Млѐго забѐла качердѝсахсѐ пѐт' ф йѐд'восѐ. 2. Избягвам. 3. Подпомагам да из-бяга някой (Мн, См).
- качка, качке ж. Малко каче (См, Пв).
- качул' м. 1. Кука за закачване (Мн, Дл, СмнР). 2. Верига, на която се закачва котле на ог-нището (Мн, Дл, СмнР). 3. Малка черга (Чок).
- качул'ка ж. 1. Кука за закачване (Кп). 2. Островърха шапка. 3. Червен, кафяв, сив (в Загражден — бял) дебел вълнен до-машен плат в правоъгълна форма с ресни по двата края, който служи на овчари и планинци в лошо време. Агъ ми рѐсне ро-сийца, дѐ да та трѐсам, йунѐче, качул'ка да ти дѐнесам (См, Ар, Ас, Мм).
- каш (тур.) м. Предната дъгообразна дъска на самара на товарен добитък, на която се на-виват въжета (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- кашѐ говедарѝца ж. Гъсто сварено паре-вично брашно с масло (Пг, Чп).
- кашѐ питена ж. вж. просанѝк (Слв).
- кашѐ рѐтка ж. Каша, приготвена от брашно и масло или прясно мляко (См).
- кашѐ ф тавѐта ж. вж. просанѝк (Слв).
- кашѐ ф тиганѐ ж. вж. кашѐ говедарѝца (Слв).
- кашѐ, кашѐ ж. Шомпъл за пушка (Пв, Хв, См, Ар, Мн, Дев).
- кашѐла ж. Сандък, обкован с разноцветна тенекия — подарък на девойката от роди-телите при сватбата ѝ (Пв, Хв).
- кашида прил. неизм. 1. Келяв (Пв.) 2. ж. Висок, прегърбен от слабост (Слв).
- кашик (тур.) м. Лъжица (рядко, пред. бълмох.).
- кашикладѝсвам са, кашикладѝсувам са гл. Ям с лъжица, с която ядат в същото вре-ме и други (См, Ар, Мн).

- каш'кек м. Сварен булгур, който наред с другите ястия се поднася на гостите вечерта срещу сватбата (Гб, Кп).
- кашлак (тур.) м. Кошара за овце и кози (Як, Др, Дж, Чак).
- кашлече с. Местност с много пръснати по нея къшли (Як, Др, Чак, Дж).
- кашлачка ж. Малка кошара за овце и кози (Як, Др, Чак, Дж).
- кашлѐвица ж. Кашлица (пред. бълмох. Дн и др.).
- кашлѐ, кашла (тур.) ж. 1. Турска казарма (См, Мн). 2. Колиба в работната змя вли от селището за помуване на хора и добитък и събиране на фураж (См, Мн).
- кашмѐр (тур.) м. Подигравка, присмех (См, Пт, Дв, Пв, Рд, Чц).
- кашмерѐвам (тур.) гл. Подигравам. Стѐйга ма кашмерѐвайте (См, Ар, Ас, Мн).
- кашник м. 1. Баница от билки, объркани с брашно и извара, но без кори (Слв, Дл, Стр, Бк, Вв, Кт). 2. Царевично тесто, опечено в тава под връшник (Пв, Хв).
- кашѐве (тур.) мн. 1. Предната и задната дъска на самара. 2. прен. Ръце (Яв).
- кашѐсвам гл. 1. Сварявам прежда, в която постявам брашно, за да стане по-здрава. 2. прен. Обърквам започната работа (Слв, Вв, Кт, Пт и др.).
- каштѐ съчет. Как може (Слв, Сит, Пт, Кт, Дв).
- каштѐло нарч. Как е възможно (Пв, Хв).
- каштѐсвам гл. Насилвам (пред. бълмох.).
- каштѐ съчет. Как ще. Та каштѐ го, мѐри, пѐсна? (Чн).
- квѐдам гл. Събирам на купа, складирам. Квѐдено сѐно (Кор).
- квѐсѐм гл. 1. Мокря. Ка̀та дѐн' квѐсим 'сѐно̀то̀в даждѐ. 2. Топя си хляб в гозбата или в нещо друго. За пла̀днѐна квѐсѐхме хлѐп сас сѐране. 3. Турям квас или подкваса в нещо (См, Пт, Дв, Сц, Пг, Мс, Чп).
- ке част. Ще. Кѐ ѐуфлѐти. Ще да вляза (Мца, Ск, ДЛ, Брц).
- кѐ част. Ще. Кѐ да стѐри пѐта, кѐ дарѐва (Дер, Ен, Бкк).
- кѐ мест. Тя. Кѐ му вѐли (Чн, СП).
- кеайѐ (тур.) м. 1. Голям овцевѐдец на свои и отговорник на чужди овце в миналото. 2. Селски разсилен (Пв, Хв).
- кебѐцки васѐл' м. Вид фасул, който се сее в Средните Родопи (Слв, Вв, Кт, Пт).
- кедѐр (тур.) м. Физически недостатък — следа от болест и други (См, Ар, Ас).
- кедерлѐ (тур.) прил. неизм. Който е с физически недостатък (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
- кедѐк' (тур.) м. Седловина, място удобно за проход (См, Ар).
- кес (тур.) м. Точка, от която става меренето с огнестрелно оръжие, прицел. Зѐх го на кѐс (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- кезап (тур.) м. Азотна киселина (См, Ас, Ар).

кезѐм са гл. Целя се (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).

кейлик' м. Закачалка за тютюневи низи (Кп).

кѐкѐ нарч. и мест. Коя (Кп).

кекѐ прил. неизм. Който заеква (Зг).

кекенѐсам гл. Заеквам (Хд, ДЛ).

кекемѐнин м. Човек, който заеква (Слв, Вв, Кт).

кекерѐда ж. Фѐстѐк (Вк).

кел' м. 1. Глина (Як, Др). 2. Ко̀жна болѐст.

3. прен. Упорит човек (См, Ар, Мн).

келебѐк' (тур.) м. Метия — болест (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).

келебѐч'оф прил. 1. Метилец. Келебѐч'оф яфе. 2. прен. Туберкулозен (См, Ар, Ас).

кѐлевичка ж. Прѐжда, чиле, извадено от мотонилката (Тх).

келемѐ, келем'ѐ (тур.) ж., с. Изоставил се, небрежен към себе си човек (Пв).

келемѐйѐа (тур.) прил. Необработена, изоставена. Мѐн са пѐдна нѐва келемѐйѐа (Хв, Пв, Дн).

келѐпче с. вж. кѐлевичка (Рд, Стр).

кѐлеф прил. 1. Болен от кожна болест.

2. прен. Упорит, заядлив, opak (См).

келешѐвам (тур.) гл. Упѐрствѐвам, инѐти са. ѐти келешѐваш, брѐ? (См, Ар).

кѐл'меше с. съб. Закѐлявели дѐбови храсти (Яв, Дб).

кѐл'пѐзѐ, кѐл'пѐзѐ (тур.) м., ж. Опозорен, без чест и честолюбие човек (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

кѐл'пѐзѐм гл. Опозорявам, петня (См, Ар, Мн, Ас, Дев).

кѐл'хен'ѐ (тур.) м. вж. к'уѐханѐ (См).

кемѐнк (тур.) м. Примка за ловене едър добитък (Слв, Мм, Сок).

кеменѐ (тур.) с. Цигулка (Пв).

кемен'ѐ (тур.) ж. Гѐдулка (См, Мн).

кемен'ч'ѐ (тур.) ж. вж. кѐмен' (Слв, Мн, Ас).

кеменѐуга ж. Теменуга (Як).

кемѐр (тур.) м. 1. Ниша в стена (Пв). 2. Мост (Зб). 3. Свод.

кѐнѐ мест. Щѐ, какво. Кѐнѐ стѐри? (Ел, Зг, Яг).

кенѐре (тур.) м. Втъкани надлъжни ивици от червена или жѐлта коприна за украса на кърпи и др. (См, Мн, Ас, Дев).

кенѐрен тѐст'емѐл м. Домашно тъкана дѐлга до полите бяла кърпа за глава с червени ивици по краищата, която в миналото са носели родопчанки (См, Ар, Мн, Ас, Дев).

кенѐсо, кенѐто, кенѐно мест. каквото (Слв, Кт, Дв, Пт, Сц).

кендѐсан прил. Бродиран, везан (пред. бълмох. — Кс, Мн).

кендѐ-хѐл прил. неизм. 1. Своенравен, особен. 2. който е с широка рѐка 3. Слаб физически и душевно (См, Пв).

кендѐхѐлес прил. Слаб физически (См).

кендѐсарка ж. Начервена, накитена девойка (Чд).

- кеневи́роф прил. Направен от зебло (См, Мн, Ар).
- кенѐн качамѐк м. вж. *пресанѐк* (ШлР)
- кенѐф (тур.) м. Отходно място (Шл, Смир, Мд, Сг, Ср, Др, Чак, Бд, Бр).
- кѐпѐ (тур.) ж. 1. Дълга мъжка горна дреха, направена от домашен шаяк (См, Ар, Мн, Гб, Кп, Рк). 2. Горна вълнена женска дреха, отворена отпред, която се носи над сукмана (Шл).
- кѐпѐнк', кѐпѐнец м. вж. *капѐнк, капѐнец* (Сф, Тн, Слв, Пв).
- кѐпчѐ (тур.) с. 1. Черпак. 2. Приспособление за ловене на риба (Дл, Мд, Рд).
- кѐпчѐк м. Канче за вода (Зб).
- керамѐт' (тур.) м. Използуване нещо без или с малко пари (См, Ар, Ас, Мн).
- керастелиѐ (тур.) прил. неизм. Който е с големи материални възможности (См, Ар, Мн).
- кераст'ѓ, керастѐ (тур.) ж. Дървен строителен материал (См, Ар, Мн).
- кѐрдѓсвам, кѐрдѓсувам гл. 1. Печеля. 2. Използувам (Отм).
- керемид'ѓ (грц.) ж. Работилница за керемиди (Слв, Вв, Кт, Пт).
- кѐрка ж. Дъщеря (Ков, Ас).
- ✓ кѐркѐл' м. 1. Металическа халка, дръжка за врата (Гб, Кп). 2. Тънки пръти, свити на окръжност за стягане на два забити кола на ограда (Смир, Мд, Рд, Стр, Хд). 3. Спирала, кръг (См). 4. Изобщо кръгло нещо: бонбони, геврече и др. 5. Колело, обръч (См, Ар).
- ✓ кѐркѐлѐк' (тур.) м. Колело на кола и др. (Слв, Вв, Кт, Ус, Сц).
- ✓ кѐрта ж. *остар.* Мярка и количество барут за едно зареждане на кремъклия пушка, носена от родопските овчари в миналото (ШлР, Чок, Мм, Ус).
- ✓ кѐршиѐ (тур.) ж. Чаршия (Чн).
- кѐса, кѐсѐ, кѐсѓ (тур.) ж. Кесия за пари (См, Мн, Ар, Ас, Гб).
- кѐсат' (тур.) прил. неизм. Оскъден, недостатъчен. *Житѓсо ѝе кѐсат* (См, Ар).
- кѐсатлѓк, кѐсатлѓк (тур.) м. Оскъдица, недостиг (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кс).
- ✓ кѐсандрѐк' (тур.) м. Дънер. *Ваз байран ѝе пѓл'ничко с кѐсандрѐци* (Слв, Тик, Вв).
- кѐсене (тур.) нарч. Смятано общо, без да се брои и мери поотделно. *Агѓ ништѐш с г'унл'ѓк, да гѓ пазарѓм кѐсене* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- кѐсик'лѓк' (тур.) м. Физическа отпадналост. *Откак бол'нѓх, ѝмам голѐм кѐсик'лѓк'* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кс).
- кѐсил'дѓсвам, кѐсил'дѓсувам гл. Отпадам; краката ми се подкосяват. *Лу канѓ си варвѓх и кѐсил'дѓсах* (См, Ар, Мн, Дев).
- кѐсим¹ (тур.) нарч. вж. *кѐсене*. *Пазарѓх са кѐсим за 1000 грѓшѐ*.
- кѐсим² (тур.) м. вж. *касум* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг).

- кѐсим (тур.) прил. 1. Нает, изискан. *Пак майка ште та заглавѓ на айна кѐсим д'ул'гѐрче*. 2. м. Украса, накит. *Сѓ к'устѐк' нѓсам за кѐсим* (См, Мн).
- кѐскѓн' (тур.) прил. неизм. 1. Лют, силен, остър. *Кѐскѓн т'ут'ѓниште*. 2. *прен.* Сприхав, раздразнителен (См, Мн, Ар, Ас, Дев).
- кѐсм'ѓ, кѐсмѐ ж. 1. Захар на бучки. 2. Скалиста почва (См, Ар, Ас, Мн).
- кѐстѐрм'ѓ, кѐстѐрмѐ (тур.) ж. Пряк път. *Да варѓм прис кѐстѐрмѓса, та да пѓдим пѓ-бѓршко* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- кѐт м. вж. *биѓч* (Шл и др.).
- кѐтѐм гл. 1. Упорствувам, инатувам. 2. Заеквам (Слв, Вв, Кт).
- кѐт'ѓ м. 1. Човек, който упорствува. 2. Човек, който заеква (Слв, Вв, Кт).
- ✓ кѐфѐкѐ с. Бигор (Яв).
- кѐферѓсам гл. Капризнича, хленча — за дете (Слв).
- кѐферѓсник м. Дете, което капризничи (Слв).
- ✓ кѐферѓ с. Камфор. *Намажи са з дѓф спѓрт и кѐферѓ* (См).
- кѐфѓл' (тур.) м. *остар.* Поръчител, гарант (См, Ас, Ар).
- кѐфѓллик' (тур.) м. Поръчителство (См, Ар, Мн).
- кѐфѓн' (тур.) м. Платно, с което българомохамеданите увиват тялото на мъртвеца.
- кѐфлендѓсвам са, кѐфлендѓсувам са гл. Настроивам се весело (См, Ар, Мн).
- кѐф'ѓвам (тур.) гл. Живея си с удоволствие. *Цѓло л'ѓто си кѐф'ѓвахме*.
- кѐфсѓс (тур.) прил. неизм. Неразположен, болнав. *Сѐ дѐнѐ сам кѐфсѓс*.
- кѐхайлѓк, кѐхайлѓк (тур.) м. Стадо овци, за което в миналото е отговарял един кѐхая (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кс).
- кѐчѓ, кѐчѐ (тур.) ж. 1. Сбита вълна, козина и др., които мъчно се разчепкват. 2. Сплъстена постелка. 3. *прен.* Упорит, opak човек. *Кадѐ са найде саѓа кѐч'ѓ за з'ѓт'* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- кѐшѐк м. 1. Ястие, което се приготвява от месо и брашно (ПашМ). 2. Ястие от месо с ориз (См).
- кѐшиф (тур.) м. 1. Разузнаване, проучване. 2. Оценка (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- кѐшкѐк (тур.) м. 1. Ястие, приготвено от булгур или ориз с месо. 2. Ястие, приготвено за сватбата само от месо. 3. Ястие, приготвено от лимецов булгур (Бр).
- кѐшки (тур.) нарч. По-добре би било. *Лѐким кѐшки да си бе дѓшѓл чилѐка* (См, Мн).
- ки мест. Ти (Кос, Бб).
- кибѓрит (тур.) м. Сприхав, раздразнителен човек (См, Пт, Дв).
- кибѓр, кибѓрин (тур.) прил. неизм. Изискан, приличен, надменен (См, Ар, Ас, Мн).
- кибарлѓк, кибарлѓк (тур.) м. Изисканост, надменност (См, Ар, Ас, Мн).

- 9 — киди са гл. Покрива се със сняг или скреж гората. *Байресо са киди* (Стр, Ср, Лл и др.).
 никел'дйсам гл. вж. *зачичквам* (Як, Чак, Дци, Дм, Кир).
 — кикеле с. Дълга коса отпред на главата на мъжете (ДХ).
 кикешкам са гл. 1. Кикотя се, смея се с неприличен глас (Слв, Вв, Пт, Дв, Кт). 2. Ври за гозба (Гб).
 — кикйшкам са гл. вж. *кикешкам са* (в 1 знач.; Ус, Рво, Сми, Мд, Сг).
 кикинйшкам са гл. вж. *кикешкам са* (в 1 знач. (Стр, Дл).
 — кикирида ж. вж. *кекерйда*.
 кйла ж. Вид змиорка (Ус, Рво, Сок, ШлР).
 кйлэзма ж. Прочистване на ливада, градина и др. от камъни, храсти и др. (См).
 кйлэзмём гл. Прочиствам ливада или нива от храсти, камъни и др., като за целта ги разкопавам. *Пазарйло го да хи кйлэзми л'увадана* (См).
 килэф' (тур.) м. 1. Остра плетена или шита шапка от аба. 2. *прен.* Измама. *Лёким килэф' му скройха* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
 килимэфка ж. Попска цилиндрична шапка (Пв, Хв, См).
 — килимэфче с. Малка птичка, която си прави гнездото в зидовете (Дб).
 — кйлнувам гл. Хвърлям, счупвам. *Кйлнах му адйн кичерчек* (Мр, Бн, Тв, Дк).
 — килё с. Мярка за зърнени храни, която се равнява на 5 крини — около 70 кг (См, Пт, Дв, Сц, Кц, Пг, Чп).
 — ким-ким Ту-ту, било—било. *Ймам дума да ти думам ким за мене, ким за тебе* (н. п. — См, Ар, Ас, Дев).
 — ким, киме гл. Щем, щеме. *Сё ким, сё киме* Сега щем, сега щеме (Ив).
 — кйман, кймен прил. Тъжен, унил. *Оти си кйман, кахбран* (н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 — кйми—кйми (тур.) сз. Ту—ту, било—било. *Ште да дохóдаме кйми тй, кйма йё.*
 кимнйто нарч. Нажалено, умислено (Пв, Хв и др.).
 кймничка прил. ум. Тъжничка. *Сò пòт та найдах кймничка, кймничка и кахбóрничка* (н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 — кйм—пёнди ж. Име на игра — дълга магарица. (ШлР и др.).
 кина мест. Що, какво (См, Ар, Сит, Лл, Пг, Куз, Дек).
 — кйнам гл. Късам (Сем).
 киндизмó (грц.) с. Червен вълнен плат, украсен с цветни краски, който покрива главата, гърдите и плещите на жените (Гб, Кп, ГДер).
 киндйсам гл. Работя ръкоделие, везя (Гб, Кп).
 — кинйга ж. 1. Писмо. *Лу га пòдиш, пйши ми кинйга.* 2. Хартня. 3. Книга за прочит (См, Ар, Ас).
 кинийжний м. 1. Хранопровод. 2. Втори стомах у лъвокопитни животни (См, Ас).
 кйпар прил. 1. Чист, спретнат (Пв, Хв). 2. Хубав, гизлав, напет (Рк, Сл). 3. Нежен. *Кйпра си дума думаме* (н. п. — Сг).
 кйпл'о ж. Задната част на брадата, с която се чука (Слв, Вв, Сц).
 кйпнувам гл. 1. Избухвам от яд. 2. Заплаквам с обилни сълзи. *кйпнува беза.* Заваява. *Кйпна.* Изведнъж заваяя силно (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 кйпчó (тур.) ж. вж. *кепче* (Слв, Пт, Дв, Вв, Кт).
 кйразмó (грц.) с. Посещение за честитаване имен ден (Слв, Ус).
 кйреч (тур.) м. Вар (См, Ар, Ас, Мн).
 кйречница (тур.) ж. Варджийница (См, Ар, Ас, Мн).
 кйреччийе (тур.) м. Варджия (См, Ар, Мн).
 кйрише с. вж. *кутлормóзе* (Бр).
 кйрлó с. Крыло (Як, Дж, Др).
 кйрпижийа, кйрпижийи м. 1. Циганин, катунар, решетар. 2. Окъсан, одърпан човек. 3. Лъжец (Слв, Вв, Мм, Ус, Тв, Пт).
 кйрпижийцки прил. Лъжлив. *Рабóтана му йе кйрпижийцка* (Слв, Вв, Мм, Ус, Тв, Пт).
 кйс'а ж. вж. *кёса* (Яг).
 кйсалица, кйселица ж. Кисела дива дребна ябълка. *Л'уто йе катó кйсалица* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 кйсалка, кйселка ж. вж. *кйсалица, кйселица* (Кч).
 кйсерийа ж. Забрадка (Орш).
 кйсимжийка ж. Бунтовничка (н. п. пред. бълмох.).
 кйслак м. вж. *л'утёшка* (Кп и др.).
 кйснам гл. *прен.* Стоя без работа, безделничка. *Стйга сй кйснал т'уф бис рабóта.* ~ са. Мокря се (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
 кит м. 1. Сняг по дърветата. *Врит' байресо са утòнали ф кит* (См, Мн, Ар, Дл, Кор). 2. Скреж. (Рк, Кос, Дор, НМ, Слв, Вв, Кт, Бб, Бат, Тв).
 китат прил. Кичест (СП).
 кйтка ж. 1. Вид много едър фасул, който расте нависоко, вързан на кол или въже (См, Пт, Мр). 2. Снопче стъбла от леща, чубрица, джоджен и др. 3. Букет от цветя (См). 4. Цветове, които излизат от едно стъбълце (Зл, См, Ар, Ас).
 кйткоф васул м. вж. *васул'вица* (Лл и др.).
 кит'у (тур.) прил. неизм. Лош. *Кит'у чилё чийте* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 кит'ук (тур.) м. Пън. *Голёми кит'уци йма в байран* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
 кйчём гл. 1. Тъка с разноцветни прежди или втъквам вълнени ресни в черга (халище). 2. Кича, украсявам нещо (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
 кйчен т'ест'емёл' м. Домашно тъкана дълга до полите кърпа за глава, украсена с цветни ивици и ресни (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

- кйченѡ халиште с. Вълнена постелка и покривка с различни цветове и ресни (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ — кичѣр м. Кичур, клонче с много плод. *Мѣт-ни ми аднѡ кичѣрче чирѣшки* (См).
- китйлка ж. Пискул от едноцветни или разноцветни конци за украса на черги, кърпи и др. (См, Ар, Ас).
- кичйло с. 1. Прегда, с която се кичи черга. 2. Накит (См, Ар, Ас, Дев).
- кичйм прил. неизм. Накичен (в н. п. — Дв.)
- кйчкѡ с. Родопско китено халище; одеало (Лч).
- кйчувина ж. вж. *фасул'вица* (ШлР).
- кишелнат прил. Ъглест, четвъртит. *Кишел-нати каменѣ* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- кишѣтник м. 1. Крайъгълен камък (Хв, Пв). 2. Ковъор, който е поставен в ъгъл на стая (Лл).
- кишкйк' м. Смляна сварена пшеница, подправена с много лой (Кп).
- кишкйл' (юр) м. 1. Дървена чашка за вода и мерене на мляко, която родопските овчари носели със себе си (См, Ас, ШлР). 2. Металическа чашка за вода (Слв, Вв, Кт).
- клѡам гл. 1. Слагам. 2. *прен.* Клеветя (Як, Дж, Др, Чак).
- клѡвам гл. вж. *клѡам* в 1 знач. *Клѡвам го на двѡра* (Гб, Шх, Рк и пред. блмох.).
- ✓ — клѡда ж. 1. Голям труп на паднало в гората дърво (Ел, Смл, НМ, Бб, Вв, Кт, Слв). 2. *мн.* Двете основни странични дървета на домашен стан (См, Мн).
- ✓ — клѡдам гл. 1. Слагам, турям. *Тѣбе шта с'ур'м'ѡ да клѡдам* (См, Зл, Ив, Чд, Мт, Гб, Кп, Сит, Ох, ШлР). 2. Паля огън (Пв).
- ✓ — клѡдн'а ж. 1. Купен сено, слама и др. 2. вж. *клѡда* в 1 знач. (См).
- ✓ — клѡднувам гл. ум. Слагам. *Копринка хи бѣх клѡднала* (н. п. — Ел).
- клѡнец м. Кладенец (Вк).
- клашник м. 1. Къса вълнена женска дреха, отворена отпред, обшита с гайтан и бродирана със сърма (Слв, Пт, Дв). 2. Къса женска горна дреха (Пв, Хв). 3. Къса мъжка вълнена, отворена отпред дреха, обшита с гайтан (Ел, Смир, Мн). 4. Вълнено палто за жени (Пв, Дн, Мос).
- клапйца ж. вж. *платйца* (Бд, ШлР).
- кл'ѡфкам гл. 1. Джавкам. 2. Подскачам (Пв).
- клеветам гл. Одумвам. *Сѡднали ми са, сѡднали до деветйна терзйѣ и дванадесте шѣгѡртѣ, та си Тѡдѡра клеветат* (н. п. — См, Ар, Ас).
- клѣѣм гл. Тлея (См, Ар, Ас).
- клѣкавец м. 1. Мярка за дължина от края на големия пръст на ръката до първата му става (См, Хд). 2. Бедрен мускул. *Заболѣха ма клѣкафците* (Лв).
- ← — клѣнза ж. 1. Стомана. 2. *прен.* Лоша жена.
- клѣнка ж. Майски бръмбар (Бд).
- клеп м. Клюка. *Извадили ми са клеп* (См, Пв).
- клепѡлно време с. Времето два часа преди мръкване (См, Ас, ШлР).
- клепѡч м. Клюкар (Слв, Вв, Кт, Пт).
- клепѡчѣ *мн.* Прости обуша, които се носят в или около къщи (Хв, Пв).
- клепѡчка ж. 1. Кречетало на воденица (Зг). 2. *прен.* Клюкарка (Слв, Вв, Кт, Пт). 3. вж. *тапѡлка* в 1 знач. (Кам).
- клѣпѣм гл. 1. Мигам. 2. *прен.* Клюкарствувам, разнасям клюки (См, Пт, Дв, Сц, Пг).
- клѣпка ж. Клепач, мигла (См, Ар, Ас, Мн).
- клѣпнувам гл. Подгонвам. *Кучетана клѣпнаха вал'кѡн* (См, Ар, Ас, Мн).
- клѣпѡсвам гл. вж. *клѣпѣм* във 2 знач.; (Пв, Хв).
- клѣпут' м. Клюкарствуване, клеветене (Слв, Вв, Ус, Сф, Тн).
- клепчйѣ м. вж. *клепѡч* (Мм, Сок).
- клепчййка, клепчййке ж. Клюкарка (ШлР, Пв).
- клет¹ м. Килер (См, Ар, Мн, ШлР, Сит, Лл).
- клет² прил. Лош, зъл (Тв, Дв, Пд, Бл, Гб).
- клет³ прил. Пъргав, подвижен (за дете). *Клѣто дѣтѣ*. (Бн, Дв).
- клетѡто прил. Злочестото, нещастното (См, Ар, Мн).
- клѣфнувам гл. Мръдвам (Слв, Вв, Кт, ШлР и др.).
- клѣца гл. Извършва полов акт — за кучета, вълци и др. (Слв, Вв, Кт, Пт).
- клечѣ прил. вж. *клетѡто* (Пв, Хв и др).
- клечѣта прил. Клетите, злочестите (Пв, Хв и др.).
- клечѡта прил. вж. *клечѣта* (См, Ар и др.).
- клештйна ми ѣе безл. израз. Драго ми е. *Клештйна ми ѣе да та адѡсвам*. (Мм, Сок).
- илик м. Вик, поздрав (Сщ, Гд, Тхв, Кч, Вк, Яг, Тг, Дс).
- ✓ — клйкам гл. Викам (Сщ, Гд, Тхв, Кч, Вк, Яг, Тг, Дс, Жр).
- клин м. 1. Баница с 2 или повече тестени листа, между които се поставят ориз, тиква, кочан и др. (См, Ар, Мн, Ас). 2. Гвоздей за подковаване на добитък (МК). 3. Парче от баница (Кп).
- клинар м. Парче от баница (Слв).
- клинарник м. Триъгълно парче баница (Слв).
- клйште *мн.* Клещи (Зл).
- клѡбо с. Кълбо (См, Пт, Дв, Мс, Пг, ШП).
- клѡнак м. Гъсто преплетени клони (Яв, Слв).
- клѡндйр м. Пръстена кана за вино (Сит).
- ✓ — клѡпут' м. Тропане, хлопане, движение, местене (См, Ар, Мн).
- клѡскам гл. Бода (Пв, Хв).
- кл'ѡто нарч. Пъргаво, бързо. *Кл'ѡто ходи и работи* (Тн).
- клоф м. Кълн (См, Пв, Яв, Дб).
- клѡфнува гл. Бъкнува, завира малко. *Остави хѡркѡмата да клѡфне дйкѡ* (См).
- клѡфтй гл. Ври с бъкане (Слв, Вв, Кт, Пт).
- клѡче гл. 1. Ври. 2. *прен.* Пъпли (за мно-

- жество въшки по тялото и дрехите). *Айсѳе чилѳек клѳче ѳт ѳѳишки* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- клуви гл. Подава къли, никне. *Лукас де клуви* (Слв, Вв, Кт, Мм).
- кл'унцам гл. Цена нецепливо дърво, от което се откъсват съвсем дребни тресчици. *Стйга гр кл'унцаи, то са ни ѳткл'унцаи* (См).
- клуб м. 1. Вид старо мендеше. 2. Ключ, бримка. 3. Приспособление за закрепване дръжката на котле, бакър (См, Дв, Мс, ШП).
- кл'уфтун м. Човка, клюн (Сб).
- кл'уцак'ам гл. Ключкарствувам (ШлР).
- кл'уч м. Бримка (См, Пв, Юг, Вк).
- кл'учат прил. Който е с крака, изкривени като буквата Х (Пв).
- кл'уч'арница ж. Вид заключалка за пояс, тока (Дер).
- клѳбѳ с. вж. клѳбѳр (Як, Др, Дж, Зв).
- книйжник м. 1. вж. книйжник в 1 знач. (См, Ар, Ас, Лл). 2. Матка на крава (Кт, Вв).
- кѳ¹ сз. Ако. *Та кѳ ѳе айтва ѳстина, кѳпи шта кѳнче хранено* (н. п. — См, Ар, Ас).
- кѳ² мест. Кѳй. *Марѳ кѳ та измѳми?* (Ох).
- кѳбулѳм (тур.) гл. Приемам, съгласявам се. *Ни кѳбулѳм ѳѳ сайа работа* (См).
- кѳва ж. вж. кип'ѳ (Бд).
- кѳвала мн. Инструменти за коване и острене на коса (См, Ар, Мн, Дл, Пв).
- кѳвалак м. 1. Безсърдечен, жесток човек. 2. Скѳперник. *Сакѳф кѳвалак чилѳек ни сѳм вид'вал* (Слв, Вв, Кт).
- кѳван ж. вж. кип'ѳ (Кп и др.).
- кѳван м. Наковалня, върху която се кове коса (Дек, Куз и др.).
- кѳванлѳк м. вж. кип'ѳ (Бд, Яг).
- к'ѳвнѳ к'авнийцѳ ж. Тѳмна тѳмница—израз употребяван в миналото при баене (ШлР).
- кѳвѳ ж. 1. Материал от който е направено острието на брадвата и на други сечива. *Брадваса ѳе ѳстра, ѳти кѳвѳса хи ѳе ѳт чилик'* (См, Пт, Мс). 2. вж. кип'ѳ (Пг, Чп и др.).
- кок мест. Кого. *Кѳг викат?* (Пв).
- кѳга мест. вж. кок. *Кѳга рѳкаш?* (См, Пг, Чп, Рд, Сг, Стр, ШлР).
- кѳгасѳ, кѳгатѳ, кѳганѳ сз. Когато (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- кѳгасѳ, кѳгатѳ, кѳганѳ мест. Когато. *Вахидѳ ште з'ѳме, кѳганѳ си ѳште* (См, Ас, Ар).
- кѳѳеѳик (тур.) м. вж. к'уцак' (Зг).
- кѳжел' м. Специална хурка, украсена с различни цветове памук, която невястата носи новия си дом (См, Ас, Ар).
- кѳжер м. Сметана, каймак (Бб, НМ).
- кѳжѳвленке ж. Едра шарка (Пв).
- кѳзанка ж. Пѳстра кѳрпа за глава с украшения по краищата (Снт, Лл).
- козѳл м. Грѳда, на която единият край се закрепва на хоризонтално дърво на стената под покрива, а другият — на върха на същия (Яг).
- козелец м. вж. козѳл (Вел, Бб).
- козѳна гѳба ж. Гѳба, която добитѳкѳт яде, а най-много козите (Бн).
- козѳеник м. Покривка или постѳлка, направена от козина (ДХ).
- козѳешти прил. Кози. *Козѳешти м'ѳсѳ. Козѳешта пастармѳ* (См, Ар, Ас, Мн).
- козѳинѳ прил. Направен от козина. *Козѳинѳви хѳлишта* (См, Ар, Мн, Дев).
- козѳинѳвец м. Покривка или постѳлка, изработена от козина (пред. бѳлмох).
- козѳинка ж. 1. Козичка (Зл). 2. Малко козина (Слв).
- козѳламѳ ж. Мѳжко агне от година и половина нагоре (См).
- коѳкам гл. 1. Хленча, плача тихо и изговарям неразбрани думи. *Чѳстиши си коѳкам* (Слв, Вв, Кт, Тн). 2. Хили се — за мус, кон и др. (Ел, Мд).
- коѳло с. 1. Вид трайно цѳвѳто. *Дребни кѳт'ки да берѳ, дребни кѳт'ки-коѳло*. 2. Неразработена земя (н. п.).
- коѳин (тур.) м. Овца. *Пѳ имѳм бѳшѳи кѳин'* (пред. бѳлмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- коѳзна сѳчет. Кѳй знае, не знае. *Кѳдзна до ли ште* (См, Ар, Ас).
- коѳкам гл. Прѳскам, разгѳявам (пред. бѳлмох. в н. п. — См, Ас, Ар).
- коѳретѳм гл. Правя усилия, труда се, имам почин. *Мѳчѳм да коѳретѳм* (См, Ас).
- коѳсѳ, коѳтѳ, коѳнѳ мест. Кѳйто (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- коѳказѳк м. вж. коѳкезе (Кам).
- коѳкал' м. 1. Кѳклица (См, Ас). 2. Дива бѳлка, с която правят баница (Слв, Вв, Кт).
- коѳкал' м. Кост (См, Ар, Ас, Мн, Дев и др.).
- коѳкалѳч м. Кука (Яг).
- коѳкалѳсвам са гл. Вдѳрвявам се от студ, замръзвам (Дб).
- коѳкалка ж. Клѳчка, клин, който се поставя за закрепване на вѳншѳето при свързването му с хѳмота (Яг).
- коѳкалци мн. Костниците, които се употребяват в домашния стан (Дб, Слв).
- коѳкал'че с. Кѳпче (Зб, Яг).
- коѳкал'чек м. вж. коѳкалци (Бд, Нс, Зб).
- коѳкар' (тур.) м. Кромид лук (Гм, Сш, Вк, Гб, Кп).
- коѳкезе мн. Вид червени боровинки (СП и др.).
- коѳкодѳра ж. Тѳплийка с цѳвѳтно тѳпче (СмнР, Смл, Пг).
- коѳкозѳек м. Консервирани боровинки със захар (Бб).
- коѳкоѳмар м. Вид гѳба за ядене, с тѳмнокафѳяв цѳвят и ниско стѳбло (Зл, Стр, Ср, Чк, Пч, Мд, Сг, Рд, Дл, Ел, Пд).
- коѳкоѳшѳилник м. Курник (Пв).

- кѡкраник м. Човек с кѡдрава коса (См, Ас).
 кѡкрѣм гл. 1. Кѡдря. 2. Брѣчкам (Мд, Ел, Смир).
 кѡкор (тур.) м. 1. Каменисто място, обрасло с шубрани и трѣнци (См, ШлР). 2. Храст, който расте по такива места и се използва за метли (Зл, Стр, Рд, Ел).
 кѡкѡчка ж. Топлийка (См, Пт, Дв).
 кѡкуш ж. Непредвидена, лесна печалба.
 кол м. 1. Група работници (Слв, См, Ив). 2. Група близки махали.
 кѡладници мн. Коледари (ГДер).
 кѡлай (тур.) м. 1. Начин да се свърши известна работа благополучно. *Нема ли кѡлай да са изменѣ работаса?* 2. прил. неизм. Лесен. *Работаса ѡе кѡлай* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг, Зл).
 кѡлайгеле нарч. Поздрав: помози бог (См, Ар, Ас, Мн).
 кѡлайлийе прил. Удобен, по-лесен за свършване (См, Ар, Ас, Мн).
 кѡлайлѡк, кѡлайлѣк м. Удобство, лесно средство (См, Ар, Ас, Мн).
 кѡлак м. 1. Питка от течнo тесто, печена на специална плоча и намазана с масло (См, Слв, Стр, Рд, Ел, Дл, Пг, Гб, Бг). 2. Малѣк домашен хляб (Бб, Як, Слв). 3. Детско кравайче (Пв). 4. Дървено колело — част от привой (Яг).
 кѡлак мест. Колко голям, колчав (См, Ас, Ар).
 кѡландѣсвам, кѡландѣсувам гл. Използувам, употребявам. *Баѣ годѣни кѡландѣсвах айсва хайван'че* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Вел, Кс, Мг).
 кѡл'во с. Варено и подправено жито, което се раздава за помен (См, Ас).
 кѡлѣбам са гл. Клатушкам се при ходене (Слв, Вв, Кт, Пт).
 кѡлѣда ж. ледѣнка в 1 знач. (Ав).
 кѡледѣше мн. Коледари (Чд, ДХ).
 кѡлѣдвам гл. Коледувам (См, Ас).
 кѡлѣдѣсувам гл. вж. кѡлѣдвам (Кп, Зл).
 кѡленек мест. Колѣк, колчав. *Кѡленек двѣр, кѡленка кѡшта* (Пв, Хв и др.).
 кѡлжѣе (тур.) м. 1. Драгоманин. 2. Пазач. *Та си росѣца нарѡсѣ кѡлжѣцки сѣрма пиштолѣ* (н. п. — См, Ар, Ас, ШлР). 3. Раздорник (Слв, Вв).
 кѡлибак м. Селище от колиби (Хд).
 кѡлка ж. Завой на път, река и др. *Ага пѡдите на кѡлкана, оттѡм ѡе водѣ касабѡна* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 кѡлкажне м., ж. 1. Който прави завой. 2. прен. Човек, който бяга, манкира от работа (См).
 кѡл'ким нарч. Колкото пъти (Чн).
 кѡл'киш нарч. вж. кѡл'ким. *Сѣ кѡл'киш дѡида, сѣ тебе кѡрат* (Рк, Чн, Ох).
 кѡл'кишѡ нарч. Колкото пъти (Рк, Чн, Ох).
 кѡл'кнувам гл. 1. Навяхвам. *Кѡл'кнах си ногѡта*. 2. Завивам, правя завой (См, Ар, Ас, Мн).
 кѡл'к'ѡ нарч. Колко (Ох, Дб, Пв).
 кѡл'к'ѡсѡ, кѡл'к'ѡтѡ, кѡл'к'ѡнѡ мест. Колкото (Пв, Хв, Ох).
 кѡл'кѡш нарч. вж. кѡл'киш. *Кѡл'кѡш да ѡида на пазѡр* (Яв).
 кѡл'ѡве мн. вж. цапила (Яг).
 кѡлтѡк (тур.) м. 1. Малка стая в жилището, която служи за килер (Дл). 2. Тѣсна дѣлга ивица на абена дрѣха (Хд и др.). 3. мн. Вълнени вѣженца, които прикрепят самара на новооседлан лобитѣк. *Вѡрзѣте кѡлтѡците на сопѡса, ѡти ште да прѣтурѣ!* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл). 4. Излишен израстѣк на растение. *Да кѡршим кѡлтѡците, да му не зѣмат силата* (Лс, Яв, Сем).
 кѡл'фкам, кѡл'фнувам гл. Кѣзва, кѣвнувам. *Кѡл'фна ма на бѣзаса* (См, Ар).
 кѡл'че с. 1. Дѣлга сребърна игла, използвана в миналото като украшение на жените (См, Мс, Пг, Пв, Пт, Дв). 2. вж. укрѣпка в 1. знач. (Кп).
 кѡл'чѣци мн. Платнени парчета, нашарени с коприна върху горните мъжки дрѣхи за украса. *За абажѣцките и офѣѣрцки кѡл'чѣци аднѡ вѣме са дѣмашѣ* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 кѡл'чѣм гл. Лавирам, бягам от нещо. *Да ни искѡл'чи ни адѣн мѡѣ сѣн*. ~ са Извивам тялото си (См, Пт, Мс, Пг).
 кѡл'ченица ж. Кѣрпа, която се окачва на дясното бедро на невяста (См).
 кѡл'чим нарч. Колкото пъти (пред бѣлмох. — Зл, Вр, Рв, Ор, Дв).
 кѡл'чиш нарч. Колко пъти (См, Пт, Дв, Мс, Пч).
 командѡр м. Командир (См, Ас, Ар).
 кѡмар м. 1. Тѣмнокафѣв брѣмбар, който се явява при косене на ливадите (Лл). 2. Муха шрѣклица (Сит).
 кѡматѡн, кѡматѡнин м. Готованѣц (См, Пт, Дв, Пг, Мс, ШлР, Пв).
 кѡмба ж. вж. патѣро (Гм, Зл, Мч, Ог).
 кѡмбал' м. 1. вж. патѣро (Якр). 2. Топка от гипс, камѣк или прѣст (См). 3. Стѣклѣно топче, с което играят децата. *Да играѣм на кѡмбале* (Яв, Дб и др.).
 кѡмитлий' м. Време на революционното, комитско движение в Родопите през турското робство (См, Ар, Ас, Мн, Зл, Дев).
 кѡмкам са гл. 1. Умивам се (Мус). 2. Причѣствам се (См, Зл, Ар).
 кѡмковам са гл. вж. кѡмкам са във 2 знач. (Пв).
 кѡмпѣр м. вж. патѣро (См, Ар, Чц, Тх, Як, Чак, Дж, Кир, Сш, Кор, НМ, Бб).
 кѡнѡдѣм гл. 1. Повреждам, развалям. 2. Дразня, размирявам. *Стѣга са кѡнѡдите* (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс).

кѡмѣр

- к'о̀нак 1. прил. Тънък. 2. прен. Сиромаш (ШлР).
- к'о̀нак (тур.) м. 1. Богатска къща. 2. Турски правителствен дом. 3. Място за нощуване (и. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- к'о̀нар м. Коняр (Ох).
- ✓ — к'о̀нгарка ж. вж. к'а̀ндарка (Слв, Вв, Кт).
- ✓ — к'о̀нѳра (лат.) ж. Събрание, съвещание (Слв, Вв, Кт).
- ✓ — к'о̀нда ж. Коноп на влакна (Гб).
- к'о̀ндалка ж. 1. Кичур с много плодове на едно място. Метни ми адно к'о̀ндалка. 2. Нешо, което виси (См, Ар, Ас).
- к'о̀ндарка ж. вж. к'а̀ндарка (См).
- к'о̀нден прил. Кононен (Гб).
- к'о̀ндисвам, к'о̀ндисувам гл. Отсядам за нощуване или гостуване. Варх ш'лештана г'у.г'д к'о̀ндисваме на п'ат'ак (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Мг).
- к'о̀ндуп м. Малко клонесто борче или еличка (Яг).
- к'о̀ндурка ж. вж. лед'унка (Куз; Дек).
- к'о̀ндурдисвам са, к'о̀ндурдисувам са гл. Разполагам се като у дома си (См).
- к'о̀нж'ура ж. вж. лед'унка в 1 знач. (МК, СП).
- к'о̀нжур'ак м. Зъл дух, таласъм (Слв, Пт).
- ✓ — к'о̀ниште с. Маскирана фигура на сирни заговезни на „песпонеделник“ (Хв, Пв).
- к'о̀нопал м. Коноп (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- к'о̀нопал'ник м. 1. Плат, дреха или друго нещо, направено от коноп (См). 2. Долна женска дреха от коноп (Пв).
- к'о̀нопален прил. Конопен. К'о̀нопалена р'и́за (См, Мн, Дев, Ас).
- к'о̀нопалиште с. Нива, която се сее предимно с коноп (Хв, Пв).
- к'о̀нска ж. вж. ж'орда (Пв).
- к'о̀нска тр'ева ж. Хвощ (Яг, Лл).
- к'о̀нук м. вж. ечмен'ик (Хд).
- к'о̀нушк'ан (тур.) прил. неизм. Приказлив, общителен (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- к'о̀нушмак (тур.) м. Разговор (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- к'о̀пай м. Ловджийско куче (См, Сг, Стр, Пт, Дв).
- к'о̀пайлка ж. Малка мотичка (Нд, Сг, Стр, Дл, Тн, Сф).
- ? к'о̀пак м. Нескопен козел (Яв, Дб).
- к'о̀пал'ник м. Корито (Др).
- к'о̀пан м. 1. Бухалка за пране на дрехи (См, Гб, Кп, Мн, Бок, Дед). 2. Дърво, с което се чука лен (Кам).
- к'о̀пане с. Ястие, сготвено само от месо (Гб, Кп).
- к'о̀пан'а ж. 1. Дъсчено корито за носене на рамо вар и кал по постройките (См, Ар, Дев). 2. Ношви (Лч, Нс).
- к'о̀пане с. Къпане на 19 и 20 януари на видни хора с цел да се съберат пари за обществени цели (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- к'о̀пани мн. Мръвки (Кп).
- к'о̀пан'дсвам гл. Подигравам. Ст'ига ма к'о̀пан'дсвайте (Слв).
- к'о̀пан'че с. Попова лъжичка (Слв, Вв, Кт, Пт).
- к'о̀паран (тур.) м. 1. Дълга мъжка абена дреха с ръкави, без подплата (Бд, СмиР, Сг, Нд). 2. Мъжка абена дреха до кръста, с ръкави (См, Мн). 3. Салтамарка.
- к'о̀парант'и́я (тур.) м., ж. Безделник. Пант'ол'е н'осат к'о̀п'уци и к'о̀парант'и́и (См, Ас, Ар).
- к'о̀парт'м'д, к'о̀парт'ма м., ж. 1. Дете с неизвестен баща. Г'л'бодите ва хи ми закачат н'д'к'ли ч'еп'к'и́не и к'о̀парт'м'и́и 2. Морално паднал човек (См, Мн).
- к'о̀пат'т'исвам, к'о̀пат'т'исувам са гл. Откъсвам се, отскубвам се (См, Мн, Ар).
- к'о̀пач'ер м. Копач, който копче на някого с надница (Слв, Вв, Кт, Тик, Рка).
- к'о̀пач'ерка ж. Копачка, която копче на някого с надница (Слв, Вв, Кт, Пт, Рка).
- к'о̀пач'илка ж. вж. к'о̀пайлка (См, Ар, Тх, Дл).
- к'о̀пел'ак м. Голямо момче. Бан'е к'о̀пел'ак не ст'анало (пред. бълмох — См).
- к'о̀пел'дак м. вж. к'о̀пел'ак (Гв).
- к'о̀пеле с. Момче. Ти ако си бил негр'о к'о̀пеле (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- к'о̀пелт'у́га м., ж. ув. от к'о̀пеле (См, Зл, Кс).
- к'о̀пец м. Телено копче (См, Пт, Дв, Зл, Мс).
- к'о̀пка ж. 1. Копче (См, Дл, Мн). 2. Кука (Кп). 3. Дупка, илик за копче (Дв).
- к'о̀плендисвам са гл. 1. Вдетинявам се, не се сещам. 2. Забавлявам, занимавам някого (Гб).
- к'о̀пно прил. Без сняг, където снегът е вече стопен. По ц'алана прис'айка не к'о̀пно и оф'ц'ене м'огат да пас'от (См, Мн, Ар, Ас, Зл, Кор).
- к'о̀пнувам гл. Правя една копка. ~ са. 1. Катурвам се. Тиг'анет са к'о̀пна, та са изл'е в'рит' заб'елата. 2. прен. Стресвам се, обръщам се. К'о̀пна ми са сарц'ето (См, Мн, Ас, Дев, Пт, Бн, Сц).
- к'о̀пр'ем гл. Тъкмя, нареждам. Какво м'очиш да к'о̀пр'иш? ~ са Глася се, стягам се (Слв, Вв, Кт, Тик, Пт).
- к'о̀пче с. Телено копче (Кп, Пв).
- к'о̀пчел'ок, к'о̀пчел'ък м. 1. Място, дето се закопчава мъжка дреха (См, Ар, Мн). 2. Копче (Лл).
- к'ор (тур.) м. Желязо, което подпират главните на огъня на огнището (СмиР).
- к'ор (тур.) м. Землище, кър (См).
- к'ора ж. Баница. Х'о да ст'орим н'еква к'ора (Слв, Сф, СмиР).
- к'орда ж. 1. Ремък на чекрък. 2. Редица (См, Ар, Ас, Дев, Зл).
- к'орд'ем гл. 1. Нареждам в права редица. К'орд'ем хи адно по адно да варв'от, да

- ни паднат *ф* трапѝн. 2. *прен.* Оплаквам някого в припевна песен. *По цѝл дѝн' плаче и кѝрди за дѝтѝнцѝно. ~ са.* Нареждам се в права редица. *Гѝв'ѝдана са кѝрдеха аднѝ след другѝ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- кѝрдѝница *ж.* *вж.* кѝрда *във* 2 *знач.* *На-фѝтиха са аднѝ за другѝ за пѝсете, та сториха кѝрдѝница* (См, Ар, Мн, Ас).
- кѝрди *мн.* *вж.* кѝкалци (Лл).
- кѝрѝнта *ж.* Стѝкмена, нагласена работа (См, Ар, Ас).
- кѝркулѝк (тур.) *м.* Плашило (Мн, Ар).
- кѝрмѝкѝ *с.* *ув.* от корем (Пв).
- кѝрмѝм *гл.* Давам сол с брашно на добитѝк (См, Пт, Мс, Пг, Чп).
- кѝрместа *прил.* 1. С голям корем. 2. *прен.* Бременна. *Пѝл'ѝчка да варвѝм, жѝно, чи си кѝрместа* (См, Ар, Мн, Кор, Сш, Вк, Як).
- кѝрмѝтѝм *гл.* Храня се много, без мярка (Пв).
- кѝрнѝм *гл.* Ощетявам се. *Нимѝй си карнѝ праснѝчека* (См, Пт, Мс, Дв).
- к'ѝрник *м.* Баница със спанак (Гб).
- кѝрпа *ж.* Шарена вълнена, памучна или копринена забрадка. *Главѝнѝкан хи ѝе рѝнѝл аднѝ чѝсто кѝпрѝнена и другѝ вѝл'нѝна кѝрпа* (См, Ас, ШлР, Ар).
- кѝрстум *нарч.* На кръст *Прис рѝмѝ кѝрстум патрѝне, прис кѝрста камѝ, ливѝре* (н. п. — См, ШлР, Пт, Мс, Пг).
- кѝрсум *нарч.* Уж, като че ли, сякаш. *Кѝрсум за хѝбавѝ гѝ мѝчи, пак вѝж гѝ кинѝ излѝза* (См, Зб, Пт, Дв, Мс, Пг).
- кѝрт *м.* Къртица (Сит, Лл).
- кѝртѝчина *ж.* *вж.* картѝчетина (Лл, Сит).
- кѝрѝба *ж.* Здрава кора от тиква, която замества сѝд, в който се слага храна за куче или котка (Дл).
- кѝрѝби *мн.* *вж.* мѝчѝве (Чок, Сф, Тн, Рво).
- кѝрѝна *ж.* Врана (Кп).
- корч *м.* Скреж (Сит, Лл, Яв).
- кѝршница *ж.* Птиче изпращение (Гб).
- кѝса *ж.* Време, през което се косят ливадите. *Абѝжѝесе и ѝулгѝресе си дѝрѝдаха по кѝса, аднѝ врѝме да си приберѝт сѝнѝто* (См, Ар).
- кѝсажие *м.* Косач (См, Ар, Мн, Мс, Пг).
- кѝсан', кѝсан *ж.* Коситба. *Утра сѝе на кѝсан'* (Ус, Рво, Сф, Сит).
- кѝсинка *ж.* Косица. *Ти ѝмѝш рѝйна кѝсинка* (Гб, Кес).
- к'ѝска са *гл.* Удря си главата о главата на друг (за дребен рогат добитѝк). *Аркѝчене са к'ѝска, та кѝрф' хѝи прѝтѝца от рѝгѝрене* (См, Мн, Ар, ШлР).
- кѝсмѝрник *м.* *вж.* кѝсмѝло (Сит).
- кѝсмѝло *с.* Капан за птици (Лл).
- кѝситник *м.* Плитка (Дл).
- кѝскам *гл.* Хапвам, ям малко (Пг, Чп).
- кѝснѝвам *гл.* Хапвам, ям по малко. *Бѝлно ѝе, ала си кѝснѝва* (Слв, Ус, Рво, Пт).
2. Докосвам. *Кѝснала си плѝтките* (Бр, Яв).
- кѝста *ж.* *остар.* Кѝща. *Гѝрната-кѝста* (Пт).
- кѝстадинскѝт *м.* Старо име на м. юни (Гб).
- кѝстен *м.* Кестен (Куз, Дек, Вк).
- кѝстѝна жѝба *ж.* Костенурка. *По дерѝто ѝма фнѝгѝ кѝстѝни жѝби* (Кор).
- кѝстѝне *мн.* Кестени (СмнР, Ел, Ис, Мл, Стр).
- к'ѝстѝре *с.* Дълго ренде (Пв).
- кѝт *прил.* *неизм.* Недостатѝчен. *Жѝтѝрѝо ѝе ѝеца кѝт гѝдѝнаса* (См, Ар, Ас, Дев).
- кѝта *ж.* Биволица (Мт).
- кѝталѝц *м.* Нишка от нишелки (Слв, Вв, Кт, Сф, Дб).
- кѝтара *ж.* 1. Кошара за добитѝк (Чок, Тн, Тв). 2. Малка, оградена от всички страни, градинка за зеленчук. *Сѝ гѝдѝна ф кѝтарана рассадѝхѝе карѝѝф рѝсѝт'* (Слв, Вв, Кт, Пт). 3. Кочина (Пв, Хв и др.).
- кѝте *с.* 1. Коледар, който при коледуване мяучел като котка и търсел пригответите за коледарите подарѝци (Слв, Пт и др.). 2. Малко биволче (Мт и др.).
- кѝтѝл *м.* Котарак (СмнР, Сг, Мл, Стр).
- кѝтелѝце *с.* Котле (Лл).
- кѝтенѝце *с.* Цвят на върба, леска и др. (Слв, Кт, Вв).
- кѝткам *гл.* 1. Гѝделичкам. 2. Мамя кокошки (Слв, Вв, Кт).
- кѝтко *ж.* Обращение към по-млади жени, с което се изразява слаб упрек, но без да се влага обида. *Їѝла нах тѝф, кѝтко, да ми кѝжиш кадѝ бе фчѝра га та трѝсѝхѝе* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- кѝтлѝм *гл.* 1. Живея, както си искам. 2. Живея си в уютно място (Чок, Мам, Тн).
- кѝтлѝк' *м.* Малка тясна торбичка (Хв, Пв).
- кѝтловѝрке *ж.* Кобилица (Лл, Пв).
- кѝтлѝве *мн.* Менци (Лл).
- кѝтнѝйѝа *ж.* Дълга женска дреха, цепната от двете страни (Стр, Пч).
- кѝтора *ж.* 1. Кучешка колиба. 2. Бордей (Пв).
- кѝтрѝ, кѝтрѝа, кѝтрѝо, кѝтрѝ *мест.* Кой, коя, кое, кои. *Кѝтрѝ си ти?* (См, Кс, Ар, Зл).
- кѝтрѝк *мест.* Кой (Зб, Мос).
- кѝтрѝсѝо, кѝтрѝто, кѝтрѝнѝо *мест.* Който (См, Ар, Мн, Ас, ШлР).
- кѝтѝп *м.* Топлийка (Рд).
- кѝтух *м.* 1. Гѝбички, които покриват престояло мляко (Слв, Вв, Кт). 2. Сметана, каймак (Дед, Бок).
- кѝтушѝсѝа *гл.* Покрива се с гѝбички, ферменти — за продукти (См, Ар, Ас).
- кѝѝка *ж.* Завой (Кор).
- кѝфа *ж.* *вж.* кѝпл'ѝ (Бн).

- к'оферица ж. Слива с продълговат бял плод, която зрее през м. септември (Дл и др.).
- кофето (грц.) с. Вид бонбони (Слв, Ус, Рво, Гб, Кп).
- кофкам гл. Удям, чукам. *Нимойте са коф-ка* (Слв, Вв, Кт, Пв и др.).
- коц м. 1. Кочина (Лл, Пв). 2. Отходно място (Сит).
- коцам гл. 1. Късам. 2. Кича със специална прежда домашни кърпи, възглавници, килимчета и др., като вътъкът минава през две нишки на основата (Рд, Мр, См).
- коцан гл. вж. коцан (Чн, Сш).
- коцан, коцан прил. Украсено с цветни нишки (за домашно тъкано изделие). *За свадбана нагоди́хме 80 коцани аглоци* (См, Ар, Ас).
- коцул' м. Срамна част на жена (Слв, Вв, Кт).
- коч (тур.) м. 1. Нескопен овен (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг). 2. *прен.* Обръщение към помлади мъже, без да се влага обида. *Каде варви́ш, коч?* — *На байре вѝрвѝм, котко* (См, Пт, Дв, Пг, Чп, Мс).
- кочел'ник м. Баница с алабаш (пред. бълмох. — Пг).
- кочелнѝк м. Малка градинка за сеене на зеленчук (Як, Др).
- кочѝн' м. 1. Алабаш (См, Мн). 2. Цвекло. 3. *прен.* Глава. 4. *прен.* укор. Българомахамеданин (См, Ар, Ас, Мн).
- кочѝн' (ѝроф) м. Гулия (Слв, Вв, Кт, Тик).
- кочет м. вж. капѝла (Сит).
- кочомарѝй м. Пастир на кочове (Пв).
- кочур м. 1. Оградено място, където затварят теле, куче, свиня и др. (См, Чп, Пг, Пт, Дв). 2. Малка, оградена от всички страни градинка, предимно за зеленчук (Дл).
- кош¹ м. Издадена към стаята крива дървена повърхнина над огнището (См, Пт, Дв, Мс).
- кош² м. Кръстец от снопи (См, Пт, Дв, Мн, Пг).
- кош³ м. 1. Плетен кошер за пчели. 2. Кош (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- кош⁴ м. Дигнат прах от вихрушка във вид на фуния (Кп).
- кош⁵ м. Кутия, в която палят свещи и кандило на гроба на мъртвец (Слв, Пт, Дв, Мс).
- кошѝра ж. 1. Великденски кравай с толкова червени яйца отгоре, колкото е броят на членовете на семейството. 2. Оградено място, където се вкарва добитък (Слв, Мм, Сок, Ус, Рво, Пт, Дв). 3. Дърва, наредени едно върху друго на кръст (Лл).
- кошерина ж. вж. кош във 2 знач. (Нс).
- кошина ж. вж. кош³ във 2 знач. (Пд, Дв, Бл).
- к'ошк' (тур.) м. 1. Лятна гостна стая на втория етаж в къщите на Средните Родопи. *Малко са млѝчко галихме по висѝкине к'ошк'ове*. 2. Покрита беседка при извор или чешма за отди́х на пътници вън от селище. 3. Павильон (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- кошка ж. 1. Кокошка. *Йѝца, ми снѝса ме-реѝкаса кошница*. 2. Втори стомах у дребен добитък (Слв, Вв, Кт, Рка, Ус, Ах, Пт, Сц, Дв).
- кошкал' м. вж. мѝчѝве (Хл).
- кошкам гл. Надувам, правя на кош. *Копрѝна рѝза вѝдиш ли, ага на кошкам, галиш ли?* (н. п. — Вв, Кт, Тик, Вл).
- кош-кожѝ (тур.) прил. неизм. Доста много, доста голям. *Кош-кожѝ чилѝк стѝна*.
- кошмѝм гл. Надувам. ~ са. Надувам се. *Фустѝнчек му са кошмѝше кѝйно ф мо-рѝно пенѝна* (н. п. — пред. бълмох.).
- кошник м. Къшовник (См, Ар, Ас).
- кошник м. Платнена обиколка на коша при огнището (См).
- кошница ж. Къшовница (См, Ас, Ар).
- кошница ж. Намордник (Лл, Сит).
- кошнина ж. Покъщина (См, Ар, Ас, ШлР).
- кошничка ж. вж. мѝчѝве (Сц).
- кошѝр м. Кръстец (Зб).
- кошта ж. 1. Стая, в която се готви и живее в повечето селища на Родопите. 2. Кухня (См, Пт, Дв, Сц, Мс, Пг).
- кошѝда ж. Тревисто растение—шавар (Сит).
- кошул'а ж. Риза (Чн, Вг, Дрб, Бб).
- кошчета мн. вж. мѝчѝве (Ав).
- краваѝч м. Стиска, шепя. *Краваѝч брашно* (Гб).
- кравек м. Тревисто растение, подобно на лапад, но горчиво (Бд, Зб, Нс).
- кравѝн прил. Освежен, поправен (См, Пт, Дв, Сц, Мс, Пг).
- кравенѝца ж. Пъпка (Слв, Пт, Дв, Мс).
- кравинка ж. Цветче на бѝз (Гб).
- кравлетиште с. ув. от крава (пред. бълмох. — См, Кс, Дев).
- край му ни фѝтам израз. Не разбирам. *Край му ни фѝтам заштѝм ѝе* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн).
- крака мн. вж. подношки (Кп).
- кракам гл. Правя дълги крачки. *Ти ѝѝца кракаш, бе* (См, Ас, Ар).
- крап прил. Къс (Бб, Як, Дв, Хл).
- крапандѝл' м. Нисък човек, *Сѝѝ крапандѝл' да варви на ѝпѝшката* (См).
- крѝпка ж. вж. укрѝпка (Дер).
- красѝт прил. Възкисел. *Красѝта ѝѝбалка* (См, Ар, Чп, Пв, Ков, ШлР).
- красник м. Билка, която се вари и пие за разслабване (Стр).
- кратѝл м. Дънер (Рд).
- кратам гл. Свършвам. ~ СА 1. Свършвам се. *Брашносо са крати*. 2. *прен.* Измирам. *Стѝрите л'ѝде са кратиха* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кос).
- кратеш м. Свършване, последна четвъртина на луната. *Мѝсачинаса ѝе на кратеш* (См).

- крат'овен прил. Който завършва, дето залязва слънцето. *Крат'овна зе́м'а* (пред. н. п. — Гб и др.).
- крат'ох м. вж. *пат'еро* (ШлР).
- крат'ун мѐсец м. Месец, през който ферментира виното (Яв, Лс).
- крахтичко нарч. ум. Кръшно. *Ситайко да са расх'одаш, крахтичко да са отс'миваш* (н. п. — Сц, Пт, Дв, Кт, Вв, Мс).
- кра́це мн. Крака (Чн, Рк, Дор, Кос).
- кра́чка ж. Клон (Гб).
- кра́цето мн. вж. *подношки* (СП и др.).
- крачо́це с. Краче (Чн, Рк, Дор, Кос).
- кра́шник м. Краищник от хляб (См, Ар, Мн, ДХ, Чн, Пв).
- крѐкут' м. Крякане. *К'ошкине идат крѐкут'* (См, Ас).
- крѐмел' м. Кремък (Як, Др, Дж, Чак).
- крѐмен' м. вж. *крѐмел'* (См, Пт, Дв, Сц, Пг, Тх, ГДер, Зг).
- крѐпан прил. Здрав, държелив (См, Ас, Ар).
- крѐтом нарч. Навсякъде, заедно (Ац).
- крѐхт прил. Крехък (Чн).
- креч м. 1. Вид сив скакалец (Пд, Тв). 2. *прен.* Човек с недъг (Слв, Вв, Кт).
- креченѐсвам гл. вж. *карчин'освам* (Яв, Дб).
- крива му́ха ж. Стършел (Сп и др.).
- крива́к м. вж. *крива́чка* (Сит).
- крива́чка ж. Шепа (Слв, Вв, Кт, Ус, Рво, Тн).
- криве нарч. Криво. *Криве варви, криве сиди* (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- кривѐм са гл. 1. Изкривявам се. 2. *прен.* Присмивам се, имитирам някого. *Оти ми са крив'иш, стр'ик'оф?* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- кривина́ ж. Неправда (Сит).
- кривинж'о́ м., ж. Човек, който се глези (Слв, Вв, Кт).
- криво́лица ж. Приспособление към дъско-резница (См, Ас).
- криво́ го́рло с. Дихателна тръба (Смл, Нд, Стр, Ел, Дл, Тх).
- крѝфце нарч. ум. Накриво. *Тоѝ ма крѝфце поглѐва* (н. п. — См, Ар, Ас).
- крѝлнувам гл. 1. Развявам. 2. Разпервам. *Мѐне ли чѐкаш, байрѐко, ѝѐ да ти крѝлна крилца́на.* (н. п. — Чуч, См, Ас, Ар).
- крилца́ мн. 1. Крила. 2. *прен.* Скутове (См).
- крѝйом нарч. Скрито, тайно. *Айсва́ ти да-вам крѝйом* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- крѝфкам гл. ум. Кривя, накривявам. *Червѐно фѐсче ѝмам го, ага́ го крѝфкам, га-лиш ли?* (н. п. — Вв, Кт, Тик, Вл, Тър, Ел).
- кр'оа ж. Крава (Кп).
- кровѐн прич. Кроен (Пп).
- кр'ойво с. 1. Кроене. 2. Материалът и инстру-ментите за кроене. *З'оми кр'ойвото и ѝѐла на шевекѐр да кр'ойм и шийм* (См, Ар, Зл, Ас, Дев).

- кр'ойкам гл. Разпрѣскам, разпилявам (См, Ас, Ар, Дев).
- кр'ок м. Кръгла дъска, върху която се точи тесто за баница (См, Пт, Ар).
- кр'омбал' м. вж. *пат'еро* (Тг).
- кр'омпал' м. вж. *пат'еро* (Чур).
- кр'оп прил. вж. *крап.* *В'ожесѐ ѝѐ кр'опачко* (См, Пт, Мс, Пг).
- кр'опа ж. Къса горна женска дреха от бас-ма (пред. бълмох. — Кс и др.).
- кр'оснѐм гл. Скитам без работа насам-ната-тък. *Какво́ лу кр'осниш по махал'оса по цял ден'?* (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- кр'отѐм гл. 1. Къртя. *Кр'отѐм к'амене.* 2. *прен.* Много се карам. *Старе́цат кр'оти: за са́на рабо́та* (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- кр'отнува гл. Укротява се, почва да пасе спокойно — за овце (Яв).
- кр'оту́ша ж. Кротка жена или животно (Яв, Дб).
- кр'отце нарч. ум. Кротичко. *Ста́нали, та са то́рнали и кр'отце си са запѐли.* (н. п., пред. бълмох. — См, Ас, Ар).
- кр'охтичко нарч. ум. Кръшно. *Де го ви́де-ла, дев'ойка, та са кр'охтичко нас'мѐла* (н. п., пред. бълмох.).
- крундѝр м. Съд за вино около 1 л.
- крунду́р м. вж. *леду́нка* в 1 знач. (Кам).
- кру́пка ж. 1. Малка бучка захар, сол и др. (См, Пв). 2. Късче масло (Слв, Вв, Кт, Пт).
- кру́то с. Корито (Кп и др.).
- круф'о́, круфѐ́ ж. Периферия на покрива на къща (Ел, СмлР, Мм, Бс, Рд, Сг, Кор).
- крух м. вж. *кру́пка* в 1 знач. (См, Пг, Чп, Пв, Пт, Дв).
- кру́хал' м. вж. *кру́пка* (в 1 знач., Слв, Вв, Кт).
- кру́хал'чек м. ум. Бучица (Слв, Вв, Кт).
- крушо́к м. вж. *кру́хал'чек.* *Ага́ ти те́кне ко́рф', ту́ри му крушо́к со́л'* (Слв, Вв).
- крушум м. 1. Олово. 2. Куршум (См, Ар, Ас).
- крѡ́вач м. вж. *крива́чка* (Кп).
- крѡ́вика ж. Тревисто високо растение с ед-ри листа и разклонени червенокафяви цве-тове (Лл).
- крѡ́ж'а гл. Обикалям (Яв, Дб).
- крѡ́ничка ж. ум. Кравичка (Як, Др, Дж, Чак).
- крѡ́ндак м. Дънер, дърво без клони (Сем).
- крѡ́п прил. вж. *крап* (Як, Дж, Дм, Кир).
- крѡ́пнувам, крѡ́пам гл. Грабвам, открад-вам. *Па ше до́йде не́кво пѝле, та ше та крѡ́пне и ше та занесе́ на го́рното те́не* (Рк).
- крѡ́статка ж. Високо тревисто, с големи листа растение, с което хранят прасетата (Лл).
- крѡ́стен прил. Добър, благороден (Сем).
- крѡ́стом нарч. На кръст. *Крѡ́стом навѝм'та с'ий* (См, Яв, Дб).

- крѣтох м. вж. *патѣро* (ШлР).
 крѣцам гл. Скърцам (Нс).
 к'у част. Ще. *К'у бѣе* (СП, Ив).
 кубацам гл. Кунам, като подмятам единия си крак. *Видиш ли го какво кубаца* (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс).
 куб'ѡ, кубѣ (тур.) ж. Свод над огнището (Бд).
 кубѹр (тур.) м. 1. Кожен калѣф за пистолет. 2. прен. Пистолет. *Кайно си дѹма дѹмаха, че си кубѹре пѹкнаха* (и п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 кубурѣна ж. Коремна и грѣдна кухня на животно, в която са поместени вътрешните органи (Чн).
 кувѣт' (тур.) м. 1. Сила. *Ни остѣна ми кувѣт' хѣч*. 2. прен. Материална възможност. *Нѣмам кувѣт' да помагам* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 кувѣе ж. 1. Кладенец (Куз, Дек). 2. Подземие, в което се оставя сухият тютюн да омекне (Гб).
 кѹг'ам гл. Целувам (ШлР).
 кѹда ж. Дружина.
 кудгѣ сз. Като че ли, сякаш. *Кудгѣ ни ѣе билѣ и та мрѣа* (Дев, Ас).
 кудгѣ съчет. вж. *кадгѣ* (ШлР).
 кѹдѣм гл. 1. Целувам (См, Пт, Дв, Чп, Мс). 2. Клеветя (Кор).
 кудурѣт' (тур.) м. 1. Физическа сила. 2. прен. Богатство, възможност (См, Мн).
 куежѣк (тур.) м. Съд (пред. бѣлмох).
 кузламѡ (тур.) ж. Мѣжко агне от година и половина до две години (См).
 кѹзна съчет. Кой знае (Пв).
 кѹзн'а, кѹзин'а ж. Ковачница. *Агѹпска кѹзн'а, мразлѣва кѹзн'а* (Кор, Дор, Кос, Кч, Дс, См, Ар, Мн, Ас, Дев, Дл, Тх).
 куйѣ (тур.) ж. вж. *кувѣе* (Мд, Стр, См, Дл, Пт, Тх, Як).
 куйтѣе ж. Запазено от ветрове място, завет (См, Пт, Дв, Сц, Мм, Пг).
 куйтулѹк м. вж. *куйтѣе* (См, Пт, Дв, Сц).
 кук м. Комин (Гб, Кп).
 кѹка ж. 1. Кѣлбо прежда за бродирание (Зб). 2. Нож на рало за разработване целина (Дб).
 кѹкал' м. Кука. (См, Сг, Рд, Стр, Ор).
 кѹкал'ка ж. 1. вж. *кѹкал'* (Ус, Пг, Бка). 2. Колче за връзване на добитѣк (Тн).
 кѹката ж. Детска игра с пет камѣчета — предимно за момичета (Слв).
 кукатѣра ж. вж. *кѹка* в 1 знач. (Слв, Мм, Сок, Бс, Ус).
 кѹке ж. 1. вж. *кук* (Зл). 2. Колче за връзване на добитѣк. *Врѣт' са кѹкене кадеха, мѡна са кѹке ни кадѣ* (Ор). 3. Кѣща (Ох, Чд, Коз).
 кукѣ (грц.) с. 1. Боб. 2. Бакла (Гб).
 кѹки мн. 1. Мѣсто, дето стоят кросната на домашния стан (Зл, Нд). 2. Скрипците (заедно с приспособленията) на домашния стан (Рк).
 кѹкла ж. 1. Малко каменно конусче, което се поставя на върха на някогашните комини за украса (Слв, Вв, Кт). 2. Малѣк кравай от тестото на хляба (Пв). 3. Малѣк кравай от тестото на хляба с великденско яйце (Слв, Сф, Пт). 4. Надгробна кутия с кръст за палене свещи и кандило (ШлР).
 кѹклица ж. Фигурка, украшение из дантела (См, Ар, Ас).
 кѹкнувам гл. Кацвам, неочаквано пристигам. *Стѣнало аднѡ арѣпчинѣте и л'у кѹкнало в главѣте* (См, Рк).
 кѹкувица¹ ж. Порцеланова дръжчица на прозорен, чекмедже и др. (Слв, Вв, Кт).
 кѹкувица² ж. Иглика (Яг).
 кѹкувичка ж. Дръвче-кѹчи, което крепко привоя за вѡнцето, за да се свърже с хомота, при домашното рало (Мд).
 кукѹда ж. 1. Кѹмрук. *Дѡли та уѡрам аднѡ кукѹда*. 2. Желязна топка на кантар (См, Ар, Мн, Дев, Бб, Лл, Свт).
 кукужѣлка ж. Оронен царевичен кѹчин (Гм).
 кукѹл¹ м. Малка купчинка вѣв вид на конус (См, Пт, Дв, Сц, Мс, Пг).
 кукѹл² м. Пашкул (Кп, Зл, Сѣч).
 кукулѣда ж. 1. Качулка. 2. Горна вълнена овчарска дреха с качулка (Пг).
 кукур'ашка ж. Шишарка (Яв).
 кукѹтка ж. Карфица (Зб).
 кукѹчка ж. Карфица (Слв, Вв, Кт, Мм).
 кѹкце с. Малка топчица от стѣкло и др. (Лл).
 кѹла¹ ж. Укрепен граничен пост (СП).
 кѹла² ж. Едро високо муле (Пв, Хв).
 кѹла³ ж. 1. Подутина, израстък на дърво (Хд, Зг). 2. вж. *вѡрга* (Дв).
 куламѣ ж. Листата под върха на тютюнево растение (Гб).
 кѹлаф прил. 1. Недѣгав, кекав, който има някакав телесен недостатѣк (См). 2. Непохватен (Сц, Пв).
 кѹлда-кулѣчка-кѹлдаааа ж. Поздрав, с който децата коледуват (Гб, Кп).
 кѹллѣ ж. Помещение на турски граничен пост (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Мг).
 к'улѣк' ж. Импровизирана чашка от борова или елова кора, в която поставят мѣзга (ШлР).
 кѹлес прил. С жѣлточервеникав косѣм — за кон или муле (Пв).
 к'улѣф (тур.) м. Плѣстена вълнена (от *ѣѣри-на*) шапка, която овчарят си прави и носи под *терлѣка* на главата си (См, Ар, Мн, Чп, ШлР).
 к'ул'ѡ (тур.) ж. Подчинен човек, роб. *Тѡй ѣште да му сам к'ул'ѡ* (См, Мн).
 кулп м. вж. *клуп*. (См, Пт, Дв, Мс, ШП).
 к'ул'ѹм (тур.) м. Черга, килим (Зл).
 к'ул'уст'ѹр м. Долен, провален морално човек (Пв).
 к'ул'ханѣ (тур.) с. Лош, морално паднал човек (Пв).

- к'ул'чѐ, к'ул'чѐ (тур.) ж. Метал на буца (См, Ар, Пв).
- ~ кумѐ сз. Защото. *Оти ни си учил? — Кумѐ фѐра имѐх дръга рѐбота* (Сел).
- кумар' м. Комар. *Адин кумар' на ухапа* (Як, Др, Дж, Чак).
- кумѐш (тур.) 1. м. Стока. 2. прил. прен. *Добър. Ти ако бѐше кумѐш, та щѐше да сидиш тѐс* (Слв, Вв, Кт, Мм, Ус, Чок).
- кумбалка ж. вж. *мѐчове* (ШлР).
- кумбал'ки мн. вж. *валуги* (Як и др.).
- кумбѐ с. 1. Копче (Кп). 2. Копче за долни дрехи (Гб).
- к'умбѐ, к'умбѐт' (тур.) с. Печка (пред. бълмох. — Сит, Лл).
- кумлѐк (тур.) м. Песъчлива почва (СмР, Смл, Вр, Сг, Слв).
- кумсѐл (тур.) м. вж. *кумлѐк* (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс).
- кундѐк, кундѐк' (тур.) м. 1. вж. *кустамлѐк* (СмР, Мд, Дл). 2. Спусък на пушка (Пв). 3. Приклад на пушка (См, Як, Кор). 4. Примка за ловене на врабчета (Ор, Як).
- кундѐп' (тур.) м. Канап (См, Ар, Мн).
- кундѐл' (грц.) м. *остар.* Каменна писалка (См, Пт, Дв).
- кундийѐ прѐс м. Малкият прѐст (Куз, Дек).
- кундѐр м. Шарки на късака — женска горна дреха без ръкави (Чд, Ков).
- кундри (тур.) мн. Обувки (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- кундражие (тур.) м. Обущар (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- к'унд'ѐр-панд'ѐр нарч. Криво-ляво (Тн, Чок).
- к'унек', к'унец (тур.) м. 1. Тръба. 2. Кюнец (См, Ар, Мн).
- кунѐзма (грц.) ж. Икона (См, Ас, ШлР, Зл).
- к'ун'к' (тур.) м. вж. *к'унек'* (Хв, Пв).
- к'ун'т' (тур.) м. вж. *к'унек'* (Як, Др, Дж, Чак).
- + к'унти мн. 1. Тръби. 2. Кюнци (Як, Др, Чак, Дж).
- + ? кунтѐш м. Женска горна дреха до кръста, отворена отпред и обшита с кожички (Мм, Сок, Бс, Пг, Чп).
- кѐпа ж. Копа. *Голѐма кѐпа сѐно*. (Зл).
- купѐнче с. Купчинка (Слв, Вв, Кт, Пт).
- к'упѐк' (тур.) м. Пяна от сапун (Як, Др, Дж, Чак).
- купѐлка, купѐлке ж. Разни покупки, които се правят за момата във връзка със сватбата ѝ (пред. бълмох. — Чн, Яв, Пв).
- купѐнче с. вж. *купѐнче* (Кп).
- + к'упѐчка ж. у.м. от *к'упѐк'* (Як, Др, Дж, Чак).
- кѐпка ж. Купчина. *Кѐпка бра*. (Кор).
- + к'уплѐ с. вж. *киплѐ* (Зг).
- купѐ ж. Закупени неща, стока и др. *Млѐго купѐ сте избрѐли* (См).
- + к'упрѐ с. вж. *прѐнга* в 1 знач. (Сит, Лл, Лб).
- к'упрѐе (тур.) м. 1. Мост (пред. бълмох.). 2. Част от проста брава (Слв).
- курѐк (тур.) м. Суша. *Иѐца ѐе курѐк сѐа лѐто жихѐнас изгорѐ* (См, Мн).
- к'урѐк' м. Малък чук (См, Пт, Дв, Мс).
- курѐк' м. вж. *к'урѐк'* (См, Ар, Ас).
- курѐек м. Малко чукче (СмР).
- курамѐ ж. *остар.* Данък, разхвърлян по равно на всички (пред. бълмох.).
- курба ж. Жаба (Хл).
- курбѐт' (тур.) м. Чужбина, където се отива за печалба (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- курбѐт'ѐвам гл. Прекарвам на чужбина по печалба (См, Ар, Ас, Мн, Дсв).
- курбѐт'чѐе м. Човек, който ходи на гурбет (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- курбина ж. Кора от тиква, която служи за съд за хранене на куче (Стр).
- к'урдевица ж. Късна есенна дълготрайна сладка ябълка (Мд, Ел, СмР).
- к'урдѐе ж. Сукман (Гм).
- курдѐсвам, курдѐсувам гл. 1. Нареждам, нагласявам. *Тѐй и пѐсн'ѐа му ѐе курдѐса*. 2. Поставям някого на мястото му. *Иѐ та щѐа курдѐса тѐбе, ага ни прѐуващ. ~ са прен.* 1. Гиздя се, кича се. *Откѐкѐ са оглавѐй, ѐртак ѐѐца са курдѐсваш.* 2. Занемам се, перча се. *Нимѐй са млѐго курдѐсва, ѐти та знаѐм, кутрѐи си* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кс).
- к'урѐк' (тур.) м. Желязна лопата (Пв, Хв).
- курѐшница ж. 1. Малка сребърна четириъгълна плочка, украсена с разни фигури, на която висят тънки сребърни верижки с дребни монети, която в миналото е носела на главата си младоженката. 2. Кокоши изпращания. (См, Ар, Мн, Ас, ШлР, Тн). 3. Мома, която има по-голяма сестра за женене (Дер).
- курѐна ж. Врана (Кп).
- к'ур'к' (тур.) м. Кожух (Слв, Вв, Кт, Пт, Мн, Ас, Дев).
- куркмѐч м. Гъсто есенно овче мляко (См, Пт, Дв, Мс, Пг, ШП).
- курнѐ ж. Канелка за чешма (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- к'урпѐ, к'урпѐѐ (тур.) прил. неизм. Млад, неразвит още физически, крехък (Хв, Пв, См).
- к'урпѐк' (тур.) м. Късно агне (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- к'урпѐчка ж. Дъжд, смесен с дребна градушка (Слв, Вв, Кт, Пт, Дл).
- курсѐк м. Сирище от дребен добитък (Яг, Лл).
- курсѐкѐ (тур.) ж. Барут и парцали, без сачми, с които се пълни пищов или пушка (См, Ар, Мн, Дев, Мг).
- куртардѐсва ми, куртардѐсува ми (тур.) гл. безл. и предимно в отриц. форма. Отърва ми, имам сметка. *Нѐма да го даѐм, чи ми ни куртардѐсва* (Мн, См).

- кучина ж. Кочина, в която се затварят кучета (ДХ).
- кушѣк (тур.) м. 1. Греда, въздана в стена на сграда. 2. Пояс, част от родопска носия. *Анаса ла ѝе чѣтри кушѣка* (См, Ар, Ми). 3. Вид женска забрадка (Кор, НМ, Бб). 4. Кърпа, която се опасва на кръста у българомомахеданите мъже (СмР, Ми, Кор).
- к'ушйнка ж. ум. Ъгълче (Як, Др, Дж, Чак).
- кушк'у (тур.) нарч. 1. Бдително, нащрек. 2. Бързо, живо. *Вървите по-кушк'у*.
- кушкуландйсам, кушкуландйсувам гл. 1. Държа някого нащрек. 2. Карам някого да бърза (пред. бълмох. — См, Ар, Ми, Дев).
- кушла ж. Кучка (Нд, Бк).
- кушлек м. Киселец (Стр).
- кушл'ук (тур.) м. Времето между 10 и 11 часа преди обед (Псп, Бл, ДД).
- куш'ол' м. Чорлава, кичуреста коса (Пв).
- куштйсам, куштйсувам гл. 1. Карам галоп, препускам с всички сили (Стр). 2. Вървя с всички сили, тичам. ~ са. 1. Впрягам се в някаква работа. *Нимд'ой са куштйса, то ти ште артйса* (СмР, Ел, Стр, Мд). 2. прен. Кикотя се, смея се истерично (Слв, Вв, Кт).
- кѣбрийца ж. Плоско каче, което може да се носи на гръб и в което обикновено се слага масло или мляко (Пв).
- кѣда ж. Скреж (Тх).
- кѣдеш м. Дим, пушек (Пв).
- кѣдел'ка, кѣдел'ке ж. вж. *пахурка* (Зл, Нд, Стр, Рд, Ор, Пд, Зг, Тв, Як).
- кѣжел' м. Еднорога хурка (Хв, Мл, Ох, Пв).
- кѣк предл. 1. Към, на (Гб, Кп). 2. нарч. Как (Гб, Ис, ДХ, Чд).
- кѣкъл' м. вж. *кѣкал'* (Хв, Пв).
- кѣлб'ук м. Кълбо (Лв, Яв).
- кѣл'вам гл. 1. Сека. 2. прен. Дърдоря, говоря много (Гб, Кп).
- кѣлка ж. 1. Кът, ъгъл в стаята, дето е огнището. *Йас и аргатинът спѣхме в долнѣна стайа по ф кѣлка* (Пв, Хв). 2. прен. Завой (Тв, Бн, Хв, Пв, Дн).
- кѣл'кнувам са гл. вж. *кѣл'кнувам са* (Пв, Хв).
- кѣлнъ гл. Идва, дохожда. *Да мѣ кѣлнъ на умѣт* (Гб).
- кѣл'чавѣм гл. Лавирам, кръшкам (Хв, Пв).
- кѣл'чѣзѣ мн. Високи вълнени гетри (Ел, Стр).
- кѣл'чка ж. Чеп на дъска (Стр).
- кѣна мест. Що, какво (Чак, Дж, Кир).
- кѣнам гл. Кѣсам. *Б'ало му мѣсо кѣнеше* (н. п. — КдД).
- кѣнда ж. Малка петролна лампичка без стъкло (Зл).
- кѣн'ове мн. Ножници. *За твои нѣже сребарни и позлатѣни кѣн'ове* (Яв).
- кѣнтарйца ж. Връзка с неоронени кочани царевица за сушене (Дв).
- кѣнцалка ж. Детска игра на дърво, талпа и др. с опора в средата, подобно на везни, с издигане и слизане на двама играчи (Як и др.).
- кѣнцам са гл. вж. *хѣцам са* (Як и др.).
- кѣпал'ник м. Корито или друг съд за къпане (См, Пв).
- кѣркайак (тур.) м. Четиридесетоножка. *Кѣркайак го ѝе ухипал* (См, Ар, Ас, Ми).
- кѣрканийса гл. вж. *каканийса* (Як и др.).
- кѣрк'ат м. Четиридесет дни от смъртта на някого (ШлР).
- кѣркладйсам, кѣркладйсувам гл. Прави 40 дни от раждането (пред. бълмох.).
- кѣрк'олици мн. Криви, стръмни пътеки (Ми).
- кѣрма (тур.) ж. 1. Мрежа за риба, дълга 10—12 м (СмР). 2. Кърпа за лице за даяване от страна на момата, след като е получила от момъка скъп подарък (Гб, Кп). 3. Черногорски пистолет (См, Ар, Ми).
- кѣрмѣм гл. вж. *кѣрмѣм* (Пв).
- кѣрмѣса ж. Градушка, смесена с дъжд (Хд, ДД, Тв, Пд).
- кѣрнйна ж. Кръвопролитие, голяма саморазправа (Хв, Пв).
- кѣрпам гл. Крада (Чн, Вг).
- кѣрпинка ж. Носна кърпичка (Кп).
- кѣрст'атка ж. вж. *крѣст'атка* (Дб).
- кѣрстѣл'ник м. Кръшелник (ДХ).
- кѣрстѣнка ж. Кръщение (ДХ).
- кѣрстѣвденск'ят мѣсец м. Име на м. септември (Гб).
- кѣртѣчина ж. вж. *картѣчина* (Яв, Бр).
- кѣрцам гл. Скърцам (Як и др.).
- кѣрч'ан м. Болест по добитък (Лл).
- кѣрченѣсам гл. вж. *карчинѣсам* (Хв, Пв).
- кѣрштилба ж. вж. *крѣстѣнка* (Зл, ГДер).
- кѣс'ак м. Горна женска дреха без ръкави, украсена на пазвите с цветна коприна (Ков, Яв).
- кѣс'алник м. Съд със супа, който младоженката при напускане на бащината къща ритва с всички сили (Дб).
- кѣс'алници мн. Съдове, които родителите на момата дават на младоженците заедно с другия ѝ ченз (Дб).
- кѣсане с. Трапеза с нечисти ястия, която се слага на младоженците в дома на булката, преди да я изведат от бащината ѝ къща (Дб).
- кѣска ж. Огризка — остатък от изяден плод (Кп).
- кѣтй нарч. Едва ли. *Йѣ шта кѣтй до* (Хв, Пв).
- кѣтлѣк (тур.) м. Липса, недостиг. *Голѣм кѣтлѣк ѝе за жѣито* (См, Ар, Ми, Дев).
- кѣук м. Хралупа (КдД).
- кѣцам гл. вж. *кѣцам* (Зл, Куз, Дек, Пв, Хв, Ор, Бн, Тв).
- кѣцмѣ ж. Особена тъкан с прескачани изпъкнали нишки и втъкани цветни кенари (Хв, Пв).
- кѣч (тур.) м. вж. *кап'ула* (Лл).
- кѣш'а (тур.) ж. 1. Стрела. 2. Шомпол (Як, Др, Дж, Чак).
- кѣша ж. Къща (Гб, Кп).
- кѣшничка ж. вж. *мѣч'ове* (Лч, Ор, Тв).
- кѣштичка ж. вж. *мѣч'ове* (Дв).

Л

- ✓ лаана ж. Зелка (Сш).
 лаганжийа м. Лъжец (ШлР).
 лаженжийа м. вж. лаганжийа (Слв, Вв, Кт, Пт).
 — лажитрева ж. Вид малко бяло пролетно цвете, което расте преди тревата (Срм).
 — лажник м. вж. лаганжийа (Слв, Вв, Кт, Сг, Мд).
 — лайца ж. Издълбана дървена перка на колело, което се движи с водна сила (Слв, Вв, Кт, Куз, Дек).
 — лайчник м. Лъжичник (См).
 — лайут' м. Кучешки лай. Цала нџш кучетата идѣха лайут' (См, Ар, Ас).
 — лакова кйтка ж. Лековита билка (МДер).
 — ламбинка ж. Лампичка (Зл).
 — ламкам гл. Правя усилия да захая с уста обелено яйце — обичай на сирни заговезни (См, ШлР, Зл, Пг).
 — ламнувам гл. Проявявам необикновена алчност. Ламнало ѝе да изѣдѣ светѣс (См, Ар, Пг, Мс, Ст, Пт, Дав).
 ✓ лан прил. 1. Неосукал, дебел. Лано прѣло. 2. прен. Мързелив (См, Ар, Мн, Дев).
 ✓ лаана ж. 1. вж. лаана (Як). 2. прил. прен. Мързелива. 3. прен. Дебела, пълна (См, Пт).
 ? лангазѡвам гл. Мързелувам, лентяйствувам. Нимѡй лангазѡва, ами иди да работиш (Слв).
 — лангер м. Долно качество ракия (Лс, Яв, Дб, Пв).
 — лангерѡ, лангерѡ ж. Прозвище на грък от Асеновград (См, Пв).
 — лангѣда ж. Палачинка (Гб).
 — лангѣч м. Човек или животно, което много скита (Слв, Вв, Кт).
 ✓ лан'гур м. 1. ✓ Сладко вино. 2. Слаба ракия (Пв, Лс, Яв).
 ✓ ланѣта ж. Буза, страна (Ел, Смл, Мог, Кош, Смн, Рд).
 — ланѣца ж. Челюст (Зл, Нд, Стр, Рд).
 — ланѣшен прил. Миналогодишен. Ланѣшна слама (Слв, Пт, Дв, Вв, Кт).
 ✓ ланта ж. вж. ланѣта (Кп, Сив, Тх, Ав).
 ✓ лантес прил. С големи бузи, бузест (Ав).
 ✓ ланца ж. вж. ланѣца (Смл).
 — лапалец ж. Лапад (Ор, Кам).
 — лапатник м. вж. лапалец (Сит).
 — лапка ж. Лапавица (Дор, Кос, НМ, Бб).
 — лапчѣнѣ мн. Особени домашни калци от дебел вълнен плат. Лапчѣнете ти са здрани, ѡти хи ни закорпиш? (Слв, Пт).
 — лас прил. Който е с лъскав, черен косъм (за кон, муле и др.). Ласо муле (Пв, Хв).
 — лаф (тур.) м. 1. Дума, мътва, приказка. Нимѡйте правѣ лаф! (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг). 2. Обещание. Дали са лаф на момиченѣ.
 — лафѣм (тур.) гл. Говоря, приказвам (пред. бълмох.) Нимѡй ми лафи, йунаѣе.
 — лафѡвам гл. вж. лафѣм (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 — лахана (грц.) ж. вж. лаана (пред. бълмох. — См, Мн, Дл, Ар).
 ✓ лахвам са, лахувам са (грц.) гл. Случвам се. Лахвѡм са сакѣва рабѡти. Лахѡм са и пѣ айѡгѡва (См, Ар, А, Дев, Мн).
 ✓ лахва са гл. безл. Случва се. Аднѡш са лахѡ да лѣти (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 — лахѡвам гл. вж. лафѣм (Гб).
 — лахум (тур.) м. Взрив за вадене на камъни (Слв, Вв, Кт, Мн, Пт, Пв, ШлР).
 — лахѣт' (тур.) м. Нахут (См, Ар, Мн).
 — лаѣам са гл. вж. хѣѣам са (Лл).
 — лѣ, лѣй нарч. и сз. Само, щѡм, когато, току. Лѣ плѣѣе и лѣ нарѣда (пред. бълмох.).
 — лѣва барѣга ж. Вир, в който водата се върти наляво и описва кръг (Слв).
 — левѣр м. вж. ливѡрвар (Як).
 — лѣво гѡрло с. Дихателно гърло (См, Ар, Мн).
 — лѣвѡт'ѡ м., ж. Опака човек (См, Сг).
 — легѡло с. Леговище. Аднѡ коза, аднѡ легѡло (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 — ледѣнка ж. 1. Ледена висулка на стрѣха. 2. прен. Добре облечена и красива жена (См, Ар, Пв, ШлР).
 — лѣѣн' м. Леген (Як).
 — лѣжѣм гл. Ношувам. Пуснахмѣ мулетѣна и лѣжѣхмѣ ф хѡнан (Слв, Вв, Кт).
 — лѣзѣт' (тур.) м. Сладост, удоволствие. Сѡйа рабѡта нѣма лѣзѣт' (См, Ар, Мн).
 — лѣйзга нарч. Тутакси, веднага (пред. бълмох. — См).
 — лѣйка ж. Кратунка (Гб).
 — лѣйнувам гл. 1. Проливам. Лѣйнах ѡрит' ѡрдѡта. 2. Лѣхва, подухва леко (Нс).
 — лѣйнува безл. Завѡлява (дѣжд, сняг). (Дл). лѣйнува са. Лѣе се, пролива се. Йѣсни сѡ корѣе лѣйнаха (н. п. — См, Ас, Ар).
 ✓ лѣйлѣк' м. Щъркел (Тн).
 — лѣйнѣй, лѣйтѣй, лѣйсѣй нарч. Само тѣй, току тѣй. Не мѡже лѣйнѣй, бис тертѣй (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).
 — лѣйсѣ нарч. Тутакси, веднага (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).
 — лѣйсига нарч. вж. лѣйзга (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).
 — лѣкашѣ сѣѣт. Както ще, както иска (пред. бълмох. — См).
 — лѣким (тур.) 1. межд. Ех, ех ѣе. Лѣким си мѡско. 2. сз. Но, обаче. Йѣ ѡтѣдах, лѣким бѡрѣе си са ѡрнах (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
 — лѣк'ѡ, лѣкѣ (тур.) ж. 1. Петно на дрѣха. 2. прен. Позор. 3. прен. Досаден човек

- Касо тебе лек'о ни сѡм вид'вал нийде (См, Ар, Мн).
- лѣк'ум (тур.) межд. и сз. вж. лѣким. Лѣк'ум си чилѣчиште (ШлР.).
- ✓ лек'ушка ж. Брана (Съч).
- лел'ак м. Щъркел (Куз, Дек, Зл, Мн).
- лел'ам гл. Люлея (пред. бълмох.).
- ✓ Лел'ан м. Мъжко собствено име (Гб).
- ✓ лел'ана ж. Вид дървенисто растение, което при цъфтежа си реси (Гб и др.).
- леееле, леееле межд. За изразяване на съжаление и състрадание. Леееле, факйрковете, каишѡт да подат ф мразовесе (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- леленчи с. Син на леля (Гб).
- ✓ лелинки мн. Детска игра с кукли (Гб).
- ✓ лелишка ж. Сестра на младоженеца (Кп).
- лел'ка ж. 1. Чума. 2. Смърт (Тър).
- лел'ка ж. 1. Кратунка. 2. прен. подиграв. Глава (пред. бълмох. — См, Ар).
- лел'чинка ж. ум. Леличка (Слв, Вв, Кт, Ар, Мн).
- ✓ лѣн м. Леген (Гб).
- ✓ лѣп (срб.) прил. Хубав. Лѣпа пѣсен. Надени лѣпа прѣмена (Пп, СК, Чд, Смл).
- лѣпѣм гл. 1. Боядисвам, белосвам. Йѣ кѡта сѡбота лѣпѣм огнйштѣто (См, Гб). 2. прен. Залепвам пара на челото на гайдаря (См, ШлР).
- ✓ лепида¹ ж. 1. ✓ Нож без дрѣжка (См, Ар, Ас, Мн, Яг). 2. Плоча.
- лепида² ж. Млад, без зърна зелен фасул, грах, бакла (Стр, Мд, СмиР).
- лепида³ ж. Слаб човек или животно (Вв, Кт, Слв, Пт, Сц).
- лепйф прил. Лепкав. Лепйво дѡрво от пйса (Слв).
- лепка ж. 1. Залепено нещо върху стена. 2. прен. Нежанен и нежелан някъде човек (Слв, Вв, Кт, Пт).
- лепнувам гл. Удрям, цапвам по лицето с шум (См, Ас, Ар, ШлР).
- лес прил. Светъл, бял — за животно със светло петно на тялото. Лѣсо тайче (Чн).
- лесйда ж. Верига. Тѣнка лесйда.
- ✓ лесйчина зѣнка ж. вж. зѣнка в 1 знач. (Чок).
- ✓ лесйчино платно с. вж. зѣнка в 1 знач. (Вл, Рво, Сф, Тн, Рд, Рв, Сг).
- лесйчина свѡдба ж. вж. зѣнка в 1 знач. (Стр, Слв).
- лескавец м. Светкавица. Сабли са л'ѡскат кайно лескавец (н. п.).
- ✓ лескавица ж. 1. Светкавица (См, Мд). 2. Гръм, мълния. Паднала ѡе лескавица и ѡе запѡмля купѣнан (Зл, Нд, ЕР, Дл). 3. Лескова прѣчка. Удрей му инѡ лескавица (Гб, Слв, СмиР).
- лескам гл. Лѣщя, бляскам. лѣска са безл. Святка се. На зѡник са лѣска (Як, Др, Дж, ДХ, Сг, Стр, Гб, Кп, СмиР).
- лескат прил. Който лѣщи, блеска. Лескѡти кундри (См, Зл).
- лескаф прил. вж. лескат (Зл, ГДер).
- лескѣнка ж. вж. блестѣнка в 1 знач. (Сем).
- лѣстовица ж. Невестулка (НМ).
- летѡло с. Хвърчило (Мм, Сок, Бс, Ус).
- лѣтаф прил. 1. Полегат, слабо наведен (Слв, Мм, Сок, Бс). 2. Хоризонтѡлен, равѣн. Лѣтаф пѡт' 3. прен. Кротък, спокоен. Лѣтаф чилѣк кѡзва лѣтва дѣма (Слв, Вв, Кт, Пв, Пт).
- лѣтвѣм гл. Бия някого с дѣрво. Хубавѣ го лѣтвѣх (Слв, Вв, Кт, Чок, Рв).
- лѣтво нарч. 1. Полегато. 2. Равно. 3. прен. Кротко. Прѡдумай му пѡ-лѣтафко (См).
- лѣти мн. Левове, пари — в тайния зидарски говор (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- летй гл. Вали. Снѣк и дѡш летй. летй ми безл. Идва ми нещо в голямо изобилие. От врийт' странйте хми летй (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- летишлиф, летешлиф прил. Дѣждовен. Летишливо ѡе прѡлетѡсо (См, Ар, Мн).
- летниѡ ж. Пролетен посев (См, Ар, Ас, ШлР).
- лѣтница ж. Рѣж, която се сее през пролетта (См, Зл, Пг, ШлР, ГД).
- лѣтѡ с. 1. Лѣто. 2. Разстояниѣто между клоните на стѣблото при иглолистните дѣрвета, чрез което се измерва вѣзрастта им (Слв, Вв, Кт).
- лѣтѡска нарч. Лѣтос (См, Ар, Ас, Мн).
- ✓ леф м. вж. хлѣф. (Зб, Пв).
- леф прил. Опак, своенравен. Лѣво чилѣчиште (См, Ас, Мн, Ар, Дев).
- лѣфтер (грц.) прил. неизм. Неженен, свободен (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- лефтерѡвам гл. Ергенувам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- лѣфтерѣки прил. Ергенски. Лѣфтерѣки гѡдйни (См, Ар, Ас, Дев).
- лѣхам, лѣхнувам гл. вж. л'ѡхам, л'ѡхнувам (СмиР).
- лѣхен прил. Хладен, прохладен. Лѣхен ми вѣтер дѣеше (Кес).
- лехѣн' м. Леген (См, Ар).
- лешйна ж. Лѣха (ШлР).
- лештѣѣ са гл. Лѣщи, издава блясък. Г'уфѣкѣн му са лештѣѣ (См, Пт, Дв, Мр).
- лѣштиѣм гл. вж. лѣштиѣм (Пв, Хв).
- лештѡк м. Местност, обрасла предимно с леска (Слв, Вв, Кт).
- ли, л'а част. и нарч. Само. Мехмѣт'ѡвата майчица ли плѣче, ни арнйсува (См).
- либа гл. Неохотно поема нещо с устните си, неохотно яде (за добитък). Кѡнес либа зѡптѡс (Слв, Мм, Сок, Бс).
- либадѣ (тур.) с. Кѣса (до крѣста) женска дрѣха, която се носи от бѣлгаромохамѣданките под салтамарката (Мр, Ор, Тв, Сц, Дн, Лк).

- ливан м. Тамян (Гб, Кп).
- ливанто с. остар. Гюлова вола (См, Пт, Дв).
- ливник м. Умивалник (Смл).
- ливор м. вж. ливорвар (См, Ас).
- ливорвар м. Пистолет (Слв, Мм, Сок).
- лигда ж. 1. Супа с ориз, която се поднася на гостите вечерта срещу сватбата (Гб, Кп). 2. Плуваща мазнина. 3. прен. Разглезена девойка (Гб).
- ✓ лизгёр (грц.) м. Права лопата; лизгар (Пв).
- лийнувам гл. Плисвам, разливам (См, Ар).
- лика¹ ж. Липа (Як, Др, Дж, Чак).
- лика² ж. Прилика. Дор си ликата ни ний-де (н. п. — Зл, Ав).
- ликф прил. Липов (Як, Др, Чак, Дж).
- ликат'ка ж. 1. Уред за разчепкване на памук. 2. Хурка за предене на памук. 3. прен. Девойка или жена с рядка пьргавост (Гб, Кп).
- лил м. вж. бѐленик (Сит, Лл).
- лиле ж. Главната от зълвите при сватбения обряд (Зл, Нд, Стр).
- лийлѐ межд. вж. леееле (Вв, Кт).
- лимма (ит.) ж. Пила (Мм, Сок, Ус, Бс).
- лимберуда ж. вж. блестунка (Кп).
- лимкам гл. Ям бавно, без охота (Кор).
- лингёр м. Малък меден плитък съд (Гб).
- лингур¹ м. Циганин, който продава дървени изделия (Пв, Хв).
- ✓ лингур² м. Сладко вино, гроздов сок (Дед).
- лингурка ж. Циганка (Пв, Хв).
- линкам гл. 1. Тича трѐс (за кон, муле и др.). 2. прен. Ходя насам-нататък без работа. По цъл ден' линкам и каннувам от умора (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Тх, Дл).
- линтир м. Желязна вила с шест или осем зъба, с която се рине тор, чакъл и др. (Пв, Хв).
- лира ж. Цигулка (Гб, Кп).
- ✓ лирисвам гл. Свирия на цигулка (Гб, Кп).
- ✓ лис прил. 1. Оголен, плешив, с бели ивици между черен косъм (Пв). 2. С бяло, светло петно на крака. Лисо тайче (Чд).
- лиска са, лиснува са гл. Разлиства се. Буковакан са лиска. По айсва време байрено фсе са лиснува (См, Ар, Ас, Мн).
- лисница ж. Складирана зелена изсъхнала шума върху някое дърво за храна на добитък (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- лиснувам са гл. Окъсвам се, одрипавявам (Слв).
- листо с. 1. Юфка (Ох). 2. Китена разноцветна вълнена постелка, която момата носи на момъка като чеиз (Зл).
- лито нарч. Рядко тъкано (Тв, Ор, Хд, Мр, Кч, Дс, Сит).
- лихър м. Вихър. Лихър лихра гони (н. п.).
- лица ж. Лъжица (Дж, Зв, Дм, Чак).
- ✓ личкам гл. 1. ✓ Изхвърлям със замах наведенъж някаква течност. Личнах йа врит', оти йе оплѐскана. 2. прен. Събарям, развалям. Личнах плѐтѐн, оти штеше да падне. личка са. 1. Събаря се, разваля се. 2. прен. Имам главоболие. Личка ми са главѐса (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- лишѐн (тур.) м. 1. Знак, бѐлѐ, знамение. Наштѐска падаха звѐзди, свѐ тѐ нѐкаф лишѐн. 2. Накит — всички неща, които годсникът носи на годеницата си. 3. Вещ, конец, парцал и други предмети, които минувачът оставя при всяка вода, извор и др., за да не разсърди духа-стопанин (поверие — См, Ар, Ас, Мн, Дв).
- лишичино огледало с. Слюда (Як).
- лѐгавѐм гл. Повреждам, развалям. Нимѐй го лѐгави! (См).
- лѐгнувам гл. 1. Лъжа по малко, поизлъгвам. 2. Измамвам някого да падне. Одмѐгна стола, лѐгна ма, та паднах (ШлР).
- лѐгун' м. Дажба от брашно, трици, картофи и др. по време на доенето на кравата (См, Ар, Мн).
- лѐдѐс м. Топъл южен вятър (См, Ар, Пт, Дв, Пг, Мс).
- лѐжа¹ ж. вж. лѐзе в 1 знач. (Ж — Пв, Хв).
- лѐжа² ж. Плацента (Пв, Хв).
- лѐжа³ ж. Приклад на пушка (Пв, Хв).
- лѐжба ж. Облог. И са са лѐжба фѐтиш да си му даде кѐнчено (См, Ар, Ас).
- лѐзе с. 1. Материя, в която лежат семената на тиквата и пъпеша (См, Ас). 2. Грозде. Укусчек да му ѓднеса ч'ѓрно лѐзе с лѐзана (н. п. — См, Ар).
- ✓ лѐка ж. Тревиста поляна около завои на река (См, Пт, Мр, Пг, Чп, ШлР, Сит).
- л'ѐка нарч. 1. Бавно. Гѓдина л'ѐка минѓва. 2. прил. Лека (за тегло). Странѓса на твѓрас йе л'ѐка (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- лѐкмазѓнин м. Лаком човек (Слв, Вв, Кт).
- лѐкмѓрухо (тур.) с. Етер (Слв).
- лѐкмѓ ж. Мекица (См).
- лом м. 1. Шума, листа. 2. Стръмно място (ШП).
- ✓ лѐмѐм¹ гл. Отчупвам късче хляб, пита и др. раздадени за здраве или за помен и изговарям съответни пожелания (Слв, Пт, Зл, Дв, Чп, Пв, ШлР, Дл).
- лѐмѐм² гл. Тѓка възглавници и др. с рядка основа и тѓнѓк вѓтък (Рв, Ус, Смл).
- лѐмен прил. Тѓкан с рядка основа и тѓнѓк вѓтък. Лѓмени вѓзглавници (См).
- лѓмка ж. Всяко отчупено късче при лѓменѓ. Йѓ збрѓх баѓ лѓмки (Слв).
- лѓнца (ит.) ж. Събрание на някогашно еснафско дружество (Пв).
- лѓпа ж. При детските игри надиграните деца получават лѓпа=гол (Слв).
- лѓпѓчке ж. вж. татрѓлка в 1 знач. (Лл).
- л'ѓпка ж. 1. Кръпка. Ймам хи ѓѓѓ, ймам хи, ала са л'ѓпка ѓѓ л'ѓпка. 2. Дупка (пред. бѓлмох. — Дн, Лк).
- л'ѓпка ж. вж. рѓпел' (Лл).

ручки
кудо
звара

- ручн
до
варо

- л'ухнувам гл. вж. л'ухкам (См, Ас).
- л'учен прил. Който носи чесън против уро-
ки. *Майшиела, майшиела, да ѝе л'учено*
(пред. бълмох. — См, Мн, Ас, Ар).
- л'учиште с. вж. л'укарник (Як).
- л'учовина ж. Шума от кромида (Слв, Пт, Дв).
- л'уштък м. Орех, на който лесно пада зеле-
ната кора (Пв).

- л'уштѣм гл. Чистя, махам покривката на боб,
грах и др. (См).
- л'ѣгун' м. Билка, която се употребява за са-
лата (Кп).
- л'ѣскат прил. вж. л'ѣскат (Дс).
- л'ѣштѣм са гл. вж. л'ѣштѣм си (Пв).

пошнат

М

- за жена (пж)
- ма ж. Съкратена форма от майка като обра-
щение. *Ма не видиш ли ма, каква ми ѝе*
работна и кротка? (Яв, Дб).
  - маалка ж. вж. махалка (Гм).
  - мага бок поздрав. Помози бог (ДХ).
  - магаре с. Трикрако желязо, което подпира
главните на огъня на огнището (См).
  - магарина ж. ув. от магаре. 1. Дървена
подпорка за струните на струнен инстру-
мент. 2. Подпорка за легло или миндер.
3. прен. Човек, който няма честолубие и
не държи сметка за постъпките си (Слв).
  - магарисвам гл. Наричам някого магаре (Слв,
Вв, Кт, Ус).
  - магарисник м. Мръсно животно — обикн.
казват за котката (Слв).
  - магер (грц.) м. Готвач на сватба (См, Пт,
Дв, Мс).
  - магерѣм гл. 1. Готвя ястие за сватба. 2. прен.
Изкусно върша нещо, като влагам голям
опит и умение. *Хубаве го ѝе измагерил*
(См, Пт, Дв, Мс, Пг).
  - маглѣсвам са гл. Запилявам се в неизвест-
ност (См, Ас).
  - маг'ѡ (грц.) ж. Магия. *Стѡрили му са маг'ѡ*
(См, Ар, Мн, Ас, ШлР).
  - маданжѣ м. Човек, който претопява и пре-
работва руда по стар начин (Мн, См, Ар).
  - мадем (тур.) сз. Щом, щом като, понеже.
Мадем си иштѣл да варвиш, ѡти ни по-
рука и мене зам да са водим (См, Ал,
Мн, Ас, Дев, Мг, Кс).
  - мадемки (тур.) сз. вж. мадем (Чн).
  - мац'ун (тур.) м. 1. Лекарство. 2. Сладко от
разни плодове (Пв).
  - мац'уни мн. Картофи (Кам).
  - мац'ар м. Брава (Пв).
  - маждрѣфка ж. Ясен (дърво) *Маждрѣфково*
орадо (Зг, ДД, Хд).
  - мажѣтница ж. Жена, която си има мъж.
Ти си л'ѡсна, чи си мажѣтница (Слв).
  - мазан хлѣп м. Пържен хляб (См).
  - мазгал (тур.) м. 1. Малко прозорче над ог-
нището в комина (Мд, Рд, СмиР). 2. Мал-
ко прозорче в стена (Пв).
  - мазилка ж. вж. мала (Бд, Нс, Лл).
  - мазѡн м. Халка с винт (Мд, Сг, Нд, Ел,
СмиР).
  - мазѡнец м. вж. мазѡн (Слв, Вв, Кт, Сф).

- мазули мн. Пътеки, по които свличат трупи
(Яв, Лв и др.).
- мазър (тур.) прил. неизм. вж. скарад.шф
(пред. у някои бълмох).
- майка ж. 1. Двоен клас на житно растение.
Ф лѣтницаса майдах две майки. 2. Ра-
бош — копие за данъците в далечното ми-
нало, което се съхранявало от кмета (См,
Ар, Ас, Мн, Дев, Гб, Кп, Яв).
- майма ж. Обръщение към майка; мамо (Слв,
Вв, Кт, Пт, Дв).
- майнува гл. Преминава (за болка). *Майна*
ми бол'каса (Слв, Тн, Смя, Вв, Кт). *май-*
нувам са. Отбивам се. *Майни са, буладаш,*
майни са, медно кавале да свѣриш (и
п. — ДХ).
- майѡ ж. Обръщение към майка; майко (Слв,
Вв, Кт, Пт, Дв).
- майри (грц.) част. Мари. *Девѡйко майри*
хубава, да мога да та измамѣм (и. п. —
Вв, Кт, Тик).
- майдѣсвам гл. Замайвам (См).
- майутка м., ж. Човек, който с хитрост и
упоритост успява (Мм, Сок, Бс).
- майуткам гл. Хитрувам, хленча, за да по-
луча нещо (Слв, Вв, Кт).
- майчѣм гл. Чужда жена наричам майка.
Чужда ишта майка да майчѣм (Сит, См).
- майчинко ж. Обръщение към майка; майчице
(См, Мн, Ар, Ас).
- майшек прил. Мъничък (Кч).
- мак-та-пук израз. Пукни! (клетва; Слв, Вв,
Кт).
- макам гл. Викам многократно „майко“. *Стѣга*
си макала (См, Пв).
- макас (тур.) м. Странични основни греди на
покрив (Слв, Мм, Сок, Лев, Сф).
- маке, майке ж. Майка (Пв, Ох, Яв, Сит,
ШлР, Дс).
- макета на нивата ж. Двоен клас на нива-
та. *Макета на нивата са не вършѣѣ, ами*
са скрѣва ф сѣсека (Ох, Хв, Пв).
- макина ж. 1. Шевна машина. 2. Изобщо ма-
шина (См, Гб, Кп, Нд).
- макмул (тур.) прил. неизм. Приятен, ценен,
почитан. *Айсѣйа мома ѝе ѣѣца макмул*
(См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- макнач м. 1. вж. гагул' във 2 знач. 2. Кука
за скубане претъпкан тревен фураж (Яг,
Сит).

- мако́вам са гл. Мъча се, страдам (Слв, Вв, Кт, Пт).
- максу́л (тур.) м. Собствени произведения от скотовъдство и земеделие (См, Мн, Ас).
- максу́м (тур.) м. Дете бозайниче (Чн).
- максу́с, махсу́с (тур.) нарч. Нарочно. *Кажи му максу́с здрав'е* (См, Ар, Ас).
- маку́шка ж. Вид дива круша с дребни плодове (Стр).
- ма́ла прил. Малка. *Флѐла ѝе ф ма́ла градинка* (н. п.).
- ма́ла ж. Мистрия (См, Ар, Ас).
- ма́лак изйк м. вж. *стафилец* (Куз, Дек).
- ма́лък пу́с м. Месни заговезни (См, Ас, Пт, Дв, Зл).
- мала́ксувам са гл. Цапам се, мърся се. *Нимойте са мала́кса* (См, Ар, Ас, Зл).
- малама́р, малама́рин м. 1. Човек, който промива злато. 2. *прен.* Човек, който вдига голям шум. *Вдигат коштаса като малама́ре* (См, Ас, Пт, Дв, Мн).
- ма́ламо с. Злато (См, Ас, Мн).
- мала́мен прил. Златен. *Мала́мен по́рстен* (См, Ар, Ас, Мн).
- ма́лачко нарч. Мъничко. *Да́д'ни и мене ма́лачко* (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- ма́лашек прил. Мъничък (Мм, Сок, Бс).
- ма́ле нарч. Малко. *Ма́ле и голѐмо* (Бл).
- ма́ле с. Бъркотия (Гб).
- ма́лле нарч. вж. *ма́л'а*. *Ма́лле да си вар-вйи* (Слв, Вв, Кт).
- ма́лѐѐ гл. Спокойно пасе (за овце). *Сво́ртай офѝсѐ да ма́л'от* (См, Пт, Дв).
- ма́леле мн. 1. Малини. 2. Обръщение към майка. *Заглавни ма ма́леле, о́жени ма* (См).
- ма́ленгу́р м. Привой на рало (Пд, Бл).
- ма́лене мн. вж. *ма́леле* в 1 знач. (Мм, Сок).
- ма́ленка прил. Мъничка (Чн).
- ма́лѐсан прил. Разбъркан (Гб).
- ма́лѐсувам са гл. Суетя се, занимавам се с празни работи (Гб).
- ма́лешйна ж. Малко момче, което се учи да пасе овце при възрастен овчар и се грижи за болнавите и изостанали от стадото овце (См).
- ма́лѐшник м. Човек, който се суети (Гб).
- ма́ллийѐ (тур.) прил. неизм. Богат, заможен (ДХ).
- ма́лим (тур.) м. Мъка за нещо, копнеж. *Ме-не ѝе ма́лим па́днало за ми́жовоно мо-миче* (пред. н. п. у бълмох. — См, Мн, Ар).
- ма́линко нарч. вж. *ма́лачко*. *Да́й ма́линко и на мене* (Слв, Вв, Кт).
- ма́лино́к м. Място, обраснало с малини (См, Дв, Пт, Пг, Мс).
- ма́литинко нарч. ум. вж. *ма́лачко* (Слв, Вв, Кт).
- ма́лит'ко нарч. ум. от *ма́лачко* (Ел, Смир).
- ма́личек прил. вж. *ма́лашек* (Ас, Сит, Мн).
- ма́лишанко м. Дребен човек (Чд).
- ма́лка ве́чера ж. Времето непосредствено след мръкване. *То́рнахме си по ма́лка ве́чера* (См, Ар, Ас).
- ма́лката ч'орква ж. Ма́лка Богородица, празник, който се тачи на 21 септември (См).
- ма́л'кил', ма́л'кин м. Име на м. февруари (См, Ар, Ас, Коз).
- ма́л'ковит' прил. Мълчалив (См, Ас, Ар).
- ма́л'кото изйче с. вж. *стафилец* (Пд, Бл).
- ма́л'кошан м. Име на м. февруари (Син, Сол).
- ма́лмотам гл. Говоря неясно. *Какво лу ма́лмоташ* (Слв).
- ма́л'на нарч. По-добре, за предпочитане. *Ма́л'на да хи ни че́каме* (См, Пт, Мн).
- ма́лсайбиѐ (тур.) м. Собственик на имот, стока (пред. бълмох).
- ма́л'чѐн прил. (в израз) *Тарчѐн пи́та изи́да, пак ма́л'чѐн — со́па* (См, Ар, Ас).
- ма́л'чѐшна во́да ж. вж. *ма́л'чишна во́да* (См, Ас).
- ма́л'чиш нарч. Малко пъти (См, Пт).
- ма́ма ж. Женска гърда (Сит, Пв).
- мамли́фки прил. Привлекателни. *Пу́стите ти йо́чи су́рки и мамли́фки* (н. п.).
- ма́мѐм гл. 1. Викам, каня. *Ма́ми ку́четата да ма не уха́пѐт*. 2. Лъжа, заблуждавам (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ма́мка ж. ум. 1. вж. *ма́ма* (Сит, Пв). 2. Из-мама, примамка (См).
- ма́мник м. 1. Нощна пеперуда (См, Ас). 2. Пиле, измътено според поверието в пазвата на жена магьосница, с което тя си служи в магиите (Хв, Дб, Пв).
- ма́мники мн. Магьосници (Мт).
- ма́мница ж. Вешица, чародейка (Як, Др, Дж, Чак).
- ма́мнувам гл. ум. Излъгвам. *Ма́мна са Ко́л'о, оти́де нах Ги́миж'у́нѐ касабо́* (Смл).
- маму́л'ка ж. 1. Нещо сгънато и свито без ред (Мм, Сок, Бс). 2. Навита без ред прежда (См, Ар, Ас).
- маму́л'ке ж. 1. Дребен човек (Пв). 2. Всяко нещо, обвито в каква да е дреха. 3. Повито малко бебе. *Че́стита ти маму́л'ке* (Ас).
- ма́на ж. Греда (Чп, Зц, Ад, Бг, Нс).
- ма́нал' (грц.) м. Голям свещник (См, Ас, Пт, Дв, Зл, ШлР).
- ма́нах прил. 1. Избран, чист, еднакъв. 2. Свободен от работа. *Ма́нах чилѐк*.
- ма́нахо нарч. Само. *Ма́нахо ж'о́л'ти алтѐ-не* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн).
- ма́нга м., ж. Хитрец, изпозвач (Хв, Пв).
- ма́нгафйш м. Варена тиква със сушени плодове (ВП, Смир, Тн, Ел).
- ма́нгафѐ, ма́нгафа́ (тур.) ж. Опасно заразителна болест на белите дробове и жлезите у еднокопитните животни (Лев, Слв, Вв, Кт, Ар, Ас).
- ма́нгѐла м., ж. Възрастен, изпечен хитрец (Хв, Пв).

✓ **мангѹр** (тур.) м. Привой на рало (Стр, Нд, Ср).

— **мандалка** ж. 1. Дървена или металическа спиралка, която според нуждата се върти, за да притвори или освободи вратата. *Хлѹпни вратѹта и въртни мандалката да ни флѹза нѹкѹй*. 2. Приспособление от вътрешната страна отгоре на вратата, което при отваряне се повдига, а при затваряне се спуска (См, Ар, Ас, Мт). 3. *прен.* Подвижен дребен човек или дете (Слв, Вв, Кт, Пт).

✓ **мандам** гл. Мятам, люшкам. *Ти нах тѹф, нах там си л'у мандаш шѹварете* (ШлР).

— **мандралѹк, мандралѹк** м. Място, където в миналото е имало мандра (См, Дев).

— **манѹла** ж. 1. Малък железен лост, който се използва за правене дупки в скали. 2. Тояга (См, Мн, Ар, Ас, Дев).

✓ **маненка** прил. Мъничка (Чн, СП).

✓ **манжелѹк, манжелѹк** м. Железен лост, който се използва при ломене на камъни (См, Мн).

✓ **манжѹм** гл. Готвя ястие (Ос).

✓ **манжѹе** прил. неизм. вж. *скѹрад.лиф* (Кам).

✓ **манжѹра** ж. Царевича и фасул, сварени заедно (Тн, Чок).

✓ **мансарѹ, мансарѹ** ж. Ялова коза (Чп, Зц, Ац, Бг, Пв).

✓ **мансараѹе** м. Козар на ялови кози (Яв).

✓ **манзурѹк** м. Лошо оцветен предмет (Слв).

✓ **манинка** прил. вж. *маненка* (Дс).

✓ **манишек** прил. Мъничѹк.

✓ **манишко** нарч. Мъничко (ШлР).

✓ **ман'ѹ** (тур.) 1. Алегория. 2. Обяснение (См, Ар, Ас, Дев, Мн).

✓ **ман'ѹсва, ман'ѹсува** — гл. Попарва—за мана (См, Ас, Ар).

✓ **манѹстрак** прил. Неразвит изцяло. *Манѹстрака кѹтка* (Лч).

✓ **мантѹ** с. Фередже (Зл).

✓ **ман'ѹткам** гл. Настоятелно и упорито моля и искам нещо от някого (Чок).

✓ **маѹ** ж. Обръщение към майка. *Маѹ ма̀ри!* (Нд).

✓ **ма̀ра** ж. *остар.* 1. Яма (Мд, Тх). 2. Рудник, мина (Смл, Нд, Бк, Стр, Рд, Ер, Гб, Кп).

✓ **мара̀ва** ж. Мора, кошмар. *Наштѹс ма ѹе притѹскала мара̀ва* (Стр, Нд, Мд, Рд, Ел).

✓ **мара̀вѹ** мн. Мравки (Кет).

✓ **маразажѹе** м. Който обича да се кара, свадливец (См, Ар, Мн).

✓ **маразѹ, маразѹ** ж. Разправия, караница. *Хѹи, ни га̀лем маразѹса* (См, Ар, Ас, Мн).

✓ **маразѹвам** са гл. Правя крамола, карам се. *От м̀лѹго гѹдѹни са маразѹват* (См, Ар, Ас).

✓ **ма̀ран, ма̀рен** прил. Малко топѹл. *Пѹткваси гѹ га стѹне ма̀ран* (См, Ас).

✓ **маранѹсвам** гл. Примирам за сѹн (Слв, Вв, Кт).

✓ **марѹс** (тур.) м. Болест, от която се слабее и вежне (См, Пв, Хв и др.).

✓ **маразлѹѹе** (тур.) прил. неизм. Болен от мараз (См, Ар, Ас, Мн).

✓ **марзѹ** ма гл. безл. Отвратителен ми е, мразя го. *Марзѹ ма да гѹ глѹдам* (Слв).

✓ **марзѹнѹ** ж. Отвратителен, омразен човек (Чок, Тн).

✓ **марзѹшт** прил. Отвратителен, омразен (Чок, Тн).

✓ **марсстѹ** гл. Свети, блести от чистота. *А̀йнѹ ѹе нарадѹнѹ по вѹтра, чи марсстѹ, марсстѹ от чѹсто* (Слв).

✓ **марѹ** межд. вж. *мѹри* (Дв, Кт, Вв).

✓ **марѹ** си мѹт тѹкѹч за тѹбѹ израз. Лека закана. *Ех дѹрво за тебе* (См, Ас).

✓ **марѹнка** ж. Вид слива с продълговати червени плодове (См, Ар, Ас, Мн, Дя).

✓ **ма̀ринка** нарч. Мъничко (Жѹл).

✓ **марѹнскиѹт мѹсец** м. Име на м. юли (Гб, Дмр).

✓ **марлѹ** са гл. Естествено се оплодява (за овце, които през есента в известен период се оплодяват). *За дѹсет' дѹнѹ са марлѹха вѹт' ѹфѹсѹе* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).

✓ **марма̀р, марма̀рин** ж. Човек, който вдига голям шум (См, Ас, Ар).

✓ **мармѹрѹсам, мармѹнѹсам** гл. Тихо роптая, изразявам недоволство (См, Ас).

✓ **марѹ, марѹ** (тур.) ж. Стара овца. *Пѹсите сѹѹ марѹ по кабѹна* (См, Ар, Ас, Мн).

✓ **марта̀вале** мн. Несъстоятелни, празни приказки (См, Ар, Ас, Мн, Кс).

✓ **мартва̀ка** ж. вж. *прѹсанѹк* (Кет).

✓ **мартелѹсам** гл. 1. Излежавам се, безделнича поради болест. 2. Живея без дух и желание (См, Ар, Ас, Дев).

✓ **мартелѹсник** м. Човек или животно, които не проявяват желание за живот (Слв).

✓ **ма̀ртеница** ж. Първият ден от месец март (См, Ар).

✓ **мартетѹл'** м. 1. Мъртво животно (без да е заклано). 2. *прен.* Безжизнен и мързелив човек или животно (Лл).

✓ **мартѹкаф, мартѹкаф** прил. Слабо овлажен. *Сѹнѹсо ѹе мартѹкафѹ* (См, Ар).

✓ **мартѹкѹс** м. Твърд израстѹк на тялото; мъртва кост. *Пѹсто мартѹкѹсѹите ми ѹе стѹнало зат ѹхѹсо* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).

✓ **марѹдници** мн. Питки, печени на плоча и мазани с масло (Коз).

✓ **марѹнники, марѹнници** мн. вж. *марѹдници* (См).

✓ **марѹлки** мн. Печени на връшник тестени питки и мазани с масло (Мн).

✓ **марѹма̀** (тур.) ж. Кърпа за глава (Ков).

✓ **ма̀рчкул'** м. вж. *мѹрчкул'* (Дв, Вв, Кт, Хд).

✓ **масарѹф'** (тур.) м. Разноски, масраф (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

- маскарѝл прич. Петнил, безчестил. Мѝми и булки маскарѝл за лѝхви и ангарѝѝа (Бкк, ДХ, См).
- маскарѝвам гл. Върша безсрамие, петня се, налагам се (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- маслахѝг' (тур.) м. Селска или държавна работа (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- мастакѝйче с. ум. Ножче, направено от калена стомана. Бъркни, та ѝзвади рѝд дѝсната жѝба нѝхче мастакѝйче (Ох).
- масница ж. вж. прѝнга в 1 знач. (СмнР, Мд, Рд).
- мастакѝл' м. Нищо, празна работа. Ъди, ѝди да нѝйдиш мастакѝл' (Слв, Вв, Кт).
- мастеник м. вж. прѝнга в 1 знач. (Ел).
- масу̀нче с. Дете, което още не може да говори (Зл, Стр, Ел).
- масу̀р м. вж. мусѝр (Лл, Сит).
- мат нарч. Поне (Дев и др.).
- мѝта ж. Майка (Ков).
- матавѝлка ж. Мотовилка (СмнР, Смл, Рд, Стр, Мд).
- матѝн м. Подсирено прясно овчо мляко, бито продължително време, докато се отдели маслото (См, Ар, Ас, Тх, Дл, Дев).
- матахѝрам са гл. Суетя се насам-нататък, усилвам се. Кинѝ са лу матахѝраш ѝште, ѝти не варѝш? (Слв, Вв, Кт, Тн, Тик, Пт, Дв).
- мѝте-ицѝ мн. Яйца на очи (Гб и др.).
- мѝтек прил. Малък (См, ШлР).
- мат'ѝ ж. Устройство, направа. Айнакаѝа му ѝе мат'ѝна (См, Ар, Мн, Дев).
- мѝторица ж. Голяма свиня (Дер).
- матра̀к м. 1. Мъжко животно, неправилно кастрирано, на което е останал здрав единият яйчник. 2. Животно хермафродит (См, Мд, Сг, Стр).
- матру̀на ж. Едра ранна круша (СмнР, Чок, Ус, Мн, Дев, НМ, Бб).
- маут' м. Нахут. Фнѝго маут' си набрау̀ (Кор).
- маф м. Мях (ДХ).
- махѝл'вина ж. Обвивни листа на царевичен кочан (Слв, Вв, Кт, Рка).
- махѝлка ж. Царевичен кочан със зърна (См, Пт, Дв, Мр).
- махѝл'четина ж. 1. вж. махѝл'вина 2. Кочан от изронена царевица (Слв).
- махѝл'чина ж. вж. махѝл'вина (Стр, Мд, Ус, СмнР).
- мѝхам гл. 1. Преда на чекрък дебела нишка вълна или козина за козаци. 2. прен. Острия коса, нож, бръснач и др. (См, Ар, Тх).
- мѝхам са, мѝхам са гл. 1. Отбивам се. Ка̀та' нидѝла са мѝхаме у ба̀бинех. 2. Заминавам, отпѝтувам. По Ка̀сум са мѝхаме от ту̀ва. 3. Обръщам се. Ма̀х-ни ѝчи, по̀глед'ни ма (См, Ар, Ас, Мн).
- мѝхнува гл. Почва да мирише (за предмет). Ма̀хнало ѝе маслото (Слв, Вв, Кт, Мм, Сок, Бс).
- махрамѝ, махрама̀ (тур.) ж. Бяла кърпа за глава, която в миналото са носели жените и момите (пред. бѝлмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- махрица ж. Скреж (СмнР, Смл, Зл, Нд, Стр, Сг, Дл, Хд). (Бк).
- маху̀рка ж. вж. паху̀рка (Ел, СмнР).
- ма̀ца ж. Голяма връзка гайтан (См, Пт, Дв, Мс).
- ма̀цко прил. Мъжко (Дци).
- мѝчкам гл. 1. Стискам. 2. Правя масаж, трия. По̀мачкай ми ра̀мосо. 3. прен. Ям много, нагъвам (Слв, Вв, Кт).
- мачка̀н м. Сварен качамак, поставен в тиган и печен продължително време в много масло (Слв, Вв, Кт).
- мѝчкано̀ патѝро̀ с. Пюре от картофи (Слв, Вв, Кт).
- мѝшек прил. Малък. Ам да го видѝш, мѝшка мѝм.леле, познѝ ли го итѝш? (См).
- мѝшшела с. Сребърно украшение отпред на феса на българомохамеданката против уроки (Зб).
- мѝшшелла (тур.) межд. Браво, честито (пред. бѝлмох. — См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- машелѝн¹ м. 1. Приспособление, на което се поставя запалена борина за осветление (См, Сг). 2. Свещник. (Кп). 3. Голям пламък (Тв).
- машелѝн² м. Лопатка за смет (Ел, СмнР, Мд).
- машера̀т' м. 1. Измърсен, изцапан човек. 2. Карнавал (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- машко̀л'ѝ ж. Място, където според преданието, при нашествието на турците масово са били изклани мъже българи, които отказали да приемат исляма. Три места носят това име в Ардинско, Крумовградско и Момчилградско (См, Ар, Мн, Мг, Кг).
- машку̀л'че с. Мъжкарлаче, момче (См, Ас, Мн).
- машница ж. вж. капѝца (СмнР).
- мевлекѝт' (тур.) м. 1. Родно място. 2. Страна. Зѝрла са жу̀вѝѝ ф нѝшѝс мевлекѝт'. (См). 3. Земя, местност, имот. Айсо̀ѝе мевлекѝт' цѝлѝс ѝе мо̀ѝ (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- мег'у̀ предл. Между (Рк).
- медѝр м. 1. Пчелар. 2. Търговец на мед (Мм, Сок, Бс).
- медѝк м. Мед от пчели (Ди).
- меду̀ предл. Между (Ац).
- медѝвина ж. 1. Ракия, направена от мед. 2. Пчелен мед (ШлР).
- межд'ѝ (тур.) ж. Турска сребърна монета, равна на 20 гроша, наречена така по името на султан Меджид (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- межѝр м. Човек, който ходи на седенки (См, Ар, Ас, Мн).
- межѝри ми са гл. безл. Неясно, мъгляво виждам предметите, премрежва ми се пред очите. Межѝри ми са упраш очѝсе, та ни видѝм (См, Пт, Дв, Си).

от мехо, мечо

- ✓ **межёрка** ж. Жена, която ходи на седенки (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ **меж'о** ж. Колективна безплатна помощ в работата на свои и чужди (См, Ар, Ас, Дев, Ав).
- ✓ **межовам** гл. Давам безплатна помощ в работа (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Ав).
- ✓ **межовник** м. вж. **межёр** (См, Ас, Дев).
- ✓ **межовница** ж. вж. **межёрка** (См, Ас, Дев).
- ✓ **мезар** (тур.) м. Гроб (пред. бълмох.).
- ✓ **мезарлък** (тур.) м. Гробища (пред. бълмох.).
- ✓ **мезат'** (тур.) м. 1. Публична продаж, търг. 2. *прен.* Човек, за когото говорят лоши неща; човек, станал за присмех. *Извадили са го на мезат'* (См, Ар, Ас, Мн).
- ✓ **мейдан'** (тур.) м. 1. Време. *Царен му дал мейдан' да мисли.* 2. Възможност. *Има мейдан' да намалиш пахоса.* 3. нарч. На лице. *Загубил са йе, нийде го нема на мейдан'.* 4. Широко празно място (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ✓ **мейданлък** м. Широко място, голямо пространство (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ✓ **мейрём-анә** ж. Име на св. Богородица у българомохамеданите.
- ✓ **мак'ан** (тур.) м. Жилище, обиталище (См, Ар, Дев, Ас).
- ✓ **мекйк** (тур.) м. Совалка за домашен стан (Лч).
- ✓ **мекйки** мн. Мекици (Лл, ДХ и др.).
- ✓ **мекишар** м. Болнав, слаб човек (Лл).
- ✓ **меклес** прил. Отпаднал физически, слаб (Орш).
- ✓ **мёкут'** м. Мяукане на котка. *Цала нощ ни сџм спал от котешти мёкут'* (См).
- ✓ **мел'асвам** са гл. Смесвам се, забърквам се (Кп).
- ✓ **мелес** (тур.) м. 1. Кръстоска от две раси животни. 2. Хермафродит (СмнР, Ел).
- ✓ **мелек'о** (тур.) ж. Ангел (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Дев).
- ✓ **мелем'о** ж. Бъбрица, дърдорко (Ус, Рво, Сф, Тн, СмнР).
- ✓ **мёлник** м. Умивалник (Ор, Хд).
- ✓ **мёна** ж. Премяна. (Сит).
- ✓ **мёнам** гл. 1. Бия, удрям. 2. Чукам коноп или лен. 3. *прен.* Ям бързо и много (Хв, Пв).
- ✓ **мёнахи** нарч. Само, изключително (Яв).
- ✓ **мендебур, мендебурин** (тур.) м. Мързелив, нечист човек (пред. бълмох. — См, Ар).
- ✓ **мендйл'** м. вж. *миндйл'* в 1 знач. (Слв, Пг, Мс, Пт, Дв, Сц).
- ✓ **мёндрём** гл. Бия, удрям (Слв, Вв, Кт).
- ✓ **менекшё** (грц.) с. Градинско цвете, което цъфти бяло и синьо (ДХ, См).
- ✓ **мензйл'** прил. неизм. Пъргав (Вр, Мд).
- ✓ **меню** ж. Годажен пръстен (Чн).
- ✓ **менюкеро** (грц.) с. 1. Кръстче или образ на светия. 2. Металическа плочка с верижки на ъглите, на които са нанизани дребни сребърни парички, носена в миналото (Пв).
- ✓ **ментен'** м. Черна абена дълга горна женска дреха (ГДер).
- ✓ **мер** сз. и нарч. Само ако, пък то, а то, ни-ма, дали, или (Чн).
- ✓ **мёра** ж. Най-голямата мярка за прясно мляко в родопските мандри в миналото, равна на 100 кутела (См, Ар, Ас, ШлР).
- ✓ **мерамёт** (тур.) м. Ремонт, поправка. *Кой-баса иште мерамёт* (См, Ар, Мн, Ас).
- ✓ **мерас** (тур.) м. Наследство (См, Ас, Ар).
- ✓ **мерат'о** (тур.) м., ж. Досаден човек (См, Ар, Ас).
- ✓ **мердевён'** (тур.) м. Вътрешна стълба (Як).
- ✓ **мерлён** (тур.) м. вж. *стёжер* (Бн).
- ✓ **мерецки** (тур.) прил. 1. Проклет, омразен. 2. Слаб укор, натякване. *Мерецкисе л'уде йеца са слёдет адин друк* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Дл, Дци, Кор).
- ✓ **мерцемёк** (тур.) м. Леща (Дн).
- ✓ **мержён** м. Корал. *На бёла шийа мержёнё* (Вр, Рв, Дв, Мр).
- ✓ **мерисало** с. Парфюм (пред. бълмох.).
- ✓ **мерисам** гл. Мириша. *Мерисам на г'ул-су, оти са намазах* (См, Мн, Ар, Ас, Дев).
- ✓ **мёркам** гл. 1. Забелязвам. *Тогава мёрках двамйна турце* (Яв). 2. Възнамерявам.
- ✓ **мёрке** сз. и нарч. вж. *мер.* (Чн, ШлР).
- ✓ **мёрко** сз. и нарч. вж. *мер.* *Мёрко да иди ме или не* (Пв).
- ✓ **мермеруди** мн. Питки, печени на плоча (Мус).
- ✓ **мерхамёт'** (тур.) м. Благоеяние, милосърдие (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ **месал'** м. вж. *мисал'* в 4 и 5 знач. (Юг, Сг, Мд, Зл).
- ✓ **месал'а** (тур.) ж. Пример, приказка, алегория. *Кажу сига адно месал'а* (См, Ар, Мн, Ас).
- ✓ **мёсам** гл. Приличам. *То мёса на бобайка му* (См, Мн, Ас, Ар, Дев, Мг).
- ✓ **месаре** мн. Гробища (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).
- ✓ **мёсац, мёсец** м. Менструация. *Нашёл ма йе мёсаца* (Слв, Ус, Сф, Дв).
- ✓ **месйлник** м. Стая, в която се меси хляб (Вел, Бб).
- ✓ **мёскове** мн. Терлици (Ус, Рво).
- ✓ **меснат** прил. Мускулест (Сем).
- ✓ **мест, мёст'ове** м. мн. Терлик, терлици (Чн).
- ✓ **мет** м. Административно лице — кмет (н. п. — СК и др.).
- ✓ **метало** с. Количество тревен фураж за едно нахранване на добитъка (Слв).
- ✓ **мётанк'а** ж. Възпаление на очите; болест (Яв).
- ✓ **метехарам** са гл. вж. *матахарам* са (Смл, Рв, Рво).
- ✓ **мёти** нарч. Защо (Кор).
- ✓ **метйл** м. Смърт. *Дано метйл та сметё!* (клетва; См, Ар, Ас, Мн).

- **мѣтица ж.** Жена на кмета (н. п. — СК и др.).
- **метляка ж.** Вид ела (Сит).
- **мехкем'д, мехкемѣ (тур.) ж.** остар. Съд-
лише (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
- **мѣхнувам, гл.** Приличам малко. *Дѣтѣсо мѣх-
нува на боба* (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
- **мехтѣнка ж.** Износена горна мъжка дреха
(Слв, Вв, Кт).
- **мѣхчина ж.** вж. *м'охчина* (Пв, Хв).
- **мѣчетина ж.** Вид къпина (ШлР, Пд, Нс, Зб).
- **мѣчешти прил.** Мечи. *Мѣчешта кожда* (См,
Ар, Ас).
- ✓ — **мѣчи уши ж.** 1. Вид горска гъба, която
расте по дънерите (ШлР). 2. Лековитѣ бил-
ка, чиито листа приличат на листата на
боровинка (ШлР).
- ✓ — **мѣчове мн.** Приспособления, в които стоят
скрипите в домашния стан (Слв).
- ✓ — **мешѣ, мешѣ ж.** Дъб (Ар, Мн, Мг, См, Яв).
- ✓ — **мешелѣк' (тур.) м.** Дъбак (Пв, Яв, Ар, Мн,
Мг, См).
- **мешерѣт' м.** 1. Зъл дух. 2. Карнавал (Пв).
- **мешѣна ж.** Мях за мляко и други течности
(Кам).
- **мѣшка ж.** Място. *Кажите ни на друга
мѣшка да ѝдим* (Чн).
- ✓ — **мешкѣ с.** Мехче (Вг, Вел).
- **мешѣйна ж.** Мях. *Зѣми мешѣйнаса, та
ми дѣнеси млѣцце от сѣло* (См).
- **мѣшник, мѣшници м. мн.** Големи огньове,
които се палят вечерта срещу месни и сир-
ни заговезни (Гб, Кп, Зл).
- **мешѣница ж.** Гайда. *Надуй мешѣницата.*
- **мешѣф прил.** Дъбов. *Мешѣва грѣда* (См,
Ар, Мн, Ас, Мг).
- **мешѣйнка ж.** ум. Месечинка (Як, Др, Дж,
Дм, Кир).
- **ми¹ сз.** Но, ами. *Не даде им да се зѣмат,
ми ѣе даде Зенѣнолу* (Чн, Ков).
- **ми² мест.** Им. *Дѣйде ми, Дѣйде ми. Вели
ми.* Каза им (Кч, Сч, Крб, Зг, Гб).
- **ми³ част.** Недей. *Ми са страхѣвай!
Ми дѣуми!* (Гб, Кп).
- **мивѣлник м.** Умивалник (Кор).
- ✓ — **мивѣлѣт' (тур.) м.** Мохамедански събор (пред.
бълмох.). *помен*
- ✓ — **мивѣл'ук' (тур.) м.** вж. *мивѣлѣт'* (ШлР).
- **мивник м.** вж. *мивѣлник* (Пг).
- **мидѣл' м.** вж. *смидѣл'* в 1 знач. (Яг).
- **мидѣл' (тур.) м.** Дребно на ръст конче или
муленце (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **миѣл'ник м.** вж. *мивѣлник* (Слв, Зл, Нд, Мд,
Стр, Пт).
- **миѣч, миѣчин м.** Лицемерен човек, подмаз-
вач (Слв, Вв, Кт).
- ✓ — **миѣчка ж.** 1. Парцал, с който се мие.
2. *прен.* вж. *миѣч* (Слв, Вв, Кт).
- **мижд'д (тур.) ж.** Подарък за съобщена прият-
на вест (См, Пт, Дв).
- **миживун, миживуни м.** Оглупял човек по-
ради артериосклероза (См, Ар, Мн).
- **миживунѣсвам, миживунѣсувам гл.** Доби-
вам качества на *миживун*.
- **миживуилук м.** Оглупяване, малоумност
(См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- **мижид'д ж.** Шапчица, която жените носели
и на която забождали *т'ест'ем'ѣл'а* (Мм,
Сок, Бс).
- ✓ — **мижѣ м.** 1. Чичо у българомохамеданите, а в
Златоград и у българохристияните (См,
Ар, Ас, Мн, Дев). 2. Българомохамеданин.
Мѣл'чи, сѣн'че, чи ште та чѣе мижѣ!
(См, Ас, Ар).
- ✓ — **мижѣвица ж.** Стрина (бълмох. — См, Ар,
Ас, Мн, Дев). *казѣнк, казѣнге'*
- **мизевѣр, мизевѣрин (тур.) м.** 1. Доносчик
на властта. 2. Ключар, клеветник.
- **мизевѣрлѣдѣсвам, мизевѣрлѣдѣсувам гл.**
1. Правя донос пред властта. 2. Ключарст-
вувам, клеветя (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- **мизевѣржѣ (тур.) м.** Доносчик, клеветник
(См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- **мизул', мизул' м.** Най-малкото дете на ро-
дителите. *Айсѣд ми ѣе мизул'чека* (Слв,
Пт, Дв, Кт, Вв).
- **миѣнувам сз.** Променям държанието си
към някого, държа се по-добре, макар и
привидно, лицемеря (Слв, Вв, Кт).
- **миѣдѣсвам гл.** Шия, бродирам (Гб).
- **микишѣр м.** Прекалено изнежен човек (Пв).
- **микруф, микруфин (тур.) м.** Нахален, доса-
ден човек (См, Ар, Мм, Ас, Дев).
- **мила ж.** Милост. *Айсѣд чилѣк нѣма хѣч ми-
ла* (Слв, Вв, Кт).
- **милайм нарч.** Кротко, вежливо. *Фсе ми дѣ-
маше милайм* (См, Мн, Ар, Ас, Дев, Мг).
- **милан прил.** Мил, свиден, скъп. *Да ма ни
главиш и жѣниш ли сѣе милан Пѣтров-
ден.* (пред. н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **милѣ с.** Детска игра, при която се удря с
тояги дървено конусче (Пг, Чп).
- **милинка прил.** Миличка (См, Ас, Пт).
- **мило прил.** Служи за обръщение за всички
родове: свидно, скъпо. *Кадѣ си тѣрнало,
мило?* (Слв, Вв, Кт, Пт, ШлР).
- **милѣвник м.** Любовник, годеник (Лл).
- **милѣвен прѣстен м.** Годежен прѣстен (Лл).
- ✓ — **милувам гл.** Любя, обичам. *Нѣяа по-напрѣт
милувам от мѣята жѣнѣ* (Чн, НМ, Бб).
- ✓ — **миндал (грц.) м.** Бадем (Бч, Нр, Дб, Яв, Хв,
Пв, ДХ).
- **миндѣзин миндѣс, (тур.) м.** Инженер (пред.
у българомохамеданите от минния басейн).
- ✓ — **миндѣл' м.** 1. Домашно изработена престил-
ка (См, Ас, Кп). 2. Слабо, изостанало в раз-
витнето си конче (Лл и др.).
- **минж'увѣр м.** Минзухар (Дб).
- **минка ж.** Малко, 10—15-годишно момиче (Гб).
- **минлѣт' (тур.) м.** 1. Народ, хора. *Млѣго мин-
лѣт' имѣ на зѣоран* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
2. *прен.* Особен, необикновен, лош човек
(Слв, Вв, Кт, Пт).

- минтан м. вж. *клашик* в 3 знач. (Ел, СМР, Нд, Мд, Сг).
- минушка ж. вж. *принга* в 1 знач. (Тър).
- мира ж. Късче месо, мръвка (Пв).
- миранга ж. Крем, лилия цвѣте (Гс).
- ✓ мирасчий м. Наследник (Пв).
- мирафѣт' (тур.) м. Изкуство, умение. *На сѣдѣ мирафѣт' сам научил вѣст' мойсе аркадаше* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кс).
- мирд'о ж. Чубрица (Слв, Вв, Кт, Мм).
- мирдушка ж. Вид дребно ароматично грозде (Гб, Кп).
- мирка ж. Мръвчица (Пв).
- мирд (тур.) ж. Обществена земя, оставена за паша (См, Ар, Ас, Мн).
- миром нарч. Кротно, мирно. *Дружина поклон направи и миром, майчо, замѣна* (н. п.).
- ✓ мирѣнка прил. Кротичка, мирничка (Гб).
- ✓ мисал' (лат.) м. 1. Домашно изработено платно или голяма кърпа, която служи за поставяне на трапеза, завиване на продукти и др. *Мисал' за покриване хлѣба ф наиквитѣ ѿе вѣл'нен* (См, Ар, Ас, Дрб, Дев). 2. Кърпа, с която момата дарява момъка. (Юг, Сг, Мд). 3. Кърпа за ядене. *Вѣстѣм мисалѣ дадаха, лу мѣне ни достѣгнаха* (Зл).
- мисам гл. 1. Правя, върша нещо, занимавам се. *Мисам терзилѣк'.* 2. Употребявам, използвам. *Зѣх да си мисам новисе дрѣпи* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- мисан прил. Употребяван. *Мисани халшита* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ✓ мисар прил. Лош, зъл. *Ейсѣ чвѣк ѿе мисар* (Вк).
- миск (тур.) м. Благоуханна мас, получена от четириногото месоядно животно. *Чѣрни ми миски данѣса мѣрни цвлѣфе да мажѣм* (См, Мн).
- ✓ мисѣр (тур.) м. Царевѣца (См, Ар, Мн, Дев, Мг, Гк, Ив, Кс).
- мисѣрка ж. Пуйка (См, Пг, Дв).
- ✓ мисѣровина ж. Шума от царевѣца (См).
- мисла ж. Мисъл (Бат).
- мислос м. вж. *мисла*. *Цѣла нѣш ни клѣпах от мислос* (Слв, Мм, Ус).
- мислос ма ѿе гл. безл. израз. Мисля, имам грижа. (Пв).
- миснѣт' (тур.) м. Държавна или друга обществена служба. *Мѣлак чилѣк, пак голѣм миснѣт' му дадаха* (См, Мн, Ас, Ар, Дев).
- мѣтал'ке ж. Парцалче за миене на съдове (Лл).
- мѣте част. Недейте. *Мѣте ма кайдѣсва!* (Гб, Кп, Кч, Зл).
- мѣтебѣр (тур.) прил. Ценен, уважаван, почитан (См, Ар, Ас, Мн).
- мѣтебѣрен прил. вж. *мѣтебѣр* (См, Ар, Ас).
- мѣтка ж. вж. *мѣчка* в 1 знач. (Пв, Хв).
- мѣтни гл. повелит. Хвърли, метни (Гб, Кп).
- мѣтца ж. Стрина (пред. бълмох. — Зл, Рд).
- мѣхл'ус, мѣхл'узин (тур.) м. Небрежен, мързелив, нечистоплѣтен човек.
- мѣхл'укѣт, мѣхл'укѣтин (тур.) м. укор. Животно, галина (См, Ар, Ас, Мн).
- мѣхт'уп (тур.) м. Писмо. *Пѣса ли му мѣхт'уп?* (пред. бълмох. — См).
- мѣхурѣдѣсвам гл. Подпечатвам (пред. бълмох.).
- мѣчка гл. Прѣда много тънко — за фина домашна тъкан. *Мѣчка за мѣндѣл и пѣлас на мѣскотѣ* (См, Ар, Зл, Мв, Дев).
- мѣчкан прил. Тѣнѣк, прѣден много тънко. *Мѣчкан пѣлас* (Слв, Вв, Кт, Тн).
- мѣчко нарч. Мѣлко (Син).
- мѣшѣн (тур.) м. 1. Знак, белег. 2. прен. Голѣжен подарѣк (Дл, Гл).
- мѣшек прил. Мѣничѣк. *И тѣ рѣвна мѣ като мѣшко магарѣ* (Зл).
- мѣшетина ж. Пѣпка или струпче на устна (Слв, Вв, Кт).
- ✓ мѣшѣто с. вж. *кал'мѣнка* в 1 знач. (Мд, Сг, Ср). Н
- мѣшефѣрѣ ж. Несериозна приказка, хумор, смешка. *Мѣне ни мѣшѣва сѣкава мѣшефѣрѣ* (См, Ар, Мн).
- мѣшефѣш прил. неизм. 1. Повърхностен. 2. Несигурен, нестѣбилен. *Айсѣла рѣбота ѿе ѿѣца мѣшефѣш* (См, Ар, Мн).
- мѣшкарка ж. вж. *кал'мѣнка* в 1 знач. (Ер). Н
- мѣшкарник м. вж. *кал'мѣнка* в 1 знач. (Нд, Мър).
- мѣшкино кѣте с. вж. *кал'мѣнка* в 1 знач. (Бн). Н
- мѣшкина чѣма ж. вж. *кал'мѣнка* в 1 знач. (Яг, Нс). Н
- мѣшко нарч. Мѣничко (Кп).
- мѣшница ж. вж. *колтѣк* в 3 знач. (Яг).
- мѣшѣйна ж. Луна (Як, Др, Дж, Чѣк).
- младѣ с. Новородено, младенец (Пв).
- младенѣй мн. Младоженѣци (Дб).
- младенѣците мн. Младите, деѣтата (Дер).
- ✓ младѣйка ж. Младѣ тънко и високо дърво (Слв, Вв, Кт, Тик).
- младѣина ж. Младѣст (Кп).
- младѣинѣ с. Младѣж. *Младѣ младѣинѣ* (Чд).
- младѣф в израз. Младѣни. *Слѣшах го от младѣф до старѣф* (Пв, Хв).
- младѣшта мн. Младѣжи (Дб).
- ✓ младѣк м. 1. Издѣнка. 2. Горѣчка от младѣ дървѣта. *Цѣлоно мѣсто сѣ ѿе покрѣло с младѣк* (Слв, Вв, Кт, Пг, Сц). 3. Единично младѣ дърво (Бд). Н
- младѣтѣйѣ ж. Младѣж (ШлР, Сит).
- младѣчна прил. 1. Скоро отелѣна крава. 2. Скоро ояренѣ коза (Дб).
- младѣчница ж. 1. Крава, която е в първото си тѣло. 2. Крава, която скоро се е отѣлила (См, Ар, Мн, ШлР).
- младѣтѣм гл. 1. Удрѣм, бѣскам, бѣя. *Лѣким фѣсѣсах, та го младѣх хѣбѣве присѣкѣи-*

- не. 2. Сека. Два ден'а млѣтих и орталѣ-
ка бѹкви сурѹици намлѣтих. 3. прен.
Ям много бързо. Брѣй, млѣти като ман-
дѣ! (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- млѣтнувам гл. вж. млѣтѣм (См, Ар, Ас, Мн,
Дев).
- млѣштѣм, млѣштѣм гл. Мляскам. Нѣмам
зѣбе, та го млѣштѣм (См, Ар, Мн, Ас).
- млѣковам гл. Задоволявам нуждите си с мли-
ко. Крава са на млѣкова хѹбава (См, Ар,
Ас).
- млѣнжѣм са гл. Глезя се (Ус, Рво).
- млѣнце с. Млечице. Сипни ми млѣнце!
(Слв, Вв, Кт).
- ✓ млѣго нарч. Много.
- млѣш нарч. Много пъти (Пш).
- млѣжиш нарч. вж. млѣш. Нѣ сме дохѣдали
млѣжиш (См, Ас, Ар, Мн).
- млѣзи нарч. Мнозина (См, Ар, Ас).
- млѣзно нарч. ув. от млѣго (См, Ар).
- млѣчко нарч. ум. от млѣго. Множко. Млѣч-
ко штиш глѣда и вѣрди (См, Ар).
- млѣничко нарч. Извънредно много (Дев).
- ✓ мѣ¹ мест. Ме. Йа ти сѣм, майко, казвала,
да мѣ си нѣ провѣжда (Мус). Хич ни
мѣ ѿе хажѣт' от нѣга (См, Чп, Пг, Мс,
Пт).
- мѣ² мест. Служи за обръщение; мой. Каде
да подиш, мѣ? (Ус, Рво, См, Дун).
- мѣ³ част. Придружава обръщение. Мале
мѣ! (Вел).
- мѣглѣм гл. Пуша (тютюн). Йѣца мѣглиш
пѹстѣсо тѹт'ѹниште, брѣ! мѣгли са
безл. Замѣглява се. Нахсрѣшто са мѣгли.
~ са прен. Остро се карам. Байѣ са мѣг-
лихмѣ, дѣдѣ са са сѣтиме (См, Ас, Мн).
- мѣглеш м. вж. матѣн (Нс, Бр).
- мѣдо с. Патладжан (См).
- мѣзак м. Нежно същество, напр. малко дете,
агѣнце и др. (Слв).
- мой, мѣйте част. Недей, недейте. Мѣй са
од'ѹива! Мѣйте ма кайдѣсва, чи ѿмам
дѣчкѣве! (См, Ар, Ас).
- мѣка ж. Движим и недвижим имот (СР).
- ✓ мѣклес прил. Мекичѣк, възмек. Питаса ѿе
мѣклеста (См, Ар, Ас, Мн).
- ✓ мѣкнам гл. Скубя, изтеглям. Мѣкнам па-
пратѣс от лѹкас (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- ✓ мѣксус (тур.) нарч. Нарочно. Нѣсите мѣк-
суз здраве вѣритем (См, Ар, Ас, Мн).
- мѣлавѣм гл. Продължително дѣвча нешто (См,
Ар, Ас).
- мѣл'ак м. Молец (МДер).
- мѣлѣпсвам гл. Заразявам с болест (См, Ар,
Ас, Дев).
- мѣлзга ж. Мъзга (См, Ас, Дев).
- мѣлѣтва ж. Угощение в дома на родилката
на 3-ия ден след раждането (См, Чп).
- мѣл'кум нарч. Мълчешката. Чѹвайте са, чи
сѣи кѹче мѣл'кум хѣне (См, Ар, Ас).
- ✓ мѣмар, мѣмарин м. Пратеник на момчето да
иска момата (См, Пг, Дв, Дед, Гб, Кп,
ШлР).
- мѣмарец м. Малка водна кафява ракообразна
животинка, която често се среща във водата
на студените изворчета (См, Ас, Мм, ШлР).
- мѣмече с. Момиче, девойка (См, Зл, Нд, Бг,
Зп).
- мѣмни м., мѣмини мн. Поканените на сват-
бата, близки на момата. Мѣмините са на-
кѣрдиха след годешниците (См, Ар, Ас,
ШлР).
- мѣмина кѣтка ж. Цвете от рода на мато-
чината (Стр, Дл).
- ✓ мѣминка ж. Момиченца, девойчица (Гб, Зл,
Ков).
- мѣмица ж. 1. вж. зѹнка в 1 знач. (Дж, Чак).
2. Девойче. Мѣмице мѣри хѹбава, мѣне ни
карат за кражба (Ус, Рво, СмР, Мд,
Сг).
- момичка ж. Малка плитка от женска коса
(Зл).
- момско с. Моминска чест, моминска девстве-
ност (Дб).
- момтеница ж. вж. момтерѣца (Сг).
- момтерѣца ж, ув. Укорно име на мома.
Каде хѣдиш до сѣ вакѣт', момтерѣце?
(Слв, Вв, Кт).
- мѣнам гл. 1. вж. мѣнам в 1 знач. 2. прен.
Приказвам повече, отколкото е нужно (См,
Ар, Ас).
- мѣне мест. Мене (Кир, Зл).
- мѣра ж. 1. Зѣл дух. Да та врахлѣти мѣ-
рата! 2. Употребява се в изрази за про-
клятия и ругатни. Да ти опустѣе и мѣра-
та! (Мм, Сок, Бс).
- ✓ мѣрава ж. Кошмарен сън (мора). Хич ни
сѣм спѣл, цага нѣш ма ѿе притѣскала
мѣрава (См, Мн, Ар, Зл, Дл, Бб).
- ✓ мѣран, мѣрен прил. 1. Уморен (Хв, Пв, СК,
Чд). 2. Теменужен, виолетов (за цвят). Мѣ-
рана бѣйѣ. Мѣранѣ мастѣло (См, Ас, Як,
Нд, Стр, Кс). 3. Черен. Мѣрна си кѣса
расплѣта (н. п. — Чп, Пг, Ох, Муг, Сок).
4. Тежѣк, приспѣвен. Мѣрна ма дрѣмка
налѣгна (н. п. — пред. бѣлмох.).
- мѣрат'ка ж. Мравка. (Пг, Як).
- мѣрс прил. Омразен, неприятен. Бѣрзѣто е
мѣрзѣ (См, Ас, Ар, Дем).
- мѣри част. Сама служи за обръщение или
придружава обръщение към жена. Мѣри,
ѣтвори ми! Кѣно мѣри, ѣтвори ми (Слв,
См).
- мѣри мѣта сѣпа! израз. Безобидна закана.
Де бой, де (См, Ар, Ас, Мн).
- мѣрлѣш м. Период на естествено оплодява-
не на овцете през есента. Сѣди до мѣр-
лѣш, сѣтне ште си та пѹсна (См, Ар,

Ас, Дев).

мѡрсѣм са гл. Блажа, ям блажно. Лу ко-
кам ли са и бѡрзам да са мѡрсѣм (См, Ар).

мѡрсѡ прил. 1. Блажно. 2. прен. Неприлично
(См, Пт, Дв, Зл).

— мѡрхул' м. Слаб, анемичен, преждевременно
съсухрен човек или животно (ШлР).

— мѡрхут' м. Мърша (Слв).

мѡрчкул' м. 1. вж. мѡрхул' (Слв, Пт).
2. Вид гъба, която се яде (Слв, Вв).

мѡршеф прил. 1. Слаб физически. 2. прен.
Слаб материално, беден. Мѡршеф сам,
ѡти ми ни сѡтѡгат парѡте за пѡд'ѡр (См,
Пт, Дв, Мс, Пг).

мѡсас прил. Мускулест. Кѡсни го, тѡанка
ѡе пѡ-мѡсаско (Слв).

— мѡски кахѡр м. Тежка грижа, която само
мѡжѡт може да понесе (См, Ар, Ас).

К мѡски празник м. Димитровден. (См, Пт, Дв,
Мс, Пг).

— мѡско с. Мѡж, съпруг. Мѡсо мѡско си до-
хода ѡт Пѡле двѡи в годѡната (См).

мѡскѡф м. 1. Русия. 2. Руснак (пред. бѡл-
мох.).

мѡсница ж. Месни заговезни (См, Пт, Дв).

— мѡсница ж. вж. пѡнга в 1 знач. (Бн, Сн,
Ор, Тв, Бк).

— мѡстѡк м. Място, където вторият ред доячи
повтарят доенето на овците (Хв, Пв).

✓ мѡстѣм гл. 1. Мразя. 2. Отмѡщавам (Слв,
Пт, Вв, Кт).

М мѡстика ж. вж. пѡнга в 1 знач. (Бат. и др.).

— мѡстраѡ' м. остар. Тип, мостра (Пв).

— мѡт'ка ж. Мотика (Пг).

— мѡтрѡх м. Стари парцали (Вр, Мд).

— мѡхчина ж. Меко, топличко време. Кѡ пейѡт
петлѡте ѡдвечер, за мѡхчина (См).

мѡѡа гл. Мучи тихо (за еѡр рогат добитѡк).

Крѡваса мѡѡа за тѣленѡ.

✓ мѡѡур (тур.) м. Блатисто място (См, Ар, Мн,
Ас, Дев).

— мрѡва ж. вж. мѡрѡва (Смл, Хд).

— мравѡл'ник м. Мравунак (Слв, Вв, Кт, Цт).

— мравѡшки мн. Тръпки (Ав).

— мрас м. Ревматизѡм. Бѡлно ѡе ѡт мрас (См,
Мд, Сг, Як).

— мрѡзгавѡ нарч. вж. мрѡзгавѡ (СмнР, Бд, Нс).

✓ мрѡзи гл. Студено е, студи. Йѡѡа ми мрѡзи
(См, Ар, Мн, Ас, Дев).

— мразниѡи мн. Студени тръпки (См, Ар, Мн,
Ас, Дев).

✓ мразѡвам гл. Мрѡзна продължително време.
Цѡла зѡма са мразѡвали (См, Ар).

✓ мрак м. Болест по деца, причинявана ѡт
зли ношни духове (поверие).

мраѡѡсвам, мраѡѡсувам гл. Поболявам се,
защоѡто сѡм раздразнил ношно време зѡл
дух (См, Ар, МлР, Чп, Пг, Хв, Пв).

— мраѡѡл'ник м. вж. мраѡѡл'ник (Пд, Бл).

мраѡѡште с. ув. ѡт мрак. Употребява се при
баене (ШлР).

— мраѡѡник м. Прилеп (См, Мн, Ар, Бд, Нс,
Хд).

мраѡѡл'ник м. вж. мраѡѡл'ник (Тх).

мрѡѡжа ж. вж. варѡѡл'ник (Чп).

мрѡзгавѡ, мрѡзгавѡ нарч. 1. В здрач, в по-
лумрак. Сѡлѡ си доѡѡдах ме лу ѡ мрѡз-
гавѡ (См, Мд, Дл, Ар, Яг, Ас). 2. Преди
разсѡмване (Дб).

мрѡл'ѡк м. Неѡбикновено пѡргав, подвижен
човек, който прилича на мряна (Рд, Ма).

— мрѡнѣм гл. 1. Помѡтиявам (за очи). Чѡрни
штѡт ѡчи да мрѡнѣт (н. п. — См, Ас,
Ар, в См). 2. ~ са прен. Свѡня се. 3. прен.
Кахѡря се. Мрѡни са кѡтѡ нѡѡѡста (Стр,
Дл).

— мрѡнѡи мн. Маслени звездѡчки, които плу-
ват по повѡрхност на супа. Мѡлѡчко зѡ-
бѡлка си сѡпнала, лу нѡква мрѡнѡка са
варѡѡ ѡдѡре на васѡлѡс (Слв, Пт, Дв, Мс,
Пг).

— мрѡсти гл. Снася яйѡа и се ѡплоѡява — за
риба мряна (Вв).

— мрѡсѡк м. Здрач (Хв, Пв).

— мрѡснѡк м. вж. мраѡѡл'ник (Як, Др, Дж, Чак).

— мрѡснѡчка ж. у.м. ѡт мрѡснѡк (Як, Др, Дж,
Чак).

— мрѡчкул' м. Ядивна горска гъба (Дб).

— мрѡша ж. Мърша (Чн).

— м'уждѡ (тур.) с. вж. мѡжд'ѡ (Хв, Пв, Дн).

— мѡзѡбѡлка ж. вж. бѡлѡеник (НМ).

— музѡ, музѡ ж. 1. Дребно, но пѡргавѡ мулен-
це. 2. прен. Човек, който се смѡе без зна-
чителен повод (См, Ар, Мн, Ас, ШлР, Мг).

— музурѡк м. Копѡе. Йѡт кѡнѡе си кѡмѡка
зѡма, сѡс музурѡк — нѡѡѡрана (н. п.).

— муѡам са гл. Мѡя се. У.мѡх са (Гб).

— муѡшек прил. Мѡниѡѡк (СмнР).

— мулѡшти светѡѡ м. Свети Влас, покровитѡл
на товарния добитѡк, който е играѡл много
важна роля в помѡнѡка на родѡпѡанина (См,
Ар, Ас, Дев).

— мулѡчко нарч. Мѡниѡѡко (пред. бѡлмох.).

— мул'к' (тур.) м. Недвижим имѡт (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг, Кс).

✓ мум (тур.) м. Парѡфинова свѡщ (Як, Др, Дж).

— мумиѡ ж. Черна прѡст, която се дава на до-
битѡка кѡто лекарство срещу няѡни болѡсти
(Стр, Бк, Дл).

— мумиѡ ж. Цветна кѡрпа за глава (См, Чп,
Пг, ШлР, Зл, Бг).

— мунафлѡк (тур.) м. Интрига, клѡка, пусната,
за да скара няѡни (пред. бѡлмох.).

— мунѡѡр, мунѡѡрин (тур.) м. Мрѡсен, неѡист
човек. Да ни пѡде мунѡѡр (См).

— мунѡарлѡк (тур.) м. Мърсѡтия, неѡистѡта
(пред. бѡлмох.).

— муниѡ м. Малѡко кѡченѡе, мѡниѡе (Зл).

- 87 Pa.

мъте нарч. За внезапно припомняне на нещо; впрочем, нали. *Мъте ѝе штех дйда нах Фойне, а че сам заборил* (Пв, Хв, Ор, Бп).
мътей м. Мътилка (ДХ).

мъчник м. Сандък, в който пада брашното на воденицата (Мт).
мъшек прил. Малък. *Нуу чилек ѝе мъшек* (Як, Дж).

Н

на¹ отриц. част. Не. *На мо йдва* (ДХ, Хв, Пв).
на² мест. Ни. *Поручаха на нах вотре* (См, Пт, Дв, Сп).
V на³ гл. инф. Намеря. *На ли иштиш под' ф т'овнорс?* — *На ште, на* (См, Ар, Ас, Мн).
на⁴ мест. Онази (Як, Др, Дж, Чак).
на⁵ съчет. Не зная. *На, да ли ште. На, до ли ште. На, здѣ ли ште. На, ѝ ли ште. На, ѝд ли ште. На, пѣ ли ште. На, пѝ ли ште. На, каде отиде. На, как го звот. На, какво да сторам. На, кина да правѣм. На, кога си штат до. Дошол си ѝе и друк, на кой. На, котро другор ѝе дошол. На, на ли ште. На, чу ли ште.*
наа мест. Тая, оная (Дрб).
наадам гл. Намирам (Пв, Хв).
нааднош нарч. Наведнѣж. *Нааднош пририп-на айсо двар* (См, Ар, Мн).
V наабрѣм, наабр'увам гл. Набрѣквам. *Йѣ са наабрих* (Вк).
- наадам гл. Набождам (пред. бълмох. — Зл).
- наакрачвам са гл. 1. Изкривявам се. 2. Разкрачвам се (См).
- набал'нева гл. безл. Домѣчнява. *Рѣках му, ала йѣца му са набал'ни* (См).
набал'нен прил. Натѣжен, наскърбен. *Отиде си набал'нен* (См, Ар, Мн, Ас, Сит).
на баро нарч. На високо, на голямо. *Йма са на баро*.
- набаром нарч. С пипане, опипом. *Оди набаром* (Хв, Пв).
набаружвам гл. Събирам вода в баруга (Слв, Вв, Кт, Пт, Мм).
V набахтавам гл. Набивам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
набер м. Набиране голямо количество плодове, зеленчуци и др. от малко място. *Га са йодри йѣбал'кисе, йма хубаф набер* (См, Ар, Ас).
набивам гл. Скривам се. *Ворза конен за адно фойна пак не набихме хол'мана* (Мн, См, Ас, Ар).
набизавам гл. Нахранвам бебето си с мляко, накърмям (Кп и др.).
набирам гл. Трудя се, стягам се. *Л'осно нийде нема, га го ни набираш* (См, Дев).
наблат'увам са гл. 1. Намокрям се. 2. прен. Напикавам се (См, Ар, Ас, Дев).
наблизе нарч. Наблизо (пред. бълмох.).
V набф с. Небе. *Лѣким сам мераклие да фбр-кам на набфс* (СмнР, Смл).

набф м. Набито място по ходило. *Станала ми ѝе набф на петдса* (См, Ар).
- наборствам гл. Нахранвам с бѣрс (См).
- набрусвам, набрусувам гл. Набрулям си плодове. *Набрусих си от казѣлка на крушки* (См, Ар, Ас, Мн, Дев). ~ са прен. На-мръщвам се, разсърдвам се. *Лу за ништо са набрусваш* (См, Пт, Мс, Дв).
набрусан, набрусен прил. Сърдит. (Слв, Вв, Кт, Пт).
набрусучвам са гл. вж. набрусвам са (Рд, Сг, Стр, См, Ар).
набручвам са гл. 1. Набрѣквам се. *Медго ми са набручка образас*. 2. Набира се. *Шийворс ми са ѝе набручкало* (См, Ас, Ар).
набрѣделки мн. Дървета, между които стои гребенът в домашния стан (Сем).
V набузвам гл. 1. Силно подкарвам. 2. V Надувам духов инструмент така, че ми се издуват бузите. *Сѣднаха, набузиха гайдине, че запѣха*. ~ са Издавам се напред, изкривявам се. *Дварас са ѝе набузие и ште са хахѣрне* (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
V набузан, набузен прил. 1. Надух като буза. 2. прен. Прибързан, спринтлив (См).
набурва са гл. Надува се в изблик на някакво чувство (за сърце). *Набурла ми са ѝе одвотре сарцѣс, ште ми са пѣрне* (Слв).
набързе нарч. Набързо (См, Пв, Хв, Сг).
V навабѣм гл. Примамвам свие (Сп).
навадам гл. 1. Правя вадн (ретева) на нива, за да засея в тях нещо. 2. Отправям при поливане водата в желана посока. *Навадихме за патѣрето; Навадихме водѣта* (См, Сг, Стр, Пт, Дв, Вв, Кт).
навалѣм гл. 1. Запалвам огън. *Навалѣхме голѣмо оганиште* (См, Ар, Мн, ШлР). 2. Натепвам. *Навалѣхме мидго хаби*. 3. прен. Отслабвам от болест. *Сѣе денѣ йѣца го ѝе навалило*. ~ са. 1. Търкалям се. *Навалѣхме са около оганѣ*. 2. Тръгвам надолу. *Навалѣхме са нис барчийкана* (См, Ас, Ар).
навал'ѣ ж. 1. Матернали, приготвени за нещо. *Збрали сме навал'ѣ, вол'ница да ткай-ним дванка топа хабица*. 2. Разни видове продукти за ядене (СмнР, Слв, Ар, Мн, Ас, Дев).

- на́вара ж. Полепнало ядене по стените на съда (См, Пт, Дв).
- на́варда ж. Множество хора, сган. *На́варда л'уде* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- наваре́н прил. Полепнал по стените на съда, в който е варено нещо (Слв).
- на́вефци мн. вж. *навей* (МК).
- на́вей м. Пряспа (Чк).
- наве́йнина ж. Детска болест, която според поверието може да сполети бебе при къпането му (Пер).
- навесе́йат (тур.) м. Завет, завещание (Яв, Мн, Ар).
- на́веф м. вж. *навей* (См, Пт, Дв, Сц, Сг, Стр).
- навзй́мам гл. 1. Намразвам. *Навзбли го са, хйч го ни погл'одват* (Слв, Ар, Ас). 2. Навечам да използвам нещо. *Кадето сас сйрането навзбх* (Стр).
- нави́дам гл. Навеждам. *Нави́дам са нахпреш* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- нави́за гл. Прониква (за вода). *Навезла йе вода ф хлэван* (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- нави́рвам гл. Напълвам с вода, сълзи. *Та чърни очи навйри* (н. п. — Вг).
- навласа́т'вам, навласа́т'увам гл. 1. Чрез удряне вълна, памук и др. ги правя годни за предене. 2. *прен.* Набивам, нанасям побой (Слв).
- на́влек м. Материали, довлечени от вода (Яв).
- навли́чам са гл. Почвам да слабея. *Сайа жена отко́ле са йе навлэкла* (Слв, Вв, Кт, Пт, Сг).
- навне́тре нарч. Навътре (ДХ).
- наворв́ем гл. 1. Прекарвам през връв нещо. 2. *прен.* Ям бързо и лакомо (См).
- наворх́вам гл. Навършавам. *Наворхахмe тридесте кила жито* (См, Пт, Дв).
- наворш́вам гл. Напълвам, допълвам. *Наваршите ми чувалас саз жито* (См, Ар).
- навра́там гл. 1. Обръщам. 2. Катурвам някого назад (См, Ас, Ар, Мн, ШлР). *Крес*
- навре́дам гл. 1. Пакостя. *Млого ми навреди ф работаса* 2. Бръквам, докосвам. *Пол'очка, чи ми навреди болешкаса* (См, Ар, Ас).
- навулж́вам гл. Нанасям голям побой (Слв, Вв, Кт).
- наву́штек м. Навуша (Яв, Дб).
- навъзбърдо́ нарч. Нагоре по стръмнината (Пв, Хв, Юг).
- нагава́свам гл. Обърквам, смотавам (Тн).
- нагада́вем са гл. 1. Заразявам се от болест. 2. Въшлясвам (См, Ар, Мн, Ас).
- нага́дам гл. 1. Заставям, принуждавам. *Нагоди го ти, га можиш*. 2. Приготвям. *Нагодихмe си и жито и сено за зимоска* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- нага́да са да лети́ безл. израз. Готви се да вали (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- нагалго́твам са гл. Напивам се, като издавам особен гърлен звук (Слв).
- нагарванй́сва, нагарванй́сува гл. Хвърля се и почва да се дави (за кучета, вълци и др.). *Кучетана нагарванйсаха вал'кбн* (См, Ас, Мн).
- нагаргу́ч нарч. На гръб. *Збми ма нагаргуч* (См, Ас).
- нагаргу́чвам гл. Вземам някого на гръб. *Нагаргучи ма, чи ни мога да ворвем* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- нагарму́д'вам са гл. 1. Сборичквам се. *По хоронф са нагармудиха*. 2. Своеволничас жена. *Ф т'овноф са нагармудиха мо́ско и жéнско* (См, Ас, Ар).
- нагева́хсувам гл. Обърквам прежда. *Паражйкас са нагевахса* (Мм, Сок).
- нагева́хсан прил. Объркан, оплетен (Мс, Сок, Ус).
- нагераме́чвам, нагераме́чувам гл. Натрунвам неща едно върху друго безредно и безразборно (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс).
- нагла́вник м. Горна част на терлик (Пв, Хв).
- нагла́фка ж. 1. Горна част на терлик и *кал'чун'*. 2. Шита подложка за върха на цървул (См, Сг, Стр, Пт, Дв).
- над'а́вам са гл. Обличам се (Кп).
- нагнёт́вам гл. Натъпквам, напълвам—напр. черва с месо и др. (Сем).
- на́года ж. 1. Материали за строеж. 2. Припаси за зимуване и др. (См, Ар, Мн, Ас).
- на́годник м. Човек, който умее да нагласява и приготвя необходимото (Хв).
- на́годно нарч. Вероятно (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- нагон́вам гл. Нахвърлям се, нападам. *Нагонали го са, та штели да го прибйат* (Слв, См, Ар, Ас).
- наго́ркнува гл. Нагорчава. *Сйранесо байе наго́ркнува* (См, Ас).
- на́гребене с. вж. *бардйлка* (Кор, Сит, Пв, Дб). **Б**
- на́греф слонце м. Времето, когато и най-ниските части от планината са огрени от слънцето (пред. бълмох).
- наго́ркнува гл. вж. *наго́ркнува* (Куз, Дек).
- наго́рчвам са гл. Намръщам се. *Зашти́м ми са наго́ри тей?* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- наго́рчен прил. Сърдит. *Наго́рчени л'уде* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- на́гръдник м. Нагръдник на мъжка риза (Пв).
- нагу́швам са гл. Навеждам се (См, Ас).
- нагъ́нвам гл. вж. *наго́нвам* (Хв, Пв).
- нада́вам са гл. 1. Клоня към някого, влече ме някой. 2. Намятам се, натрапвам се. *Нисетам са каде са надава*. 3. Спускам се. 4. Бързам за някъде (См, Ар, Ас).
- на́дам са гл. Надявам се (Яв, Пв, Дб).
- нада́с (тур.) м. Угар (См, Ар, Мн, Дев).
- надва́р'вам, надва́р'увам гл. Изпреварвам (Слв, Пт, Дв, Кт, Вв).

- на̀д̀ве нарч. Колебливо, несигурно. *На̀д̀ве му ѝе, ка̀д̀е да на̀шт̀ова* (См, Ар).
- на̀д̀вѝвам гл. Натяквам. *Фсѝ ми на̀д̀вѝваш* (Слв, Пт, Кт, Вв).
- на̀д̀е гл. Намерн (Пв, Хв).
- на̀д̀евам гл. Мушкам, пробождам. *Се го на̀д̀ева ф корѝма то̀з бѝк* (Сем).
- на̀д̀е́м гл. Чрез коване вковавам стомана в сечиво (Бд).
- на̀д̀е́м са гл. 1. Надявам се. 2. Чакам някого. *На̀д̀е́м са да си до̀йдат* (См, Мн).
- на̀д̀е́нвам са гл. Обличам се. *На̀д̀е́нвам лѝтно гиздѝло* (Гб).
- на̀д̀ѝ́к м. вж. на̀жѝ́к (Пв, Хв).
- на̀д̀ѝ́ем са гл. вж. на̀д̀е́м са (Хв, Пв).
- на̀д̀либѝ́ко нарч. Надълбоко (Слв, Пт, Дв, Пг, Мс).
- на̀д̀либѝ́це нарч. вж. на̀д̀либѝ́ко (Слв, Пт, Дв, Пг, Мс).
- на̀д̀л'ѝ́ш нарч. Надлъж (См, Пт, Дв, Мс, Пг, Чп).
- на̀д̀ѝ́лка нарч. Надолу (Дж, Чак).
- на̀д̀ѝ́ва гл. Задухва (за вятър). *На̀д̀ѝ́ли сѝлни ветро̀ве* (См, Сит).
- на̀д̀ѝ́нд'увам са гл. Напупвам се, разсърдвам се (Слв, Вв, Кт, Дб).
- на̀д̀уп нарч. По корем. *Їудата лѝгнала на̀д̀уп* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- на̀д̀ѝ́нвам са гл. Мушкам се до дъното (Яв, Дб).
- на̀ѝ́а, нва, нѝе, нѝѝ мест. Онази, онова, онзи, онези (См, Ар, Ас).
- на̀ѝ́к', на̀ѝ́т' (тур.) м. Намерение (Дев, См, Ар, Мн, Ас, Мг).
- на̀ѝ́нкас нарч. На шега. *На̀ѝ́нкас му рѐках* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- на̀жѝ́гал прич. Нагорещил (Гб, Кп, См, Пт, Дв).
- на̀жѝ́гвам гл. Нажежавам (См, Ар, Ас).
- на̀жѝ́гън прич. 1. Нагорещен. 2. Болен с температура (Гб).
- на̀жѝ́к м. Малка бравичка (См, Ас, Ар, Мн, Дл, Тх, Дрб, Гб, Кп).
- на̀жѝ́вѝ нарч. Приживе. *То̀й си го раздѝли на̀жѝ́вѝ* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- на̀жѝ́зам гл. Нагорещявам до почервявяване (См, Ар, Ас).
- на̀жѝ́чка ж. ум. вж. пѝшлек във 2 знач. (Ел).
- на̀жу́ве нарч. вж. на̀жѝ́вѝ (Слв, См).
- на̀жу́ва́чувам са гл. Опивам се (Слв, Вв, Кт).
- на̀жу́пкувам гл. Напълвам до горе, претъпквам (См, Ар, Ас).
- на̀жу́рка са гл. Напикава се, насира се — за кокошка (Слв, Вв, Кт).
- на́с предл. Към. *По̀гледни на́с ме́не* (Ос).
- на̀за́ркувам гл. 1. Забелязвам. 2. Назъртам (См, ШлР).
- на̀за́рничо́ф прич. Който не се сварява изцяло. *Сако̀ф на̀за́рничо́ф васу́л' дру́к по́т' ни ни са ѝе ла́хвал* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- на̀звѝ́квам са гл. Напивам се, опивам се (Слв, См).
- на̀зде́ нарч. Къде (ДХ).
- на̀зе́ мест. Нас (Зб).
- на̀зе́ гл. Накупи (Нс).
- на̀зи́к (тур.) прич. неизм. Елегантен. *Дошѝл а̀дѝн о̀гизден и на̀зи́к чилѝк* (См).
- на̀зи́ка мест. Нас (Кор, Дс).
- на̀зи́пкувам гл. Напълвам до горе, претъпквам (пред. бѝлмох.).
- на̀зи́рам са гл. 1. Вглеждам се. 2. Озъртам се (См, Ар, Ас).
- на̀злѝ́м (тур.) прич. неизм. Който се докарва, гизди се (См, Мн, Пв).
- на̀зо́лѝ́ва гл. Снася яйца върху продукти, които червясват (за муха). *Му̀хине са на̀зо́лили месѝно* (См, Пт, Дв, Ас, Зл, Мн, Дев).
- на̀зо́ркувам гл. вж. на̀за́ркувам (Дев).
- на̀йма́м гл. 1. Уча се добре (пред. бѝлмох.). 2. Вземам нещо под наем. 3. Привиквам с някои условия (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- на̀ѝ́фнувам гл. Навяхвам. *Ле́ва си но́га на̀ѝ́фна* (Кп).
- на̀ѝ́, та̀ѝ, са̀ѝ мест. Оная, онази, тая, тази (Ох).
- на̀ѝ́ада ж. Нахранване, насищане. *Гла́дно ѝе, не́ма на̀ѝ́ада* (См, Ас, Пт).
- на̀ѝ́дал прич. Намерил. *На̀ѝ́дал ѝе о̀фчѝр бу́дала* (н. п.).
- на̀ѝ́ден прич. Намерен. *Со́ ко́н' ѝе на̀ѝ́ден* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Чд).
- на̀ѝ́ка (тур.) ж. Майка (Сщ).
- на̀ѝ́саде́ва, на̀ѝ́таде́ва, на̀ѝ́наде́ва нарч. вж. а̀ѝсаде́ка (См, Ас, Ар).
- на̀ѝ́ум нарч. На ума. *Ме́не ѝе на̀ѝ́ум дошлѝло* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- на̀ѝ́умвам са гл. Решавам, идва ми на ум. *На̀ѝ́умих са да во̀рвѝм ф се́ло* (См).
- на̀ѝ́ум ми ѝе безл. израз. Идва ми на ума нещо лошо, страхувам се. *Га ми́но́вам прис па̀дѝниса, фсѝ ми ѝе на̀ѝ́ум от не́к во́* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- на̀ѝ́ка нарч. Нима. *На̀ѝ́ка ѐѝса̀ѝа ко̀шта ѝе ва̀ша* (Вк). **За́р, ме́р**
- на̀кама́ра нарч. Заедно. *Ше о̀ре́м на̀кама́ра* (Чн).
- на̀кама́рвам гл. Натрупвам, правя на камара (Слв, Вв, Кт, Яв).
- на̀ка́с м. Наказание, мъка, тегло. *Бис ѝзин от а̀лла́ха ни́мѝ да ни до̀йде со́ на̀кас* (Дев, См, Ар, Мн, Ас). 2. Поръчка (Пв, Хв).
- на̀ка́зе́вам гл. 1. Изхабявам. *Бра̀дваса си на̀ка́зи́л*. 2. Болезнено изтръпват (за зъбите от ядене на кисело). *На̀ка́зи́ха ми са зѝбѝте* (Ас, См).
- на̀калапѝ́свам гл. Турям един върху друг в ред топове шаяци, аби и дрехи (См, Ар, Мн, Ас).
- на̀ка́ркѝ́н'вам гл. 1. Тръгвам, поемам. *Као̀ѝ си на̀ка́ркѝ́ни́л?* 2. Вземам нещо голямо на гърба си (См, Ар, Ас).

e7a

- накатосан *прич.* Объркан, оплетен (Мм, Сок, Пг, Чп, Пв).
- накатосвам *гл.* Хвърлям в безредие, обърк-вам (Пв).
- накѐзвам *са гл.* Насочвам се, прицелвам се (См).
- накеркѐл'вам, накеркѐл'увам *гл.* Закривя-вам на спирала (См, Ар, Чп, Пв, Мн).
- накѝснувам *гл.* 1. Измокрям. 2. *прен.* Пре-трывам, станало ми е безразлично при всички нещастия. *Каквото щите да стан-ва, ѝе сам накѝснал* (Ас, Ар).
- ✓ наклѐвам *гл.* вж. наклѐдам (Гб, Кп, Вв, Кт, Пп).
- ✓ наклѐдам *гл.* 1. Паля огън. 2. ✓ Нареждам дърва, съчки и др. 3. *прен.* Наклеветявам. *Ако на чирѐшко, наклѐдѝш, дано ми сѹха исбѹхнѝш* (См, Ас, Ар, Мн).
- наклѐпвам *гл.* вж. наклѐдам в 3 знач. (Ус, Рво, Гб).
- наклѐам *гл.* вж. наклѐдам в 3 знач. (Як, Др, Дж).
- наклѐпвам *гл.* вж. наклѐдам във 2 и 3 знач. (пред. бълмох. — См, Ас).
- наковѐа *ж.* Наковалня (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- наковѐвам *гл.* 1. Чукам със специално чукче с цел да изтъня острието на коса за косе-не (Слв, Сг, Стр). 2. *прен.* Наклеветявам (СмнР). 3. *прен.* Набивам. *Наковѐах го та щите ма пѹвни, додѐ жуве* (См).
- наковалн'а *ж.* вж. ковалѐ (СмнР, Смл, Рд, Стр, Кч, Дс, Бб, НМ, Лл).
- накѹл'чвам *са гл.* Лягам, като се подпирам на ръката си (См, Мн, Ар, Ас, ШлР).
- накѹпр'увам *гл.* Натъкмявам, нагласявам. *Вѐ накѹприхте свѹдбана* (Слв, Вв).
- накѹрд'вам, накѹрд'увам *гл.* Нареждам едно след друго. ~ *са.* Нареждам се. *Говѹрдана са накѹрдиха аднѹ след другѹ като сѝн-це* (См, Ар, Ас, Мн).
- накѹрмѹт'вам *са гл.* Преляждам (Пв).
- накѹрн'увам *гл.* Вземам част от цялото. *На-карнѝх си праснѝчека, та нѐмам за цѹло борѝло* (См, Ар, Ас).
- накѹф *мест.* Онаяв. *Накѹф хѹбаф чилѐк нѐма* (См, Ас, Ар).
- накѹцвам *са гл.* Получавам херния (См, Пт, Дв, Мс).
- ✓ накѹшвам *гл.* Надувам. *Накѹшвам шѐлваре* (Ел).
- накрѐпѐм *гл.* Към привършване съм на из-вестна работа (Слв, Вв, Кт).
- накрѐчвам *са гл.* Заемам изкривено, неесте-ствено положение, държа си неприлично краката (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- накѹд'вам *гл.* Нацелувам (См, Пт, Дв, Пг, Мс).
- накупѐсвам, накупѐсувам *гл.* Събирам на-куп. *Накупѐсахме снѹпенѹ набарзе* (См).
- накуса *ж.* Вкусване, опитване. *Дѹй ми за накуса* (См, Ар, Ас).
- ✓ накусам, накусвам *гл.* Опитвам вкуса на нещо за ядене (См, Ар, Ас, Мн).
- накѹкр'увам *гл.* Накъдрям. (Пв).
- нал¹ *част.* Нали (Як, Др, Чак).
- нал² *прич.* Намерил. *Нѹл си ми парѝте* (Хв, Пв, Зб).
- налламѹ *ж.* Инструменти за подковаване на добитѹк (Пг, Чп и др.).
- наллашѝ *мн.* Клещи, които се употребяват при подковаване на добитѹк (Ор).
- налѐгам *гл.* Накуцвам. *Тѹ налѐга с аднѹна нѹжѝнка* (См, Ар, Ас).
- налѐт *м.* 1. Налитане, попадане. 2. Нещастна случка (Яв, Дб).
- налѐта *ма гл.* безл. 1. Решавам, идва ми на ум (См, Ар, Ас). 2. *Ще ми се* (Пв, Хв). *Налѐта ма да си пѹдам нах дѹмѹ.*
- налѐтѹ *нарч.* По равен път. *Вѹрѝ фсѐ на-лѐтѹ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- налет'ѹ *ж.* Опак човек. *Дѐ наѹде сѹ налет'ѹ да доведѝш?* (См).
- налисвам *са, налисувам са гл.* Вследствие на някаква болест почвам да слабея (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- налита *ма гл.* безл. вж. налѐта *ма* (пред. бълмох.).
- ✓ налѝчквам *гл.* Наплисквам, напрѝсквам с во-да (См, Ар, Ас).
- наломвам *гл.* Отчупвам си кѹсче хляб, пи-та, баница и др. при някакѹв обред. *На-ломвам клѝнас за здравѹто на цѹлѝс на-рѹт* (См, Ас, Ар, Дев).
- нал'ѹсквам *са, нал'ѹскувам са гл.* Напи-вам се с алкохол (См, Ар, Ас).
- нал'ча, нал'чѹ (тур.) *ж.* Дѹгообразна подко-ва за коне (Бд, Нс).
- нал'ул'ѹквам *са гл.* вж. нал'ѹсквам *са* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- нам¹ (тур.) *м.* Показ, пример. *Зѝ дѐтѐ за наѹм ша стѹни* (Гб).
- нам² *мест.* Нас, ни. *И нах наѹм жѐлно по-глѐдва* (Зл).
- намѹс (тур.) *м.* Българомохамеданска молитва в определено време през деня (СмнР, Сг, Мд, Стр, Рд).
- намазлѹ (тур.) *ж.* Малка китена постелчица, на която жената българомохамеданка се кланя (СмнР, Сг, Мд, Стр, Рд).
- намазлѹк, намазлѹк *м.* 1. Кърпа, с която се бършат българомохамеданите когато се мият за молитва (Яг, Зб, Дн, Мос). 2. Мал-ка постелка, на която се кланят мъжете българомохамедани (Яг).
- ✓ намахнувам *гл.* Наострям сечиво. *Намахни ми брадѹаса* (См, Ар, Мн, Ас). *прѐска*
- намашѐва *ма гл.* безл. Настѹпѹва у мене трескаво състояние (См, Ас, Ар).
- намдѹр *прил.* неизм. Стегнат, хубав, напет. *Намдѹр девѹйче* (Зб).
- намендрувам *гл.* Набивам, нанасям побой (Слв, Вв, Кт).

- **намера ж.** Сгода, случай, обстоятелство (Яв, Дб).
- **намеска ж.** Дял, участие. *Иѐ там немам никаква намеска* (См, Ар, Ас).
- **намет м.** Повърхностно, несериозно отношение към известна работа. *Врѝт' работисе хи прави намет* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **наметам гл.** Правя намек, подхвърлям. ~ са. 1. Налитам. *Лѝким сигд са намета друго адно чилѝчиште*. 2. Приличам на някого от по-възрастните, наследил съм нещо от тях. *Адното са намета на баба му, другото — на дѝда му*. 3. Проявявам чувства и давам израз на симпатии към някое лице. *Нашѝно момче са намета нах вѝшѝно момѝче* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **наметка ж.** 1. Въже, с което се връзва товар на добитък. 2. Перде на око, Cataracta (Сит).
- **наметхнувам гл.** Приличам малко на някого. *Наметхнува си на майка му* (См, Мн, Ар, Ас).
- **наметшкувам са гл.** Нахранвам се до пресищане (См).
- **нами мест.** Нас (Кес).
- **намысам, намысувам гл.** 1. Нападам. *Кучетана намысаха вал'кѝн*. 2. Почвам някоя тежка или продължителна работа. *Нѝе намысахме жѝтва. Намысахме свѝдба*. ~ са. Почвам да се карам с някого. *Лу са вѝдѝха и са намысаха* (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг).
- **намысѝ, намыс'ѝ ж.** Бъркотия в предмети и действия (См, Ар).
- **намыхсѝ с. вж. намысѝ** (Пв, Хв).
- **намыхсувам гл. вж. намысам** (Пв).
- **намылак'вам, намылак'увам гл. вж. намылат'вам** (ШлР).
- **намылат'вам, намылат'увам гл.** 1. Насичам много дърва. 2. *прен.* Нанасям побой. 3. *прен.* Наяждам се до пресищане (См, Ар, Мн, Ас).
- **намылие (тур.) м. вж. замыс** (Зл, Стр, Дв, Бн, Дл, Тх).
- **намыѝ, намыѝте гл. повелит.** Недей, недейте (Хв, Пв).
- **намы'ѝ ж. вж. кимл'ѝ** (Дев и др.).
- **намыѝрзнувам гл.** Простудявам се. *Фчѝра сам намыѝрзнал* (См, Ас, Мн, ШлР).
- **намыѝрцквам гл.** Натоварям. *Намыѝрцахме мулетана сас сурвѝци* (Слв).
- **намыѝжен прил.** Разчорлен, рошав (Дев).
- **намыс (тур.) м.** Чест, честолюбие. *Тѝ си бис намыс чилѝк* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **намысарвам са гл.** Намръщвам се (Слв, Сг).
- **намыне ж.** 1. Баба (СмнР, Ор, Мд). 2. Чичо, байно, бате (Дс, Рк).
- **намынѝзбарце нарч.** Надолу по стръмното (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **намынѝги нарч.** 1. На кракѝ. *Агѝ вѝдѝхме стар чилѝк, намынѝги му стѝнвахме*. 2. Близо.

- **Намынѝги ми дѝнѝсаха** (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **намынѝглавѝвам гл.** Поставям оглавление на добитък (См, Ас, Ар).
- **намынѝпаце нарч.** Обратно, опаки. *У нас ѝма много работи намынѝпаце* (См, Ар).
- **намынѝпала м, ж.** Прибързан във всичките си работи човек (Слв).
- **намынѝпалѝс нарч.** На подбив, на подигравка. *Вѝдѝгнаха ма намынѝпалѝс* (Пв и др.).
- **намынѝпалѝчес прил.** Палав, игрив. *Иѝца ѝе намынѝпалѝчесто, кѝштана вѝдѝга* (См, Ас).
- **намынѝпанѝгом нарч.** 1. Отгоре (за допълнително сложен товар на самар). *Харѝнѝена турѝте муленѝму намынѝпанѝгом*. 2. *прен.* Насигурно. *И негѝен пазарлѝк ѝе намынѝпанѝгом* (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг).
- **намынѝпар'вам, намынѝпар'увам гл.** 1. Налиютява (за пипер). 2. *прен.* Явявам се. *Тѝй пак ѝе намынѝпарил нах сѝва стрѝна* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **намынѝпарстек м.** Напрѝстник (ШлР).
- **намынѝпасѝсвам гл.** 1. Снаждам. *Тѝй хи намынѝпасѝса и з'ѝ да хи намынѝдува*. 2. *прен.* Изгонвам, изпѝждам (Слв, Вв, Кт).
- **намынѝпатничеф прил.** 1. Непостоянен, несериозен човек. 2. Налудничав (См, Мн, Ар).
- **намынѝпатѝсувам гл.** 1. Удрям, набивам. 2. *прен.* Създавам безредие, нападам (Дев).
- **намынѝпѝване с.** Пеене, при което се спомензват присъстващите влюбени мома и момък (Пт, Слв, Дв).
- **намынѝпен м.** Напѝване, напѝгане всички сили (См).
- **намынѝпенѝлка ж.** 1. Нещо, направено или нагласено повърхностно, което всеки момент може да рухне (Слв, Вв, Кт). 2. *прен.* Нещо недостатъчно обмислено. 3. *прен.* Безсмислено усилие (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **намынѝпѝн'вам гл.** Насапунисвам (Слв, Вв, Кт, Пт, Мм).
- **намынѝпѝзмѝм гл.** Отмѝщавам, правя зло на някого. *Кѝму штѝши да намынѝпѝзмѝши?* (См, Ар).
- **намынѝпинам са гл.** Напѝвам се. *Фсѝ са намынѝпѝна ф работа* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- **намынѝписѝно прил.** Предопределено. *Фсѝкему си ѝе намынѝписѝно на чѝлото* (См, Ас).
- **намынѝпѝф м.** Угощение, устроено от младежи със средства, събрани при пеене (рѝсене) на Богоявление (Гб, Кп).
- **намынѝпѝшквам, намынѝпѝшкувам гл.** Обаждам, наклеветявам някого. *Намынѝшкали го са, чи ѝе хѝдил с кѝмѝти*. ~ са. Набождам се, *Намынѝшках са сас шѝйка на ногѝса* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **намынѝплетник м.** Връв, гайтан или ширит, който се вплита при плетене на косите у жените и се спуща отзад да виси (См, Ас, Пт, Дв).
- **намынѝпѝчквам, намынѝпѝчкувам гл.** Удрям на някого плесници. *Агѝ та ни слѝша, намынѝпѝч-*

- кай го по бузите. ~ са. Напръсквам се, намокрям се с вода чрез пликане (См, Ас, Ар).
- напл'осквам гл. вж. напл'усквам (Мм, Сок, Бс).
- напл'усквам, напл'ускувам гл. Набивам някого по бузите с шамари. ~ са 1. прен. Нахранвам се до пресищане. 2. Напивам се с алкохол (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- нап'одам гл. Изпъждам, изгонвам. *Нап'одих хайванете по л'ув'адено* (См, Мн).
- напо'евам гл. остар. Правя магия на някого чрез специално приготвено питие с билки (поверие — Слв, Пт, Вв, Кт, Дв).
- нап'ож'орд'вам, нап'ож'орд'увам гл. 1. Остро се скарвам. 2. Изпъждам. *Ни фт'аса да б'ега, га го нап'ож'ордих* (Слв, Пт, Дв, Сг).
- наполо нарч. Наполовина. *Тежеретес штим делй наполо* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- напор'вам гл. Пробождам. *Нап'орили го са с н'ош. ~ са. Убождам се. Нап'орих са на ш'ейка* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- напор'ет нарч. 1. Подред. 2. Редовно. *Напор'ет ходи на р'аб'ота* (Сем, Стр).
- нап'ос'освам, нап'ос'осувам гл. 1. Остро се скарвам на някого. *Нап'ос'осах го, та ни фт'аса да б'ега* (См, Ар, Ас, ШлР). 2. Изпъждам (СмнР, Сф, Рво, Тн, Сг).
- нап'рав'ам са гл. 1. Оздравявам. *Ст'ани са, с'инко, нап'рави, та са на друга о'глави.* 2. Поправям се, надебелявам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- нап'расан прил. Буен, с едри капки дъжд. *Нап'расан дош.*
- нап'расно нарч. Буйно, силно. *Нап'расно летй* (Слв, Вв).
- нап'ратам гл. Натирям. *Ка'та ден' нап'раш-та козите по х'растете* (Яв, Дб).
- нап'рато нарч. Грубо, предизвикателно. *Ним'ой ми д'ума нап'рато* (Слв, Пт).
- нап'редица ж. Аванс (Дгн).
- напреснил'енко с. подигр. Вретено, на което е напредено съвсем малко (Дев).
- нап'реш нарч. Преди, по-рано. *Нап'реш Ко-лада* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- нап'решка нарч. вж. нап'реш (Мос, Дн, Зг, Хд, Лки).
- нап'решен прил. Предишен. (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- на'раки нарч. На почит, на уважение. *Дарж'ели го са на'раки* (Слв, Пр).
- на'рал прич. Пораснал. *М'ого си на'рал* (Дл).
- на'рамка ж. Каче с тясно дъно, което може да се носи от един човек и се използва за пълнене с грозде (Сем).
- на'рам'ем гл. 1. Турям нещо на рамената си. 2. прен. Тръгвам, поемам. *Кад'е си на'рамил?* (См, Ар, Ас, Мн, Дл, ШлР).
- на'рамник м. 1. вж. вод'ач (См, Пт, Дв, Пг, Чп, Пв). 2. Тежест, която може да се носи на едно рамо (См, Дев, Ас).
- на'рачник м. Наръч (Пв, Хв и др.).
- нарев'ава гл. Навалява, натрупва (за сняг). *Нашт'еска йе нарев'ало сн'ек до кор'ема* (См, Ар, Ас).
- нар'езвам гл. Напълвам. *Нар'еза ведрицана до горе с прасник. ~ са. Напивам се с алкохол* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- нар'езник м. Уред за правене йвици при тъкане (Пв, Хв).
- нар'еч м. Благословия, която бабата, хванала бебето, произнася при първото му окъпване (См, Ас).
- нар'ечено прич. Предопределено (Слв, Пт).
- нар'ечница ж. Баба, която благославя бебето при първото му къпане (См).
- на'ривам гл. Протестирам, роптая. *Ц'алана махало на'рива* (См, Ар, Ас).
- нариц'ало с. Предлог, причина. *Тоа дох'ода лу за нариц'ало* (См, Ар, Ас).
- нариц'ам гл. 1. Плача, оплаквам някого (См, Пт, Дв). 2. Нареждам. *Х'ем го ков'е, х'ем нарица; саб'е, саб'е, йостра саб'е* (См, Ас). ~ са. Правя нещо с цел да замаскирам истинското си намерение (См, Ас, Ар).
- нар'о, на'ра (тур.) ж. Остро скарване, силно викане. *Будн'о бе в'дигнала гол'ема на'ро* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл).
- нар'об'вам гл. 1. Нахапвам, отхапвам (от ябълка, круша и др.) 2. Поръбвам. *Нар'обих ризаса* (См, Пт, Дв, Мс, Ас).
- нар'о'евам гл. 1. Разпръсквам, разгонвам. 2. прен. Навиквам, скарвам се. *Нар'о'их го, та изб'ега.* 3. Нападам. *Нар'о'или го к'учетана, та са пок'ачил на д'орво.* 4. Разхвърлям. *Вйш какв'о са нар'о'или дец'аса по в'отре.* ~ са. Обърква се (за политическото положение). *Ст'рах ма йе да са ни нар'ой н'екво дин'оса* (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Зл).
- нар'о'ч'ем гл. Поръчвам (См, Пт, Дв, Сц, Пг, Мс).
- наруд'анчувам гл. ирон. Изпъждам. *Оти та наруд'анчиха от м'андрана, бр'е* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- на'рук м. Навикване, скарване (Пв).
- нару'квам, на'руквам гл. Навиквам, скарвам се. ~ са. Ним'ой му са на'руква, га му ст'анва с'ордно (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- на'ръбом нарч. Настрана, косо, накриво. *Оди на'ръбом* (Пв, Хв).
- на'ръчник м. Дълга кърпа, закрепена за косите, която стига чак до петите (Гб).
- на'ръчница ж. Жена, която предсказва бъдещето на бебето (Гб).
- нас предл. На. *Нас п'ят'а* (Дл).
- наса'ат (тур.) м. Наставление, съвет (Ас, Пт).
- наса'ва са гл. Набозава се (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс).
- наса'дам гл. Развързвам и нареждам снопи на хармана. *Наса'дихме снопето и ф'ка-*

- рахме мулетата ф хармана (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- насахат¹ (тур.) м. Наставление, съвет (Ар, Ас).
- насахат² (тур.) нарч. Тутакси, веднага (См, Ар, Ас).
- насвадам гл. Обаждам, наклеветявам. *Па ти дуйде, мо ме ле, та ме насвади* (Чн).
- насвирвам са гл. 1. Свирия до насита. 2. прен. Напикавам се. 3. прен. Намръщвам се, разсърдвам се (См, Ар, Мн).
- насева са гл. вж. *насева са* (Чок, Ас, Дев).
- насетам са гл. Разбирам малко, отчасти. *Ие са насетам от саа работта.*
- насим нарч. Лъжливо (Блр).
- наспивам гл. 1. Зареждам пищов или пушка. *Зоми насипите и мо са бозвица, че да хи грейним в долон* (См, Ар, Мн). 2. прен. Готов съм да избухна от нервна възбуда (Слв).
- наспипан прич. Ядосан, готов да избухне. *Лувритците молчите, оти ие иеца насипан* (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- наспирва гл. 1. Оформя редове — за растения, които току-що поникват). *Васулес ие насиприл* (СмнР). 2. Пресича се (за прясно мляко).
- наспирил прич. Образувал редици — за царевичата, когато никне (СмнР).
- наскаквам гл. 1. Прескачам. 2. прен. Пиша небрежно. 3. Работа небрежно (См, Пг, Чп).
- насменжие м. 1. Човек, който с умисъл върши пакост. 2. Присмехульник (См, Ар).
- насмех нарч. 1. На шега. *Сторило му го ие насмех* (Зл, Нд, Стр, Вл, Кт, Пт, Дв). 2. Напук, за инат. *Дума ми насмех* (См, Ас, Ар, Мн, ШлР).
- насмехчие м. вж. *насменжие* (Стр).
- насмул'вам гл. Бързо набирам плодове с шумата или трева, при което се чува шум (Слв, См, Ас, Ар).
- насновавам гл. 1. Завършвам сноването. 2. прен. Набивам. *Хубаве го насновах* (См, Ар).
- нас'огнувам са гл. Протягам ръка да взема или извърша нещо. *Нас'огна са да го фатти* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- насод'вам гл. Давам нареждане, поръчвам да се изпълни. *Насодих хми и си торнах нах село* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- насор (тур.) нарч. 1. Заедно. *Мене ие харам станало нашесо насор ходене*. 2. Общо. *Офцесе да ни са насор* (пред. бълмох).
- насорвам са гл. Събирам се, сдружавам се. *Де да го сторим, да са ни насорваме* (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Лци, Стр).
- насосан прил. 1. Снаден. 2. прен. Много висок. *Леким насосан чилек!*
- насосвам гл. 1. Снаждам. *Насосах си подпаса*. 2. прен. Прибавям от себе си някоя измислица (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- насорска ж. 1. Вземо на ръкави на женска дреха (СмнР, Сг, Стр, Мд). 2. Парче плат за наставяне на друго парче или дреха (См).
- насорник м. вж. *насорска* във 2 знач. (Пв, Хв).
- наспарем гл. Правя нещо да спори — за земеделски произведения (См, Мн).
- наспоревам гл. вж. *наспарем* (См, Дев).
- наставем гл. Набивам (Жъл).
- наставниче с. Тревието растение, плаун (Сем).
- наставранчувам гл. Катурвам, обръщам (См, Пг, Дв).
- настанисувам гл. Повтарям едно и също нещо много пъти. *Стига настанисва*.
- настивасвам гл. Набивам. *Хубаве го настивасах* (Слв, Вв, Кт).
- настинвам гл. 1. Простудявам се. 2. прен. Помирявам се с положението, безразлично ми е (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- настисвам гл. Изпадам в безсъзнание (См, Мн).
- настрана нарч. Отделно, далеч от нещо. *Той си жуве настрана от селото* (См).
- настрик м. Руно (См, Пт, Дв, Сл, Пг).
- настойник м. 1. Главатар на игра. 2. Отговорник, който се грижи за нещо (См).
- насукал'чувам гл. Преда неравно, грубо (Слв, Вв, Кт).
- насуьм-сраде нарч. Точно в средата. *Ист'огна са д'орт' будак насуьм-сраде нивана* (См, Ар, Ас).
- насуховам са гл. Дотяга ми да ям постно. *Насуховах са бис кравица* (См, Ар, Ас).
- насушт'вам, насушт'увам гл. 1. Прави смет, замърсявам. *Деца иеца насуштитхте по вотре*. 2. прен. Обърквам работата, която съм започнал (См).
- насьрце нарч. Присърце (Хв, Пв).
- натак нарч. Нататък. *Бегай по-нататко* (См, Ар, Ас, Мн).
- натаказо ж. Остро скарване. *Той иеде натаказота* (Слв, Вв, Кт).
- натапизвам, натапизувам гл. Наподобявам, налучквам (Пв, Хв).
- натаптавам гл. Напълвам и прегъпквам. *Хубаве натапти варзоблете* (См, Ар).
- натарчет прил. Прибързан, сприхав (См).
- нате част. Ето. *Нате ви, тет'оф, скеченски стафиди* (См, Пт, Ас, Рд).
- натегарвам са гл. Намръщвам се (Рк).
- натегарил са прич. Намръщил се, разсърдил се (Рк).
- натказвам гл. Преувеличавам. *Посмаш, посмаш, ти много натказваш* (См, Ар).
- натокнувам гл. у.м. Наточвам (вода и др.). *Натокнал си водница от вриса* (См).
- наторзвам, наторзувам гл. Разтягам. ~ са. *Наторза ми са ракота, оти, даржех ногота на телето, пак то ма риташе* (См, Ас).

натпуск м. Наддаване напред гредите на втория етаж на сградата за еркер (Зл, Стр, См, Ар).

натрѹмбувам са гл. Намръщвам се (Чд).

натрѹмбил са прич. Намръщил се, намусил се (Чд).

натрѹсан, натрѹсен прич. Груб, невнимателен. *Сѹде чилѹк ѿе пѹца натрѹсен.*

натрѹт'вам са, натрѹт'увам са гл. Набивам се (за крак). *От сѹзѹне надѹлу ми са натрѹтиха ногѹте* (См, Ас).

натсѹцам гл. 1. Надминавам в сеченето. 2. *прен.* Апострофирам. *Нимѹи ма натсѹца* (См, Ар, Ас).

натурѹчвам са гл. Намръщвам се. натурѹчва са безл. *прен.* Заоблачаване се (за времето). *Пѹглените какѹ са натурѹчѹва нах барѹнана* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

натѹрвам са гл. Изтѹрвам се; насирам се. *Натѹралѹ са ѿе рѹд дрѹгѹ* (Вв, Кт, Слв, Тик).

натѹткѹвам гл. Насѹскѹвам кучета (Стр).

натѹва гл. Пада ниско, дълбоко. *Натѹвна тѹвна мѹгла* (Пв, Хв).

н'аѹ нарч. Защо. *Н'аѹ си тѹмен потѹм-н'аѹ?* (Ак).

наѹгарен прич. Осигурен, подготвен. *Рабѹ-тана му ѿе наѹгарена* (См).

наѹхѹ нарч. За урок, за поука. *Сѹвѹ да ти ѿе наѹхѹ* (Пв, Хв).

нафакѹ, нафакѹ (тур.) ж. 1. Естествено, свещено право. 2. Средства за прехрана. *Нема пѹт' да ми зѹма жѹтѹсѹ, тѹ си ѿе мѹпа нафакѹ* (См, Ар). 3. Дадено безвъзмездно благодеяние (См, Ар, Ас, Мн).

нафашкѹл'вам са гл. вж. набрѹчкѹвам са (Мм, Сок, Бс).

нафашкѹлен прич. Набрѹчкан (Мм, Сок, Бс).

нафѹткѹвам са гл. Напивам се с алкохол. *Нафѹткѹло са ѿе, рѹделѹче бѹе на бѹре* (Слв, Пт).

нафлѹзѹвам гл. вж. насмѹл'вам (Слв, Вв, Кт).

нафрѹпѹвам са гл. Набрѹчкѹвам се от старост и др. (Слв).

нафрѹскѹвам са гл. Наяждам се до пресищане (Кп).

нафрѹчѹвам са, нафрѹчкѹвам са гл. вж. набрѹчкѹвам са (СмнР, Зл, Ас, Мд).

нафрѹчен прич. Набрѹчкан (См, Ас, Ар, Мн).

нафудѹлен прич. Сърдит, намръщен (Дб).

нафудѹл'вам са гл. Разсърдвам се, намръщвам се (См, Дб, Пв).

нафунѹвам са гл. вж. нафудѹл'вам са (Слв, Вв, Кт).

нафунѹен прич. Сърдит (Слв, Вв, Кт).

нах предл. На, към, у. *Нахвечер ште дѹй-да нах вѹс* (См, Ас, Мн, Ар, Дл, Чд).

нахадам гл. Намирам (пред бѹлмох).

нахѹлѹвам гл. Начевам цялото. *Да нахѹламе ли мехѹс сас сѹрането?*

~са *прен.* Нарабѹтѹвам се, дѹтѹга ми да работѹ, работѹ до насѹта (См, Ар, Ас).

нахвечери са гл. безл. Свѹтѹра се. *Дрѹде са фѹтѹсаме, та са нахвечери.*

нахвѹчерѹм нарч. Привѹчѹр (ДХ).

нахзѹт нарч. Назад. *Нахзѹт му рѹки вѹр-заха* (н. п. - Вв, Кт, Тик).

нахлѹп нарч. По ѹте, по ѹтѹрѹм (См, Ас, Ар, Дев, Мн).

нахлѹпѹм нарч. вж. нахлѹп (Хв, Пв, Бс, Дл, Хл).

нахлѹпѹвам са гл. Лягам по корѹм (См, Ар, Пв).

нахнѹтре нарч. Навнѹтре (Мѹг, Шѹр, Вѹл).

нахѹдам гл. вж. нахадам (См, Ас, Ар).

нахѹждам гл. вж. нахадам. *Штѹ ми ма-хѹнд нахѹждаш?* (Чн).

нахпрѹш нарч. Напред, занѹпред. *Отѹкѹ са с тѹбе сабрѹхме, сѹчѹр ми нахпрѹш па-тѹрна* (См, Ар, Ас).

нахтѹр (грц.) м. 1. Кљѹч. 2. Кѹфар (ДЛ).

н'ахтѹ с. Нещо (Кп).

нахѹдам гл. вж. нахадам. *Фсѹ да бѹрѹдѹне и фсѹ да нахѹдане* (пред. бѹлмох).

нахѹпрѹен, нахѹпрѹан нарч. Насрѹща. *Тѹрѹна сѹм нахѹпрѹан* (См, Дл).

нахчѹска нарч. По-кѹсно, налѹвечер (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

нацѹпѹвам са гл. Напивам се с алкохол (См, Ар, Ас).

нацѹпѹсѹвам, нацѹпѹсѹвам гл. 1. Вѹрша ра-бота набѹрзо приблизѹтелно добре. 2. На-ваксѹвам, набавѹвам (См, Ас, Ар, Дев, Мн).

начѹчкѹвам гл. Сбѹтѹвам, сѹгѹстѹвам много едно в друго (См).

начѹчкан прич. Сбѹтан, сѹгѹстен (См).

начѹкѹвам гл. Начевам. *Начѹкахме пѹтѹта, че начѹкахме и мѹлѹкѹтѹ* (См).

начѹнѹвам, начѹнѹвам гл. 1. Вземам за бѹг да прѹсти жѹто, пѹта и др. при помен. 2. Раздавам за сѹщата цел сѹщите неща (См, Ас, Пт, Дв, Зл). 3. Нападам, заяждам се с някого. *Дѹцѹна начѹнаха дѹтѹено* (Сг).

начѹпѹерѹвам са гл. Заставам неприлѹчно (Яв, Дб и др.).

нашивник м. Гѹйтан, ширѹт, ивица плат за нашиване на украса (Пв).

нашикѹрѹкѹвам гл. Вдѹгам голям шум (См).

нашѹшкѹвѹвам гл. Напѹлнявам много (См, Яв).

нашкѹвѹ мн. 1. Ношѹви (См, Пт, Дв). 2. Дѹр-вени прегради, в кѹнто се носи хлѹб, за печене на фѹрна (Лч).

нашѹл, нашѹл прич. Намерѹл. *Сѹмо са наш-лѹли у женѹта двѹ пѹштѹфа* (См, Ар, Ас).

наштѹска нарч. Ношес. *Наштѹска са избѹ-гали ѹт Рѹжен* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

наштѹвам гл. Ношѹвам (См, Ас).

нѹва, тѹва, нѹсѹва мест. Онова, това, това тѹк. *Нѹвѹ времѹе ѿе билѹ дрѹгѹ.*

- ✓ не мест. Ние. Не са сме с тебе карали (См, Ар, Ас, Мн, Чд).
- не отриц. част. Не Не знаём кина да правём (Сит, Пв, Хв).
- неадин съчет. Изказва се незадоволство. Бѣтти и налѣтина му неадин! (Слв, Пт, ШлР, Чп, Мс).
- нева, тева, сева мест. Онези там, тези, тези тук (пред. бълмох.).
- невѣстино лице с. Моминска чест, девственост (Дб).
- невѣхчи, невѣхчо ж. Обръщение към невеста (Вв, Кт, Дб, Пг).
- ✓ невѣшто прил. Непознато, никакво. Стѣрих го ништо и невѣшто (См, Пт, Дв, Дс).
- невне ж. Обръщение към невеста (Сит).
- невѣлка ж. остар. Робиня (Бат).
- неврѣден прил. Невинен (Чп, См).
- негѣлен прил. Необичан. Как мо си, майчо, главѣла на негѣлен йунака (н. п.).
- ✓ неде-неде нарч. От време на време (СП и др.).
- ✓ неѣл'а ж. Менструация (СмнР).
- неѣлѣсувам гл. Празнувам неделя (пред. бълмох. — См).
- недомѣтнат прил. Глупав, ненормален (Слв, Вв, Кт).
- недорѣдица ж. Неполадородие (Чп, Пг).
- неѣ, нева мест. Онези, ония. Неѣ л'уде ште йштат парѣ (См, Ар, Ас, Мн).
- ✓ нежѣк м. Бравда (Сит).
- нежет м. 1. Рана на венци (Ел, Ус, СмнР, НМ). 2. Рана на виме (Стр).
- нежети са гл. Загноява (за рана). Ранаса ми са нежети (См, Ар, Мн, Дев, Ас).
- незгѣден прил. Несговорен. Дѣли ти стадо незгѣво, или ти са йолѣше незгѣни (н. п. — См, Пт, Дв, Ср, Стр, Пг).
- незин мест. Техен (пред. бълмох.).
- незир м. Надзирател, управител на имот (Чд).
- нейзин мест. Неин. Сан'ѣе нейзино копеле (пред. бълмох.).
- ✓ нек мест. Него (Рк, Чн).
- некаде нарч. Не с ума си. Сѣ чилѣк ѣе некаде (См).
- ✓ некат' м. Нокът (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ некаф, неква, некво, некви мест. Някой, -я, -е, -и. Найдите ми некво дѣте (См).
- нелепка ж. Преждевременно роден добитък — крава, овца и др. (Пв, Хв, Дн).
- нем език м. Мъжец (Тв).
- немгоф прил. Негов. Айтава капѣла ѣе немгова (Зб, Бг).
- немѣнке ж. Сиромашия, немотия (Пв).
- немка ж. вж. немѣнке. Фсѣ ф немка ѣе жѣло (Слв, Вв, Кт, Пт, Мм).
- ✓ немѣй, немѣйте гл. повелит. Недей, недейте (пред. бълмох. Пв, См, Ар, Мн, Дев).
- ✓ нѣна ж. Майка (Зб).
- ненакакси нарч. Някак си (Пв, Хв).
- ✓ нѣнауздаф нарч. Неочаквано, ненадейно. Йѣ са уплѣших, ѣти флѣзе нѣнауздаф.
- ✓ нѣне ж. 1. Майка (Дн, Лш, Лк, Лл). 2. Баба (Кор, Зб).
- ненк'орл'ук (тур.) м. Неблагодарност, непризнателност (Хд, Дл, Зл).
- неѣден'ке нарч. Онези ден (Бат).
- непрелѣта вода ж. Застояла вода (Пг).
- несал прич. Носил (ДХ).
- негрѣшен прил. Вътрешен (ШлР).
- неѣ—неѣ сз. Нито—нито (Кв, Ох).
- ✓ неѣздавица ж. Внезапност, ненадейност (Яв).
- ✓ неѣлам (грн.) гл. ✓ Зѣ сѣм сѣм зѣрѣто. 2. Не струвам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ неѣлит (грн.) прил. ✓ Болнав (См, Пв, Хв). 2. Лош, проклет (См, Ар, Мн, Ас).
- неѣлит'ѣ м., ж. Лош човек. Сакава неѣлит'ѣ нема другѣде (Слв, Вв, Кт).
- ✓ неѣло прил. 1. Лошо, което не струва, болнав. 2. Грозно (Рк, Бун).
- неѣрам (тур.) м. Мобилизация, голяма военна сила. Голѣм са неѣрам прѣдѣга зарѣди Пѣтка вайвода (См, Мн, Дев, ДХ).
- ✓ нехи мест. Ней. Грѣх ѣе билѣ и нехи ште да ѣе грѣхѣн (См, Ар, Ас, Мн).
- ✓ нехин мест. Неин. Сѣ прѣснѣл' ѣе нехин (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- нехт' м. вж. некат' (Зл).
- ✓ нехте гл. Не ще. Рѣка нехте да ѣа нѣси (Чн, См, Ас, Ар).
- нехѣто некого израз. Нийде никого (ШлР).
- нечѣм гл. Засенчвам (Гб).
- нечѣен прил. Непознат, неизѣстен (пред. бълмох.).
- ни¹ мест. Нея. Пѣ-голѣма сам ѣас ѣт ни (Кп).
- ни² отриц. част. Не. Ни ѣе главѣн (См, Ар).
- ниѣднѣк мест. Никого, нито един. Ниѣднѣк ни шѣѣ (См, Ар, Ас).
- ниѣйла ж. Извор край бряг на река (Зл, ЕР).
- ✓ ниѣѣ с. вж. набѣ (Зл).
- ниѣѣски васул' м. Вид фасул с валчѣста форма, ѣагрѣн половината бяло, а другата половина тѣмнѣчервѣно (Слв, Вв, Кт).
- ни вѣди ми са гл. безл. Не ми се иска. Ни вѣди ми са да ѣдам нах сѣло.
- ниѣгам са гл. вж. хѣѣам са (ШлР).
- ниѣгане с. Люшкане на двама, седнали на краища на лѣст с ѣпорна точка в средата (ШлР и др.).
- ниѣга-пѣпа ж. вж. кѣнѣѣлка (ШлР и др.).
- ниѣка мест. Ние (Чн).
- ниѣзакакина мест. За нишо (Чл).
- ✓ ниѣзбарѣ нарч. Наѣлоу, наѣлоу пѣ бѣрдѣто (ШлР, Пв).
- ниѣзбарѣ нарч. вж. ниѣзбарѣ (См, Ар, Ас).
- ниѣзем'а нарч. Наѣлоу под зѣмѣта (См).
- ниѣзнѣ съчет. Не зѣна. Ниѣзнѣ кина прѣви (См, Ас, Ар).
- ниѣзѣм нарч. Ниско, наѣлоу. Ниѣзѣм ниѣѣше (ДЛ).

- ний част. Най (Гуг и рядко в См).
- никак нарч. Нищо. *И ѝе штѣх да сам умрѣла, ам са л'у никак ни прѣви, ам са л'у сохне и вѣхне* (пред бълмох. — См, Мн, Ар).
- никакво мест. Нещо. *Ала ште ти кѣже.и да стѣриш никакво си* (Ус, Слв, Рво).
- никакаф прил. 1. Лош. 2. прен. Грозен (См, Сг, Стр).
- никакна мест. вж. *никина* (пред. бълмох. — См).
- никана мест. вж. *никина* (пред. бълмох. — (Сив, Кр, Ег, Ав, Як, Дци).
- никѣна мест. вж. *никина* (Ел, Зг, Мос, Сит).
- ✓ *никѣх* (тур.) м. Паричен или друг дар, който младоженецът българомохамеданин дава на булката си при сключване на брак (пред. бълмох.).
- никина мест. Нищо (пред. бълмох. — Вв, Кт, Чрш, Сн, Ах, Лв, Жр, Тг, Зм).
- никина нарч. вж. *никакво*. *Їѣ сам чул никина си за тебе* (См, Ар, Мн).
- никогек мест. Никого. *Нема си никогек* (См, Зб).
- николица ж. Име на м. декември (Отм).
- ником нарч. Надолу, ниско. *Што си уникнала, ником погл'однала* (н. п.).
- ✓ *никотри* мест. Никой. *Тѣй ни дава никотри факѣрин да т'ѣгли* (См, Ар, Мн, Ас).
- никулцке м. Име на м. декември (См, Ас, Ар).
- никум мест. На никого. *Сѣвда ѝе бѣлна лѣгнала и нѣкум ни ѝе кѣзала* (Кор).
- ✓ *никут'ко, нѣкутит'ко* нарч. Мъничко, съвсем малко, *Ела нѣкут'ко атуй* (См, Зб, Хд).
- никушко нарч. вж. *никут'ко* (См, Зл, Пт, Хд).
- нилий част. Нали. *Нилий и тѣ ште дѣйдиш?* (См, Пт, Дв, Мн, Чп).
- нимѣй, нимѣйте гл. повелит. Недей; недейте. *Нимѣйте ме закача* (См, Ар, Ас, Вк).
- нимѣй лѣгат харамѣе израз. Недей лѣга хайдутѣна (Гб, Кп).
- нинѣвидѣм гл. Мразя, ненавиждам (См, Пт, Дв, Ас, Мн).
- нине ж. Баба (Як).
- ниспрагнѣ ж. Благословия, прощаване. *Ела тѣ, Мехмет, пригарна за байр'ам, сино. нѣспрагнѣ и халѣл да тѣ йѣчин'а* (Чн, Дс).
- ни срам, ни ѣчи израз. Безочлив, без честолюбие човек (См, Ас, Ар).
- ните мн. вж. *нити* (Кор, Рк, Як, Дж, Чак).
- нити мн. Нищелки в домашния стан (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- нити—нити сз. Нито—нито. *Нѣти сам бѣлна лижѣла, нѣти сам бѣлно гл'ѣдала*.
- нифѣлам (грц.) вж. *нефѣлам* (См, Ар, Мн).
- нифица, нѣфа (грц.) ж. Невяста, булка.
- нифка ж. Нивица. *Йѣца ѝе хубава айсайа нѣфка* (пред. бълмох.).
- них мест. Тях (Чн).
- нихѣрѣн прил. Лош (Гб).
- нихѣм мест. Тям, на тях (Бок).
- нихтѣл прич. Не щѣл, не искал. *Провѣдали го, ала нѣхтѣл да ѝде* (См, Ар, Ас).
- нихтѣх гл. Не исках, не щѣх (См, Ар, Ас, Чн).
- ниѣом нарч. Надолу, с очи към земята. *Нѣѣом нѣчи* (н. п. — ДЛ).
- ниѣѣм гл. Навеждам се надолу. *Нѣѣом са нѣѣѣше* (н. п. — Дл, Ив).
- нишанлѣдѣсвам гл. Давам подарѣци на девѣйка, доказателство, че е годѣна (Ис, Мн, См, Ар).
- нишѣо мест. Нищо. *Нѣѣт ми ни прѣѣѣе от нѣшѣо* (Гб).
- ништинко мест. Абсолютно нищо (пред. бълмох.).
- ништитѣчко мест. вж. *ништинко* (См, Мн, Ар, Пг, Мс, Кп).
- но¹ мест. Онзи, оня (Бат, Пв, Дев).
- но² нарч. Да, така (Гб).
- ноѣа мест. Тѣя, оня (Дрб).
- ноѣина ж. Земя, за прѣв пѣт работѣна (Слв, Вв, Кт, Пт, Мм).
- ноѣа ж. Крак (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кг, Мг).
- ноѣѣк м. Малка бравѣчка (Дрб).
- ноѣѣнка ж. 1. вж. *нѣшлѣк* във 2 знач. (Вр, Хд). 2. Краче (См, Ас, Ар, Гб, Мн, Дев).
- ноѣѣчка ж. 1. вж. *ноѣѣнка* във 2 знач. (Ел, Дл). 2. Врѣв за цѣрвули, изрѣзана от самѣя цѣрвул или друга кожа (См, Кор, Яг, Нс, Мн).
- ноѣѣф, тоѣѣф, соѣѣф нарч. В онова време, в това време (См, Ар, Ас, Дев).
- ноѣѣлна ж. Горна мъѣка вѣлна дѣрѣа (Кес).
- ноѣѣница ж. Ноѣѣца (Гб).
- ноѣѣци мн. Ноѣѣца (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- ноѣѣкоф, тоѣѣкоф, соѣѣкоф мест. Толѣоз, толѣова (См, Ар, Ас, Мн).
- ноѣѣковѣ мн. Ноѣѣви (Пв, Хв).
- ноѣѣнѣ гарван м. Кукумѣявка (Дб).
- ноѣѣтум нарч. Ноѣѣем. *Нѣѣштум са нѣѣт'а вѣрвѣли* (Сѣч).
- ну мест. Онзи (Як, Др, Дм, Зв, Дци).
- нуѣа мест. Онзи (Бат).
- нуѣѣста ж. Невѣста (ШлР).
- нуѣѣ мест. Онова. *Нуѣѣ врѣме мѣна* (Чн Гб).
- нуѣѣ, туѣѣ, суѣѣ мест. Онзи, оня, тоѣи, тѣя, тоѣи тук, тѣя тук (пред бълмох. — Кок, Тик).
- нуѣ мест. Онеѣи (Як, Др, Дж, Дм).
- нуѣѣ мн. Навуѣа. *Дѣнѣи ми нуѣѣѣте* (Як, Др, Дж).
- нѣѣѣре нарч. Вѣѣѣре (ДХ).
- нѣѣш м. Ноѣ (Ох).
- нѣѣшкѣ мн. Ноѣѣѣи (ДХ).

О

- обабул'вам са гл. Увивам си главата, за да се стопля (Слв, Вв, Кт).
- обарачвам са гл. Оцапвам се по лицето (См, Пв, Хв, Ар, Мн, Дев).
- обарвам гл. 1. Опиavam. 2. Претърсвам (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- обарка ж. 1. Случка, недоразумение. 2. Непредвидено нещо. *Станала ѝе обарка, затва са забавиха* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- обарник м. Вид баница с яйца и кисело мляко (Слв).
- обгадам са гл. Обаждам се (Пв).
- обдаревам гл. Дарявам много хора на годеж, сватба и др. (Зл, Хв, Тв, и др.).
- обдофран прил. Изяден, оглозган от куче (См, Ас, Ар).
- обдорфува гл. Оглозгва — за куче, вълк (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- обдовевам гл. Овдовявам. *Ако ф вторник мѹско са обѹрсне и жѹнско са уплетѹ, и двамината обдовѹват* (псверие — См, Чп, Пв, Хв, Пт, Дв).
- обѹхан прил. Престарял, негоден за използване — за добитък (См, Ас).
- обжигут'вам, обжигут'увам гл. Изсичам клоните и върха на дърво или окъсвам листата му (См, Стр, Ср, Ас, Ар, Пт).
- обжйзам гл. Обгорявам (См, Ас, Ар).
- обжйжам гл. вж. обжйзам (пред. бълмох.).
- обибарвам гл. 1. Претърсвам навсякъде всичко. 2. Огребвам изцяло. 3. *прен.* Опиavam (См, Ар, Ас).
- обибѹгвам гл. 1. Постоянно бягам. 2. *прен.* Постоянно се крия от някого (См, Ар).
- обибѹрквам гл. Разбърквам изцяло и от всички страни. *Обибѹрках квасѹ* (См).
- обибраштам гл. Обръштам някого или нещо на всички страни (См, Ар, Ас).
- обивѹрзвам гл. Връзвам нещо от всички страни (См, Ар, Ас).
- обивѹртом гл. 1. Въртя нещо постоянно на всички страни. 2. *прен.* Разтакавам някого безцелно по всички посоки (Ар, Ас, Мн, Дев, См).
- обигал'вам гл. Любя, флиртувам с много момии (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- обигарѹм гл. Обгорявам наскоро, опърлям (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).
- обигл'ѹдвам гл. Оглеждам навсякъде внимателно и често (См, Ар, Ас, Мн).
- обигл'чѹм гл. Разговарям с някого по интересуващи двамата ни въпроси (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- обиг'ѹпвам гл. Лъжа, оплитам в лъжи някого (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- обигравам гл. 1. Обикалям (имот и др.). *Обиграх ейт' л'уваѹине.* 2. Продължително ходя. *Пѹл ѹен' обигравах.* 3. *прен.* Измамвам някого. *Хубаве го обиграх* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- обйдалѹ ма ѝе гл. безл. Ухапало ме е. *Обйдалѹ ма ѝе нѹкѹ, та ѝмам пархулѹ* (См, Ар, Ас).
- обйд'вам гл. Спохождам, посещавам. *Там ѝмам л'убе ф тевнѹца, та вѹрвѹм да го обид'ам* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- обидумвам гл. вж. обигл'чѹм (См, Ар, Ас).
- обйѹхвам гл. Постоянно и навсякъде яздя, без това да е необходимо. *Оти обйѹхвах лу нѹшѹсѹ м'уле, брѹ?* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- обикарвам, обикарувам гл. 1. Работя, аргатувам с добитъка на някого за определено време срещу заплащане. *Обикарвам му м'улетана.* 2. *прен.* Мамя, лъжа. *Обикарват го катѹ будалинѹте* (См, Ар, Ас, Дев).
- обикаструвам, обикастрѹм гл. Изсичам всички клони и върха на дърво. *Обикастрих врит' старинѹ борѹки в байрѹн* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- обикѹршвам гл. Очупвам всички клони на дърво (См, Ар, Ас, Дев, Мн и др.).
- обилѹгвам гл. Лъжа навсякъде за всичко (См, Пт, Мс, Пг, Чп).
- обйлѹк м. 1. Вид кошара за овце. 2. Малка градинка *преди кѹща, заградена от всички страни* (Ис, Пш, Ор, СмнР, Стр, Сг). 3. *прен.* Място, оградено от всички страни с височини (Коз).
- обимагам гл. вж. обнимагам (Мм, Сок, Бс).
- обймам гл. Обхващам. *Сѹчкѹ ѝе сѹло обйѹла, адѹн ѝе Карлак ѹстанал* (См).
- обинасѹм гл. вж. обинѹсам (пред. бълмох.).
- обинасам гл. Разнасям насам-нататък (пред. бълхр.).
- обирадам гл. вж. обираждам (пред. бълмох.).
- обираждам гл. Акуширам (пред. бълхр.).
- обйрам са гл. Оставам съвсем без пари. *Сѹ денѹ ѝѹца са обрѹхме, бис парѹ сме* (См, Ар, Дн, Пв, Пг, Чп, Мд).
- обир-слѹнце с. Времето около залез слънце (См, Ар, Ас).
- обирѹквам, обирѹквам гл. 1. Викам навсякъде. 2. Карам се постоянно. 3. *прен.* Каня всички. *Оти лу обирѹквах по махалѹса?* (См, Ар, Ас, Мн).
- обисйрам гл. Ходя по голяма нужда на различни, неопределени за целта места. *Кѹщата ви ѝѹш, обисрѹхте сѹчка свѹта* (См, Ас, Ар, Дев, Мн).
- обислѹдвам гл. Вървя неотлъчно по дирите на някого (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- обистѹргвам гл. 1. Стържа навсякъде, където е необходимо. 2. Сгребвам навсякъде сѹното и го събирам на куп (См, Ар, Ас, Дев).

обисурнувам гл. 1. Влага нещо непрекъснато. 2. *прен.* Водя непрекъснато някого със себе си (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

обиторзвам гл. Дърпам нещо от всички страни (См, Ар).

обиторчѐм гл. Тичам непрекъснато през всяко време и навсякъде (См, Ар).

обитрѐсвам гл. Търся навсякъде нещо изгубено (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

обифѝрвам гл. Гоня, преследвам някого без прекъсване. *Какво са лу обифѝрвате?* (См, Ар).

обифѝрква гл. Хвърчи постоянно. *Лѝсторвичкине много обифѝркваха около плѝвнѝна* (См, Ар, Ас).

обифѝрлѐм гл. 1. Хвърлям по всички посоки. 2. *прен.* Приказвам измислици, дърдоря (См, Ар, Ас).

обифѝрнѐм гл. вж. обифѝрлѐм (См).

обихадам гл. вж. обихѝдам (пред. бълмох.).

обихѝдам гл. Спохождам, навествявам (См, Ас, Ар, Дев, Кс, Мн).

обихѝдане с. Спохождане, което съпругата след забременяване прави на родилка с мъжко дете, като ѝ носи много и различни подаръци (См, Ас, Пт, Дв).

обихраќвам гл. Храча навсякъде (См, Пт, Мс).

обишѝл *прич.* Обходил. *Да сме обишли триш Бѝла града* (н. п. — Юг, Дб).

облагнува ми гл. безл. 1. Става ми сладко в устата. *От шикѝрчека ми облагна в устаса.* 2. *прен.* Извличам полза. *Облагна ми от сайа работа* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

облак м. Предна дъска на самара (Бд, Нс, Бр, Чп, Сит).

обл'убвам гл. 1. Целувам по лицето (бълмох.). 2. Целувам ръка на всички при годежни и сватбени обреди (бълхр. — Слв, Вв).

обнадам гл. Обаждам нещо на някого (Пв).

обнимагам гл. Правя намек за нещо, загатвам (Слв, Вв, Кт).

обѝл'швам са гл. Почиствам бълхите по тялото и дрехите си (Слв, Вв, Кт).

обѝркан *прил.* 1. Побъркан. 2. *прен.* Възпрепятствуван от нещо (См, Пт, Дв, Мс).

обѝрквам са гл. 1. Възпрепятствуван съм. *Обѝркаха са сѝ л'уде, та ни дойдаха до свѝ време.* 2. *прен.* Губя съзнание (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

обрадам гл. 1. Раждам. 2. Акуширам (Дл).

обрѝсвам гл. Обърсвам (См, Ас, Ар, Мн).

обрѝцам гл. Обещавам на светия някакъв дар (См, Зл, Стр, Нд, Пт, Ор).

обрѝчвам са гл. Обръсвам се (Лс).

обрѝчѐм гл. вж. обрѝцам (пред. бълмох.).

обрѝулѐм гл. 1. Роня сълзи (СК, Ив). 2. Изронявам всички плодове от дърво (См).

обрѝсвам гл. вж. обрѝулѐм във 2 знач. *Доли та слѝна попарѝ, или та вѝтер обрѝси* (См, Ар, Ас, ШлР).

обуѝл *прил.* Буен, невъздържан, охранен. *Дано ни жувеѝш и пустѝлата чѝма обуѝла* (См, Пт, Ор, Пд, Рд, Сг).

обунѝвам гл. Усещам миризма. *Кѝметѝ обунѝло рѝбата* (Зл).

обуѝтва ж. Откуп в пари, който българомохамеданинѝт дава на девойката преди сключване на брак (См, Ар, Ас).

ѝва мест. Тази. *Кѝта годѝна крѝвнина, ѝва годѝна два мѝна* (н. п. — Фл).

ѝвал'ка ж. Брашно или трици, забъркани с вода така, че да се образуват малки топчета за храна на добитѝка (Слв, Вв, Кт, Пт).

ѝват' м. Муха, която кара едрия рогат добитѝк да шрѝклее (Сок, Мм, Пв).

овлагнува гл. Овлажнява. *Свѝ сѝно ѝе овлагнуло* (См, Пт, Сц, Дв, Мр, Мс).

овѝрхвам гл. Овършявам (Слв, Вв, Кт, Пт).

огѝ *нарч.* Кога (Гб, Кп).

огѝто сз. Когато (Кп).

огѝздвам са гл. Обличам най-хубавата си премяна и слагам най-хубавия си накит (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кс).

оглаф м. Оглавник (См, Ар, Мд, Мн, Нс, Бд, Бр).

ѝглава ж. вж. ѝглаф (Сит).

ѝглавѝвам гл. Годявам. ~са. Годявам се (См, Зл, Ар, Мн, Мт, ШлР, Гб, Кп).

ѝглѝвам гл. Оглеждам (пред. бълмох. — См, Ар, Дл).

ѝглед'ник м. Придумник, годежар. *Чи са дошли, Нѝго, рѝкоски ѝунаѝци, твоѝ ѝглед'ниѝци* (н. п. — См, Ар, Ас).

ѝгледно *прил.* Коео открива широк хоризонт. *ѝгледно мѝсто* (См, Ар, Ас, Мн).

ѝглождавам гл. 1. Оглозгвам. 2. *прен.* Измѝчвам. *ѝгложда ма чилѝко* (См, Ар, Ас).

ѝглувѝвам гл. Оглушавам (ДХ).

ѝглѝтка ж. 1. Остатѝк около семената на изяден плод, огризка. 2. *прен.* Дете или възрастен с приятна външност и облекло (Чок).

ѝгнеф *прил.* Огнен. *Тѝѝта сѝбѝ ѝгнева* (Гб).

ѝграда ж. 1. Заградено пасбище (См). 2. Оградена градина около къща (Пв).

ѝгѝглѝм са гл. Заяквам, закрепвам. *Дѝѝѝто подѝѝли на коза, додѝѝто са ѝгѝгли* (Яв, Дб).

ѝгѝзе с. Задница на шалвари (Пв).

ѝдаа *нарч.* Преди малко, одева. *ѝдаа си дойде бѝбѝ* (Як, Др, Дж, Чак).

ѝдадноѝш *нарч.* Изведнѝж (Слв, Вв, Кт, Ус СмирР).

ѝдажѝѝ (тур.) м. 1. Пазач на мандра, домакин и готвач на овчари. 2. Човек, който се грижи във всяко отношение за стая и живущите в нея (См, Ар, Мн, Гб, Чд).

ѝдайѝ, ѝдайѝа (тур.) ж. 1. Стая за живеене. 2. Стая, в която в миналото живеѝха гурпачи и др. с чираците си

- в градовете на Беломорието. 3. Стая за пренощуване на пътници, които получава-
ли безплатно храна за себе си и добитъка,
за сметка на някой турчин благодетел.
4. Зимна стая (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кс).
- *одаха ж.* Отдох, починка. *От м. логр раб-
та немаме одаха* (Слв, Вв, Кт).
- *одач м.* вж. *врдъч* (Як, Др, Пг).
- *одачке ж.* вж. *врдъч* (Юг).
- *одбавем гл.* 1. Повреждам, развалям. 2. *прен.*
Убивам. *Одбавили са го ф ндм'.* ~са.
прен. Слабея, отслабвам. *Одбави ми са
йед'врср. М. логр са пе одбавило* (См, Мн,
Ар, Ас, Дев).
- *одбарждѐва гл.* Изтръпва. *Фатме ми ж'ор-
даса, ага чукаш на нѐда, раждѐса ми од-
барждѐва* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- *одбиф м.* Отделяне на агнета от майките в
навечерието на образуване на мандрите
(См, Ар, Дев, Мн, Ас).
одболѐва ма гл. безл. Минава ми болката.
Корѐмас ма одболѐ (бълмох.).
- ✓ *одболесте нарч.* От болки. *Балдисала одбо-
лесте* (Ус, Рво, Смл).
- *одбру̀свам гл.* Отбрулвам (Слв, Вв, Кт, Ус,
Пт).
- *одбу̀вам гл.* Махам шума от царевичен ко-
чан (Кп).
- *одв̀ара ж.* вж. *урда* (Пв, Хв).
- *одвѝдам гл.* Отвеждам. *Одведи го у вас, чи
ѐе изм̀орзнало* (См, Ар, Ас).
- *од'вѝкнувам гл.* Провиквам се, извиквам
(н. п. — Чд, ДХ).
- *одвоичеф прил.* Колеблив, който отлага из-
вестна работа, нерешителен, двойствен (Слв.)
- *одгив̀вам гл.* Откъсвам (Гб, Кп).
- *одговѐлка ж.* Ядене блажно след пост (См,
Ас, Ар, ШлР).
- *одгрѐвам гл.* Гръмвам. *Йѐ му одгрѐх с мар-
тинаса.* ~са. Стопям се (См, Ар, Ас, Мн,
Дев и др.).
- *одгук̀вам гл.* Гукам (См).
- *оддѐвам гл.* 1. Изплащам, откупвам. 2. *прен.*
Поболявам се. *Ти ходиш бѐс ф мразѐс,
ала ште го оддѐваш* (Слв, Вв, Кт).
- *оддѐлнувам гл. ум.* Отделям по малко, скъ-
тавам. *Мѐл'чи, не пла̀чи, йуна̀че, и тѐп
шта кѐтка оддѐлна* (н. п. См, Ар, Ас).
- *оддлибѐце нарч.* От дълбоко, отвътре (См,
Ар, Ас).
- *оддѐмвам гл.* Проговарям. *Хич му са ни од-
дѐмва* (Слв, Вв, Кт).
- *одѐнва са гл. безл.* Разяснява се (Сем).
- *одер м.* Коридор, малко салонче между
стаите. *Фатмѐ нис одер, варс одер бѐла
копрѐна прѐприда* (пред. бълмох. — См,
Ар, Мн).
- *одеричка ж.* Малко антре (Слв, Вв).
- *одѐнца ж.* Воденица (ДХ).
- ✓ *одѐн* (тур.) м. Стая, в която се намира огни-
щето (Яв, Дб).
- *одѐнци ми.* Име на религиозния празник Бо-
гоявление. *Та ми са Мѐм'о завѐрна на
дѐн' Одици* (ДХ).
- *одѐнѐм гл.* Издишам (См, Ар, Пв).
- *одла̀вам гл.* Възразявам. *Прѐштѐвай, чи
буднѐш ти сам оддѐвала* (См, Ар, Мн).
- *одла̀н'нам гл.* Ставам мързелив, отлушам се
(Слв, Вв, Кт, Пт, Пт).
- *одлѐгам са гл.* Осланям се, усъзнавам се
(Слв, Вв, Кт, Пт, Пв).
- *одлѐгвам са гл.* Намирам причини, за да не
свърша известна работа. *Лу фсѐ са одлѐг-
ва, чи пе бѐлан* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- *одма̀йнувам са, одма̀йка са гл. вж. од-
ма̀хкам са* (Нс).
- *одма̀хкам са гл.* Заминавам някъде на гур-
бет (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- *одма̀рѐм гл.* Слабо затоплям. *Одма̀рах си
ракѐта на ѓганѐс* (См, Ар, Ас). ~са. По-
чивам си. *Ка̀та сахѐт' сѐдаме да са од-
ма̀рѐме* (Кт, Вв, Тик).
- *одметѐчка ж.* вж. *уши* (Пг, Чп).
- *одмило̀сте нарч.* От съжаление, от жал. *Пла̀-
че одмило̀сте* (Пв).
- *одмитѐчка ж.* Метла за харман (См, ШлР).
- *одмѐт'ва са гл.* Избистря се. *Барѐгана са
одмѐти.* одмѐт'ва ми са безл. Извам на
себе си, настъпва просветление в съзна-
нието ми (См).
- *однѐкин нарч.* Завчера. *Однѐкин одих на
пазѐр* (Кор).
- *одник м.* Момък, който води хоро (Гб).
- *одница ж.* Мома, която води хоро (Гб).
- *одно̀га—на̀но̀га нарч.* От крак на крак (См,
Пв).
- *ододвѐди нарч.* Оттатък (Муг).
- *одѐрфан прил.* Орфан (от куче). *Кѐждѐса
ѐе одѐрфана* (См, Ар, Ас).
- *одѐхнувам гл.* 1. Отдъхвам, успокоявам се.
2. *прен.* Бягам с всички сили и се скри-
вам. *Мѐчкана одѐхна нах Караманжѐ*
(Слв, Вв, Кт, Ус, Пт, Мс).
- *одра̀гнувам гл.* Ставам любим, мил. *Одра̀гни
ми* (См, Ар, Ас, ШлР).
- *одра̀гѐсте нарч.* От радост. *Пла̀че одра̀гѐ-
сте* (См, Ар, Пв, Пг, Чп).
- *одражѐвам гл. вж. одра̀гнувам.* Мѐне ѐе
мѐмѐ одражѐла (См, Ас, Ар, ШлР, Мн).
- *одрѐмѐнѐм гл.* Отговарям с тих глас (н. п. —
См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- *одрѐмник м.* Пратеник от момкова страна до
момата (Дб, Лл).
- *одуч̀вам гл.* Преставам да давам на детето
да бозае (См, Ар, Ас, Мн).
- *одушѐ с.* Задущница (См, Зл, Ох).
- *одѐр м.* Открита тераса пред къща (См, Зл).
- *оѐдам са гл.* Недоволявам, след като съм
бил дълго задоволяван (Слв, Пт, Кт, Пг, Чп).

- **о́жєк** *м.* Желязо за изгребване на жар от пеш (Як).
- ✓ **о́жєк** *м.* 1. Огнище. 2. *прен.* Род, фамилия. *Да ѝ се хаирлиѐ, от о́жєк са и двамина.* 3. Чарк — воденица, тепавица, дарак и др., които се движат от водна сила (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **о́жйвѐм** *гл.* Оздравявам, оживявам. *Ни о́жйвѐ, ни умйра* (См, Ас, Ар, Сит).
- **о́жйдовам** *са гл.* Страхувам се, не се решавам (Мм, Сок, Бс, Ус).
- ✓ **о́ждувам** *са гл.* вж. *о́жйдовам* *са* (Тн, Чок, Кр).
- ✓ **о́звѐвам** *са гл.* Обаждам се. *О́звѐ му са да ни рѹка* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **о́земи** *нарч.* На земята. *Копна с нѐйа о́земи* (Яв, Дб).
- **о́злѐбѐва** *гл.* Попарва, измразява. *Сичко слѐна о́злѐбѐла* (Чд).
- **о́знѐбѐва** *гл.* вж. *о́злѐбѐва*. *Слѐна го пѹста о́знѐбѐй* (См).
- **о́зѹвам** *са гл.* вж. *о́звѐвам* *са* (Зл).
- 6→8 ✓ **о́йште** *с.* Воище (Кор).
- ✓ **о́й межд.** С него се обажда повикана жена (Слв, Вв, Кт, Ус).
- **о́йген** *м.* Огън (Гб).
- **о́йна** *ж.* Хвойна (Як, Кп, Рк).
- ✓ **о́йси** *межд.* За изразяване различни чувства; олеле (Слв, Вв, Кт, Пг).
- **ок** (тур.) *м.* Воище (Куз, Дек, Як, Тх, Ав).
- **о́калдѐсувам** *са гл.* Изчезвам, изгубвам се (Пв).
- **о́кал'вам** *гл.* Обърквам започната работа. *О́калѐхме работаса* (См, Мн).
- **о́капалйч'** *м.* Сиромаш, окъсан, одърпан човек (Слв, Вв, Кт).
- **о́капал'ѐ** *ж.* вж. *о́капалйч'* (ШлР).
- **о́капвам** *гл.* 1. Оставам. *О́капах си.* 2. Осиромашавам. *Йѐца ѝе о́капало пѹштинаса* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- **о́кат'ница** *ж.* Многознайница, умница. *Нй-кой ни штѐ наддѹма сѐ о́кат'ница* (См, Ар, Ас).
- **о́кацка** *ж.* Отпадъци от отрязани или накъсани жички прежда (См).
- **о́качвам** *са гл.* Уславам се, ангажирам се в работа (См, Ар, Мн, Ас).
- **о́качен** *прил.* Зает, ангажиран в работа. *Л'удѐне врѣт' са о́качени вас харман* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- **о́качи** *ми са гл.* безл. Направи ми силно впечатление (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **о́кел'пезѐвам** (тур.) *гл.* Засрамвам, опозорявам (См, Ар, Ас, Мн).
- **о́кйд'ва** *са гл.* Покрива се със сняг или скреж (за дърво). *О́кйди са врѣт' байрѐсо* (Зг, Стр, Ср, Дл, Ёл).
- **о́кламѐ¹** (тур.) *ж.* 1. Съоръжение, което се прави, за да се даде ново направление на извор в самото му начало (См, Пг, Чп).
2. Малка вадичка, която се отделя от главната вада при напояване на ливади и градини (Дев).
- **о́кламѐ²** (тур.) *ж.* Проверка (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг).
- **о́кнѐ** *с.* 1. Огнище с изгинали растения сред житни или други посеви. 2. Голо място сред ливада. 3. Място с типична трева в ливада (Пв).
- **о́кѐл** *предл.* Около (Чд).
- **о́кѐлник** *м.* Кръг (Пв, Хв, Яв).
- **о́кѐлно** *нарч.* По околен път, не направо. *Нѐ му рѐках о́кѐлно* (Сч).
- **о́кѐфка** *ж.* Металическа подвързия на книга (Яв).
- **о́кравам** *гл.* Открадвам, крада (ДХ).
- **о́круп** *м.* Късче, бучка. *Дѐй ми адѣн о́круп масалце* (См).
- **о́кумен** *прил.* Умислен, загрижен (Пв, Хв, Лк).
- **о́кусан** *прил.* Вкусен.
- **о́кусно** *нарч.* Вкусно. *О́кусно го ѝе зготвила* (ШлР).
- **о́кучѐтѐвам** *са гл.* Потурчвам се (пред. бълхр. — См, Ар, Ас, Дев).
- **ол** (тур.) *обръщение.* Синко, сине, дъще. *Ка-дѐ си тѐрнал самйчек, ол?* (Слв, Вв).
- **о́лагам** *са гл.* Обзалагам се (ШлР).
- **о́лашйк** (тур.) *м.* вж. *ѹрда* (Зл).
- **о́лежѐла** *вода ж.* Преварена и изстинала вода (Зл).
- **о́лѐсувам** *са гл.* Съобразявам се. *О́лѐсувайте са* (См, Ас).
- **о́лец** *м.* Волче (Гуг).
- **о́лѐвник** *остар. м.* Молив (См).
- **о́лѐгавѐвам** *гл.* Повреждам, развалям. *Нй-мѐй хѐла сахѐтѐ, чи ште го о́лѐгавиш* (См, Пг, Сц, Мс).
- **о́ловѐр** *м.* Воловар (ДЛ, Гуг).
- 6→8 ✓ **о́л'ѐхвам** *гл.* Изчезвам, скривам се. *Нѐе сѣн ѝе о́л'ѐхал наштѐска* (См, Ар).
- **о́лок** *м.* Условие, уговаряне (См).
- **о́лѹк** (тур.) *м.* Улей (Пв, Хв).
- **о́лушйк** *м.* вж. *ѹрда* (Як, Др, Дж, Чак).
- **о́л'ува** *ж.* Малка бяла вълнена покривка или постелка (ДХ).
- **о́магѐпѹвам** *гл.* 1. Лъжа, мамя. 2. Подчинявам някого на волята си (См, Ас, Ар).
- **о́малѐксвам, о́малѐкѹвам** *гл.* Оцаивам, измърсявам (См, Ар, Ас, Дев).
- **о́мала** *ж.* Отпадналост, слабост (Хв, Нр, Пв).
- **о́малан** *прил.* Тежък, задушен, убийствен. *Де са задѐде чѹмата, вѐрла ми чѹма о́мална* (Ак, См, Ар, Ас, Дев).
- **о́малачек** *прил.* Дребничък. *О́малачек чилѐк* (Слв, Вв, Кт).
- **о́мално** *нарч.* Тежко, задушно. *О́мално ѝе, ште да летѣй* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **о́мат** *м.* Помня с брашно (Мд).
- **о́матка** *ж.* вж. *о́мат* (Ел).
- **о́машерѐт'вам, о́машерѐт'увам** *гл.* Изцапвам лицето, правя карнавал (Бм, См).
- **о́мес** *м.* 1. Лице, вид, физиономия (Мм, Сок, Бс). 2. Цвят на лице. 3. Прилика (Пв, Хв).

- ✓ **омѡкнат** прил. Оскубан. *Мѡсаш ѡмѡкната кѡшка* (См, Ас, Ар).
- ✓ **омѡкнувам** гл. Оскубвам. *Омѡкнах ме врѣт' л'ѡштата* (См, Ар, Ас, Мн).
- ✓ **омѡрзнувам** гл. Дотягам, омръзвам. *Главенѣцана ма ѡмѡрзна* (См, Ар, Ас, Мн).
- **омѡрсувам** са гл. Почвам да ям блажно през или след пости (См, Ар, Ас, ШлР).
- ✓ **омѡт'** м. Хомот (Бд, Дж, Чак, Дм, ДХ).
- **ѡмраза** м., ж. Лош, омразен човек (См, Зл, Ар, Мн, ШлР, ДХ).
- **ѡмѡйвѣм** гл. Умивам (Гб).
- **ѡне** с. Неприятна миризма, воня (Гб).
- **ѡнѣшник** м. Дотеглив, отегчителен човек (Гб).
- **ѡнѣк** м. вж. *ѡдѣк* (Кп).
- **ѡнѡто** мест. Онова (ДХ).
- **ѡпартлѣвѣм** са гл. 1. Съвземам се, ококорвам се. 2. Преставам да се бавя, избързвам (См, Ар, Мн).
- **ѡпаска** ж. 1. Кърпа, която българомохамеданинът опасва през кръста (Чп). 2. Коприлена кърпа за глава (Бд).
- **ѡпасник** м. Пояс (Бб).
- **ѡпашка** ж. Задна крива част на ралото, дръжка (Стр, Рд, Яг, Лл, Ав).
- **ѡпѣвам** гл. Дърпам, тегля. *Фѡти са за казмѡна и ѡпѣва* (Хв, Пв).
- ✓ **ѡпѣнам** гл. *IV* Дърпам, тегля. 2. *прен.* Тръгвам, потеглям. *И си ми Махмѡт ѡпѣна прис шѣранѣне к'упрѣйки. ~са.* Отказвам се от нещо, отдръпвам се. *Иѣ са ѡпѣнах ѡт сѡ рѡбота* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ **ѡпистѣ** с. Подопашник, ремък под опашката на товарен добитък за крепене на самара (Вк, Кп и др.).
- ✓ **ѡпистѣн** м. вж. *ѡпистѣ* (Гб).
- ✓ **ѡпицам** са гл. Добивам знание и умение в работа, в занаята (См, Ас, Ар).
- **ѡпичам** са гл. вж. *ѡпицам са.* *ѡпѣче са чирѡкас у мѡстора* (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас).
- **ѡпишкувам** гл. Обождам. *ѡпишках мѡлесѡ ф нѡгѡса з гѡздѡс* (См, Ар, Ас, Мн).
- **ѡпкѡршувам** гл. Очупвам околоръст някое дърво или клон (См, Ас, Ар).
- **ѡпкѡцан** прил. 1. Окъсан, одърпан. 2. *прен.* Беден, сиромаш. *Млѡгѡ ѡпкѡцанѡ пѡштинкаса.* 3. *прен.* Човек без свои хора (См, Ар, Мн).
- **ѡпкѡцвам** са гл. 1. Окъсвам се, одрипавявам. 2. *прен.* Обеднявам (См, Ар, Мн).
- **ѡплаа** ж. Уплаха (См, ДХ).
- ✓ **ѡплѡвѣм** гл. 1. С вода отделям дребни камъчета от лѣща, ориз, жито и др. (См, Ар, Ас). 2. Изкъпвам овце преди стриженето им (См, Ар, Ас, Мн).
- ✓ **ѡплен** м. Въртящо се столче на двуколка за свличане на трупи, на което са закрепени самите трупи (См, Дев, Кч).
- **ѡплѣнѣвам** гл. Опустошавам, унищожавам. *Крѡваса ѡплѣнѣ вѡсѡлѣс* (См, Ар, Ас).
- **ѡплѣта** ж. 1. Жилави тънки прѣсти, с които са оплетени коловите на лека ограда. *Здрѡва ѡплѣта* (Хд). 2. Врѣв, която опасва колело на чекрък и придвижва вретеното при навиване на масури (пред бѣлмох.).
- **ѡпл'ѡскувам, ѡпл'ѡскувам** гл. Лакоито изяждам всичко (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **ѡп'ѡнато** му ѡе безл. израз. 1. Не ми достигат средствата. 2. Късо ми е (См, Ар, Ас).
- **ѡпрѣтнувам** гл. Запретвам. *ѡпрѣтни рѡки* (Сп).
- **ѡпсида** ж. Наплат на колело (Кор).
- **ѡпсушен** прил. 1. Прѣхкав, сух. *Сѡѡ патѣ-рѡ ѡпсушенѡ* (Слв, Вв, Кт, Пт). 2. Сух, безводен. *ѡпсушенѡ лѣтѡ* (Пв, Хв).
- **ѡпѡлен** прил. Умен, буден. *Сѡ чилѣк ѡпѡлен, ни мѡжеш гѡ измѡми* (См, Ас, Ар).
- **ѡпустѣл'ница** ж. Непрокопсаница — при клетва (См, ШлР, Ар, Ас).
- **ѡпѡшвам** гл. Затулям, не оставям непопълнени дупки (См, Ар, Ас, Мн).
- **ѡпѡйда** ж. 1. вж. *ѡпсида* (Дер). 2. Дървен пояс, който опасва горното воденично колело (ШлР).
- **ѡпѣсан** прил. Задоволен във всяко отношение, капризен в яденето. *Тѡ ѡпѣсанѡ, ни адѣ какѡѡ да ѡе* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **ѡпѡигѡт'вам** гл. Обрязвам, остригвам до дъно (Мм, Сок, Бс).
- **ѡпѡѡпвам** гл. Очупвам трески и клони от всички страни на дървото (Слв).
- **ѡпѡѡквам** гл. Очупвам камъка от всички страни и му давам желаната форма. *ѡпѡѡкай гѡ да стѡне кишѣлнѡт* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **ѡпѡѡкан** прил. 1. Очукан, одялан от всички страни. 2. *прен.* Беден. 3. *прен.* Блъскан, отракан от живота (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **ѡпѡѡкѡт'вам** гл. Окастрым, оголвам (Пв, Хв).
- ✓ **ѡпѡѡхнува** гл. Поизсѣхва, изпрѣхва. *Хѡвѡса ѡпѡѡхна.*
- **ѡпѡшѡвам** гл. Покривам с рѣжени снопи помещение за хора и добитък (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **ѡпѡд'увам** гл. Изпѣждам (Мн, Ар, Дер).
- **ѡрада** ж. (обикн. мн.) Големи огньове, които се палят вечерта на сирни заговезни по мегдани и градини от децата против зли духове (поверие — Ус, Рво, Сф, Чок).
- **ѡрѡленце** с. Съзвездieto Малката мечка (Кп и др.).
- ✓ **ѡрѡлица** ж. Предна крива част на ралото (Слв, Вв, Кт, Сок, Дл, Тх).
- ✓ **ѡрѡлница** ж. вж. *ѡрѡлица* (Бл, Нс, Яг).
- ✓ **ѡрѡло** с. *IV* Рало. 2. *прен.* Упорит човек, който мѣчно се ѡвѣжда в обществения живот (См, Ар, Ас).
- **ѡрѡлѡсвам** са гл. 1. Обѣрквам пътя или нещо друго и го търся, лутам се, суѣтя се.

2. *прен.* Мъча се с някаква работа, за да я свърша. 3. *прен.* Упорствувам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **орам** са гл. Работя, напрягам сили, мъча се. *Нимой са ора, остави го* (См).
- + **орандийа** (тур.) м. 1. Голяма челяд. 2. Тълапа (Пв, Хв).
- **оранжийе** м. Орач (Пв, Хв).
- **оратски нощ** м. Дълго плоско желязо, което се поставя на домашно рало за раздробяване на почвата (Бд).
- **оратем** гл. Приказвам, говоря (Рк).
- + **ордалък** (тур.) м. Отпадък от сено (Пв).
- **оризалки** мн. Отпадъци от прежда, отрязани след изтъкаване на основата (См).
- **орлокрйльце** с. у.м. Животно с орлови крила. *Али да ти зема конче орлокрйльце.* 2. *прен.* Пъргаво, подвижно животно (н. п. — Ох и др.).
- ✓ **орман** (тур.) м. Гора в полето (См, Мт, Чд).
- ✓ **орница** ж. Обработвано по-рано място и оставено на почивка (См, Яв и др.).
- орталък, орталък** (тур.) м. Хора, свят, общество. *Орталъка изедаха.*
- **оруже** с. Гиздило, накит, украшение, което момък подарява на девойка при годеж (Ков, Яв).
- **оруживам** гл. Стягам, оседлавам. *Кон' оружи.* ~ са 1. Въръзвавам. *Той са оружил и отишъл в байра* (См, Ас). 2. Огиздям, украсявам. *Оружей са* (Гб, Кп, Чер (н. п. —))
- **орузалки** мн. вж. *оризалки* (Пв, Хв).
- **орупчувам** гл. Правя петна, дупки по лицето. *Лицето да ти орупи* (Яв, Дб).
- **орфам** са гл. Чеша се с голяма сила (Слв, Вв, Кт).
- **оръф** м. Орех (Яг, Дж, Чак).
- **осафёрвам са, осафёрувам са** гл. 1. Съвземам се след болест. *Детесо са просафёра от некав ден'.* 2. *прен.* Материално възмогам, подобрявам положението си (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- **освештёвам са** гл. Опознавам се (Слв, Мм, Сок, Бс).
- ✓ **осйка** ж. Трепетлика (Слв, Вв, Кт, Сф, Тн, Стр, Рд).
- **Осийково** с. Старо име на село Полковник Се-
рафимово, Смолянско.
- **осйкоф** прил. Трепетликов (См, Ар, Ас).
- ✓ **осйпвам са** гл. Изривам се от шарка (Гуг, См, Ас).
- **оскрипвам** гл. Остригвам. *Оскрипай ма, башейко* (Гб, Кп).
- ✓ **оскруша** ж. Дребна круша, подобна на мушмула (Як, Коз).
- ✓ **основа** ж. Успоредни нишки, между които се тъче втъкът (См, Ар, Ас, Мн).
- **осовнувам** гл. Осъбвам. *Осовнахте ф село* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **осокнувам** гл. Почиствам изгоряла част на свещ, дърво и др. *Осокнах свещто.* ~ са. Почиствам носа си чрез силно духано. *Осокнах са.* осокнува са. Изяснява се (за време). *Осокна са хавдса* (Св, Ар, Ас, Мн).
- **осол** м. Количество сол за осоляване на едно ястие (Тх, Пв).
- **осола** ж. вж. **осол** (См).
- **осолак** м. вж. **осол** (См, Мн, Ар, Ас).
- **осредно нарч.** По средата. *Питаиш ма, как со.м. Осредно сам* (См, Стр, Сг, Ар).
- **оставило** с. Савак (Слв, Вв, Кт).
- **острен** прил. Остър. *Острен нощ* (Гб, Кп).
- **острийка** ж. 1. Бръснач. 2. Ножче за бръснене (Зл).
- **остро, остра** ж. Бръснач (См, Мн, Ар, Мс).
- **остроже** мн. Неокастрил, изправен във форма на конус пръти, на които се натрупва леща, фий и др. за по-лесно изсушаване (Лл).
- **острок** м. вж. *стержер* (Лл, Ав).
- **осуй, отуй, онуй мест.** Това тук, това, онова там (Зб).
- **осуквам** гл. 1. Обърсвам, изтривам. *Осуках си образа.* 2. Чрез сучене прави преждата по-здрава. *Предни ми предчи, руданко, т'бначко, та осуканко.* 3. *прен.* Надминавам някого по способности (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- **осунвам** гл. Отлагам за по-късно. *Осунваме свадбаса* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- **отава** (тур.) ж. Второ сено (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл).
- **отаждам** гл. Отивам (Жъл).
- **отапалвам са** гл. Придвижвам се с големи усилия (Слв, Вв, Кт).
- **отапан'вам** гл. Изяждам всичко (См, Ар, Ас).
- **отатёрквам** гл. 1. Отвлечам с шум. 2. *прен.* Изгорява. *Плениена отатёрка* (Слв, Вв, Кт, Пт, Сц).
- **отвёрувам са** гл. Отричам се от вярата си (См, Ар, Ас).
- **отвик** м. Отказване от нещо. *Има навик, има и отвик* (См, Ар, Ас).
- **отвийкнувам** гл. 1. Извиквам, провиквам се. *Отвикнала млада булка* (н. п. — Гуг). 2. Отказвам се от нещо (См, Ар, Ас).
- **отвòдан** прил. Оттатъшен, отвъден. *Пях от отвòдана вода* (См, Ар, Ас).
- **отвòде** нарч. Оттатък (См, Ар, Ас).
- **отвòдешен** прил. 1. Оттатъшен. 2. *прен.* За нещо от Стара България. (Под „Стара България“ в Средните Родопи се разбираше България в границите до Балканската война.) *Отвòдешен чилёк.* Човек от Стара България (См, Зл).
- **отврат** м. Връщане на работа (някой работи на някого и последният му отработва). *Иде ми поработи на отврат!* (Слв, Вв, Кт).

- **отврат'ки** мн. Гостуване у младоженците българомохамедани на техни близки (Чн).
- отвраштам** гл. Твърд хляб правя по-мек, като го напарвам. **отврашта** ма *прек. безл.* Агонизирам и мнимо се подобрявам (за болен). *Одворнало го ѝе. отврѣшта са.* Позагопя се. *Врѣм'ѡсо са отворна* (См, Ар, Ас).
- **отѣбери** (тур.) нарч. вж. *атебер* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- отеграм** нарч. Тежко. *Са жена отегри са даржи* (Ус, Рво).
- отеле** с. вж. *кил'ѡ* (Пв, Сит, Лл).
- отѣмнувам** гл. Отнемам (СП).
- оти** нарч. и сз. Защо, защото. *Оти си дойде?* — *Оти сам болян* (във всички части на Родопите).
- **отй-кеме** гл. Ще отидем (Ив).
- **отихадам** гл. Отивам. *Ала дѣволат свѣ затварел дѣнката, кол'чиш отихадал и дохѣдал* (пред. брлмох. — Ох).
- **откапвам** гл. Откъсвам се и капвам. *Данд ти откапе!* — израз за укор и възхищение (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс, Пг).
- **откаца** ж. Нещо извънредно или човек с някакви особености — хубост, доброта и пр. *Жива откаца ѝе* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- откинвам** гл. Откъсвам. *Стойан си легна, та заспа и та му глава откина* (Пт).
- откл'уч** м. Ключ (См, Хд, Ор, Стр, ШлР).
- **откол'ко** нарч. Доста отдавна (Слв, Вв, Кт, Ус, СмлР).
- **отколешен** прил. Отдавнашен. *Отколешина работа* (См, Ар, Мн, Ас, ШлР).
- ✓ **откоцвам** гл. 1. Откъсвам. *Откацай ми нѣква чирѣшка!* 2. *прек.* Отнасям някого (за болест). *Са болес ите го откоца.* ~са. Свършвам, прекратявам. *Откоцах са от офицѣсе* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- ✓ **откоцан** прил. 1. Откъснат. 2. *прек.* Безпомощен. *Сѡ чилѣк ѝе йѣца, откоцан* (См).
- ✓ **откупити** гл. инф. Да откупи (ДЛ).
- отлахак** (тур.) м. *остар.* Такса за паша (См, Ар, Ас, Мн).
- отменица** ж. Снаха за отмяна (Юг).
- ✓ **отнапрѣш** нарч. От по-рано. *Отнапрѣш по-доходахте у нас* (См, Ар, Ас, Мн).
- от ништо по-ништо** израз. Абсолютно нищо. *Нѣмаме си от ништо по-ништо* (Слв, Вв, Кт).
- от нѹче по-нѹче** с. Правнуче (Дер).
- отѡнувам** гл. Потъвам. *И той ни итѣше остѡна, ам бѣше ф мѡгла отѡнал* (См, Ар, Ас).
- отпанѡксам, отпанѡксувам** (грц.) гл. Скъсвам, свършвам, отървавам (Мм, Сок).
- ✓ **отпѡрѣм** гл. 1. Поря защитото. 2. Удрям силно. 3. Проявявам голямо старание при копане, сечене, чукане. *Стига си отпѡрѣл вратѡта. Чилѣка отпѡрѣ с вѣит' силана.* 4. *прек.* Надува се (за корема на крава, овца и друг добитък). *Краваса ѝе отпѡрила голѣм корѣм, скѡро ите са тѣли* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **отпѡинам** гл. 1. Махам лост, с който е залостена врата. 2. Отвързвам връв, с която са вързани краката на товарен добитък (См, Ар, Ас).
- отплата** ж. Изплащане. *Сѡлкаф бѡрч нѣма отплата* (См, Ар, Ас).
- ✓ **отпрѣшен** прил. По-раншен, по-преднишен (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Чн).
- **отраски** мн. 1. Остатъци от сено (См, Ар, Мн, Пв). 2. Отпадъци от чукано и прибрано жито (Ор, Сг, СмлР).
- **отрасен** прил. Изложен на, припек, който не задържа сняг и вода. *Отрасна гридинѡ* (См, Ар, Ас, Мн).
- отрѣдам** гл. Грижа се за всичко около погребение и помени за покойник (См, Ас, Пт, Дв, Дев).
- ✓ **отрѡсвам** гл. Изтръсквам. *Отрѡсих вѣит' хѡлиштѡта.* ~са. 1. Подобрявам здравето си, съвземам се. *Дѣтѣсо са отрѡси.* 2. Доказвам, че съм прав. *Дѹмах му мѡго и са отрѡсих.* 3. Възмогвам се материално. *Сѡ чилѣк са отрѡси от сирѡмаштѡс.* 4. Избистря се (за време). *Врѣм'ѡсо са отрѡси* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Мг, Кг).
- ✓ **отсѡкан** прил. Отсечен (Кп).
- ✓ **отсарце** нарч. Сърдечно, искрено (См, Ар, Ас).
- **отсѣк** м. Предварително споразумение между родители на младоженци за деня на сватбата (См, Пт, Дв).
- отсѣн'ва** гл. *безл.* Прави сянка. *Отсѣни фсѣкаде, слѡнцѣсо скѡро ите зѡгне* (Слв, Вв, Кт, Ус, Мм, Ас, Ар).
- **отскакам** гл. Отскачам. *Йѡретѡ отскакна навѣн* (Кп).
- **отслѣд'вам** гл. Подилям, вървя подир някого. *Мѡжѡва Бѡна ѝе отслѣдила Мѡн'а* (См, Ар, Ас, Мн).
- **отсѡчвам** гл. Отправлям в друго направление вода във вада. *Йѣ отсѡчих водѡта от вѡдата* (См, Ар, Ас).
- ✓ **отсрама** нарч. От срам, от стеснение. *Каде да йда отсрама* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- ✓ **отсрамоите** нарч. вж. *отсрама* (Ус, Рво, См, Сф).
- **отстапница** ж. Странична подпора на лека ограда (Ох).
- отстинвам** гл. Охладнявам към някого, променям мнението си и отношението си към него. *Сѡ чилѣк ми отстина* (См, Ар, Ас).
- отстран** нарч. Настрѡна, отдалеч. *Защѡ стѡиш отстран?* (Дев).

- отсѹвам са гл. 1. Оттеглям се, отдръпвам се. *Отсѹни са по-назѡт'ко.* 2. прен. Отказвам се от някаква работа (См, Ар, Ас, Мн).
отсѹнвам са гл. вж. *отсѹвам са* (См, Ар, Ас, Мн).
отсѹрнат прил. Отвлечен, откраднат *Отсѹрната нивѣста* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
отсѹрнувам гл. Отвличам някого или нещо. ~ са Отивам с голяма мъка, довличам се. *Сѡлом са отсѹрнах* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
отурѡк (тур.) м. Недъгав човек, който не може да се движи (См, Ар, Ас, Мн).
отурдѣсвам (тур.) гл. Карам някого да седне (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
отхѡдам гл. Отивам. *Отхѡдам си у дама* (пред. бѣлмох. — Ар, См, Мн).
отхлѡпнат прил. Отлепен, отпорен. *Отхлѡпнати сѡви*, т. е., на който костилките се отлепват (ШлР, Слв).
отходе с. 1. Причина, за да отида някъде, *Трѡси ми отходе.* 2. Причина за отклоняване да се извърши известна работа (См, Ар, Ас, Мн).
отхѹдам гл. вж. *отхѡдам* (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас, Мн).
отцепѡрувам гл. Заявявам смело право в очите (Пв, Хв).
отцепвам гл. вж. *отцепѡрувам.* *Отцепних му го право ф очите* (См, Ар, Ас).
отцѡде нарч. Отсам (См, Ар, Ас). *отцѡде*
отцѡдешен прил. Отсамошен. *Нѣвана ѡе ф отцѡдешна страна* (См, Ар, Ас, ШлР).
отцѡт'ко нарч. у.м. от *отцѡде.* *Иѣла по-отцѡт'ко* (См, Ар, Ас).
отцѡф прил. остар. Башин (Чп).
отшто нарч. Толкова много. *Отшто са уплѡшил, чи му припѡднало* (Смл, Рво, Зб).
отѣлчувам гл. Огъзвам се (Пв, Хв).
ѡфарчен прил. Пъргав. *ѡфарчна мома* (Ус, Рво).
ѡфарчно нарч. Бързо, подвижно. *ѡфарчно ходи* (Ус, Рво).
ѡфца ж. Бели точки или петна, които понякога се явяват по ноктите на ръцете (Слв, См).
ѡфцана прил. Овесена. *ѡфцана кѡше, ѡфцана слама* (См, Ар, Ас).
ѡфченица ж. Вид висока гѣба за ядене (Зб).
ѡфчѣрцка гѹгла ж. Вид горска гѣба (Слв, Вв, Кт).
ѡфчѣрцка кѣтка ж. Салеп (Пг).
ѡфчешта бѣл'ка ж. Див мак (Слв, Вв, Кт).
ѡфчешти прил. Овчи. *ѡфчешти прасник, ѡвчешта грѡпка* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
ѡфчѣйна ж. Вошина (Кп).
ѡфчинка ж. вж. *ѡфченица* (Лл).
ѡха, ѡха, ѡха межд. За спиране и връщане, на едър рогат добитѣк (Слв).
ѡхси, ѡхси, ѡхси межд. За изразяване различни чувства. Употребява се самостоятелно или с обръщение. *ѡхси, майко! ѡхси, ѡштерко!* (См, Ас).
ѡцефки мн. Трици, получени при пресяване на брашно (Слв, Вв, Кт).
ѡцѡде нарч. Отсам. *Иѣла ѡцѡде* (Мм, Сок, Бс).
ѡцѹтра нарч. Отзаран. *ѡцѹтра стѡнах рѡно* (См, Ас, Ар).
ѡцѹтрашен прил. Отзараншен (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
оч, оч, оч межд. За спиране на товарен добитѣк (Слв, Вв, Кт).
очаклѣк (тур.) м. Комин. *Млѡго д'лѣк очаклѣк* (Гб).
очекѡ мн. ув. Очи. *Голѣми очекѡ* (Пв).
очѣйка ж. Оченце (Зл).
очѣйно с. Оченце (Мн, См, Ар, Мн, Ас).
ѡчиново с. Старо име на село Чокманово, Смолянско.
очѡквам гл. Отчупвам. *Очѡкнах си пѣтица* (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
очѡрѣчник м. Многознайник (См, Пт, Мс).
очѡрѣчница ж. Многознайница (См, Пт, Дв, Мс).
очѹвам гл. 1. Опазвам нещо. *Хѹбаве очѹвах снѡпетѡ.* 2. прен. Отглеждам, възпитавам (См, Ар, Ас, Мн).
очукѹт'вам гл. 1. Отчупвам клони на дърво. 2. прен. Нанасям побой (См).
ѡшѡф м. Сушени плодове (Кч, Дл, НМ, Бб, Рк).
ѡшбитѣи (тур.) нарч. Свършено (Пв, Хв).
ѡшѣлвам са гл. Глезя се. *Каквѡ са ѡшѣлваш като повивѡк!* (Вр).
ѡшко нарч. у.м. Още. *Дѡдни ми ѡшко* (См, Ар, Ас, Мн).
ѡшѣл, ѡшѣл прил. Отишѣл (Бат, Нл, Чн, Чд, Ох, Хв, Гм).
ѡшѹшт'увам гл. Правя смет (Яв, Дб).
ѡштина, ѡштѣна ж. вж. *ѡфчѣйна* (Як, ДХ).
ѡшто нарч. вж. *ѡтишто* (Смл, Рво, Сф, Ус).
ѡштѡрпнува гл. Изтрѣпва някой крайник на тялото (См, Пт, Мс, Пг, Чп).
ѡштур м. Род, произход, вяра (См, Пв).
ѡштуту нарч. С цел, за угода (См, Тн).
ѡштѣпнувам гл. Отчупвам връх на игла или друг остър предмет (Пв и др.).
ѡштѣрпнувам гл. вж. *ѡштѡрпнувам* (Пв, Хв).

П

- па сз. Пък. *Па ни шта да зема* (Нс).
 — пѧал' м. Охлюв с черупка (Пв, Хв).
 — пѧате мн. Пѧтица (Йс).
 — пѧвлек м. вж. *сѧл'мен'* (Дб). **Ох**
 — пѧвлѧво пиле с. Врѧбче (Гб).
 — пѧвѧн' м. вж. *пахѧн'* (Зл).
 — пѧвѧр м. вж. *пахѧр* (ШлР).
 — пѧгѧл'вам гл. Флиртувам по малко. *Тѧ, мѧ-мѧченѧ ма пѧгѧл'ваше* (Смн, Мн).
 — пѧдѧври мн. Неизгладени колове, на които се наковават летви на лека ограда (См, Ар, Ас, Мн, Дев). **пѧгѧл'ва**
 — пѧдѧлѧ с. 1. Лѧк със стрела (Кок). 2. Мѧсто за пощувѧне (Сѧч). 3. Водопад (Коз, Снн).
 — пѧдѧм м. Дантела. *Сѧтен си пѧдѧм плетѧше и сѧтни сѧлзи рѧнѧше* (См, Ас, Ар, Дев).
 — пѧдѧйрам гл. Взираам се, вглеждам се (СмнР, Мн).
 — пѧѧм м. Бадем (См, Пт, Дв, Пг, Мс).
 — пѧѧш, пѧѧ, пѧѧм гл. Пееш, пее, пея. *Йѧ пѧѧм, ама тѧ пѧѧш пѧ-хѧбѧво* (пред. бѧлмох. — СмнР, См, Отм, Рд, Мн, Тг).
 — пѧѧжина ж. Пѧѧжина (См, Пт, Дв, Мс, Пг, Чн).
 — пѧзаркѧрка ж. Жена, която отива на пазар. *Дѧкѧраха ф пѧста Бѧн'а пѧзаркѧрки и кѧдѧни* (Чн).
 — пѧзаргѧт м. Мѧж, който отива на пазар (Яв).
 — пѧзарнѧнин м. вж. *пѧзаргѧт*. *Снѧшка пѧзарнѧне си дѧдаа от пѧзѧр* (Пв, Хв).
 — пѧзѧрче с. вж. *кал'мѧнка* във 2 знач. (Нс).
 — пѧзвеница ж. Вътрешен джѧб на риза (Дер).
 — пѧздер м. вж. *пѧздер* (Хд).
 — пѧзлѧк м. Стрѧмно каменисто мѧсто, обрасло с трѧнки и храсти (См, Ар, Ас).
 — пѧзламѧ ж. вж. *петурка* (Нс).
 — пѧзламѧ м., ж. Нечист човек, животно или вещ (Слв, См).
 — пѧзнехте мн. Нокти на хищник — мечка, вѧлк, орел и др. (Хв, Пв и др.).
 — пѧзуа ж. 1. Пѧзва. 2. Нагрѧдник на жена (Пв, Хв).
 — пѧзухи мн. Женски нагрѧдник. *Нѧс мѧрничкине зѧлѧфе, нѧс хѧбафкине пѧзушки* (н. п. — См, Ар, Ас, Сит, Дев, Гб).
 — пѧйда ж. Капан за птици (Кс).
 — пѧйдѧс (грц.) м. 1. Почивка. 2. Свършване на работно време (См, Ар, Ас, Мн).
 — пѧйдѧсвам (грц.) гл. Свършвам или прекѧсвам работа (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 — пѧйтѧк (тур.) м. Товарен добитѧк, чинто задни крака са извити навѧтре. *Ам ѧти си кѧпил сѧкѧф пѧйтѧк, брѧ?* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
 — пѧйтѧн м. Файтон (См, Ар, Ас).
 — паклѧк (тур.) м. 1. Помиряване с дадено положение. 2. Завѧршѧк (См).
 — пакѧл' м. 1. Малка вѧлна или памучна торбичка (См, Ар, Ас, Мн, Тх). 2. Голяма торба (Лл).
 — пѧла ж. 1. Закривена сабя (Сп). 2. *прен. Лудетина* (Яв).
 — пѧлапра (тур.) ж. 1. Измислина, лѧжлива приказка. 2. Човек, който разказва измислици и лѧжи (См, Ар, Ас).
 — пѧлавражѧе (тур.) м. Човек, който лѧже и се хвали. *Нѧмѧйте гѧ слѧша сѧ пѧлавражѧе* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Яг).
 — пѧлаврѧвам гл. Говоря измислици, лѧжа (См, Ас).
 — пѧламѧт'ка ж. Вид бурен, билка (Гуг, Жл).
 — пѧлѧнга ж. Ловджѧйско куче (Пв, Хв).
 — пѧлѧска ж. вж. *пѧнгѧ* във 2 знач. (Зг).
 — пѧласпѧт' м. Небрежен кѧм вѧншността си развлечен човек (Гб и др.).
 — пѧлѧтка ж. Ярка (Лл). **пѧлѧска**
 — пѧлдѧм, пѧлдѧм (тур.) м. 1. Подѧпашник на товарен добитѧк (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Рк). 2. Подѧпашник за добитѧк с кошѧм (Лл).
 — пѧле с. вж. *пѧлѧнга*. *Кѧкнѧ ма слѧдите кѧ-то пѧлета?* (См, Ар, Ас).
 — пѧлешник м. вж. *биѧч* (Лл).
 — пѧл'жѧк м. вж. *сѧл'мен'* (Гм).
 — пѧлзѧнка ж. Пързалка (Рк).
 — пѧлица, пѧл'ца ж. вж. *кѧпан* (Зб, Лл, Сит).
 — пѧличка ж. вж. *кѧпан'че* (Дб).
 — пѧличник м. 1. Палешник. 2. Попѧвз лѧжѧчка (Пв, Хв).
 — пѧлка ж. 1. Угарка от цѧгара. *Угѧ зѧбра пѧл'кисе по пѧтѧсѧ*. 2. Угарка от свѧш (См, Ар, Ас).
 — пѧл'нинѧ ж. Пѧлно, обилно, богато. *Дѧ ѧе пѧл'нинѧ, нѧйѧдахме са* (См, Ас).
 — пѧл'ѧ м. вж. *сѧл'мен'* *Пѧсни, пѧл'ѧ, рѧгѧве нѧз дѧлѧѧки дѧлѧве* (См). **Ох**
 — пѧл'ѧш м. Ловджѧйско куче (Пв).
 — пѧл'чѧник м. вж. *пѧличник* (Дрб).
 — пѧмѧтѧм гл. Помня. *И ѧѧ гѧ пѧмѧтѧм ѧйсѧѧ, дѧсѧ мѧ гѧ кѧзваш* (См, Ар, Ас).
 — пѧмѧки мн. Помня от мнене на сѧдове за добитѧк (Мн, См, Дл).
 — пѧмпѧл'ѧга м., ж. Едѧр, но глунав човек, или изѧѧѧ едро неѧо (Слв).
 — пѧн' м. вж. *пѧн'* (Дв, Хд, Муг).
 — пѧнагѧр (грц.) м. *остѧр*. Пѧнаир (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 — пѧнагѧрка ж. Изкуствѧно цвѧте, донесѧно от пѧнаир. *Отѧѧм ѧте тѧ зѧма кѧтка пѧнагѧрка* (См, Ар, Ас).
 — пѧнгѧловѧм гл. Изпѧщам си, пострадѧвам. *Тѧ ѧтѧѧ нѧй-сѧтне да пѧнгѧловѧм* (Слв).
 — пѧнѧе ж. Малка бяла вѧлна покрѧвка или постѧлка (ДХ). **В пѧнѧлѧ**

- пандипашка ж. вж. *пандорашка* (Дб).
- панд'ук м. Нисък набит човек (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- панжуга ж. вж. *панчуга* (Ор, Як).
- панжура ж. вж. *панчуга* (Гб, Кп, Коз).
- панжурка ж. 1. Кожена кесийка за прахан, кремък и огниво (Пд, Смир, Вр). 2. Вж. *панчуга* (Гб, Кп, Коз).
- панзахир м. 1. Рогче на змия. 2. Лекарство против отравяне (Слв).
- паница ж. 1. Разлат глинен съд. 2. Връшник (Вр).
- пантажие м. Картоиграч, играч на зарове (См, Ар, Ас).
- пантол'ки мн. Панталонче (пред. бълмох. — См, Зл, Вр, Мн).
- пантосвам гл. 1. Разпилявам, харча без сметка. 2. Скитам, хайманувам (См).
- пануда ж. Пита, подарена на родилка (Рк).
- панукла ж. 1. Празно, кухо нещо. 2. *прен.* Глупав човек. *Отвон кукла, вътре — панукла* (Слв, Вв, Кт).
- панчёр м. 1. Червено цвекло. 2. Захарно цвекло (Смир).
- панчуга ж. 1. Изкъртено сухо прогнило дърво (Слв, Вв, Кт, Мм). 2. Дънер (См, Бд).
- панчуха ж. вж. *панчуга* (Ох).
- папарунга ж. Пеперуда (Гб).
- папёсвам гл. 1. Вледенявам се, ставам на лед. *Надени дебёли дрипи, чи штипи да папёсаш* (Слв, Вв, Кт, Тик). 2. *прен.* Простудявам се (Слв, Вв).
- папка ж. 1. Цицка на виме (Бн). 2. Копче, направено от гайтан (Яг).
- паплама ж. Завивка.
- паплек м. Щъркел (Вел).
- папълнувам гл. 1. Бързо пламвам. 2. Бързо се раздвижвам и изпълвам нещо (за хора, насекоми, животни). *Лудене папълнаха като мравил'ник*. 3. Изгарям с голяма сила. *Дарвата папълнаха като слама* (Слв, Вв, Кт, Мм, Мс).
- папра ж. Папрат (Лл).
- папраток м. Местност, обраснала с папрат (См, Ас, Ар, Дев, Мн).
- папрец м. вж. *папра* (ДХ).
- паприца ж. 1. Кречетало — приспособление, което сигнализира, когато житото в хамбара на воденицата е на привършване (См). 2. Приспособление, на което е поставен горният камък на воденицата, за да се върти (Яг, Лл). 3. Приспособление за спиране и пушане на воденица (Стр). 4. *прен.* Човек, който много говори, бърбица (См, Ар, Ас).
- папун' м. вж. *попун'* (Дв, Хд).
- папунисам гл. Роптая, мърморя с тих глас. *Старец, стига си папунисал* (См, Ар, Ас).
- папунисник м. Човек, който папуниса (См, Ар, Ас).
- папухчие (тур.) м. Обушар, който прави или продава папуци (пред. бълмох.).

- папучёр м. вж. *папухчие* (пред. бълмох.).
- папучёрница ж. Работилница на папуци. *Однёсах си папучете ф папучёрницата да хи закорпёт* (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Дев, Чд, Мт, Вк).
- папучник м. 1. Мъжка жаба (Слв, Вв, Кт). 2. Крастава жаба (Хд, Дл, Пв). 3. *прен.* Укорно име на човек, който се натрапва, досажда. *Оведи са от туйф, папучнико папучёсал* (Слв, Вв, Кт, Мс, Пт).
- парадёди мн. Прадеди (Зб, Кет, ДХ).
- паражик м. Чиле вълнена или памучна прежда (См, Ар, Ас, Мн).
- паралиё¹ (тур.) прил. неизм. Който има много пари (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- паралиё² (грц.) ж. Трапеза. *Седнал кума да вечера на сребарна паралиё* (Дб, Лс, Яв).
- парамайка ж. Тъща (Дер).
- парамак (тур.) м. Спида на колело (Кор).
- парамана ж. Незаконна жена, държанка (Ус, Рво, Сф, См).
- парапътник м. Мотор, мотоциклет (Як).
- парап'онвам гл. Препъвам (Кет).
- параспор (грц.) нарч. Както дойде, без оглед, на дребно. *Пуснахме хи параспор, та дано са похарчат* (См, Пт, Дв, Пв).
- парастиф прил. В който има пръст. *Парастиво жито* (Кет).
- паратек, паратик прил. 1. Свободен, незаеет в работа. *От фчера сам паратек* (Кор). 2. *прен.* Опасен. *Парат'ка му йе работаса*. 3. Грозен, некрасив. *Парат'ка йе момаса, нимоу йа зима*. 4. *прен.* Лош, зъл. *Паратек чилёк* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кс, Дл, Тх). 5. *прен.* Човек, който не е с ума си (Гб).
- парат'ко с. 1. Любовна среща. *Отйдаха по парат'ко* (Гб, Кп, См). 2. Безцелно нещо. *Парат'ко ти йе* (См, Ар, Ас).
- парат'ко ми йе безл. израз. Зле ми е, не съм добре.
- парат'ко ти йе безл. израз. Напразно правиш усилия (Слв, Вв, Кт, Пт).
- паратикан, паратиканин м. Безделник (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- паратир', паратир (грц.) м. Прозорец (См, Пв).
- парвичен прил. Пръв. *Парвично лйбе* (Дев).
- парвоскин'а ж. Жена или добитък, който за пръв път ражда (См, Ар, Ас, Мн).
- пардал'ник м. Затвор, място за задържане. *Откарай со ханзёрин ф пардал'ника* (См).
- парцък м. вж. *ечменёк* (Нс).
- парёло с. Прегда (Кет).
- пареник м. вж. *просанёк* (Кт, Вв, Смир, Сф, Тн, Рво, Дв, Сг).
- парёя ж. Компания (Пв).
- паржёйка ж. Меден съд, в който се пържи (Пг, Чп).
- парженица ж. Пържени яйца с масло или с извара и масло (Слв, Вв, Кт).

- патипвам гл. 1. Потропвам. 2. Поритвам сегиз-тогиз. *Чувайте са, чи мул'чесо ми патипва* (СмнР, Рд, Сг, Нд, Стр).
- патлажън (тур.) м. Червен домат (Ор, Як, Кор, Гм, Сщ).
- патлак м. Пистолет с барабан (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- паток м. 1. Мъжка патица. 2. *прен.* Криво-крак човек (См).
- патонка ж. уи. Краче на дете (Слв и др.).
- патор м. Паток (Ус, Рво, Смл, СмнР).
- патошен прил. Който има житейска опитност. *Питай патошен* (См, Ар).
- патпадок м. Пъдпъдък (Лл).
- патпърчувам гл. Вдигам, вирвам. *Патпърчили аднош апанките на възбарце адно з друго са не видели и чули* (СмнР, Смл, Мд).
- патрак м. Упорит човек (Син, Чак).
- патор с. Ум, разсъдък. *Айно прави, оти му ни стига паторо* (См, Ас).
- паторе мн. Потури (См, Мн, Ар, Ас).
- паур м. вж. *пахур* (Пв).
- пафки мн. Сребърни токи, които съединяват двата края на кърпата, която се носи на престилката (Ков).
- пахал' м. вж. *сол'мен'* (Пв, Хв).
- пахун' м. Паун (См).
- пахур м. Малък съд със цицка за ракия (См, Ар, Ас).
- пахурка ж. Къделя (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс).
- пашанес прил. С черни и бели петна по тялото. *Пашанеста коза* (Яв).
- пашка ж. 1. Кичур грозде (Чн). 2. Стърчишка на кола (Дер).
- пашник м. Хранопровод (Хд).
- пвавам гл. Плувам (Кор).
- пёдел' м. Разстояние между върха на палеца и малкия пръст (Кам).
- педёпсвам, педёпсувам (грц.) гл. *остар.* Уча, съветвам, възпитавам някого. *Та ва ни педёпсува за лошо* (См, Ас, ШлР).
- педес'о числ. Петдесет (Лл).
- пёем гл. 1. Пея. 2. Уча се. 3. Чета. 4. Пиша. *На, момче, испей го, та виш какна пее* (См, Мн, Ар, Дер).
- пейван (тур.) м. 1. Юзда. 2. Въже за спъване предния и задния крак на кон или муле. *Година да ѝе йашовна, пейванчек да хи прогние* (н. п. — Вв, Кт, Слв).
- пейво с. 1. Пеење. 2. Учение, занимание с уроци. 3. Следване в училище. *Отиде нах Смилен на пейво*. 4. Четене, прочитане. *Испей кинигаса, чи ни знаем пейво* (См, Ар, Мн, Ас).
- пейка ж. Еркек, по-висок с няколко стъпала от пода (Ус, Рво, Смл).
- пейледисвам, пейледисувам гл. Капарирам. *Пейледисах кравана, ништо ѝа да другему* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- пейник м. *остар.* 1. Човек, който пее. 2. Грамотен човек. 3. Ученик (См, Ар, Ас).
- пейница ж. *остар.* 1. Жена, която пее. 2. Грамотна жена. 3. Ученичка (См, Ар, Ас).
- пейнувам гл. 1. Удрям плесница. *Доли та пейна аднош*. 2. Счувам нещо, при което се чува звук (Слв, Вв, Кт).
- пеклиф прил. Който пече, който силно грее. *Каде, иначе, да идем, там грее слонце пекливо* (н. п., Кт, Вв, Ар, Мн).
- пекул' м. вж. *пакул'* (Яг, Муг).
- п'елеш' м. Монета, която се подарява на новороденото (Хв, Пв).
- пелканица ж. Детска игра (Пг, Чн).
- пелтекисам гл. вж. *пелтисам* във 2. знач. (Гб, Кп).
- пелтечисам гл. вж. *пелтисам* във 2. знач. (Зг).
- пелтисам гл. 1. Не изговарям ясно всички съгласни (Слв, Стр). 2. Заеквам (Пв, Дб).
- пелтичисам гл. вж. *пелтисам* във 2. знач. (Бк, Тн).
- пен' м. вж. *пон'* в 1. знач. (ГДер).
- пёнгo с. *остар.* Лотария (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс).
- пендесё числ. *остар.* Петдесет (Зл, Ус).
- пенезё с. Най-голяма монета от наниз на фес на българомохамеданка (Яг).
- пёнкам са гл. вж. *хёцам са* (Стр и др.).
- пен'уга ж. вж. *панчуга* в 1. знач. (Кам).
- пенч'о, пенч'е (тур.) ж. 1. Подметка. 2. *прен.* Изпечен, жилив, здрав човек (См, Ар).
- пепелосвам, пепелосувам гл. 1. Правя на пепел, изгарям (См, Пв). 2. Правя на прах (См).
- пеперуга ж. Пеперуда (Слв, Вв, Кт, Дл).
- пеперуги мн. Две момичета, които, забрадени с бели кърпи, при голяма суша ходели от къща в къща да пеят и играят за дъжд, срещу което стопаните ги дарявали (См, Ас).
- пёплек м. вж. *панлек* (Вел).
- пералка ж. вж. *кoпан* (Дев, Кам).
- пералник м. Котел за топлене вода за пране (Пв, Хв).
- перане с. Пране (Гуг).
- пердах м. Изглаждане груба мазилка (См, Ар, Ас, Дев).
- пердашём гл. 1. Изглаждам груба мазилка. 2. *прен.* Нанасям побой (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- пердечка ж. уи. Перденце (Гб).
- перд'о ж. Долап за дрехи, за завивки или за храна (См).
- перё 1. с. Вада за напояване оризови посеви, домати и др. (Сем). 2. гл. *прен.* Бие, удря. *Хубаве го прах* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- перё ми са гл. безл. Имам сърцебиене. *Перё ми са в г'усас ката утирна* (Слв, Вв, Кт).
- перен' ж. вж. *перане* (Зб).

- пйлешник м. 1. Особен вид фасул (Смл, Пв).
2. Хрътка, която гони птици (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- пйлешница ж. Череша, която има дребен плод и се разпространява чрез птици (См, Мн, Ар).
- пйлѣт' м. Вид дѣб (Пв).
- пйлѣч' м. Малко пиленце, току-що излюпено от квачка (СмнР, Сг).
- пйлнувам, пйл'нувам гл. Разпилявам, разпрѣсквам. *Сѹма парѣ пйл'наха. ~ са. Разпилявам се, разпрѣсквам се. Кадѣ са пйл'наха пѹштините, ни мѹжии хи збрѣ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг).
- пйлцѣ мн. Сарми (Слв, Вв, Кт, Стр).
- пил'чѣнка ж. у.м. Пиленце (Зл).
- пил'чѣнко с. у.м. вж. пил'чѣнка (См, Ар, Ас).
- пил'чкѹве мн. у.м. Пиленца (См, Ар, Мс, Пг, Чп).
- пйнгул' м. Вѣзел. *Испрѣла ѿе вѹлнаса пйнгул' дѹ пйнгул'* (Слв, Вв, Кт, Мс).
- пиндѹр (грц.) м. Голяма златна монета, равна на 5 лири, от накита на жените в миналото (См, Ас, Ар, ШлР).
- пиндиѹро (грц.) с. вж. пендихѹло (Пв, Хв).
- пиндипѹшка, пинд'опѹшка ж. вж. пондопѹшка (Хв, Пв, Чп, Пг).
- пинѣк' (тур.) м. 1. Ездач. 2. Яздови добитък (кон, муле). *Хѹбаф пинѣк' си имѣх, лѣким ми го зѹха на вѹйната* (См, Ар, Ас, Мн, Мг, Дев).
- пйнкам са гл. Напѣвам се с всички сили. *Стѣга са пйнкай, чи ште са истѹраш* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- пйнци мн. Цървули (Гд, Дев).
- пипѹн' м. Пѣпеш (Зл).
- пиралѣе прил. неизм. Който лесно избухва (Ар, См, Ас, Мн).
- пѣрга м., ж. Пѣргав, припрян, стегнат човек (Кп, Гб).
- пѣрго (грц.) с. Малка камбанария (См, Ас, Ар, Зл, Гб, Кп).
- пѣргове мн. 1. Рамки за везене. 2. Чардаци. *На пѣргове девѹйка дрѣмен везѣк везѣш?* (Дл, СК).
- пѣржѣнка м., ж. Стегнат, пѣргав, подвижен човек (Гб и др.).
- пѣрѣнч' (тур.) м. 1. Ориз. 2. Сплав от мед и калай (пред. бѣлмох.).
- пѣрѹк м. Мѣжко некрѣстено бебе (Пер).
- пѣрѹн' м. 1. Голям кован гвоздей. *За грѣди-се и кушѣцисе трѣват дл'ѹги пѣрѹне* (См, Ар, Ас). 2. Вилица (Бкк, Буг, Ек, Стр, Ок).
- пѣрос (грц.) м. 1. Канелка за каче (СмнР, Сг, Стр). 2. Чучурче на ибрик, стомна (Як). 3. Малко отверстие на мях, в който се дѣржи течност (Стр, Сг).
- пѣротѣм гл. 1. Преча, нахалнича. 2. Упорствувам. *Расардѣло му са на магѣретѹ зашѣтим да му са крѣе и пѣрѹти* (См, ШлР, Пв, Хв).
- пѣротник м. Човек или животно, които много упорствуват, инатуват (СмнР, Мм, Пв).
- пѣруга ж. Напук. *Пѣруга му прѣви* (См, Мм, Пв).
- пѣрус (грц.) м. вж. пѣшлек във 2 знач. (Стр и др.).
- пѣрѹстѣ с. 1. вж. прист'ѹ (Лл). 2. вж. магѣре (Дб).
- пис (тур.) прил. неизм. Нечист, мръсен (пред. бѣлмох.).
- пис-писинѣ (тур.) нарч. Безпричинно. *ѹдбѣ-виха чилѣка пис-писинѣ* (Пв).
- писа ж. 1. Смола. *Налепѣх са на писа*. 2. Коластра. *Агѣ наблѣжѣ да са тѣли, крѣвана зѹме да дрѣ писа*. 3. Втъкана в тъкан ивица от друга, по-скѣпа материя. *Какѣи хѹбави писи имат аглѹцисе!* (См, Ар, Ас, Хм).
- писан прил. Хубав, ненагледен. *Гѣш ма писан, Мехмѣде, гѣш ма, та са нѣгали* (н. п. — См, Дев, Мн, Ас, Ар).
- писанко с. у.м. вж. кал'манка в 1 знач. (Стр и др.).
- писвам, писувам гл. 1. Пиша. 2. Рисувам, багря, украсявам, пѣстря, чертая. *Да си ма, мѣйчо, однесѹт нах шѣранана жѣмѣе, дѣно са сѣчко писува*. 3. прен. Отреждам, предопределям (пред. бѣлмох. См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- писани гѣште мн. Шарени гѣщи (Хм).
- писѣло с. 1. Украшение, правено при тъкане, шарка. 2. Материали, с които се прави украса при тъкане (Дл).
- пискам гл. 1. Насѣсквам кучета (СмнР). 2. Пищя, плача с писклив глас. *Кѣта дѣн' писа от корѣм тѣѣ дѣтѣ* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- пислѣк (тур.) м. Мърсотня (пред. бѣлмох.).
- писн'ук м. Нечистоплѣтен, мръсен човек (Кам).
- пит' числ. остар. Пет (Кп, Зл).
- питѹр м. Голям домашен хляб (Бб, Як).
- питѹрка ж. 1. Жена, която ходи на пита у родилката (Пер). 2. Кумица (Зб).
- питѹрки мн. Жени бѣлгаромохакеданки, които на другия ден след годѣжа отиват у момата на угощение, като носят пита и ба-ница (Вр, Зб).
- пѣтек м. Малък паразит по козите, който наподобява кѣрлеж (Сит).
- пѣтѣм гл. 1. Натискам нещо, за да го напра-вя на пита. 2. Мачкам (См, Ар, Мн).
- пѣтена кѣшѣ ж. вж. прѣсанѣк (Слв).
- пѣткам гл. Бутам, бѣскам (Рд, Стр, Зл, Дл).
- пѣт'нес прил. Плосък. *Пѣт'нести кѣмене* (См, Ар, Ас).
- питѹрка, питѹрке ж. 1. вж. петѹрка (См). 2. Малък домашен хляб (Сит, Хв, Пв). 3. Малко хлебче от чисто брашно за черковни треби (Лл).

- пиф м. Паричен дар, даден от сватбари на невеста, когато последната целува ръка при изпращането им (Пт, Дв, Слв).
- пифат м. вж. пиф (Гуг).
- пйхам гл. Едва дишам, слабо дишам (Слв, Вв, Кт, Пв, Хв).
- пйхтаф прил. Слаб, мършав. *Йѐца ми ђе пйхтафко дѐтенцѐсо, ѓти нйштинко ни аде* (Слв, Бв, Кт, Пт).
- пичиница ж. Печено месо, чеверме (ДХ).
- пйшек м. Едър плод от черница (См).
- пишйла мн. Предопределени, отредени нещастия (поверие — Ел, Стр, Мд).
- пишйло с. 1. вж. *писйло* в 1 и 2 знач. (Зл, Нд). 2. Черна боя, получена от изгорени орехови черупки, която служи за изписване на вежди (Бб, НМ).
- пишйлуви кошве мн. Пчелни кошери (Кп и др.).
- пйшкар м. Трън, бодил (Ас, Мн, Ар, См, Дев, Тх, Дл и др.).
- пйшкалиф прил. Трънлив, бодлив. *Пйшкаливѓ старнйште* (См, Ар, Ас, Дев).
- пишкарка ж. Вързана пръчица, с която се повдига мандалката (запеналката), поставена отгоре от вътрешната страна на вратата, за да се отваря и затваря (Пг, Чп, Мм, Сок, Слв и др.).
- пишкарло с. Четириръб остър железен прът с дървена дръжка — старо оръжие (Яв и др.).
- пйшка ма гл. безл. Имам бодеж (Як и др.).
- пйшкам гл. Бода. *Нимѓй пйшка магарчетйштесѓ, чи та ште рйтна* (См, Ас, Ар, Дев).
- пишкйн' (тур.) прил. неизм. 1. Пъргав, подвижен. *Мул'чесѓ ми ђѐ ђѐца пишкйн'.* 2. прен. Опитен, изпечен (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг, Кс и др.).
- пйшкут' м. Бодеж. (Зл и др.).
- пишк'ун' м. Масичка или шкафче за нареждане стока (Пв).
- пйшлек м. 1. Полов орган на мъжки добитък (Пв, Хв). 2. Малко отворче на мях за течност (Слв, Вв, Кт, Пт).
- пишл'ук м. Каймак на мляко (Лл).
- пишманѓвам са гл. Разкайвам се за нещо (Хв, Пв).
- пйшнал прич. 1. Боднал. 2. прен. Наклеветил (Слв, Вв, Кт, Пт).
- пйштал м. 1. Свирка (ДХ). 2. Дебела кост между коляното и глезена.
- пйштел м. вж. *пйшлек* във 2 знач. (Ус, Рво, Сф).
- пиштѓл м. 1. Пистолет (См, Пв, Хв). 2. Малко огнестрелно оръжие, което се пълни с барут и сачми (Дев).
- пиштѓх м. вж. *пиштѓл* (См, Ар).
- пишт'умал' (тур.) м. Престилка (Гм).
- пишшамал м. вж. *качулка* в 3 знач. (Гб).
- плавѐм гл. Къпя овце в дълбок вир, преди да започне стриженето им (См).

- плави ма гл. безл. Имам бурно продължително кръвотечение (за жени). *От аднѓ нй-дѐла ма плави* (Слв).
- плавилѓ с. Дълбок вир, в който се къпят овцете няколко дена преди стриженето им (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- плавнал прич. Потънал в трева. *Лѓштаса ђе плавнала* (См, Стр).
- плавовица ж. Нанесени материали от порой (Дев).
- плавѓт' м. вж. *плавовица* (См).
- плавушка ж. вж. *плавовица* (Кп).
- пладнарка ж. вж. *пладнинарка* във 2 знач. (Яг).
- плад'нѐм гл. Закарвам стадото да пладнува на сянка (Пп).
- плад'нина ж. 1. Обед. 2. Средата на деня. 3. Храна за обед. *Нѓсиш ли си плад'ника?* 4. Най-висока точка на слънцето през деня. 5. Мярка за площ и работа. *Лувада-на са рѓсѐва за дѐк и др плад'нина* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Тх, ГДер, Кор, Дл, Чн).
- плад'нина голѐма ж. Обедно ядене между 1 и 2 часа (См).
- плад'нина малка ж. Малка закуска между сутрешното ядене и обѐда (См).
- плад'нинарка ж. 1. Меден котел, в който се готви за обед (См). 2. Малка торбичка, в която се носи храна за обед (Бд, Нс, Сит).
- плад'нисувам гл. вж. *плад'нѐм* — за стадо (Пв, Хв, Яв).
- плад'нишка ж. Почиване на обед — за хора и добитък (Яв, Дб).
- пладнѓвам гл. Обядвам (См, Ар, Ас, Мн).
- плайница ж. Дива ягода (Лс).
- плайнува гл. Прегаря (за посеви). *Пѓлйвай-те да ги не плайне жѐгата* (Яв).
- плака ж. остар. Плоча, на която се пише с каменна писалка (Слв, Пт, Зл, Пг, Мс).
- плакат' гл. инф. Плача. *Нимѓй плакат'* (Гб, Кп).
- плакѐда (грц.) ж. 1. Угощение, което се устройва в понеделник след сватбата в дома на младоженците (Пт, Дв). 2. Хоро, което се играе в понеделник след сватбата от млади и стари, които момъкът е черпил с „блага ракия“ (См).
- плакѐнда (грц.) ж. 1. Баница. 2. Баница, приготвена на другия ден след сватбата от родителите на младоженката за гощаване пратеници от момкова страна с вест за девствеността ѝ (Гб, Кп).
- плакѐта ж. Баница (Дер, Кам).
- плакнувам гл. Проплаквам. *Трйста са пѓш-ки пѓкнали, трйста са майки плакнали* (н. п. — См, СмнР, Чц, Кес, Ас, Ар).
- пламеница ж. вж. *зѓнйца* (Зл, Вк).
- пла̀на ж. 1. Ренде. 2. Равнило за ръбове (Пв, Хв).
- пла̀нал прич. Прегорял. *Сѐдбаса ђе пла̀нала* (См, Ас).

- планиница ж. вж. зонйца (ШлР).
- планица ж. вж. зонйца (Кп, Пв, Хв).
- планнѡвам гл. вж. пладнѡвам (пред. бълмох. — Вв, Кт, Стр).
- плас м. вж. закос (НМ).
- пласа ж. 1. Дълъг еднакво дебел мускул (Мм, Сок, Бс). 2. Влачило от влачена на равен дарак вълна (Слв, Вв, Кт, Тик).
- пластѣм гл. Натрупвам (Яв, Дб).
- платам гл. Плащам (пред. бълмох. — Вв, Кт, Зг, ДД, ДХ).
- платйца ж. Ивица плат с ширина на домашния стан. *Халиштесо ште са стѡри от три платйци* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- платка ж. Заплата (пред. бълмох. — См, Ас).
- плаф м. вж. плавовица (Юг).
- плах м. Страх, уплаха. *Зѡла сам плах от нѣга, та га го видѣм, лѡшо ми станва* (Слв и др.).
- плахтѣм гл. Пъхтя. *Агѡ вѡрвѣм нагѡре, фсѣ плахтѣм* (Слв, Вв, Кт, Ас).
- плач м. Жалба. *Дѡйдах да стѡрам адйн плач* (Др).
- плачке ж. Плачене, плач. *Играчке-плачке* (Хв, Пв).
- плѣвѣрник м. Място, дето се събира ситна слама в плевня (Сит).
- плекѡндер м. Молив за плоча (Чок, Кр, Тн).
- плѣмн'а ж. Плевня (Гб, Кп).
- плѣна ж. Пелена (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- плѣнгѡ с. Измама, изхитряване. *Стѡриха му плѣнгѡ* (См).
- плѣнда м., ж. Лигльо, глезльо (Зл).
- плѣндес прил. Лигав, разглезен (Зл).
- плѣсн'а ж. Плесница (Кп и др.).
- плеснйца ж. Място, дето лежи палешникът в домашно рало (Зг).
- плесничйсувам гл. Удрям плесница (ШлР).
- плѣснувам гл. 1. Отвличам, грабвам внезапно. *Вѡдѡна го плѣснала*. 2. Припкам, втурвам се. *Че го нахвѡтре фавѣде, плѣсна му каф'ѡ да варй*.
- плесѡк м. Лапавица (Слв, Вв, Кт).
- плѣт'во с. 1. Плетене. 2. Плетиво, което се плете заедно с преждата и куките. *Зѡми плѣт'вѡто и йѣла у нас да плетѣм*. 3. Плетена коса на жена. *Плѣт'вѡсо ми са разрѡши* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- плетеница ж. 1. Плетена стена на сграда или ограда. 2. *прен.* Върволица от хора.
- плѣтеница ж. вж. влачка (Стр и др.).
- плѣтенка ж. Плитка на коса. *Как штим, йунѡче, да идим, с пѡсти сам турцки плѣтенки* (Чп, Бг, Зл).
- плѣфкам гл. Пламвам, палвам (ДХ).
- плѣштѣм гл. 1. Измърсявам нещо и го правя негодно за използване, цапам. *Кѡтесо кѡта дѣн' ми плѣште праснйкас* (См, Ар, Ас). 2. Играя си с вода (Пв).

- плйвам гл. Плувам. *Пак си плйвай, плйвай, Фѡтме, пак при мѣне йѣла* (Дев).
- плйвѣм гл. Премивам, плавя (Мн, Рд и др.).
- плйска прил. неизм. вж. плѡскѡн'. *Васѡлѣс йе ѡште плйска* (Ор, Бн).
- плйтка ж. 1. Дълга връзка — конец, гайтан и др., която се вплита в плитката. 2. Връзка кочани с неоронена царевица, кромид, чеснов лук и др. 3. Плитка, косичник (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Гб).
- плйчица ж. ум. от плйтка. *Йѣ ште му рѡйна плйчици нис мѡрничкѡно писк'ѡл'че* (н. п. пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- плйчкам, плйчкѣм гл. Плискам, изливам вода. *Плйчни вѡдѡта нахвѡн. ~ са.* Плискам се, пръскам се. *Плйчкай се с вѡда, данѡ ти ѡминѣ* (См).
- плиштѡф м. вж. пиштѡл (Ор, Як).
- плѡдва ж. вж. прѡхѡт (См, Ар, Ас).
- плѡдѣм гл. 1. Разреждам нещо с вода. *Млѣкѡсо плѡдим с вѡда, ѡти йе йѣца чѣсто*. 2. *прен.* Разводнявам известен въпрос. *Нйе са сме ѡдѡмали, та нѣма сигѡ да плѡдиме лѡф* (См, Ар, Ас).
- плѡска ж. вж. пахѡр (Пв).
- плѡскѡн' прил. неизм. Млад, с малки зърна (за зелен боб, грах и др.). *Бѡбѡс йе ѡште плѡскѡн'* (Слв, Вв, Кт).
- плѡѣм гл. вж. плйвам (Чн).
- плѡмна ж. вж. плад'нйна. *Ше дѡиш ли на плѡмна* (Як, Др, Дж, Чак).
- плускѡвец м. вж. скрйпалец в 1 знач. (Бр).
- плѡхт прил. Плах, страхлив. *Ша ма бйе с тѣнка пѡшка ф плѡхтѡ сѡрце* (Вел).
- пл'укѡлѡ с. Детска играчка за гърмене — от бъзова цев, бутало и кълчища (Хв, Нр, Пв).
- пл'укам гл. 1. Ръкопляскам (Пв). 2. Плющя с пл'укѡлѡто. 3. Плющя с лист от растение, като го поставям на юмрука си и удрям върху него с ръка (Слв).
- пл'унгазица м., ж. Глезльо, глезла (Слв).
- пл'усѡк м. Тътнеж, шум от буря (Слв, Вв, Кт, Пт).
- пл'ускѡ ж. Плочеста, неплодородна почва (Пв).
- пл'ускѡлѡ с. вж. пл'укѡлѡ (Слв, Мм, Сок, Чок).
- пл'уски прил. вж. плѡскѡн' (Сг).
- пл'уснувам гл. 1. Удрям плесница на някого с шум. *Агѡ го пл'уснах на бѡзана, та му ѡтнѣ ухѡно*. 2. С шум мигновено избягвам. *Мѣчкана пл'усна низ байран*. *пл'уснува са безл.* Пуква се, чува се трясък. *Фаф к'ѡшкѣн са пл'усна* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Мг, Кг).
- пл'ут прил. Замърсен (за продукт, върху който мухи са снесли яйцата си). *Свѡ м'ѡсѡ йе пл'ѡто от мухи* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- пл'уштѡвец м. вж. скрйпалец в 1 знач. (Сит).

- по гл. Пей. По, пдеш, пде — пей, пейш, пее (Кор).
- пдал' м. Плъх. Видрхмe голѣм пдал' (Кор).
- побяхтавам гл. Побивам от време на време. Дѣли та побяхтам, брѣ! (См, Ар).
- побашка (тур.) нарч. Поотделно. Сакмалас да си ни ѿе побашка (См, Ас, Ар).
- побѣда жс. Клевета, набеждаване (См).
- победѣвам гл. Наклеветявам, набеждавам (См, Пт).
- побѣженко м. Страхливец, пълъко (См, Ар, Ас).
- побѣпсвам са, побѣпсувам са гл. Почвам да слабея, повреждам се. От адно годѣна са побѣпса со чилѣк (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Кс).
- побивам гл. 1. Забивам кол или нещо друго на земята. Най-напрѣш побивам колровене, сѣтнѣ закрѣвам ж'брдине. 2. прен. Натяк-вам. Ни штѣ да ми го побивате подлет'. ~ са. прен. Спирам се на едно място и стоя като закован. Оти са побиваши като кол, нѣмаш ли си работа? (См, Пт, Дв, Мс).
- побийжгвам, побийжгувам гл. Сегиз-тогиз търкалям. Побийжговам камене (Слв).
- побило прил. Минало. Побило оште малачко, паднала хи рабѣта.
- поблѣва гл. От време на време блее, изблява. Адно офца поблѣ (См, Ар, Ас).
- побѣхтувам гл. вж. побяхтавам (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).
- побруѣвам гл. Сегиз-тогиз си бруля ^{сх} по малко плодове (См, Ар, Ас).
- поварза жс. 1. Превръзка (Слв, Вв, Кт, Мн, Пт). 2. Връв или въже за връзване на добитък (Чок).
- поведал'ке жс. вж. поводач (Лл).
- повѣска (рус.) жс. Призовка (Пв).
- повесмо с. 1. вж. пасмо в 1 и 2 знач. (Мм, Сок, Сф, Тн). 2. Влакно вълна, лен, коноп (См, Сит, Ар).
- повет м. Хмел. Поветас са ѿе оплѣл по врѣт' дарвѣсо (См, Ас, Дев).
- поветак м. Място, обрасло с повет (Яв, Дб).
- повивак м. Малко дете, което още го пови-ват (Слв, Вв, Кт, Пт, Пг, Мс, Мн).
- повивало с. Пелени, с които се повива пеленаче (См, Пв).
- повивач м. Дебела плетена връв, с която се връзват пелени при повиване на бебе (Пв, Хв).
- повѣдам гл. 1. Повеждам. 2. прен. Убежда-вам някого да тръгне по чужд ум (См).
- повит м. вж. повет (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- повѣтак м. вж. повивак (Ох, Пв, Хв).
- повѣфка жс. вж. повивало (Рд, См, Мс).
- поводач м. Въженце, с което се води до-битък (Дб).

- поводник м. 1. Място, дето първата от же-ните и последният от мъжете играят на хо-рото (См, Ас, Ар). 2. вж. преврѣч (Зг).
- повѣрзнам гл. Превръзвам. Повѣрзах му рѣната (См, Ар, Ас, Мн).
- повѣрхувам гл. Вършея малко. Имам наѣт' утѣра да повѣрхам (См, Ар, Ас, Мн).
- поврат'ки мн. 1. Гостуване на владѣжниците в различно време след сватбата на кума, родителите и близките си. Са вѣчер сме рѣкани на поврат'ки у нѣвестин брѣдѣко и майка, пак утѣра вѣчер нах кумѣ (См, Хв, Ох, Юг, Дб). 2. Гостуване на младо-женците българомохамедани у родителите на невестата (Чп, Зл, Бг).
- поврѣштам са гл. Отказвам се, развалям спогодбата, връщам си парите, ако е тър-говска сделка. Поврѣрнах са от пазарѣка (См, Ас, Ар, Мн).
- поврѣштаница жс. вж. свѣрнато хѣро (Лл и др.).
- повѣрнуване с. вж. поврат'ки (Дер).
- погадам гл. Погаждам, съдѣрявам. Караха са, караха, ала най-сѣтнѣ са погодѣха (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- погазѣи мн. Поканените от момина страна сватбари (Дер, Кп).
- погазѣйка жс. 1. Угощение, което се дава на поканените от момина страна сватбари (Дер, Кп). 2. Сватбарка от момина страна (Кп, Гб).
- погалячѣвам гл. Приказвам сегиз-тогиз. Га-лѣм да си погалячѣвам с врѣт' мѣудѣте (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- погаѣнец м. 1. вж. бѣгаѣнец (См, Ар, Ас, ШлР, Ков). 2. Потурчен българин (Ков).
- погаѣна сѣбота жс. Съботата преди Богоявле-ние (Чп, Пв, Хв).
- погаѣрбѣм нарч. (в израз). Погаѣрбѣм и пога-зом фѣтасал за жѣнене. — Физически и материално готов за женене (Слв, Вв, Кт).
- поглас м. Насока, пример (Пв).
- поглѣвам гл. Поглеждам. С ѣчи ни сѣм ѿа поглѣвал (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).
- поглѣдишта мн. Погледи, които според по-вернето носят злини — употребява се при баене против уроки (Дев, См).
- поглѣш гл. повелѣит. Погледни. Стѣни де-вѣйко, та поглѣш, дѣли не са ѿе сѣвналѣ (Кт, Вв).
- поглиштам гл. Поглъщам (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- погл'аам гл. вж. поглѣвам (Гб).
- поговѣвам гл. Постя по малко. Иѣ поговѣвам по адно нѣдѣл'а (См, Ар, Ас, ШлР).
- погодѣйѣ жс. Сгода, сговор (Яв, Дб).
- погостѣвам гл. Гощавам някого или подаря-вам нещо на някого. Гостѣха на с мѣсо и га да си тѣрним фсѣкѣк, погостѣха с лах'ут' и стафѣди (См, Ар, Ас).

- погребач м. Гробар (Чп, Зц, Бг).
- подавам гл. 1. Отправлям, направлявам. *Подавате офицѐне нах кабѐна.* 2. прен. Предавам и приемам разни сведения. *Шѐр'ат насѐм-натѐк да подават и прѐзѐмат* (См). ~ са. прен. 1. Надпреварвам се. *Га са м'лѓгѓ децѓса аднѓ другѓ са подават и адѓт пѓ-м'лѓгѓ.* 2. Храня чувства на симпатии към някого и изразявам това видимо. *Мѓмѓченѓ ми са подаваше* (См, Ар, Ас, Мн).
- подавач м. Дърво, подобно на вила, с което се подава шума за складиране на високо дърво (Хл).
- подаврандисвам са гл. 1. Съвземам се малко. *Захрани са и са подаврандиса.* 2. прен. Подобрявам отчасти материалното си положение (См, Ар, Ас, Мн).
- подаден прил. Полегат. *Подадено мѐсто* (Дб).
- подам гл. Ида. *Пѓди пѓркай майка ти* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ подарѓти гл. инф. Да подари (ДЛ).
- подбажунѓквам гл. 1. Подбуждам някого да не стои мирен. 2. Дразня пчели и други насекоми и ги карам да брѓмчат (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- подбѐл'вам гл. Слагам мазнина в ястие. *подбѐл'ва* (за очи) прен. Агонизира. *Крѓтила са ѓе дин'ѓса за нѐга, подбѐл'ва очѓнки* (См, Ар, Ас).
- подбѓрам гл. 1. Подкарвам. *Подбѓри офицѐне.* 2. прен. Подхващам (См, Ар, Ас, Мн).
- подбѓрквам гл. Разбѓрквам нещо. *Подбѓркай квасѓ да испечѐме колѓци.* *подбѓрква ми са безл.* Повръща ми се (См, Ас).
- подбраник м. 1. Кърпа, с която се връзват здраво челюстите на новородено дете, за да не се изкривят (Гб). 2. Връв, с която се връзват двете прѓчки под шията на вола при оране (Пв, Хв). 3. Черен ширит, който минава под брадата на жената, за да крепи феса, е който е заиглен *т'ест'емѐл'а* (См, Ас, Ар).
- подбулка ж. 1. Кърпа — забрадка, везана специално и подарена на булката. 2. мн. Двете червени кърпи, които девойката подарява на момковата майка в събота вечерта срещу сватбата на угощението у родителите на девойката (См, Ар, Ас, ШлР).
- подварза ж. Връв, с която се връзват жегли на впрегнат добитѓк (Лл).
- подвѐзва гл. Прониква, навлиза, преминава през нещо (за вода), *Ф хлѐван ѓе подвѐзла вода* (См, Ар, Ас).
- подвиѓки мн. Отпадѓци от яден тревен фураж (Дл, Стр).
- подвѓза гл. вж. *подвѐзва.* *Кѓта гѓдина прѓйсѓ вакѓт' ф хлѐва подвѓза вода* (См, Ас, Ар).
- подглава ж. Пряка подчиненост на някого.
- Сѓ чилѐк ѓе подглава, нѓшто ни прѓви самѓчек* (Слв, Вв, Кт).
- подгѓзница ж. вж. *палѓм* в 1 знач. (Рк).
- подгѓзн'а ж. вж. *палѓм* в 1 знач. (Яв, Лл, Снт).
- подгѓрла ж. вж. *подбраник* в 1 и 3 знач. (Гб).
- поддевер м. Помощник на шаѓѓра при сватбата (Ох).
- поддѓбрѐвам са гл. Правя мили очи, лицемера с цел да използвам положението на някого за своя сметка (Слв и др.).
- пѓден'ум нарч. Денем, през деня. *Пѓден'ум гѓ са прѓтѐкли и абрѓли* (СмнС).
- пѓдзима нарч. Есенес. *Пѓдзима си дѓйѓаха* (См, Ас, Ар).
- пѓдзимѐ ж. Есен. *Дѓхѓдат си кѓта пѓдзимѐ* (См, Ар, Ас, ШлР, Мн, Мг, Кс).
- пѓдзимѓске нарч. вж. *пѓдзима* (Дев).
- пѓдзѓрам гл. Вглеждам се, тѓрся внимателно с поглед. *Хѓд'ат, пѓдзѓрат и чѓкат на жѐнисе* (См, Ар, Ас).
- пѓдзѓр м. 1. Подозиране, следене. *Ѓмат ма на пѓдзѓр.* *Зѓх гѓ на пѓдзѓр.* (Пв). 2. Гледане надолу. *Ѓти ма глѐдаш на пѓдзѓр?* — *Ѓти ма блѓштѓ слѓнцѓсѓ* (Слв, Вв, Кт).
- пѓдзѓлва ж. Помощница на зѓлвата на сватбата (Ох).
- пѓди, пѓдите гл. повелит. Иди, идете (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Мг, Кс, СК).
- подлѓгам гл. Слагам хляб в пещ (Слв, Пт, Дв, Кт, Мс, Пг, Чп).
- подлѓгам гл. Притискам някого да го бия (Яв, См, Ар).
- подлекѓче мн. Обувки, с отрязани фортѓве (Лл).
- подлѓвам гл. Сутрин след сватбата поливам на свекѓра, свекѓрвата и др. да се умият (См, Ас, Зл, Пт, Дв).
- подлиле ж. Втората от зѓлвите при сватбения обред (Зл, Нд).
- подлиѓ м. Поливане сутринта след сватбата на свекѓра, свекѓрвата и др. да се умият (См, Ар, Ас, Зл, ШлР).
- подлога ж. Парче от кожа и аба, което се слага отвѓтре на скѓсан цѓрвул (См, Ар, Ас, Мн, Дв).
- подлогѓр м. Голяма *подлога*, която покрива целия скѓсан цѓрвул (См, Ар).
- подлокѓсвам са гл. Дразня се, обиждам се, сърдя се (Слв, Вв, Кт, Пт).
- подлошки мн. вж. *подношки* (Бб).
- подмет'ник м. Хляб, печен под връшник (См, Ар, Ас).
- подминѓвам гл. Минавам пред някого, изпреварям. *Варвѓх ме ваднѓш, ала сѓтнѓ гѓ подминѓх* (См, Ар, Ас).
- подмѓчѐм гл. Изяждам или изпивам някакѓв деликатес или гѓзба, без да ѓм хляб (См, Ар, Ас, Мн, Тѓр).

- **полагам** гл. 1. вж. *подлагам*. 2. Давам храна на добитъка. 3. Слагам подлога на скъсан цървул (См, Пв).
- **полатка** ж. вж. *палатка* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- **пол'вам** гл. 1. Чистя конци на нещо, което съм разпорил. 2. Разнищвам (См).
- **пол'ежа** гл. Замръзва (Гб, Кп).
- **полес** ж. Съдба, предопределено нещо (Пер).
- **ползам** са гл. Пързаям се (Рк, Кор).
- **ползунка** ж. Пързалка (Кор).
- **полита** прил. Рядка (вид) тъкан на домашен плат, при която основата е две нишки в гребена и нищелката (Дл).
- политна** прил. вж. *полита* (См, Мн, Ар).
- полица** ж. Голяма ниша в стена близо до вратата на стая, в която се готви (См, Ар, Ас).
- **поличвам** гл. Сравнявам. *Одблизко да са видиме, образас да си поличим* (См).
- **полка** ж. ум. Поличка на риза (ШлР).
- **полно-мало** нарч. Горедолу, повърхностно, през пръсти, малко. *Косни баре полно-мало* (См, Ар, Мн, Бд, ШлР, Дл).
- **половица** ж. 1. Валеж на дъжд и градушка. *Летй половица* (Зл, Мр). 2. Скреж (Дл).
- **пол'убвам** гл. 1. Целувам ръка в знак на почит. 2. Изобщо целувам (См, Ар).
- пол'ул'ейка, пол'ул'ейке** ж. Връв, с която се люлее люлка (См, Ас, Ар, Сит).
- поллук** м. Плуг (Як, Др, Дж).
- полуна** ж. Полунощ (Чд, Чер).
- **пол'упенка** ж. вж. *копан'че* (Кам).
- **полупница** ж. Капак за пещ (Тв, Бн).
- **пол'фкам** гл. Запалвам да пламне изведнъж. *Нимой пол'фка спйртото* (См).
- пол'х** м. Плъх (См, Ар, Ас).
- пол'ченин** м. **пол'чене** мн. Човек от полето (Хв, Пв, Яв).
- помайка** ж. Нерождена майка, която първа закърмя бебе (Вв, Кт, СмирР).
- помайчвам** гл. Назовавам майка друга жена, не родната си майка (Сит).
- помама, помамка** ж. Примамка, измама (Ив).
- помед'вам** гл. Харесвам нещо, от което порано съм се отказвал. *То ништ'е лу хл'ен, ала га зйне от гл'ат, та го ите помед'и* (См, Ар, Мн).
- помет** м. вж. *помет'ник* (Мм, Сок, Сф, Дев, Лл, Пв, Бб, Кор).
- пометачка** ж. Метла (пред. бълмох. — См, Мн, Ас, Ар).
- помет'ник** м. Прът, на който са вързани парцали за чистене пепелта от пещта (Слв, Вв, Кт, Чок, Смл, Мд).
- помйки** мн. Помия (Як, Др, Дж).
- **помин** м. Поминък. *Ес ост'анех туканака, чи йма помин* (Чн).
- поминалка** ж. вж. *помин*. *Ако си ймате там поминалка, тр'ебе на да си идите* (Чн, Вг, Бат).
- **помин'вам** гл. Преживявам, прекарвам. *Как помин'вате там?* (См, Ар, Ас, ШлР).
- **помитач** м. вж. *помет'ник* (Ел, Мог, Смир).
- **помифка** ж. вж. *помет'ник* (Сем).
- **помр'ен'вам** гл. 1. Повяхвам, клюйвам. 2. Очи-те ми губят своя блясък. ~ са. Слабо се заоблачава. *Неб'есо са помр'ени* (См, Ар, Ас).
- помр'енен** прил. Избледнял, пожълтял, потъмнял. *Помр'енени очи* (См, Ас, Ар, Дев, Мн, Сит).
- помислишта** мн. Зли мисли на лоши хора, които причиняват злини на невинни хора. Лумата се употребява при баене (ШлР).
- **пон', пон'** м. 1. Пън, дънер. 2. Най-голямото дърво, което поддържа огъня. 3. Цишка на доен добитък (Бд, Бр, Нс, Лл, См, Ар). 4. вж. *пйшлек* във 2 знач. (Зб, Бд, Бр).
- **пона** ж. Здрава връв, направена от козина, която служи за спъване на товарен добитък (Хв, Пв).
- понабручквам** гл. Понабирам малко, правя гънки (за шев). ~ са. Понабръчквам се. *Бай'е са понабручка, остар'ело е*. (См, Ар, Ас).
- понабузва** са гл. Понадува се нещо така, че да прилича на буза (См, Ар, Ас).
- **понабрусвам** гл. 1. Сегиз-тогиз си отбрузвам по някой плод (См, Ар, Ас). 2. *прен*. Понякога се ядосвам, разсърдвам се (Слв, Вв, Кт).
- понагал'вам** са гл. Поналюбвам се. *Ходих, ходих, ала са понагал'их на м'оми* (См, Ар, Ас, ШлР).
- понагал'ч'вам** са гл. Понаприказвам се. *Ага са понагал'ча, та ми мин'ова сакантий'аса* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- понагарванй'сва** са гл. От време на време се сдв'я — за кучета и вълци (См, Ар, Ас).
- **понагарг'учвам** гл. Вземам на гърба си някого от време на време. *От умора ни можех да стипам, та ма понагарг'учвах като д'ете* (См, Ар, Ас).
- понагорк'нува** гл. Понагарча. *Брашн'осо понагорк'нува, б'ел'ки йе стар'о*.
- понагр'очвам** са гл. Понамръщвам се малко. *Понагр'очих му са и то кйлна от плач* (См, Ар, Ас).
- **понад'вам** са гл. Надявам се малко. *Понад'вам са да си дойде за Колада* (См).
- **понакалап'есвам** гл. Понякога нареждам едно върху друго в ред набързо (См).
- **понакамат'невам** гл. Поразхубавявам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- понакик'ешкувам** са гл. Понасмивам се (См, Ар, Ас).
- понакл'унцувам** гл. Понасичам с големи усилия малко трески (Слв, Вв, Кт).
- понако'йкам** са гл. Понахленчвам се (Слв).
- понакокр'ем** са гл. Понакъдрям се (Ел, СмирР, Мн).

- **понакѡлч'вам** са гл. Полягам на едната си кѡлка за малко (См, Ар, Ас, ШлР).
- **понакѡпр'ам** гл. Понагласявам, понатѡкмявам (См, Ар, Ас).
- понакѡрд'вам** гл. 1. Понякога турям в ред някои неща. 2. *прен.* Понякога поплаквам за близѡкъ покойник (См, Ар, Ас).
- понакѡрм'увам** гл. Сегиз-тогиз давам сол с брашно на добитѡкъ (См, Ар, Ас).
- понакѡрн'увам** са гл. Понякога се ошетявам от нещо (См, Ар, Ас).
- понакѡцвам** са гл. Добивам слаба херния (См, Ар, Ас).
- **понакѡд'вам** гл. Понацелувам. *Иѣ си понакѡдих дѣтѣнциѡ* (См).
- понакѡсвам** гл. Сегиз-тогиз опитвам гозба (См, Ар, Ас, Дев).
- понал'ѡскувам** са гл. Сегиз-тогиз се понапивам (См, Ар, Ас).
- **понамѡхвам, понамѡхнувам** гл. Подострям малко. *Понамѡхнах тарпанас* (См, Ар, Ас).
- **понамѡхувам** гл. Понапридам малко прежда на чекрѡкъ (См, Ар, Ас).
- **понамѡчквам** гл. С тежѡкъ товар слабо набивам, контузя крѡста на товарно животно (См, Ар).
- **понамерѣсвам, понамерѣсувам** гл. Слабо надушвам нещо (См, Ар, Ас).
- **понамѣхнувам** гл. Приличам малко на някого. *Дѣтесѡ понамѣхнува на рахметли майка* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **понамѣсва** са гл. Поразбѡрква се политически. *Дин'ѡса пак са понамѣса* (См, Ар).
- понамлат'увам** гл. 1. Понабирам, понасихам дѡрва. *За адѣн сахѡт' си понамлатих байѣ сурѡици*. 2. *прен.* Понабивам, понаблѡсквам. *Понамлатих гѡ, та ште ма запѡвни* (Дев, См, Ар, Ас, Мн, Мг, Кг).
- **понамѡкнувам** гл. Понаскубвам. *Буднѡш си понамѡкнувам трѣвица от ѡшѣна л'уѡда* (См, Ас, Ар).
- понамастѣвам** гл. Мразя малко, понамразвам. *От айсѣ крѡмѡли, та ми понамастѣха децѡса* (См, Ар, Ас).
- **понарѡквам** са гл. Сегиз-тогиз се поскарвам, понавиквам. *Понарѡквам му са и то ѡде плач* (См, Ар, Ас).
- понасѡвам** са гл. Понабозвам се (Слв, Вв, Кт, Пт).
- понасѣвам** са гл. вж. *понасѡвам са* (Хв, Зб, Пв, Сит, Чок).
- понасѡсвам** гл. Поснаждам. *Ж'ѡрдисе понасѡсахме, ѡти са крѡпи* (См, Ар, Ас).
- **понатѣсувам** гл. Понадялвам (Хв, Пв).
- понаштум** нарч. Ношем. *Иѣ шта ѡа учѣм пѡдекум, ти ште ѡа учѣш пѡнаштум* (Ас).
- пѡнда** ж. Прясна пита, която при раждане на детето поднасят на родилката (Гб, Кп).
- пѡндѡпѡшка** ж. Стѣрчиѡпѡшка (Слв, Вв, Кт).
- пѡнжѡк** м. Кожена кесия за огниѡ, кремѡкъ и прахан (См).
- пѡнник** м. вж. *пѡдник* (Бк, Вк).
- пѡникум** нарч. 1. Сърдитѡ, намръщено. *Пѡгѡдѡна гѡ пѡникум* (Мм, Сок, Бс). 2. С наведена глава, тѡжно. *Агѡ са клѡнеш, пѡникум гѡдѡй* (См, Пв, Хв).
- пѡнѣсам** гл. Изтѣрпявам. *Самѣчка си знѡѣм, каг гѡ пѡнѣсам. пѡнѣса ми безл.* Оттѣрва ми, имам сметка. *Кѡжѣм ли му, хич му ни пѡнѣса и са сѡрди* (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Мг, Кг).
- п'ѡнкам** са гл. Напѣвам всички сили (См, Пт, Чп).
- пѡнница** ж. 1. вж. *чѣрап* (См, Тх, Мд, Бк). 2. Обор (Сш).
- пѡнош** нарч. 1. Ношем. *Пѡнош хѡди, пѡнош не дѡхѡжда* (Чн). 2. Цѡла нощ (Чн).
- пѡнашшѡ** нарч. Ношес, през нощта (Гб).
- пѡнта** ж. Пневмония (См, Ар, Мн, Ас, Кс, Дев).
- пѡнтѣсвам** гл. 1. Разболявам се от пневмония. 2. Силно се простудявам.
- пѡнтѣсѣн** прич. Заболял от пневмония (Гб).
- пѡнѡда** ж. 1. Подарѡкъ от разни ястия на родилката (Чн, СП, См, Бб, Якр). 2. Донесените в деня на сватбата от неѡятата три хлѡба на младоженѣца (Гб, Кп).
- пѡнѡд'увам** гл. Подарявам при някой рядѡкъ случай (Гб, Кп, СП).
- **пѡнца** ж. вж. *чѣрап* (Пд).
- пѡн'ч', понш'** м. Тѡпла ракия или ром сѡс захар (См, Зл).
- пѡѡбѡрвам** гл. 1. Опишвам набѣрзо. 2. Прѣтѣршувам набѣрзо (См, Ар, Ас, Мн).
- **пѡѡбѡд'вам** гл. Спохождам от време на време. *Пѡѡбѡдахме бѡлноѡ* (См, Ар, Ас).
- пѡѡвлѡгнува** гл. Добива малко влага. *Сѣноѡсѡ ѡе пѡѡвлѡгнало* (Слв).
- пѡѡглѡхнувам** гл. Отчасти губѡ от слуха си. *От ланскѡ пѡѡзиме ѡе пѡѡглѡхнало* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- пѡѡдбѡвѣм** са гл. Поотслабвам (См, Ар, Ас).
- пѡѡдрѡбвам** гл. Отхапвам, отгризвам малко (Слв, Вв, Кт, Пт, Мм).
- пѡѡм** гл. Отивам (Кп).
- пѡѡпартѡливѣм** са гл. Поѡкѣсвам се (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- пѡѡсѡнвам** гл. Отлагам за кѣсо време (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- пѡѡтавлѣвам** гл. Угоявам малко (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мт, Кг).
- пѡѡсрамѡтѣвам** са гл. Позасраям се (См, Ар, Ас).
- пѡѡсѡквам** са гл. Поѡбѣрсвам се (См, Ар, Ас, Мн).
- пѡѡтрѡсвам** са гл. Сѡвземам се малко (от болѣст). *Чилѣкас, баѣ са пѡѡтрѡси*.
- пѡѡтсѡнвам** са гл. Отдѣрпвам се малко (См, Ар, Ас).

поочо̀квам гл. Отчупвам си по малко (См, Ар, Ас, Мн).

поп м. 1. Забито в земята дърво, на което се върти детска въртележка. 2. Главно дърво, на което са заковани другите дървета на покрива. 3. прен. Кръстопът (Слв, Вв, Кт, Пт).

поп м. 1. вж. пратѐц (Лл, Нс). 2. вж. поп във 2 знач. (Бб, Вел).

попадййка ж. вж. кал'манка в 1 знач. (Кам).

попад'о ж. Попадия (Ас, См, Ар).

попа̀ра ж. Рядка каша (Бб, НМ).

попраска ж. Слаб дъжд, росица (См, Зл, Ар).

попархчица ж. у.м. Слаба росица (См, Ар, Зл).

попаше с. 1. Място, в което по 2—3 часа дневно се пасат овце (См, Пв, Ар). 2. Мляко, което стопаните надояват от овцете си, като ги пасат по своите ниви и градини след отделянето им от мандрата (См, Пг, Мс, Яв, Пт).

попѐрка ж. Пиперка (Слв, Пг, Мс, Пт).

попит'ник м. Дете, което много пита и с това досажда (Слв).

попитум с. Питане. Чи как мѐжиш да флй-заш ф чўзда градина бис попитум (Слв).

попйшкувам гл. Бода малко, понабодвам (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

попка ж. 1. вж. попад'о (Слв, Пт, Ус, Мм, 2. Копче (Бд, См).

попкам гл. Бутам някого така, че да падне. Попна ма от върх двѐран (См).

попладно̀вам гл. Обядвам малко. Попладно̀вахме набързе (См, Ар).

поплак м. Плач, оплакване (Хв, Пв).

поплъч м. Разбойник (Дев).

попо̀дам, попѐдам гл. 1. Хвърлям нещо или някого. Айсигѐ ите та попо̀дим ф пар-дѐл'никан. 2. Бутам някого или нещо да падне. Попѐдих го чѐк ф хѐндакан. 3. прен. Ям бързо и лакомо. Стйга попо̀дай, чи ти ите стѐне лошо (См, Ар, Ас, Мн).

попойвам гл. Попявам (Зб).

попонйсам гл. Мърморя, роптая непрекъснато (Пв, Хв).

попо̀пкувам гл. Понякога бутам да падне (См, Пт).

попо̀сўнвам са гл. Премествам се малко (См, Ар, Ас, Мн).

попотсўнвам са гл. Подхлъзвам се малко (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

попрак, попрек м. Каиш или плетена връв, с която се стяга самара на товарен или язови добитък през гърдите близо до предните крака (См, Ар, Ас, Мн, Рк, Дев, Зл).

поп̀ралка ж. вж. попрѐлка (пред. бѐлмох. — Хд, Зг).

попрах м. Слаб сипкав снежец (ШлР).

попраха ж. вж. попрашка (Пв, Яв, Нд, Стр, Рд, СмиР, Кор, Ор, Хд, Пд).

попрашка ж. Тънка снежна покривка (См, Ас, Бб, НН, Мн).

попрѐгам гл. Стягам колана на самар, за да е готов добитъкът за товарене. ~ са. прен. Стягам всичките си сили за работа. Попрѐгнахме са и бѐрже збѐрахме сѐно-то (См, Ар, Ас, Дев, Мн).

попрѐлка ж. 1. Седянка на моми и ергени, на която всяка работи своя работа (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Бб, Якр, НМ, СП, Чн). 2. Гостуване на годеника вечер в дома на годеницата (См, Ар, Ас).

попрѐлкувам гл. Присъствувам на седянка (н. п. — Чн).

попро̀гѐпцвам, попро̀гѐпцувам гл. Прави малка сутрешна закуска (См, Ар, Дев).

попр'ѐл'ка ж. вж. попрѐлка (пред бѐлмох. — Лл).

попун' м. Валчест гладък речен камък, с който пригладят новонаправено огнище (См, Пт, Мс).

попу̀скам гл. Предупреждавам някого за нещо чрез трето лице. Попусните му, чи ите му зѐма главенйцана (См, Ар, Ас, Дев).

по̀разика ж. 1. Тресчица, влязла под кожата (Слв, Вв, Кт, Мм, Рд, Чц, Пт). 2. Пън от отсечено дърво, който стърчи (Дб).

по̀ран', по̀рън' нарч. Олече (См, Ас, Ар, ШлР).

по̀ран'ка по̀рън'ка нарч. у.м. вж. по̀ран' (См, Ас, Ар, ШлР).

по̀рас м. вж. по̀разика в 1 знач. (Зл, Нд, Стр, Ср, Дл, Як).

порассўрнувам са гл. Проявявам небрежност към облеклото си. Оти са ни ст'ѐгниш, ами са си порассўрнал?

по̀рачка ж. Поръчка. Зафѐрах ти по̀рачката, ала пак си заборѐл (См, Ас, Ар).

по̀рашен прил. По-раншен, одевешен (См, Ас, Мн, Ар).

по̀рвица ж. За пръв път. Сва му нѐ по̀рвица (Слв, Вв, Кт, Пт).

поревѐлник м. Угощение на жени у младоженци българомохамедани на втория ден след сватбата (Вр).

порѐф прил. Проклет. Порѐви л'ўде (Мм, Сок, Бс).

по̀ржѐм гл. Пека. По̀ржѐм каф'ѐ (См, Ар).

по̀ржено с. 1. Опържени яйца с масло. 2. прен. Гостуване на годеника в дома на годеницата, където го гощават с пържени яйца. Сношѐта си ходил на по̀ржено, по̀з-на ѐе (См, Пт, Дв).

по̀рф край нарч. Отначало (Слв, Пт, Дв).

по̀рва чѐрква ж. Посещение на жени, омъжени след Димитровден на богослужение на 6 май, Гергьовден (См, Ас, Ар).

порѐс м. Остър северен вятър (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

- **поризава** гл. Изцивили (за кон). *Ил'ово конче пориза* (н. п. — Ак).
- **поризан** м. Малко дете, което още ходи по ризка (Слв, Бл, Кт, Пт).
- **порка** ма гл. безл. Имам бодаж, бодя ме (пред. бълмох. — Зл).
- **порка** гл. Боли с остра краткотрайна, стрелкаща болка, пробожда (Зл).
- ✓ **порланта** ж. Кърпа за глава (Сш).
- порлёт'** нарч. Нанролет (Як, Др, Дш, Дм).
- порнал** прич. Ударил с нож, пробол (См, Ас, Ар).
- ✓ **породене** с. Колела (ДХ, ГДер).
- поройник** м. Буен, невъздържан младеж (Яв).
- порс** ж. Земя.
- **порта** ж. 1. Голяма външна врата на къща (Тх, Нд, Зл, Гм). 2. Голяма врата на ограда около къща (См, Ас, Мн). 3. Врата на заградена ливада, градина и др. (Слв, Вв, Кт, Мд, Рд, Дл).
- портеница** ж. 1. Една от хоризонталните успоредни дъски, които образуват портата на двор, градина, ливада и др. *Ага излезете, т'урите си врт' портениците на портата*. 2. *прен.* Груба, глупава и невъзпитана жена (См, Ар, Ас).
- поруквам, пор'уквам** гл. 1. Повиквам. 2. Понякога навиквам, скарвам се (См, Дев).
- ✓ **порше** ж. Лишей по кожа на лице (См, Ас, Ар, Мн).
- ✓ **поршево** биле с. Билка, с която се лекува кожната болест пършей по хората и добитъка (Слв, Пт, Дв).
- ✓ **порштём** гл. Имам диария. *Детёсо от зафчёрашник парштй* (См, Мн, Ар, Ас, Дев).
- посава** гл. Бозае по-малко (См, Ар, Ас).
- **посадница** ж. Ръченица. *Хоте да изиграим адно посадница* (См, Ар, Ас).
- **посажизам** гл. Поизгарям и правя на пепел. (См).
- ? **посал'мёвам** са гл. Поглеждам се. *Гали да са посал'мёва* (См, Пт, Мс).
- † **посан** прич. Нечист, мръсен. *Полата ти йе посанка* (См, Пт, Мс, Пг, Чп).
- посатё** (тур.) с. Оръжие. *Нагоре карай, кон'о л'у неговото посатё* (Вр).
- **посвинёвам** гл. 1. Вампирявам (поверие, пред. бълмох — См, Ар, Ас). 2. Ставам много зъл (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).
- посёва** гл. вж. *посава* (Чок, Пв, Зб).
- ✓ **посек** м. посеки мн. Сечище (Яв, Ох и др.).
- посидёлка** ж. Седянка (См, Пт, Дв).
- посиненик** м. Осинено момче (Чп, Зц, Яв).
- **поскокотйшкувам** гл. Погъделичквам (См, Пт, Дв, Пг, Мс, Чп).
- **поскрёпнувам** гл. Поскъсявам малко. *Да му поскрёпним кафтанчекас, чи му йе д'ок* (См, Пт, Пг, Чп, Мс).
- **послагувам** гл. Проявявам внимание, уважение към някого (См).

- послет'** нарч. 1. Полизр. 2. След време. *Послет' нега ходи* (См, Ар, Ас, Дев, Гб).
- последак** м. 1. Плацента. 2. *прен.* Дете, което неотлъчно върви след майка си. 3. *прен.* Резултат, последица, сетивна (См Пт, Дв, Мс, Чп, ШлР).
- последник** м. вж. *последак* в 1 знач. (К).
- последок** м. вж. *последак* в 1 знач. (БС).
- послѳна** ж. 1. Преддверие на долния етаж, дълъг коридор, който води от главния вход на къщата до стаята за живеене на долния етаж (Ас, Лл). 2. Подслон (Чок). 3. Салон, постан с плочи, цимент или трамбован с пръст (Лл).
- посмухтавам** гл. Смуча по-малко (Слв, Вв, Кт).
- поснём** гл. Цапам, мърся. ~са. Цапам се, мърся се. *Йёце ми са посни ризаса, та ма йе срдм от л'удёсе* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- посник, посник** м. 1. Ведрица и друг съд, в който се събира помия и остатъци от храна за добитъка (Слв, Вв, Кт, Мм, Пт). 2. Парцал за вадене от огън на нагорешен съд (СмР). 3. *прен.* Мръсник (Кор). 4. *прен.* Лаком човек, който неподбира храна, а всичко яде (Слв).
- посниснувам** гл. Снисавам, свалям надолу. *Поснисни, гóро, листено, да си ми скрийш хайдуте* (н. п. — См, Ас, Ар, Сч).
- поснистарци** мн. Карнавал, който се устройва в понеделника след сирий заговезни (Хв, Пв).
- посѳ** ж. Утайка (См, Пт, Дв, Мс, Пг).
- **посѳсвам** гл. Додавам, допълвам (Гб и др.).
- поспәрём** гл. Пестя, пазя пестелив ред в разходване на средства (См, Пв).
- поспаф** м. Сън, колкото трае изработването на един *постаф* (Слв).
- поспорѳждувам** гл. вж. *поспәрём* (См, Ар, Ас).
- посрѳштане** с. Гостуване на младоженци българомохамедани на втория ден след сватбата у родителите на девойката, за да съобщят, че е девствена, при което младоженецът поднася дар на родителите ѝ (Вр).
- **пост** м. Кожа, на която коленичат да се кланят българомохамеданите (Бд, Нс).
- поста** ж. Част от нива, която се изработва на едно минаване (Ск).
- постаф** м. Част от нива, градина и др., определена със знаци, върху която се свършва известна работа за определено време (См, Ар).
- поставёло** с. Дълъг *мисал'*, който се постила на трапезата, когато се хранят много хора (ШлР, Слв).
- **постакййа** ж. 1. Кожа за постилане. 2. Изобщо кожа (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **постале** мн. Прости обуша (Дек, Куз).
- постанвам, постанувам** гл. Понзоставам на път поради слабост и преумора. *Магарче-*

пѹтсмеѡа нарѣ. За подигравка, за смях. *Ста-
нал си за пѹтсмеѡа* (Слв).

- празлук м. Праз (Яв).
- прак м. вж. *запци* (Як, Дж, Чак, Кор, Бб, Якр).
- пр'аком-пр'оком нарч. Около, приблизително (Слв, Бт).
- пр'алф с. Пржеда (Хд, Вв, Кт).
- ✓ — праматар, праматарин м. Амбулантен търговец на манифактурни стоки и кинкалория (См, Мн, Ар, Ас, Дев, Зл).
- праматаровам гл. Търгувам на дребно с манифактурни стоки (См, Ар, Ас).
- прамат'о, прамат'е ж. Стока на праматарин (См, Мн, Ар, Ас, Дев).
- пр'амен' м. Късче вълна (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- пран'а ж. Пране. *Отиде майка пран'а да пер'е* (н. п. — Муг).
- пран'е, пран'е с. Менструация (пред. бълмох. — См, Мн, Дев, Ас, Бб, Якр, Лл).
- пранк м. вж. *гутувушка* в 1 знач. (Гб).
- пр'апор м. 1. Пряпорец. 2. Сватбарско знаме, приготвено от момата (Пт, Кп, Дв).
- пр'аправ'ем гл. Преправям дреха. ~са. *прен. Преструвам се. Пр'аправ'е са на болян* (пред. бълмох.).
- ✓ — прас м. Нескопен овен (Дер).
- пр'аса ж. Праз (См, Ар, Ас, ШлР).
- ✓ — пр'асажие м. 1. Производител и продавач на праз. 2. *прен. Човек, който се налува, големее се* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- праск'ефал (грц.) м. вж. *зделка* (Гб).
- пр'аслика ж. вж. *минд'и'г* (Гб).
- прасник м. Прясно мляко (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- прасник'арка ж. Медно котле за доене (Ус, Сф, Тн, Рво, Слв).
- пр'аста ж. вж. *пр'ашта* (Пт).
- прат'ец м. Част на рало, която крепи дебелата част на воишето (См, Пт, Ор, Хд, Бд, Дл, Зл).
- пр'ахва гл. Вдига прах (за първите едри капки от буен дъжд, които вдигат прах). *Пр'ахна и реката са нап'ълни с вода* (Зл).
- пр'ахл'иф прил. Прашен (Кп).
- пр'ахна ж. Първите едри капки от пороен дъжд, които вдигат сивопепеляв прах (Зл).
- пр'ах'унка ж. вж. *луфка* (Зб, Нс, Сит).
- пр'ах'ол'инка ж. Прашинка (Яв, Бр).
- пр'аш'ем гл. Прекопавам градински култури, цветя и др. *Кичице м'ила севд'илна, мл'очко та сад'их и пр'аш'их* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- пр'аш'илка ж. Малка мотичка (Кам).
- пр'ашка ж. 1. вж. *пр'ашта*. 2. Двете кръстосани върви, които закрепват цървула към ходилото на крака (См, Хв, Пв, Бд, Нс).
- пр'ашта ж. 1. Двете странични въжета на самара, върху които се поставя товар или на които стъпва ездачът. 2. вж. *пр'ашка* във 2 знач. (См, Мн, Ар, Пг, Мс, Чп).
- пр'еб'ал'ем гл. Прежалям, свиквам с болезнената си мъка. *Заб'ар'ей, севд'им, пр'еб'ал'ей, вд'шеса д'олна махал'о* (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).
- пр'еб'ерница ж. Чума, която всичко мори (н. п. — СП).
- пр'еб'ива ж. Едро смлян зърнен фураж за добитък (Хв, Пв).
- пр'еб'ос нарч. На бос крак. *Над'енал йе к'ундрине на пр'еб'ос* (См, Ар, Ас, Мн, Бм).
- пр'еб'р'исан прил. Ударен, ранен (Яв).
- пр'евар'ексан (грц.) прил. Неизлечим или мъчно излечим болен от уроки (Пв).
- пр'евар'ексува (грц.) гл. Завладява тялото (за уроки). *Уроките пр'евар'ексуват, ага са присп'и адн'о в'ечер* (поверие — Пв).
- пр'евар'ник м. Бръз вестител, който съобщава че сватбарите са тръгнали за невестата (Зл).
- пр'евар'ски мн. Плетени вълнени тесни п'стри връзки, с които българомохамеданката дарява своя годеник, за да връзва шалварите под коленете си (Чп, Зц).
- пр'ев'одам гл. Пращам (Муг).
- пр'ев'одница ж. Коза, която втора година е ялова (Яв, Дб).
- пр'ев'ратка ж. Лека материя, зашита отгоре на потурите, през която се прокарва връв за стягане. *Т'ури б'ело пл'атно за пр'ев'ратка на пат'уресе* (См, Ар, Ас, Мн, Кор, Як).
- пр'егар'шта ж. вж. *приг'ор'шта* (Хв, Пв).
- пр'ег'рада ж. Килер (ГДер).
- пр'ед'во с. 1. Предене. 2. Всичко, което се преде и с което се преде (хурка, вретено, прешлен, вълна). *Дай ми пр'ед'вото да п'опада* (См, Ар, Ас).
- пр'ед'ела ж. Край, спиране. *Г'оспод'о, ст'ори пр'ед'ела* (Слв).
- пр'ед'енки мн. Събиране на момичета през зимните нощи за предене на своя или на стопанина вълна (Дб).
- пр'еди нарч. Преди известно време, напред, неотдавна (См, Ар, Ас).
- пр'ед'ой м. Отбиване агнета от майките и доене на овцете при откриване на колективни мандри (См, Ар, Ас).
- пр'ед'ърка ж. Бродирана кърпа, която се носи на престилка (Ков).
- пр'еж'ийж'е гл. Препича — за слънце (Ор, Як).
- пр'езн'ошти нарч. Нощем (Плт).
- пр'ейва ж. Въже за връзване натоварени свитъци тревен фураж на товарно животно (Рд, Ел, Смир, Чок).
- пр'ейди гл. *повелит.* Преведи. *Пр'ейди ме* (Гб, Кп).
- пр'ейка ж. вж. *пр'инга* в 1 знач. (Зл, Нд, Стр, Ср, Дл).
- пр'ейна гл. Премина (Зл, Стр, ДХ).
- пр'ейнувам гл. Преминавам, прескачам, тръгвам (Зл, Стр, Сг, ДХ).

- прѣкада *ж.* Мирис на загоряло мляко (См, Ар, Ас).
- прѣкарсник, *м.* прѣкарсница *ж.* Каяш, който свързва самар на товарен добитък с кайша, който минава под опашката му (См, Ар, Ас, Бд, Нс, Мн).
- преклава *гл.* Преколва, наляга (за дрямка). *Дрѣмка го преклава* (Яв).
- прѣкол'ник *м.* Здрав кол, забит в земята, на който са прикрепени хоризонтални успоредни дървета на ограда (См, Ар).
- прѣкол'ница *ж.* вж. *прѣкол'ник* (Хд, Дд).
- прѣком-прѣком *нарч.* Повърхностно, отгоре-отгоре (Слв).
- прѣкрасница *ж.* вж. *прѣкарсник, прѣкарсница* (СмнР, Рво, Ти, Сг, Стр).
- прѣкриф *ж.* Червена кърпа, с която се забулва главата на невеста, преди да се сложи *раченйка* (Пт, Дв).
- прѣкрива *ж.* Було за покриване лицето у българомохамаданите (Сч).
- прѣкърснѣ *ж.* вж. *прѣкарсник* (Хв, Пв).
- прелѣ *с.* Жена или момиче, които се занимавали изключително с предене и тъкане на чужда вълна (Зл. и др.).
- прѣлек *м.* Отиване на сватовете на коне до селото, от което е невестата, за да я вземат и доведат в селото, дето е младоженецът (Пг, Чп, См).
- прѣло *с.* Прѣжда (См, Ар, Ас, Мн, Мг, Дрб).
- ✓ прѣлок *м.* Сеене зърнени храни, без да е угарена земята (Слв, Кт, Вв, Пт).
- прѣл'оф *прил.* Месест, крехък. *Кѣсни мех-цѣсо, то ъе прѣл'офко* (Слв, Вв, Кт).
- прѣмеждѣ *ж.* Отбягнато нещастие. *Голѣма прѣмеждѣ си давал, мило, затва са си кортолйсал от водѣна* (поверие — Слв).
- прѣмѣнѣнѣ *с.* 1. Обличане с нови дрехи. 2. *прен.* Подаряване дрехи на бебе и обличане в деня на кръщението му. 3. *прен.* Угощение за същия случай. 4. *прен.* Обличане даром на някого, обичан от покойния, което се прави на 40-ия ден от смъртта му (См, Ар, Ас, Мн).
- прѣменѣване *с.* вж. *прѣмѣнѣнѣ* (пред. бъл-мох.).
- прѣмисал *ж.* Постоянна мисъл за нещо, грижа за някого (Слв).
- прѣнйна *ж.* Пелена (Ков).
- прѣнинка *ж.* ум. Пеленка (Ков).
- прѣодница *ж.* вж. *прѣходница* (Пв, Хв).
- прѣпасал'ник *м.* вж. *миндй'л'* (Ох, Лл).
- прѣпаска *ж.* вж. *миндй'л'* Кч, Дс, Дб).
- препашалѣ *мн.* Пафти (Дев).
- прѣплетка *ж.* 1. Дълга връв, с която се връзва напълнена с тревен фураж мрежа. 2. Най-горен пласт сено или слама, който се поставя в мрежата, преди да се върже с въжето. 3. *мн.* Дълги тънки жилави грѣти, които се плетат между колове на лека ограда (См, Мн, Ар, Дл).
- преплѣтам *гл.* Връзвам, обвързвам с нещо (См, Мн, Ар, Дл).
- прѣпор *м.* вж. *прѣпор* (Гб, Кп, Мн).
- прѣсат *м.* 1. Облагородена череша (Зл). 2. Облагородено дърво (Стр, Нд).
- прѣсак *м.* 1. Сякване на кръста (болест). 2. *прен.* Пряко, с пресичане на път. *Не миндохме на прѣсак* (См, Пт, Дв, Пг, Мс).
- пресал'ник *м.* вж. *миндй'л'* (Яг).
- прѣскутник *м.* ~~Благодарение на~~ окачена на връзките на престилката (Юг).
- прѣслоп *м.* Седловина (Ас, См, Ар).
- прѣснел', прѣснил' *м.* Прешлен ~~за връзка~~ (См, Ар, Мн, Ас, ШлР, Кор, Як).
- прѣсна дѣша *ж.* Наскоро починал член от семейство (Ох, См, Пт, Мс).
- пресник *м.* вж. *прасник* (Мм, Сок, Ус, Рво, Сф, Пг, Чп, Пв).
- прѣсник *м.* Безквасна пита (Сър).
- пресникѣрка *ж.* вж. *прасникѣрка* (Пг, Чп, Мм, Сок).
- прѣсно *с.* вж. *прасник* (СмнР, Ел, См, Кор, Як, Др, Мд, Сг, Рд, Бн).
- прѣсно сирене *с.* Сирене, получено направо от подсирване на овче прясно мляко, без да му е отнето маслото (См, Пг, Мс, Чп, Пт, Дв).
- прѣсок *м.* Посока, направление. *Дѣзна каде отидѣха, ъѣ хми ни знаѣм прѣсока* (Слв, Вв, Сф, Кт, Тв, СмнР).
- прѣсол *м.* 1. Солена вода. *Да сторим шй-лето му прѣсол* (См, Ар). 2. Зелена чорба (Рд, Пв).
- прѣсѣса *ж.* Наставено украшение на риза, пола (Хв, Пв, См).
- прѣсѣска *ж.* вж. *прѣсѣса* (Слв, Вв, Кт, Кж, Жр, Бун, Муг, Кес, Тг).
- прѣсѣске *ж.* вж. *прѣсѣса* (Юг).
- прѣстава *ж.* Дълга лека за разсад (Сем).
- прѣстанувам *гл.* вж. *пристанвам* (Дл, Снт).
- прѣстѣнка *ж.* Вид горска гъба (Бок).
- прѣстрана *нарч.* Настрѣна, не по пътя. *Ни што от тѣм да мйна, оти ми ъде прѣ-страна* (См, Пт, Дв, Чп, Мс, Пв).
- прѣтика *ж.* Разни цветове фабрична прѣжда, която се втъкава за украса при изработване на домашни тъкани (Пв, Хв, См, Ар).
- прѣткава *ж.* вж. *прѣтика* (См, Пт, Дв).
- прѣфаркница *ж.* Внезапно спиране млякото на овце, крави, кози и др. (Слв).
- прѣходница *ж.* Овца, или коза, която е останала ялова и следващата година се оплодява (См, Ар, Ас, Мн).
- прѣцефка *ж.* вж. *прѣцефка, прѣцепка* (Бд).
- прѣчка *ж.* вж. *укрѣпка* (Сц).

прѣшен *прил.* 1. Предишен, по-раншен, преден. *Стоѣне, ти мой стопане, прѣшен са илик' забарѣ.* 2. *прен.* Близък. *Той ми ѿе по-прѣшен* (См, Ар, Ас, Шлр).

прѣшнел *м.* вж. *прѣснел* (Бб, Зл, Кор, Як).

прешнинѡ *ж.* Челно място, преднина (См, Ас, Ар).

прибѣрвам *гл.* 1. Претършувам. *Прибѣрах врит' торбите.* 2. *прен.* Открадвам, ограбвам. *Хубаве на прибѣраха.* 3. Опипвам жена (См, Ар, Ас, Шлр).

прибарник *м.* Човек, който пипа чужди неща, крадец (См, Ас).

прибѣен *прил.* 1. Пробит. 2. Смазан (Зг).

приболѣвам *гл.* 1. Прежалвам, свиквам с наболялата си мъка. 2. Чувствувам слаби болки. *Приболѣва ма глава* (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).

прибор *м.* Прибиране на зимнина (Хв, Яв).

приборквам *гл.* 1. Прегазвам река, дол и др. *Силомичка приборкахме рѣкана.* 2. Смесвам, разбърквам (См, Мн, Ар, Ас, Дев).

приборно *прил.* Подходящо за прибиране на реколтата. *Приборно време* (Сит, Шлр).

прибрѹл'вам *гл.* 1. Прегазвам вода. 2. Бия мляко в каче с голям шум. 3. Разтърсвам клони, за да паднат плодове (См, Ар, Ас).

прибрѹсвам *гл.* Прегазвам избуяло жито и други посеви или ливада (Слв, Вв).

прибрѹцквам *гл.* Прегазвам вода с голям шум (Слв, Вв, Кт, Пт).

привѣлѣм *гл.* 1. Скривам се, превалия. *Спѹсни са, спѹсни, барчѣнко, да си ми видѣм лѹбенѡ прис кутрѣ дрѹме привѣлѣ.* 2. Тепам аба и др. повече, отколкото е нужно (См, Ас, Ар, Мн). 3. *прен.* Заспивам (Слв. и др.).

привам са *гл.* Бързам, стягам се в работата. *Привам са да тѣйним топчекас, тогѡва са штим одморѣва* (См, Ар).

преварѣксувам (грц.) *гл.* *остар.* Силно се нервирам, прикипява ми от яд (Ус, Рво).

приварѣксало ми ѿе *гл.* *безл.* Прикипяло ми е (Ус, Рво, Сф, Пт).

привзѣмам *гл.* 1. Бързо ходя, вземам път. 2. Завладявам, налагам властта си.

привѣд'ва ми са *гл.* *безл.* 1. Струва ми се, имам зрителна халюцинация. *Бѡлно ѿе, зѡло ѿе да му са привѣд'ва.* 2. *прен.* Свиди ми се (См, Ар, Ас).

привѡй *м.* Две железни халки, от които едната по-голяма, включени една в друга и здрав кожен колан или извит здрав дървен прѣт, които служат за свързване хомота с воището (См, Мн, Ар, Ас, Кор).

привѡрзвам *гл.* Връзвам преждата (основата) и натѣкмявам в домашния стан всичко, което е необходимо за започване на тъкане (См, Ар).

приврѣтам са *гл.* Обръщам се презглава. *Приврѣтих са аднѡи, та стѡрих жумбѣи* (См, Ар, Ас).

приврѣмна *прил.* вж. *т'ѡшка.* Женѡта ѿе *приврѣмна* од два мѣсѣца (СП).

пригѡдам *гл.* 1. Угаждам. *Ти мѡго хи пригѡдаш и удѣсваш.* 2. *прен.* Съгласявам се с чуждо мнение (См, Ар, Ас).

пригѡдѣм *гл.* вж. *пригѡдам* в 1 знач. (См, Ар, Ас).

пригѡл'вам *гл.* Придумвам мома и момче (Хв, Пв). ~ са. Прояснява се (за време). *Гл'ѡда ми са, чи пак ште да летѣ, ѡти са пригѡл'ва* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг).

пригалдѹпчувам са *гл.* вж. *приврѣтам са.* *Пѣленѡ з'ѡ да са пригалдѹпчува надѡлу* (Дев).

пригал'чѣвам *гл.* 1. Проговарям, започвам да говоря с някого. 2. *прен.* Сдобрявам се, подобрявам отношенията си с някого (См, Ас, Ар, Мн, Дев).

пригѡснува *гл.* Предразнява — за глас (См, Ас, Ар).

пригасѣн *прил.* Пресипнал. *Пригасѣн ми ѿе гласѡс* (См).

пригѣнам *гл.* Прегръщам в легло. *Пригѣни дѣтѣсо, та данѡ заспѣ* (См, Ас).

приглѣвам *гл.* Подпомагам материално, грижа се (пред. бълмох. и Чд).

приглѣт *м.* Материална подкрепа. *З'ѡт'уф приглѣт, вѡрѡв ѡган'* (См, Ар, Ас).

приговѡрка *ж.* Уговаряне, усявяне (Хв, Пв).

пригорка *м., ж.* Почернял от слѣнце и труд мъж или жена (См, Ас).

пригѡршта *ж.* 1. Две шепи заедно, свити като паничка. 2. Количество, което се побира в така свити шепи (См, Ар, Ас, Шлр).

приграбѣм *гл.* Бягам с всички сили. *Призѣмай, кѡн'ѡ приграбѣй, чи карам мѡма крадена* (н. п. — См, Ар, Ас, Чн).

пригрибам *гл.* Прегръщам (Слв, Пг, Мс, Чп, Пт, Дв).

пригѣвам *гл.* вж. *пригрибам* (Пв, Хв).

пригѣршта *ж.* вж. *пригѡршта* (Хв, Пв).

пригѣшта *ж.* вж. *пригѡршта* (Дл, Бк, Хд, Бн, Пд).

придаф *м.* 1. Горница, над определеното. *Ако кѡнен ни сѡса, придаф штех прида* (См, Пт, Дв, Мр). 2. Пѣпка от ухапване от комар и други насекоми (Лл).

придафка *ж.* вж. *придаф* в 1 знач. (См).

придамница *ж.* Предателка, лекоумна жена, която изневерява, издава (См).

придаржѣлка *ж.* Момкова сестра или братовчедка, зѣлва, която води невястата (Гб, Кп).

придвѡрвам *гл.* Убеждавам някого да се съгласи с моето мнение. *Ако го придвѡрим,*

- бел'ки си · што до с нас нах село (См, Ар, Ас).
- приделѐм гл. Отделям с цел да обсебя. *Турците хи са фѝрили, пѝдили от ѝурѝите и приделѐли от тѝхните ѝфце* (См, Ар, Ас, Дев).
- придѝрам гл. Разкъсвам, разделям на две. *Придѝрам платнѝсо при срадѝса. придира ма. безл. прен. Пресипва (за глас). От фчѝра ма ѝе придрѝло.*
- придл'ѝгнувам са гл. 1. Удѝлжавам се. 2. Израствам. *Вѝж го каквѝ са ѝе придл'ѝгнало* (См, Пт, Вв, Кт).
- придѝн'вам гл. Опразвам до дѝно (ШлР).
- прид'усѝжвам са гл. 1. Отслабвам и дрехите ми стават широки. *Вѝж го каквѝ са ѝе прид'усѝжило* (Слв, Вв, Кт). 2. прен. Отпушам се, отнасям се небрежно към себе си (См, Ар, Ас).
- приѝви ми гл. Благоприятствува ми. *Каквѝно кѝсне, приѝви му хѝч му ни приѝви* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- приѝт м. Гозба или друго ядене, с което се яде хляб (Слв, Вв, Кт, Пт).
- приѝда ж. вж. *приѝт* (Мм, Сок, Бс).
- приѝдам гл. 1. Ям повече хляб с гозба. 2. Ям повече, отколкото трябва, преяждам (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- прижлек м. вж. *сол'мен'* (Сем).
- прижѝнвам гл. Привършвам жѝтва. *прижѝн-ва ма безл. прен. Остро ме боли нещо от време на време. Корѝмас ѝѝца ма прижѝнва* (См, Ар, Ас).
- прис предл. Без. *Пѝле прис крила и ѝунак прис сѝрцѝ мѝгат ли?* (Зл, Ар, См).
- призѝвам гл. Прекоросвам (См, Ар, Ас).
- приздѝвам гл. Престоявам, прекарвам (См, Ар, Ас).
- призигѝсвам са гл. Не си дояждам, пестя от гърлото си (Слв).
- приигравам са гл. Подигравам се, присмивам се. *Л'удѝсе са прииграват сас сайа жена* (См, Ар, Ас).
- приймам гл. 1. Приемам нещо, получавам нещо. 2. прен. Възприемам, уча се добре. *Приймаи ли ф учѝлиштѝно, или да ѝдиш з д'улгѝрене?* (См, Ар).
- прика̀звам са гл. Обаждам се, явявам се. *Ага да тѝрниш, прика̀жи ми са.*
- прикалбѝучвам са гл. вж. *приврѝтам са* (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв, Мр, Лс).
- прика̀пчувам гл. 1. Свършвам нещо до капка. 2. прен. Зл. Спира да дава мляко (за доен добитък). *Иѝпорѝвата кра̀ва лу прика̀пчила ѝе* (См).
- прика̀рвам са гл. 1. Споря, водя препирня. 2. Именувам се, назовавам се (См, Ар, Ас, Рк).
- прикачка, прикачкѝ ж. 1. Прикачка над товар на добитък от двете страни за наравняване на тежестите. 2. Стѝвало на каменна ограда за преминаване (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- прике, прикиѝ ж. Вѝнѝи вѝнѝи, вѝнѝи ѝнѝи и ларѝнѝе, кѝто родитѝлите дѝват на дѝщеря си при омѝжването ѝ. (Гб, Кп, Чп, Ох).
- прикѝзвам гл. Прицелвам се (См, Ар, Мн, ШлР).
- прикералѝсвам гл. Обмѝнѝвам с вѝдѝтежки думи. *Прик'ѝѝх го и прикералѝсѝх го* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- приклѝвам гл. 1. Към наличното *приклѝвам* още (Гб, Кп, и грѝл. бѝлѝмѝх.) 2. прен. Преувеличавам (пред. бѝлѝмѝх.).
- прикол'вам гл. Заколвам болен или изстрада-
дал добитък, преди да умре, за да се използва месото му. *приколѝва ма безл. прен. Изведнѝж заспивам тежко като умрял. Офчѝрѝне хи приколѝ, та вѝрт са навалѝха да спѝт.*
- прикѝпнувам са гл. 1. Препѝвам се и падам. *Прикѝпнах са нах доугана страна.* 2. Преобрѝща се. *Прикѝпна ми са сарцѝ-то* (См, Ас, Ар, ШлР).
- прек'ѝсувам гл. Пресичам пътя няколкократно (Пв).
- прикриф м. вж. *прѝкриф* (Хв, Пв).
- прикрифка ж. вж. *прѝкриф* (Юг).
- прикуцѝвам гл. Правя някого да куца. *Мѝма фѝрли ка̀менчек, та прикуцѝ шѝлен-це* (См).
- прикучѝтевам гл. Подмамям чужди мъже (за морално паднала жена). *Прикучѝти хѝбавѝ чилѝк* (Слв, Вв, Кт).
- прилѝжѝвам гл. Пренощувам. *Прилѝжѝхме на Машкѝлѝѝна* (См, Ар, Ас, Мн).
- прилѝга гл. Прилича, подхожда. *Кѝрпаса ти ѝѝца прилѝга* (См, Ас).
- прилегит прил. Приличен, напет, красив. *Кѝпелѝнѝ ѝе прилегитѝ* (См, Ар, Ас).
- прилегитно нарч. Прилично, красиво. *Прилегитно ѝди* (Ис).
- прилизам гл. Влизам от време на време тайно в някоя къща. *Утирно ранѝ излизѝ, вѝчеру ф т'ѝмно прилиза* (Ар, Ас, Мн, См).
- приликѝто прил. Прилично (Пг, Чп и др.).
- приличвам са гл. Изменям си вида (Слв, Вв, Пт, Кт, Дв).
- прил'ѝскувам са гл. Бягам бързо като светкавица. *Прил'ѝска са, та нѝкой го ни вѝде. ~ са. Святка се — за светкавица* (См, Ар).
- примирѝпцувам (грц.) гл. Сграстно желая (Пв).
- прѝмрак м. Здрач. *Снѝшка ѝе дрѝлѝло ф-прѝмрак* (Хв, Пв, Сф, Тн, Рво).
- примушѝлка ж. вж. *прѝнга* в 1 знач. (Ис).

- ✓ **принга¹ ж.** Мостче от едно или две дръвчета за минаване на река или дол. *Рекана ѝе дошла нашитеска и ѝе откоцала прингата* (Слв, Вв, Кт, Пт, Мр, Дв).
- принга² ж.** 1. Примка, капан за птици (Пв, Хв, Бд, Нс, Бр, Лт). 2. Капан за едър дивеч (Яг).
- прингал' м.** вж. *принга²* във 2 знач. (Яв).
- принисам гл.** 1. Изтърпявам. *Да принисаме врит' ѝедовете и кахорете.* 2. *прен.* Поднасям храна. *Принисайте да ѝедем, чи стана геч* (См, Ас).
- принк м.** вж. *запцй* (Кп).
- принос м.** Печалба, доход, който се внася в къщи (Слв, См, Зл, Пт, Дв).
- ✓ **припар м.** Стръмно голо място, изложено на припек (См, Ар, Ас, Син).
- припара м., ж.** Припрян човек. *Сакава припара чилек нема другаде* (Слв).
- припарштѐвам са гл.** Получавам стомашно разстройство, диария (См, Мн, Ар, Ас).
- припарштѐло ма ѝе гл. безл.** Имам разстройство, диария (См, Ар, Ас, Мн).
- припат м.** Припадък (Слв, Вв, Кт).
- припасал'ник м.** вж. *миндил'* (Тн, Кес).
- припеф м.** Оплакване на смъртник чрез описване на живота му. *От планове и припезе ни мога да вѐхам* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- припѐвам са гл.** 1. Оплаквам смъртник (См, Ар, Ас, Мн, ШлР). 2. Препѐвам се (Пв, Хв).
- припѝрам са гл.** 1. Притеснявам се. *Припѝра ми се душѐса.* 2. *прен.* Споря, упорито отстоявам мнението си. 3. 3. Пера си отново дрехите. *Припрах си доипите, ѓти хи опустих ф чемѝран* (См, Ар, Ас, Дсв).
- приписка ж.** Завешание (См, Ар, Ас).
- припитѐл'ница ж.** вж. *петѝрка* (Бр, Дб, Сит).
- припленѐвам са гл.** Отчайвам се, губя желание да живея (Слв).
- припликнува гл.** 1. Прелива и излиза от корито или съд (за вода). *Повниш ли ага бе Арда прилѐла, прилѐла и припликнала?* (Слв, Вв, Кт). 2. *припликнува ми прен. безл.* Излизам вѝн от себе си, не мога да се владея. *Припликнало ми ѝе на душѐса* (См, Ас, Ар, Мн).
- припликквам гл.** Бързо, с голям шум прегазвам вода (Слв, Вв, Кт, Пт).
- ✓ **припор м.** вж. *припар* (Мм, Сок, Бс).
- приправѐм гл.** 1. Преправям старото, като го прекроявам (См, Ар, Ас). 2. *прен.* Отреждам смъртник. *Приправих го ѝѐ, та ми нѝкой ни помѓгна* (пред. бълмох. — См.). 3. *прен.* Говоря по адрес на някого лоши работи в негово отсъствие (Стр, Дл). ~са. *прен.* Преструвам се (См, Ар, Ас, Кп).
- прирадѐвам гл.** Изреждам. *По адно, по адно са прирадѓт врут'* (См).
- пририпкам гл.** Прескачам (См, Ар, Ас).
- пририпканица ж.** Детска игра прескочи-кобила (Слв, Пт).
- прируквам гл.** Извиквам отново по ред. *Прируквах хи адин по адин* (См, Ар).
- присакѝл'ки мн.** Пресекулки, спиране (Слв, Вв, Кт).
- присат м.** 1. Облагородена ябълка. 2. Изобщо облагородено дърво (См).
- присара м., ж.** Припрян, нетърпелив човек (Слв, Пт, Вв, Кт).
- присарѝч м.** Посерко (См, Пт, Дв, Мс).
- присидѐвам гл.** Престоявам, прекарвам, преживявам. *Налетѐ голѐм снѐк, та присидѐхме цѓла нидѐл'а* (См, Ар, Пг, Чп).
- присѝрам гл.** 1. Нервнича, бързам, изразявам недоволство (Слв, Вв, Кт, Пт). 2. Навъртам се около някого, без да съм желан (Слв, Вв, Кт, Пт).
- присѝцам гл.** 1. Пресичам. 2. *прен.* Прекъсвам разговор. *Ага дѝмам, ништѓ да ма присѝцаш* (См, Ар, Ас).
- прискрипвам гл.** Пришипвам (См, Ар, Ас).
- прислѓда ж.** вж. *приѐт* (Яв, Дв).
- прислѓдам гл.** Подслаждам залъка си с нещо по-апетитно (Пв, Хв, Яв).
- прислет м.** Приставане на мома. *Отѝде на прислет с нѐга* (Слв, Пт).
- прислѐд'вам гл.** Тръгвам подир мъж или жена (Пт, Слв, Пг, Мс, См).
- присѓд'вам гл.** Заповядвам, нареждам (См, Ар, Ас).
- присѓдна ма гл. безл.** Приседна ми (См, Пт, Дв, Пг, Чп, Мс).
- присѓйка ж.** Място на припек. *По присѓйкана ѝе хѝбавѓ, ѓти ѝе тѓпалко* (См, Ар, Ас, Мн).
- присѓйчивѓ прил.** Изложено на припек. *Присѓйчива л'уваѓа* (См, Ар, Ас, Дев).
- присѓн'ва ми са гл. безл.** Явява ми се на сън. *Наштѓс ми са присѓни маѝка* (См, Ар, Ас).
- присѓсвам, присѓсувам гл.** Снаждам. *Рѝзата му бе крѓпачка, та му ѝа 'присѓсах* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- присѓска ж.** 1. вж. *прѓсѓса*. 2. Пола, която се зашива на долния край от вътрешната страна на горната дреха и се показва съвсем малко (См, Ар, Ас, ШлР).
- приставѐм гл.** Слагам гозба да ври. *За плаѓнѝна сам пристѓвила васѝл' да ври* (См, Ас, Ар).
- пристал прил.** Кротък, хрисим (Зл, Стр, Ср, Бк, Дл, Бд, Гб).
- пристанвам гл.** Съгласявам се, приемам. *Їѐ пристѓнах да сѓдѓм у нѐга.*
- пристѝгам гл.** Застигам. *И с кѓчѓе го пристѝгна* (н. п. — Рд, Ел, Чц).
- прист'ѓ ж.** Триъгълна или кръгла трикрака желязна поставка за съдове на огъня, пиростия (См, Ар, Ас, Гб, Кп).
- присувам са гл.** Приближавам се чрез влачене напред (См, Ар, Ас).

- присънвам са гл. 1. вж. *присъвам* са. 2. *прен.* Присламчвам се, пристигам неканен. *Присъна са на сфрбна* (См, Ар, Ас, Мн, Дев). *присънало* ма йе гл. безл. Закъсняла ми е менструацията (Слв, Пт).
- присърнувам са гл. вж. *присъвам* са (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- присъдна ма гл. безл. вж. *присъдна* ма (Пв, Хв).
- притага ж. 1. Тъга, мъка (См, Ас, Ар). 2. *прен.* Притеснен, мъчен човек. *Голѣма притага си артак* (См, Пт, Дв, Мс, Пт).
- притагърва, притагър'ува гл. 1. Спира, утихва (за дъжд, сняг). *Даждѣс притагари, хѣте да си варвѣм*. 2. *прен.* Прескача (за валеж). *Кѣта дѣн' летѣ, данд днѣска да притагари* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- притажно нарч. Тъжно, тежко, потискащо. *Сакѣва лѣто притажно нѣкога ни ѣв зѣаѣно* (См, Ар, Ас, ШлР).
- притвардак м. 1. Официален годеж на девойка с момък, при който последният ѝ подарява *гиздѣло* (Ох, Мл). 2. *прен.* Угощение, което се прави 2—3 седмици преди сватбата в дома на девойката и се определя денят на сватбата (Дб).
- ✓ притек м. Пряк път. *Да варвѣм на притек* (См, Ар, Ас, ШлР, Мн).
- притетѣн'увам са гл. Отивам, без да съм канен, присламчвам се (Хв, Пв).
- притик м. Сухи дърва или съчки, които дават повече пламък (См, Ар, Ас).
- притикам гл. 1. Разпалвам огъня, подсилвам го. 2. *прен.* Погълщам. *Сѣлом притикам хлѣбас* (См, Ар, Ас, Дев, Мн, Мг, Кг).
- ✓ притицам гл. 1. Изпреварвам някого по пряк път. 2. *прен.* Хващам се пред някого на хорото (См, Ар, Ас).
- притичѣм гл. вж. *притицам* в 1 знач. (Пв, Хв).
- приткавам гл. 1. Повтарям много пъти ударите при тъкане на домашен стан. 2. *прен.* Бъркам се в разговора на някои, потвърждавам, повтарям много пъти едно и също нещо (См, Ар, Ас, Мн).
- притѣкнувам гл. вж. *притикам* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- притѣмѣва гл. Утихва, спира говор и шум (Пв).
- притѣхнува, притѣхнува гл. 1. Преставя, спира. *Даждѣс притѣхна*. 2. *прен.* Успокоява се. *Бѣл'ката притѣхна* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- притѣрбѣм са гл. Напътвам джобовите и дрехите си с неща и заприличват на торби (Пв, Хв).
- притрѣсвам гл. 1. Отделям плявата от житото на хармана. 2. *прен.* Тършувам с цел да открадна нещо. *Оти притрѣсваш чуждѣсе тѣрби, брѣ?* 3. *прен.* Правя обиск (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- притѣрѣ гл. Преобръща, прекатурва (за на-товарен добитък, чийто товар заедно със самара се обръща и пада). *Тѣрчи бѣрже, чи мѣленѣ притѣра* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- притѣтѣ с. Внук. *Кѣ не на чѣдѣто, на притѣтѣ* (Гб).
- прифаркниша ж. вж. *прифаркница* (См, Ар, Ас).
- прифата ми са гл. Харесва ми. *Сѣ дѣн' мѣдо ми са прифаташ* (См).
- прифатам гл. 1. Свалям от дѣла. *Прифатих си бѣрча*. 2. Заразявам се от болест. *Бѣлѣстѣс си прифатих от неѣа*. 3. *прен.* безл. Губя съзнание. *Буднѣш ма прифата, та ни зѣаѣм кина правѣм*. 4. *прен.* Харесвам на някого. *Уминѣло ти ѣе, прифаташ ми са* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- прифат'ничеф, прифат'ничѣф прил. 1. Заразителен, който прихваща. 2. *прен.* Непостоянен, на моменти. *Прифат'ничеф чилѣк* (См, Ар, Ас).
- прифѣркнува гл. Внезапно изгубва млякото си (болест на жени и добитък). *Прифѣрка на ми млѣкѣсѣ* (См, Ар, Ас).
- прифѣрлѣм гл. 1. Прехвърлям нещо от едно място на друго. 2. *прен.* Говоря много, предимно измислени или преиначени неща. *Стѣга си прифѣрлѣл*.
- прифтасвам, прифтасувам гл. 1. Пристигам навреме. 2. Привършвам някаква работа. *Не прифтасахме ѣд байрскиѣ работи* (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
- прихалвам гл. 1. Преработвам нещо. 2. *прен.* Излѣгвам някого и му вземам пари или друго нещо. 3. *прен.* Извършвам полов акт (См, Ас, Ас, Дев, Мн).
- прихва гл. безл. Изведнѣж завалява (Слв, Вв, Кт, Пт).
- приходѣн, приходѣнин м. Пришѣлец, чиновник, служещ, дошѣл от друго място (См, Ар, Ас).
- причеф прил. Непослушен. *Причево дѣте* (Зл, и др.).
- причувам гл. 1. Почвам да чувам. 2. *прен.* Имам известие от някого. *Причухме хи, хѣбавѣ са бѣш* (См, Ас, Пт, Дв).
- причуѣн прил. Прочут, известен (н. п. — Слв, Пт).
- причурѣва гл. 1. Прогнива. 2. Прекипява, преферментира. *Сѣа млѣко ѣе причурѣло*. 3. Премива, остѣргва. *Кѣрѣмас ми ѣе причурѣл* (См).
- приш предл. Пред. *Да хи порѣукам приш властѣс* (ШлР).
- пришка ж. Мазол (См, Ар, Ас).
- пришѣнквам, пришѣнкувам гл. Претѣрсвам неща с цел да открадна (См).

приштамѣвам са гл. Спотайвам се, не се обаждам (Пв, Хв).

прѣбиф м. Остра болка, бодеж в гръдния кош (См, Ар, Ас, ШлР).

прѣбѣло ма ѿе гл. безл. Имам бодеж. *Прѣбѣло ма ѿе на плѣшкаса* (См, Ас).

прѣбот' м. вж. *прѣбиф* (Стр, Сг).

прѣварник м. 1. Вестител за движението на сватбено шествие (Дб, Пв). 2. Първите няколко сватбари от момкова страна, които с песни стъпват в момините двори (Юг, Пв). 3. Първите няколко сватбари, които изпреварват шествието и бързат да съобщят в дома на момъка, че шествието пристига (Пт).

прѣвот ж. Изпратено нещо от някъде, армаган (См, Пт, Дв).

прѣводеник м. Пратеник (Яв).

прѣврѣт прил. Продупчен, скъсан. *Хѣди с прѣврѣти царвѣлѣ* (См, Ар, Ас).

прѣгал'ва са гл. вж. *пригал'ва са* (См, Ар).

прѣгал'чѣвам гл. вж. *пригал'чѣвам* (См, Ар, Ас).

прѣгѣпцвам, прѣгѣпцувам гл. Правя сутрешна закуска (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Зл).

прѣгима, прѣг'ума ж. Сутрешно ядене (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Чс, Кч).

прѣгима голѣма ж. Сутрешно ядене между 8 и 9 часа (См).

прѣгима малка ж. Малка закуска, която се прави лятно време преди голямата *прѣгима* (См).

прѣгон м. Билка, чийто сок действува очистително (Пв, Хв).

прѣдоам гл. Продавам (Кп).

прѣдѣтин м. Лаком, ненаситен в ядене човек (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).

прѣдѣтлѣк м. Лакомия, ненасищане (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).

прѣдумник м. вж. *момарин* (Гб).

прѣдух м. Въздушно течение. *Нимѣй сѣда тѣм, чи ѿма прѣдух* (Ис, Дгн).

прѣзвѣвам гл. вж. *призвѣвам* (Пв, Хв).

прѣзѣвам са гл. Викам, колкото ми глас държи (См, Ар).

прѣзрац м. Прозорец (Слв, Вв, Кт, Пт).

прѣйма ж. вж. *прѣгима* (Гб, Кп).

прѣкише ж. Мляко или гозба, която се е прокиснала, развалила се е вече (Пв).

прѣколник м. Два кола, които се кръстосват, за да крепят ограда (Пв).

прѣкоп м. Успех в работата, напредък. *Нѣма прѣкоп ѿ са работа* (Стр).

прѣкопийа ж. вж. *прѣкоп*. *Нѣма прѣкопийа ф кѣшта, дѣто стѣнват парѣтки работи* (См, Ас, Ар, ШлР).

прѣкоп'ѣ ж. вж. *прѣкоп* (Пт, Слв, Дв).

прѣлес м. Място, през което се влиза в заграден имот (Слв, Вв, Кт, Пт).

прѣлет'1 нарч. Идушата пролет. *Прѣлет' ите да стѣри седемнадесте годѣни* (Пв).

прѣлет'2 нарч. Миналата пролет. *Прѣлет' стѣри седемнадесте годѣни* (См, Пв).

прѣлетѣлник м. Проклетник, пакостник (Пв, Хв).

прѣлитам гл. Хлѣтвам, пропадам. *Данѣ те прѣлетѣ грѣба* (Сит, Ох).

прѣлка ж. вж. *прѣлес* (Смл).

прѣлок м. 1. вж. *прѣлес* (Чок). 2. прен. Лаком, ненаситен човек (Пв).

прѣлука ж. 1. Разградено място на плет. 2. Проход през гъста гора (Чок).

прѣл'уф м. вж. *прѣрун* (См).

прѣметна прил. Домашна рядка тъкан с две нишелки и една нишка в основата (Смл, СмлР, Вр, Рд, Стр).

прѣмушѣлка ж. вж. *прѣнга*1 (Нс, Бд).

прѣѣди гл. Изпрати (Гб, Кп, Чер).

прѣреф м. Дупка на пода на плевнята, от която пушат храна на добитъка (ШлР).

прѣрун м. Малко прозорче в обор, което служи за осветляване и изхвърляне на тор (Слв, Вв, Кт).

прѣсал'мѣвам гл. Разглезвам. *Иѣца са си прѣсал'мѣл* (См, Пт, Дв, Пв).

прѣсанѣк, прѣсенѣк м. Гъсто сварено царевично брашно, разстлано в тава и полято с масло (Слв, Зл, Стр, Пв).

прѣсар м. Врабче, което напада просото (ДХ).

прѣсѣвам гл. Отново започвам да бозая (Пв, Хв).

прѣсѣгам гл. Посягам (ДЛ, См).

прѣсенѣна ж. Слама от просо (Ков).

прѣснал' м. вж. *прѣснал'* (Лл).

прѣс'ѣ ж. 1. Просия. *Мѣйка му го ѿе с прѣс'ѣ исхранила*. 2. Събрана при просене милостиня (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Бок).

прѣсѣд'вам гл. Отсъждам, отсичам, нареждам. *Ѧти ни прѣсѣдиш да са чѣе твѣса дѣма* (См, Пт, Дв, Чп, Пг, Мс).

прѣсол м. Полог от яйце (Кп).

прѣстам м. Обор (Др).

прѣстоле мн. Прѣсти. *С канѣсани сам прѣстоле* (Кир).

прѣстор м. 1. Конопена черга за сушене на жито и др. (Хв, Пв). 2. Кълчищена бяла черга, която се постила под одеялото (Яв).

2. Вълнена черга за покриване (Лл).

прѣстѣлес прил. Прѣстѣчѣк (Ус, Рво, Чок).

прѣсукник м. 1. Баница със зеле, без кори (Дл). 2. вж. *прѣсанѣк* (Пл).

прѣтѣга ж. Дълга тясна правоъгълна нива (Яв, Дб).

прѣтѣгер (грц.) м. Лаком, ненаситен за храна човек (Хв, Ох, Пв, Мл).

прѣтѣгер м. Селски глашатай (СП).

прѣтур м. вж. *прѣдѣтин* (Слв, Вв, Кт, Пт).

прѣхѣква ма гл. безл. Пробожда. *Прѣхѣква ма ѿе в гарѣбѣ, та сѣлом вѣзѣишѣм* (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс).

прѣхѣт м. Матка на добитък — на крава (См, Ар, Ас).

- процѣпвам *гл.* 1. Викам, колкото ми глас държи. 2. Хлътва, спада (за корема на овце, крави и друг добитък). *Корѣмас на кра-васа са ѝе процѣпила* (См, Ар, Ас, Мп).
- процѣпка, процѣпка *ж.* Малък разрез в дъно на потури за ходене по малка нужда (Ас, См, Ар, Мп, Зл, Дл, Кор).
- процѣле *с.* Сребърна плочка с нанизани по краищата ѝ дребни монети, която служи за украшение на жените (Ков.)
- процѣравѣквам *гл.* Натискам силно, смачк-вам (См, Ар, Ас).
- процѣтур *м.* Прокиснало мляко или ястие. *Бѣе на процѣтур* (Слв, Пт, Бв, Кт).
- процѣурѣва *гл.* вж. *прицѣурѣва* (См, Ар, Ас).
- прошка *ж.* 1. Първо ядене, закуска. 2. Про-щаване на сирни заговезни, при което мла-дите целуват ръка на старите. 3. Проща-ване в деня на сватбата, когато младожен-ците се разделят с родителите си (См, Пт).
- прошкѣвал *м.* Възглавница (Длг).
- прошкѣве *мж.* вж. *прошка* във 2 и 3 знач. (См, Пт, Дв, Юг).
- проштѣване *с.* Благословията на кума и ку-мата при раздялата с младоженците (См, Пт, Дв, Дб).
- прунка *ж.* Плод от глог, трънка (Кп, МДер).
- прѣправѣм *гл.* Скѣтавам, скривам, отделям (ШлР).
- прѣс *м.* Пруст (Нд).
- прѣснак *м.* вж. *прасник* (Гб).
- прѣстѣнка *ж.* Вид горска гѣба (Сит).
- прѣт *м.* Извит здрав прѣт, който крепи вон-ше на рало (Тх).
- прѣтѣц *м.* 1. вж. *прѣвой* (Стр, Ср, Дл). 2. Здрав извит прѣт, който се слага на предния крак на буен рогат добитък, за да спѣва движението му (Вн, Тв).
- прѣхрѣн'увам *гл.* Отново почвам да давам на бебе да бозае (ШлР).
- прѣхтѣ *прил.* Плахо, страхливо. *Прѣхтѣ сѣрце* (н. п. — Вг, См).
- пугѣнче *с. ум.* 1. Нскръстено бебе. 2. вж. *копан'че* (Кл).
- пѣдам *гл.* Ходя, отивам. *Кѣро л'у караор-мѣнко, шту чѣско пѣдаш на пазѣр?* (ДХ, Пп, Куз, Дек, Гб).
- пѣкатина *ж.* Бразда на напукана ръка (Слв, Вв, Кт, Пт).
- пѣкналеф *прил.* Проклет. *Пѣкналевите дѣ-чѣшта, ѳти си ни дѳадаха* (Слв, Вв).
- пѣкналче *с.* Слугинче (СП).
- пѣкница *ж.* 1. Ядене, храна. *За пѣста пѣк-ница ни мѳже да изѳади* (Слв, Вв, Кт, Пв, Хв). 2. Смѣрт. *Пѣкница да та найде* (пред. бѣлмох.). 3. *прен.* Ракия.
- пѣкѣве *мж.* Ядове (Ков).
- пул¹ *м.* 1. Копче (Вв, Кт, Тик, Зл, Хв, Дв). 2. Пирон за подметки на обуца. 3. Лѣска-во кабарче за украса на кожени изделия на добитък (См, Ар, Ас, Мп, Дев).
- пул² *м.* Печат (СП).
- пул³ *м.* Златна монета — наполеон (См, Пт, Дв).
- пул'ничичек *прил.* Сѣвсем пѣсен (пред. бѣл-мох. — Кт, Вв, Ков, Рка, Тик).
- пѣмпалица *ж.* Голям канѣк (Слв, Вв, Кт).
- пѣнгѣ *с.* Лѣгавник на бѣе (Гб, Кп).
- пѣнгѣ *ж.* 1. вж. *капѣца* (Хл). 2. *Нѣма* кѣ-сия (См, Зс, Ср, Мл, Дл, Пт, Бв, Дв, ШлР).
- пѣнгѣлица *ж.* вж. *пѣнгѣ* във 2 знач. (Яв).
- пѣнѳо *м.* Вид едѣр плосък бѣл фѣсул (Слв, Вв, Кт, Пт).
- пѣнкам *гл.* Удѣям, тупам, бѣя (Слв, Пт, Дв, Пв).
- пѣпун *м.* Чѳвка (Сп).
- пѣпуница *ж.* вж. *пѣпун'* (Дл).
- пуриѳа *ж.* Най-долна и най-тѣсна част на улей, която дава най-силна струя вода и задвижна колелото на воденица (Куз, Дек).
- пѣскам *гл.* 1. Гѣрия с оръжие. *Пѣѣха и пѣскаха*. 2. Пушам, освѳбѳждавам (См).
- пѣсканица *ж.* Пукотевница, гѣрмеж (См, Ар, Ас).
- пускаштѣм *нарч.* Гѣрмеѳки. *Варѣха пус-каштѣм* (Зл, Чд).
- пуслѣк (тур.) *м.* Слабо замѣгляване, тѣнѣк слой мѣгла (См, Ар, Мп, Дл, Тх).
- пѣснат *прил.* Свѳбѳден, смѣл, който не се смущава. *Днѣска л'удѣсе са пѣ-пѣснати* (См, Ар, Ас).
- пѣстѳве *мж.* Великденски заговезни. 2. Ве-ликденски пости. *Ште си дѳйдат за пѣ-стѳвете* (См, Ас, Пт, Дв, ШлР, Зл).
- пѣстѳски старѣци *мж.* Маскирани младежи в деня на сирни заговезни (См).
- пустѣл *прил.* 1. Пуст, проклет. *Пустѣлите дѣѣа, ѳти са забѣѳиха*. 2. Изразява се възторг, възхищение. *Пустѣлата Мѣка какѳо хѣбѣво лафѳѳа* (См).
- путѣрак *м.* 1. Тревието бѳдливо растение, чиѳто плодови куѳийки лепнат по вѣлната на овцете. 2. *прен.* Упорит чѳвек (См, Ар, Ас).
- путѣрачѳва вѳлна *ж.* Вѣлна, в която има бѳдли — путѣрак. *Нѣѣа ѳе путѣрачѳва вѳл-наса, та ни мѳже да са вѣѣчи* (См, Ар, Ас, Мп, Дев).
- пуф *прил.* неизм. Празен. *Сѣѳа рѣбѳта ѳе пѣф* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- пѣфка *ж.* Гѣба прахавница (Слв, Вв, Кт).
- пѣфкам *гл.* 1. Удѣям. 2. Застѣлвам (Мм, Сок, Бс).
- пѣфѣл *прил.* Кух. *Пѣфли лѣшнички набѣ-ла* (Гб, Кп).
- пѣхаф *прил.* Чѳрлав (НМ, Бб).
- пушшамѣн *прил.* Мѣлчѣлив, таен (Гб).
- пушѣлка *ж.* Тапа (См, Ар, Ас).
- пушетинак *м.* Пушинак (Кет, См).
- пѣши-гѣс *м.* Шипка (Мт).
- пушка *ж.* Сѣяпо черво на добитък. *Стѣрѣко, дѳѳ мѣне бѣра пѣшката, да си стѣрам гѳѳда* (См, Ар, Ас, Мп, Дев).
- пушлѣк (тур.) *м.* Развѣрат (См, Ар, Мп, Ас, Дев).

- пѹштам гл. вж. пѹскам в 1 знач. Да са скрѹем, да не виждам тѹзи пѹшки като пѹштат (Чн).
- пѹштино прил. Възклицание при обръщение. Пѹштино опустѣла (Мн, См, Ар).
- пуштѡвам гл. 1. Развратнича (См, Ар, Ас, Мн, Дев). 2. прен. Немирствувам — за деца (Пв, Хв).
- пѹѡвам гл. Псувам (См, Мн, Ар, Ас, Дев).
- пѹѡвн'ѡ, пѹѡвн'а ж. Псувня (См, Ар, Ас).
- пчелѣк м. Маточина — градинска и дива билка (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- пчѣне с. Току-що излюпени вѹшка (Мн, См, Ар, Ас, Дев, Дл).
- пчѣнка ж. вж. пчѣне (Пд, Бн, Тв, Хд, Зг, Сн).
- пчениште с. ув. вж. пчѣне (Зл, Нд, Стр).
- пчѡне с. вж. пчѣне (Зл, Нд, Стр).
- пѹздер м. 1. Отпадѹци при отвявяване на жито и др. (Ел, Дл). 2. Отпадѹци от коноп (Кч, Дс).
- пѹл' м. Плѹх (Як, Др, Дж, Чак).
- пѹл'вѣм гл. вж. пѡл'вам. Ако не вѡржеш реѹл'ките, ше ти са испѹл'вѣ (Пв).
- пѹлѣке нарч. Полека (Пв).
- пѹлѣн' м. Пелин (ШлР).
- пѹлно-мало нарч. вж. пѡлно-мало (Пв, Хв, Бн, Ор).
- пѹл'х м. Плѹх (Ор, Кп).
- пѹн' м. Цицка на виме (Сит).
- пѹнчѹга ж. Дѹнер от отсечено дѹрво (Лл).
- пѹран', пѹрин, пѹринка нарч. вж. пѡран, пѡран'ка (Дл, Чак, Дж, Бк).
- пѹран'ка нарч. вж. пѡран'ка (Нд, Бк, Сн, Ор, Мър).
- пѹраѹт м. Параход (ДХ).
- пѹрвак м. 1. Козел на две години и половина (Яв). 2. Пѹрвородено дете (Гб).
- пѹрве нарч. Преди малко, в началото, одева (Хв, Пв).
- пѹргѹшта ж. вж. пригѡрѹшта (Як, Др, Чак, Дж).
- пѹрженак м. Място на опожарена гора (Ох, Яв).
- пѹрхул' м. вж. пархѹл' (Хв, Пв и др.).
- пѹрчинка ж. ум. Парченце (Кп и др).
- пѹрчѡйна ж. Месо или нещо друго от прѹч (ДХ).
- пѹрчѡрѡга прил. Коза с големи рѡга (Яв).
- пѹснен прил. Измърсен, изцапан (Зл, Стр, Пв).
- пѹснѣм гл. вж. пѡснѣм (Пв, Хв, Ор, Бн, Сг, Вр).
- пѹсѹн прил. вж. пѡсан (Ор, Бн, Вр, Зл, Сг, Пв).
- пѹтема нарч. вж. пѡт'ум. Пѹтема мѣни край дѡма, та ми зѣми лѣп (Зл и др.).
- пѹтѣри мн. вж. пѡдношки (Кп и др.).
- пѹтнинки мн. Плитки. Кадѣнски сѹтни пѹтнинки (Ис).
- пѹчла ж. Девойка или жена, която много се надува и пѹчи (Гб и др.).
- пѹшка ж. Костилка, семка (Стр, ДХ, Ор, Тв, Як, Пв).
- пшинѣсто брашно с. Пшеничено брашно (Кп).

P

- **ра част.** За обръщение вж. *рѣ, арѣ* (Чок, Рво, Ус).
 - **рабаница ж.** Остатък около семената от изяден плод; огризка (Слв, СК, Дл).
 - **рабие ж.** Покрита кола (Ив).
 - **равна пол'ана ж.** 1. Равно място. 2. *прен.* Човек с широка душа, спокоен. 3. *прен.* Пълен човек (Слв, Вв, Кт).
 - **работър, работърин м.** Работен, трудолюбив човек (См, Ар, Мн).
 - **равнйшка ж.** Обширна хоризонтална равна площ. *Расхѣдихме са до равнйшкана* (См, Ар, Ас).
 - **радам гл.** Раждам. *Цветй, рада и узйра* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн).
 - **радан' м.** Чекрък (пред. бълмох. — СмнР, Смл, Тър, Тик, Кок, Стр, Нд, Мър, Рд, Сг).
 - **радѹла ж.** Пъстра домашна кърпа с пискюлчета по краищата (Гб).
 - **раженица ж.** Ръжена слама (Ков и пред. бълмох.).
 - **ражй гл.** Ронтае, негодува (Слв и др.).
 - **разбажунйквам гл.** Разбръмчавам се (Слв, Пт, Дв, Сц, Кт).
 - **разбъл'нѣм гл.** Развеселявам. *Сърцѣто да си разбъл'ни* (Яв, Дб).
 - **разбѣждам гл.** Събуждам (Дс).
 - **разбѣй м.** Домашен стан (Бб, Якр, Чн, ДХ).
 - **разбрадам гл.** 1. Разбулвам, откривам лицето си (за бълмох. — Зб, СП, См). 2. Свалям булченската си дреха (См, Ар, Зл, Ас, ШлР).
 - **разбѹнтиха са гл.** Разбунтуваха се (Пв, Хв и др.).
 - **развадам гл.** Пушам вода от вада да се разлива без определена посока. *развада са. Вадите ф л'увадана са са развадили* (См, Ар, Ас, ШлР).
 - **развълѣм са гл.** Отслабвам (Слв, Пт, Дв, Мс, Пг).
 - **развали ми са гл. безл.** 1. Демъчния ми. *Ага ми казаха, та ми са млого развали.* 2. Лошо ми стана (Слв, Пт, Дв, Мс, Пг, Мм).

- **разварзник** м. Гребен за разнишване заплетени нишки (Пв, Хв).
- **разверенѣвам** гл. Повреждам, развалям. *Ти си разверенѣл сахатѣс. ~ са прен.* Поболявам сс. *От некав ден' са сам разверенѣл* (См, Ар, Мн).
- **развидам** гл. 1. Развеждам, вода. 2. прен. Разхождам. *Разведи ми конѣс* (См).
- **развиза** са гл. Разстила се (за хляб, омесен с повече, отколкото е нужно, вода). *Тѣсто-со са ѿе развизило* (Слв, Пт, Дв).
- **развлѣчен** прил. 1. Небрежен към облеклото си. 2. прен. Мързелив. *Развлѣчена жена* (Слв).
- **развой** м. Кросно (Дс, Бт).
- **разворѣвам** са гл. Разколебавам се, отказвам се от намерението си. *Имѣх наѣт' да ѿдам нах байра, ала си развоих* (См, Ар, Ас).
- **развраштам** гл. Връщам годеж. *Главила са ѿе и развраштала млѣжиш. ~ са. прен.* Разколебавам се (Вв, Кт, См и пред. бълмох.).
- **разгѣйден** прил. За нещо, което не е в ред, за работа, която не върви добре. *Разгѣйдена рѣбота* (См).
- **разгѣйд'вам** са гл. 1. Разсърдвам се на някого. 2. прен. Развалям, разстройвам определена работа (См, Ар, Ас).
- **разганѣсан** прил. 1. Изтъркан, без калай (за съд). 2. прен. За жена, която има менструация (Слв, Пт, Дв, Пг, Мс).
- **разганѣсва** са гл. 1. Пада им калаят — за съдове (Слв, Пт, Дв, Пг, Мс). 2. прен. Разколебавам се (Пг, Чп и др.).
- **разгелдѣсвам, разгелдѣсувам** гл. 1. Навреме намирам, навреме се явявам. (Пв, Хв). 2. прен. Предизвиквам, подстрекавам. *Брѣй ште ма разгелдѣсаш, та чѣдо ште да стѣрам* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **разгеле** (тур.) нарч. 1. Неочаквано, случайно. *Разгеле си дошѣл, хѣ да подѣумаѣ* (См, Ар, Мн, Ас). 2. Тъкмо навреме (Пв, Хв).
- **разгѣздѣм** гл. Свалям си новата премяна, преобличам се (Зл, ГДер).
- **разгѣнвам** гл. Предпазвам, закривам (Пв и др.).
- **разглавѣвам** гл. Разгодявам (См, Ар, Ас, Шлр, Мн).
- **разглѣвам** гл. 1. Разглеждам. 2. прен. Забавлявам се. *Че си ми мома разглѣва на врѣт' странѣте уѣдѣа* (пред. бълмох. — Вв, Кт, Чд).
- **разговѣрка** ж. Разговор (См, ДХ).
- **разгѣн'ва** са гл. В период на оплодяване е (за крава). *Крава-са мѣса да са ѿе разгѣни-ла* (См, Ар, Ас).
- **разгон-разделно** прил. Биле с магическо въздействие за разделяне на двама влюбени (поверие; Дс, Чп).

разградам гл. 1. Събарям, развалям нещо изградено. 2. Махам преграда, за да се влезе вътре. *разграда са прен.* Покварява се. *Разградѣ са сѣ дин'ѣ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

раздел м. вж. *правѣл* (Пв, Хв).

раздѣла ж. Кръстопът (Дл, Мог).

раздѣф м. Силание на брѣме от гърба на носач (Пв).

раздивѣксувам (грц.) гл. Разхвърлям, оставям в безредиѣ (Пв).

раздѣл м. Място, дето долѣт се раздѣля или дето се вливат две планински реки (Син).

раздрѣм м. Кръстопът. *Друга пѣнжурка да гл'ѣда нах ширѣкѣно раздрѣме* (н. п.).

раздумник м. Лице или средство за утѣшаване на натѣжен човек (См, Пв, Хв).

разѣн м. Мръвка месо (См, Ар, Ас, Мн).

разжѣбрувам са гл. 1. Разплезвам се, плезя се. 2. прен. Разширявам се, разкривявам се (См, Ар, Ас).

раззимѣлник м. Месал, на който се разделя тесто на отделни хлябове (Пв).

раззѣмам гл. 1. Разделям тесто на отделни хлябове. 2. Изкупувам. *Пѣснах-ме хи ѣфти-но, та данѣ хи раззѣмат* (См, Ар, Ас).

разид'ува са гл. Разпрѣсква се, разнася се (за нещо лошо). *Разиде са сѣѣа прѣмеждѣ, разиде са бѣбутѣс* (См, Ар, Ас).

разиѣ ж. Резе (См, Ар, Ас).

разлагѣвам гл. Търся причини, за да отлагам свѣршването на известна работа (Слв, Вв, Кт).

разлѣдам гл. Размразявам, разтапям лед. *Разлѣдѣх-ме водѣна* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).

разледѣло са ѿе гл. безл. Размръзнало са е. *Одѣѣн са ѿе разледѣло, та лѣсно са вар-ви* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

разликѣт прил. Различен (пред. у бълмох. — См, Ар, Мн).

размесѣм нарч. Разбъркано. *Пчинѣца и жѣ-то размесѣм* (См).

разметѣшен прил. Разместен, неправилно поставен. *Дѣски-се са разметѣшени* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).

разметѣш'увам гл. Размествам неправилно. *Мѣлкен и голѣмен брѣт са разметѣшили сѣстрѣне* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

разметник м. Гребен, в който се вдява по една нишка при тъкане (См, Пв).

разметна хабѣ ж. Лита, рядка аба с една нишка в гребѣна.

разметно нарч. Рядко тъкано. *Дѣѣса тѣѣа шти-м тѣка разметно* (См, Ар, Мн, Дл, Тх).

разнѣжѣтѣва са гл. Разранява се, възпалява се (за рана). *Рѣна-са ми са разнѣжѣти* (См, Ар, Мн, Дев, Мс, Чп).

разнѣмам гл. Разтървавам, разделям. *Разнѣ-ми хи да са ни бѣрѣт* (Пв, Хв, См).

- **разништѣвам** са гл. Обхваща ме леност (См, Ар, Ас).
- **разроѣвам** гл. Разпрѣсквам, разпилявам (См, Ар, Ас, Дев).
- **разрѣсан, разрѣсан** прил. Окѣсан, дрипав (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **разрѣсвам** са, **разрѣсувам** са гл. 1. Осн-ромашавам. 2. Одрипавявам (См).
- **ракаѫ** м. Отряд, дружина, чета (См, Ар, Яв).
- **рака̀вница** ж. Рѣкавица (См, Ар).
- **рако̀л'ка, рако̀л'ке** ж. Рѣкойка (Бд, Нс, Лл).
- **рако̀сувам** са гл. Рѣкувам се (Пв).
- **рамѣва чорба** ж. Зелева чорба (Сит).
- **рамѣнѣм** гл. Говоря (н. п.).
- **ранѣсвам** гл. Усещам, като че ли тялото ми или част от него се покрива с рани. *Цѣла-са сна̀га ми ѣе ранѣсала* (Слв, Вв, Кт).
- **ра̀ник** м. Недоносено дете (Яв).
- **раница** ж. Първородно дете — обикновено син (Вел).
- **ра̀ном** нарч. остар. Рано (Бок).
- **ра̀пка** ж. Царевница (Як, Др, Чд, ДХ, МДер, Мца, Гуг, Жл).
- **раскапан'ѣ** м., ж. укор. Мързелив човек (Слв, Вв, Кт).
- **раскѣѣрен** прил. 1. Мързелив (См, ШлР). 2. Болнав, неразположен. 3. Плачлив (Слв, Вв, Кт).
- **раскѣѣрувам** са гл. 1. Отпускам се. 2. По-болявам се (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **расклѣн** м. Кръстопът (Ор, Зл, Стр, Нд, Ср, Ер, Пч, Рд).
- **расклѣучвам** гл. Отключвам (ДЛ).
- **раскѣрм'увам** гл. Откопчавам си дрехите, та се вижда коремът ми (См, Ар, Ас).
- **раскѣрст'ува** са гл. 1. Изяснява се, разрешава се. *Ра̀ботаса са раскѣрсти*. 2. прен. Освобождава се от бременност (См, Ар, Ас, Дев).
- **раскѣцвам** са гл. Уморявам се много, разсипвам се от умора. *Раскѣцахме са от ра̀бота* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- **раскѣчвам** гл. Развалям, събарям (Слв, Вв, Кт).
- **раскѣшѣсвам** гл. Свалям снопи, които покриват кръстците, за да съхнат по-бързо (См, Ар, Мн).
- **раскѣшмѣм** гл. Разхвърлям, разчорлям (См, Ар, Ас, ШлР, Мн).
- **расѣол** м. 1. Зелева чорба (См, Бб, НМ, Мс, Пт, Дв). 2. Гозба от сварено кисело зеле, фасул и смляна на хромел царевница (Слв, Вв, Кт). 3. Консервирани чушки със зеле (Дб). 4. Ошав (Ел).
- **расѣолница** ж. Каче за кисело зеле (См).
- **распарталивѣм** са гл. Окѣсвам се, одрипавявам (См, Ар, Ас).
- **распенѣчка** ж. Дърво, което отпуска и затяга задното кресло на домашния стан (Яг).
- **распетл'ѣвам** гл. Разкопчавам. **распетл'ѣва** са. Разпуква се, разтваря се — за пъпки на растения (См, Пт, Дв, Вв, Кт).
- **распит'вам** гл. Правя на пита (См, Ар, Ас).
- **распѣшен** прил. Продупчен, непритворен (Дс).
- **расплакѣд'вам** са, **расплакѣд'увам** са гл. Сядам, разполагам се нашироко, на воля, дори неприлично. *Оти са си расплакѣдил, та ти ѣе вѣдѣ вѣит' месѣта* (См, Ар, Ас, ШлР).
- **расплѣвн'увам** са гл. Приказвам без мярка, бръщолевя (Слв, Вв, Пт).
- **расплѣнден** прил. Разлигавен (Зл, Стр, Ср).
- **расплѣнд'увам** са гл. Разглезвам се, разлигавям се (Зл, Стр, Ср).
- **распѣрки, распѣрци** мн. вж. запѣци (Пв, Бд, Нс, Сит, Лл).
- **распѣрок** м. вж. запѣци (СП и др.).
- **распѣт' м.** вж. расклѣн (Ел, См, СМНР, Кок, Рд).
- **расправа** ж. Разпоредителност, похват, инициатива. *Агѣ ѣма расправа, та и ра̀бота-та спѣри* (Слв, Вв, Кт).
- **расправен** прил. Бърз, похвален. *Млѣго ѣе расправен со чилѣк* (Слв, Вв, Кт).
- **распрѣвѣм** гл. 1. Свършвам. 2. Раздавам. ~ са Разпореждам се. *Са годѣна бѣрже са распрѣвихме с хармѣнас* (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **распрамѣтѣсвам** гл. 1. Излагам дребни стоки на показ за продаване. 2. прен. Безредно и безразборно поставям неща (См, Ар, Мс, Пг).
- **распрас** м. Разпушане на хорото (н. п. — Чер).
- **распремѣнѣм** са гл. 1. Разсѣбличам се. 2. Сменям дрехите си (См, Ар, Ас).
- **расприѣдам** са гл. С охота почвам да преда. *Агѣ са расприѣдам айсѣй, та за адѣн са-хѣт' наприѣдам цѣло вратѣно* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- **распѣквам** гл. Пропуквам, разцепвам. ~ са. прен. 1. Кѣсам се от яд, мъка. 2. Топя се от нежност, състрадание. *Га родѣши, ште вѣдиши, как са распѣква ма̀йчино сѣрце* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **распѣскам** са гл. Успокоявам се. *Прѣводи ми кинѣга, да са распусна* (См).
- **распѣснат** прил. Спокоен, свободен (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **распѣт' м.** вж. расклѣн (Зл, Стр, Вр, Сг, Мд, Ор, Дл, Мус).
- **рассек** м. Място, където е пресечена скала за прокарване на път (Дл).
- **рассипан'ѣ** ж. Развалина, съборена или полусъборена сграда (Слв, Вв, Кт).
- **рассипен** прил. 1. Който разрушава, разлага. 2. прен. Който опростява. *Чѣрнана зѣмѣ рассипна* (н. п. — См, Ар, Ас, ШлР).
- **рассипница** ж. Болест, от която се умира (Яв, Дб).

- ✓ **рассрѣхач** м. 1. Дърво, което се раздвоява като вила. 2. Две дървета, между които има един-два метра разстояние, където се складира шума за добитък (Ел, Стр, Бк, Дл).
- **рассѹвам** гл. Отлагам за по-късно. *Нимѹи рассѹва работаса* (Слв, Пт, Дв).
- **рассѹквам** са гл. Запретвам ръкави (Слв, Пт, Дв, Мс, Пг, Бок).
- рассѹнвам** гл. вж. **рассѹвам** (См, Ар, Ас).
- рассѹрнат** прил. Небрежен към облеклото си, развлечен (См, Ар, Ас, ШлР).
- **рассѹрнувам** са гл. Проявявам небрежност в облеклото си (См, Ар, Ас, ШлР).
- **раставачка** ж. вж. **рассрѣхач** (Хд, ДД).
- **растага** ж. Утеха, спокойствие, което настъпва след като се види човек, който отдавна отсъствува (См, Ар, Ас).
- растажно** нарч. Спокойно, радостно след като се види човек отдавна отсъствувал от къщи (Пв, Хв, ШлР).
- **растелиф** прил. Който расте бързо и нависоко (См, Ар, Ас).
- **растенѣвам** гл. Правя да стане тънко. *Сѣно-со растенѣвам да исѹхне бѹрже* (См, Ар, Ас).
- **растенѣт** качѣмак м. вж. **просанѣк** (Нс, Бд, Бр).
- растикач** м. Дърво с железен край за разбутване на огън в пещ (Дб, Лл).
- **растишѣрвам** са гл. Разполагам се нашироко (Слв, Вв, Кт).
- растѹжвам** са гл. Разтъжвам се, разсейвам се мѣката. *Дѹйдаха си децата от гра-дѹи, та са растѹжихме* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- растѹпен** прил. Който разтопява, разрушава. *Как ште та майка ржѣни ф чѹрнана зѣ-мѣ растѹпна* (н. п. — См, Ар, Ас).
- ✓ **растѹпот'** м. вж. **расклѹн** (Кор).
- **растрасен** прил. Широк, който при движение се друса. *Тѹнко, сѹн'ѹ сукманче, фаф пѹ-лине растрасно* (н. п. — См, Ар, Ас).
- **растрѹсан** прил. 1. Който лесно се разпада и троши (за хляб, в който има и царевично брашно). 2. *прен.* Смел, разпоредителен. *Айсѹ чилѣк вѹрши работа, ѹти ѣе растрѹ-сан* (Слв, Бв, Кт, Пт).
- **растѹрѣм** гл. Разтривам (Пв, Хв).
- расѹдам** гл. Разхождам (пред. бѣлмох.).
- **расфѣрвам** гл. Разгонвам (См, Ар, Ас).
- **расхлѹнзвам** са гл. Разплаквам се с глас (См, Ар, Ас).
- **расцвѣл'вам** са гл. Разплаквам се (См, Ар, Ас, ШлР, Стр, Сг, Вр).
- **расцирѣквам** са гл. 1. Почвам да пища силно. 2. Почвам да плача силно (Слв).
- **расчѣвѣтѣва** са гл. Разцѣфтява се (Кет, Ох, Пв).

- расчѣпен'ѹ** ж. 1. Нещо, което се *разчѣпа*. 2. *прен.* Лека жена (Слв, Вв, Кт).
- расчѣревѣквам** гл. 1. Смаквам силно. 2. При-
клешвам нещо така, че се спуска кожата и се показва мускулът (См). *Расчѣревѣках му пѹрстене на ракона* (Ар, Ас, Мн).
- **расчѣн'вам** са гл. Развеселяват се (Бн).
- расчѹквам** гл. Прави на парѣта. *Расчѹкват хляб, пита, кравай.*
- расчѹпвам** гл. Разкъсвам чрез теглене в стра-
ни, разчеквам. *Спѹдна са и пѹдна, та ште-ше да са расчѹпи* (См, Ар, Ас, Дев).
- расчур'уфиква** са гл. Чурулика продължи-
телно време (См).
- расшенѣвам** гл. Развеселявам (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- расшѣпка** ж. Разцепена тояга (Яв).
- расшѣравѣм** гл. Правя разѣри. *подстрѣкавам* (См, Ар, Ас).
- **рафал** прил. 1. Отпуснат, хлабав. 2. *прен.* Ленив (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **рахатно** нарч. Свободно (н. п. пред. бѣл-
мох — Вв, Кт, Тик).
- рахван** (тур.) нарч. Равно, умерено (за х-
на ездитен добитък). *Кѹнѣс ми вѣри рах-
ван* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- рахванлие** прил. неизм. Който има рав-
номерен ход (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- рахлѹ** нарч. Халтаво, хлабаво. *Рахлѹ ми стоѣй грѣвнеса* (Пв).
- рахметли** (тур.) прил. неизм. *Покѣн. Рах-
метли бѹбайко бе м.лѹго чѣлашкан.*
- рахѹлка** ж. Ресна на връзки на престилка
и др. (Ус, Рво, Сф, Тн, Сг, Пв).
- **рахѹчка** ж. Висулка на невестински *раче-
нѣк* (Слв, Пт, Дв).
- рахчица** ж. у.м. Рѣжчица (См, Ар, Ас).
- **рачений** м. Дълга и широка булчинска бяла
забрадка, пѣстро извезена по двата края,
на която висят пѣстри дебели усукани кон-
ци (См, Ар, Ас).
- рачинки** м. Двете отвесни дръвчета, на
които са закрепени дърветата, между които
стои гребенът в домашния стан (Слв, Вв,
Кт).
- рашетар** м. Циганин катунар (См, Ар).
- рашница** ж. Рѣчна мелница с два камѣка
(Нд, Чк, Мд, Стр, СмиР, Ор, Дв, Вб, НМ, Лл).
- **ре, арѣ част.** Употребява се вместо „бре“ и
служи за обръщение или придружава та-
кова. *Каде варѣиш, рѣ?* (Пт, ДЛ, См).
- **ребра** мн. Странични дѣски на самар (Мс,
Яв, Дб).
- рѣбреница** ж. Колиба, покрита само от ед-
ната страна (Яг).
- **рѣвут'** м. Рев на добитък. *Кравана ѣде рѣ-
вут'* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- **рѣдѣм** гл. Чистя и подреждам в къщи. *Ре-
дѣхте ли ф нѹвана кѹшта?* (См, Ар,
Ас, Гб).

- редици *мн.* Плитки на коса (Яв).
- рѐем *са гл.* 1. Развявам се. 2. Треперя.
Д'ул'бѐнчек му са рѐеше кайно в горѐна листено (н. п. — См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл).
- режѐн *м.* вж. *грибач* (Нс).
- режница *ж.* Мрежа от прѣти, която се сла-
га встрани на кола при товарене на тревен-
фураж (НМ, Бб).
- рес *ж.* Желязно приспособление, поставяно
над палешника на домашното рало при оране
на целина (Бд, Нс, Бр, Лл).
- резѐ (тур.) *с.* Особен вид кована панта за
врата (Пв, Хв).
- рѐзни *мн.* Пирони (пред. бѣлмох.).
- резни *мн.* Кичури от усукани и свързани
конци, които служат за украшение (Пв).
- резнич *м.* Дървен гребен за правене на рес-
ни (Пв).
- ремен' *м.* 1. Ремък (См, Ас). 2. Дълга коже-
на ивица, тасма (Рк). 3. *мн.* Основни прѣ-
тове (тънки дървета) на плет (Пв).
- рѐнгере *с.* Чиния (Муг).
- реп *м.* вж. *рѐпел'* (Пв).
- ✓ репче *с.* ум. Сладка билка, която се яде
(Кп и др.).
- рѐса *ж.* вж. *рѐса* в 1 знач. (ДХ).
- рѐсна *ж.* Връв на торба (Бн).
- ресейлѣф *прил.* Нанесен от порой. *Ресей-*
лѣво мѣсто (Коз).
- рет' (тур.) *м.* 1. Изпѣждане. 2. Строго мъм-
рене. 3. Отказване от някого за наказание.
Йѐ го сторих рѐт', той ма ште запѐвни
(Пт, Рлв, Рд, Сг, Стр).
- рѐтка кашѐ *ж.* Каша от брашно, подправена
с масло, сирене, прясно мляко, тахан и др.
(См, Пт, Дв, Кт, Вв, Мр).
- реулки *мн.* вж. *рехул'ки* (Пв, Хв).
- рѐха *ж.* Кичур от усукани и завързани кон-
ци, които служат за украса (Тв).
- рехна *ж.* вж. *вѐза* (Стр).
- рехни *мн.* вж. *резни* (Мд, Чок).
- рехул'ки *мн.* Висящи ресни, дето свършва
тъканта (Слв, Вв, Кт, Сц, Пт, Дв).
- рѐчиш *нарч.* Рядко, нарядко. *Йѐца рѐчиш са*
вид'ваме с вас (См, Ар, Ас).
- ✓ рѐчка *ж.* ум. Думичка. *Рѐчки две да кажа*
(Пп).
- рила *ж.* Цигулка (ГДер).
- ринам *са гл.* Махам се, отивам си. *Хѐ рини*
са оттуф (См, Ар, Ас, Мн).
- ринкам *гл.* Разплитам. *Ринкам чорѐне* (Сем).
- ритлѣф *прил.* Който рита. *Асва муле ѣе*
ритлѣво, намѐ го наблѣже (Пв).
- рѐбам *гл.* Отхапвам. *Рѐбни си от крушкаса*
(См, Ас, Ар).
- рѐвѐм *гл.* Дразня, захващам да се карам с
някого. *Нимѐй рѐви децѐса* (См, Мн, Ар,
Ас, Дев, Зл).
- ✓ рок *м.* 1. вж. *пѣшлек* във 2 знач. (Вд). 2. вж.
вѐрга (Стр).

рогѣтник *м.* 1. Точено, баница с ѣглеста фор-
ма (Пв, Ох). 2. Питка от замесено за хляб
тесто, която се пече на специална кръгла
плоча (Яв).

рогѣч *м.* Коза. *Та ште ти млѐчко дѐка-*
ра — пѐтстѐтини рогѣче (бѣлмох.).

рогѣч-пѣч *м.* Вид едѣр черен брѣмбар с го-
леми като рога челюсти (Кор).

рогѣве *мн.* Изродени плодове на слива, кои-
то падат още в началото (Лл).

рогѣвица *ж.* Вид главня при узряване на
рѣж (Пв, Хв).

родѣн' *м.* Чекрѣк. *Прѐдни ми, прѐдни, ро-*
дѣн'ко, т'ѐначко и рѐсуканко (См, Мн).

родѐвам *гл.* Раждам (Гб).

родѣница *ж.* вж. *рождѐл'ница* (Мус, Шх).

родѣл'ница *ж.* вж. *рождѐл'ница* (Кс).

рѐдум, р'ѐдум *нарч.* Наред, поред. *Р'ѐдум*
са са нарѐт нарадѣли (н. п.).

роѐн *прил.* 1. Буен. *Ти ѣмаш рѐйна кѐсин-*
ка. 2. Който се прѣска (Кес, Гб).

рождѣлѣф *прил.* Плодовит (Яв).

рождѐлна *прил.* Която е родила. *Рождѐлна*
мѣйка (См, Ар, Ас).

рождѐл'ница *ж.* Родилка (См, Пт, Дл, Мс).

рождѐние *с.* Коледа (ДХ, ГДер).

рождѣлка *ж.* вж. *рождѐл'ница* (Зб).

роѐжен *м.* Див мак (Кп).

роѐжи *гл.* Бѐде с рога. *Чувайте са ѐд бѣкѐс,*
чи рѐжи! (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

роѣкам, роѣнувам *гл.* 1. Прѣскам, разгон-
вам във вид на рѣяк, разпилявам, 2. Блик-
ва, руква, потича буйно. *Порѣйни дѣжде*
роѣнаха. Роѣнаха сѐлзи дѐземе. ~ са-
Прѣскам се, разпилявам се. Плѣчици му са
роѣкаха, кайно фаф Арда пѣпкине (н. п. —
См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Мг, Кг).

роѐмел' *м.* Рѣчна мелница (Як, Др, Дм, Кир).

роѐнка *ж.* Зѣрно от грозде, череша, слива
и др. *Мѣтни ми нѣква роѐнчица*.

роѐнкам *гл.* Рѣя плодове един след друг от
дѣрвото на някого, който стои под дѣрвото
и ги събира (Слв).

роѐпа, роѐпка *ж.* 1. Яма, дупка (Ар, Мд, Ас,
Ел, СМР, Дл, Як, Гб, Кп, Вг). 2. Яма за
картофи (Пв, Хв, Яв, Дб).

роѐпей *м.* вж. *роѐпел'* (См, Ас).

роѐпел' *м.* Тревисто растение със семена в
бодливи кутийки, които лесно лепнат по
вълна на овце и по дрехи (См, Ар, Ас).

роѐпкам *гл.* Удрям, чукам (См, Ас, Ар).

роѐпкам *гл.* 1. Тропвам. 2. *прен.* Глобявам.
Гласувай, чи ште ти роѐнат 500 лѐва
глоба (См, Чп, Мс, Пв).

роѐчев *прил.* Който има по лицето си белези
от шарка. *Роѐчевѣ образ* (См, Ар).

роѐп'у *м.* Суров, недолязан, ленив човек
(Слв, Вв, Кт, Пт).

роѐса, р'ѐса *ж.* 1. Обилен плод на зелен фа-
сул, грах, лѣща и др. *Са годѣна васу.ѣс и*

бръбѣ имат мѣсто рѣса. 2. Материали, които се слагат между листа на баница. *Имаме рѣса за ъште адѣн клѣн.*

рѣсан прил. 1. Богат, обилен. 2. Нещо, което пада красиво, което виси. *И на гѣхче-но рѣсно герданче* (н. п. — Ус, Рво, Слв, Пт, Дв).

рѣсници мн. 1. Пъпки по врат на еднокопитен товарен добитък. 2. Пъпки по уста на овце (Лл).

рѣха ж. 1. Ресна (Тн, Рво, См). 2. Ресна на леска (Лл).

рѣхна, рѣхна ж. вж. *рѣха* (Мм, Сок).

рѣхлѣ прил. неизм. Малко пийнал (См, Ар).

рѣхам, рѣхам, рѣхнувам, рѣхнувам гл. Давам нещо по малко и пестено. *Рѣхни ми малитинко* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

рѣчке ж. вж. *цѣфѣн* (Лл).

рѣшевѣлник м. Разчорлен човек (Рво, Ус, Чок).

руалник м. вж. *рухалник* във 2 знач. (Пв).

руба (тур.) ж. 1. Облекло (Сит, Вв, Кт, Ор, Гб, Рд, Тх, Пв). 2. Ченз (Слв, Пт, Дв). 3. Булчинска дреха (Зб).

рубѣ, рубѣ (тур.) ж. остар. Малка турска златна монета. *Тѣри хми ѣште по аднѣ рубѣ, да ма спомѣнат* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

рудаф прил. Който е с мека къдрава вълна (за овца, агне). *Там ѣадѣха рѣдо ѣagne* (Чн, Вг, Кос).

руѣн м. Старо име на м. септември (См, Ар, Ас).

ружен м. Многолистно високо градинско цвете (См, Ар, Ас).

ружѣк м. Малко триъгълно място, част от ливада, градина и др. (Слв, Вв, Кт).

рукам, рѣкам гл. 1. Викам, извиквам. *Ага си тѣрните, рѣкайте и мѣне.* 2. Каня на годеж, сватба и др. *Рѣкали на са на гла-веш* (Дл, Як, Чн, См).

рукан м. 1. Сечиво оберѣчка (Хв, Пв). 2. Широко крив нож за обрязване копито на животно при подковаване (Тв).

рукане с. Канене на годеж, сватба, кръщение, помен (См, Ас, Пт, Дв).

рукашкѣм нарч. Викайки (ГДер).

руклѣф прил. 1. Креслив. 2. Гласовит (пред. бѣлмох. — Вв, Кт).

рукѣбол, рѣкѣбол м. 1. Възнаграждение на овчари при мандрага освен заплатата им за доене на овцете. 2. Момче, временно условено да изкарва овце при доене и да замества, когато някои от доячите се измори от доенето (Пв).

рукѣбѣл м. вж. *рукѣбол* във 2 знач. (Смн).

рукѣве мн. Викове (н. п. — СмнР и др.).

рукѣвит прил. 1. Креслив (См, СП). 2. Гласовит (См, Ас, Ар).

рукѣлѣке ж. вж. *рукѣлка* и *рукѣлке* (Лл).

рукѣт м. Викане, голям кръгъл. *Чѣе са чѣ-лѣити рѣкѣт* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

рукѣѣ (тур.) ж. Пъпки по мекитѣ на българомохавѣщата (См, Ас, Ас, Мн, Дев).

руменѣна прил. Румѣна (н. п. — ДЛ и др.).

руменѣне прил. Румѣне (н. п. — ДЛ и др.).

руѣ с. вж. *руѣ* в 1 знач. (Пв, Хв).

руѣ м. Малка мѣрка за рѣба (См, См, Гб).

руѣ м. 1. Дължина на четирите прѣсти на рѣката, сложени един до друг, вид марка. 2. Подразделенията на андеѣ (См, Ар, Ас, Мн).

руѣ м. Малка сѣрѣжна монета, която бѣла-громоухавѣщата носѣла на сѣрѣжѣ си (См, Мн, Ар, Ас, Дев, Мг, Кт).

руѣц м., руѣци мн. 1. Населението на Смо-лянско до 1912 г. наричаше с това име жи-телите, които живѣеха отсам границата, т. е. в пределите на тогавашна България. 2. На-селението по течение на р. Асеница, което живѣе в Ропката (См).

руѣкам гл. Хрускам, хрупам (Рк).

русѣт (тур.) м. Разрешение (пред. бѣлмох.).

русѣмон м. Недосетлив, глупав, надува-лен човек (Слв, Вв, Кт, Пт, Пг, Мс).

рут м. сѣб. Млади зачервяващи се дѣбови-листа, които служат за боядисване (Гб, Кп).

рутѣкам гл. Изведнѣж сипвам или наливам голямо количество. *Нѣмѣй рутѣкам мѣл-солѣто, чи ште го приѣрѣжи* (Слв, Вв, Кт).

руѣан (тур.) м. Стойка, походка (Гб).

руѣалиф прил. Направен от парцалени изрез-ки. *Рѣхалиѣва чѣрга* (Лл).

руѣалник м. 1. Торба от шаяк (Слв). 2. Чер-га от шаячни изрезки (Слв).

руѣанѣ (тур.) ж. остар. Архидерейски на-местник (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).

руѣо с. 1. Изрезка от вѣтвен плат (См, Ар, Чп, Мс, Пг). 2. Дреха (СП). 3. Кѣрпа за глава (Рк).

руѣѣчки мн. Крайни отрезки от тъкан (Чок, Кр, Тн).

руѣѣм гл. Ям, храня се (Сем, Брц, Бок, Лл, Сит, Тн, НМ, Бб, Якр).

руѣѣк м. Храна, ядене, закуска (Сем, Брц, Бок, Лл, Сит, Чн, НМ, Бб, Якр).

руѣѣва пѣстѣлка ж. вж. *руѣалник* във 2 знач. (Бд).

руѣѣле с. Женско украшение за глава от сребѣрни парички и дѣнкалки (Ков).

руѣѣт (тур.) м. 1. Подкуп. 2. прен. Изклю-чителни грижи и големи разходи за под-дѣржане болен човек. *С руѣѣт живѣт* (См, Ар, Ас).

рѣба ж. Кола. *Стѣните, рѣба прѣгните* (ДХ).

рѣжне ж. Рѣжда (Гб, Кп).

рѣзѣн м. Клевета, набеждаване (ШлР).

ръкъл'ке ж. вж. *ракъл'ка* и *ракъл'ке* (Сит, Бд, 36).

✓ *ръс* (тур.) м. 1. Честност, нравствена чистота. 2. Целомъдрие (Мос и бълмох).

— *ръсилка* ж. вж. *рѳса*, *р'ѳса* във 2 знач. (Яв, Дб).

ръсна ж. вж. *вѳза* в 1 знач. (Кп и др.).

рътка ж. Ловджийско куче (ДХ, ШлР).

ръчица ж. Дръжка; задната част на рало (Кор).

С

— *са¹* част. Ще. *Са му жнѳ на нѳвата* (ДХ, Съч, Бм).

— *са²* възвр. част. Употребява се навсякъде из Родопите.

са³ мест. Тази (Як, Др, Дж, Чак).

саа, *таа*, *наа* мест. Тази тук, тази, онази (Як, Др, Дж, Чак).

сабѳ¹ ж. Перуника (См, Ар, Ас, Мн).

сабѳ² ж. Сабя (См, Мн, Дев, Ар, Ас).

сабен прил. Тъп, изхабен. *Брадваса ѳе саб-на, кой ѳа барал* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

сабор м. 1. Търпение. *Сабѳр селѳмет'.* 2. Опрошение. *Ти си ѳуфчѳрѳ кайдѳса, нѳма ли сабор да стѳриши* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

сава, *тава*, *нава* мест. Тази тук, тази, онази там. *Тѳ пак са напѳрили нах сава страна* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).

сава-сѳва нарч. Употребява се да изрази желание да се отложи известна работа (Слв).

савѳк м. Ръчка за пушане и спиране движението на воденични камъни (Лл).

савал'дѳсвам (тур.) гл. 1. Задоволявам. 2. На-сищам. 3. прен. Убеждавам се (См).

саваштѳсвам гл. вж. *савал'дѳсвам* (См, Ар, Мн).

савл'ак м. вж. *сѳвлак* (Хд).

сага нарч. Сега (Гм).

сагазикана, *тагазикана*, *нагазикана* нарч. Сега, тогава, в онова време (Кет).

сагаф-тагаф нареч. Сегиз-тогиз (Хв, Пв).

сагизма (грц.) ж. Вълнен китеник с шарки, одеяло (Пв).

сагмѳл (тур.) м. Стадо от дойни овце (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

сагмалжѳе (тур.) м. 1. Овчар, който ръководи мандрата, държи сметка за издоеното мляко и спазва реда за получаване на млякото от стопаните. 2. Пастир на дойни овце (См, Ар, Мн, Ас, Дев).

— *сагѳм са* гл. Досещам се (Кп).

— *сад'ѳ* ж. горна дреха (Дл).

садака, *садакѳ* (тур.) ж. Милостиня (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Мг, Кс).

садева, *тадева*, *надева* нарч. Тук наоколо, там наоколо, там (См, Ар, Ас).

сад'ѳ ж. 1. Правда, справедливост. *Ага ѳма сад'ѳ ѳ сва сѳло ѳштам да ми стѳрите ижирѳ сѳѳ парѳ.* 2. Управление. *Стѳга твѳса сад'ѳ, нѳма да та слѳшѳмѳ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев). 3. прен. Имот (Бок).

садовѳѳа ж. Второ пришествие (См, Ар, Ас, Мн).

саѳ ж. Кошара (Хв, Пв).

саѳѳ гл. Бозая. *Дѳтѳнцѳсѳ хѳбаве си саѳ* (См, Ар, Ас, Зл, Дек, Куз, Дв).

сажизам гл. Изгарям и правя на пѳпел. *Адѳн сѳжежи, дрѳк пѳсипи* (См, Ар, Ас).

сажѳл'вам гл. 1. Обелвам кожата или кората на нещо. 2. Окѳсвам листа на клон или цяло дърво. 3. Окастрыям клонки на клон или цяло дърво (См, Ар, Ас, ШлР).

✓ *сас¹* (тур.) м. Едра трева по блата и мочурища с високо меко стѳбло.

сас² (тур.) м. Струнен инструмент с 10—16 струни (пред. бълмох.).

сазѳн м. Шаран (Куз, Дек, См).

саздрѳвете нарч. Останете си със здраве (См, Ар, Ас, Дев, Мн).

саздардѳсвам, *саздардѳсувам* гл. Правя на саздърма (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).

сази, *тази*, *нази* мест. Тази тук, тази, онази. *Сази ѳе наѳшѳ роднѳна* (СмнР).

сазѳкана, *тазѳкана*, *назѳкана* мест. Тази тук, тази, онази (Ис, Кп).

сазѳрам гл. Съглеждам, забелязвам (Мм, Сок, Бс).

сазмѳ, *сазмѳ* (тур.) ж. Саздърма (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

сай (тур.) нарч. Вярно, наистина (пред. няког от българомохамеданите).

саизма ж. Козяк (Кп).

саинка ж. Горна дрешка, донесена на бебе от кръстница в деня на кръщаването му (Гб, Кп).

сайран, *сайрен* прил. Забавен, смешен. *Сай-рен чилѳк* (См, Ар, Мн).

сай, *тай*, *най¹* нарч. Тѳѳ, така, иначе. *Сай го стѳри днѳска, най го стѳри ѳтре* (Зб).

сай, *тай*, *най²* мест. Тази тук, тази, онази. *Сай годѳна венчѳваме, догодѳна да кръш-тѳваме* (Бг).

сайѳ ж. 1. Женска дреха, елече. *ѳѳше чер-нока, камамна, кому си вѳриши сайѳна?* (Стр, Кп). 2. Горна булчинска дреха (Ков).

сайѳа, *тайѳа*, *найѳа* мест. Тази тук, тази, онази (См, Ар, Ас, ДХ).

сайбѳѳе (тур.) м. 1. Глава на семейство. *ѳтре ѳте си ми дойде сайбѳѳѳта ѳт Пѳлѳ.* 2. прен. Стопанин на извор, чешма (зѳл дух според поверие). 3. прен. Бог. *Да та*

чува и брани сайбиета (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг).

сайгийе (тур.) ж. Почит, уважение. Да имаш сайгийе и на старо и на младо.

сайдаро м. (тур.) Обръщение към кумове и техните близки (См, Ар).

сайтеже с. Малък килим (Гб).

сайдисвам, сайдисувам гл. Зачитам, уважавам. Сайдисват ма л'удесе (См, Ар).

сайдоч (тур.) м. Обръщение към кум и кръстник (См, Ар, Ас, Дев).

саймак (тур.) м. Зачитане, почит (пред. бълмох).

сайнам гл. Съзна (Муг, Кт).

сак¹ нарч. Така, тъй. Ей сак¹ (ДХ, МДер, Чд).

сак² мест. Такава.

сакалмо, сакалма (тур.) ж. Постоянен душевен гнет (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

сакам гл. Искам. Мома сак¹ убаф¹ касмет¹ (Чн).

сакамет¹ (тур.) м. Голяма пакост (Дев, См, Ар).

сакамет'лик¹ (тур.) м. Пакостничество (См, Ар, Мн, Дев).

сакантие (тур.) ж. Притеснение, напрежение, тревога (См, Ар, Ас, Дев, Зл, Мт).

сакарга ж. Паразит по добитъка, който налита и на човека (Лл).

сакво-такво мест. Това-онова, туй-онуй.

Купихме сакво-такво (См, Ас, Ар).

саквотикана мест. Такова (Ис).

саклет¹ (тур.) м. Притеснение, угнетение (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).

сак¹, сак² (тур.) ж. Заразителна болест в бели дробове при млади еднокопитни животни (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

сак¹ф, так¹ф, нак¹ф мест. Такъв, онакъв (См, Ар, Ас).

сак¹ува мест. Такова (Блр).

сак¹ул¹ м. 1. Малка платнена торбичка (Коз, Стр, Зл, Ел). 2. Голяма, но по-малка от чувала вълнена пестра торба (Пв, Лл). 3. Чува (Гб).

сак¹ул'ка ж. вж. сак¹ул¹ в 1 и 2 знач. (Яв).

сакутем гл. Почитам, спазвам традиция (См, Ас).

сала ж. Салата (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).

сала¹ м. 1. Надиграване, победа при игра.

Фигранкана колкото почти йехат адно дете, нолкова сала¹ре му правет. 2. Селянин (См).

салгън (тур.) м. Епидемия. По селосо ходи салгън (бълмох. — См, Ар, Ас, Мн, Дев).

салгънлък (тур.) м. Епидемия (См, Ар, Ас, Мн).

салдоква ж. вж. солтоква (Яг).

сале¹ м. вж. сол'мен¹ (Кп).

сале¹м м. Поздрав. Сале¹м му дадах, ни з'о го (См, Ар, Ас).

салзика ж. Сълза от смола, която изтича от наранено дърво или лъска (Слв).

салиом м. Кичур грозде (См, Ар, Ас).

сал'мен¹ м. вж. сол'мен¹ (Нд, Яг, Дв).

салмо, салма (тур.) м., ж. Различен човек — пред. дете (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

салмалок, салмалък (тур.) м. Разглезеност (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг).

салмова гл. Гледа се, не се държи сериозно (См, Ар, Ас, Дев).

салник м. Дървени захлупци за сол (СмнР, Рл).

сал'о (тур.) с. Заупокойна молитва на мъртвец — мохамеданин. — **Пестък**

салта ж. Женска горна дреха от кр¹та нагоре, украсена със сарма у бълм¹мох¹данката (Зб, Бл, Вв, Кт, Рл, Тин).

салтамарка, салтамарке (тур.) ж. вж. каланик и кр¹тош (Сч, Пн, Пв, Хл, Чл, Сл).

салтанат'лие (тур.) прил. неизм. Изключително нагизден (См, Ар, Ас, Мн).

салток м. вж. солтоква (Лб).

салхан¹ ж. 1. Заградено място, удобно за пасбище да се угодява добитък (Чок, Смн, Коз). 2. Касапница (См, Ар, Ас).

салл¹ (тур.) прил. неизм. Тежък, широк (Тн).

сам-там нарч. Тук-там. Изникнало не сам-там (См, Ар, Ас).

самаросвам гл. Оседлавам (Кп).

самаротка ж. Вид градинско цвете, сама китка (Смн, Пг).

самарчета мн. Сребърни украшения на фес на българомохамеданка (Зб).

сам'о ж. Зашеметен, оглупял човек (См, Ар, Ас, ШлР, Мн).

самелик¹ (тур.) м. Зашеметяване, объркване, оглупяване (См, Ас, Ар, Мн, ШлР).

самоглаф прил. 1. Своенравен. Н¹шес¹о д¹те¹йе самоглаво (См, Ас, Ар, ШлР, Мн). 2. Замаян (Гб).

самоглафштина ж. Своенравие, твърдоглавие (См, Ас, Ар, ШлР).

самойла ж. Сам човек или животно (Коз).

самок м. Сам човек или животно (Коз).

саморасник м. Саморасло растение (См, Ар, Ас).

саморасат¹ м. вж. саморасник (Кп).

самосод'ник м. Човек, който всичко върши на своя глава и не търпи чуждо мнение (См, Ар, Ас).

сампатера м., ж. Едър, груб, недолязан човек или животно (Пг, Чп).

самсар¹ (тур.) м. остар. Посредник при купко-продажба (См, Ар, Ас).

самсар² (тур.) м. Белка (СмнР).

самсарлък (тур.) м. Посредничество (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).

самузикана, тамузикана, намузикана мест. Томува, ономува (Кет).

сангон, сангън нарч. Досадно. Сангон ма йе да го гл'одам (См, Ар, Чп, Мс, Пв).

санда¹л м. Връзка тютюневи низи (См, Ар, Ас, Мн).

- † сандйсвам, сандйсувам (тур.) гл. Дотяга ми (См, Ар, Мн, Пв, Хв).
- сандрафил м. Трендафил, роза (Як, Др, Зв, Дм, Кир).
- † сѝнки (тур.) нарч. Ще рече, тоест. *Нѝшѝса дѝма ѝе бѝгарска, сѝнки и нѝе сме бѝл-гаре* (См, Ар, Ас, Мн).
- † сантрач м. 1. Специален нож, който служи за обрязване копита на добитък (См, Зл). 2. *прен.* Речно дъно около мост, постлано с камъни, за да не подрива водата основите на моста (Пв, Хв, См). 3. Триъгълник, с който се измерва воденичен камък при изработването му (Лл).
- † сап (тур.) м. 1. Дървена дръжка на сечиво. *Брадваса ми излетѝ от сапѝ* (Рд, Чц). 2. Стъбло на царевица (Дер).
- сапѝ¹ (тур.) нарч. Настрана, не на път (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- † сапѝ² ж. вж. *сѝпѝ* (Яг).
- саплина ж. вж. *сплина* (Гб, Кп).
- † сапѝве мн. Двете пръчки, които се намират в основата при тъкането в домашния стан, за да делят жичките (Зл, Нд, Ер, Мд, Дл, Ел, Смл).
- сапорсѝс, сапорсѝзин (тур.) прил. неизм. Груб, невъзпитан, без честолюбие (См, Ар, Ас).
- сапѝта ж. Замаяна жена (Гб).
- сапрам са гл. Спирам се изведнѝж (Сем).
- † сара, сарѝ (тур.) ж. 1. Ред, редица, обстоятелство (Хп, Пв). *Лѝким ни дѝйде аднѝ сарѝ, та пак дѝ тебе фпрѝхме.* 2. Откос (Кч, Дс). 3. Качество тютюн при манипулацията му (См, Ар, Ас, Мн, Кс, Зл).
- † сарадан (тур.) нарч. Наред, без избиране. *Зѝмай сарадан, нимѝй избѝра.*
- ✓ саралѝк, саралѝк (тур.) м. Жълтеница. *Бѝлно ѝе от саралѝк* (См, Ар, Ас, Мн).
- † саралѝчѝф прил. Жълтеничав (См, Ар, Ас).
- † сарахлѝк, сарахлѝк м. Кожен пояс, в който се носи оръжие и други овчарски принадлежности (См, Ар, Ас, ШлР).
- сѝрбелѝшка ж. Място по тяло на човек, където периодически се явява силен сърбеж (Слв, Вв, Кт, Пт).
- сарѝда ж. Сряда (Кет, См).
- † сардйсвам, сардйсувам гл. Обсаждам. *Кѝмѝтине са сардйсали кѝнакан.*
- с'арна вѝлна ж. Непрана вѝлна (См, Ар, Ас).
- с'арник м. Баница с първо надоено мляко (Мт, Чд, Бм, ДХ).
- сарп (тур.) прил. неизм. Зъл, лют, строг. *Ала са те сарп л'ѝде* (См, Ар, Мн, Ас).
- ✓ сарпѝк (тур.) м. Местност, обрасла с остра жилава планинска трева (См).
- сѝрсѝк, сѝрсѝк, сѝрсѝк (тур.) м. Невъзпитан, нахален, лош човек (Кор, См, Ар).
- сарчѝче с. вж. *жѝгал'* във 2 знач. (Хд).
- сарчѝл'ник м. вж. *жѝгал'* във 2 знач. (Сф, Тн, Пг, Рво).
- сарчѝсва гл. Разболява се от сърдечна болест (за кон). *Кѝнѝс ѝе сарчѝсал, та ни мѝже да варѝй* (См, Ас, Ар, Мн, Лл, Дев).
- сас мест. Тази (Гб).
- сасѝтам гл. Обяснявам на някого да разбере нещо. *Сѝсети го хѝбаве да ни зѝбрка нѝкво* (См, Ар, Ас, ШлР).
- сасѝнчѝм гл. Раздробявам на малки късове, колкото мѝниста (синце).
- сасѝнчѝн прил. Раздробен на малки овални късове. *Дрѝбна сасѝнчѝна вѝлна* (Тик, Рка, Пт, Вв, Кт, Слв, Дв).
- састѝнва са, састѝнува са гл. Изстива и се втвърдява (за мазнина). *Лѝйтѝс са састѝна.* (См, Ар, Ас).
- састѝпвам са гл. 1. Отстъпвам няколко крачки назад. 2. *прен.* Отстъпвам, отказвам се от нещо (См).
- састѝпенѝ хѝрѝ с. Свърнато хоро, при което се дават няколко крачки напред и толкова назад (ШлР, См).
- састѝргвам гл. С гребло събирам сено. *Састѝргѝхме врѝт' л'увадата* (См, Ар, Ас).
- састранѝм гл. Изравнявам тежести от двете страни на товарен добитък. *Састранѝхме хѝбаве странѝте да ни кривѝ мѝлетѝ* (См, Ар, Ас).
- сасѝвам са гл. Придвижвам се напред, като се влача (См).
- сасѝнвам са гл. вж. *сасѝвам са. Ага мрѝзѝше, та са сасѝвахме нах ѝганѝ. Сѝсуните са нахпрѝш нах сѝфрѝса!* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- сасѝркам гл. Свличам, плъзгам. — са. 1. Свличам се, плъзгам се. 2. Придвижвам се надолу чрез плъзгане, пързаяне. *Иѝ са сасѝрнах бѝршкѝ нах дерѝчкана* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- саталѝк (тур.) м. Продан. *За саталѝк ѝе шѝлѝсѝ* (Ар, Ас, Мн, См, Дев).
- сатардйсвам (тур.) гл. Разпродавам (См, Ас).
- сатарѝжен прил. Стриган (Кет, См).
- сатламѝ, сатламѝ (тур.) м., ж. 1. Животно или човек, който ходи като сакат и често се препъва (См, Ар). 2. *прен.* Малоумен човек. *Аѝсѝе чилѝк ѝе цаѝла сатламѝ* (См, Ас, Ар, Мн).
- сафалѝ (тур.) прил. неизм. Добър, кротък. *Иѝца бе сафалѝ чилѝк* (См, Ар, Ас).
- сафѝ (тур.) прил. неизм. Чисто тегло, нето. *Мисѝрас ѝе дваѝдесте стѝри ѝки сафѝ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- сахѝ (тур.) нарч. вж. *сай¹* (Чн).
- сач¹ (тур.) м. Похлупак на пеш (Бб, Лл).
- сач² (тур.) м. Кръгла плоча, направена от прѝст, за печене тестени изделия (Пв, Дв).
- сач³ м. Връшник (Вг, НМ, Кос, Бб, Бр, Бд, Лл, Сит).

сач¹ (тур.) м. Сярна киселина (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 ✓ сач² м. Мрежа за ловене на риба (Яг).
 сашѣрвам гл. 1. Изпъстрям. 2. Зачерквам (Слв, Вв, Кт, Яв, Пт).
 сашѣрквам гл. Зачерквам. *Сашѣрках си кинйгата* (См, Ар).
 сашилѣ ма ѿе гл. безл. Схванат съм. *Сашилѣ ма ѿе та ни мога м да са гѣбна* (См, Ар, Ас).
 сашки мн. Сажди (Як, Др, Дж, Чак, ГК, ДК).
 сва, тва, нва мест. Това, онова (См, Пт, Дв, Пг, Чп, Мс).
 сваа ж. 1. Майки на младоженци. 2. Майка на младоженец (Хв, Пв).
 сваке ж. вж. сваа (ШлР).
 свалѣм са гл. Събличам се (Гб, Зб, Бд, Яг).
 сванка, тванка, нванка мест. у.м. Това, онова. *Пала са, Петко, остави от сванка пѹсто хайдѹтство* (ЛХ, См, Ар, Ас).
 сварвѣвам са гл. Стичам се, събирам се. *Бѣрже са сварвѣха пѣца млѣго л'ѹде* (См, Ар, Ас).
 сватанак м. Взаимно обръщение между близки на младоженци (См, Ар, Ас).
 сват'ки мн. Жени, които придружават мъжете българомохамедани, когато отиват да вземат невестата (Вр).
 свачка ж. у.м. вж. сваа (Бок, Дед, Лл).
 све нарч. Винаги, всякога. *Дѣволат све затварѣл вратата* (Ох).
 свѣдом нарч. Надолу (п. п.).
 свѣко мест. Всяко. *Свѣко си знае работата* (Пв, Хв, Ох, Бок).
 свѣкакво мест. Всякакво (Пс, Хв, Ох, Бок).
 свеник м. вж. свѣтак (Дл).
 светйца ж. Икона (Кп).
 светкавична бабѹл'ка ж. вж. блестѹнка (Нс).
 светкайфки прил. у.м. Които блестят, святкат (пред. бълмох. — См, Ас, Ар, Мн).
 светкал'чица ж. вж. блестѹнка (Дв).
 свѣткам гл. Удрям силно по бузата някого. *Дѣли та свѣтна аднош*.
 свѣтла ж. Име на звезда — извиква се при баене (ШлР).
 светлива бабѹл'ка ж. вж. блестѹнка (Нс, Бр).
 ✓ светѣк м. Място с много църкви и параклиси (Зл).
 светѹрка ж. вж. блестѹнка (Бб).
 свешчйнка ж. у.м. Свещица (Гб).
 свештѣвам гл. Опознавам се отблизо, добивам опит и знания, ставам вещ (Пв, Хв).
 свештилка ж. Многогодишно тревисто растение с жълти цветове и мъхести сивопепеляви елипсовидни листа (См, Ар, Ас).
 свештилѣ с. Памучна прежда, която се употребява за фитил на свещ (См, Ас, Зл, Пт, Дл, ШлР).

свивам гл. 1. Ям без мърз (Слв, Рв, Кт).
 2. ~ са. прен. Освобождавам се от бременност. *Дано са свѣе саз здраве л'ѣко и л'ѣсно* (См).
 свѣда ж. Голям куп (Кп).
 свѣдам гл. 1. Спешавам, навещавам. *Свѣдар са кланѣй, нивѣсто, надѣлу свѣдан глѣбѣти*.
 2. Воля надолу. *Свѣди ми долу ф сѣлѣ* (См, Ас, Ар).
 свѣнцѣф прил. Оловен. *Свѣнцѣва карйера* (Зл).
 свирилжйе м. Свирач (Ус, Рво, Сф, См, Лев, ШлР).
 свиркар м. Музикант (Вв, Кт, Сми).
 свирѣсвам, свирѣсувам гл. Удрям силно и безогледно. *Нимѣла лѣ като кѹчка, чи шта та свирѣсам с моторѣлката* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 свѣскам гл. Насъсквам куче (См, Ар, Ас).
 свѣтак м. Добре увит тревен фураж, приготвен за товарене на добитък (См, Ас).
 свлѣчѣм гл. Приличам, наподобявам. *Слѣ дѣтѣ ѿе свлѣкло тѣтѣ му* (См).
 свѣрнато хѣро с. Хоро, с осем стъпки напред и четири назад (Слв, Пг, Чп).
 свѣрскам, свѣрснувам гл. Силно и безогледно удрям. *Да та свѣрсна ли в глѣзѣта?* (См, Ас, Ар, ШлР).
 свѣртам гл. 1. Събирам около себе си или около определено място хора или добитък.
 2. прен. Привличам идейно хора около себе си (См, Ар, ШлР).
 свѣртиште, свѣртиште с. Дом, обиталище, жилище (См, ШлР, Ар).
 свѣчувам гл. Нахранвам, задоволявам с храна до насита. *Свѣри му ф харанѣса патѣро, та данѣ са свѣчи* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
 сѣ нарч. Сега. *Фсѣ ми шѣнѣйфко дѣхѣдаш, пак сѣ ми дѣйде кѣиличко* (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Ас, Чд, Мус, Ав, Тх, СК).
 себѣп' (тур.) м. Благоеяние, добро дело. *Дѣй му парѣ да погребѣ бѣбайка му и дѣ хи минѣ за себѣп'* (См, Мн, Ар, Ас, Дев).
 себѣп (тур.) м. 1. Причина, повод. *Умирѣлка бис себѣп ни дѣхѣда*. 2. Полза. *Иѣ видѣх голѣм себѣп от сѣ мехлѣм* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
 сеф-сеф нарч. Ако искаш, око шеш. *Сѣв го продавай, сѣв го давай* (Нс, Ар, Ас).
 сѣва, тѣва, нѣва мест. Тези тук, тези, онези. *Сѣва л'ѹдѣ не са хѹбави* (пред. бълмох.).
 сѣванака, тѣванака, нѣванака мест. Тези тук, тези, онези (Зг, Ел).
 сѣванака, сѣванакан нарч. Сега. *Иѣ дѣйдах сѣванакан да си ми платѣш* (бълмох.).
 сѣвѣп (тур.) м. вж. себѣп' (пред. бълмох.).
 сѣвѣа (тур.) ж. 1. Любовь. 2. Любовник, любовница (Бок, Сит).

- севгйлен прил. Любим, обичан. *Кйчице, мойа севгйлна* (Ел).
- севдйлен прил. вж. севгйлен. *Друнчици мой севдйлни, кутро гиздило да ндсам* (н. п. — См, Ар, Ас).
- сѣгам гл. Посягам, пипам. *Сѣгна й в дѣсна пазушка* (Зб, Сит).
- сеганакан, сеганакана нарч. Сега. *Ела сеганакана да си поприказвамс* (Чн).
- сѣдане на рѹбата с. Откупване ченза на сватбата (См, Пт, Дв, Дм).
- сѣдба ж. Посев (См, Ар, Ас, Мн, Лев, ДХ).
- седѣлка ж. вж. зделка (Юг, Си).
- седѣлна кѹшта ж. Всекидневна стая (ДХ).
- седѣлни пѣсни мн. Песни за седежки (Гюм).
- сѣдем гл. 1. Живея. *Не тѹва здйме*. 2. Работя. *У кога здйш?* (См, Ар, Ас, ДХ).
- седѣр м. Място за сядане, миндер (Дрб).
- сѣѣ, тѣѣ, нѣѣ мест. Тези тук, тези, онези (См, Ар, Пг, Чп, Мс).
- сѣѣм гл. Бозая (Чок, Пв, Ох).
- сѣй, тѣй, нѣй нарч. Тѣй. *Чи как тѣй ште си аставиш главенцата?* (бълмох.).
- сейзин (тур.) м. Пазач, телохранител (Яв, Дб).
- сѣк¹ м. 1. Място, където едно дърво се сече най-лесно. 2. Пресичане, посичане. *Дибѣло дѣрво сѣк нѣма* (Рво, Дед, Сит, Чп, Пв).
- сѣк² мест. Всеки (Сит, Чд, Як).
- сѣквам гл. вж. скуцвам (Лл).
- секизжй дев'ѡ (тур.) ж. Голям звънец който се връзва на най-големия овен (Слв, Мм, Сок, Рво, Ус, Чок, ШлР).
- сѣкнува ма гл. безл. Внезапно ми се явяват болки в кръста. *Сѣкнало ма йѣ* (См, Ас, Ар, Мн, ШлР).
- сел' (тур.) м. 1. Водна стихия, силен порой (См, Ар, Ас, Мн). 2. Утайка, нанос (ШлР).
- селвийѣ ж. 1. Кипарис или подобно на него дърво. 2. Вид топола (Яг). 3. прен. Стройна, напета девойка (пред. н. п., бълмох.).
- селѣмет' (тур.) м. 1. Помощ, изцеляване. 2. Спасение. *От нѣга видех селѣмет'*.
- сел'мен' м. вж. сол'мен' (Бл, Псп).
- селско с. Дълъг дебел прѹт, с който се вдигат и носят казани на мандра (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс, Чп, Дв).
- семендрѣк' (тур.) м. Слисан и обѣркан човек (Слв).
- Семендрѣк' (тур.) м. Остров Самотраки (См, Ар, Ас).
- семница ж. Седмица (Кп).
- семселѣ (тур.) с. Род. (Ав, Пв, Ар, Ас, См).
- семт' (тур.) м. 1. Страна, малка териториална област. *Нах айндѣ семт' попарѣ градошката*. 2. Род, произход (См, Ар, Ас, Мн, Лев, Кор, Зл, Мг, Кс).
- сендѣл'-мендѣл' нарч. Залитайки. *Варви сендѣл'-мендѣл'* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- сенѣк', сенѣт' (тур.) м. Крепостен акт (Чн, ШлР, См, Мн, Ас, Ар).
- сенйк м. Голяма копа сено, сеновал (Лл Сит, Бок).
- сѣнка ж. Чадър. *Дай ми твоѣта сѣнка да си пода до дома, чи залетѣ* (Вр).
- сѣнкѣ ж. Сянка (Зб, Пв, Хв, Мл, Кор, ШлР, Сит).
- сеплик' м. вж. сел' (Зл, Нл).
- сенсел'ѡ (тур.) ж. вж. семселѣ (См, Ар).
- сентетйна ж. Синчага. *Дѣтишето, бадала сентетйна, вѣрвало сичко* (СмнР).
- сепѣр (тур.) м. Подслон, прикритие (Слв, Вв, Кт, СмнР, Сг, Стр, Пт).
- сѣра ж. 1. Първо мляко на крава, овца, коза и др. 2. Мѣтилка от първата вода, в която е прана вълна. 3. Угошение у стопани на скоро отелила се крава, на което се яде от първото й мляко (См, Ар, Ас, Мн, Зл, Бб, Кч, Дс, Тх, Кор, Як).
- сергѣн м. Рафт или полица в мандра, на която се поставя сирене да зрее (Слв, Сф, Чок, Мм).
- серм'ѡ (тур.) ж. 1. Капитал. *Малка ми йе серм'ѡса*. 2. Костуема, покупна цена. *Давам ти го на серм'ѡса*. 3. прен. Воля, желание. *Бѣхтах го на сермийа*. 4. прен. Доверие (См, Ар, Ас, Мн, ШлР, Зл).
- серѹх прил. Рус. *Серѹхо момче* (Пв, Хв и др.).
- сѣсн'ува са гл. Изяснява се. *Сѣсни са т'ѡвна могла* (н. п. — Ел, СмнР).
- сѣстрѣм гл. Считаю за сестра, назовавам сестра чужда жена. *Чѹжда жда сѣстра да сѣстрѣм* (Ох, Пв).
- сѣтам са гл. Сещам са. *Сѣти го хѹбаве, мило, да ни збѡрка нѣкво* (См, Ар, Ас, Мн, Лев).
- сѣтанко нарч. ум. После. *Йѣла по-сѣтанко* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- сѣтнук нарч. После, сетне. *Най-сѣтнук* (Рк, Чн).
- сефалѡк, сефалѣк (тур.) м. Удоволствие, охолство, приятност (бълмох.).
- сех мест. Всички. *Сѣх ги пот сабѣ подложѣ* (Гб, Кп).
- сечемѣк (тур.) м. 1. Удобно място за отделяне на овце от стадо, разделяне на стадо. 2. Водораздел (См, Ар, Ас, Мн, Лев).
- сеченѡк м. Сечище (Яв).
- сѣчене на свѡдба с. Определяне точния ден на сватбата (См, Пт, Дв, Мм).
- сйвам гл. Тичам, бягам, бързам. *Тѣ сйвала, преспѡнала со и паднала* (Рк).
- сигйтко нарч. ум. Сегичка (Хв, Пв).
- сигйшка нарч. ум. вж. сигйтко (Пв, Хв и др.).
- сидиклик (тур.) м. Пикочен мехур на животни (Яг).
- сйѣм гл. Сея (Гм).
- сий, тий, ний нарч. Тѣй, така. *Нимѡ ний, брѣ же та чѣрпѣса нѣкво* (Пв, Хв).
- сил м. Клин, кама (Пл).

силвийа ж. вж. *селвийе* (пред. бълмох. в н. п. — См, Ар, Мн).
селехлийе прил. неизм. Въръжен (пред. бълмох. — См, Рв, СмиР, Ар, Ас, Мн, Дев).
силехлох, *силехлѣх* (тур.) м. вж. *сарахлох* (пред. бълмох.).
силинтйе (тур.) ж. вж. *сел'* (См, Ар, Пв).
силум, *силума*, *силумника*, *силумишка* нарч. Едва, с голямо усилие. *Силумишка си дойдахме от силинтйе* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл, Мг).
силумката нарч. вж. *силум* (Дс, Дев).
синдик' м. Сандък (Як, Др, Дм, Зв).
син-зелен' прил. Много ядосан. *Син-зелен' си излезе* (Слв, Вв, Кт, Пт).
синевица¹ ж. Две плочки, с които в миналото са раздробявали царевица (Паш, Мм).
синевица² ж. Място, засенчено и закрито за слънцето, поради което не вирее растителност. *Фаф синевица ништо са ни ражда* (Слв, Кт, Вв).
синѣвица ж. Дълбок вир (См, Ар, ШлР).
синек м. 1. Зелен гушер (Слв, СмиР, Мн, Ар). 2. Оловна руда (бълмох. в родопския минен басейн).
синеник' м. вж. *синек* в 1 знач. (Як).
синѣц м. Мънисто (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Зл).
синжир (тур.) м. 1. Сребърна верижка, която се носи на шията (Дос). 2. Гердан от нанизани сребърни монети (См, Пт, Мс).
синжирѣсан прил. Окован във вериги. *Копел'че карат вързано, вързано синжирѣсано* (н. п. — Пв, Хв и др.).
синилѣ мн. Места със сини петна по тяло от удари (Слв, Вв, Кт, Пт, Мм).
синица ж. укор. Проклетница (Яв, Дб).
син'ко кѣнче с. Цвете синчец (Вр).
синур (грц.) м. 1. Граница между имоти. 2. Граница между държави (См, Ар, Мн).
синурдаш м. Съсед по имот (См, Ар, Мн, ШлР, Пв).
синсар м. Врабче. *Синсарово гнездо* (Пв, Хв).
синчѣц м. Цвете метличина (См, Ас).
син'чо обръщение. Синко (Ох).
синѣ са гл. безл. 1. Руши се (Ел). 2. Вали (Вел).
сипйл' м. Каменен поток по склонове на височини (Тг).
сирѣк м. вж. *водолѣшка* (Лл и др.).
сиргийе ж. Ключалка, запиналка на врата (Вк).
сирѣн м. Събор, увеселение. *Голѣм штат сирѣн да правѣт* (н. п. — См, Ар).
сиренѣрка ж. Малка торбичка специално за цедене на сирене (Лл).
сиренѣрник м. Домашно изработена кърпа за сирене (Сит).
сирийѣн м. вж. *сирѣн* (Рв, Тн, Чок).
сирма ж. Сърма (См, Ар, Ас).
сискам гл. Съскам (ЛлХ).

ситан, *ситен* прил. и нарч. 1. Кротък (крито). *Ситничко да ти попитам* (Кш).
 2. Леко (лек). *Ага ми стѣниш нѣдѣста, вритѣм са ситно проклѣнѣй* (Слв, Вв, Кт, Пт). 3. Тих (тихо). *Кадѣрвана майчица ситничко солзи рѣнеше*. 4. Бързо, чевръсто. *Ситничко да ти поцанкам, жѣл'ничко да ти посвирѣм*. 5. Гѣст, дребен. *Ситнички кафѣзе. Ситни скали. Стѣни ми, майчо, ѣткѣчи жѣдена ситна байламѣ, ситанко да ти посвирѣм*. 6. Хубав, красив, изящен. *Ей гѣди, бѣло кѣнѣче, ей гѣди, ситно кѣнѣче* (н. п. — См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
ситѣак м. Гѣста млада гора (Бб, НМ).
ситѣок м. вж. *ситѣак* (Бд, Бр, Зб).
сикхйл' м. Клин, кама (Сн).
сичак мест. Всичкият. *Сичак силѣх* (Чи).
сичинко мест. ум. Всичко (Кок).
сичкаде нарч. Всякъде (См, Ар, ШлР, Пг, Чп, Мс).
сичкакви прил. Всякакви (См, Ар, ШлР, Пг, Чп, Мс).
сичка свѣта израз. Всичко, извънредно много. *Сичка свѣта изпѣждаха*.
сийа мест. Тези тук. *Нѣшите са децѣ сийа* (Дер).
скабѣстар прил. вж. *скарадѣшѣ* (Тн).
скакал' м. Скакалец (См, Зл, Пт, Мс, Пг).
скакалец¹ м. Насекомо от рода на скакалиците (Бб, НМ).
скакалец² м. Камъни, поставени в рекѣ за минаване на пешеходци (Бб, НМ).
скакало с. вж. *скакалец²* (Ус, Рво, Вл, СмиР, Рд, Сг).
скакам, *скакнувам* гл. 1. Скачам. 2. Хвърквам. *Скакна на йунѣшки гѣрдѣ. Скакна на клѣна* (СП, Гуг, Чд, Мус, Гб, Кп).
скала ж. 1. Стѣлба вътре в сграда. 2. Подвижна стѣлба (См, Ар, Ас, Мн, Дев). 3. вж. *прашта* в 1 знач. (Кп и др.).
скалапѣсвам, *скалапѣсувам* гл. Дипля нещо и го нареждам едно върху друго. *Скалапѣсах врит' дрипите* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
скал'вавам гл. 1. Насичам дърва. 2. прен. Определям деня на сватбата (Кп, Гб).
скалѣсвам, *скалѣсувам* гл. Поканвам, свиквам. *Скалѣсах свѣтѣвете* (ШлР).
скамайче с. вж. *пахѣрка* (Гб).
скамѣн' м. Топка, купчина (н. п. — См, Ар, Ас).
скапва гл. безл. Започва да вали. *Бѣрзайте, чи зѣ да скапва* (См, Ар, Ас).
скапчѣло с. Безопасна игла (Смл, Сми).
скарадѣлиф прил. Злояд, капризен на ядене. *Мѣршево ѣе, ѣти ѣе скарадѣливѣ* (Слв, Вв, Кт, Мм, Пт, Мс, ШлР).
скармѣ ж. Сок от печено месо (См).
скартѣсвам, *скартѣсувам* гл. Сядам със скръстени крака. *Скартѣса на нагѣди*

- пѣд'во, като га бѣх бѣй. 2. прен. Посре-
щам, приемам (Ус, Рво, Смл, Бс).
скарузан прил. вж. скарадлиф (Пг, Чп
и др.).
скарчѹпвам гл. Счупвам. Данѹ ти са скар-
чѹпѣт раките (Сит, Лл).
скарчѹпл'увам са гл. Свивам се, сгърчвам
се (Слв, Вв, Кт).
скачвам са, скачувам са гл. Започвам да
се карам, счепквам се. Страх ма ѡе да са
ни скачим (Слв, Вв, Кт, Ус, Кок).
скатавам гл. 1. Запазвам, скривам (См).
2. Свършвам домашната си работа (Сем).
скѣмбе с. Стол (Як, Др, Дж, Дм).
скѣмле (тур.) ж. 1. Стол. 2. Стол без обле-
гало (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Гб, Кп, Дл).
скѣнжа ж. Уред за стягане, преса (Чоб).
скѣнжувам гл. Бия, удрям, измъчвам. Тѣѣ
си Стайка скѣнжуват з забѣтска кру-
шѹм камийѣ (Мм, Сок, ДХ).
скѣпернѣ ж. Мършаво, слабо животно и по-
рядко за човек (Слв, Вв, Кт).
скѣсан прил. Болен от болест, причинена от
зъл дух (поверие — См, Ар, Ас, Мн).
скѣсва гл. Наказва, урочасва, заболява (пове-
рие). Нимѹй ника по грѹбесо, чи та ште
скѣса нѣкво (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
скѣмам са гл. Давам знак с глава. Зѹмале-
са, скѣмале са сѣчки сѣла чѣпенчани
(Чн, Вг).
скинѣва гл. Спада, намалява. Жѣтѹсо ѡе
скинѣло ф сѹсекас (См, Ас, Ар).
скѣнувам гл. Скѣсвам (Рк).
скитасвам, скитасувам (грц.) гл. Наблюда-
телно гледам. Бѣрем ма анѹш пѹгленни-
ѹчѣнки да ти скитасам (См, Ар, Ас, Мн,
ШлР).
скитасхувам гл. вж. скитасвам (пред. бѣл-
мох. — Сг).
склавам гл. Складирам, натрупвам в известен
ред (Гб, Кп, Дл и бѣлмох.).
складам гл. склавам. Складахмѣ снѹпете
на голѣм копѣн и сенѹто — на кѹпи (См,
Ар, Ас, Мн).
складн'а ж. Копа сено (См).
склоѹм гл. 1. Манипулирам тютюн. 2. Скла-
дирам тютюн (Кп).
скѹгѹрца гл. Скрибуца, курка. Корѣмас ми
скѹгѹрца (Слв, Вв, Кт).
скѹкут' м. Гѣдел. Йѣца ма ѡе скѹкут' (См,
Ар, Ас, Мн).
скѹкут' м. Тясно място, кѣдето се прескача
река (Син, Коз).
скѹкут' м. Водопад (Син, Коз).
скѹкутишкам гл. Гѣделичкам (См, Ар, Ас,
Мн, ШлР).
сколасвам гл. 1. Успявам да свърша. 2. Спи-
рам работа. Хѹте да сколасаме, чи стѣна
гѣч (См, Ар, Ас).
сколенийсвам гл. Коленича (Яв).
сколупа ж. Беда, нещастие (Ус, Рво и др.).
сколѹф (тур.) м. 1. Кичур коса пред ушите.
2. Млади тѣнки влакна на растение (См,
Ар, Ас, Мн, Дев).
скомѣчѣм гл. Плача с глас и хѣлцам (Срв,
Вв, Кт, Пв).
скондѹпцвам, скондѹпцувам гл. 1. Препли-
там крака и падам. 2. прен. Сгрешавам ка-
то казвам нешто необмислено (См, Мн, Ар,
Ас, ШлР).
скѹпец м. вж. кѹпец (Мм, Сок, Бс, Яг).
скопнѣва са гл. Стопява се (за сняг). Сне-
гѹс зѹ да са копнѣва (См, Ар, Мн).
скопчѣло с. Малки тѣнки клещи, с които се
правят телени копчета (Яг).
скѹравнува са гл. Втвърдява се. Хлѣбас са
скѹравнува, агѣ сидѣ мѹго.
скѹраф м. Брѣснач (Сф, Тн, Ел, Сми, Смл,
Зл, Нд, Ер, Дл, Як, Сх, Вк, Гб, Кп).
скѹрафѣсвам гл. Брѣсна (См, Мн, Дл, Як,
Тх, Вк, Кс).
скѹрем прил. неизм. вж. тѹшка (Ор, Кор,
Гб).
скѹрмен прил. Тлѣст (ШлР).
скѹрнѣм гл. 1. Будя, дразня. Нимѹй скорнѣ
децѣса. 2. прен. Накърнявам, вземам част
от цяло (См, Ас, Ар).
скѹрце мн. 1. Малки червейчета, глисти (Слв,
Вв, Кт). 2. Червеи по развален продукт (Сит).
скѹхтѣ гл. 1. Дразни (за кашлица). 2. Сърби
във вътрешно ухо. Скохтѣ ма ухѹто (Слв).
скѹца ж. Брадавица (Гб).
скравѣвам са гл. Угоявам се. Мѹго си са
скравѣл (См, Ар, Мн, Ас, Дл).
скравѣн прил. Зачервен, поправен, особено
в лицето — за човек (Дв, См, Ар).
скрам м. вж. скармѹ (См, Ас).
скрапе ж. Скорпион (Гб).
скрапѣвам гл. Скѣсявам. ~са. Скѣсява се.
Кѹ кройи дрипи между Петкѹвден' и
Димѣтровден', скрапѣва ти са живѹтет
(поверие — См, Ар, Ас, Мн).
скратам гл. Привършвам (пред. бѣлмох. и Чд).
скрафѣца ж. Безопасна игла (Рд).
скрѣба ж. Растение повет (Хв, Пв).
скреш м. Сняг по клони на дървета (Кп).
скриѹлна ж. Помещение, което служи за
склад (ДХ).
скрипал' м. Скрипец в домашния стан (СмиР,
Др, Дж, Як, Чак, Яг).
скрипалец' м. Билка, която се вари или с
нея се прави баница (См, Ар, Ас).
скрипалец' м. Скрипец в домашния стан
(Пг, Лл).
скрипѣм гл. 1. Скърцам (См, Ар, Ас). 2. прен.
Прѣщя, пукам. Домѹн му скрипѣ от имѣл-
ка (См, ШлР). 3. прен. Режа с ножица,
стрижа. Кѣта мѣсец скрипѣм дѣтѣто (Гб).
скрип'ѹ ж. 1. Вид бързоподвижна буболечка
с тѣмен цвят, която живее под кората на

- сухи дървета (Слв, Вв, Кт). 2. Скорпион (См, Ар, Ас).
- скрийшен прил. Тасен, скрит (См, Ар, Ас, Клд).
- скрѹпнувам гл. Скъсявам (См, Ар, Ас, ШлР).
- скрѹум са гл. Скривам се. Скрѹйте са, дѣтенца (Як, Др, Дж, Чак, ГК, ДК).
- скрѹсва гл. Причинява болест, прави недъгав (Ков).
- скупѣсвам, скупѣсувам гл. Събирам и правя купчина от нещо. Скупѣсахме снопето, ѳти иште да летѹ. ~ са. укор. прен. Съдам, дето не ми е мястото. Сѳ чилѣк пак са скупѣса (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
- скупнѣвам гл. Събирам и нареждам на куп. Скупнѣхме врѣм' лѳштата (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
- скѹтница ж. Долната (от кръста надолу) част на женска българомахамеданска риза (Дев).
- скѹтна рѣза ж. Дълга женска българомахамеданска риза (Дев).
- скѹфе с. Червена женска шапчица, украсена на предния рѣб със сребърни монети, а отпред скрепена с подгърлата (Гб).
- скѹцва гл. Намалява, дава по-малко мляко. Офѣсе скѹцаха прасникас ѳт сѹиѣса (См, Ар, Ас, Дев, Ми, Зл, Дл).
- скѹмайка ж. Купчинка памук (Гб).
- скѹнвам гл. Скъсвам (Бат, Сем).
- скѹрсѣкам гл. Скърцам (Пв).
- скѹрч м. Скреж (Пв, Хв).
- скѹцвам гл. 1. Скъсвам (Ор, Сц, Вр, Зл, Ер, Пв, Хв). 2. прен. Отсичам дърво (Бб).
- слабѳгадо прил. Възслабичко, слабичко (Стр, Зл, Нд).
- слабѹнес прил. Възслаб, слабичѹк. Дѣтѣсо ми ѹе мѳго слабѹнесто (См).
- славѣм гл. 1. Пея, нареждам. Аднѳно слави ѹтирно, дрѹгоно слави вѣчерѳ (Слв, Пт, Мс). 2. Изказвам пожелания чрез думи и песен. Пѳслави хмѹ, стрѣко, да са збѣрат и здѣрат (См, Ас, Зл, Сг, Стр, ШлР).
- слафче с. Славей (Як, Др, Чак, Дж, ГК, ДК).
- слагам гл. Зачитам, уважавам. Слагай ма за майка (См, Ар, Ас, Ми, Дев).
- слаганѣ с. Уважение, зачитане (Рво, Смл, Кр).
- слаговѣт прил. Почитан, уважаван. Тѣ са слаговѣти лѹде (См, Ар, Ас, ШлР).
- сламеник м. Плевня (Куз, Дек).
- сламенче с. Вид врабче с жѹлти петна по тялото, което зимува в плевните (Лл).
- слѳтак прил. Вкусен, аиститен (См, Ар, Ас).
- слѳткѹсник м. 1. Капризен на ядене човек, който яде само вкусни работи. 2. прен. Човек, който има навик да опитва свои и чужди гѳзби (Слв).
- слѳшѣм гл. Налитам, пропадам, случвам се (пред. бѹлмох.).
- слѣвам гл. Слизам (пред. слѣмох. — Вв, Кт, Тик, Рк, Ар, Ми).
- слѣгам гл. 1. Уреждам. 2. прен. Внасям пари в някое кредитно учреждение. Иид.1 да му дава, та с мене иште да хи слѣгне в банкана. слѣга са. Урежда се. Работаса са слѣгна (См, Ар).
- слѣдам гл. Замразявам. слѣда са безл. Замръзва. Иимѳй ѳстаѣе вѳдѳна, там, чи иште са слѣдѹ нашѣска. Слѣдѹ.1 са ѳтстраха (См, Ар, Ас).
- слѣдѹнка ж. вж. лѣдѹнка в 1 знач. (Нс).
- слѣме с. 1. Голяма тежест. 2. Основна греда на покрив (Пв, Хв и др). 3. вж. кутломѳзе (Сит, Лл).
- слѣпа дѹпка ж. Дихателно гърло (Кам).
- слѣпа кѳшка ж. Сляпа баба — вид дѣтска игра (Слв, Пт, Дв, Вв, Кт).
- слѣпо пѣле с. вж. мратник (Нб).
- слѣтѳл' м. Замаян човек, който гѳвѣри глупости (Мм, Сок).
- слѣтал'ѳвам гл. Гѳвѣря нелѳности (Мм, Сок, Бс, Тн).
- слѣта гл. 1. Падам, пушам (за боя, кѹна, която не се задържа). Канѳна и байѳна слѣта (См, Ми, Ас). 2. прен. Приказвам смешни работи (Лл).
- слива са гл. Стопява се. ѳсака са слѣ (Слв, Вв, Кт, Пт).
- сливлен м. Дива слива. Сливлен цѳтѹ, сливлен кѳпе и не рѳжда (Хв, Пв и др.).
- слѣза гл. Приижда — за река (См, Ар, Ас, Дев).
- слиска прил. неизм. Блудкав (Кор).
- слискаф прил. Слабо солен. Лѳштаса ѹе слискава (См, Ар, Рд, Сг, Дл, Як, Нд).
- слѣтам гл. 1. Гѳвѣря нелѳности (Слв, Вв, Кт, Мм, Сф, Тн). 2. вж. слѣтам в 1 знач. (См, Ар). 3. Отпадам физически (Яг). 4. Спадам. Вѳдѳса ѹе слѣтела (Лл). 5. Залитам от време на време (Рво).
- слобѳр м. Гѳдежник, придумник (Мт, Бм, Ав, Чер).
- слоѣва са гл. От разтопено състояние преминава в твърдо (за лѳй, мас, масло и др.). Лѳйтѳс са слѳй (См, Ар, Ас).
- слоѳжба ж. Черпня. Нѹе ти не иштѣм, Тѳмѳ, ле, слѳжбата, ѳште гѳзбата (ДХ).
- слоѳжѣм гл. 1. Черпя, поднасям питие (См, Пт, Дв). 2. Служа, бѣя (Вг).
- слоѳжен прил. Широка, просторен, хубав. Ф нашѣса мирѹѣ нѣмаме анакѹи слѳжни мѣста (См, Ар, Хв, Пв, Вр, Рв).
- слѳм м. 1. Нещо начупено, надробено на малки кѹсове. Стѳрили го са слѳм. 2. прен. Който е смазан от бѳй. 3. прен. Епидемия (См, Ар, Ас).
- слѳмвам гл. 1. Правя нещо на слѳм. 2. прен. Пребивам, смазвам от бѳй. 3. прен. Изморявам се от много и тежка работа (Слв, Вв, Кт, Яг, Дб, Лл).

- ✓ слон *м.* Запален огън пред отвор на пеш, когато се пече хлябът (Кп).
- ✓ слондерка *ж.* вж. *ледунка* в 1 знач. (Дб).
- ✓ служем *гл.* вж. *сложем* в 1 знач. (Мм, Сок, Гб).
- служер *м.* Помагач, прислужник (См).
- слумник *м.* Придумник, сватовник (СК, Дер).
- сл'унче *с.* Лигавче (Гб).
- сл'ушед го *йе гл. безл.* Слуша се, чува се (Зл).
- сл'нч'увглет *м.* Сл'нчоглед (Гб).
- смалёва *гл.* Спада. *Рёкана йе смалёла* (См), *смалне нарч.* Почти, без малко. *Смалне го бёх опустил* (пред. бълмох. — См, Ар).
- смамул'вам *гл.* Смачквам, сгъвам без ред (См, Ар, Ас, ШлР, Сг, Вр, Рв).
- смарладисвам, смарладисувам (тур.) *гл.* Приготвям по поръчка. *Смарладисах си адйн кад дрипи* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Мг, Кс).
- смарламò, смарламà *ж.* Поръчка (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Мг, Кс).
- смастёвам са *гл.* Намразвам се. *Смастйха са за нйшто* (См, Ар, Ас).
- смахнувам *гл.* Правя знак с ръка, глава, поглед (пред. бълмох. — См, Гуг).
- смёрвам *гл.* 1. Размервам. 2. ~са *прен.* Съобразявам. *Хйч са ни штёиш смёри, кина иштиш продума* (Ус, Рво, Смл).
- смйгнато око *с.* Око, чийто клепач е отпуснат (Мр).
- смидал' *м.* 1. Угощение с пита, полята с масло, дадено от родилката в дома й три дни след раждане. 2. Угощение на жени, чиито мъже са овчари, което става всяка година на 27 октомври по случай оплодяването на овцете. 3. *прен.* Раждане. *Ймаме смидал'* (См).
- смйква *ж.* Добре усукана връв, която опасва колело на чекръка. *Конòпалената смйква йе млòго здрава* (Дл, СмиР, Мд, Рд, Стр).
- смйквица *ж.* 1. Дебел усукан конец, загладен с восък, с който се шият обувки (Мд, Дл, Смл). 2. вж. *смйква* (Смл, Сми, Ел, Рд, Стр, Ср).
- смилёло го *йе гл. безл.* Болно е, смазало го е (Слв, Вв, Кт, Пт).
- смйсан *прил.* Ситно нашарен. *Смйсани торби* (См).
- смòква *ж.* Смокня (См, Ар, Мн, Ас, Мца, Дев).
- Смòл'ан *м.* Старо име на с. Смилян, Смолянско.
- смоленик *м.* Борово или елово младо дърво, отсечено и обелено за мязга (Бб, НМ Кч).
- смòрсник *м.* Саморасло растение (Яг).
- ✓ смòрцам *гл.* Смъркам (См, Ас, Ар, ШлР).
- ✓ смòрч *м.* Варовит камък, бигор (Лев).
- смòхтам *гл.* 1. Смуча. 2. *прен.* Бозая. *Дётёно йе смòхтё по цала нòш* (См, Ар, Ас).
- смакò *ж.* Вечерен здрач. *Дòйдахме си фсмакò* (Слв, Вв, Кт, Мм).
- смачйна *ж.* Мрак, тъмнина (ДХ).
- сморёзгавёва са *гл. безл.* Здрачава се (См, Чп, Мс, Пг, Зц, Бг).
- смрён'вам, смрён'увам *гл.* Слабо запържвам. *Смрёни му две айчйк'ки* (Слв).
- сморёстёва са *гл. безл.* вж. *смрёзгавёва са* (Сит).
- смулавём *гл.* Набързо съвквам (См, Ас, Ар, ШлР).
- см'улём *гл.* Бързо, с шум бера плодове или трева (Слв, Вв, Кт, Пт).
- см'ушва са *гл.* Смъква се, свлича се (за дръха, превръзка и др.). *Пòвзрзас ми са см'уши* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- смърлен *прил.* Обелен, ожулен (Сем).
- сналёта ма *гл. безл.* 1. Идва ми на ум. 2. Ще ми се (Муг).
- сне *гл.* Сме. *Нё са сне авёл' галйи* (пред. бълмох. — Вв, Кт, Рка).
- снйзвам *гл.* Пронизвам. *Снйза ма с очи* (Дб, Яв).
- снйквам са, снйкнувам са *гл.* 1. Унивам. 2. Намръщвам се. *Снйкна са да плаче.*
- снйква са, снйкнува са *безл.* Вали (за дъжд). *Снйкна са да лети* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Кг).
- снйсам *гл.* 1. Снемам отгоре надолу. 2. *Снася яйца* (См, Ар, Ас, Мн, Рк).
- снйснувам са *гл.* Снишавам се, навеждам се. *Снйсни са, снйсни, барчйнко, да си ми видём сёлòно* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- снòбник *м.* Придумник, сватовник.
- снòвàлка *ж.* Дълга дървена надупчена плочка, през която минават нишките на основа при сноване — за тъкане (См, Ар, Ас, Дв, Дев). 2. Совалка (Лл, Сит).
- снòвам *гл.* 1. Подготвям прежда за тъкане, като я навивам на кросно. 2. *прен.* Движа се безцелно насам-натагък. 3. *прен.* Бия някого. *Снòвах го, че си дòйдах* (Ас, См, Ар, Мн, Дев, Як, Кор).
- сн'òт' *м.* Мързеливо, тежко, неподвижно същество (См, Пг и др).
- снòфàлка *ж.* Златна монета на сребърно герданче, която годеник подарява на годеница (Ков).
- снòшка, снòшке *нарч.* Снощи (Гб, Кп, Хв, Пв, Юг, Бд).
- снòшта *нарч.* вж. *снòшка*. (См, Мс, Пг).
- со¹ *възвр. част.* Се. *Препòнах со* (Чн, Рк).
- со² *гл.* Са. *Не со млòго, сйне* (Чн, Вг, Рк).
- со³ *предл.* С, със. *Ёла со мёне, сйне* (Чн, Вг, Рк).
- сòба (тур.) *ж.* 1. Печка. (Мм, Сок, Сит). 2. Стая на долния етаж с печка (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- сòбинка *ж.* у.м. Малка печка (Зл).
- сòбур *м.* вж. *сàбор* (См, Пт).
- сòвлек *м.* 1. Растение повитица. 2. вж. *сòвлак* (См, Пт, Дв, Пг, Мс, Чл, ШлР). 3. Гол охлюв (Лл).

- сѡвнува са гл. безл. Съмва се. *Ага пѡдам на айнва мѣсто, фсе ми са сѡвнува* (См, Ас, ШлР, Пт).
- сѡвѹк (тур.) м. Голям овчарски нож с ножница (Кор).
- сѡга, тѡга, нѡга мест. Тогова, оногова (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн).
- сѡгаф-нѡгаф нарч. Сегиз-тогиз (См, Ар, Ас, Вр, Рв).
- сѡдѣм гл. Разпореждам, заповядвам, командувам; съдя, раздавам справедливост. *Ф мѡйа са кѡшта аѣ сѡдѣм* (См, Пт, Дв, Пг, Чп, Мс, Дев).
- с'ѡднуваница ж. Седянка (Пг и др.).
- сѡѣ, тѡѣ, нѡѣ, сѡѡ, тѡѡ, нѡѡ мест. Този, тук, тази, онзи; тази тук, тази, онази.
- сѡзи, тѡзи, нѡзи мест. Този тук, този, онзи (Зл).
- сѡзйкана, тѡзйкана, нѡзйкана мест. Този тук, този, онзи (Ис, Кп).
- сѡй, тѡй, нѡй нарч. Тѡй, така (См, Пг, Мс, Чп, Пт).
- сѡйгонжийѣ (тур.) м. Разбойник (пред. бълмох.).
- сѡйгонлѹк (тур.) м. Обир, кражба, грабеж (См, Ар, Мн, Дев, Ас, Зл).
- сѡйсѹс, сѡйсѹзин (тур.) прил. неизм. От лош род, с лоши морални качества. *Гѡло ѡе сѡйсѹзинас кѡто пѹшка* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- сѡк м. 1. Основа на клон в стѣбло на дърво, чеп. 2. Клонче (Кам).
- сѡкнам гл. Чистя сополи, секна се. *Сѡкнам дѣтѣсо* (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- сѡколѡт прил. Соколов (Ис).
- сѡленѣк, сѡленка, сѡленко, сѡленки мест. Толакѣв, -а, -о, -и (Пв, Хв).
- сѡлкова, тѡлкова, нѡлкова нарч. Толкова, толкоз. *Сѡлкова армаган ни даде, каде да ѡдам ѡтсрама* (См, Ар, Ас).
- сѡл'к'ѡ, тѡл'к'ѡ, нѡл'к'ѡ нарч. Толкова, толкоз (Хв, Пв).
- сѡл'мѣм са гл. Глезя се (См, Мн, Ас, Ар).
- сѡл'мен', сѡл'мен' м. Охлюв (Пт, Чп, Пг, Мс, Бок, Дед, См).
- сѡл'ник м. Захлупи за сол (Бк).
- сѡл'п м. 1. Талпа. 2. Стѣлб (См, Ас).
- сѡлтарийѣ ж. Строен, развит физически, но съвсем изостанал умствено човек (Слв, Сф, Тн, Рв, Смн).
- сѡлтил'ник м. вж. сѡл'ник (Пг).
- сѡлтѡква ж. 1. Дрозд. (Пв, Хв). 2. Сойка (Слв, Пг).
- сѡлтѡквица ж. вж. сѡлтѡква в 1 знач. (Дб).
- сѡлѹнка ж. Череша, която дава едър тъмночервен плод (См).
- сѡл'ук (тур.) м. 1. Пиявина. 2. прен. Сопол (См, Ар, Ас).
- сомунжие м. Готованец (См, Ар, Ас).
- сомунтиѣ м. 1. Едър и глупав човек. 2. Готованец (Слв, Вв, Кт, ШлР).
- сѡнѣм гл. Сънувам. *Лѡша сам сѡна санѡла* (Вв, Кт, Тик).
- сѡни са гл. безл. Присънва се (Сит).
- сѡница ж. вж. зѡница (Бд, Нс, Бр, Зб).
- сѡпѡл м. Червена кърпа за глава (Кп).
- сѡпѡ, сѡпѡ ж. Младо неоседлавано още муленце. *Фѡти сѡпѡса за ѡглафта да ѡа ми ѡпустѡи* (Сл, Нп, Ар, Ас, ШлР).
- сѡпра ж. Пречка.
- сѡравам са гл. Сдружавам се с някого да си изорем с моя и неговия вол взаимно нивите (Кч, Тг, Яг).
- сѡрдан, сѡрден прил. Сърдит. *Ѳти си сѡрдѡна, Рѹсо, сѡрдѡна и гнѣѡна?* (См, Ас).
- сѡрена ѡгла ж. вж. кол, кѡл'че в 1 знач. (Мд, Ел).
- сѡрнек м. Вид гѣба (Слв, Вв, Кт, Мн, Сок).
- сѡрч м. Сърцевина (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- сѡрчно нарч. Бързо, силно. *Притѡкай ѡган'а да ври сѡрчно* (См, Пт, ШП, Пг, Мс).
- сѡс, сѡ предл. С. със. *Дѡделѣ ми, дѡтѣгна ми ѡут хѡдене сѡс сѡймѣне* (Чн, Паш).
- сѡса гл. Стигна. *Сѡлтѡс ми сѡса* (См, Мн, Ар, Ас, Гб, Кп).
- сѡсак, сѡсек¹ м. Хамбар с разпределение за разни зърнени храни и брашна (См, Пт, Дв, Пг, Мс, Чп, Зц).
- сѡсак, сѡсек² м. Надробени царевични кочани със зърната, изсушени и смлени за храна на добитѣка (Сф, Рво, Смл, Смн, Сч).
- сѡса, сѡсва, сѡсува гл. 1. Достатѣчно е, стига. *Парѡте ми сѡсаха*. 2. Снаждам. *Сѡсам гѡ, ѡти ми ѡе крѡпо* (См, Мн, Ар, Ас, Дев).
- сѡсана прил. вж. сост (Кп).
- сост прил. 1. Плѣтен (за домашен плат). *Хѡбѡса ѡе хѹбава, ѡти ѡе сѡста*. 2. прен. Умен (См, Ар, Ас).
- сѡстава ж. Спиране, прекъсване. *Лу плѡче, нѣма сѡстава* (Слв).
- сѡстѡвѣм гл. Заставам, спирам се. *Тѡй се нат нѣѣ сѡстѡви* (Вг).
- сѡстрана нарч. Настрана *Тѣ са пѡ-сѡстрана ѡт нас* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- сѡстрахѡм нарч. Със страх. *Хѡдѣм, ала сѡстрахѡм* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- сѡтога ж. вж. гѹжма (Лл).
- сѡфѡ ж. Коридор в долен етаж (СмнР, Пв, Хв).
- сѡфѡлка ж. Совалка (Бб, НМ).
- сѡфѡида ж. Голям кѹп за вода (Гб).
- сѡфрѡ, сѡфрѡ (тур.) ж. 1. Трапеза. 2. прен. Далачно заболяване. 3. прен. Кѡето се поврѣща, при далачно заболяване (См, Пт, Дв, ШлР, Пг, Мс).
- сѡфрѹчен прил. Набрѣчкан (СмнР, Гб, Кп).
- сѡха ж. 1. Вилообразна двурога подпорка на плет (См, Ас, Ар, Мн, ШлР). 2. мн. Крака, на които стои домашният стан (СмнР, Чок, Мд, Рд, Дл).

- **соч'е** *мн.* Съчки (Рк, Чн).
- **сощичко** *нарч. у.м.* Съвсем малко (Двн).
- **спап'** *м.* Дарове, които девойка при омъжване дава на момъка и близките му (См, Ас, Бок, Сит, Зл, ШлР).
- **спаповам** *гл.* Давам *спап'* (См, Чп, Пг, Бок, Сит, Зл).
- **спарпът'вам, спарпът'увам** *гл.* 1. Смачквам, натискам. 2. Гавря се с жена (См). 3. Изгасявам, потъпквам, смазвам — пожар, въстание и др. (Пв).
- спасва са, спасува са** *гл.* Прояжда се (за дреха, проядена от молец). *Дрийсе са са спасли* (См, Ас, Ар, ШлР).
- спасен** *прил.* Прояден (См, Ар, Ас, ШлР).
- спаструвам** *гл.* Спестявам. *Беки не можат да спастриш нєква пард?* (Пв).
- спатилка** *ж.* 1. Дървена сабя. 2. Дъска за чукане на коноп. 3. *прен.* Жена, девойка (ШлР).
- **спатисвам, спатисувам** (*тур.*) *гл.* Удрям някого без да мисля къде и с какво (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- **спаф** *м.* вж. *спап'* (Сит).
- спёвам** *гл.* вж. *спинам* (Пв, Хв, Сит).
- спепелосвам, спепелосувам** *гл.* 1. Изгарям нещо напълно. 2. Изпочупвам нещо и го правя на прах. ~са *прен.* Опропастявам се (См, Ар, Ас, Мн).
- сперпелёва** *гл.* Трепере и подскача — за заклана птица (Пв).
- спил** *м.* Камък от голяма каменна река, образуван от разрушени скали (Дев).
- спила** *ж.* Голям камък, скала (Дед, Бок).
- спилка** *ж.* вж. *спил* (Тг).
- спилък** *м.* Стръмно каменисто място, което не може да се обработва (См, Ар).
- **спилоч'е** *мн.* вж. *спилък* (См, Ар, Ас).
- **спинам** *гл.* 1. Връзвам предни крака на добитък, за да се движи бавно, спъвам. *Фсе го спинам, га иштам да си йе ф'лувадаса.* 2. Препъвам някого, за да падне (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- **спир'бжда** *ж.* вж. *спр'бга* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).
- спирто** *с.* Кибрит (См, Мн, Ас, Ар, Дев, Зл).
- спирто-ракийе** *ж.* Спирт (См, Ар, Ас).
- **спитвам са, спитувам са** *гл.* Допитвам се, съвещавам се. *Синове си са спитуват, спитуват оште здумуват* (См, Ар, Ас, Мн, Чн, ШлР).
- **спит'вам** *гл.* Чрез натискане правя на пита нещо. *Спит'вам тєстотџ и го тџрам да са печє.* **спит'ва** *ма* *безл. прен.* Поболява се. *От наштєска йє бџлно, спитиџо го йє* (Слв, Вв, Кт, Дв, Мс).
- спйца** *ж.* 1. Игла за плетене (Кч, Дс, Кес). 2. Ос на совалка (Яг).
- сплавём** *гл.* Прекарвам материали като използвам водно течение (ШлР).
- сплатнёвам** *гл.* Побледнявам, посъринувам (См, Ас, Ар, Мн, ШлР).
- сплина** *ж.* 1. Далак (См, Ар, Ас, Мн, Як, Зл). 2. Мършаво и слабо животно (ШлР).
- сплитка** *ж.* ~~Връзка~~ царевича, кромид, чеснов лук и др. (См, Пв, и др.).
- сплитнёва** *гл.* Спада, намалява. *Ведрџо йє сплитнєлџ, дє йє праснџка* (См, Ар, Ас).
- сплътнёвам** *гл.* вж. *сплитнёвам* (Пв).
- спл'ува** *ма* *гл. безл.* Излизат ми пъпки по устните. *Спл'уџо го йє* (Лк).
- сповада** *ж.* Крамола (ШлР, См, Ас).
- сподичеф, сподничеф** *прил.* 1. Негладък, неравен плат, с дефекти при тъкането. *Платнџо йє спџдничевџ* (Слв, Вв, Кт, Пт). 2. *прен.* Който клюкарствува (Пв, Хв).
- споенжйке** *ж., м.* Близка роднина. *Двє кџми, двє споенжџки, ни аднџ винџ не пиє* (н. п. — Хв, Пв).
- споминам** *гл.* 1. Спомням. *Фсє та спџминам* (Ис, См, Ар, Ас, Мн, Дев). 2. *прен.* Правя помен за умрял (Сч).
- спџна** *ж.* Къса връв, с която се връзват крака на добитък (См, Ас, Ар, Дев, Вк).
- спџнда** *ж.* 1. Подарък, сладкиш на родилката от нейни близки и съседи (Сф, Рво, Тн). 2. Подарък при кръщение на бебе от найблизките на родилката (Смл, Чок, Ус, Вл, Тн, Чп).
- спорёждам** *гл.* 1. Разходвам според нуждите. 2. *прен.* Пестя. 3. Нареждам (Сит).
- спџрина** *ж.* Изобилие. *Ф кџштаса ви фсє да йма спџрина* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- спџран, спџрен** *прил.* Който за дълго време се използва, траен. *Хлєбас йє спџран, џти йє рџжен и корџф* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- спорёдам** *гл.* вж. *спорёждам* (пред. бълмох. и Пв, Хв).
- спорєт** *предл.* ~~Срещу~~ *Ф сџбота спорєд ни дєл'а, спорєд дєн' Вєлџден'* (Пп, Бкк).
- спџржувам** *гл.* Опържвам яйца. **спџржува** *ма* *безл.* вж. *спл'ува* *ма* (См, Пт, Дв).
- спџровџт** *прил.* Който спори, трае за дълго време (Слв, Яв).
- спџрџждам** *гл.* вж. *спорёждам* (См, Ар, Ас, Мн).
- справџ** *ми* *са* *гл. безл.* Струва ми се. *Тєбе са справџ, бре кџн'џ, паишмакџицџо йє сџкачє* (пред. бълмох. — См, Ар, Ас).
- спрастџрам** *гл.* 1. Простирам (Ал). 2. *прен.* Разполагам се, живея нашироко (пред. бълмох.).
- спрашта** *ж.* вж. *прашта* (Дв).
- спрегнар** *м.* Стопанин на вол или кон, който се споразумява с друг стопанин взаимно да изорат нивите си (Ел, СмирР).
- спрегнџци** *мн.* вж. *спрџгници* (СмирР, Чок).
- спрегник** *м.* вж. *спрегнар* (Хд, Стр, Дл).
- спрєдавак, спрєдават** *м.* Подарък от два големи хляба, баница и др., които по големи празници чирак поднася на своя май-

стор, младоженци — на своя кум, омъже-
ни дъщери и оженени синове — на свои-
те родители. *Носиме ти спрѣдавак, бо-
байко, и са молиме много години да на
дочѣкваш все зораф и жейф* (См, Ар, Ас,
Дев).

спрѣжда ж. 1. Растение кукуряк (Пв, Хв и
др.). 2. вж. *спрѣжда* (Дв).

спременовам са гл. вж. *свалѣм са* (Сит).

спрешт м. Късче кукуряк, с което се про-
божда ухото на болел от шап добитък за да
оздравее (Пв).

спрингувам гл. Обърквам, спъвам си рабо-
тата (См).

сприпйрам са гл. Притеснявам се. Да ви са
сърце не сприпрѣ (Вв, Кт).

спр'ѡга ж. Тока (Смн).

спрѡгници мн. Двама стопани, които имат
по един вол или кон и се уговарят заедно
да изорат нивите си (Слв, Вв, Кт, Пт, Дл,
Сц, Мс).

спрѡжда, спрѡжда ж. вж. *спрѡга* (См, Ас,
Ар, Мн).

спротй пред. *Срещу. Сѡбота спротй ни-
дѣлѣ* (Ков).

спр'ага ж. Взаимно овършаване или изора-
ване с добитък на двама стопани (Яв, Сит,
Лл).

спѹздра ж. Слабо месо или слаб добитък (Слв).

спѹска гл. Увеличава млякото (за доен до-
битък). *Ага дадѣш кравесохи лѡгун' та
спѹска прасникан. ~са. Приижда, увели-
чава дебита. Видите ли, чи рѣкана са спѹ-
ска?* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

спѹсники мн. 1. Дървета, които подпират
издадените напред части от втория етаж
на къща; еркери. 2. Сномагателни подпори
на покриви (Пв, Хв).

спѹшвам, спѹшувам гл. Запушвам всички
дупки. ~са *прен.* Разлиствам се и запъл-
вам всички пролуки между клони. *Байран
са ѡе спѹшил. Лисни са, горѡ спѹши са,
зам да са скрийат пунѡци* (См, Ар, Ас).

срадѣ, средѣ нарч. На средата, в средата.
*Мома ѡе ранѡ станала, равни ѡе двѡре
измѣла и ѡе на средѣ легнала* (См, Ар,
Ас, Дрб).

срадѹлка, средѹлка ж. Сърцевина, вътреш-
ност (Слв, Вв, Кт, Пт).

срамотѣко с. Голям срам, необикновено срам-
на постъпка (Слв).

сребрѣсан прил. Посребрен. Сребрѣсани
рошкѡве (н. п., пред. бѡлмох.).

срѣдам гл. Подреждам. *Кѡматно нѡсиш бай-
рѣкан и срѣдом срѣдани хаскѣран* (См, Ар,
Ас).

срѣдило с. вж. *срѣдло* (Пв, Хв).

срѣдло с. Свредел (См, Ар, Ас).

срѣдом нарч. С ред, с умение. *Срѣдом си
прави вѣит' работите* (См, Ар, Ас).

срѣшка ж. Среща (СП, Чн, Мос).

срѣштам гл. Прекъсвам разговор. анострофи-
рам, намесвам се в разговор. *Нимѡй ма
срѣшта, га дѹмам* (См, Пт, Дв, Мс).

срѣдвам гл. След план хѣлнам (Смн).

сруквам, сруквам гл. Свиквам, поканвам.
*Срукахме ва вѣитците ѡт сѣлѡсѡ да си
кажите лафѡ* (См, Ас, Ар, Мн, Дев, Зл).

стѡвѣм са гл. Сближавам се (Сем).

ставлѣвам гл. Угоявам. ~са. Угоявам се.
Марѣсе са ставлѣха (См, Мн, Ар, Ас).

стагѡн м. Много черен предмет. *Пѡ-прен
ѡт тигѡн'а ѡе стагѡн* (Яв).

стагѡсвам гл. Притеснявам (ШлР).

стадѡр м. Овчар (Пг, Гб, Кп).

стамбѡл м. Най-малък от седемте звънеца,
които се връзват на дребен добитък (Зл,
Стр, Мм).

стан м. 1. Уред за домашно тъкане. 1. Мяр-
ка за количество плат: един пълен стан е
равен на два топа аба, които от своя стра-
на се равняват на 50 лакъта и преждата
им се получава от 10 кг прана вълна (См,
Ар, Ас). 3. Платът, който излиза от станъ
(Сем).

станадѣсвам, станадѣсувам гл. Съзирам,
забелязвам. 2. *прен.* Зачитам, уважавам.
*Минѡвам прис пѡтен, та никѡй ма ни
станадѣсва* (пред. бѡлмох.).

становѣт кѡмен м. Здрава висѡка скала,
която мѣчно се ломѣ (См).

станѡва гл. Вирее, ражда се. *Тѹва станѡва
фасѹл'* (См, Ар, Ас, Мн).

станѡк м. Основни дървета на домашен стан
(Чок).

станѡф аршѡк м. Скрипец за домашен стан
(Бд).

стаптѡвам гл. Стъпквам. *Стаптѡха ми лѹ-
кас* (См, Мн, Ар, Ас, Дев).

старгѡч м. 1. Метла от елови клони. 2. Же-
лязно гребло (СмнР, Ел, Сф, Рво, Ср).

старѣйшина м. Водач на дружина на карна-
вал на великденски заговезни (ШлР).

старѣф м. Старини (в израз). *ѡт младѣф до
старѣф* (Пв).

стѡрка ж. Баба (Ер, Зл, Зб).

стармѹлак м. Стрѣмно място (Слв, Вв, Кт,
Сг, Пт, Зг).

старѡтѣй ж. Старост (Дс).

стѡрци мн. вж. *пѣсѣцки стѡрци* (Ох, Пв, Лл,
Гб, Кп).

стѡрчо обрѣщение. Старче. *Стѡрчо лѹ,
стѡрчо, бѡбайко* (Мт).

стафѣлец м. Мъжец (См, Ар, Мн, Ас, Кп,
Дл, Тх).

стафѣлик м. вж. *стафѣлец* (Кп. и др).

стѣжѣр м. Дълъг прѣт, около който се скла-
дира голяма копа сѣно (Слв, Вв, Кт, Пт, Дл).

стѣцур м. вж. *стѣжѣр* (Яг).

стѣк м. Пряпорец, сватбарско знаме (Сит,
Бѡк, Дб, Юг, Пв).

- стѣлна *прил.* Бременна (за крава). *Гл'ода ми са, чи инѣкаса ѿе стѣлна* (См, Ар, Ас).
- Стемѣнех *м.* Старо наименование на Асеновград — Станимака (См, Ар, Ас, Дев).
- стѣна *ж.* Скала (Яг).
- стѣпцвам, стѣпцувам *гл.* Зачевам, създавам (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- стѣпцало *са ѿе гл. безл.* 1. Създало се е. 2. Прихванало е. (См).
- стивасѣр *м.* Човек, който разбива ярина, вълна, памук (Хв, Ох, Пв).
- стивасвам, стивасувам *гл.* 1. Чукам стѣбла на лен, коноп. 2. Разбивам вълна, памук, парцали (Пв, Хв и др.). 3. *прен.* Ям бързо, лакомо и много (Слв, Вв, Кт, Пт, Пг, Мс).
- стивастѣрник *м.* Дъска, с която се чука лен или коноп (Пв, Хв).
- стѣга *са гл.* Ражда се. *Стѣгна са по Димитровден'* (Сем).
- стѣгнало *ма ѿе гл. безл.* Дошла ми е менструацията (Слв, Пт).
- стѣкам *гл.* Паля и поддържам огъня (Слв, Ус, Вв, Кт, Яв).
- стѣпам *гл.* 1. Стѣпвам. *Ни сѣм стѣпал ф сѣ кѣшта.* 2. *прен.* Кацва. *Пѣленце стѣпи и запѣ на червѣн фидѣн' ѿабалка* (См, Ар, Ас, Пв, Мн, ШлР).
- стѣснато *прил.* Стегнато, сухо. *Времето ѿ стѣснато* (Гб).
- стѣчѣм *гл.* 1. Смогвам, успявам. 2. *прен.* Припечелвам, събирам. *Бѣбайко са чѣди как да стечѣ нѣква парѣ за мисѣр и жѣто* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- стѣйнувам *гл.* 1. Кацвам. *Пѣлетѣ стѣйнало на клѣна* (Сп). 2. Спирам. *Стѣйнало да лѣти дѣждѣт* (Зл).
- стѣкмѣчва *са гл.* Втвърдява се, става на кълбо (за храна в стомаха). *Олеле, какво ми са стѣкмѣчи ѿѣд'восѣ ф корѣмас* (Слв, Вв, Кт).
- стѣкнувам *гл.* Разпалвам огън. *Стѣкни го да врѣ харкѣмата* (См, Ар, Ас).
- стѣкнат *прил.* Възслаб, недоразвит. *Дѣчкѣ-весе ми са ѿѣца стѣкнат'ки* ((См)).
- стѣл'ба *ж.* вж. *штѣлба* (См, Ас, Ар, Дев).
- стѣл'нина *ж.* *остар.* Столица (ШлР).
- стѣловѣт *прил.* Широко разклонен (Дл).
- стѣпа *ж.* Чутура (См, Ас).
- стѣпан *м.* Дух-пазител на къща, черква, мост, река, извор, чешма, път, гроб и др., който, когато бѣде раздражен, прави злини на хората (поверие — См, Ар, Ас, Мн, Дев, Гб).
- стѣпчвам *гл.* Правя на топка (Дб, Яв).
- стѣран, стѣрен *прил.* Стрѣмен. *Мѣстѣсѣ ѿе стѣрно, та водѣса го смѣва* (См).
- страк' (грц.) *м.* Глеч (См, Ар, Мн, Кс, Пв).
- стракинеф *прил.* Гледжосан. *Стракиневи пѣници* (Мн, См, Ар, Ас, Кп, Гм).
- стракин'а *ж.* Прѣстен гледжосан съд (Мн, См, Ас, Ар, Кп, Гм).
- стра̀на *ж.* Половината от товара на товарен добитѣк (См, Ар, Ас, Мн).
- стра̀не *с.* Склон, скат (Яв, Гб).
- стра̀ни, стра̀ници *мн.* Подчелюстни лимфатични вѣзли. *Пѣдналш ми са стра̀ниците* (Слв, Тн).
- стра̀п *м.* Стрѣмно място (ШлР).
- стра̀тие *с.* Вид грозде (Гб).
- стра̀х *ма ѿе гл. безл.* Съмнявам се, допускам. *Стра̀х ма ѿе, чи штат до нах сѣло* (См, Ар, Ас).
- стра̀хѣта *ж.* Нещо, което може да уплаши човек, страшно нещѣ. *Вѣш ма какѣ са м стра̀хѣта* (Слв, Вв, Кт, Мс, Пг).
- стра̀шинѣ бѣгѣво *с.* Природна стихия (Гб).
- стра̀шна *ж.* Стринка, жена на чичѣ (Гб).
- стрѣжер *м.* Стожер (НМ).
- стрѣксвам, стрѣксувам *гл.* Обещавам, съгласявам се (Пв, Хв и др.).
- стрѣло *с.* вж. *кустамлѣк* (Бд, Нс, Бр).
- стрѣм *м.* 1. Покрит вътрешен двор в къща. 2. Приземен етаж с двор и стаи (Слв, Пв).
- стрѣхник *м.* Момѣк с маскираните младежи (кукери), който носи лѣк и дървени стрѣли и хвърля по една на всеки посетен стопанин за здраве (Гюм).
- стрѣшел *м.* Мокра земя, набѣбнала от замръзване (СмнР, Ел, Чк).
- стригѣч *м.* Човек, който стриже овце (См, Пт, Дв).
- стригѣсвам, стригѣсувам *гл.* Рендосвам (См, Ас, Ар, Мн).
- стрико *м.* 1. Чичѣ. 2. Обръщение към всеки по-възрастен човек у българохристияните (См, Ар, Ас, Гб, Кп, Куз, Дек).
- стрик'ѣсан *прил.* Гледжосан. *Стрик'ѣсани пѣници* (См, Ар, Ас, Мн).
- стрик'ѣсвам, стрик'ѣсувам *гл.* Гледжосвам. (См, Ар, Ас, Мн).
- стриса *са гл.* Сбѣдва се, случва се. *Буднѣш са стрѣса хорѣтѣта, та нѣмѣйте дѣма нѣшто* (См, Ар, Ас).
- стричина *ж.* вж. *страшна* (См, Пт, Дв, ШлР, Мс, Пг).
- стришна *ж.* вж. *страшна* (Кп).
- стрѣга *ж.* Кошара (Чн, ШП).
- стрѣга *ж.* Врата на плет или кошара (Мм, Сок, Бс).
- стрѣк *м.* Суха ела, забита до овчарска кошара (См, Ас).
- стрѣк *м.* 1. Чиле прежда (Пт); 2. Корен със стѣбѣще; стрѣк. *Дѣй ми нѣкаф стрѣк бѣсѣмек* (См, Ар).
- стрѣсан *прил.* Възгруб, своенравен (Слв, Вв, Кт, ШлР, Пг).
- стрѣсум *нарч.* Стресвайки се. *Стрѣсум са стрѣко разбѣди* (См, Ас).
- струк *м.* Ренде (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
- стру̀на *ж.* 1. Грива на кон или муле (Лл, Сит); 2. Мека фабрична прежда (ШлР).

- струнен појас *м.* Пояс с нишки от конски косми, които го държат изпънат (См, Ас, Ар, Мн).
 - струпалёвам *са гл.* Повалям се, струпоясвам се. *Мил'чо са струпал възнак* (См, Ас).
 - струпвам *гл.* 1. Правя на трупи. 2. *прен.* Съсичам, убивам. 3. *прен.* Повалям, събарям (Яв, Дб, Вг и пред. бълмох).
 - струпёсвам *са, струпёсувам са гл.* Покривам се със струпен (См, Ар, Ас).
 - струпёвам *гл.* Нарязвам на части (за дървета). *Струпи го на три* (Вг).
 - струптёвам *гл.* Внезапно изтропотвам — за коне (Чд).
 ✓ - стръга¹ *ж.* Голяма кошара за дойни овце (Пв, Яв, Дб, Стр).
 ✓ - стръга² *ж.* Междина, процеп, пролука (Дл, Стр).
 - стръга³ *ж.* Струнен по уста на току-що отбито от майка му яре или агне (Сг).
 - стръгло *с. вж.* *грибло* (Ус, Рво, Чок, Сф, Тн).
 ✓ - стръмнишка *ж.* Стръмнина (Яв, Дб).
 ✓ - студенёц *м.* Кладенец (Мус).
 ✓ - студёница *ж.* Студен извор (Син).
 - стулём *са гл.* Скривам се, спотайвам се. *Хб да са смал'чим и да са стулим нёй-де* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР, ДХ).
 - стутквам *гл.* Насъсквам куче (Бк, Дл).
 - стушвам *са гл.* Плъзвам се. *Като вървех, стушнах са и паднах* (Сем).
 - стъпсвам *гл. вж.* *стъпцувам* (СП).
 - стърга *ж. вж.* *стръга* (Чд, Клд).
 - стъргало *с. вж.* *грибло* (Дб).
 ✓ - стърнишка *ж.* 1. Ожъната нива (Яв, Дб). 2. *Стръмнина* (Слв, Пт, Яв).
 ✓ - стърн *м. вж.* 1. *стърнишка* 2. *прил.* Стръмен (Пв, Хв).
 - су *мест.* Този (Як, Др, Дм, Зв, Дци).
 - с'у, т'у, н'у *мест.* Този тук, този, онзи (Лл).
 - сува болес *ж.* Туберкулоза (Як, Др, Дж, Чак, ГК, ДК).
 - суган лук *м.* Кромид (См, Ар, Ас, Мн).
 - суганисам *гл.* 1. Мърморя, роптая с тих глас. 2. Шикалкавя. *Ага дойдим у тебе, лу фсе суганисаш* (См, Дев, Ас, Ар).
 - сугарник *м.* Плод, зеленчук и др., който късно зрее, поради късното му засяване (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - сугарно *нарч.* Късно. *Овдесас сугарно узрёва по високосо* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - сугирзвам *гл.* Сгризвам (СП).
 - сугмёчувам *гл.* Опипвам, измачквам (СП).
 - с'уда *ж.* 1. Върла стръмнина, пропасть (Слв, Вв, Кт, Нс). 2. Материали, носени от порой или от свличане на земни пластове (Пв).
 - судривам *са гл.* Схождам си с някого, допадам си (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 - с'уздё (тур.) *нарч.* Уж, като че ли (Ас, См, Ар, Мн, Дев).
 - с'узёк', с'узёнк' (тур.) *м.* Ловна хайка, ловджийско викане (См, Ар, Ас, ШлР).
 - сузй, тузй, нузй *мест.* Този тук, този, онзи (Ох, Зб, Хд, ДЛ, Зг). *Сузй изет' са ни т'огли*.
 - с'узмё *с.* Раздробен, неолющен ориз (Пв).
 - суй, туй, нуй *мест.* Този тук, тази, онази. *Девулат хрипкал от суй на туй стрёха* (Ох).
 - суйак *м.* Хлебарка (См).
 - с'уйдисвам, с'уйдисувам *гл.* Обирам, ограбвам (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Кс).
 - сукакчийё *м.* Уличник, скитник (ШлР, См, Мн).
 - сукар *м.* 1. Добре усукана консена връв (См, Ас, Ар, Мн, Дев). 2. Сено, свито добре, приготвено за товарене на добитък (Мог).
 - с'укарвица *ж.* Гной с кръв (См, Ас, Ар, Мн, Дев).
 - сукарник *м.* Черна връв, добре усукана, за стягане на навуша (Мх).
 - сукман' *м.* Дълга вълнена женска дреха (Пг, Чп).
 - с'укнувам *гл.* 1. Силно завъртам вретено при предене. 2. Завъртам чекрък. 3. *прен.* Хвърлям нещо с досада и пренебрежение (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - с'уктйсвам, с'уктйсувам (тур.) *гл.* 1. Отхъсвам, разглобявам. 2. *прен.* Събирам задължения. *Каквоф йе, та да ни мёжем да с'уктйсаме со.кова парй*. 3. *прен.* Прочитам, разгадавам. *Лёким кой ли ште да с'уктйса са кинйга* (См).
 - сукървийш' *м. вж.* *с'укарвица* (Кл).
 - с'ул'ук¹ (тур.) *м.* 1. Гол охлюв (Тх, Зг, Бн). 2. Пиявица (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
 - с'ул'ук² (тур.) *м.* Сопол (См, Ас, Ар).
 - с'ул'ук³ (тур.) *м. вж.* *ледунка* в 1 знач. (Стр).
 - сумалёвам *гл.* Намалявам. *Ке сумалим пирйте* (Вг).
 - с'уматишке *нарч.* Твърде много (Пв, Хв).
 - сумёсвам *са гл.* Опомням се, надам на себе си (См, Ар, Ас, Дл).
 - с'ум-срадё, с'ум-средё *нарч.* Точно, тъкмо на средата (Слв, Вв, Кт, Пг).
 - с'унам *са гл.* 1. Плъзгам се. 2. Местя се напред или назад без да ставам. *С'уни са, стрйко, нахпрёш* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Яг).
 - сундурма *ж.* Обор (ГДер).
 - с'унд'ук (тур.) *м.* 1. Готованец, лентяй. 2. Чревоугодец (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
 - с'унд'урм'о, с'унд'урмё *м. вж.* *ушмар'* (См, Дев, Ас).
 - с'уне *гл. безл.* Плъзга. *Одвои йеца с'уне, оти йе полёдено* (См, Ар, Дев, Ас).
 - с'унёт' (тур.) *м.* Обрязване, на което биват подлагани момчетата мохамедани.
 - сунйца *ж.* 1. Дива ягода (СмнР, Кес, ШлР). 2. Боровинка (Пв).
 - с'унка *ж.* Пързалка (ШлР).
 - супйца *ж.* Игла за плетене чорапи (Гб).
 - супйина *ж. вж.* *спйина* (Кп. и др).

- ✓ сур прил. 1. Рус — за човек (Слв, Вв, Кт, Пв, Пт). 2. Сив (за животно). *Малко ѝе, млого спечелил, до триста сѹри тосѹне* (См, Ар, Мн, Сит, ШлР).
- сѹрвак м. Празник на 1 януари, в който децата сурвакат. 2. Ден, в който децата, преди да сурвакат, поднасят на свои близки тежък обѣл речен камък с пожелание за здраве и честит живот и получават дар пари (Слв, Пт, Мс).
- сѹрвам гл. вж. сурѹисвам (Лл).
- сѹрвѹтка ж. 1. Цвѹк, който се изцежда след изваряване на изварата (См, Ар, Мс, Пг). 2. Бито, за да се получи масло, подсирено мляко (Лл).
- сурѹисвам гл. 1. Сурвакам на Нова година. 2. *прен.* Удрам, бия (Хв, Пв, Сит).
- сурѹица, сурѹица ж. 1. Дѣлѣг дебел прѣт, върлина (Кор). 2. Стѣбло на туко-що отсечено младо дѣрво. 3. *прен.* Невѣзнитан човек (См, Ар, Ас).
- сѹргийа (тур.) ж. Брана (Дер).
- сѹрг'ѹн' (тур.) м. 1. Диария. 2. Рициново масло или друго пургативно средство. 3. *прен.* Изгонване, изпращане на заточение (Пв, См, Ар, Мн).
- сѹрг'ѹнл'ѹк (тур.) м. Стомашно разстройство (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- сѹрдѹисвам, сѹрдѹисувам (тур.) гл. Протакам, продължавам (за работа, болест и др.). *Млого сѹрдѹиса са работа, ала сѹрдѹиса и болестѹс му* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- сѹрдѹиса ма гл. безл. Прокара ме, т. е. получиш стомашно разстройство (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- сѹрд'ѹва са гл. Пресича се, става на извара — за прясно мляко (См, Ар, Ас, ШлР).
- сурѣт' (тур.) м. Внѣшен вид, маска, портрет (См, Ар, Мн, ШлР).
- сѹрѣц м. Свирач (Дер).
- сурийа (тур.) ж. Стадо (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- суркал'ница ж. вж. сурналка (Нс).
- сѹркам гл. Влага. ~са. Пързаям се (Зб, Лл).
- сѹрканица ж. вж. сурналка (Лл).
- сѹрквам гл. вж. сурѹисвам (Гб).
- ✓ сѹрл'ѹ м. Развлечен, небрежен към себе си човек (Слв, Вв, Кт).
- сѹрмѣ, сурм'ѹ (тур.) ж. Запиналка на врата, която се движи хоризонтално (Слв, Вв, Кт, Пт, Мн).
- сурналка ж. Пързалка (См, Ар, Мн, Мс, Чп).
- сѹрнама гл. Влага, тегля, дърпам. *Сѹрнима ж'ѹрди за плетѹс. ~са. Пързаям се. Катта дѣн' са сѹрним на учѹлишнана сурналка* (См, Ар, Ас, Дб).
- сурналфка ж. вж. сурналка (См).
- сурнѣшка м., ж. Бавен, пипкав човек (Гб).
- сѹрнийк' м. Тясна мотика (Лл).
- сѹрт'ѹк (тур.) м. Безделник, скитник, непрокопсаник (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- сурѹен прил. Сив, бозав. *Суруѹно ѹагне, печено* (н. п. — Гб. и др.).

- сѹрѹм (тур.) м. Площ, която не е работена и предстои да се обработи (См).
- сусѣднат прил. Затегнат. *Бре нѹжѹве рѣж-дѣсали, бре ништѹле сусѣднати* (Чн).
- сусѹрѹшка ж. Стрѣмно място (Кп и др.). ✓
- сѹтре нарч. Заран (н. п. — Чц и др.).
- сѹтрум нарч. Тази сутрин. *Фчѣра са с майка лѣгнали, сѹтрум бис майка станали* (н. п. — Мт и др.).
- сѹтчѣе (тур.) м. Овчар, който пасе дойни овце и дои овце на мандра, като срещу работата му се дава мляко (См, Ар, Дев).
- сѹу, тѹу, нѹу мест. Този тук, този, онзи (Як, Др, Дж, Хак).
- сѹѹрга ж. Дървена вила (Тх).
- сѹха вичѣрн'а ж. Бѣдни вечер срещу Коледа (Гб).
- сѹха колада ж. Денят преди Коледа — 6 януари (Слв, Пт, Дв, Пт).
- сухѹр м. Дѣрво, изсѣхнало от корена, с оголени клони. *Тѹм ште ти станат. момѹце, сухи сухѹре дѣвере* (См, Ар, Дев, Чн).
- сухѹч м. Червейче, което се развива под кожата на едѣр рогат или товарен добитѣк; вѣгарец (СП и др.).
- сѹхлек м. Кърлеж (Бд).
- сухѹвам гл. 1. Ям постно. 2. *прен.* Живея в мизерия. *Цѹла годѹна сме сухѹвали* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- сѹх тѹрник м. Вторникът след Томина неделя (См, Пт, Дв, Пг, Мс).
- сѹхул' м. вж. сѹхлек (Яг).
- сѹчѣм гл. 1. Навивам прежда на масури или цеви 2. Влага (Мм, Сок, Пг, Бр). ~са. Бърша се, изтривам се (См, Ар, Ас, Мн, Дл, Як).
- сѹчкама гл. Влага си краката при особен вид родопско хоро — обикновено така правят жените (Слв, Пт, Дв, Мс).
- сѹшеница ж. Сушено месо, пастърма (Пв).
- сѹшер м. вж. сѹхлек (Зб).
- сушилка ж. 1. Нещо, което се суши. 2. *прен.* Разглежено дете (Слв, Вв, Кт).
- сѹшка ж. 1. Прашинка, смет. *Флѣзе ми сѹшка ф ѹкѹто* (См, Ар, Ас, Мн). 2. *прен.* Вина. *Тѹ фсѣ хми ѹе сѹшка ф ѹкѹ* (См).
- сѹшка копец нарч. Нищо — употребява се с глагола нямам. *Нѣмам сѹшка копец* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- сѹште с. сѣб. 1. Смет. *Прѹмети и збѣри врѹт' сѹштето*. 2. *прен.* Гад, паразити. *Аѹнѣ гѹсте ѹнѣжек ѹстѹвиха нѣкѹ сѹште*. 3. *прен.* Богатство, пари. *Вѹш ти мѹмчѣно на Манѹле, дѣно ѹма сѹшта—ѹфцѹ, кѹн', гѹв'ѹда*.
- сѹштѣм гл. Правя смет. *Дѣцѹ, стѹга сѹштите* (См, Ар, Ас, Мн).
- сѹштеф прил. Нечист, сѣс смет. *По кѹштаса ѹе млого сѹштеѹф* (См, Ар, Ас, Чн).
- сѹрѹчен прил. Набрѣчкан (Слв, Вв, Кт, Син).

† **схасабѣвам** (тур.) гл. 1. Правя сметка, смятам 2. Мисля, пречислям. *Схасабѣвай какна дѹмаш.* (См, Ар, Ас, Мн).

схѡлцвам са гл. Плача, като от време на време хълцам (См, Пт, Мс, Пг).

схранен прил. Захранен с мляко на чужда майка. *Чи ми снѣ блѣска род'нинка, схранени ми снѣ два брѣта* (и п. — Вв, Кт, Тик, Кок).

— **схрипвам** са гл. Плача заданено, като сепитогиз хълцам, без да давам воля на глас си (См, Ар, Ас).

✓ **счѣпва** са гл. Разчеква се — за плодни дървета, чинто клони са се свели до земята от тежест и се разчекват (Пв, Хв).

счѡпва са гл. вж. *счѣпва са* (См, Ар, Ас).

счѹквам гл. Убивам, смазвам от бой. *Да та не видѣм с найа копарантѣйа, чи та шта счѹкам.* ~ са прен. Изморявам се извънредно много от път или работа. *Счѹкахме са да го фѣрим* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

сѣба ж. Стѣлба (Як).

✓ **сѣвлак** м. Дива градинска билка, подобна на дивия фасул, която се готви и слага в банница (Стр, Бк, Дл).

сѣвлек м. 1. Гол охлюв (Пв и др.). 2. вж. *сѡвлек* (Слв, Вв, Кт, Ус).

✓ **сѣдѣ** нарч. 1. Тук близо. 2. Само, изключително (Пв).

сѣшѡвам са гл. Сдружавам се, кооперирам се (Пв и др.).

— **сѣквѡ, тѣквѡ, нѣквѡ** мест. Такава, онакава. *Сѣкиму гѡспот' да харѣзува сѣквѡ радѡс* (Дб, Лс).

сѣй мест. Тези (Як, Др, Дм, Зл).

сѣй нарч. Така (Гб).

— **сѣкѹлке** ж. Шарена торбичка (Дб).

сѣлѣх (тур.) м. Огнестрелно оръжие ШлР) **сѣл'мен'** м. вж. *сѣл'мен'* (Ор, Стр, Яв).

сѣм-сакѣм (тур.) прил. неизм. Съвсем пълен, препълнен. *Читѡлиштено де сѣм-сакѣм от лѹде* (См, Ар, Ас, Мн).

сѣмнува гл. безл. 1. Съмня. 2. прен. Проявява се, изтъква се, изтъква. *Сѣмнува лѣто, пролето* (и п. — Ам).

— **сѣн'** м. сѣнче ум. Медна чиния (Яв, Др, Зб, Дл, Дм).

сѣп м. Дебело дърво, което поддържа покрив на сграда (Вл, Дб).

сѣпрузи мн. Чифт вързани дѣбитѣ (Стр и др.).

сѣпрук м. Един от двойката вързателни дѣбитѣ (Мус).

сѣрбин м. Силен съпротивител (Дм).

сѣрбогѣс м. Прищипка (Пв, Хв).

сѣрболѣшка ж. Плъзга, която бѣжи и сѣри (ШлР).

— **сѣрден** прил. Сърдит (Бк).

сѣрнѣла ж. Влад горска гѣба (Сит).

сѣрнѣста прил. Който причинява изсърване — за коза (Яв, Дб).

сѣрт (тур.) м. Голо било на хълм, планина (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

сѣрце с. вж. *жѣгал'* във 2 знач. (Як, Др, Дм, Зв, Дци).

сѣрч м. Сърцевина (Хв, Пв).

сѣрчан м. 1. вж. *жѣгал'* в 1 знач. (Яв). 2. мн. Железни прѣчици, на които се наизват масури с прѣжда при сноване (Лл).

сѣрчина ж. Стрина (ДХ).

сѣрчинлѣк м. вж. *жѣгал'* във 2 знач. (Бл).

— **сѣсек** м. вж. *сѡсак* (Пв, Хв).

сѣсѣпишта мн. Развалини (Лв, Яв).

сѣт нарч. Отсам. *Мѣни сѣт* (Пв).

сѣшки мн. Сѣчки (Кл).

Т

та¹ мест. Тя. *Та си дофѣаса* (См, Ар, Ас, Мн, Мт, Чд, Клд, ЧН).

та² мест. Те. *Рѹкат та. Вѡрви си, чи та трѡсат* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

— **та³** сз. Та. *Уг'ѡпен сам ф работа, та ни штѡ мѡг да дойда* (См, Ар, Ас, Мн).

табакѡ, табакѡ (тур.) ж. Табакера, кутия за цигари (См, Ар, Мн, Ас, Дев).

табан¹ (тур.) м. Железен обрѣч на колело, шина (Кор, Лл).

табан² (тур.) м. Стѣлб, който поддържа дървената конструкция на покрив (См).

табан³ (тур.) м. Основа (Пв, Хв).

табан⁴ (тур.) м. Долна част на ралото, която се влачи (Дб).

табан⁵ (тур.) м. вж. *дабанѣ* (Лл).

табѣ (тур.) с. Окоп, прикрытие (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

табѣ мест. Тебе (Чер).

тавар м. вж. *твар* (СмнР, Смл, Стр, Сг).

тавлѡ (тур.) ж. Обор (Дс).

тавла ж. Дълго бяло платно с червени линии по краищата, което се постила на трапеза при големи угощения (Кл, Гб).

тавламѡ, тавламѡ (тур.) ж. 1. Скелет на покрив. *Стѡрна тавламѡ.* 2. Най-висока точка от покрив на къща, покрита със слема. *На тавламѡна тѹрихме хѹбави снѡпе и хи прѣтѣснахме саз ж'ѡрди и т'ѡшки камене* (См, Ар, Ас).

тавлѣн (тур.) прил. Гоен. *Од аднѡ зѡба зѡбѣни, од аднѡ трѣва тавлѣни* (См).

- тавлѣ (тур.) *прил. неизм.* Угоен, тлѣст. *Шилетиштенѣ бѣ йѣца тавлѣ* (См, Ар, Мн).
таврѣм *гл.* Проявявам нежност, галя, забавлявам. ~ са. Галя се. *Млѣго са таврите* (Слв, Пт).
таврѣс *прил.* Трезвен (Хв, Пв).
тагар (тур.) *м.* Кош за фураж (пред. бълмох).
тадарѣк, тадарѣк *м.* 1. Нсобходими неща за живеене. 2. Необходими материали за извършване на някаква работа. *Нагѣдѣхте ли тадарѣк за мазанае коштана?* (См, Ар, Ас, Лев, Мн, Мг).
таѣ *гл.* Пропуща (за шуплив съд). *Гѣрнесѣ таѣ* (См, Ар, Ас, Мн).
тазика, тазикана *мест.* Тази. *Тазикана гелѣна не прилѣга да седѣ ф тазикана одайѣ* (Чн, Гб).
тазийа *ж.* Хрътка (Яв).
тайник *м.* Детектив, таен агент (Зб).
тайправѣм *гл.* Тѣй правя (пред. бълмох.; См, Ар, Мн).
тайстарам, тастарам *гл.* Така правя (Слв, Пт, Вв и бълмох.).
тайче *с.* Малко конче (См, Ар, Ас, Мн, Чд).
такардѣч *м.* Кречетало на воденица (Куз, Дек).
таквѣзи, таквѣзи *мест.* Такава, такова. *Таквѣзи ми йе снагѣта, таквѣзи ми йе срѣцѣто* (Чн).
такѣт' *нарч.* За израз на съмнение, колебание; дали, да не би. *Такѣт' и не да подим ф учѣлиштенѣ?* (Слв, Вв, Кт, Пт, Тик).
таклѣ *ж.* Премятане презглава (Пв, Хв).
таклавѣт' (тур) *м. съб.* Разни пособия за работа (См, Ар, Мн).
таклѣт' (тур.) *прил. неизм.* Лъжлив, неистински, променен. *Парѣсе са таклѣт'.*
таклѣт'ѣф *прил.* Неистински, фалшифициран (См).
такнувам *гл.* Тръгвам изведнѣж. *Лѣ кактѣ си сидѣ и такна* (бълмох.).
такѣ *мест.* Такова. *Такѣ дѣмиши, такѣ йиши* (Гб).
такѣ *сз.* Та ако. *Такѣ ма мѣса ф снашка са та ма ни мѣса ф лицѣсо* (н. п.).
такрил' (тур.) *м.* Позволително, разрешително. *Дѣде асѣленак такрил'* (Пв, Хв).
таксерѣг' (тур.) *м.* 1. Съдба. 2. Злополука, беда (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг, Зл).
талѣзи *мн.* Тръпки (См, ШлР).
таламбѣс *м.* Голям тъпан (Пв, Хв).
талпа *ж.* 1. Дебела дѣска (См, Ар, Ас, Мн, Дев). 2. вж. *прѣнга* в 1 знач. (Дс, Нм).
тамѣн' (тур.) *нарч.* Тѣкмо, точно, достатѣчно, вече. *Тамѣн' са вазбѣраше мѣчкана вас прѣжѣра и пѣкнах хи* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
тамах (тур.) *прил. неизм.* Алчен, ненаситен (См, Ар, Ас, Дев, Мн).
тамахкѣр, тамахкѣрин *прил. неизм.* вж. *тамах* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл, Кс).
тамахкѣрлѣк, тамахкѣрлѣк *м.* Алчност, свидливост, скѣперничество.
тамашен *прил.* Особен, необикновен, чужд. *Ала ти си тамашна, бе* (См, Ар, Ас).
тамашнѣ ми йе безл. *израз* Не ми е добре в особено състояние съм (См, Ар, Ас).
танадѣсвам танадѣсувам (тур.) *гл.* 1. Забелязвам, съглеждам. *Ни танадѣсах гѣ* 2. Зачитам, уважавам. *Хѣч гѣ ни танадѣсвам за чилѣк* (См, Ар, Ас, Мн).
танак *прил.* Тѣнѣк (Бч, Муг, Дор, Фл).
танѣли (грц.) *мн.* Пълни обушарски клеши (Мм, Сок, Ус, Рво).
тантанѣ, тантанѣ (тур.) *ж.* Веселба, голям шум (Ас, См, Ар, Дев, Мн).
танѣш *нарч.* Ношес, тази нош.
тапѣлам са *гл.* Движа се, мърдам се. *Хѣч не ма да са тапѣлам* (См, Хд, Мс, Пг.).
тапанѣсам *гл.* 1. Удрям тъпан ритмично. 2. *прен.* Ходя насам-нататѣк безцѣлно (См).
таражѣк (тур.) *м.* вж. *вѣл'гѣ* (Сг, Смн, Ор).
таралѣса *гл.* вж. *каканѣса*. *Кошката таралѣса, ште да снесѣ* (Слв, Вв, Кт, Пт).
таранѣшка *ж.* Глог, храст с дребни назѣбени листа, бѣли цѣтове и малки червени плодове (Слв, Вв, Кт, Пт).
тарѣф (тур.) *м.* Сродник, свой. *Не сме тарѣф с вас*. 2. Род. *Не сме адѣн тарѣф* (См, Ар, Ас).
тарафлѣк *м.* Сродство. *Ймаме некаф тарѣфлѣк с вас* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
тарѣш (тур.) *м.* Претѣрване (Пв, Хв).
тарболѣс (тур.) *м.* Шалче (См, Ар, Мн, Дев).
таргам *гл.* Тегля, дѣрпам (Гб).
тарзанѣсам *гл.* Дѣрпам. *Нимѣйте ма тарзанѣса, чи немам хѣл да седѣм на ногѣсе* (См, Пт, Мс).
таркалѣк' *м.* Колѣло (Як, Др, Дж, Чак, ГК, ДК).
таркалѣчка *ж.* у.м. Колѣлце (Як, Др, Дж, Чак, ГК, ДК).
тарлѣ, тарлѣ (тур.) *ж.* Нива, угар (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
тарнѣк (тур.) *м.* Копито (См, Ар, Мн, Зл, Бд).
тарномѣт *м.* Метла от храст, която се употребява за метене на харман и улици (Смл).
тарнахѣтка *ж.* вж. *таранѣшка* (Мм, Сок, Бс).
тарѣн *м.* Трън (Кет).
тарпан (тур.) *м.* 1. Коса за косене (Ар, См, Нд, Стр, Ср, Тх, Як). 2. Закривен нож за рязане трѣни и бурени (Зл).
тарпанжѣе *м.* Косач (Дх).
тарпѣш *м.* укор. Жена с чорлава коса (Слв, Вв, Кт).
тархѣвѣм *гл.* Безпокоя, дразня (См, Пг, Чп).
тархомѣт *м.* вж. *тарномѣт* (Тн).
тарчѣвица, тарчѣница *ж.* Тичане, надбѣгване (См, Ас).
тарчѣн *прил.* (в израз) *Тарчѣн пѣта кѣйда*. Който бѣрза, заварва (См, Ар, Ас).

- тасмѝ, тасмѝ (тур.) ж. 1. Дълга кожена из-
резка, която обутите с първули навиват
върху навущата (См, Ар, Ас, Дев, Мн). 2.
Основни пръти на лека ограда (Пв, Хв). 3.
Колан (Яг).
- татѝнкам са гл. вж. татѝнкам са (Яг).
- татѝнизам са гл. вж. татѝнкам са (Сб,
Лл).
- ✓ татѝрашка м., ж. Бъбрица (Гб).
- ✓ татѝрисам гл. Дърдоря (См, Ас и др.).
- ✓ татѝрка ж. Хвойнов плод (Слв, Вв, Кт, Пн).
- тѝтком нарч. С тѝтко (Гб, Кп).
- тѝтнѝ гл. безл. Друса се, тресе се (зв. земи
при земетръс). *Наишѝска по срадѝ нѝш
дѝвѝш тѝтнѝ* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- тѝтѝнкам са гл. 1. Треперя от студ. *Тѝтѝн-
кам са ѝдѝмраза* 2. Треперя от страх или
нервна възбуда. (См, Пт, Мс, Пг).
- тѝтѝркам гл. 1. Влача или търкалям нещо, с
което вдигам шум. 2. *прен.* Приказвам мно-
го, бръщолевя много. *Стѝга си тѝтѝр-
кала* (Слв, Вв, Кт).
- тѝтрѝлка ж. 1. Малък меден звънец, който
се връзва на добитък. 2. Кречетало на во-
деница (Стр). 3. *прен.* Бъбрив човек (См,
Ар, Ас, Мн, Дев).
- тѝтрѝч м. Човек, който много приказва (Сит)
- таф м. Благоприятно време за лов. *Та чѝ за
наш касмѝк' са угѝдѝ таф тамѝн' за ѝф*
(ШлР, Пв, См, Мн).
- тафрадѝсвам са гл. Гиздя се, кича се. *За
хѝро са тафрадѝсва* (Лс, Яв, Дб).
- тафрѝлийѝа прил. неизм. Който обича да се
докарва (Яв).
- тафталѝйѝка (тур.) ж. Дървеница (Бл, Псп).
- тахѝржѝк (тур.) м. 1. Мях (Мм, Сок, Бс). 2.
Вулия (Тн).
- тахѝй (тур.) нарч. Ис-добре (Мм, Сок, Бс).
- тахмѝл' м. Сила. *Нѝмам нѝкак тахмѝл'-
чек да стѝнам рѝд зѝдѝлкаса* (Слв, Кт, Вв).
- тѝчѝм гл. 1. Празнувам. *Утра са тѝчи за
ѝган'* (поверие). 2. Почитам. *Стѝга на мѝ-
не драгѝсо, дѝто ма тѝчи народѝа*. 3. В
траур съм. *Цѝли трѝи годѝни го тѝчих, га
бе вѝйник* (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- тѝчене с. Спазване известни местни правила
в отношенията между годеник и годеница
и в отношенията им към другите хора (См).
- тѝвар м. Товар (См, Ар, Ас, Мн).
- тѝвардѝец м. съб. Семенца на див фасул.
Лѝштѝса ѝе пѝлна с тѝвардѝец (Слв).
- тѝвардѝглаф прил. Упорит (См, Ар, Ас).
- тѝвардѝсарц прил. Жесток, безмилостен (Пт,
См).
- тѝвос, тѝвѝса, тѝвѝсо, тѝвѝт, тѝвѝта, тѝвѝто ; тѝвѝн,
тѝвѝна, тѝвѝно мест. Твоят, -а, -о. *Тѝвѝсо
дѝтѝ, тѝвѝса женѝ, тѝвѝн ѝунѝк* (См, Ас,
Ар).
- тѝвѝртѝка ж. Крепост (Зл и др.).
- тебеѝт' (тур.) м. Навик, привычка. *Крѝвѝса
ѝма тебеѝт' да рѝти* (См, Ар, Ас, Мн).
- тебеѝт' сайѝбѝе (тур.) м. Уреден стопанин
(См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- тѝва, сѝва, нѝва мест. Тѝва, тѝви тур. омѝ-
зи. *Тѝва ми кѝво дѝтѝчи* (Слв, Вв, Кт).
- тевѝк (тур.) м. Пушка (ДХ).
- тегѝва нарч. Тѝвава (Слв, Вв, Кт, Дев).
- тегѝлийѝка ж. Тѝгѝло, мѝлѝе (См, Ар, Ас,
Мн).
- тегѝтѝйѝа ж. Тѝгѝло, страдание (См, Ас, Ар).
- тегѝтѝйѝа ж. вж. тѝгѝтѝе (Яг).
- тѝе мест. Тѝе. *Тѝе дѝтѝчи ми сѝ хѝмѝк* (См,
Ар, Ас, ДХ).
- тѝекова ж. Тѝековѝ (Пт).
- тежерѝт' (тур.) м. Рѝзѝца (См, Ар, Мн, Ас,
Дев, Зл).
- тежгерѝ ж. Носилка. *За междѝни тѝжѝгерѝ*
(Слв, Вв, Кт, Пт, Мн).
- тѝза ж. Леля (Зб).
- тезѝ (тур.) прил. неизм. Пресен. *Сѝз мѝсо
ни ѝдѝ тезѝ* (См, Ар, Ас, Мн, Дв).
- тезелѝк' (тур.) м. Изѝсѝзѝлѝе, зеленчуци и др. (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- тезийѝа (тур.) ж. вж. тѝзѝйѝа (Пв, Хв).
- тѝй нарч. Така, тѝй (Слв, Вв, Кт, Дев).
- тѝйко м. Тѝтко, тѝте (Мв, Пв, Хв).
- тѝйнѝм гл. Повтарям многократно дѝмѝта
тѝйно' — тѝтко (н. п. — Сит, Юг и др.)
- тѝйно м. Тѝтко (Сит, Юг).
- тек¹ (тур.) нарч. и сз. Само и само, за да.
*Отѝдоха тѝк да са ни вѝрѝтѝт пѝк тѝ
са вѝрнаха* (См, Ар, Ас, Мн).
- тек² (тур.) прил. неизм. Нечетно число (См,
Мн, Ар, Дев).
- текѝт' (тур.) м. Сила. *Нѝмам за парѝ те-
кѝт'* (См, Ар, Мн, Ас).
- тѝекезе с. Трудовокооперативно земеделско
стопанство (См, Ар, Ас, Мн).
- текин' нарч. Употребява се в отрицателни из-
речения: възможно, допустимо. *Ни ѝдѝ те-
кин' да ѝе не стѝнало нѝшто* (См, Ар,
Ас, Мн, Дев).
- тѝклен прил. 1. Кѝсѝав, невтѝсал, недонечен
(за хляб) *Тѝклѝна пѝта* 2. *прен.* Мързелив.
Тѝклѝно женѝшѝте (Смн, Ар, Ас).
- тѝкничеф прил. вж. тѝдѝкничеф (Зл, Пв, Хв).
- текиѝд (тур.) ж. Корито (См, Мг, Ар, Мн).
- тексарѝт' тексерѝт' (тур.) м. Нещастие, зло-
честина. *Нѝмѝло ѝе да са мѝнова сѝкѝф
тексерѝт'* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- тексилдѝр (тур.) м. остар. Бирник (См, Ар,
Мн).
- тел'вѝѝ ж. Утайка от кафе и др. (Слв, Вв,
Кт, Пт).
- телѝмѝѝ ж. Подсирено прясно мляко (См, Пт,
Дв, Мс, Пг).
- телѝнце с. вж. кѝл'мѝнка във 2 знач. (Бб).
- телѝрмак м. Дълга булчинска дрѝха (Чн).
- телѝло с. Телѝне на крава. *Крѝвѝса ѝе на
дѝве телѝла*.

- тел'освам гл. Зашивам на феса тънки ивички от тел за украса на младеженка българо-мохамеданка (Чн, Кор).
- тембѐлин (тур.) м. Мързелив и тъп човек (См, Ар, Мн).
- тембеллѝк' (тур.) м. Мързел и тъпота (См, Ар, Мн).
- тембѝх (тур.) м. Нарездане, заповед. *Стѝри хми тембѝх да ни пѝскаат хайване ф л'увадено* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Гб, Кп, Зл).
- темеллѝх (тур.) м. Козируване (См, Ар, Мн).
- темѐл'ник (тур.) м. Основа на зид. *Вѝври рѝзата ф темѐл'ника* (Чн).
- темѐн' м. вж. *тимѐн'* (Зл).
- темѐн прил. вж. *т'ѝван*. Темѐн са ѝблак заѝде рѝгоре, ѝт Каѝкѝво (Бкк).
- темерутлѝк (тур.) м. Скритост, мълчаливост, упоритост (См, Ар, Ас, Мн, ШлР).
- тендерѝс (тур.) прил. неизм. Загладен, поправен, свеж (Пв).
- ? тенез'ѝ ж. Пластинка от черешова кора, с която се дрънка струнен инструмент (См, Зл).
- тенѐйка ж. вж. *тенѝрка* (Смл, Рво, Ус).
- тенѐлка ж. вж. *тенѝрка* (Чок).
- тенѐм гл. Правя да стане тънко, преда тънко. *Шѐрѐн ѝе рудѝн' принѐла, с рудѝнен дѝма дѝмаше: тѐни ми, тѐни, рудѝн'ко* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- тентѐна ж. Дантела (Бб).
- Д — тенѝрка ж. 1. Тънко разточена питка от тесто на замесен хляб (Слв, Пт, Вв, Кт, Пг, Мс). 2. вж. *петѝрка* (Дв).
- тѐо мест. Тези. *ѝти си нѝско вѝрзала тѐо шѝрѝки шѝлѝаре* (Ел, СмлР).
- тепелѝк' (тур.) м. Наглавник — металическа плочка с нанизани по краищата ѝ дребни сребърни или златни монети, които са носели на главата девойки и млади невести българо-мохамеданки (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ✓ теп'ѝ, тепѐ (тур.) ж. Могила, хълм (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- тепрѝвѐм, гл. вж. *тайпрѝвѐм* (пред. бѝлмох).
- тепсѐ (тур.) с. Тава (Гб, Кп).
- тепсѝйа (тур.) ж. Табла за поднасяне питие, кафе и др. (Зб).
- тептил' (тур.) прил. неизм. 1. Преоблечен. 2. Променен. *Тѝ си стѝнал тептил' та не мѝгам да та пѝзнам* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Зл).
- тер — тер сз. Ту—ту *Тѐр гѝ ѝште, тѐр гѝ ни ѝште* (Мна).
- ✓ тѐрам гл. Търся (Гм, Ков, Рк, Бат).
- тербѐ с. 1. Каиш, с който се дърпа юзда (Лл). 2. прил. неизм. прен. Възпитан. *Стѝрих гѝ тербѐ* (См, Ар, Ас).
- тербесѝс, тербесѝзин, тербесѝзин (тур.) прил. неизм. Невъзпитан. *Тербесѝзин чѝлѝшите* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- терб'ѝ, (тур.) прил. неизм. вж. *тербѐ* във 2. знач. *Стѝрих гѝ терб'ѝ, та ште ма за пѝдни за в дѝѝго*.
- терб'освам, терб'ѝсувам гл. 1. Възпитавам предимно чрез принуда. 2. Вкарвам някого в прав път. 3. Наказвам. *Нѝ гѝ терб'ѝсах, ѝште аднѝш нѐма да фтѐсва* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).
- тержиб'ѝ (тур.) ж. Опит, проучване. *Нѝ гѝ стѝрих тержиб'ѝ* (См, Ар, Мн).
- терезѝйа ж. Зидарско равнило (См, Пт, Дв, Пв).
- теркелѐк' м. вж. *керкелѐк'* (См, Ар, Ас, Мн).
- теркелѐчнувам гл. Търкулвам. ~ са. Търкулвам се. *Теркелѐчна са в дер'ѝна*.
- теркѐч (тур.) м. вж. *кустамлѝк* (Як, Др, Дж, Чак, ГК, ДК).
- теркѐчка (тур.) ж. ум. от *теркѐч* (Чак, Дж, Як).
- терлѝр (тур.) м. Глашатай. *Терлѝр са рѝкум прирѝква* (н. п.).
- терлѝк' (тур.) м. 1. Малка бяла шапчица, която овчарят носи под феса или калпака си. 2. Потник под самар на товарен добитък. 3. мн. Вълнени терлици, направени от домашен плат (См, Ар, Ас, Дев).
- терлидѐсвам са гл. Изпотявам се (Як).
- терс (тур.) прил. неизм. Опак, лош. *Тѝ си тѐрс чѝлѝк*.
- тертиплѝе (тур.) прил. неизм. 1. Който има всичко, което му е необходимо за всякакъв вид работи, уреден. *Тертиплѝе ѝе, затѝ са нахѝда сѝчко у нѐга*. 2. Инициативен, дисциплиниран (См, Ар, Мн).
- тѐсаници мн. Грубо дялани дървета, които се нареждат за под на обор (Лл, Сит).
- тѐска ж. ум. Леля (Яг).
- теспѝх (тур.) м. Броеница (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- тѐст'емѐл' м. 1. Домашно тъкана дълга забрадка, която в миналото жените са носели (См, Ар, Ас, Мн, Дев Чд, Бок). 2. Бяла кърпа (Лл).
- тестѝѐ (тур.) ж. Голяма стомна (Зл).
- тестѝр м. Остро скарване. *Хѝбаф тестѝр му исѝпа* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- тѐта ж. Леля, сестра на майка ми (Бб, Як, Мк).
- тѐте ж. вж. *тѐта* (Сш).
- тетѝк (тур.) нарч. Нашрек, в готовност (Яв, См, Ар, Мн, Дев).
- тѐт'ко м. Татко, тате. *Агѝ дѝѝде тѐт'ко ти, лу сѝчко ште му кѝжѝм*. (См, Пг, Чп, Пт, Дв, ШлР).
- тѐт'ѝ м. вж. *тѐт'ко* (См, Чп, Ар, Ас).
- тѐтра ж. Смрадлика (См, Пт, Дв, ШлР).
- тетремѐ (тур.) с. Дребни лъскави металически кръгчета, зашити по краища на забрадка (См, Яв).

- **тѣфйчек** прил. Скрит, мълчалив (Ус, Рво, Смл).
- **тѣфка** ж. Мълчалив човек (Ус, Рво, Смл).
- тефтик** (тур.) м. Плат в тъмножълт или кафяв цвят (Пв, Хв).
- тефтикоф** прил. Тъмножълт, кафяв (Хв, Пв).
- ✓ **техѣл'** (тур.) м. Тегел (См, Ас, Мн).
- **тѣхка** мест. Тях. (Мес).
- технелйк'** (тур.) м. Самотност, уединеност (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **техн'ѡ, технѣ** прил. 1. Тих, без шум и навалица. 2. Сам. *Днеска сме техн'ѡ, ѡти нй-кога нѣма у нас* (См, Ас, Ар, Мн, Пт).
- **тѣшка** прил. вж. *т'ѡшка*. (Бб, Стр, Гб, Зл).
- тешкерѡ** (тур.) ж. остар. Бележка, разрешително за минаване границата (См, Ас).
- тиганийци** мн. Мекници (Пв).
- тигѡн'че** с. вж. *кѡпан'че* (Лл, Сит, Яг).
- тий и тий** нарч. Тѣй и тѣй (Ел).
- тикал'ник** м. Баница със спанак, лобода и други градински или диви билки (пред. бълмох. — Зб, Пв, Дев).
- ✓ **тикал'ница** ж. Плочеста местност (См).
- **тикла** ж. 1. Специална прѣстена кръгла плоча, на която се пекат тестени изделия (Слв, Вв, Кт, Пт). 2. Плочест камък. 3. Изобщо плоча (См).
- ✓ **тиклес** прил. Плочест. *Тиклес камен'* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- ✓ **тикълники** мн. Питки, печени на плоча (Пв, Яв).
- тик'урт'** (тур.) м. Сяра (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **тиле** с. вж. *кил'ѣ* (СП и др.).
- ✓ **тилек** м. Тревисто растение, високо до един метър, което цѣфти светлосиньо, има приятен аромат, прилича на чубрицата и я замества (Лл).
- **тимба** ж. укор. Глава (Слв, Ус, Рво, Тн, Сф, Пв, ШлР).
- ✓ **тимѣн'** м. Тамян (См).
- тимйзанко** нарч. 1. Изкусно направено. *Артак тимйзанко ѡе стѡранѡ*. 2. Красиво, хубаво. 3. Чистичко (Слв, Вв, Кт).
- **темикшйло** (грц.) с. остар. Късче от кръста на Христа (поверие — ДХ).
- **типам** гл. 1. Рита (за дсбитък). *Чувайте са, чи мѡл'чесѡ мй тйпа*. 2. Стъпвам, тѣпча. *Нимѡй тйпа* (пред. бълмох). 3. Бутам (ШлР).
- **типѡр** м. Разтопена лой и замразена във формата на съда (Кп, Гб).
- **тйсивѡ** с. Растение, зелено и през зимата, прилично на бръшлян (Син).
- тистѡрам** гл. Така правя (Слв, Вв, Кт, Пт).
- титара** ж. Детска игра с промятане на камъчетата (Пв, Хв).
- титѡрѣм** гл. Правя изискано. *Млѡгѡ гѡ тй-торйш* (Ус, Слв).
- **тифтичѣм** гл. Измѣчвам, притеснявам. *Нимѡй гѡ тифтичи* (Слв).
- ✓ **тицам** гл. Бягам, тичам (Вк).
- ти чѡ** сз. Та че. *Стѡра му майка плачеше, ти чѡ му вѣли гѡвѡри* (Чн, Дс).
- тишѣрѣм** сз. гл. Разполагам се нанирско (Слв).
- тиштѣм** сз. гл. Притеснявам някого, като зармам част от мястото, което има, дето е седнал или седи. *Мѡйте са тишти, ѡдѡте нѡ-наследикѡ* (См, Ар).
- ткайво** с. 1. Тъкано. 2. Материята, която се тѣче и начинѣт, по който се тѣче (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- ткайчѣ** с. вж. *ткачѡ* (Ор, Ся).
- тканѣ** с. вж. *ткаѡ*. *Нѡгрѣх си тѣканѣ* (См, Ар, Ас).
- ткачѡ, ткача** ж. Сивалка за домашен стан (См, Пг, Чп, Пт, Рд, Бд, Нс, Кч, Стр).
- тлапйца** ж. вж. *платйца* (ШлР).
- тлапѡвам** гл. Блѡнувам (Бб).
- то мест.** Той, то (Дев, Зб, Хв, Бк, Як, Дши, Ах, Зг, Гб).
- тѡба** ж. Отказване завинаги от някаква пророчност *Тѡба прѡвѣм харсѡзѡйкас* (См, Ар, Ас, Мн).
- т'ѡван** прил. Тѣмен. *Т'ѡва мѡгла ѡе пѡд-нала по полѣнѡ, по долѣнѡ* (См).
- товарйка, товарйке** ж. Дървена подпора, която служи да крепи тежестите от двете страни, докато се натовари добитъка (См, Пт, Дв).
- товарйца** ж. вж. *вастагѡрка* (Яг).
- т'ѡвѣчка** ж. у.м. Тояжка (Як, Дж, Чак).
- тѡвла** (тур.) ж. Обор за коне. *Стѡна ми Стѡйѡн ѡтйде ф цѡрова тѡвла* (н. п.).
- тѡвлѣм** гл. Гоя, угоявам (См, Ар, Ас, Мн).
- т'ѡвнѣм** гл. Тѣмнея, затулям светлинна. *Ѳти ми тѣвниш?* (См, Пт, Мс, Пг).
- т'ѡвно** нарч. 1. Тѣмно. *Лу ф т'ѡвно си дѡй-даха*. 2. с. прен. Мѣка, страдание. *Ф т'ѡвно си прикѡрах живѡтѣ* (См, Ас, Ар).
- **т'ѡга** ж. вж. *зѡнка* в 1 знач. (Ел, СмирР).
- тогѡ** нарч. Тогава (СП, Пв, Хв, Ох, Зб).
- т'ѡглѣм** гл. Страдам, измѣчвам се. *При-т'ѡглих ме дѡдѣ си дѡйдим* (См, Ас, Ар).
- тѡдор** м. вж. *сѡл'мен'* (Мк).
- тѡдорѡске** м. Име на м. юни (См, ШлР, Пг).
- този, тозйка, тозйкана** мест. Това, този. *Ѳт пѣк'стѡтйни гѡдйни билѡ тозй дѡврѡ*. *Тѡзйкана агѡ имѡл три кѡнѣ* (Чн).
- тозлѡци** (тур.) мн. Високи до коленете вълнени гетри (См, Ас, Ар).
- той, тѡѣ, тѡе, тѡи** мест. Твой, твоя, твое, твои (Ск, Дк, Чд, Гб, Кп).
- тѡка** (тур.) ж. Чукане чаши за наздравица, тост (См, Пт, Дв, ШлР, Пв).
- **тѡкажне** м. 1. Инкасатор на електрическа енергия. *Платйх ме на тѡкажнѣта за сѡе мѣсац*. 2. Електротехник, който се грижи за поддържане в изправност на осветлението (Слв, Вв, Кт, Пт).
- токат'** м. Кошара за доене на овце (Нс).

- токмък (тур.) м. 1. Голям каменарски чук (См, Мн, Ас). 2. Бутало за разбиване на мляко (Тх). 3. *прен.* Коравосърдечен, безсърдечен човек (Слв, Вв, Кт).
- т'окничеф *прил.* Непостоянен, безхарактерен, на моменти (См, Пт, Пг, Чп).
- т'окнува ма гл. безл. Хрумва ми, идва ми на ума. *Т'окнува ма да си йдам нах село. Ако го т'окне, ште си дойде* (См, Чп, Пт, Пт, Мс, ШлР).
- токнувам гл. Бутвам, блъсвам. *Токни го да са уведѣ* (См, Ар, Ас).
- токнувам гл. у.м. Гребвам, наточвам. *Токнах си студѣна водѣца* (См, Пт, Дв).
- токуч м. 1. Тояга. 2. *прен.* Побой (См, Ар, Мн, Пв, Хв).
- толенек, толенка, толенко, толенки *м.м.ст.* Толкав, толкава, толкаво, толкави (Пв).
- толко *нарч.* Толкова (Сл).
- тол'к'о, сол'к'о, нол'к'о *нарч.* Толкоз (Ох, Дб).
- толкоф, солкоф, нолкоф *нарч.* Толкова. *Долѣ са толкоф ни сѣташ* (Слв, Пт).
- толѹмбажицки хлѣпки *м.м.* Вид леки обувки с триъгълни фортове, които се носят прави или подгънати (См, Ар, Ас).
- тол'чник м. Специално дърво, с което чукат в чутура жито и др. (См, Пг, Чп, ШлР).
- т'онак *прил.* 1. Тънък. 2. Физически слаб. 3. *прен.* Беден. 4. *прен.* Лекоумен. *Пак нашѣнцикисе моѣски са йѣца т'онкичеви на йумовѣте* (См, Пт, Пг, Чп, Мс).
- тонга ж. Крак на едър рогат добитък от келяното до копитото.
- тонѹк (тур.) *прил.* неизм. Мълчалив, мрачен (См, Мн).
- топ¹ (тур.) м. Артилерийско оръдие.
- топ² м. 1. Аба, шаек или платно 15—16 аршина дълго. 2. Голяма връзка прежда.
- топ³ м. Топка за игра (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- топал'ник м. Топъл хляб, който се раздава на близки и съседи (Пв, Хв).
- топач м. Топка качамак (Слв, Вв, Кт, Мн, ШлР).
- топик *прил.* Питомен. *Топико сѣно* (См, Ар, Ас).
- толикиѣ ж. Питомно, обработено място (См, Ар).
- топѣло с. 1. Място, дето топят лен, коноп и дрехи. 2. *прен.* Човек, който се напикава (Пв, Хв).
- топ-каранфил м. Кичест карамфил (См, Рво).
- топорѣшка ж. Дръжка на сечиво (Рво, Лев и др.).
- топорѣште с. Дръжка на сечиво (Кп и др.).
- топрак (тур.) м. 1. Земя. 2. Землище (Пв, Хв, Хд, Зг).
- топтам гл. вж. *тѣптам.* Бѣрже *топти* варзоблесе, чи *лѣтна* (См, Ар, Ас, Дев).
- тора (грц.) *нарч.* Довечера (Зл, Стр, Кир, Дл, Кш).
- тораник м. 1. Стомах на животно (Дл, Сит, Зг, Бд, Нс, Зб). 2. *прен.* Ленив, мързелив човек (Слв, Ус, Ст, Тн, Сг, Стр, Гб, Кс, Пт, Дв).
- торен *прил.* Мързелив (ШлР).
- торзам гл. Дърпам. ~ са *прен.* Не се съгласявам с известно мнение. *Отѣ са торзамѣ бѣте, брѣ?* (См, Ар, Ас, Дев).
- торица ж. Жилаво многогодишно растение със сини дребни листа и жълти цветчета, което се употребява за метам (Дв).
- торлѣм гл. Угаря (См, Ар, Ас, Мн).
- торнувам гл. Тръвам. *Фатмѣнка торна да бѣга* (См, Ар, Ас, Мн, Дв и др.).
- торнуванка ж. Тръгване на гурбет (См, Ар, Ас, Дев).
- торпѣм гл. Храня се по веднѣж на три дни през първата седмица след сирни загъзъзни; тримирия (См, Мс, Пт).
- торпеш м. Тримирене (См, Мс, Пт).
- тортѣ с. Кравайче, отделено от тесто на хляб и изпечено за да се опитат тестото и пѣшта (Сем).
- торѹнчен *прил.* Оранжев. *Торѹнчено платно* (Пв, Хв).
- т'ослимѣм са гл. Предавам се (См, Ар, Мн, Ас, Дев).
- тосѹн (тур.) м. Мъжко теле на повече от две години (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Дл, Тх, Як).
- тѣтнева ж. Тѣтен, бучене (Ус, Рво, Сф, Тн).
- тѣтнеш м. Земетресение. *Уцѹтра рѣно имѣ тѣтнеш* (См, Пг, Пт, Чп, Сг).
- т'ѣтка ж. Женска гърда (Рд, Ел).
- тѣтрам гл. 1. Влача нещо, с което вдигам шум. 2. *прен.* Много приказвам, дърдора (См, Пт, Чп, Пг, Мс).
- точилка ж. Измислица, клюка (Слв, Вв, Кт, Пт).
- точилкажиѣ м. 1. Човек, който прави и продава точилки. 2. *прен.* Човек, който приказва измислици (Слв, Вв, Кт, Пт, ШлР).
- т'ѣшек *прил.* 1. Тежък. 2. *прен.* Авторитетен, с престиж. *Чѣкмански т'ѣшки кѣхѣѣ* 3. *прен.* Личен, голям (за празник). *Утра ѣе т'ѣшек празник* (См).
- т'ѣшка *прил.* Бременна. *Айсѣпа женѣ мѣса т'ѣшка* (См, Пт, Пг, Чп, Мс).
- т'ѣшката бѣлес ж. Коремни тиф (См, Ас, Ар).
- трабица ж. Чубрица (Пв, Хв).
- травниѣ ж. Трева, пасбище (См, Ас, ШлР).
- трага ж. Лоша миризма. *Сѣа м'ѣсо ѣма трага* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- траѣ гл. Живее, задържа се, не умира вече (за деца). *От нѣква годѣна децѣса з'ѣха да му траѣт* (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).

Πόττα

1000 → same
1000 → same

- **трака̀с, трака̀ч** м. 1. Чукче за тропане на пътна врата. 2. Стара, проста бравя (См, Ар, Ас, Мн).
- ✓ **тралѣчка** ж. Полянка със сочна зелена трева (ДХ).
- **трамбу̀ла** ж. Див мак (Гм).
- **трамбу̀ра** ж. Тамбура (н. п. — Чн и др.).
- **тра̀мпа** (тур.) ж. Покупко-продажба чрез размяна на предмети. *Хд да стори́м тра̀мпа мо̀со му̀ле с тво̀с ко̀н*. (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг, Кг).
- **тра̀мпажиѐ** (тур.) м. Човек, който се занимава с размяна на предмети, добитък.
- **тра̀мпем̀** гл. Правя размяна на предмети. *Да тра̀мпим мо̀со му̀ле с тво̀с ко̀н*.
- **тра̀пдсвам̀, тра̀пдсувам̀** гл. 1. вж. **тра̀мпем̀**. 2. *прен.* Скривам, затулям. *Кадѐ тра̀мпдса та̀йчето̀?* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг, Кг).
- ✓ **тра̀пан** прил. Стръмен, дълбок (См).
- **тра̀пезник̀** м. Постелка, която се използва при хранене на повече хора. (Гб, См).
- **тра̀пканѝ** (тур.) ж. 1. Заведение в което се секат пари. 2. *прен.* Голямо оживление, пазар с много хора и стока (См, Ар, Ас).
- **тра̀савица̀** ж. Земетресение (пред. бълмох. — См, Ар, Мн).
- **тра̀фил̀** м. Детелина. *Сва сѐно ѝе л̀у тра̀фил̀* (См, Ас, ШлР).
- **тра̀фил̀уф̀** прил. В който преобладава детелина. *Тра̀фил̀ува л̀ува̀да*.
- **тра̀хал̀** м. Хромел (Ус, Мм).
- **тра̀хана̀** ж. 1. Изсушен квас, стрит и сварен с прясно мляко (Сг, Стр, Сми, Ор). 2. Пшеница или царевица, смлени едро на хромел. 3. Ястие от фасул и едро смляна на ръчна мелница царевица (См, Пт, Дв, Пг, ШлР). 4. Лимец, смлян на хромел и сварен с подправки (Пв, Хв).
- **тра̀хал̀ница̀** ж. 1. Ръчна мелница 2. *прен.* Човек, който много приказва, бърбица (См, Пт, Дв, Пг, Чп, Мс).
- **тра̀ханисам̀** гл. Приказвам много, дърдоря. *Какво̀ л̀у тра̀ханисам̀?* (См, Ар, ШлР).
- **тра̀хна̀** ж. вж. **тра̀хана̀** във 2 знач. (Лл).
- ✓ **требо̀вит̀** прил. Много необходим. *Идѐца бѐ требо̀вито̀ оштѐ, ала го̀ опу̀стих̀*.
- **трѐва, трѐвова̀** гл. безл. Трябва (Слв, Пт, Дв, Кт, ШлР).
- **трѐзан** прил. Трезвен (См, Ар, Ас, Мн).
- **трен̀** м. Трион (Як, Др).
- **трѐпезѐ** с. Приспособление за навиване прежда на масури чрез чекрък (Нс, Зб, Яг).
- **трѐпезница̀** ж. Пъстро вълнено правоъгълно платно, което се постила на пода при хранене на много хора (Зл).
- **трѐпёрко̀** м. Обръщение към сватбено знаме (н. п. — Юг. и др.).
- **трѐпка** ж. *остар.* 1. Игла с прикрепени към нея тънки металически жички с разноцветни мъниста, завършващи със сребърни или златни монети, която служи за забавдане кърната за главата (См, ШлР, Пв). 2. Сребърна верижка с навизани сребърни или златни монети, която жените в миналото са носели на главите си (Слв, Пт, Дв, ДЛ).
- **трѐпно̀** прил. Стръмно (Лл).
- **трѐпушка̀** ж. *остар.* Украшение от ситни тънки сребърни парички, навизани около една триъгълна сребърна плоча, което са носели невестите на главите си *ица речѐника̀* (См, Пт, Дв, Мс, Пг, Чп, ШлР).
- **трѝем̀** гл. Правя масаж, търкам. *Ка̀та вѐчер му̀ трѝем̀ ногѝтѐ* (См, Ар, Ас, Мн).
- **трѝен̀** м. Трион (Як, Др, Дж, Чак).
- **трѝйнувам̀** гл. Изведнџ се втурвам и се скривам (См, Ар, Ас).
- **трѝкиѐ** ж. вж. **со̀фрѝ** в 1 знач. (Нн и др).
- **трѝмерам̀** (гри) гл. вж. **трѝрам̀** (Гд, Мт).
- **трѝмерѝ** (гри) с. Ядене по велнџ на три дни през първата седмица след сирни заговезни (Гб, Кп).
- **трѝфондсванѐ** с. Заплашване безмощни добитък и овошни дървета, че ще бъдат унищожени, ако не почнат да раждат, което става на 14 февруари — Трифоновден (См, Ас, Пт, Дв).
- **трѝчкам̀** гл. Търкам, стържа, като произвеждам шум (См, Ар, Ас).
- **трѝш-дѐвет̀-по̀ти** нарч. Многократно. *Дано̀ та̀ стѝгне трѝш-дѐвет̀-по̀ти* (клетва).
- **трѝшчим̀** нарч. Само три пъти. *Трѝшчим̀ бѐ ма̀йка мо̀тназа̀, трѝста бѐ во̀зла во̀рзала̀* (пред. бълмох.).
- **трѝба̀** ж. Аба, шаяк или платно, навито на руло (См, Ас, Ар).
- **трѝем̀** гл. 1. Стривам. 2. Мачкам картофи на пюре (См, ШлР).
- **трѝен̀** прил. Направен на пюре. *Буднѝ ца̀до̀т трѝен̀ кратѝх̀ и л̀у пѝйѝт̀* (См, ШлР).
- **трѝлиштѐ** с. Църквище (См).
- **трѝмполѝ** мн. Картофи (Кам).
- **трѝнка̀** нарч. Малко (Кп, Каг).
- **трѝнка̀** ж. Трън (Мм, Сок, Бс).
- **трѝсанѝ** с. Смесено сено със слама (Слв, Вв, Кт).
- **трѝска̀** ж. Болест треска (См, Дев, Ас).
- **треска̀вѝла̀** ж. ув. От **трѝска̀** — употребява се при баене (ШлР).
- **трѝтнувам̀** гл. Търкулвам. *Лу̀ рѝдаднѝш̀ го̀ флѝпѝх̀ и трѝтна̀х̀ на зе́мѝта̀* (См, Ар, Ас, ШлР, Мн). ~ са. Търкулвам се, падам.
- **тро̀фа̀** ж. Троха (Юг).
- **тро̀хал̀** м. вж. **тра̀хал̀** (Ус, Мм, Сок).
- **тро̀шем̀** гл. 1. Правя на трохи, раздробявам. 2. *прен.* Изморявам се много. *Нѐма̀ какво̀ да̀ тро̀шѝтѐ чилѝка̀ да̀ ма̀ рѝука̀* (См, Ар, Ас).
- **тро̀шка̀** 1. ж. у.м. Трошица. 2. нарч. Малко (Кп, Гб).
- **тро̀пал̀** м. 1. Пънче, на което се поставя въртенка при навиване на масури (Слв, Вв,

- Кт). 2. Малко дебело. дръвче, отрязък (См, Мн, Ар, Дл).
- **трѹпе** *мн.* Варени сушени плодове, на които е взет сокът (См).
- **трѹпеник** *м.* 1. Купчина човешки изпражнения 2. *прен.* Ленив човек (Гб и др).
- **трѹп-кочѣн'** *м.* 1. Гулия. 2. Ряпа (Чок, Ел, Смл, Мд, Стр, Рд).
- **трѹпнувам** *са гл.* Стичам се, струнвам се. *Сичко са бѣ трѹпнало край долѣ, дѣто бѣ стѣнало рѣченето* (См, Ар, Дев).
- **трѹпче** *с.* вж. *трѹпал'* (Кч, Дс, Бб, НМ).
- **трѹсн'ѡ** *ж.* 1. Прѣдня. 2. *прен.* Кляука, измислица (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **трѹфа** *ж.* Накит, гиздило. *Мѡмска трѹфа* (Юг, Ох).
- **трѹшка** *нарч.* Малко. *Дѣй трѹшка сѡл'* (Кп).
- **трѹштѣм** *гл.* 1. Пушам газ с шум, пѣрдя, *Лу варѣй и трѹштѣй*. 2. *прен.* Хваля се (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **трѣба** *ж.* Руло от вълнен домашен плат (Лс).
- **трѣнкѡлка** *ж.* вж. *папрѣца* в 1 знач. (Лл).
- **трѣнкам** *гл.* Друсвам нещо с шум (См, Хв, Пв).
- **трѣтлес** *прил.* Пълен, нисък, с развити та-зобедрени кости (Пв).
- **т'убѣ, т'уб'ѡ** (тур.) *ж.* Отричане от нещо под форма на клетва. *Иѣ сам стѡрил т'уб'ѡ ичкийаса* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- **т'убелѣе** (тур.) *прил. неизм.* Който под страх на клетва се е отказал от нещо. *Нишѣѡ, иѣ сам т'убелѣе* (См, Ар, Ас, Мн, Дев, Мг).
- **тѹва** *нарч.* Тука. *Ѳведи са ѡт тѹва* (См, Ар, Ас).
- **тѹвашен** *прил.* Тукашен. *Сва момчѣ си иѣ тѹвашно* (См, Ар, Ас, Чд, Мт).
- **тѹе** *нарч.* вж. *тѹва* (Дж, Чак, ДК, Гк).
- **т'ужѣр, т'ужѣрин** (тур.) *м.* Търговец.
- **тус** *нарч.* вж. *тѹва*. *Иѣла нах тус* (СмнР, Смл, Рд, Зг, Хд, Гб, Кп).
- **тузѡк** (тур.) *м.* 1. Примка от конски косми за ловене на птици (Ар, Мн). 2. Шейна (Ус).
- **тѹзи** *нарч.* вж. *тѹва*. *Да сѣгѣ тѹзи, ше ма изедѡт пѣлета* (Чн).
- **тузѣ** *мест.* Това (Кп).
- **тузла** (тур.) *ж.* Място за кърмене добитък със сол (См, Пд).
- **тѹз-ѡтѣде** *нарч.* Тук оттатък (Мос).
- **туй** *нарч.* вж. *тѹва*. *А туй ѡдгѡре ланѣ ис-копѡха еѣн грѡп*. *Иѣла нах туй* (Хв, Лл, Жр).
- **тѹйна** *прил.* Много хубава (Ск).
- **тѹк'е** *нарч.* Тука (Къс).
- **тѹкма** *ж.* 1. Издадена напред скала. 2. *прен.* укор. Глава (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **тѹкманик** *м.* Дебелоглав човек (Слв, Вв, Кт, Яв).
- **тѹл** *м.* вж. *г'улѣк'* (Дб).
- **тѹла** *ж.* вж. *тѹкла* в 1 знач. (Чок).
- **тулица** *ж.* вж. *тѡрица* (ШлР).
- **т'ул'умбѡс** *м.* вж. *таламбѡс* (Яв).
- **тѹмба** *ж.* 1. Отделно малко бърдо или мо-гилка сред някоя поляна (См). 2. Група, купчина хора (Яв, Дб).
- **тѹмбалка** *ж.* Много плодове на малко клон-че. *Мѣт'ни ми аднѡ тѹмба.тчица чирѣш-ки* (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **тумбарѡ** *ж.* Струнен инструмент, по-малък от българията (пред. бѣлмох).
- **т'умбел'дѣк'** *м.* Голям звънец (Гб и др).
- **тумбѹшки** *мн.* Дръвчета, с които коледари-те тропат по вратите при коледуване (Кп).
- **тѹмнува** *гл.* 1. Изведнѹж почва силно да удря с голям шум. *Тѹмнали дѣвет' тѡпа-не* (Чн, Дс). 2. *безл. отриц.* Употребява се в смисъл, че не е спешно. *Ни иѣ тѹмнало, та да варѣите ф мракѡс* (Слв, Сф, Тн).
- **тумурѹк** (тур.) *м.* 1. Дървен труп за дѣски *Тумурѹцисе са хѹбави, ѡти са борѣкви и глѡтки*. 2. *прен.* Мълчалив, затворен чо-век. *Мал'чи кѡтѡ тумурѹк* (См).
- **тѹна** *нарч.* вж. *тѹва* (Як, Др, Дж, Лв).
- **тунѹк** *прил. неизм.* 1. Тѣп, глупав (Пв, Хв). 2. Мълчалив, мрачен (См, Ас).
- **тунч'** *м.* Звънец. *Тѹнчѡве не дрѣнчат* (Пп).
- **тупѡн** *м.* Тѣпан (Сем).
- **тупѡр** *м.* Разтопена лой или саздѣрма, за-мразена с формата на съда (Слв, Вв, Кт, Пт).
- **тупурѣште** *с.* вж. *тѡпорѣшка* (Кп).
- **турѡ** *ж.* Червена забрадка за бѣлгаромоха-меданка (Брт).
- **т'урадѣсвам** *гл.* Подобрявам се материално, забогатявам (См, Пт, Дв).
- **туражѣе** *м.* Пазач на група младежи, която коледува (ДХ).
- **туркулѡк** *м.* Геврек (Кп).
- **тѹрла** *ж.* Яма, в която приготвят дър-вени вѣглища (Лс, Яв).
- **турлѡк** *м.* Тѣпак, будала (Пв).
- **турлѣе** (тур.) *ж.* Вид, род (пред. бѣлмох. — См, Ар, Ас).
- **турл'ѡ** *ж.* вж. *т'урлѣе* (См, Ар, Ас).
- **турлѹк** *м.* вж. *тѹрла* (Лс).
- **турма** *ж.* Пушек, дим (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **турмѣм** *гл.* 1. Димя, пуша, произвеждам пу-шек. 2. *прен.* Пуша тютюн. *Нимѡй го тур-ми, стѡрец, чи та кѡшл'а* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).
- **турмѣл'ник** *м.* 1. Дърво, което само пуши и не дава пламък. 2. *прен.* Човек, който мно-го пуши тютюн (Слв, Вв, Кт, Пт, Дв).
- **тѹрп-кочѣн'** *м.* вж. *трѹп-кочѣн'* (Чп, Пг, Чок, Ел, Рд, Стр, Мд).
- **турѣнчен** *прил.* Портокалов, оранжев. *Ѳреѡви-се ж'ѹни вѡпѹват кѡматно турѹнчено* (Пв).
- **т'урѹс** (тур.) 1. *прил. неизм.* Изискан, преци-зен. 2. *нарч. прен.* В ред, добре. *Рѡботаса му варѣй т'урѹс'* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

минѡвал. угада ми са безл. прен. Пада ми са, заслужавам го. ~ са. Ражда се в изобилне (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

— *ўги съчет.* Ето ги. *Ўги л'удѡсе.* *Ўги ў съчет.* Ето ги там (Слв, Вв, Кт).

— *угнасевам гл.* Измърсявам (Бб, Якр, НМ).

— *ўго съчет.* Ето го. *Ўго дѡтѡсѡ.* *Ўгоф ў съчет.* Ето го там (Слв, Вв, Кт, Пт).

— *ўгода ж.* Задоволяване. *Нѡма ўгода на сѡ свѡт* (См, Ар, Ас).

— *угодѡвам са гл.* Сгодявам се (Кп и др.).

— *угодѡили прич.* Спогодили, сдобрили (Гб, Кп).

— *ўгодно нарч.* Сгодно, удобно. *Ни ѡѡ ўгодно* (Слв, Вв, Кт).

— *уѓѡтвен прич.* Достоен, дорасъл да встъпи в брак (См, Ар, Ас).

? *угрѡшѡм са гл.* Употребява се предимно с отриц. Не мигвам, не задрямвам. *Наштѡска ни сѡм са угрѡшѡл* (Слв, Вв, Кт, Пт).

— *угрѡзи мн.* Остатъци от неизяден тревен фураж (Бб, НМ, Пв).

— *ўгрузи мн.* вж. *угрѡзи* (Слв, Вв, Кт).

угўрт' (тур.) м. Гъсто кисело мляко (См, Ар, Мн, Як, Пв, ШлР).

удаѡ, удаѡѡ (тур.) ж. 1. Гостна стая на втория етаж от къща (Пв, Хв). 2. Изобщо стая (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

— *удайте гл. повелит.* Дайте (н. п. — Чн и др.).

— *удвоѡвам са гл.* Разколебавам се (См).

— *удвѡй м.* 1. Място, дето две реки или два дола се събират или дето река се разделя, (Кир). 2. Място, дето се раздвояват дебели клони на едно дърво. *Фѡти са за гѡрнен удвѡй* (Зл, Стр). 3. вж. *вастагѡрка* (Дрм).

✓ — *ўдвѡйца ж.* Младо, ново растение от корен, когато старото е изсъхнало (См, Ас).

— *удел'ўнчувам са гл.* Отпускам се, ставам мързелив (ШлР).

— ? *удѡло с.* Врътка за навиване прежда от гран на масури (Мос).

— *удмѡрѡм са гл.* 1. Отморявам се, почивам си (пред. бълмох. — См, Ар, Мн, Дев, Ас). 2. Слабо затоплям (вода, ръце и пр.). *Отмѡрих си раките* (См, Ар).

— *удѡмвам, удѡмувам гл.* Задомявам (Мос, См, Пт, Пт, Сц, Дв, Мн).

— *удѡржѡ са гл.* Оплодява се (за крава). *Крава-са дѡзга са ни удѡржѡше, ала сѡ пѡт' са ударжѡ* (См, Ар, Ас).

— *удрѡвам гл.* 1. Удрям. *Йѡ гѡ удрѡх две плес-нищи.* 2. Убивам. *Чѡтата гѡ ѡе удрѡла на Фѡйн'увица.* 3. Тръгвам в друга посока. *Варвѡх.ме по лѡтвѡно, чѡта удрѡх.ме вас стармѡ.лѡкан* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

— *удрѡтѡ и запѡдено израз.* За човек, който скита безцелно (См, Ар, Ас).

— *удўпрен нарч.* Отсреща, насреща (пред. бълмох. — См, Ар).

уѡдам са гл. 1. Пресищам се от храна. 2. прен. Не харесвам досегашната си работа и тър. ся по-лека и доходна. 3. прен. Заяждам се с някого (См).

уѡ гл. Вие (за куче, вълк). *Кўчетѡ уѡ* (ДХ, Чд).

— *ужѡл'чувам, ужѡл'чувам гл.* вж. *уж'ѡл'чувам* (Хв, Пв).

— *ўженичка ж.* Дива ягода (Тх).

— *уж'ѡл'чувам, уж'ѡл'чувам гл.* Вземам глоба повече, отколкото трябва, ограбвам (См, Ар, Ас, Дев).

— *узѡптѡвам гл.* 1. Присвоявам имот и др. 2. Обуздавам. *Узѡптѡх бѡрже хѡйвѡнина* (Слв, Вв, Кт, Пт, Мс, Ас, Мн).

— *узѡттѡсвам, узѡттѡсувам гл.* 1. Закъснявам. 2. Забавям. *Млѡгѡ узѡттѡса нѡшѡса рѡ-бота* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

— *узѡдам са гл.* 1. Уповавам се, очаквам. *На тѡбе са узѡдам.* 2. Надявам се. 3. Предвиждам. *Нѡкой са ѡе нѡ узѡдѡвал какнѡ ште стѡне* (См, Ар, Мн).

— *узѡдѡден прич.* Който очаква наготово (См Ар, Мн, Пв).

— *узѡнкўлѡ прич. неизм.* Начален период след оплодяване на крава. *Крава-са ми ѡе узѡнкўлѡ, затѡ са бис млѡкѡ* (См, Ар, Ас Мн, Дев).

— *узѡра гл.* Узрява (пред. бълмох. — См, Ар, Ас, Мн).

— *узўвам са гл.* Обаждам се при повикване ШлР, Ас).

— *уѡн' (тур.) м.* 1. Игра. 2. прен. Нагласено нещо, машинация (См, Ар, Ас).

— *уѡна ж.* Хвойна (Кам).

— *уѡнжѡѡ (тур.) м.* Който върши уѡни (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

— *уѡа част.* Ето я. *Уѡа женѡса.* *Уѡа ў част.* Ето я там (Слв, Вв, Кт, Дв).

— *уѡгўн (тур.) прич. неизм.* Удобен, подходящ. *Млѡгѡ ми са уѡгўн дрѡписѡ.*

— *уѡгунлўк, уѡгунлўн м.* 1. Сгода, добър семеен живот. 2. Добросъседство. *Ага ѡма уѡгунлўк ф аднѡ кѡшѡта, ѡма и берекѡт'* (См, Ар, Мн, Ас, Дев, Мг).

— *уѡдурдѡсвам, уѡдурдѡсувам (тур.) гл.* Нагласявам (Рд, Мд, Вр, Мг, Кг).

— *уѡдурмѡ, уѡдурмѡ (тур.) ж.* Нагласено нещо, игра (Рд, Мд, Вр, Мг, Кг).

— *уѡкѡ м.* Вуйчо (См, Ар, Мн, Дев, Ас, Гб, Кп, Мус, Ков, Мт).

— *уѡмѡ, уѡмѡ (тур.) ж.* Прилика. *Арѡак си нѡйдах уѡмѡта* (См, Ар, Ас, Мн, Дев).

— *уѡѡ ж.* Було за невяста, ръченик (Зб).

— *уѡса гл. повелит.* Махни се (Гб).

— *уѡси, уѡси! уѡси, уѡси! межд.* За изразяване на мъка, възмущение. *Уѡси, уѡси кѡна стѡри!* (Слв, Пт, Дв, Вв, Кт).

— *уѡкам гл.* 1. Викам, казвам. *Шу уѡкаш?* (Гб, Кп). 2. Ругая, навиквам (Кор).

А кѡмѡ

- [illegible]

хал (тур.) ж. 1. Сил. Ни идеа да стана, не
чам хал хал. 2. Положене. Вийн какѡф
ми де халас (Мг, См, Ар, Ас, Ми, Дев).

✓ халайк (тур.) ж. 1. Аргатин, слуга (Ал, Бг).

халайца ж. Слугиня (Ох).

✓ халам ж. 1. Пинам. Нимѡ хала бвант

идтам. 3. Закачам, дразня. Нимѡ хала
детѡто, брѣ? 4. прен. Проявляам нити-
ност (См, Ас, Ар, Ми, Дев, Гб, Кл, Дл).

✓ халашѡ ж. 1. Елѣр салѡ ком. 2. Небрежен
към себе си, нечистотѡлѣтек човек. Ни тѡ
де ерѡм, халашѡ халаидеаса (См, Ас, Дев).

халашѡм, халашѡм (тур.) ж. Черпня елѣс

халаши (тур.) ж. 1. Широк трѡктор ширѡта
2. Широка свобода. Нашѡ си ерѣм ха-
лаши (См, Ас, Ми, Дев).

✓ халашиѡ (тур.) ж. 1. Ширѡта или покривка от
тънѡ или козина (См, Ар, Ми, Дев, А,
Бб, НМ, Бх, Зл, Мг, Кг).

халаѡ (тур.) ж. 1. Приѡв (Ус, Ал, Мор,
Син, Кош). 2. Тѣлѡ жѡлѡ буюв, хѡрѡм
ѡт свѣт на окръжност за закрепване два
хѡла аѡлѡ не (См, Ми, Бх, Х).

✓ халаѡм ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта и
основне хѡлѡсти ширѡта хѡлѡсти хѡрѡта (См,
А, Б, Ч, М, Ми).

халаѡ (тур.) ж. 1. Ширѡта, ширѡта (См, П, Зл).

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

✓ халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

халаѡтар ж. 1. Ширѡта, ширѡта, ширѡта

1. *Pharmaceuticals*

Y. Y.

работорговцы от 2-й категории. Значения

[illegible]

Рис. 2. Структура затрат на производство продукции (работ, услуг) в среднем по субъектам Российской Федерации в 2010 г.

[Faint, illegible handwritten notes]

1000

... 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 84

1. The first group of students (Group A) was assigned to the traditional lecture method. They received a 45-minute lecture on the topic of "The Role of the Teacher in the Classroom." The lecture was delivered by the researcher, who used a PowerPoint presentation to illustrate key points. The students were then given a 15-minute quiz to assess their understanding of the material.

... ..

1971年11月11日

- Стоянка Велова Бързанова, 60 г., неграмотна, земеделска работничка, от с. Каменица (Бели-град).
- Фатме Келинова Топалова, 68 г., неграмотна, от Златоград.
- Фейме Идримова Азалинова, 45 г., неграмотна, земеделска работничка, от с. Настя, Де-винско.
- Хасан Ахмедов Кукалев, 60 г., грамотен, служещ, жин. в Мадан.
- Христо Цветанов Марковски, 72 г., грамотен, занаятчия, род. в с. Павелско, Асеновградско.
- Хасан Мехмедов Ковачев, 50 г., неграмотен, земеделски работник, от с. Забърло, Асеновградско.
- Хасан Исметов Дормушев, 65 г., неграмотен, земеделски работник, от с. Средногорци, Ма-лявско.
- Хасан Рамазанов Чаушев, 35 г., грамотен, земеделски работник, от с. Настя, Девинско.
- Хасан Мехмедов Керимов, 84 г., неграмотен, от с. Страшмир, Малавско.
- Хиам Мехмедов Хаджисалиев, 36 г., грамотен, работник, от с. Башбук, Смолянско.
- Хана Ахмедова Чаушова, 46 г., неграмотна, земеделска работничка, от с. Аврен, Крумовградско.
- Христо Ст. Радев, 53 г., грамотен, от с. Габрица, Смолянско, жин. в Рузозем.
- Христо Т. Мидурев, 50 г., грамотен, работник, от с. Петково, жин. в Средногорци.
- Шина Т. Караметкова, 72 г., грамотна, от с. Савесно, Смолянско.
- Шина Ст. Рабишева, 50 г., грамотна, работничка, от с. Подковник Серафимово, жин. в Рузозем.
- Шукри Ахмедов Анков, 70 г., неграмотен, земеделски работник, род. в с. Бин, Арлинско.
- Шури Салмов Ефимов, 43 г., грамотен, от с. Вихови, Смолянско, жин. в Рузозем.

СЪОТНОШЕНИЯ НА НАЗВАНИЯ НА СЕЛБИШИТЕ ИМЕНА И ОКОЛНОСТИ

Ав — Аврели, Крумовградско
 Ал — Арда, Смолянско
 Алв — Аббаджик, Ксантийско
 Ак — Аккой, Гюмюрджинско
 Ал — Аламовиш, Маданско
 Аам — Алмаз, Ксантийско
 Ар — Араниско
 Ас — Асеновградско
 Аи — Асеновиш, Асеновградско
 Аа — Ахране, Ардинско
 Бар — Бардуче, Девинско
 Бат — Батаи, Пешерско
 Бб — Бабик, Разложко
 Ба — Боровиш, Ардинско
 Бво — Борово, Асеновградско
 Бг — Богутево, Асеновградско
 Ба — Белев, Девинско
 Ба — Безводно, Ардинско
 Бел — Белица, Разложко
 Бк — Буково, Маданско
 Биа — Бюрика, Ардинско
 Бкк — Балъншик, Дедеагачко
 Бжк — Башкисе, Димотишко
 Бл — Бил извор, Ардинско
 Блр — Била река, Смолянско
 Бм — Бадма, Дедеагачко
 Би — Бани Лиджа, Ардинско
 Бок — Бойково, Пловдивско
 БП — Букова поляна, Ардинско
 Бр — Брезе, Девинско
 Брт — Братанково, Ксантийско
 Бри — Бранигово, Пешерско
 Бс — Босотица, Смолянско
 † Бт — Вирутин, Гюмюрджинско
 Буг — Булгарейо, Димотишко
 Бук — Буково, Девинско
 Буя — Буяново, Девинско
 Би — Белица, Асеновградско
 Бч — Бачково, Асеновградско
 Бб — Върбово, Девинско
 Вм — Виско, Смолянско
 Вг — Велинград
 Ва — Вълчацло, Ардинско
 Вел — Велинградско
 Вк — Вълкиса, Гюмюрджинско
 Ва — Влахово, Смолянско
 Вла — Владиново, Асеновградско
 ВП — Водни пд, Девинско
 Вр — Върбица, Маданско
 Вс — Високите, Ардинско
 Вх — Вехтино, Ардинско

Вва — Вълкиса, Ксантийско
 Ва — Габрово, Ксантийско
 ГД — Гюмюрджинско
 Гд — Габрово, Гюмюрджинско
 ГДер — Голям Дервент, Суфийско
 ГК — Горно Казинско, Момчилградско
 ГЛ — Горно Луково, Ивайловградско
 Гад — Гел, Девинско
 Ги — Гирмен, Гюмюрджинско
 Гут — Гугутка, Ивайловградско
 Гх — Грамотно, Девинско
 Ги — Граница, Девинско
 Гом — Гюмюрджинско
 Лаг — Дедеагачко
 Дб — Добрица, Асеновградско
 Дбс — Добростан, Асеновградско
 Дв — Давидково, Ардинско
 Дан — Делин, Девинско
 Дгн — Доганица, Разложко
 ДД — Дилово, Ардинско
 Дев — Девинско
 Длр — Ломусаре, Дедеагачко
 Дел — Делево, Пловдивско
 Дек — Дереккой, Гюмюрджинско
 Дер — Дервент, Дедеагачко
 Дж — Джарово, Момчилградско
 Дим — Димотишко
 Дк — Дрянка, Ардинско
 Дк — Долно Казинско, Момчилградско
 Да — Долен, Момчилградско
 ДЛ — Долно Луково, Ивайловградско
 Дм — Домница, Момчилградско
 Дир — Демирджик, Ксантийско
 Ди — Дриново, Асеновградско
 Доз — Долен, Гюмюрджинско
 Дор — Дорково, Велинградско
 Лр — Драгово, Момчилградско
 Дрб — Драбница, Ивайловградско
 Дрм — Дориушево (мислено), Пловдивско
 Дс — Доспат, Пешерско
 ДТ — Две тополи, Ардинско
 Дун — Дуново, Смолянско
 ДХ — Доганхисар, Дедеагачко
 Дим — Дружиниш, Момчилградско
 Ег — Егрек, Крумовградско
 Еи — Ениккой, Дедеагачко
 Ед — Елахови, Смолянско
 ЕР — Ерма река, Маданско
 Жа — Желзано, Ивайловградско
 Жр — Жребово, Девинско
 Жы — Жълтуца, Ардинско

3б — Забърло, Асеновградско
 3в — Завоя, Момчилградско
 3г — Загражен, Ардинско
 3д — Заграде, Гоцеделчевско
 3и — Златоград, Маданско
 3к — Змевица, Левинско
 3л — Зорница, Асеновградско
 3м — Ивайловградско
 3н — Иглия, Ардинско
 3о — Измис, Ксантийско
 3с — Исьорен, Ксантийско
 3т — Кайълагач, Гюмюрджинско
 3у — Кадлика, Ардинско
 3ф — Каменца, Велинградско
 3х — Караджалар, Ксантийско
 3ц — Катрина, Смолянско
 4а — Косово, Асеновградско
 4б — Крушовградско
 4в — Кесеек, Маданско
 4г — Кестен, Левинско
 4д — Кетевля, Ксантийско
 4и — Кожари, Левинско
 4к — Кирково, Момчилградско
 4л — Киселчево, Смолянско
 4м — Каракурджали, Гюмюрджинско
 4н — Каладжидере, Гюмюрджинско
 4о — Коринсон, Асеновградско
 4п — Ковачевица, Гоцеделчевско
 4р — Козлуджа, Ксантийско
 4с — Кочерово, Смолянско
 4т — Корово, Велинградско
 4у — Костандово, Велинградско
 4ф — Кочкя, Ксантийско
 4х — Кошина, Смолянско
 4ц — Кръстополе, Ксантийско
 5а — Кремене, Смолянско
 5б — Крива, Гоцеделчевско
 5в — Крушево, Асеновградско
 5г — Ксантийско
 5д — Кутела, Смолянско
 5и — Кузунюва, Гюмюрджинско
 5к — Кухувил, Левинско
 5л — Кушлан, Гюмюрджинско
 5м — Кръстаница, Ардинско
 5н — Кочан, Гоцеделчевско
 5о — Кушля, Маданско
 5п — Късак, Левинско
 5р — Лисково, Левинско
 5с — Левочено, Смолянско
 5т — Лъджакло, Дедеагачко
 5у — Леска, Ардинско
 5ф — Лъки, Асеновградско
 5х — Лилково, Пловдивско
 5ц — Лесково, Асеновградско
 6а — Лефеджилер, Гюмюрджинско
 6б — Лълавина, Асеновградско
 6в — Лозенградци, Момчилградско
 6г — Лесичек, Ардинско
 6д — Лешен, Ардинско
 6и — Момарско, Смолянско
 6к — Мусево, Ардинско
 6л — Момчилградско
 6м — Мадан, Маданско

6н — Малъ Дервент, Дедеагачко
 6о — Мече корито, Велинградско
 6п — Малено, Асеновградско
 6р — Момчиловци, Смолянско
 6с — Маданско
 6т — Могилница, Смолянско
 6у — Мостово, Асеновградско
 6ф — Мална Арля, Ардинско
 6х — Меркамля, Суфийско
 6ц — Манастир, Асеновградско
 7а — Манастир, Гюмюрджинско
 7б — Мугла, Левинско
 7в — Мустафчево, Ксантийско
 7г — Михалково, Левинско
 7д — Махмутица, Левинско
 7и — Мандрица, Ивайловградско
 7к — Марчево, Гоцеделчевско
 7л — Мързан, Маданско
 7м — Неделно, Маданско
 7н — Нова махала, Велинградско
 7о — Наречен, Асеновградско
 7п — Настан, Левинско
 7р — Огняново, Гоцеделчевско
 7с — Окуф, Дедеагачко
 7т — Орляно, Левинско
 7у — Ореховец, Ардинско
 7ф — Осиково, Левинско
 7х — Орехово, Асеновградско
 7ц — Отманиери, Ксантийско
 8а — Орловица, Ардинско
 8б — Орешен, Асеновградско
 8в — Паши М — Паши махала, Велинградско
 8г — Павелско, Асеновградско
 8д — Проглед, Асеновградско
 8и — Падина, Ардинско
 8к — Перущица, Пловдивско
 8л — Пазараджикло
 8м — Писаница, Смолянско
 8н — Пишманьов, Суфийско
 8о — Плетела, Гоцеделчевско
 8п — Подлак, Смолянско
 8р — Попско, Ивайловградско
 8с — Петвар, Левинско
 8т — Пловдивско
 8у — Паснал, Ардинско
 8ф — Петково, Ардинско
 8х — Печинско, Маданско
 8ц — Пачовик, Ксантийско
 9а — Пешерско
 9б — Равница, Маданско
 9в — Рязаногор, Пешерско
 9г — Райково, Смолянско
 9д — Рудозем, Смолянско
 9и — Ралитово, Велинградско
 9к — Разложко
 9л — Река, Смолянско
 9м — Сребратно, Гоцеделчевско
 9н — Средногория, Маданско
 9о — Седлария, Ардинско
 9п — Сулжак, Ксантийско
 9р — Селча, Левинско
 9с — Семчиново, Пазараджинско
 9т — Селвице, Смолянско

- Сив — Сивино, Смолянско
 Сия — Синиково, Ксантийско
 Сит — Ситово, Пирбидишко
 Ск — Сив кладенец, Инязовградско
 Сл — Сливка, Ардинско
 Слв — Славенно, Смолянско
 См — Смолянско
 Смл — Смолян, Смолянско
 Сми — Смилян, Смолянско
 СмиР — Смилянски район (Смилян, Могила-
 па, Кошица, Арда и съответните махали)
 Си — Стояново, Ардинско
 Сок — Соколовия, Смолянско
 Сол — Солуджадере, Ксантийско
 Сош — Солница, Девинско
 СП — Света Петка, Велинградско
 Ср — Страшимир, Маданско
 Срб — Среброто, Асеновградско
 Ст — Стойките, Девинско
 Стр — Старцево, Маданско
 Суф — Суфлийско
 Сф — Серафимово (Полковник Серафимово,
 Смолянско)
 Сфл — Софулар, Гюмюрджинско
 Сл — Стърница, Ардинско
 Слз — Стърница, Велинградско
 Слн — Славейковци, Ардинско
 ✓ Слш — Славен, Гопелелчевско
 Сър — Сърбино, Смолянско
 Сърч — Сърчанли, Гюмюрджинско
 + Сч — Сатовча, Гопелелчевско
 Тб — Турбалъкой, Дедеагачко
 Тв — Треве, Ардинско
 Тг — Триград, Девинско
 Тж — Тахтаджикой, Дедеагачко
 Тик — Тикале, Смолянско
 Тк — Теке, Суфлийско
 Тя — Турян, Смолянско
 Тп — Тополово, Асеновградско
 Трб — Требище, Смолянско
 Тх — Тихомир, Крумовградско
 ✓ Тхв — Туховина, Гопелелчевско
 Тър — Търън, Смолянско
 Уг — Угурли, Ксантийско
 Ус — Устово, Смолянско
 Фл — Флорово, Велинградско
 Хв — Хвоина, Асеновградско
 Хл — Хамбардере, Ардинско
 Хм — Химитан, Гюмюрджинско
 Цв — Цветино, Велинградско
 Чак — Чаваларово, Момчилградско
 Чл — Чавдарли, Девинско
 Чво — Черешово, Девинско
 Чд — Чадърли, Гюмюрджинско
 Чев — Чамерен, Дедеагачко
 Чер — Черинчево, Крумовградско
 Чк — Чурика, Маданско
 Чм — Чамла, Девинско
 Чнд — Чамдъвас, Смолянско
 Чн — Чепкино (Велинград)
 Чоб — Чобанкьой, Дедеагачко
 Чок — Чокманово, Смолянско
 Чп — Чепеларе, Асеновградско
 Чпа — Чаплет, Смолянско
 Чрш — Черешово, Смолянско
 Чур — Чурек, Девинско
 Чуч — Чукура, Смолянско
 Чц — Чепиниш, Маданско
 ШЛ — Широка лъка, Девинско
 ШлР — Широколъшки район (Широка лъка,
 Върбово, Солища Стойките, Геза, Кукувица,
 Махмутица, Гращица)
 Шм — Шумняница, Момчилградско
 ШП — Широка поляна, Ксантийско
 Шх — Шахин, Ксантийско
 Юг — Югово, Асеновградско
 Яв — Яврово, Асеновградско
 Яг — Ягодина, Девинско
 Як — Яковина, Момчилградско
 Якр — Якоруда, Разложко
 Ян — Янникьой, Гюмюрджинско